

JOURNAL OF MCU BUDDHAPANYA REVIEW

E-ISSN : 2630-0524

JMBR

Approved by TCI during 2020-2024

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1
มกราคม - กุมภาพันธ์ 2567

VOLUME 9 NUMBER 1
JANUARY - FEBRUARY 2024

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์
Journal of MCU Buddhapanya Review
ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2567)
Vol. 8 No. 6 (January-February 2024)
E-ISSN : 2630-0524 (Online)

❖ วัตถุประสงค์

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการของนักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา ศิลปศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติรัฐศาสตร์ สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สหวิทยาการด้านการพัฒนาชุมชนและสังคม รวมถึงสหวิทยาการด้านการศึกษาและการเรียนรู้ โดยเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

วารสารมีกระบวนการประเมินคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิก่อนตีพิมพ์ โดยบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารต้องมีค่าเปอร์เซ็นต์ความคล้าย (ทั้งเอกสาร) ด้วยระบบ Copy Catch ไม่เกิน 20 % และต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) ทั้งนี้ ผลงานที่ขอรับการตีพิมพ์ในวารสารจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่นใด โดยผู้นิพนธ์จะต้องปฏิบัติตามรูปแบบ ขั้นตอนและหลักเกณฑ์ของวารสารอย่างเคร่งครัด สำหรับความคิดเห็นที่ปรากฏในเนื้อหาของบทความถือเป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์ และไม่ถือเป็นความรับผิดชอบของวารสาร

ตั้งแต่ปี 2566 เป็นต้นไป วารสารทำการเปลี่ยนแปลงกำหนดการตีพิมพ์เผยแพร่ เป็นปีละ 6 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 (มีนาคม-เมษายน)

ฉบับที่ 3 (พฤษภาคม-มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 (กันยายน-ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 (พฤศจิกายน-ธันวาคม)

The goal of the **MCU Buddhapanya Review Journal** is to promote education and dissemination of research and academic publications for researchers, academicians, lecturers, and graduate students. inside aspects of Buddhism, Liberal Arts, Political Science, Public Administration, Jurisprudence, Interdisciplinary Humanities and Social Sciences, Interdisciplinary Society and Community Development, and Interdisciplinary Education. since accepting papers in both Thai and English

Before publishing, journals undergo a quality evaluation procedure undertaken by specialists. The journal articles must have a percentage of resemblance (the entire text) with the "Copy Catch" system of no more than 20% and must be examined by at least three qualified individuals in a way that conceals the list (double-blind peer-reviewed). The paper being considered for publication in a journal must not have been previously published or be under consideration for publication in any other journal. The writing style and rigorous adherence to the

journal's policies and procedures are required of all writers. The author of the article, not the editorial staff, is in charge of the comments that appear in the article's body.

According to a statement issued on the journal's website, the journal's publication schedule will be 6 issues each year beginning in 2023 :

No. 1 (January-February),	No. 2 (March-April),
No. 3 (May-June),	No. 4 (July-August),
No. 5 (September-October),	No. 6 (November-December).

❖ เจ้าของ

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

❖ Owner

Buddhapanayasridvaravadi Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

❖ สำนักงาน

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 51 หมู่ที่ 2 ตำบลไร่ขิง อำเภอสามปราชญ์ จังหวัดนครปฐม 73210

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/>

<https://www.facebook.com/journalbudpan>

Email : journalbudpan@gmail.com

❖ Officer

Buddhapanayasridvaravadi Buddhist College Mahachulalongkornrajavidyalaya University

51 M.2, Raikhing, Samphran, Nakhon Pathom, Thailand, 73210

<https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/>

<https://www.facebook.com/journalbudpan>

Email : journalbudpan@gmail.com

❖ ที่ปรึกษา (Advisors)

อธิการบดี

Rector

รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร

Vice-Rector for Administration

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

Vice-Rector for Academic Affairs

รองอธิการบดีฝ่ายกิจการทั่วไป

Vice-Rector for General Affairs

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

Dean, Graduate School

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

Director, Buddhist Research Institute

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

Director, Buddhapanayasridvaravadi
Buddhist College

❖ บรรณาธิการ (Executive Editor)

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศ.ดร.,

Prof. Dr. Phramaha Boonlert Indhapanyo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

❖ หัวหน้ากองบรรณาธิการ (Chief Editor)

พระมหาประกาศิต สิริเมธ, ผศ.ดร.

Asst. Prof. Dr. Phramaha Prakasit Sirimedho

❖ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ (Assistant Editors)

นางสาวฉัตรระวี มณีขัติย์

Miss Chatravee Maneekut

❖ กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส

มหาวิทยาลัยศิลปากร

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริกร กาญจนสุนทร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รองศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว

มหาวิทยาลัยบูรพา

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ.หญิง ดร. ศิริพร นุชสำเนียง

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (สามพราน)

รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัช หอมทวนลม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กังวล คัชขิมา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

Asst. Prof. Dr. Roman Meinhold

Mahidol University International College

❖ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความ (Peer Review)

❁ ผู้ทรงคุณวุฒิภายในมหาวิทยาลัย

พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.

บัณฑิตวิทยาลัย

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ภูริปัญโญ, ผศ.ดร.

คณะครุศาสตร์

พระมหาเกรียงศักดิ์ อินทปัญโญ, ดร.

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

พระมหานันทวิทย์ ธีรภทฺโท, ดร.

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์

พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมมสุโข, ผศ.ดร.

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

พระครูใบฎีกาธีรยุทธ จันทูปโม, ผศ.ดร.

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

พระปลัดประพนธ์ สุปภาโต, ดร.

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

พระเจริญพงษ์ ธมฺมทีโป, ดร.

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

รองศาสตราจารย์ ดร.ภูริวัจน์ ปุณยวุฒิปรีดา

คณะสังคมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.วรวิทย์ นิเทศศิลป์

วิทยาเขตเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เอื้อง ปั่นเหง่งเพชร

วิทยาเขตเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พุทธชาติ แผนสมบุญ

คณะมนุษยศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพรัตน์ ฉิมหาด

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชิต ปริมาตร

วิทยาเขตนครราชสีมา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โยตะ ชัยวรมันกุล

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

☸ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

พระมหามหาวินทร์ ปุริสุตโตโม, ผศ.ดร.

รองศาสตราจารย์ ดร.สิริกร กาญจนสุนทร

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส

รองศาสตราจารย์ ดร.ชลวิทย์ เจียรจิตต์

รองศาสตราจารย์ ดร.โอฬาร ถิ่นบางเตียว

รองศาสตราจารย์ ดร.สำเนียง เลื่อมใส

รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.หญิง ดร.ศิริพร นุชสาเนียง

รองศาสตราจารย์ พ.ต.ท.หญิง ดร.ทัตดาว โฉมลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

รองศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กั้วล คัชชิตา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจวรรณ บวรกุลภา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประทีป พิษทองกลาง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภูมิภควัฒน์ ภูมิพงศ์คชศร

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทินกฤตพัชร รุ่งเมือง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุบล วุฒิพรโสภณ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (สามพราน)

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ (สามพราน)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยสยาม

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์

นักวิชาการอิสระ

บทบรรณาธิการ

วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ได้รับรองคุณภาพวารสารวิชาการจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index : TCI) การประเมินคุณภาพวารสารรอบที่ 4 โดยจัดให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 1 (Tier 1) ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2564 ไปจนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2567 และได้ทำการเผยแพร่แบบออนไลน์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา

สำหรับการเผยแพร่ฉบับนี้ เป็นปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2567) มีผลงานที่ผ่านการพิจารณาประเมินคุณภาพตามเกณฑ์ของวารสาร และได้รับคัดเลือกให้ตีพิมพ์เผยแพร่ จำนวน 30 เรื่อง เป็นภาษาอังกฤษ 2 เรื่อง เป็นภาษาไทย 28 เรื่อง และเป็นบทความวิจัย 28 เรื่อง บทความวิชาการ 2 เรื่อง ดังนี้ (1) THE ANALYSIS OF INTERLINGUAL AND INTRALINGUAL ERRORS IN THE WRITINGS OF THAI UNIVERSITY STUDENTS (2)กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเสริมกำลังใจของวินทร์ เลียววาริณ (3)รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดสืบเสาะหาความรู้ (4)ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร (5)การพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา (6)“น้ำใจ” : การศึกษาอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ในภาษาไทย (7)ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี (8)การพัฒนาแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (9)ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ของเทศบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี (10)การวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (11)มาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร (12)การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร (13)การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานีด้านห่วงโซ่คุณค่าสู่ความเป็นมืออาชีพเพื่อความยั่งยืน (14)ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี (15)พฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูงที่มีต่อการจัดการฟาร์มเกษตรโคนมเพื่อการท่องเที่ยว (16)การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน (17)การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (18)ผลของการใช้นวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ แบบแจกลูกสะกดคำ เทียบเสียงแบบ Phonics โดยใช้สีเป็นตัวกำหนด ของโรงเรียนบ้านหนองแก จังหวัดสระแก้ว (19)รูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเชรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง (20)แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซำย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา (21)การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก (22)กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในเขตจังหวัดนครปฐม (23)การนำวิถีวัฒนธรรมไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้งจังหวัดนครปฐม (24)ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก (25)การศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้เรื่องอุทกภัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศของนักเรียนระดับชั้น

มัธยมศึกษาตอนปลาย (26)แนวทางการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนย่านกะดีจีน (27)การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) (28)การพัฒนาธรรมเนียมตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ (29)THE MANAGEMENT PROCESS AND THE ADDED VALUE OF THE SPORTS INDUSTRY (30)มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง

ทำนุในฐานบรรณาธิการ ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้เลือกให้วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์ ได้ทำหน้าที่เผยแพร่ผลงานของท่าน และหวังอย่างยิ่งว่าผลงานที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารฉบับนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านตามเจตนารมณ์และวัตถุประสงค์ของการจัดทำวารสาร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะประการใดในการปรับปรุงคุณภาพวารสารนี้ให้ดียิ่งขึ้นกองบรรณาธิการขอน้อมรับด้วยความยินดียิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศ.ดร.
บรรณาธิการ

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทบรรณาธิการ	(6)
สารบัญ	(7)
ผลงานที่เผยแพร่	
1. THE ANALYSIS OF INTERLINGUAL AND INTRALINGUAL ERRORS IN THE WRITINGS OF THAI UNIVERSITY STUDENTS by Benjawan Tipprachaban	1-13
2. กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเสริมกำลังใจของวินทร์ เลียววาริณ โดย ชนิกันต์ กู้เกียรติ และจุฑามาศ ศรีระชา	14-24
3. รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดสืบเสาะหาความรู้ โดย นาดยา หกพันนา, สฤณี ศรีขาว และ นิราศ จันทระจิตร	25-35
4. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดย ทศพล ศศิธร, พิมพ์ประภา อมรกิจภิญโญ, และธัญธรณ์ อมรกิจภิญโญ	36-49
5. การพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา โดย อัจฉราพรรณ กันสุขะ และ อิศรา รุ่งทวีชัย	50-63
6. “น้ำใจ” : การศึกษาอุปลักษณะเชิงมนทัศน์ในภาษาไทย โดย วิริยวิศค์ มงคลยศ และ สิริวรรณ นันทจันทุล	64-77
7. ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี โดย นนทสิทธิ์ ตูจินดา, รวีวรรณ กลิ่นหอม, และพิมพ์ประภา อมรกิจภิญโญ	78-90
8. การพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดย ภูมิภควัฒ์ ภูมิพงศ์คชศร	91-113
9. "ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ของเทศบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี" โดย บดินทร์ธร บัวรอด	114-129
10. การวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดย กัลยารัตน์ หัสโรค์	130-144

11. มาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร
โดย ประดิษฐ์ ตีวัฒนกุล 145-159
12. การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม
สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร 160-170
โดย ศุภณัฐ วรคุณพินิจ
13. การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานีด้านห่วงโซ่คุณค่าสู่ความ
เป็นมืออาชีพเพื่อความยั่งยืน 171-188
โดย ทักษญา สง่าโยธิน
14. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้า
ออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 189-202
โดย จินตนา สุริยะศรี
15. พฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูงที่มีต่อ
การจัดการฟาร์มเกษตรโคนมเพื่อการท่องเที่ยว 203-216
โดย ญาณวิธ นราแย้ม และสันติธร ภูริภักดี
16. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชน
อย่างยั่งยืน 217-231
โดย วัลลภ วรรณโอสธ และสันติธร ภูริภักดี
17. การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม 232-243
สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร
โดย ณัฐชัย วีระวิทธิกุล, พิมพ์ประภา อมรกิจบุญโญ
และ สมสมร วงศ์จิต
18. ผลของการใช้นวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ แบบแจกลูกสะกดคำ
เทียบเสียงแบบ Phonics โดยใช้สีเป็นตัวกำหนด ของโรงเรียนบ้านหนองแก
จังหวัดสระแก้ว 244-253
โดย แก้วนิมิต ธนะพันธ์, พิมพ์ประภา อมรกิจบุญโญ
และ ธัญธรรณ อมรกิจบุญโญ
19. รูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิก
ชุมชนจังหวัดลำปาง 254-264
โดย อรรถรัตน์ ตาเมืองมูล และอัจฉรา ศรีพันธ์
20. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน
เศรษฐกิจพอเพียง บ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัด
พระนครศรีอยุธยา 265-280
โดย ศจี สว่างอัมพร, และอภิชาติ พานสุวรรณ
21. การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
ของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก 281-292
โดย วสันต์ เต็งกวน, รุ่งทิพา แยมรุ่ง และกิตติชัย สุธาสีโนบล

22. กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระ
อารามหลวงในเขตจังหวัดนครปฐม 293-304
โดย พระครูปลัดโพธิ์วรวัฒน์
23. การนำวิถีวัฒนธรรมไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตของประชาชนกลุ่มชาติ
พันธุ์ลาวครั้งจังหวัดนครปฐม 305-318
โดย พระครูโกศลธรรมรัตน์
24. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัด
พิษณุโลก 319-331
โดย อุไรวรรณ เพชรแอน,พรทิพย์ แสงจันทร์
25. การศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้เรื่องอุทกภัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้
ภูมิสารสนเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 332-340
โดย มนตรี คงคา, ญัฐเชษฐ์ พูลเจริญ
26. แนวทางการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนย่านกะดีจีน 341-349
โดย อวิกา สุปินะ, ธันนิกานต์ สุญลี้นัย และสายชล ปัญญชิต
27. การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาค
ตะวันออก (EEC.) 350-366
โดย ประกาศ ปาวา ทองสว่าง, และสันติธร ภูริภักดี
28. การพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ 367-380
โดย ปัญญา คล้ายเดช
29. THE MANAGEMENT PROCESS AND THE ADDED VALUE OF THE
SPORTS INDUSTRY 381-394
by Niwat Chantharat and Sumana Chantharat
30. มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง 395-404
โดย พรกมล ยั่งดี และ นพรุจ ศักดิ์ศิริ และ ศิริพร นุชสำเนียง

THE ANALYSIS OF INTERLINGUAL AND INTRALINGUAL ERRORS IN THE WRITINGS OF THAI UNIVERSITY STUDENTS

Benjawan Tipprachaban

The Faculty of Humanities and Social Sciences, Suratthani Rajabhat University, Thailand

E-mail: benjawan.tip@sru.ac.th

Received 3 November 2023; **Revised** 2 February 2024; **Accepted** 22 February 2024.

Abstract

The primary objective of this study was to investigate the occurrence of interlingual and intralingual errors in the written compositions of Thai university students. The study also identified the types of errors Thai students struggled with most. The study included 41 Suratthani Rajabhat University third-year English majors. The research instrument utilized in this study was a form of unstructured writing known as free writing. Every individual was required to fulfill the task entitled "My Dream." The analysis and categorization of students' writing was conducted through the utilization of James' error taxonomy. The identification of error sources was conducted using a diagnosis-based analysis. The findings revealed that within the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR), intralingual errors, particularly those related to grammar, presented the most significant difficulty across all proficiency levels. Of all 6,104 words written by all levels, a total of 1,521 errors were detected, with the majority (1,440 errors) falling under the classification of intralingual errors, while a considerably smaller proportion (81 errors) were identified as interlingual errors. Notably, students at the A2 level demonstrated the highest occurrence of grammar errors, constituting 18.99% of the total words written. The subsequent distribution consisted of B2 level students comprising 17.42%, C1 level students comprising 14.08%, A1 level students comprising 13.09%, and B1 level students comprising 12.05%. The results also showed that CEFR levels did not statistically affect English writing proficiency. This suggested that higher CEFR levels did not necessarily improve English writing.

Keywords: interlingual errors, intralingual errors, English writing, CEFR

Introduction

Among the four English skills, writing is the hardest. Students must have enough linguistic knowledge to write well and correctly. Thais consider English a foreign language, not a second. Most Thais cannot speak standard English. Thai governments have made significant efforts to improve Thai people's English proficiency, but many obstacles and challenges have

stood in the way of our expected success (Tipprachaban, 2022). The level of English language competency among Thais is among the lowest seen anywhere in the world (EF SET, 2023). Recent studies showed that Thai language learners of English as a second language made many writing errors. When I worked as a teacher at a university teaching English composition to English majors, I noticed that many of my students had difficulty avoiding grammatical errors in their written work. This was in addition to the fact that they had to master different types of essay genres, such as descriptive, narrative, argumentative, and others. Even the students in their third year who had already completed basic writing courses made a number of mistakes in their writing. In Thailand, students began studying English as a second language as early as primary school, and the primary focus of English instruction was on grammatical structure (Hengsadeekul, Hengsadeekul, Koul, & Kaewkuekool, 2010). Despite this, they had a lot of problems with grammar and spelling when they wrote. Writing is a skill that is essential for English graduates to have in the job market because the world is becoming increasingly interconnected as a result of globalization. When it comes to international communication, the language of choice is English. Publications such as books, articles, news, and papers are increasingly being written and distributed in English. According to Santos (2000), the necessity of writing can be broken down into three distinct categories. To begin, an increasing number of international linguists are opting to focus on writing as their area of expertise. Secondly, an increasing number of academic articles and journals are being published in English. Thirdly, an increasing number of international students are opting to earn their degrees in countries where English is the primary language. Countries that do not speak English but have the intention of publishing their cultures and identities in order to become a "soft power" in the global competition are required to use English in order to accomplish this goal. Writing in English is therefore essential for both broadening one's perspective and opening up one's own nation to the rest of the world. Writing is a skill that graduates of English departments who want to work in sections need to have. They will be expected to compose a variety of written works in English, including articles, news, books, journals, emails, and business letters. As has been seen, one of the most important skills to acquire when learning English is the ability to write. Despite the fact that many Thai students began studying English as early as kindergarten or primary school, the students' written English typically displayed grammatical and spelling errors (Hemchua and Schmitt, 2006; Suetae and Yok, 2012; Khumphee and Yodkamlue, 2017).

Therefore, the objective of this study is to investigate the errors that are made by Thai university students and to categorize them into interlingual and intralingual errors. This research is funded by the Faculty of Humanities and Social Sciences, Surattthani Rajabhat University. The Ethical Review Board approved human subject research. The findings of this study could be used to modify the writing curriculum to improve learning efficiency and address knowledge gaps that cause second-language writing errors. The research findings could also be applied to Thai students in other university with similar CEFR proficiency levels. Writing

proficiency is essential for university students, especially those in English-based fields like tourism, hospitality, and education. Thus, it is crucial to examine the students' writing challenges because they directly affect the future of Thailand's human resources.

Research objectives

1. To determine the most problematic errors made by Thai University students;
2. To determine interlingual and intralingual errors in the English writing of Thai university students;
3. To determine the most problematic errors in L2 writing by Thai university students at each CEFR level;
4. To determine if CEFR levels influence students' writing skills.

Literature review

1. Significance of Learners' Errors Analysis

An evaluation of writing errors in English is viewed as one method for improving learners' written skills as a measure of language learning success, and teachers have the opportunity to develop effective teaching strategies for enhancing students' writing abilities (Waelateh, Boonsuk, Ambele & Jeharsae, 2019). This is in accordance with Corder (1975, 1981) and Phoocharoensil et al. (2016), who assert that analyzing learners' errors is an opportunity to develop suitable remedial instruction and materials.

Ellis (2003: 47) defines error analysis, also known as error analysis (EA), as the study of errors. Contrastive Analysis (CA), which was replaced by Error Analysis (EA), was a method that attempted to predict errors made by learners by identifying linguistic differences between their L1 and the target language. EA was developed to help language teachers and students. Error Analysis (EA) is a collection of techniques for locating, describing, and clarifying the causes of students' mistakes (Ellis & Barkhuizen, 2005). According to Corder (1967), learner errors are significant for the following three reasons: (1) they serve a pedagogical purpose by showing teachers what learners have learned and what they have not yet mastered; (2) they serve a research purpose by providing evidence about how languages are learned; and (3) they serve a learning purpose by acting as devices through which learners can discover the rules of the target language. Students should not only learn how to write, but they should also learn how to know their weak points so that they can improve their writing abilities. Error analysis is necessary as a result of the significant contribution it makes to the teaching of writing skills. According to Ellis (2003), learners make mistakes because they have knowledge gaps; learners make mistakes when they are unsure of what constitutes correct information. Despite the fact that mistakes are made due to learners' occasional lapses in performance, the most common cause of mistakes is when learners fail to demonstrate what they already know.

Studying a second language requires the development of four language skills: listening, reading, speaking, and writing. Grammar, vocabulary, and pronunciation are all language-related subskills. Writing facilitates communication between the author and the reader (Kamlasi & Nokas, 2017: 131-132). Padgate (2008) found that the majority of students viewed writing as more challenging than other language skills. As previously stated, numerous researchers believe that writing is the most difficult skill to acquire when learning a language (Richard and. Renandya, 2002; Broughton et al., 2003; Taylor, 2009; Watcharapunyawong & Usaha, 2013; Rattanadilok Na Phuket & Othman, 2015). Writing is the most difficult skill to master, in my opinion, because learners must first master grammar and vocabulary before they can compose an effective piece of writing. Harmer (2004: 31-34) defines teaching writing as an activity in which students write to improve their knowledge of the grammar and vocabulary of the language.

To classify the sources of writing errors in the present study, the researcher adopts the diagnosis-based category that classifies errors as interlingual and intralingual.

2. Interlingual errors and intralingual errors

An error that occurs as a result of improper or incomplete acquisition of the target language is referred to as an intralingual error by Richards and Schmidt (2010: 294). This type of error is distinguished from errors that occur as a result of language transfer. Interlingual errors are said to occur when the learner's habits (patterns, systems, or rules) obstruct or prevent the learner from acquiring the patterns and rules of the second language to some extent, as stated by Corder (1981). According to Chelli (2014), interlingual errors are the result of language transfer, which is influenced by the learner's first language. An example of an interlingual error is when a learner makes mistakes in their target language due to the native influence of their first language. As a direct consequence of this, the vast majority of students adhered to the identical set of rules in both of their languages. These are some examples of errors that occur when translating between languages.

For instance,

'The book of Bow' rather than 'Bow's book.'

'Ammy extremely mean' rather than 'Ammy is extremely mean.'

One aspect of the target language can affect another, causing intralingual errors. A student might have created "James is comes" by combining "James is coming" and "James comes." The learner's first language causes interference, language transfer, and cross-linguistic interference in writing between languages (Sari, 2016). For instance, "Elle regarde les" (she sees them) was created using English word order instead of "Elle les regarde (she them sees)." English word order created the incorrect French sentence. When learning a second language, the second factor to take into consideration is the possibility of making errors within the new language. Students are prone to making mistakes in the target language due to the fact that they are not fluent in it and therefore find it difficult to use (Angguni, 2020). Intralingual

interference occurs when learners generalize from partial exposure to the target language rather than copying the mother tongue, according to Richard (1974).

Richard (1974) divides intralingual errors into four categories: overgeneralization, ignorance of rule restrictions, incomplete application of the rules, and false concept hypothesis or semantic errors.

1) An example of overgeneralization is when a learner builds a deviant structure based on his prior knowledge of other structures in the target language. This is an example of what is known as "overgeneralization." Learners, for instance, pluralize even irregular plurals by adding an 's' to the end of the word, e.g. *childrens* as well as generalizing the '-ed' past form, e.g. *broked*.

2) Ignorance of rule restrictions, according to James (1998), ignorance is specific in the sense that one is normally said to be ignorant of structure; the person learning a second language does not obey the structure of the language being learned as the target. This kind of mistake happens when the learner acts in a way that is contrary to the limitations imposed by the existing structures. Certain rule restriction errors can be understood in terms of analogy, and they may develop as a result of learning the roles that rules play in a system.

3) Incomplete application of the rules: This type of error takes place when the learner does not fully apply the rules as a direct result of the stimulus sentence.

4) The false concept hypothesis asserts that false conceptualization arises when students incorrectly understand the distinctions between the items of the target language. The hypothesized concept is shown to be invalid as a consequence of the learners' inadequate grasp of the distinctions between the items that constitute the target language.

3. *The Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) in Thailand*

The CEFR is a global standard for assessing and describing language proficiency. A six-point scale rates language proficiency from A1 (beginner) to C2 (master). This feature helps language teachers and testers assess various language qualifications. This means that employers and educational institutions can easily compare our credentials to those of other national exams (Cambridge University Press, 2023).

In the year 2016, the Thai Ministry of Education (MOE) made an official announcement regarding the adoption of the Common European Framework of Reference for Languages (CEFR), as established by the Council of Europe in 2001. Since then, all 38 Rajabhat universities in the country were educational institutions that bore direct responsibility for the provision of teacher education. One of the primary responsibilities of this institution was to educate prospective teachers who would eventually become practicing teachers in the field of English education. Therefore, the implementation of the CEFR policy in 2016 had a significant impact on various aspects of educational management policy, curriculum design, and classroom practice at the university level (Charttrakul & Damnet, 2021).

CEFR dominated student and teacher English assessments, and CEFR testing was a major part of English assessments for university students, including Suratthani Rajabhat University. It was a requirement to pass each year and earn an English degree here; thus, students received many CEFR training courses from the university, and English students had annual training courses. Students had regular CEFR assessments because they needed them to graduate. CEFR testing was used to assess students' English proficiency at Suratthani Rajabhat University and other universities in Thailand. Thai researchers also used the CEFR to evaluate students' English proficiency. Waluyo (2019) used CEFR assessments to assess first-year Walailak University students' English proficiency. The study included 2,248 people, 74% of whom were female and 26% male. The study found that 77.2% of participants were A1 or A2 proficient according to the CEFR. These levels were typical of primary and junior high school students' language skills. The findings should explain Thai university students' low proficiency. This southern Thai university attracted many students from nearby provinces. This study may not represent the entire student population in the country, but it could revealed the English language proficiency of students near the university.

Apridayani (2022) examined Self-Regulated Learning (SRL) in Thai EFL students. A sample of 152 non-English major second-year undergraduates was studied. This sample had 19.7% men and 78.3% women. A survey instrument focused on Self-Regulated Learning (SRL) strategies for English language acquisition. The author requested an English proficiency assessment that assessed listening, reading, writing, and speaking skills according to the Common European Framework of Reference. Participants were instructed to complete surveys after this assessment. The data was analyzed using descriptive statistics, one-way ANOVA, and Pearson correlation. Students at proficiency levels A1, A2, B1, and B2 used Goal Setting and Planning most often. However, the B1 group used Self-Regulated Learning (SRL) strategies differently from the A1, A2, and B2 groups. This study examined how Self-Regulated Learning (SRL) strategies could be adapted to different English proficiency levels to improve teaching.

According to these studies, the Common European Framework of Reference (CEFR) clearly helped with English language acquisition, as teachers could discover instructional materials that improved students' domain learning by accurately assessing their proficiency levels.

Research Methodology

1. Participants

The study's participants were selected using the purposive sampling technique (Cohen, Manion, & Morrison, 2011). Participants were forty-one third-year English majors from Suratthani Rajabhat University. Their total age was 21 years old. Since elementary school, they had been studying English as a foreign language, but their only exposure to English-speaking environments was in the classroom. According to the CEFR, 14 were at the A1 level, 9 were at

the A2 level, 4 were at the B1 level, 9 were at the B2 level and 5 were at the C1 level. As both subjects were required, all students have completed *Principles of Paragraph Writing* (basic writing) in their first year and *Essay Writing* (advanced writing) in their second. According to the curriculum, *Principles of Paragraph Writing* focused on the fundamental principles, processes, and techniques of writing in an effort to improve students' English grammar for writing everyday sentences and short passages. *Essay Writing* required students to examine the paragraph and essay components and structures. Students were taught how to construct well-organized paragraphs and essay outlines. In addition, students were expected to compose an introduction, body, and conclusion. In addition, they developed the ability to organize ideas or information and present them in an effective paragraph or essay.

2. Procedures

English majors in their third year had to write "My dream." The researcher chose only third-year university students to control for variables such as writing experience. Each student completed the same writing modules required for an English undergraduate degree. The researcher informed the subjects of the study's goals and obtained written consent to use their data. Steps for data collection: an unrestricted essay on "My Dream" was assigned first. They were not allowed to use dictionaries, and their English proficiency was considered. We chose this topic to inspire writing. A one-hour writing session was supervised. Participants were told not to use any assisting tools and that their score for this task would not affect their module score for their study. After participants finished writing, the researcher collected their papers and entered all the data into the computer, noting any errors. This study analyzed and categorized errors using James' error taxonomy. A corpus of 6,104 words was studied. A1 writings totaled 1,513, A2 1,444, B1 590, B2 1,554 and C1 1,003 words.

3. The assessment of student's writing

The previously proposed taxonomy was employed to classify the errors found in student writing. The error count adhered to Hemchua and Schmitt's (2006) criteria with the following modification:

1. Each lexical item was counted as a distinct unit.
2. Multiple grammatical errors within the same phrase, clause, or sentence were tallied separately.
3. Repetitive occurrences of the same error were counted separately; for example, if a student made the error twice, it was counted twice. (They were categorized as a single entity by Hemchua and Schmitt).

After the errors were identified they then were grouped into interlingual errors and intralingual errors to answer the research questions.

4. The instrument

The study focused on an instrument, which served as the designated topic for the essay. The subject matter under discussion pertained to the concept of 'My dream'. The

selection of this topic was based on its broad nature and the consideration that it would be manageable for students at these proficiency levels to complete within a one-hour timeframe. The majority of participants consisted of students at the A1-A2 level, indicating that the chosen topic was within their realm of familiarity. The topic underwent verification and validation by three experts in the fields of second language instruction and applied linguistics. The assessment was conducted utilizing the IOC index (Rovinelli & Hambleton, 1977) in order to determine the content validity of the material and all items demonstrated a validity coefficient exceeding 0.5, indicating their validity.

Results

This study showed that grammar errors exhibited the highest frequency among the written works of Thai university students (see Table 1 below). The study examined the CEFR levels of the participants, which ranged from A1 to C1. Among the students at different levels, A2 level students exhibited the highest frequency of grammar errors, accounting for 18.99% of all the words produced by students at their respective levels. This was followed by B2 level students at 17.42%, C1 level students at 14.08%, A1 level students at 13.09%, and B1 level students at 12.05%.

Table 1 The error occurrence by James' error taxonomy and the diagnosis-based analysis in summary

Types of errors/ CEFR Level	A1		A2		B1		B2		C1	
	Error tokens	% (out of 1,513 words written)	Error tokens	% (out of 1,444 words written)	Error tokens	% (out of 590 words written)	Error tokens	% (out of 1,554 words written)	Error tokens	% (out of 1,003 words written)
Intralingual errors										
Substance errors	88	5.82	101	6.99	27	4.58	61	3.93	28	2.79
Lexical errors	53	3.50	47	3.27	8	1.36	57	3.67	15	1.60
Grammar errors	198	13.09	274	18.99	71	12.05	271	17.42	141	14.08
Total	339	22.41	422	29.25	106	17.99	389	25.02	184	18.47
Interlingual errors										
Lexical errors	18	1.19	29	2.01	5	0.85	22	1.42	7	0.70
Total	18	1.19	29	2.01	5	0.85	22	1.42	7	0.70
Subtotal	357	23.60	451	31.26	111	18.84	411	26.44	191	19.17

This study also determined the causes of errors in Thai university students' writing. The study found intralingual and interlingual errors. Intralingual errors resulted from poor target language proficiency (Richards and Schmidt, 2010: 294). However, interlingual errors occurred

when the learner's linguistic habits, patterns, systems, or rules hinder the acquisition of the second language's patterns and rules (Corder, 1981). Intralingual errors dominated Thai university students' written compositions, according to the analysis. The analysis found that of all 6,104 words written by all levels, a total of 1,521 errors were detected, with the majority (1,440 errors) falling under the classification of intralingual errors, while a considerably smaller proportion (81 errors) were identified as interlingual errors. Intralingual errors accounted for most errors in students at all CEFR proficiency levels.

Furthermore, the study examined university students' written compositions by CEFR level for errors. The main goals were to identify the most common errors at each CEFR level and to determine if CEFR levels affected students' writing proficiency. All CEFR levels showed that intralingual errors, particularly grammar errors, were the biggest challenge. The most grammar errors were made by A2 students, accounting for 18.99% of their written work.

Discussion

This section analyzed the research findings in light of established theories and prior research.

Based on the findings, this study served as additional empirical evidence supporting the notion that grammar errors posed a significant hindrance to the production of high-quality written work among Thai university students. It was observed that students at all academic levels consistently exhibited a propensity for committing grammar errors, which were found to be the most prevalent type of error, and grammar errors were categorized into the intralingual error category according to the diagnosis-based analysis. The findings presented in this study were in opposition to the conclusions drawn by Khumphee and Yodkamlue (2017), Watcharapunyawong and Usaha (2013), Suvarnamani (2017), Bjorkegren (2018), Ayar (2020), and Nadya & Muthalib (2021), who reported that interlingual errors were identified as the primary factor contributing to writing difficulties among Thai university students.

Nevertheless, the findings of this study were in line with earlier studies by Suetae and Yok (2012), Sari (2016), Pratiwi (2015), Ghezzou and Mammeri (2016), Sijono & Aristo (2019), Angguni (2020), and Myint (2020), which showed that intralingual errors posed a significant barrier to the production of high-quality written work among Thai university students.

The analysis revealed that the primary sources of errors in the writing of university students were intralingual and interlingual errors. The researcher observed that the categorization of errors varied depending on each individual researcher's perspectives and taxonomies they used to categorize the errors.

Conclusion

The study revealed that intralingual errors, specifically those related to grammar, were the most challenging aspect across all levels of proficiency. Out of the 6,104 words written by all levels, a total of 1,521 errors were found. The majority of these errors (1,440) were classified as intralingual errors, while a smaller proportion (81 errors) were identified as interlingual errors. Significantly, students at the A2 proficiency level exhibited the highest frequency of grammatical errors, accounting for 18.99% of the overall written words in their level. The subsequent distribution included 17.42% of students at the B2 level, 14.08% of students at the C1 level, 13.09% of students at the A1 level, and 12.05% of students at the B1 level. The study also found no correlation between CEFR levels and student writing proficiency. This implied that achieving higher CEFR levels does not necessarily lead to improvement in English writing skills.

Suggestion

The study found that grammar errors hindered Thai university students' second-language writing. Intralingual errors were most common in their writing. The study also found no correlation between CEFR levels and students' writing skills. Thai university students' writing proficiency was affected by their English learning methods and instructional approach. Most errors were intralingual, resulting from poor English language acquisition. Comparisons with the Common European Framework of Reference (CEFR) showed that students of any proficiency level can improve their second language writing skills. The researcher encourages further research and offers these suggestions:

1. A study should be conducted to compare students' writing abilities in English by employing various language teaching methods, with the aim of identifying an improved approach to teaching English grammar to students.
2. There are multiple approaches that can be employed in the instruction of English grammar, including the C-R approach, which is a widely utilized method for enhancing students' grammatical proficiency.
3. To enhance the generalizability of the findings, it is recommended to broaden the participant pool to include students at various universities in Thailand who are at similar proficiency levels in English.

References

- Angguni, R. (2020). Interlingual and intralingual errors of writing descriptive text made by third semester students of English Education Department Sarjanawiyata Tamansiswa university Yogyakarta. *JELLT (Journal of English Language and Language Teaching)*, 4(2), 75–85. doi:10.36597/jellt.v4i2.9463
- Apridayani, A. A. (2022). Exploring Thai EFL Students' Self-Regulated Learning (SRL) Strategies and English Proficiency. *MEXTESOL Journal*, 46(1), 1–10.

- Ayar, Z. (2020). Error Analysis of Turkish Learners' English Paragraphs from Lexical and Grammatical Aspects. *ELT Research Journal*, 9 (2) , 123-134
- Cambridge University Press. (2023). Retrieved from <https://www.cambridgeenglish.org/exams-and-tests/cefr/#anchor-main>
- Charttrakul, K., & Damnet, A. (2021). Role of the CEFR and English teaching in Thailand: A case study of rajabhat universities. *Advances in Language and Literary Studies*, 12(2), 82. doi:10.7575/aiac.all.v.12n.2.p.82
- Chelli, S. (2014). Interlingual or Intralingual Errors in the Use of Prepositions and Articles The case of first-year students of English at Biskra University. Retrieved from <http://archives.univbiskra.dz/bitstream/123456789/3571/1/Interlingual%20or%20Intralingual%20Errors%20in%20the%20Use%20of%20Preposition.pdf>
- Cohen, L., Manion, L. and Morrison, K. (2011). *Research methods in education*. 7th ed. the UK: Routledge.
- Corder, S. P. (1967). The significance of learner's errors. *International Review of Applied Linguistics in Language Teaching*, 5(4), 161-170. <https://doi.org/10.1515/iral.1967.5.1-4.161>
- Corder, S. P. (1974). In *Error Analysis and Remedial Teaching*. Budapest: the IATEFL Conference. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED101573.pdf>
- Corder, S. (1975). Error Analysis, Interlanguage and Second Language Acquisition. *Language Teaching & Linguistics: Abstracts*, 8(4), 201-218. doi: 10.1017/s0261444800002822
- Corder, S. (1981). *Error analysis and interlanguage*. Oxford: Oxford University Press.
- EF Epi 2023 – EF english proficiency index. EF EPI 2023 – EF English Proficiency Index. (n.d.). <https://www.ef.com/wwen/epi/>
- Ellis, R. (2003). *Second language acquisition* (9th ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Ellis, R., & Barkhuizen, G. (2005). *Analysing learner language*. Oxford: Oxford University Press.
- Ghezzou, N., & Mammeri, S. (2017). Investigating intralingual and interlingual errors of Algerian Middle School EFL Learners in their written compositions: A case study. *The Buckingham Journal of Language and Linguistics*, 9, 58–74. doi:10.5750/bjll.v9i0.1255
- Harmer, J. (2004). *How to teach writing*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Hemchua, S., & Schmitt, N. (2006). An analysis of lexical errors in the English composition of Thai learners. *Prospect*, 21(3), 3-25.
- Hengsadeekul, C., Hengsadeekul, T., Koul, R. and Kaewkuekool, S. (2010) English as a Medium of Instruction in Thai Universities: A Review of Literature, www.wseas.us. Available at: <http://www.wseas.us/e-library/conferences/2010/Japan/EDU/EDU-12.pdf>
- James, C. (1998). *Errors in Language Learning and Use: Exploring Error Analysis* (1st ed.). New York: Pearson Education.
- Kamlasi, I., & Nokas, D. (2017). Grammatical Errors in Writing of the Second Class Students of SMA Kristen 1 Soe. *METATHESIS: Journal Of English Language, Literature, And Teaching*, 1(1).

- Khumphee, S., & Yodkamlue, B. (2017). Grammatical Errors in English Essays Written by Thai university Undergraduate Students. *Journal of Education, Mahasarakham University*, 11(4), 139-154.
- Myint, M. M. (2020). An Analysis of Interlingual Errors and Intralingual Errors Found in the Narrative Essay Written by Non-English Specialization Students of Meiktila University in the Academic Year (2019-20). *Meiktila University Research Journal*, XI(1), 47-53.
- Nadya, M., & Muthalib, K. A. (2021). Error analysis of the students' English written descriptive text. *English Education Journal*, 12(2). <https://doi.org/10.24815/eej.v12i2.19552>
- Padgate, W. (2008). Beliefs and Opinions about English Writing of Students at a Thai University. *PASAA*, 42, 31-53.
- Phoocharoensil, S., Moore, B., Gampper, C., Geerson, E., Chaturongakul, P., Sutharoj, S., & Carlon, W. (2016). Grammatical and Lexical Errors in Low-Proficiency Thai Graduate Students' Writing. *Language Education And Acquisition Research Network (LEARN) Journal*, 9(1).
- Pratiwi, A. P. (2013). INTERLINGUAL AND INTRALINGUAL ERRORS IN WRITING NARRATIVE TEXT MADE BY JUNIOR HIGH SCHOOL AND SENIOR HIGH SCHOOL STUDENTS. *Jurnal Penelitian Humaniora*, 24(1), 1-11.
- Richards, J. C. (1974). *Error analysis: Perspectives on second language acquisition*. London: Longman.
- Richards, J. & Schmidt, R. (2010). *Longman Dictionary Of Language Teaching And Applied Linguistics*. 4th ed. Great Britain: Pearson Education Limited.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Tijdschrift voor Onderwijsresearch*, 2(2), 49-60.
- Sari, E. (2016). Interlingual Errors and Intralingual Errors Found in Narrative Text Written by EFL Students in Lampung. *Jurnal Penelitian Humaniora*, 17(2), p.87. doi: 10.23917/humaniora.v17i2.2501
- Sijono, & Aristo, T. J. V. (2019). An Analysis on Students' Erroneous Sentence Found in Descriptive Text. *VELES Voices of English Language Education Society*, 3(2), 118-126. doi:10.29408/veles.v3i2.1560.g928
- Suetae, J. & Yok, C. (2012). Lexical Errors in the Written Compositions of Thai university students: Neglectful Instruction of Vocabulary Teaching. *Al-Hikmah Journal*, 2(4), 1-15.
- Suvarnamani, S. (2017). A Study of Grammatical and Lexical Errors in Descriptive Writing of First Year Arts Students at Silpakorn University. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies (HASSS)*, 17(2), 239-264. doi:<https://doi.org/10.14456/sujsha.2017.3>
- Tipprachaban, B. (2022). Challenges of using English as a Medium of Instruction (EMI) in Thailand. In *22nd ICTEL 2021 – International Conference on Teaching, Education & Learning*. London: Teaching and Education Research Association (TERA).

- Watcharapunyawong, S., & Usaha, S. (2013). Thai UNIVERSITY Students' Writing Errors in Different Text Types: The Interference of the First Language. *English Language Teaching*, 6(1). doi: 10.5539/elt.v6n1p67
- Waelateh, B., Boonsuk, Y., Ambele, E., & Jeharsae, F. (2019). An Analysis of the Written Errors of Thai University Students' Essay Writing in English. *Songklanakarin Journal Of Social Sciences And Humanities*, 25(3), 55-82.
- Waluyo, B. (2019). Thai First-Year University Students' English Proficiency on CEFR Levels: A Case Study of Walailak University, Thailand. *The New English Teacher*, 13(2), 51-71.

กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเสริมกำลังใจของวินทร์ เลียววาริณ

PRESENTATION TECHNIQUES IN WIN LIAWWARIN'S ENCOURAGEMENT BOOKS

ชนิกานต์ กู้เกียรติ¹ และ จุฑามาศ ศรีระชา
Chanikant Kukeati and Chuthamat Srirasa
มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University, Thailand
Email: Chuthamat@go.buu.ac.th¹

Received 14 August 2022; Revised 13 October 2022; Accepted 21 May 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเสริมกำลังใจของวินทร์ เลียววาริณ เป็นการวิจัยเอกสารเชิงคุณภาพ โดยใช้กรอบแนวคิดของศิริลักษณ์ บัตรประโคน (2548) พิมพ์พรรณ รัชนิกร (2553) และบุณทริกา ขุนวิมล (2557) มาปรับเป็นกรอบในการวิเคราะห์หนังสือเสริมกำลังใจจำนวน 16 ชุด และนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า หนังสือเสริมกำลังใจของ วินทร์ เลียววาริณ ปรากฏกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาทั้งสิ้น 14 แบบ ได้แก่ 1) การตั้งชื่อเรื่อง 2) การใช้ภาพประกอบบทความ 3) การใช้เรื่องเล่า 4) การใช้คำโปรย 5) การยกตัวอย่างคำพูดของบุคคลมาสนับสนุนแนวคิด 6) การใช้สัญลักษณ์ 7) การแทรกอุทาหรณ์ สำนวน หรือเกร็ดความรู้ต่าง ๆ 8) การแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ 9) การตั้งคำถามหรือปัญหาที่น่าสนใจแล้วเฉลยภายหลัง 10) การใช้แบบสอบถาม 11) การเปลี่ยนวิธีการเล่าเรื่องธรรมดาให้เป็นบทสนทนา 12) การแบ่งเป็นจำนวนข้อ 13) การใช้เครื่องหมายคั่นระหว่างคำ และ 14) การใช้ข้อความขนาดสั้น

องค์ความรู้จากการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า วินทร์ เลียววาริณ มีความสามารถในการใช้กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายรูปแบบ สร้างความน่าสนใจและเอื้อต่อผู้อ่านในการทำความเข้าใจแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการเสนอได้เป็นอย่างดี โดยการใช้กลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏมากที่สุดนั้นจะมีลักษณะของการใช้กลวิธีหลายแบบร่วมกัน ซึ่งกลวิธีที่นำมาใช้จะมีความสอดคล้องกันเพื่อช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอได้ง่ายและชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังเป็นแนวทางให้ผู้อ่านเรียนรู้และนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานของตนเองอีกด้วย

คำสำคัญ: กลวิธีการนำเสนอเนื้อหา, หนังสือเสริมกำลังใจ, วินทร์ เลียววาริณ

Abstract

This qualitative research aimed to examine the techniques used by Win Liawwarin for presenting the content in his books for encouragement. Analysis frameworks as of Sirilak Batprakhon (2005) and Buntarika Kunwimon (2014) were adapted for the analysis of the 16 encouragement books.

It was found that 14 techniques were used to present the content of the books: 1 giving an attractive book title, 2 using illustrations, 3 explaining through narrative, 4 using introductory phrase, 5 showing famous people's quotes to support the idea, 6 using symbolism, 7 intervening instance, proverb or bits of knowledge, 8 sectioning story, 9 questioning or showing a problem at the beginning and giving resolution at the end, 10 using questionnaire, 11 using dialogue instead of narration, 12 itemizing, 13 using a punctuation mark between words, and 14 using short phrases.

The findings revealed that Win Liawwarin was a talent writer who was skillful at using various presentation techniques which allowed the readers to interpret the writer's thoughts and point of view. He used mixed techniques which aligned with each other and this method not only helped the readers to understand his idea but also attracted the readers to continue reading the story throughout.

Keywords: Presentation technique, Encouragement book, Win Liawwarin

บทนำ

วินทร์ เลียววาริณ เป็นนักเขียนที่มีชื่อเสียงและสร้างสรรค์ผลงานที่มีคุณภาพจำนวนมากมาอย่างยาวนาน ไม่ว่าจะเป็นนวนิยาย เรื่องสั้น บทภาพยนตร์ ฯลฯ ซึ่งแนวทางการผลิตผลงานของวินทร์มีลักษณะที่แตกต่างจากนักเขียนท่านอื่น ๆ ดังที่ บุณทริกา ขุนวิมล (2557, หน้า 553) กล่าวว่า วินทร์ เลียววาริณ เป็นนักเขียนที่สร้างปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างโดดเด่นด้วยการสร้างสรรค์งานแนวทดลอง (Innovative Fiction) ที่ใช้รูปแบบและกลวิธีแปลกใหม่ที่มีความหลากหลายแทบไม่ซ้ำแบบเดิมจนได้ชื่อว่าเป็นนักเขียน “จอมเทคนิค” และ “เจ้าพ่องานทดลอง” แห่งวงการวรรณกรรมร่วมสมัย ทำให้ผลงานของวินทร์ได้รับการยอมรับทั้งจากนักอ่าน นักวิจารณ์ อีกทั้งยังเป็นนักเขียนที่ได้รับรางวัลวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (S.E.A. Write) ถึง 2 ครั้ง จากเรื่องประชาธิปไตยบนเส้นขนานและสิ่งมีชีวิตที่เรียกว่าคน ด้วยความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานดังกล่าวทำให้ วินทร์ เลียววาริณ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติให้เป็นศิลปินแห่งชาติ สาขาวรรณศิลป์ ประจำปีพุทธศักราช 2556

ความเรียงเป็นผลงานอีกประเภทหนึ่งที่วินทร์ได้สร้างสรรค์ขึ้นอย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะผลงานความเรียงในหนังสือชุดเสริมกำลังใจ จำนวนทั้ง 16 ชุด ซึ่งมีเนื้อหาที่ให้ข้อคิด สร้างกำลังใจ แนะนำแนวทางในการดำเนินชีวิตให้แก่ผู้อ่าน ที่จะนำไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี ทางด้านรูปแบบกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาไปสู่ผู้อ่านก็มีความน่าสนใจไม่น้อยกว่ากัน เนื่องจากผู้เขียนมีการใช้กลวิธีในการนำเสนออย่างหลากหลาย ดังที่ ชูศักดิ์ ภัทธกุลวณิช (2548, หน้า 176-177) กล่าวว่า “การนำเอารูปแบบของสื่อต่าง ๆ มาช่วยสร้างความแปลกใหม่และสื่อความหมายให้กับเรื่องไม่ว่าจะเป็นข่าวหนังสือพิมพ์ บทรายงานข่าว บทสัมภาษณ์... กลวิธีเหล่านี้ช่วยให้ วินทร์แสดงความเป็นนายของภาษา สามารถเขียนหนังสือได้หลายแนว...” ซึ่งกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาเหล่านี้จะสร้างความน่าสนใจให้แก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับที่ นพวรรณ เนตรธานนท์ (2563) ได้กล่าวถึงความสำคัญของกลวิธีการนำเสนอไว้ว่า “ผู้เขียนที่มีกลวิธีการเขียนที่ดีจะทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้ ความคิด ความสนุกสนานและเกิดความเพลิดเพลินตามไปด้วย เพราะกลวิธีการเขียนจะเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจของผู้อ่านให้เกิดความประทับใจและติดตามอ่าน...” จึงทำให้หนังสือชุดเสริมกำลังใจของวิน

นทร์ได้รับความนิยมจากผู้อ่านอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ด้วยเหตุที่ความเรียงในหนังสือเสริมกำลังใจของ วินทร์ เลียววาริณ มีลักษณะการใช้กลวิธีการเสนอเนื้อหาที่โดดเด่นหลากหลาย ประกอบกับยังไม่มีผู้ใดศึกษาในประเด็นนี้มาก่อน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษากลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเสริมกำลังใจทั้ง 16 ชุด

บทความวิจัยนี้มุ่งนำเสนอกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเสริมกำลังใจของวินทร์ เลียววาริณ โดยใช้กรอบแนวคิดของศิริลักษณ์ บัตรประโคน (2548) ศึกษาเรื่อง “ทัศนะการเมืองและกลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นชุด “หลังอาณานิธิ” ของ วินทร์ เลียววาริณ” พิมพ์พรรณ รัชนิกร (2553) ศึกษาเรื่อง “ศึกษาลีลาการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอของบทความวิจารณ์ภาพยนตร์ในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์” และ บุญทริกา ขุนวิมล (2557) ศึกษาเรื่อง “แนวคิดเชิงปรัชญาและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดในนิยายวิทยาศาสตร์ของ วินทร์ เลียววาริณ” เพื่อให้ทราบถึงกลวิธีที่ผู้เขียนใช้สื่อสารแนวคิดและเนื้อหาไปยังผู้อ่าน ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจประเด็นความคิดที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อ อีกทั้งยังสร้างความสนใจให้ผู้อ่านอยากติดตามอ่านไปจนจบ และเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้อ่านนำไปประยุกต์ใช้ในการเขียนความเรียงและงานเขียนประเภทอื่น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเสริมกำลังใจของวินทร์ เลียววาริณ

การทบทวนวรรณกรรม

ศิริลักษณ์ บัตรประโคน (2548) ได้ศึกษาเรื่อง “ทัศนะการเมือง และ กลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นชุด “หลังอาณานิธิ” ของ วินทร์ เลียววาริณ” ผลการศึกษาในด้านกลวิธีการเสนอทัศนะทางการเมืองพบว่า กลวิธีการเสนอทัศนะทางการเมืองมีทั้งสิ้น 6 กลวิธี ได้แก่ กลวิธีการนำเสนอทัศนะโดยใช้ชื่อเรื่อง ใช้โครงเรื่อง ใช้แก่นเรื่อง ใช้การเล่าเรื่อง ใช้ตัวละครและบทสนทนา รวมทั้งการนำเสนอทัศนะผ่านวาทีสนทนาเรื่อง ซึ่งในแต่ละกลวิธีผู้เขียนแสดงความคิดสร้างสรรค์ตลอดจนล้อเลียนและเสียดสีการเมืองอย่างมีอารมณ์ขัน ทำให้ทัศนะทางการเมืองของ วินทร์ เลียววาริณ มีความน่าสนใจ และให้แง่คิดที่คมคายแก่ผู้อ่าน

พิมพ์พรรณ รัชนิกร (2553) ได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาลีลาการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอของบทความวิจารณ์ภาพยนตร์ในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์” ผลการศึกษาในด้านกลวิธีการนำเสนอของบทความพบว่าด้านการตั้งชื่อเรื่อง พบการตั้งชื่อแบบตรงกับเนื้อเรื่อง สรุประเด็นสำคัญของเรื่อง แบบใช้คำคล้องจองกัน แบบใช้คำกริยาที่แสดงอาการน่าสนใจ แบบใช้คำที่มีความหมายตรงกันข้ามมาคู่กัน แบบใช้คำพังเพยสำนวน สุภาษิต แบบใช้คำถาม และแบบฉงนสนเท่ห์ ในด้านการเขียนความนำ พบการเขียนความนำด้วยการกล่าวถึงเรื่องราวดั้งเดิม การบอกเจตนาของผู้เขียน เรื่องเล่า การสรุปใจความสำคัญ การเสนอความคิดเห็น การใช้คำที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความสนใจ หรือประทับใจ และการเขียนความนำที่เป็นคำพูด คำปราศรัย ในด้านการเขียนเนื้อเรื่อง พบการเขียนเนื้อเรื่องแบบลำดับความสำคัญหรือความสนใจของเรื่อง และลำดับตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และในด้านการเขียนสรุป พบการเขียนสรุปโดยการตั้งคำถามทิ้งท้ายให้ผู้อ่านคิด การสันนิษฐาน คาดการณ์อนาคต แสดงมติของผู้เขียน การสรุปใจความสำคัญของเรื่อง และการคาดไม่ถึง

บุญทริกา ขุนวิมล (2557) ได้ศึกษาเรื่อง “แนวคิดเชิงปรัชญาและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดในนิยายวิทยาศาสตร์ของ วินทร์ เลียววาริณ” ผลการศึกษาในด้านกลวิธีการนำเสนอแนวคิดพบว่า ด้านกลวิธีการนำเสนอแนวคิด พบทั้งสิ้น 7 กลวิธี กลวิธีที่พบมากที่สุด ได้แก่ การนำเสนอแนวคิดผ่านสัมพันธบทประเภทคติ

บท รongลงมาเป็นกลวิธีการนำเสนอผ่านชื่อเรื่อง ผ่านพัฒนาการของเรื่องและตัวละคร ผ่านผู้เล่าเรื่อง ผ่านคู่ตรงข้าม ผ่านสัญลักษณ์ และผ่านการประสานทัศนศิลป์และวรรณศิลป์ตามลำดับ วินทร์ เลียววาริณ ใช้กลวิธีมากกว่าหนึ่งกลวิธีในการสื่อสารแนวคิดเป็นส่วนใหญ่ ผู้อ่านต้องตีความจากองค์ประกอบแต่ละส่วนซึ่งทำหน้าที่ร่วมกันขับเคลื่อนแนวคิดและเชื่อมโยงเนื้อหาเข้ากับประสบการณ์ของตน จึงจะเข้าใจแนวคิดเชิงปรัชญาที่ วินทร์ เลียววาริณ ต้องการสื่อสาร

จุฑามาศ ศรีระชา และ ชนิกันต์ กุ้เกียรติ (2565) ได้นำเสนอบทความเรื่อง “การศึกษามงคลชีวิตที่ปรากฏในหนังสือเสริมกำลังใจของ วินทร์ เลียววาริณ” โดยใช้หนังสือ “มงคลยอดชีวิต ฉบับสมบูรณ์” ของ สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า (พิมพ์ ธรรมธโร) เป็นกรอบในการวิเคราะห์หนังสือเสริมกำลังใจจำนวน 16 ชุด ผลการศึกษาพบว่า วินทร์ เลียววาริณ ได้นำเสนอแนวคิดที่มีความสอดคล้องกับ หลักมงคลชีวิตทั้งสิ้น 26 ข้อ ได้แก่ 1 ไม่คบคนพาล 2 การคบบัณฑิต 4 อยู่ในถิ่นที่เหมาะสม 6 การตั้งตัวถูก 7 ความคงแก่เรียน 8 ศิลปะ 9 วินัยที่ศึกษาดี 10 วาจาสุภาพ 12 การสงเคราะห์ลูก 13 การสงเคราะห์เมีย 14 การงานไม่คั่งค้าง 15 การให้ปัน 16 ธรรมจริยา 18 การงานไม่มีโทษ 19 การงดเว้นจากบาป 20 สำรวมจากการดื่มน้ำเมา 21 ความไม่ประมาทในธรรมทั้งหลาย 22 ความเคารพ 23 ความถ่อมตัว 24 ความสันโดษ 25 ความกตัญญู 27 ความอดทน 29 การเห็นสมณะ 31 การบำเพ็ญตะบะ 32 ความประพฤติที่ประเสริฐ และ 33 การเห็นอริยสัจ องค์ความรู้จากการศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นถึงการนำเสนอมุมมองและความคิดของ วินทร์ เลียววาริณ ที่สร้างสรรค์เรื่องราวในหนังสือเสริมกำลังใจ เพื่อให้ผู้อ่านได้คิด พิจารณาและปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อตนเองและสังคม อีกทั้งแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักมงคลชีวิตนี้ยังเป็นหลักธรรมที่นำมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้โดยง่าย หนังสือเสริมกำลังใจของ วินทร์ เลียววาริณ จึงเป็นหนังสือที่มีคุณค่าในการพัฒนาและยกระดับจิตใจ ส่งเสริมให้ผู้อ่านเข้าใจและรู้เท่าทันถึงความเป็นไปของโลกและชีวิต

จากเอกสารและงานวิจัยที่นำเสนอข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่ายังไม่มีการศึกษาใดที่ศึกษาเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเสริมกำลังใจของ วินทร์ เลียววาริณ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเสริมกำลังใจของ วินทร์ เลียววาริณ ทั้ง 16 ชุด ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548-2562 เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเสริมกำลังใจของ วินทร์ เลียววาริณ

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเอกสารเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัย และเสนอผลงานแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 รวบรวมข้อมูล

1.1 รวบรวมความเรียงของ วินทร์ เลียววาริณ จากหนังสือเสริมกำลังใจ 16 เล่ม ได้แก่ 1. รอยเท้าเล็ก ๆ ของเราเอง ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2548 2. ความฝันโง่ ๆ ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2549 3. เบื้องบนยังมีแสงดาว ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2550 4. อาทิตย์ขึ้นทางทิศตะวันตก ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2551 5. สองแขนที่กอดโลก ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2553 6. สองปีกของความฝัน ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2554 7. คำที่แปลว่ารัก ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2555 8. ชีวิตคือปาฏิหาริย์ ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2556 9. ท้องฟ้าไม่ปิดทุกวัน ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2556 10. ยาเม็ดสีแดง ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2557 11. ชีวิตเป็นเรื่องชั่วคราว ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2559 12. รอยยิ้มใต้สายฝน ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2559 13. บางครั้งเราก็ลืมรักตัวเอง ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2560 14. เปอร์เซ็นต์ของความเป็นไปได้ ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ.

2561 15. จุดเทียนทั้งสองปลาย ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2562 และ 16. ความสุขเล็ก ๆ ก็คือความสุข ตีพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2562

1.2 รวบรวมแนวคิดเรื่องกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาจากหนังสือ เอกสาร วารสาร งานวิจัยต่าง ๆ

1.3 รวบรวมเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาวิเคราะห์ความเรียงเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาเพื่อนำมาเป็นแนวในการศึกษา

ขั้นตอนที่ 2. วิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยปรับกรอบในการวิเคราะห์กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาของ วินทร์ เลียววาริณ ตามแนวทางการวิเคราะห์ของ ศิริลักษณ์ บัตรประโคน (2548) ศึกษาเรื่อง “ทัศนะการเมือง และกลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นชุด “หลังอานบุรี” ของ วินทร์ เลียววาริณ” พิมพ์พรรณ รัชนิกร (2553) ศึกษาเรื่อง “ศึกษาลีลาการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอของบทความวิจารณ์ภาพยนตร์ในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์” และ บุญทริกา ขุนวิมล (2557) ศึกษาเรื่อง “แนวคิดเชิงปรัชญาและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดในนิยายวิทยาศาสตร์ของ วินทร์ เลียววาริณ”

ขั้นตอนที่ 3. สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

เสนอผลการศึกษาค้นคว้า โดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Analytical Description)

ผลการวิจัย

จากการศึกษาหนังสือเสริมกำลังใจทั้ง 16 ชุดของวินทร์ เลียววาริณ พบว่า วินทร์ เลียววาริณ มีการใช้กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาจำนวน 14 แบบ ได้แก่

1. การตั้งชื่อเรื่อง เป็นส่วนที่มีความสำคัญในการนำเสนอเนื้อหาไปยังผู้อ่าน ดังที่ พัทธรา สุขว(2556, หน้า 24) กล่าวว่า ชื่อเรื่องเป็นส่วนประกอบแรกในการดึงดูดความสนใจจากผู้อ่าน ชื่อเรื่องที่ดียิ่งจะทำให้ผู้อ่านอยากติดตามอ่านเรื่องราว หากผู้เขียนตั้งชื่อเรื่องได้ชัดเจน น่าสนใจย่อมทำให้ผู้อ่านอยากติดตามอ่าน และยังมีส่วนช่วยในการนำเสนอแนวคิดของผู้เขียนไปยังผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาพบว่าในหนังสือชุดเสริมกำลังใจทั้ง 16 เล่ม มีการตั้งชื่อเรื่องทั้งสิ้น 8 แบบ ได้แก่ การตั้งชื่อเรื่องโดยเน้นสาระสำคัญของเรื่องอย่างชัดเจน การตั้งชื่อเรื่องแบบเร้าความสนใจ การตั้งชื่อเรื่องด้วยการใช้สัญลักษณ์ การตั้งชื่อเรื่องด้วยคำแสดงคำถาม การตั้งชื่อเรื่องแบบขัดความหรือขัดแย้งกัน การตั้งชื่อเรื่องโดยยกสำนวน คำคม คำประพันธ์ สุภาษิต คำพังเพย การตั้งชื่อเรื่องโดยกล่าวชื่อบุคคลสำคัญในเรื่อง และการตั้งชื่อเรื่องด้วยชื่อนิทาน ซึ่งการตั้งชื่อแบบเน้นสาระสำคัญของเรื่องอย่างชัดเจนพบเป็นจำนวนมากที่สุด โดยจะมีการใช้ภาษาที่เรียบง่าย ตรงไปตรงมา และสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ทำให้ผู้อ่านสามารถคาดเดาเรื่องอย่างคร่าว ๆ ได้ และทำให้เข้าใจเรื่องและแนวคิดได้ชัดเจนตรงตามจุดประสงค์ของผู้เขียน เหมาะสำหรับการตั้งชื่อบทความที่ต้องการเน้นสาระสำคัญของเรื่องและแนวคิดที่ต้องการสื่อความเป็นสำคัญ ดังตัวอย่างชื่อเรื่อง “มองกว้างมองไกล” เป็นการตั้งชื่อโดยเน้นสาระสำคัญของเรื่อง กล่าวคือ ผู้เขียนต้องการเสนอแนวคิดเรื่องคือความรอบคอบ มองการณ์ไกลและไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต เป็นการเสนอแนะให้ผู้อ่านคิดให้ถี่ถ้วนก่อนจะทำสิ่งใดลงไป รู้จักวางแผนล่วงหน้าเมื่อเกิดอุปสรรคต่าง ๆ แม้อุปสรรคนั้นจะยิ่งใหญ่เพียงใดก็สามารถใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหา

2. การใช้ภาพประกอบบทความ ในหนังสือเสริมกำลังใจของ วินทร์ เลียววาริณ การใช้ภาพประกอบเป็นกลวิธีหนึ่งในการนำเสนอแนวคิด ภาพประกอบทุกภาพที่ปรากฏล้วนมีความสัมพันธ์กับแนวคิดในเรื่องและยังมีส่วนช่วยในการสร้างความเข้าใจและส่งผลต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้อ่าน ภาพจึงมีส่วนช่วยในการทำให้ผู้อ่านเข้าถึงแนวคิดของผู้เขียนได้ทางหนึ่ง จากหนังสือเสริมกำลังใจของ วินทร์ เลียววาริณ สามารถจำแนกการ

ใช้ภาพประกอบได้ 3 ประเภท ได้แก่ ภาพที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์จริงหรือภาพจำลองเหตุการณ์ ภาพที่สื่อความหมายโดยตรงและภาพที่เป็นสัญลักษณ์ ดังตัวอย่างเช่น ภาพของนาฬิกาทราย จากเรื่องหนึ่งชั่วโมง โดยที่แนวคิดของเรื่องที่คุณเขียนต้องการเสนอคือเรื่องความสำคัญของเวลาว่าหากเราใช้เวลาในแต่ละชั่วโมงอย่างมีคุณค่า เราจะสามารถทำหลายสิ่งหลายอย่างได้มากมายอย่างไม่น่าเชื่อ เพราะเราไม่เสียเวลาไปกับเรื่องที่ไม่เป็นเรื่อง ดังนั้นหนึ่งชั่วโมงหรือหนึ่งชีวิตจะมีความน้อยแค่นั้นนั้นก็ขึ้นอยู่กับมุมมองของเรานั้นเอง

3. การใช้เรื่องเล่า กลวิธีการนำเสนอแนวคิดด้วยการใช้เรื่องเล่าที่ วินทร์ เลียววาริณ นำมาเล่าเอง หรือนำเอาเรื่องราวของบุคคลอื่น ๆ ซึ่งมีตัวตนจริงและเป็นเรื่องจริงที่เกิดขึ้นมานำเสนอสู่ผู้อ่าน โดยอาจเป็นส่วนหนึ่งของบทความหรือเป็นเนื้อหาของบทความทั้งหมด เนื่องจากเรื่องเล่าเป็นการถ่ายทอดประสบการณ์ของผู้เขียนสู่ผู้อ่านโดยตรง แม้จะเป็นประสบการณ์ที่เกี่ยวพันที่ประกอบไปด้วยเรื่องเล่าที่มาจากประสบการณ์ของผู้เขียนและมาจากประสบการณ์ของบุคคลอื่น ๆ แต่ทำให้ผู้อ่านรู้สึกคุ้นเคยราวกับว่าผู้เขียนกำลังเล่าเรื่องราวให้ผู้อ่านฟัง ทำให้ผู้อ่านได้เห็นตัวอย่างจากเรื่องเล่าและนำแนวคิดที่ได้นั้นไปปรับใช้ในชีวิตของตนเอง โดยเรื่องเล่าแต่ละเรื่องที่ยกมานั้นจะมีความสอดคล้องกับแนวคิดที่คุณเขียนต้องการนำเสนอทั้งสิ้น ดังตัวอย่างเรื่อง “แผลเป็นของคิม ฟุก” ซึ่งผู้เขียนได้เล่าเรื่องราวชีวิตของคิม ฟุก เด็กหญิงชาวเวียดนามที่ร่างกายถูกไฟไหม้และวิ่งหนีตายจากภัยสงครามด้วยร่างที่เปลือยเปล่า ซึ่งเป็นภาพที่โหดงู้นไปทั่วโลกและเรื่องราวของคิม ฟุกนี้มีความสัมพันธ์กับแนวคิดที่คุณเขียนต้องการนำเสนอในเรื่องของสันติภาพและความปรองดองระหว่างกัน

4. การใช้คำโปรย คำโปรย คือ คำอธิบายสั้น ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาในงานเขียนนั้นเพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบใจความสำคัญของเรื่องที่จะอ่าน การเขียนคำโปรยของ วินทร์ เลียววาริณ เป็นกลวิธีการนำเสนอแนวคิดประการหนึ่ง คำโปรยถือเป็นส่วนที่จะนำเข้าสู่เรื่องโดยช่วยให้ผู้อ่านได้ทราบคร่าว ๆ ว่าเรื่องที่จะอ่านต่อไปมีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไร เป็นการแผ่สาระสำคัญของแนวคิด และทำให้ผู้อ่านอยากติดตามเรื่องต่อไป คำโปรยของ วินทร์ เลียววาริณ มักเป็นข้อความที่ให้ข้อคิดหรือให้กำลังใจแก่ผู้อ่าน ลักษณะการวางคำโปรยเพื่อสรุปชุดความคิดในบทความดังกล่าวจะทำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดในบทความได้ดียิ่งขึ้นและเป็นการกระตุ้นความคิด ทำให้ผู้อ่านได้ใคร่ครวญ ในขณะที่กำลังอ่านเรื่องราว บทความแต่ละเรื่องนั้น วินทร์ เลียววาริณ ต้องการที่จะเสนอแนวคิดใดต่อผู้อ่าน คำโปรยจะมีลักษณะการใช้คำที่กระชับ เน้นเฉพาะใจความสำคัญ เพราะส่วนที่เป็นรายละเอียดนั้นจะนำไปเขียนไว้ในเนื้อเรื่องแทน จากการศึกษาพบว่าคำโปรยที่ปรากฏในงานเขียนของ วินทร์ เลียววาริณ โดยปกติจะปรากฏอยู่หน้าบทความ โดยที่คำโปรยหนึ่งข้อความอาจวางไว้หน้าบทความหนึ่งบทความหรือมากกว่าหนึ่งบทความก็ได้ กล่าวคือ คำโปรยบางข้อความอาจวางไว้หน้าบทความ ในลักษณะ “หนึ่งคำโปรยต่อหนึ่งบทความ” แต่คำโปรยบางข้อความอาจวางไว้หน้าบทความ ในลักษณะ “หนึ่งคำโปรยต่อหนึ่งชุดบทความ” หมายความว่าคำโปรยหนึ่งข้อความสามารถอธิบายความหรือเสริมความได้หลายบทความ โดยชุดบทความเหล่านั้นจะต้องมีแนวคิดในเรื่องเดียวกัน ดังตัวอย่าง “คำเยาะเย้ยถากถางเป็นเหมือนลมพายุ สามารถพัดเราล้มลง แต่ก็สามารถพัดเราไปข้างหน้าเช่นกัน” (1 เปอร์เซนต์ของความเป็นไปได้, 2561, หน้า 73)

5. การยกตัวอย่างคำพูดของบุคคลมาสนับสนุนแนวคิด กลวิธีนี้เป็นกลวิธีที่จะช่วยสนับสนุนให้แนวคิดที่ วินทร์ เลียววาริณ นำเสนอต่อผู้อ่านนั้นมีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น และคำพูดของบุคคลต่าง ๆ นั้นจะมีเนื้อหาที่สอดคล้องสัมพันธ์กับแนวคิดที่วินทร์ต้องการนำเสนออยู่ด้วย ตัวอย่างเช่น เรื่องบทเรียนนอกตำรา เนื้อหาว่าด้วยเรื่องความรู้นอกตำราเรียน ความรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยทำให้มนุษย์เกิดการพัฒนา แต่ความรู้นั้นไม่จำกัดเฉพาะอยู่ในห้องเรียนเท่านั้น เพื่อเป็นการเน้นถึงความสำคัญของความรู้และให้เห็นว่าความรู้มีอยู่รอบตัวเรา วินทร์ เลียววาริณ จึงได้นำคำพูดของบุคคลสำคัญเพื่อมาสนับสนุนแนวคิดของตน เช่น คำพูดของไอ

แซค อสิมอฟ ชงจื่อ มาร์ก ทเวน หรือเฮเลน เคลเลอร์ ที่กล่าวถึงการศึกษาหรือการเรียนรู้นอกห้องเรียนมาประกอบเนื้อหาเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเชื่อถือและเข้าใจถึงแนวคิดที่ต้องการเสนออย่างชัดเจนมากยิ่งขึ้น

6. การใช้สัญลักษณ์ เป็นกลวิธีการนำเสนอแนวคิดโดยไม่ได้เสนอเรื่องออกมาโดยตรงแต่ให้ผู้อ่านตีความสัญลักษณ์ต่าง ๆ ซึ่งสัญลักษณ์ที่ปรากฏอาจจะเป็นแนวคิดสำคัญหรือส่วนสำคัญที่นำไปสู่แนวคิดในเรื่อง เช่น เรื่องหมาแย่งก้อนเนื้อ วินทร์ เลียววาริณ ใช้สัญลักษณ์ในเรื่องนี้คือ “หมา” และ “ก้อนเนื้อ” โดยให้ “หมา” เป็นสัญลักษณ์แทน “คนในสังคมปัจจุบัน” และ “ก้อนเนื้อ” เป็นสัญลักษณ์แทน “ปัจจัยต่าง ๆ เช่น หน้าที่การงาน อำนาจ เป็นต้น” สำหรับสุนัขแล้วก้อนเนื้อถือว่าเป็นสิ่งที่มีค่าเพราะนั่นคืออาหารและทำให้มันอยู่รอดได้ การจะได้มาซึ่งก้อนเนื้ออาจจะต้องใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น ขู่หรือกัดกับสุนัขตัวอื่น คนก็เช่นเดียวกันแก่งแย่งกันเพื่อความอยู่รอด แต่บางคนก็แย่งมาเพราะความไม่รู้จักพอ สังคมใดที่มีแต่การแข่งขันกันย่อมทำให้ผู้คนในสังคมเกิดการเห็นแก่ตัว

7. การแทรกอุทาหรณ์ สำนวน หรือเกร็ดความรู้ต่าง ๆ การใช้กลวิธีการนำเสนอด้วยวิธีนี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่ายและชัดเจน โดยที่ไม่ต้องอธิบายหรือให้รายละเอียดเพิ่มเติมมากขึ้น ซึ่งสำนวนหรือเกร็ดความรู้ที่นำมาแทรกประกอบนั้นจะมีความสอดคล้องหรือมีสาระสำคัญที่ตรงกับแนวคิดที่ วินทร์ เลียววาริณ ต้องการนำเสนอ จึงเป็นการเน้นย้ำให้ผู้อ่านเข้าใจยิ่งขึ้น เพราะหากกล่าวถึงสำนวนไทย คนส่วนใหญ่ก็จะทราบความหมายอยู่แล้ว หรือการแทรกเกร็ดความรู้ต่าง ๆ ก็ทำให้ผู้อ่านได้ทราบข้อมูลมากขึ้นเป็นการเพิ่มความรู้อีกที่สอดคล้องกับเนื้อเรื่องที่ วินทร์ เลียววาริณ ต้องการนำเสนอ นอกจากนี้การนำเกร็ดความรู้ต่าง ๆ เช่น เรื่องราวประวัติศาสตร์ ผลงานวิจัย มาสอดแทรกยังเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือให้มากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น เรื่องเสียน้อยเสียยาก มีเนื้อหาว่าด้วยการเสียดายบางสิ่งบางอย่างของมนุษย์ มนุษย์มักคิดว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ตนมีหรือควรจะมีนั้นควรเก็บไว้หากยังมองเห็นประโยชน์ เพราะถ้าทิ้งคงน่าเสียดายหรือกลัวจะเสียของ แต่พอเก็บไว้นาน ๆ สิ่งของดังกล่าวก็ไม่เกิดประโยชน์ใด ๆ มิหนำซ้ำอาจทำให้ต้องสิ้นเปลืองมากยิ่งขึ้นด้วย วินทร์ เลียววาริณ จึงใช้สุภาษิตไทย “เสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย” มาเปรียบเทียบกับนิสัยของบุคคลเหล่านั้น

8. การแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ จากการศึกษาพบว่าผู้เขียนจะใช้กลวิธีการนำเสนอในลักษณะนี้เป็น 2 แบบ กล่าวคือ แบบแรก จะมีการแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ โดยเนื้อหาในแต่ละตอนจะมีแนวคิดในเรื่องเดียวกันแต่จะมีรายละเอียดที่แตกต่างกัน เช่น ในเรื่องอะจิโกะ, รุสวอร์ป และ บ๊อบบี้ เป็นเรื่องของสุนัขสามตัว โดย วินทร์ เลียววาริณ แบ่งเรื่องราวของสุนัขแต่ละตัวออกเป็นตอน ๆ เพื่อเป็นการแสดงเนื้อหาให้ผู้อ่านได้เห็นอย่างชัดเจนถึงรายละเอียดในแต่ละเรื่องว่าเป็นอย่างไรบ้าง แต่ทั้งสามเรื่องล้วนมีแนวคิดเดียวกันคือ ความซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อผู้มีพระคุณ แบบที่สอง ได้แก่ การแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ โดยแต่ละตอนนั้นจะเป็นตอนต่อเนื่องกัน กล่าวถึงเรื่องเดียวกัน มีแนวคิดเดียวกัน แต่แบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ เพื่อเป็นการแสดงการลำดับเรื่องตั้งแต่ต้นไปจนจบเรื่อง ดังเช่นเรื่อง โลกกว่าที่ตามองเห็น เป็นเรื่องราวของ “แอริค วิลสันไมเยอร์” ตั้งแต่ยังไม่ป็นเขา ขณะป็นเขาและพ้นฝ่าอุปสรรคต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ

9. การตั้งคำถามหรือปัญหาที่น่าสนใจแล้วเฉลยภายหลัง วินทร์ เลียววาริณ ใช้กลวิธีโดยการตั้งคำถามหรือปัญหาที่น่าสนใจเพื่อโยงเข้าไปสู่เนื้อเรื่อง เป็นการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้อ่านฉุกคิดและเกิดความสงสัยว่าคำตอบของเรื่องนั้นคืออะไร หลังจากนั้นผู้เขียนจึงค่อย ๆ ขยายความแล้วนำไปสู่การตอบคำถามซึ่งคือแนวคิดในที่สุด ดังเช่นเรื่องสายน้ำกับความตาย วินทร์ เลียววาริณ เปิดเรื่องด้วยภาพหมู่บ้านที่พังทลายและผู้คนที่ล้มตายเป็นจำนวนมากจากพายุ แล้วตั้งคำถามเกี่ยวกับชีวิตและความตาย เช่น ทำไมบางคนจากไปโดยไม่ได้รับราคาคนใกล้ตัว ทำไมชีวิตโหดร้ายเหลือเกิน แล้วจึงเฉลยคำถามเหล่านั้นว่าเป็นเพราะเหตุใดพร้อมทั้งแสดง

แนวคิดที่ต้องการนำเสนอว่าเราควรใช้ชีวิตในปัจจุบันขณะให้ดีที่สุดเพราะไม่มีใครรู้ว่าความตายจะมาถึงเมื่อใด ซึ่งกลวิธีนี้เป็น การดึงดูดความสนใจของผู้อ่านเพื่อนำเสนอแนวคิดที่ต้องการนำเสนออีกประการหนึ่ง

10. การใช้แบบสอบถาม วินทร์ เลียววาริณ นำเสนอแนวคิดโดยใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ผู้อ่านได้ประเมินและสำรวจตนเองในประเด็นคำถามที่ผู้เขียนตั้งไว้ หลังจากนั้นจึงเสนอแนวคิดให้แก่ผู้อ่าน ดังตัวอย่าง เรื่อง คุณมีความสุขในชีวิตไหม ผู้เขียนนำเสนอด้วยการให้ผู้อ่านกากบาทแบบสอบถามชีวิตว่ามีความสุขในชีวิตหรือไม่ โดยมีประเด็นคำถามต่าง ๆ ที่ผู้อ่านต้องใช้ความคิดพิจารณาความรู้สึกของตนเอง เช่น คุณยังจำเรื่องที่คนอื่นทำให้คุณเจ็บใจเมื่อยี่สิบห้าปีก่อนได้และรู้สึกเจ็บทุกครั้งที่หวนคิดถึงมัน คุณไม่กล้าดื่มไวน์แดงกับปลา เพราะไม่มีใครเขาทำกัน และในตอนท้ายของบทความยังมีการเฉลยแบบสอบถามและแสดงแนวคิดที่ต้องการนำเสนอ เพื่อเตือนสติผู้อ่านว่าเรามีความสุขในชีวิตกับเรื่องเล็กน้อยในแต่ละวันได้เสมอ ดังนั้นการทำแบบสอบถามนี้ย่อมดึงดูดความสนใจของผู้อ่านได้เป็นอย่างดี

11. การเปลี่ยนวิธีการเล่าเรื่องธรรมดาให้เป็นบทสนทนา ผู้เขียนใช้กลวิธีการนำเสนอด้วยการเปลี่ยนการเล่าเรื่องให้เป็นบทสนทนา เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจรายละเอียดของเรื่องได้ดียิ่งขึ้น ทั้งยังเป็นการช่วยเสริมให้ความเรียงเกิดความน่าสนใจและทำให้ผู้อ่านสร้างจินตนาการตามเรื่องได้ ในขณะเดียวกันบทสนทนาเหล่านี้ก็มีส่วนสำคัญในการสะท้อนให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ โดยที่ไม่จำเป็นต้องบอกแบบตรงไปตรงมา ตัวอย่างเช่น เรื่องแมวที่ริมฝั่ง เป็นการเปรียบเทียบบทสนทนาระหว่างพระราชากับข้าราชการเก่าที่เมื่อพระราชากลามสิ่งใด ข้าราชการเก่าก็ไปหาคำตอบมาแค่ที่พระราชากลาม แต่พอถามรายละเอียดอื่นก็ตอบไม่ได้ต้องกลับไปหาคำตอบใหม่อีกครั้ง เป็นแบบนี้อยู่หลายรอบจนกว่าจะได้คำตอบที่พระราชารู้พอพระทัย แต่เมื่อพระราชากลามมหาดเล็กหนุ่มด้วยคำถามเดียวกันเพียงแค่ว่าถามแรกคำถามเดียว มหาดเล็กก็ไปหาข้อมูลอย่างละเอียด ชัดเจน ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกประเด็นในครั้งเดียว ไม่ต้องเสียเวลากลับไปถามอีก จึงเป็นคำตอบให้ข้าราชการเก่าได้เข้าใจอย่างชัดเจนว่าเพราะเหตุใดพระราชาก็พระราชทานรางวัลให้แก่มหาดเล็กใหม่นั้นเอง

12. การแบ่งเป็นจำนวนข้อ การนำเสนอแนวคิดโดยแบ่งเป็นหัวข้อเช่นนี้จะทำให้จัดเนื้อความได้ง่าย หัวข้อแต่ละหัวข้อโดดเด่นเป็นระบบ ง่ายต่อการจดจำและเข้าใจของผู้อ่าน ดังตัวอย่าง เรื่อง หัวใจ Y ในเรื่อง ผู้เขียนต้องการเสนอความคิดเรื่องเทคนิคการรักษาใจของคนที่รักกันหรืออยากรักกันให้มากขึ้นว่าต้องทำอย่างไรบ้าง ผู้เขียนจึงได้แนะวิธีการออกเป็นข้อ ๆ เช่น นวดหัวใจด้วยการสัมผัส เพิ่มระดับความหวาน ลดระดับคาร์บอนไดออกไซด์แก่หัวใจ ฯลฯ ซึ่งวิธีการทั้งหมดที่ผู้เขียนกล่าวนั้นเป็นเทคนิควิธีการรักษาความสัมพันธ์ระหว่างกันให้สวยงามมากยิ่งขึ้นนั่นเอง

13. การใช้เครื่องหมายคั่นระหว่างคำ วินทร์ เลียววาริณ ใช้เครื่องหมาย (–) คั่นระหว่างคำเพื่อวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน ดังตัวอย่างในเรื่องกบเลือกงาน ผู้เขียนใช้กลวิธีนี้เพื่อแบ่งเป็นเงื่อนไข กล่าวคือ เมื่อเกิดเงื่อนไขในการทำงาน ผู้ที่ทำงานจะรู้สึกอย่างไร เช่น เช้างานเช้า – ไม่ชอบ หอบงานกลับ – ไม่ดี เป็นต้น แต่ในเรื่องวิตามินชีวิตจะใช้กลวิธีนี้เพื่อแสดงถึงวัฏจักรของการใช้ชีวิตที่หมุนเวียนกลับไปกลับมา เป็นต้น การใช้กลวิธีนี้ทำให้ผู้อ่านเห็นคำที่เป็นจุดเด่นชัดเจนและเข้าใจแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการสื่อไปยังผู้อ่านได้อย่างดี

14. การใช้ข้อความขนาดสั้น เป็นการเขียนข้อความร้อยแก้วที่มีขนาดสั้นในแต่ละบรรทัด พบตั้งแต่ 1 – 6 บรรทัดโดยในแต่ละบทจะนำเสนอแนวคิดในประเด็นต่าง ๆ กัน การใช้กลวิธีแบบนี้จึงมีลักษณะสำคัญอยู่ที่การใช้คำน้อยแต่ได้ใจความมาก โดยข้อความในแต่ละวรรคจะเสนอเฉพาะสาระสำคัญในแต่ละประเด็นที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอ และบางบทผู้เขียนไม่ได้เสนอแนวคิดแบบตรงไปตรงมา แต่เปิดประเด็นให้ผู้อ่านต้องนำไปขบคิดพิจารณาต่อเองว่าผู้เขียนต้องการนำเสนอความคิดในเรื่องใด โดยการใช้กลวิธีเช่นนี้จะไม่พบว่ามี

การตั้งชื่อเรื่อง ผู้อ่านต้องอ่านก่อนจึงจะทราบว่าผู้เขียนต้องการเสนอแนวคิดในเรื่องใด จึงเป็นกลวิธีอีกแบบหนึ่งที่สร้างความน่าสนใจให้แก่ผู้อ่าน ดังตัวอย่าง

ชีวิตคือฝันผ้าใบว่างเปล่ารอเราวาด

ภาพที่ดีมีการเดินทางเป็นดินสอ

ความรักเป็นพู่กัน ความเมตตาเป็นสี

(จุดเทียนทั้งสองปลาย, 2562, หน้า 97)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษากลวิธีการนำเสนอเนื้อหาในหนังสือชุดเสริมกำลังใจของ วินทร์ เลียววาริณ พบว่า วินทร์ เลียววาริณ มีความสามารถในการใช้กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายรูปแบบ สร้างความน่าสนใจและเอื้อต่อผู้อ่านในการทำความเข้าใจของแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการเสนอได้เป็นอย่างดี โดยการใช้กลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏมากที่สุดนั้นจะมีลักษณะของการใช้กลวิธีหลายแบบร่วมกัน โดยเฉพาะการตั้งชื่อเรื่อง การใช้ภาพประกอบ และการใช้เรื่องเล่ามากที่สุด ซึ่งกลวิธีที่นำมาใช้นี้จะมีความสอดคล้องกันเพื่อช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอได้ง่ายและชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านให้อยากติดตามอ่านไปจนจบได้อย่างดียิ่ง เนื่องจากการตั้งชื่อเรื่องเป็นส่วนแรกที่ผู้อ่านได้เห็น ซึ่งการตั้งชื่อที่ความเรียงในหนังสือเสริมกำลังใจจะปรากฏการตั้งชื่อแบบเน้นสาระสำคัญของเรื่องอย่างชัดเจนมากที่สุด โดยใช้ภาษาเรียบง่าย ตรงไปตรงมา และสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถคาดเดาเรื่องอย่างคร่าว ๆ ได้ก่อนที่จะเริ่มอ่านเนื้อหา จึงเหมาะสมกับหนังสือชุดเสริมกำลังใจที่ต้องการเน้นสาระสำคัญของข้อคิดที่จะส่งไปยังผู้อ่านเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ พิทยา ดวงดาดำ (2558, หน้า 14) ที่ศึกษาเรื่อง “ลีลาภาษาในบทความของวินทร์ เลียววาริณ” กล่าวว่า “บทความของ วินทร์ เลียววาริณ นอกจากจะมีเนื้อหาที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบันกับทั้งช่วยเสริมกำลังใจให้กับผู้อ่านแล้ว ในการใช้ลีลาภาษาในการนำเสนอบทความก็เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยทำให้งานเขียนบทความของ วินทร์ เลียววาริณ มีเสน่ห์น่าดึงดูดใจผู้อ่านเป็นอย่างยิ่ง”

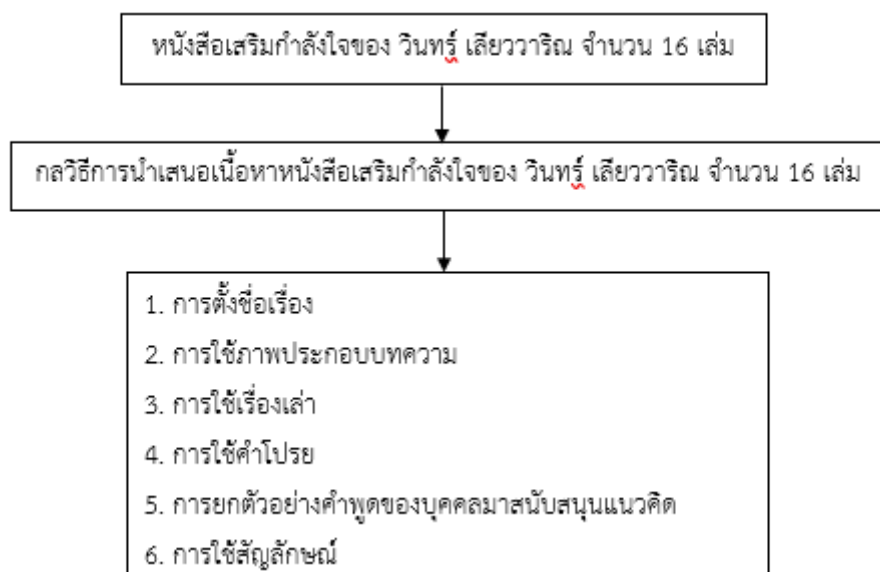
ส่วนการใช้ภาพประกอบในหนังสือชุดนี้ วินทร์ เลียววาริณ นิยมใช้ภาพที่เป็นสัญลักษณ์มากที่สุด ส่วนใหญ่เป็นสัญลักษณ์ที่เป็นรูปธรรม สอดคล้องกับแนวคิดที่ต้องการนำเสนอและไม่ต้องอาศัยการตีความมากนัก เช่น ภาพของมนุษย์ ภาพธรรมชาติ ภาพสัตว์ และภาพวัตถุ “ภาพ” จึงถือเป็นเครื่องมือชนิดหนึ่งที่จะสื่อความคิดที่เป็นนามธรรมจากภาพที่เป็นรูปธรรมให้ผู้อ่านเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การใช้ภาพของสิ่งที่เป็นรูปธรรมดังกล่าวอาจสะท้อนว่า แนวคิดต่าง ๆ มีอยู่รอบตัวเรา เพียงแต่เราเลือกที่จะมองหรือปรับเปลี่ยนมุมมองทางความคิดและยอมรับในแง่มุมของสิ่งต่าง ๆ ก็จะเกิดความเข้าใจจนสามารถนำมุมมองหรือข้อคิดที่ได้จากสิ่งรอบตัวนั้นมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้ การใช้ภาพประกอบจึงมีส่วนช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อได้ดียิ่งขึ้น สามารถทำให้ผู้อ่านคาดเดาได้ว่าเรื่องที่จะอ่านมีเนื้อหาเกี่ยวกับอะไร ทั้งยังมีส่วนในการเสริมจินตนาการ เน้นความ ย้ำความคิด และสร้างอารมณ์ให้รู้สึกคล้อยตาม การใช้ภาพประกอบจึงถือว่ามีส่วนสำคัญในการนำเสนอแนวคิดเป็นอย่างมาก

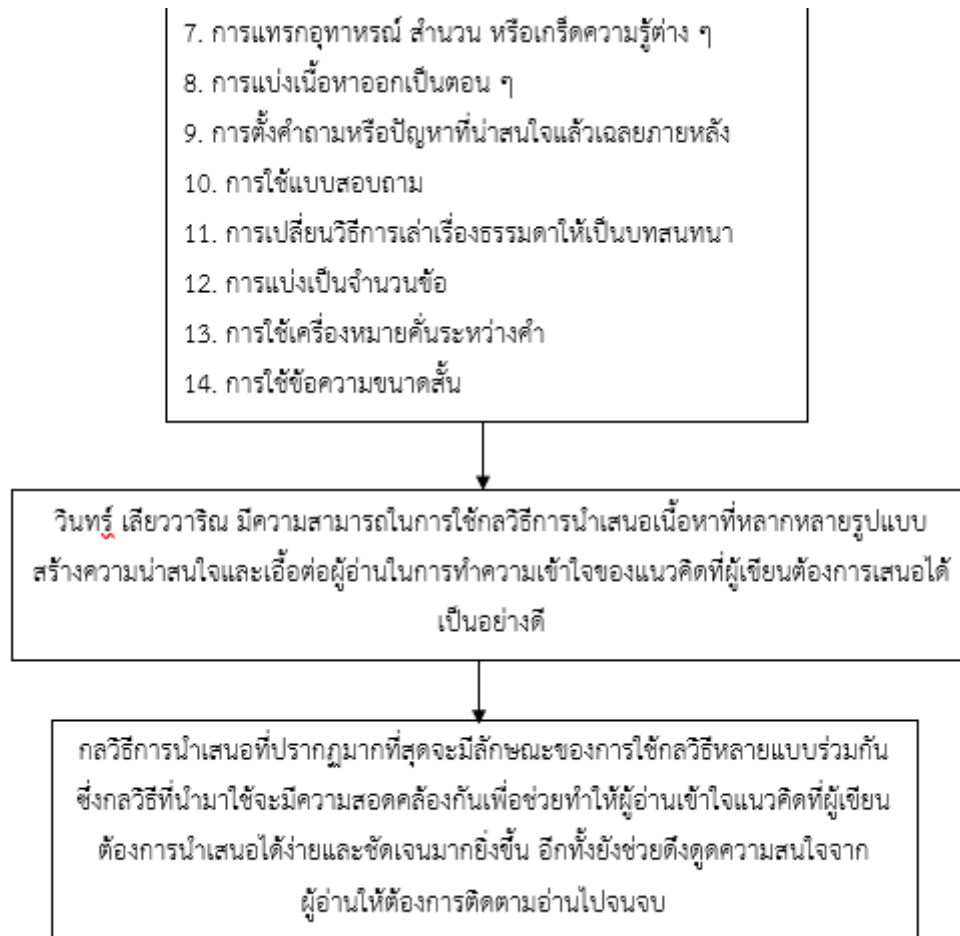
นอกจากนี้ วินทร์ เลียววาริณ ยังนิยมใช้กลวิธีการนำเสนอด้วยเรื่องเล่า โดยจะนำเรื่องจากประสบการณ์ของ ผู้เขียนเองโดยตรงและเรื่องราวของบุคคลต่าง ๆ ที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดที่จะนำเสนอมาถ่ายทอดในลักษณะของเรื่องเล่า ทำให้ผู้อ่านอยากติดตามอ่านเรื่องราวเหล่านั้นว่าจะเป็นอย่างไต่อไป อีกทั้งยังทำให้ไม่เกิดความเบื่อหน่ายในขณะที่อ่าน ทั้งยังช่วงลดช่องว่างระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านรู้สึกคุ้นเคยกับ ผู้เขียน เสมือนว่าผู้เขียนกำลังเล่าเรื่องให้ผู้อ่านฟังในฐานะคนที่สนิทสนมคุ้นเคยกัน แนวคิดในเรื่องเล่าแต่ละ

เรื่องนั้นผู้อ่านสามารถนำมาเป็นแนวทางปรับประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของตนเองได้ดี เพราะเป็นตัวอย่างที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นเรื่องจริงที่เป็นประสบการณ์ในชีวิตของมนุษย์ด้วยกันเอง ช่วยให้ผู้อ่านเรียนรู้และเข้าใจชีวิตจากผู้อื่นที่อยู่ร่วมสังคมเดียวกัน และหากมองในมุมที่กว้างขึ้นไปอีกคือการเรียนรู้ชีวิตผ่านประสบการณ์ของผู้อื่นที่อาศัยอยู่ในโลกใบเดียวกันกับเรา ถือเป็นการสร้างประสบการณ์เทียมให้แก่ผู้อ่านได้ดี โดยตัวอย่างที่ยกมานั้นมักเป็นบุคคลที่เคยประสบปัญหาหรือมีอุปสรรคในชีวิต เช่น คนพิการคนที่เคยล้มเหลวในชีวิต ฯลฯ และสามารถต่อสู้ฝ่าฟัน เอาชนะปัญหาและอุปสรรคได้ในที่สุด บุคคลทั้งหลายเหล่านี้ถือเป็นตัวอย่างที่ดีที่จะเสริมกำลังใจให้ผู้อ่านได้ตระหนักว่า แม้แต่คนที่ด้อยกว่า เขายังสามารถทำได้ สามารถต่อสู้เอาชนะปัญหาหรือความไม่มี ไม่พร้อมจนประสบความสำเร็จได้ เราทุกคนซึ่งมีร่างกายที่สมบูรณ์ก็ต้องทำได้เช่นกัน ขอเพียงมีความมุ่งมั่นตั้งใจ ไม่ท้อถอย ไม่ยอมแพ้ต่ออุปสรรคที่ผ่านเข้ามาในชีวิต สักวันหนึ่งย่อมประสบความสำเร็จได้ในที่สุด จึงเป็นการนำเสนอที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของงานเขียนที่ต้องการเสริมกำลังใจให้ผู้อ่านได้ดี อีกทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ของผู้เขียนในการผลิตผลงานที่มีความแปลกใหม่น่าสนใจทำให้ วินทร์ เลียววาริณ เป็นนักเขียนที่ประสบความสำเร็จมาจนถึงปัจจุบัน

สรุปองค์ความรู้

การศึกษาทฤษฎีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเสริมกำลังใจของ วินทร์ เลียววาริณ จำนวน 16 ชุด โดยผู้วิจัยปรับกรอบในการวิเคราะห์ทฤษฎีการนำเสนอเนื้อหาของ วินทร์ เลียววาริณ ตามแนวทางการวิเคราะห์ของ ศิริลักษณ์ บัตรประโคน (2548) ศึกษาเรื่อง “ทักษะการเมือง และ กลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏในรวมเรื่องสั้นชุด “หลังอาสน์บุรี” ของ วินทร์ เลียววาริณ” และ บุณตริกา ขุนวิมล (2557) ศึกษาเรื่อง “แนวคิดเชิงปรัชญาและกลวิธีการนำเสนอแนวคิดในนิยายวิทยาศาสตร์ของ วินทร์ เลียววาริณ” พบว่าในหนังสือเสริมกำลังใจของ วินทร์ เลียววาริณ มีกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาทั้งสิ้น 14 แบบ แสดงให้เห็นว่า วินทร์ เลียววาริณ มีความสามารถในการใช้กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่หลากหลายรูปแบบ สร้างความน่าสนใจและเอื้อต่อผู้อ่านในการทำ ความเข้าใจของแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการเสนอได้เป็นอย่างดี โดยการใช้กลวิธีการนำเสนอที่ปรากฏมากที่สุดนั้นจะมีลักษณะของการใช้กลวิธีหลายแบบร่วมกัน ซึ่งกลวิธีที่นำมาใช้จะมีความสอดคล้องกันเพื่อช่วยทำให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดที่ผู้เขียนต้องการนำเสนอได้ง่ายและชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยดึงดูดความสนใจจากผู้อ่านให้ต้องการติดตามอ่านไปจนจบได้อย่างดียิ่ง ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้กลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเสริมกำลังใจของ วินทร์ เลียววาริณ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย
 - 1.1 ควรมีการศึกษากลวิธีการนำเสนอแนวคิดในงานเขียนประเภทอื่น ๆ ของ วินทร์ เลียววาริณ
 - 1.2 ควรมีการศึกษากลวิธีการนำเสนอในงานเขียนประเภทเสริมกำลังใจของนักเขียนคนอื่น ๆ
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์
 - 2.1 เป็นเอกสารอ่านประกอบในรายวิชาการวรรณกรรมร่วมสมัย ทักษะการเขียน และการเขียนสารคดี
 - 2.2 เป็นแนวทางการศึกษาสำหรับผู้ที่สนใจเกี่ยวกับกลวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเสริมกำลังใจของ วินทร์ เลียววาริณ

References

- พิมพ์พรรณ รัชนิกร. (2553). *ศึกษาลิลาการใช้ภาษาและกลวิธีการนำเสนอของบทความวิจารณ์ภาพยนตร์ในหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาภาษาไทย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- Batprakhon, S. (2005). *Political Attitude and Presentation Technique in Win Liawwarin's Short Story Collection "Lang-an Buri"* [Unpublished master independent study]. Srinakarinwirot University.
- Duangtadum, P. (2015). Stylistic of win lyovarin's articles. *Journal of Humanities and Social Sciences University of Phayao*, 3(1), 1-15.
- Kunwimon, B. (2014). *The Philosophical Concepts and Literary Techniques of Win Leaowarin's Science Fictions*. [Unpublished master thesis]. Burapha University.
- Liawwarin, W. (2005). *Our Little Footprints*. Thai Union Graphic.
- _____. (2006). *A Stupid Dream*. Thai Union Graphic.
- _____. (2007). *Stars Are Still Shining*. Thai Union Graphic.
- _____. (2008). *The Sun Rises From The West*. Thai Union Graphic.
- _____. (2010). *Two Arms That Embrace The World*. Thai Union Graphic. พิภพส์.
- _____. (2011). *Two Wings of Dream*. Thai Union Graphic.
- _____. (2012). *The Word That Means Love*. Thai Union Graphic.
- _____. (2013). *Life Is A Miracle*. Thai Union Graphic.
- _____. (2013). *It's Not Cloudy Everyday*. Thai Union Graphic.
- _____. (2014). *A Red Drug Tablet*. Thai Union Graphic.
- _____. (2016). *Life Is Temporary*. Thai Union Graphic.
- _____. (2016). *A Smile Under The Rain*. Thai Union Graphic.
- _____. (2017). *Perhaps We Forget To Love Ourselves*. Thai Union Graphic.
- _____. (2018). *Percentage of Possibility*. Thai Union Graphic.
- _____. (2019). *Lighting Both Ends of A Candle*. Thai Union Graphic.
- _____. (2019). *Little Happiness Is Also Happiness*. Thai Union Graphic.
- Netrthanon, N. (2020, 9-10 July). *The Techniques of Writing the Travel Documentaries in "Trips Magazine"* [Proceeding paper]. 12th Nakhon Prathom Ratjabhat University National Academic Conference: Knowledge of the King and Research for Life Balance in the Era of Disruptive Technology. Nakhon Prathom: Thailand.
<https://publication.npru.ac.th/jspui/handle/123456789/1118>
- Pattarakulvanit, C. (2005). *Reading (Not) Comprehension* (2nd ed.). Torch Publishing Project.
- Srirasa, C. and Kukeati, C. (2022). Buddhist principles for auspicious life in Win Liawwarin's encouragement book. *Journal of MCU Buddhapanya Review*, 7(3). pp 131-143
- Sukhao, P. (2014). Writing techniques and perspectives in interview articles of Worapoj Punpong. [Master thesis]. Srinakarinwirot University.
<https://ir.swu.ac.th/jspui/handle/123456789/4148>.

รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดสืบเสาะหาความรู้

A MODEL FOR ORGANIZING THE LEARNING EXPERIENCE TO ENHANCE COMMUNICATIVE COMPETENCE AND EMOTIONAL INTELLIGENCE OF EARLY CHILDHOOD BASED ON THE INQUIRY APPROACH

นัตยา หกพันนา¹

สฤณี ศรีขาว และ นิราศ จันทรจิตร

Nataya Hokpanna

Sarit Srikao and Nirat Jantharajit

มหาวิทยาลัยนครพนม

Nakhon Phanom University Thailand

Email: nataya4888@gmail.com¹

Received 11 May 2023; Revised 6 September 2023; Accepted 28 February 2024.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลการร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหาร และการสืบเสาะหาความรู้ และ 2) ศึกษาผลการทดลองใช้ร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กับผู้เรียน การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา ระยะแรก ประกอบด้วย การร่างรูปแบบและทดลองใช้ร่างการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ กับกลุ่มเป้าหมาย นักเรียนโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแดง จำนวน 30 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยศึกษาผลการทดลองใช้ร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กับนักเรียน ในภาคเรียนที่ 1/2565 เครื่องมือที่ใช้ ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 24 แผน แบบประเมินความสามารถในการสื่อสาร 15 ข้อ และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 15 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นพบว่า ร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหาร และการสืบเสาะหาความรู้ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์รูปแบบ 3) สารการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 4) กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล และมีผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบ ของผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20

2. ผลการทดลองใช้ร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามรูปแบบ มีความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์หลังเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อเทียบกับคะแนนเต็มด้านละ 75 คะแนน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 67.26 และ 64.20 ตามลำดับ

คำสำคัญ : การจัดประสบการณ์การเรียนรู้; ความสามารถในการสื่อสาร; ความฉลาดทางอารมณ์

ABSTRACT

The purposes of this study were: 1) to conduct the result of outline of learning experiential model to enhance communication ability and emotional intelligence capacities of early childhood, 2) to investigate the effectiveness of try-out for the outline of learning experiential mode. This research undertook a research and development process comprised of outline and try-out learning experiential model with the target group of 30 learners, that obtained based on purposive sampling from Ban Padaeng Community School, and study the results of try-out the learning experiential model with the target group that assigned with purposive sampling method, in the first semester of academic year 2022. The instruments used to collect the research data in this study were composed of 24 experience-based learning management plans, a 15-item communication ability assessment form, and a 15-item emotional intelligence evaluation form. The information obtained was analyzed using mean, standard deviation, t-test for Dependent sample.

The results showed that:

1.The outline of experience-based learning management model to enhance communication ability and emotional intelligence capacities of the children that learning through learning experiential model based on Executive Function and inquiry-based learning approaches was composed of 1) The principles of model, 2) The objectives of model, 3) The conception of learning experiential model, 4) The learning experiential model activities, 5) The medias and learning resources, The model assessment. Whereas, the results of assessment for the appropriate learning experiential model revealed at the high level, that had the overall average score of 4.20

2. The result of try-out experience-based learning management model revealed that the learners were managed activities through learning experiential model showed overall communication ability and emotional intelligence capacities at the high levels, whereas compared with the 75 full scores, with average scores of 67.26 and 64.20 respectively.

Keywords: Learning Performance; Capacity of Communication; Emotional Intelligence;

บทนำ

การจัดประสบการณ์ทางภาษาที่หลากหลายสอดคล้องกับวิถีชีวิตเด็ก ทำให้เด็กเกิดแรงจูงใจและสนใจที่จะเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง เพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกและความต้องการของตนเอง การพูดที่เกิดจากการมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับบุคคลรอบตัว พูดคุยและสนทนาเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เด็กปฐมวัยเป็นช่วงที่พัฒนาการทางภาษามีการเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และเป็นไปในทิศ

ทางบวก ส่งผลต่อการพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กได้อย่างรอบด้าน จอยซ์และเวลล์ (Joyce & Weil, 2000:6) ให้ความหมายการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในห้องเรียนหรือในการออกแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีเป้าหมายให้นักเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันออกไปสำหรับการจัดกิจกรรมทางภาษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดพื้นฐานของเด็กปฐมวัย (Rawiwan Rungpraiwan 2013, love children,2009) สำหรับความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยอายุ 4-5 ปี เด็กวัยนี้มีความสามารถทางภาษา ได้แก่ ชอบฟังและพูดเรื่องราวที่ได้รับประสบการณ์มา พูดเป็นประโยคได้ต่อเนื่อง ชอบถาม ทำไม เมื่อไหร่ อย่างไร เป็นธรรมชาติทางภาษาที่เด็กใช้ในการสื่อสารกับผู้อื่นในสังคม เนื่องจากเป็นวัยที่เรียนภาษาเข้าใจในสิ่งต่างๆที่เด็กมีประสบการณ์ โดยสามารถตั้งคำถามในสิ่งที่สงสัยใคร่รู้ จัดกิจกรรมทางภาษาให้มีความหลากหลายในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มุ่งปลูกฝังให้เด็กได้กล้าแสดงออกในการฟังพูดอ่านเขียนที่ดี ในการใช้ภาษา ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงหลักการจัดกิจกรรมทางภาษาที่เหมาะสมกับเด็กเป็นสำคัญ มีความพร้อมสูงที่จะรับรู้ภาษาและการเรียนรู้ภาษา ความเข้าใจทางภาษาในแต่ละคน อาจเร็วช้าไม่เท่ากัน (Pornpilai Lertwicha and Akkapoom Chupakon, 2007: 124-126) การจัดการศึกษาสำหรับเด็กคือการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน รวมทั้งการช่วยเหลือตนเองในชีวิตประจำวัน

เด็กปฐมวัยมีความอยากรู้อยากเห็นหรือกล่าวได้ว่าเป็นวัยที่กำลังเรียนรู้ความเป็นตัวของตัวเอง (Self-Identity) กิจกรรมที่สามารถพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์สำหรับเด็กปฐมวัย ฝึกคิดแสดงเหตุผลความรู้สึกที่เป็นจริง จะทำให้เกิดความเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น ทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างตนเองกับผู้อื่น ดังที่ รีเบคก้า (Rebecca,1998:204) กล่าวถึงวิธีพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ในห้องเรียนสำหรับเด็ก คือให้เด็กได้แสดงออกทางการรับรู้ของตนเอง โดยการบอกเล่าให้เพื่อนฟัง การแสดงท่าทาง การร้องเพลง การวาดรูปที่ช่วยให้เด็กได้แสดงออกทางความรู้สึก เกิดความรู้สึกผ่อนคลาย รู้จักควบคุมอารมณ์พอใจ ภาควมมีใจในงานของตน ดังทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ (Piaget,1969) ที่กล่าวว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม มักจะอยู่ที่โรงเรียน เมื่อศึกษาถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ ดังที่ สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์ (Sirima Pinyoanantapong, 2013:38) อธิบายไว้ว่า พัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจของเด็กปฐมวัยโดยทั่วไป นักเรียนจะมีพฤติกรรมแสดงออกทางอารมณ์อย่างเปิดเผยตรงไปตรงมาเปลี่ยนแปลงง่าย เพราะช่วงของระยะความสนใจสั้นและเป็นความสามารถในการแสดงความรู้สึกของเด็ก (Psycho-social Development) ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาบุคลิกภาพเมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ โกลแมน (Goleman,1998: 259) กล่าวถึง บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะมีลักษณะดังนี้ คือ มีความสามารถทางอารมณ์ส่วนบุคคล (Personal Competence) และมีความสามารถทางอารมณ์ที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะทางสังคม (Social competence) คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจะ มีความสามารถในการเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น สอดคล้องกับสมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (Somphoch lamsuphasit,2010: 83) กล่าวว่า การเริ่มต้นให้เด็กสามารถเข้าใจอารมณ์ของตนเอง เรียนรู้ที่จะเข้าใจอารมณ์ของผู้อื่น สามารถตอบสนองและแสดงพฤติกรรมด้านอารมณ์ที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญ พัฒนาการทางด้านอารมณ์-จิตใจที่ดี เป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญาและการส่งเสริมทางด้านอารมณ์-จิตใจของเด็กปฐมวัย การเรียนรู้และการเล่นของเด็กปฐมวัย โดยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยฉบับนี้ ถือว่าการเล่นอย่างมีจุดมุ่งหมายเป็นหัวใจสำคัญของการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 สำหรับการเรียนรู้ภาษาและการสื่อสาร การเรียนรู้ภาษาของเด็กจะเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติ (Bureau of Academic Affairs and Educational Standards, Ministry of Education,2017:6-7) พัฒนาการทางสติปัญญาของเด็กเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมมักจะอยู่ที่โรงเรียน เมื่อศึกษาถึงความสำคัญของความฉลาดทางอารมณ์

สำหรับเด็กปฐมวัยทำให้เห็นว่า ควรมีเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งจะ
เป็นพื้นฐานของการพัฒนาบุคลิกภาพให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ด้วยเหตุผลตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ตามแนวคิดความสามารถการคิดเชิง
บริหารและการสืบเสาะหาความรู้ เพื่อเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถนำไปพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้
ให้เด็กในวัยนี้มีศักยภาพด้านการรู้คิดและจิตอารมณ์ ให้ความพร้อมที่จะเผชิญปัญหาในการดำเนินชีวิตใน
บริบททางสังคมที่มีคุณค่า

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลการร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสาร
และความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหารและการสืบเสาะหา
ความรู้
2. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้ร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เสริมสร้างความสามารถใน
การสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหารและการสืบ
เสาะหาความรู้

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความ
ฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดสืบเสาะหาความรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษา ทฤษฎี แนวคิดของนัก
การศึกษา นักวิชาการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และขอเสนอตามหัวข้อ ดังนี้

ความสำคัญของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยมีความสำคัญเป็นอย่างมาก
เนื่องจากช่วงปฐมวัยนั้น เป็นช่วงวัยที่เด็กเริ่มต้นพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและ
สติปัญญา ซึ่งเป็นวัยที่รับรู้และซึมซับประสบการณ์ที่จะก่อให้เกิดความรู้ความจำที่แปรเป็นจิตใต้สำนึกของเด็ก
ในการเจริญเติบโต ซึ่งนักการศึกษาได้ให้ความสำคัญของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้แตกต่างกัน
โดย กุลยา ตันติผลาชีวะ (Kunlaya Tantiphalachewa, 2551: 96) กล่าวว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์การ
เรียน ซึ่งมีความสำคัญประกอบด้วย แนวคิดหลักที่เป็นแนวคิดพื้นฐาน หลักการสอน วิธีการจัดการเรียนการ
สอน การประเมินผล การจัดสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ บทบาทของครูและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

จอยซ์และเวลล์ (Joyce and Weil, 2000: 176) ได้สรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ว่า การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ต้องมีทฤษฎีรองรับ ได้แก่ ทฤษฎี
ด้านจิตวิทยาการเรียนรู้ เมื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์แล้ว ก็นำไปใช้อย่างแพร่หลาย จะต้องมีการ
วิจัยเพื่อทดสอบทฤษฎีและตรวจสอบคุณภาพในเชิงการนำไปใช้ในสถานการณ์จริง และนำข้อค้นพบมา
ปรับปรุงแก้ไขอยู่เรื่อย ๆ

เทพกัญญา พรหมขัติแก้ว (Thepkanya Phromkhatkaew, 2563: 95) ได้สรุปว่า กิจกรรมเสริม
ประสบการณ์ กิจกรรมในวงกลมเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้เด็กได้พัฒนาทักษะการเรียนรู้ ทักษะการสื่อสาร และ
ทักษะคิด ได้แก่ การสังเกต การคิดแก้ปัญหา การใช้เหตุผล โดยเด็กจะได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติร่วมกับ
ผู้อื่น ทั้งการทำงานเป็นกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ มีจุดประสงค์เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้วิธีแสวงหาความรู้และเกิดการ
เรียนรู้จากการค้นพบด้วยตนเอง ทำให้เกิดความคิดรวบยอดในเรื่องที่ได้เรียนรู้ กิจกรรมในลักษณะนี้จึงเป็น

กิจกรรมที่สามารถส่งเสริมการสืบเสาะของเด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี โดยทั่วไปการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์จะแบ่งขั้นตอนการสอนเป็น ขั้นนำ ขั้นสอนและขั้นสรุป คุณครูสามารถนำลักษณะสำคัญของการสืบเสาะหาความรู้ ไปสอดแทรกในแต่ละขั้น ได้แก่ ในขั้นนำ คุณครูสามารถกระตุ้นความสนใจของเด็กโดยใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสนับสนุน

ณัฐชุตา วิจิตรจาเมรี (Natchuda Wijitjamarie, 2558: 11-12) ได้ให้ความหมายว่าการสื่อสาร มีหลายความหมาย ขึ้นอยู่กับว่าจะพิจารณาการสื่อสารในแง่ใด และมีวัตถุประสงค์จะใช้การสื่อสารอย่างไร ได้แก่ 1) การสื่อสาร คือพฤติกรรมของบุคคลที่ก่อให้เกิดความหมาย 2) การสื่อสาร คือปฏิสัมพันธ์ทางสังคมโดยอาศัยระบบสัญลักษณ์และข่าวสาร 3) การสื่อสาร คือการส่งข้อมูล ความคิด อารมณ์ ประสบการณ์ และอื่น ๆ โดยใช้สัญลักษณ์ คำ รูปภาพ ตัวเลข แผนภูมิ และอื่น ๆ และ 4) การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดความคิดจากแหล่งหนึ่งไปยังผู้รับโดยตั้งใจที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้รับ ดังนั้น การสื่อสาร หมายถึงการส่งและรับข่าวสารโดยบุคคลเดียวหรือหลายคน ซึ่งอาจถูกบิดเบือนด้วยสิ่งรบกวนภายในสภาพแวดล้อม และมีโอกาสที่จะทำให้เกิดข้อมูลตอบกลับ

Donoghue (2009: 62) ได้อธิบายการประเมินความสามารถในการสื่อสารว่า ต้องเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งเด็กอนุบาลควรใช้วิธีการประเมินโดยผ่านสถานการณ์การใช้ภาษาที่เป็นรูปธรรม หรือการลงมือปฏิบัติกับกิจกรรมทางภาษา ได้แก่ การเล่านิทาน การพูดเล่าเรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่พบเจอ ครูจะต้องนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปพัฒนาปรับปรุงเนื้อหา หรือกระบวนการเรียนการสอน ดังนั้น ครูจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการและวิธีการประเมินความสามารถในการสื่อสาร

Yurovsky (2017: 47) ได้ศึกษาการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารกับการเรียนรู้คำในเบื้องต้น โดยพบว่าเด็กพยายามที่จะเรียนรู้ความหมายของคำหลายพันคำ และทำความเข้าใจในความหมายของคำจากสัญญาณของผู้พูดที่อยู่รอบตัวเด็ก แต่วิธีการสื่อสารนั้นไม่ส่งผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเข้าใจการสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเพื่อที่จะใช้ในการสอนและการเรียนรู้ภาษาของเด็กปฐมวัย

สตีฟไฮน์ (Steve Hein, 1999: 38) ได้กล่าวถึงลักษณะของผู้ที่มีความฉลาดทางอารมณ์ คือเป็นผู้ที่สามารถแสดงความรู้สึกของตนได้อย่างชัดเจนและตรงไปตรงมา ไม่ปิดบังความรู้สึกของตน ไม่กลัวที่จะแสดงความรู้สึกของตนออกมา ไม่ถูกรอบงำด้วยความรู้สึกทางลบต่าง ๆ ได้แก่ กลัว วิตกกังวล รู้สึกผิดหวัง สามารถอ่านภาษาท่าทางของผู้อื่น ยินยอมให้ความรู้สึก นำทางการดำเนินชีวิตที่ดีและมีความสุข มีความรู้สึกที่สมดุลในการใช้เหตุผลตามความเป็นจริง สามารถแสดงความต้องการของตนออกมาได้ สามารถพึ่งพาตนได้ สามารถสร้างแรงจูงใจภายในตนเองได้ สามารถทำอารมณ์ของตนให้กลับคืนสู่สภาพปกติได้ มองโลกในแง่ดี ไม่ยอมแพ้ ต่ออุปสรรค สนใจความรู้สึกของผู้อื่น สามารถระบุอารมณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างชัดเจน

สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม

จากสภาพปัญหาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น อีกทั้งผู้วิจัยได้ทำตามแนวคิดสืบเสาะหาความรู้ ซึ่งเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็ก ที่จะช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ต่อการทำการกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ และเพิ่มบทบาทครูผู้สอนในการกระตุ้นให้นักเรียนมีบทบาทในการทำกิจกรรมโดยการสร้างปฏิสัมพันธ์ในห้องเรียนกับนักเรียนผ่านการพูด การอ่าน การฟัง ข้อตกลง การแก้ไข ปัญหา การทำงานเป็นกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย ในขณะที่ผู้สอนคอยเป็นผู้ชี้แนะในการทำกิจกรรมเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ การทำการกิจกรรมตามแผนประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ให้นักเรียนได้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ ในการพัฒนา

กระบวนการเรียนรู้ในระดับชั้นต่อไป และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียนในอนาคตได้อย่างหลากหลาย

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหารและการสืบเสาะหาความรู้ ดำเนินการโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

1. วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1) ดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานประกอบการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย โดยสัมภาษณ์นักเรียนในมุมมองความต้องการ ความสนใจ และความพร้อมของนักเรียนในบริบทที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมในชั้นเรียนด้านการแสดงออก การตอบคำถาม หรือแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการปฏิบัติกิจกรรมอื่นที่ครูกำหนดหรือมอบหมายระหว่างเรียน ในบริบทการเรียนรู้เสริมประสบการณ์ ประกอบกับผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับนำมาใช้สนับสนุนการจัดทำร่างรูปแบบการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ และเห็นว่าหลักการ แนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหารและการสืบเสาะหาความรู้สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในกิจกรรมเสริมประสบการณ์ให้บรรลุผลได้

2) ดำเนินการร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พร้อมนำเสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของร่างรูปแบบ ผ่านกิจกรรมการสนทนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (connoisseurship) จำนวน 5 ท่าน รวมทั้งการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือจัดเก็บข้อมูล ตามกรอบโครงสร้างของร่างรูปแบบให้มีความถูกต้อง โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสนทนาอิงผู้เชี่ยวชาญและการประเมินร่างรูปแบบมาพิจารณาปรับปรุงคุณภาพ สาระสำคัญของร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และคุณภาพของเครื่องมือจัดเก็บข้อมูล ประกอบการใช้ร่างรูปแบบให้มีความถูกต้องน่าเชื่อถือมากขึ้น

3) ดำเนินการทดลองใช้ร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตามแนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหารและการสืบเสาะหาความรู้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย เพื่อศึกษาผลด้านความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ ของนักเรียนกลุ่มทดลองใช้ร่างรูปแบบ โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแดง จำนวน 30 คน เพื่อนำไปใช้อธิบายคุณภาพของร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน หลังการทดลองใช้ร่างรูปแบบกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นปฐมวัยปีที่ 2 (อายุ 4–5 ปี) ที่กำลังเรียนในปีการศึกษา 2565 โรงเรียนคำปลาผาโนนชัย จำนวน 60 คน และโรงเรียนชุมชนบ้านป่าแดง จำนวน 30 คน รวมนักเรียน 90 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นปฐมวัยปีที่ 2 (อายุ 4–5 ปี) ที่กำลังเรียนในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแดง จำนวน 30 คน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามแนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหารและการสืบเสาะหาความรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 24 แผน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินเสริมความสามารถในการสื่อสาร จำนวน 15 รายการ และแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย จำนวน 15 รายการ รวมคะแนนเต็มของผลการประเมินแต่ละ 75 คะแนน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบความมุ่งหมายของการวิจัย ได้แก่

1) การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ชั้นอนุบาล 2 จากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน นักเรียน การสังเกตพฤติกรรมการทำกิจกรรมเสริมประสบการณ์ของนักเรียน การศึกษาหลักการแนวคิด ทฤษฎี และองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและนำเสนอด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ รวมทั้งผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มียุทธศาสตร์ประกอบครอบคลุมสาระสำคัญ ตามหลักการแนวคิด ทฤษฎีที่มีคุณภาพน่าเชื่อถือ โดยเฉพาะองค์ความรู้ตามแนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหารและการสืบเสาะหาความรู้ แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสม พร้อมประเมินคุณภาพของรูปแบบและความเที่ยงตรงของเครื่องมือจัดเก็บข้อมูลตามกรอบตัวแปรในการวิจัย โดยการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

2) การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้านความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนชุมชนบ้านป่าแดง จำนวน 30 คน โดยการวิเคราะห์ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำเสนอข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลตามความมุ่งหมายของการวิจัยในการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหารและการสืบเสาะหาความรู้ ดังนี้

การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องสนับสนุนการพัฒนารูปแบบพบว่า 1) ผู้สอนได้ให้ความสำคัญกับความรู้ความเข้าใจและความสามารถของนักเรียนตามกรอบเนื้อหาและตัวชี้วัดในหลักสูตร และต้องการเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น ซึ่งผู้สอนต้องการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน โดยใช้องค์ความรู้และหลักการแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องประกอบการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพ 2) ข้อมูลจากการสังเกตชั้นเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในชั้นเรียนโดยทั่วไป เห็นว่าได้แสดงออกถึงความสนใจและตั้งใจในการตอบคำถามและแสดงความคิดเห็นในประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจ แต่ยังขาดการพูดที่ออกเสียงชัดเจน หากได้รับการสนับสนุนหรือชี้แนะประกอบ เชื่อว่านักเรียนจะสามารถพูดและออกเสียงได้อย่างชัดเจนและถูกต้องมากขึ้น การแสดงออกด้านความรู้ความเข้าใจใน

มุมมองการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ที่เชื่อมโยงเกี่ยวข้องกับเนื้อหาในชั้นเรียน และเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน นักเรียนบางส่วนมีความพร้อมในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ และอธิบายประเด็นหลักและประเด็นรองเชื่อมโยงกับบริบทของปัญหาในบทเรียนได้ค่อนข้างดี ขณะที่ส่วนมากยังต้องการความพร้อมในเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ในประเด็นหลักและประเด็นรองที่หลากหลายและ น่าเชื่อถือ 3) ข้อมูลจากการสัมภาษณ์นักเรียนพบว่า นักเรียนมีความสนใจในการเรียนเสริมประสบการณ์ ค่อนข้างมาก เนื่องจากเป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของนักเรียน และเป็นข้อมูลการเปลี่ยนแปลงในการดำเนินชีวิตของนักเรียน แต่บางสถานการณ์ยังขาดสื่อการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนการสอนที่น่าสนใจ รวมทั้งการนำหลักการแนวคิด องค์ความรู้ด้านความสามารถการคิดเชิงบริหารและการสืบเสาะหาความรู้ มาประยุกต์ใช้สนับสนุนความสามารถด้านการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของผู้เรียน เพื่อสร้างความเข้าใจในองค์ความรู้ใหม่ of นักเรียน

ซึ่งผลการสังเคราะห์ร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ พบว่า

1) ร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหาร และการสืบเสาะหาความรู้ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1.1) หลักการของรูปแบบ 1.2) วัตถุประสงค์ 1.3) สาระการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 1.4) กิจกรรมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 1.5) สื่อและแหล่งการเรียนรู้ 1.6) การวัดและประเมินผล และมีผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบ ของผู้เชี่ยวชาญโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.20 (S.D.= 0.97) และ

2) ผลการทดลองใช้ใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นพบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามรูปแบบ มีความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์หลังเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อเทียบกับคะแนนเต็มด้านละ 75 คะแนน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 67.26 (S.D.= 2.94) และ 64.20 (S.D.= 3.02) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการพัฒนาร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหารและการสืบเสาะหาความรู้ ผ่านการศึกษาบริบทสภาพปัญหาและความต้องการของครูและนักเรียน ในบริบทการวิจัย และการทดลองใช้ร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ตามกรอบวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยได้อภิปรายผลสนับสนุนในแต่ละประเด็น ดังนี้

1. ผลการพัฒนาร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ตามแนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหาร และการสืบเสาะหาความรู้ พบว่า ผู้สอนและนักเรียนให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ แต่ขาดความพร้อมการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และสนับสนุนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตรและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องในระดับสูงขึ้น

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่มีคุณภาพควรส่งเสริมการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ในบริบทการเรียนรู้ ซึ่งเป็นความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงสรุปได้ว่าร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นครั้งนี้ มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ แนวคิด ทฤษฎีพื้นฐาน 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) ปัจจัย

ทางสังคมและการตอบสนอง 5) แหล่งเรียนรู้และสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Joyce, B., Weil, M. และ Calhoun, E. (2009) ที่เห็นว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพควรประกอบด้วย 1) หลักการแนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานของรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 2) วัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ 3) ขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ 4) ระบบสังคม บทบาทผู้สอน บทบาทนักเรียน 5) หลักการตอบสนอง การสื่อสารและการมีปฏิสัมพันธ์ และ 6) ระบบสนับสนุน สื่อ อุปกรณ์และทรัพยากรการเรียนรู้ ผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ภายใต้หลักการแนวคิดการสืบเสาะหาความรู้ของนักเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบตามกรอบการวิจัยและพัฒนา หรือ R&D (Research and Development) รวม 3 ระยะ ประกอบด้วย การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนารูปแบบ ประกอบการศึกษาหลักการแนวคิดและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง การร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามกรอบองค์ความรู้สนับสนุน โดยเฉพาะสาระสำคัญด้านหลักการแนวคิดขององค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย และการประยุกต์ใช้แนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหารและการสืบเสาะหาความรู้สนับสนุนการร่างรูปแบบให้บังเกิดประสิทธิผล ก่อนนำร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่นำเสนอไว้ในเบื้องต้น และพบว่า ร่างรูปแบบระยะแรกมีผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

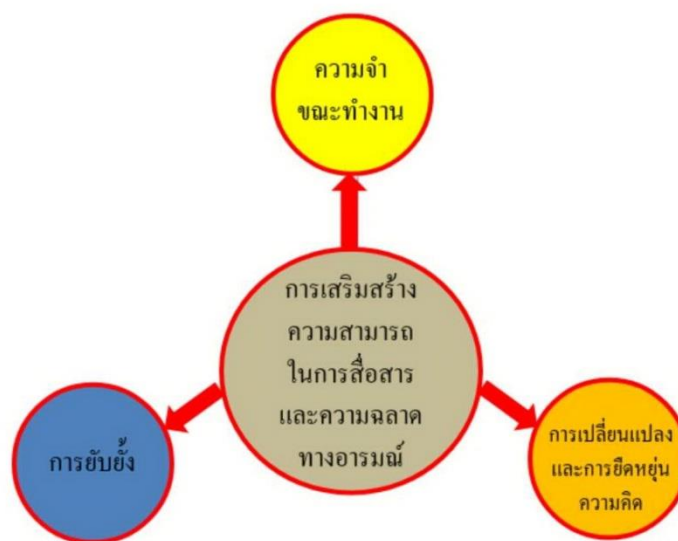
2. ผลทดลองใช้ร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การพัฒนาเพื่อศึกษาความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ ตามแนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหารและการสืบเสาะหาความรู้พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองใช้ร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์หลังเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อเทียบกับคะแนนเต็มด้านละ 75 คะแนน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 67.26 (S.D.= 2.94) และ 64.20 (S.D.= 3.02) ตามลำดับ รวมทั้งผู้เรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ในบริบทการแก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ การตอบคำถาม การแสดงเหตุผล ประกอบการอธิบายเสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารความฉลาดทางอารมณ์ พร้อมทั้งเสนอทางเลือกเพื่อค้นหาคำตอบที่เป็นไปได้ในมุมมองการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ที่เหมาะสม ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนได้ถูกต้อง และครูได้แนะนำนักเรียนเพิ่มเติม โดยผู้วิจัยได้พิจารณาปรับปรุงสาระสำคัญของแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ในประเด็นจุดประสงค์การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ และเนื้อหาของกิจกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายหรือตัวชี้วัดสำคัญในหลักสูตร รวมทั้งปรับกิจกรรมในบางแผนให้สอดคล้องกับความสามารถและความพร้อมของนักเรียน ตามเป้าหมายกิจกรรม ระยะเวลาให้เหมาะสมและชัดเจนยิ่งขึ้น ที่ปรากฏผลการวิจัยเช่นนี้ อาจเป็นผลเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ดำเนินการร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ภายใต้เงื่อนไขหลักการแนวคิดความสามารถการคิดเชิงบริหารและการสืบเสาะหาความรู้ การให้เหตุผลและการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียน ซึ่งเห็นว่าเป็นแนวคิดที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนรู้ด้านการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียน ดังปรากฏข้อมูลองค์ความรู้สนับสนุน ดังนี้ ควบคู่การอภิปราย ตามกรอบเงื่อนไขการประยุกต์ใช้ความสามารถการคิดเชิงบริหารและการสืบเสาะหาความรู้จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนได้คิดในมุมมองที่ซับซ้อน พร้อมการตรวจสอบทบทวนข้อมูลความรู้ที่เป็นระบบมากขึ้น

อีกทั้งแนวคิดการประยุกต์ใช้ความสามารถการคิดเชิงบริหาร ประกอบกับแนวคิดการสืบเสาะหาความรู้ ช่วยเสริมสร้างการมุ่งเน้นให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนในชั้น ผู้สอน สื่อแหล่งเรียนรู้

เนื้อหาบทเรียนและเหตุการณ์แวดล้อม ผ่านกิจกรรมการใช้คำถาม การค้นหาคำตอบประเด็นที่สำคัญ และมีการไตร่ตรองพิจารณาด้วยความรอบคอบพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุน ให้นำไปสู่การค้นหาความรู้ใหม่ของนักเรียน อีกทั้งยังเป็นเงื่อนไขที่นักเรียนสามารถเลือกวิธีการค้นหาคำตอบได้ดีที่สุด (Soter et al. 2008) การนำแนวคิดด้านความสามารถการคิดเชิงบริหารและกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ จะช่วยสนับสนุนการพัฒนาความก้าวหน้าทางสติปัญญาของนักเรียน ด้วยการค้นหาความรู้ในมิติที่ส่งผลต่อการพัฒนาทักษะด้านอื่นเพิ่มขึ้น โดยผู้เรียนจะพัฒนาการเรียนรู้ผ่านทักษะการสังเกต การจัดกลุ่มหรือจำแนกประเภท การสำรวจข้อมูลความรู้ การตรวจสอบ และการอ้างอิงข้อมูลข่าวสาร ควบคุมกิจกรรมการสังเคราะห์ การสืบเสาะหาความรู้ จึงใช้คำถามที่ท้าทายและเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน แต่เป็นกระบวนการค้นหาความรู้หรือคำตอบผ่านการสืบค้นหรือการค้นคว้าที่เป็นระบบ (investigation) และการประยุกต์ใช้ความรู้สำคัญสนับสนุน ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานจะได้รับการพัฒนา จึงส่งผลให้การทดลองใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์เพื่อศึกษาความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนในระดับค่อนข้างมาก ผู้วิจัยเห็นว่า หากนำรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไปปรับใช้ในบริบทเนื้อหาอื่นในกิจกรรมตามกรอบหลักสูตรที่เอื้อต่อการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนในด้านดังกล่าว รวมทั้งการสังเคราะห์หลักการ แนวคิด ทฤษฎีอื่นที่เกี่ยวข้องสนับสนุน จึงมีความเป็นไปได้ที่กระบวนการเรียนรู้ตามหลักการแนวคิดดังกล่าว สามารถช่วยให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในด้านความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังที่ปรากฏในผลการวิจัยครั้งนี้

สรุปองค์ความรู้

จากการศึกษาทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยตามแนวคิดเชิงบริหาร ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 1 แสดงองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเชิงบริหารจากรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เสริมสร้างความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัย ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ดังนี้

1. ความจำขณะทำงาน (Working memory) เป็นหนึ่งองค์ประกอบแกนของการคิดเชิงบริหารหรือ EF การเก็บประมวลข้อมูลไว้ในใจและการเก็บข้อมูล ความจำขณะทำงานที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน เข้าใจในภาษาพูดหรือเขียน เข้าใจในการคิดเป็นเหตุผล ในขณะที่ทำงาน และความสามารถเก็บประมวลข้อมูลหนึ่งหรือสองสิ่งไว้ในใจเป็นระยะเวลานานพอสมควร

2. การยับยั้ง (Inhibition control) เป็นการควบคุมตนเองให้จดจ่อต่อสิ่งที่ทำ อุดกั้นไม่ทำในสิ่งอื่นที่มาล่อใจ การยับยั้งนี้รวมถึงการกระทำและคำพูด เช่น การยับยั้งการตอบโต้ทันทีที่การควบคุมตนเองให้รู้จักการรอคอย การยับยั้งตนเองไม่ให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ใช้คำพูดที่ทำให้ผู้อื่นรู้สึกเจ็บแต่จะคิดพิจารณาก่อนพูด

3. การเปลี่ยนและการยืดหยุ่นความคิด (Shift and Cognitive Flexibility) เป็นความสามารถในการคิดนอกกรอบจากหลายมุมมองที่ต่างกัน ปรับเปลี่ยนความคิดและการกระทำหรือยืดหยุ่นเมื่อจำเป็น ทักษะหรือความสามารถนี้ต้องใช้ความจำขณะทำงานและการยับยั้งในขณะที่ทำงาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า ร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่ประยุกต์ใช้แนวคิดการสืบเสาะหาความรู้ ช่วยพัฒนาความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้น จึงเห็นว่าสามารถนำร่างรูปแบบดังกล่าวไปปรับใช้ให้บังเกิดผลกับนักเรียน โดยให้ความสำคัญกับกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ขั้นการเตรียมสภาพแวดล้อม ขั้นสร้างประสบการณ์ และขั้นเรียนรู้สังคมและเข้าใจอารมณ์ผู้อื่นค่อนข้างชัดเจนสำหรับนักเรียน

1.2 เนื้อหาการจัดประสบการณ์ความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์สำหรับเด็กชั้นอนุบาล 2 ที่ปรากฏตามกรอบหลักสูตรสถานศึกษาการศึกษาปฐมวัย และนำมาใช้ประกอบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ในการวิจัยครั้งนี้ อาจยังไม่มีที่น่าสนใจและเอื้อต่อการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยเท่าที่ควร หากสามารถกำหนดเนื้อหาในกิจกรรมอื่นที่เหมาะสมกับบริบทการเรียนรู้ อาจส่งผลต่อการพัฒนาการในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กปฐมวัยเพิ่มขึ้น

2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของรูปแบบในมุมมองที่เชื่อมโยงกับตัวชี้วัดอื่นของหลักสูตร ในประเด็นสมรรถนะสำคัญที่ต้องการพัฒนาให้นักเรียน ได้แก่ ทักษะกระบวนการคิดและความคิดรวบยอดทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โดยประยุกต์ใช้หลักการ แนวคิด ทฤษฎีอื่นสนับสนุน ได้แก่ แนวคิดการเรียนรู้แบบสมองเป็นฐาน

2.2 ควรนำร่างรูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการสื่อสารและความฉลาดทางอารมณ์ ไปศึกษาวิจัยกับนักเรียนระดับอื่นตามเงื่อนไขเดิมของรูปแบบ หรือบูรณาการองค์ความรู้อื่น

References

- Donoghue, M. R. (2009). **Language arts: Integrating skills for classroom teaching**. Fullerton: SAGE Publications.
- Goleman, D. (1998). Working with emotional Intelligence. (p.259).New York: Bantam Book.
- Hein, Steve. (1999). **Emotional Intelligence. (Online)**, Available: <http://egi.org>.
- Joyce, B., and Weil, M. (2000). **Model of teaching**. 5th ed. Boston: Aliyn& Bacon.
- KunlayaTantiphalachewa (2008). **Organization of learning activities for early childhood children**. Bangkok: Friends Aksorn.
- NatchudaWichitjamarie (2015). **Organizational communication**. 3rd edition. Bangkok : PublisherKasetsart University.
- Office of Academic and Educational Standards. (2017). **Curriculum for Early Childhood Education**, 2017. (P.6-7). Bangkok: Agricultural Cooperative Federation of Thailand.
- Piaget, J. (1969). **Science of Education and the Psychology of the Child**. New York : Viking.
- PornpilaiLertwicha, and AkkaphoomChuphakorn. (2007). **Early learning brain**.Bangkok: Print review printing.
- RawiwanRungpraiwan (2013). **Promotion of language skills for children**. In the textbook of child development and behavior, Volume 3, Healthy Child Care. Bangkok: Beyond Enterprise.
- Rebecca,N.(1 9 9 8 , Summer). The Comfort Corner: Fostering Ressiliency and Emotional Intelligence. Childhood Education. 7(4):200-204.
- SirimaPhinyoanantapong (2013). **Measurement and Evaluation: Early Childhood**. (p. 38). Bangkok: Srinakharinwirot University.
- Somphochlamsupasit (2010). **Behavior modification theory and techniques**. 7th printing. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- ThepkanyaPhromkatkaew (2020). **Exploratory learning for early childhood children**. Bangkok : Nanmeebooks.
- YUROVSKY, Daniel; CASE, Sarah; FRANK, Michael C. Preschoolers flexibly adapt to linguistic input in a noisy channel. Psychological science, 2017, 28.1: 132-140.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู
สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

THE ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS PERCEIVED BY TEACHERS
UNDER NONGKHAEM DISTRICT OFFICE, BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

ทศพล ศศิธร¹, พิมพ์ประภา อมรภิญโญ, และธัญธรณ์ อมรภิญโญ

Thodsaphon Sasithorn¹, Pimprapa Amornkitpinyo and Thanyatorn Amornkitpinyo
สาขานวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น
Innovative Educational Administration and Leadership, College of Educational Innovation,
Saint John's University, Thailand
Email: S.Galfgap@gmail.com¹

Received 6 March 2023; Revised 12 May 2023; Accepted 19 May 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร และ 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ได้ศึกษาแนวคิด Hallinger and Murphy เป็นกรอบการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 336 คน ใช้วิธีคัดเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ชนิดมีสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอ้างอิง คือ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เมื่อจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ จะเป็นข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของตนเอง นำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาสถานศึกษา เพื่อพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา รวมทั้งการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายต่อไป

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ; ผู้บริหารสถานศึกษา; การรับรู้;

Abstract

This aims of this research were 1) to study the level of academic leadership of school administrators perceived by teachers under Nongkhaem District Office, Bangkok metropolitan administration, and 2) to compare the academic leadership of school administrators perceived by teachers under Nongkhaem District Office, Bangkok metropolitan administration according to teachers' gender, education background and work experience. This quantitative research made use of the framework and concepts of Hallinger and Murphy, and integrated stratified random sampling by implementing questionnaire to 336 teachers of the semester B.E.2565 under Nongkhaem District Office, Bangkok metropolitan administration. The descriptive statistics found in this research were mean and standard deviation, whereas the used inference statistics were t-test and one-way ANOVA.

The findings revealed that 1) The overall score of the academic leadership of school administrators perceived by teachers under Nongkhaem District Office, Bangkok metropolitan administration was at high level, and 2) The comparison results of the academic leadership perceived by teachers under Nongkhaem District Office, Bangkok metropolitan administration according to the teachers' gender, education background and work experience showed that each variable and overall were different at non-significance level of .05.

The results of this study could be utilized as the beneficial information for school administrators to raise their academic leadership, in order to create school development policy and plan to improve academic management in school and human resource enhancement, which advantaged the education quality to succeed the further goals.

Keywords: The Academic Leadership; School Administrators; Perception;

บทนำ

ปัจจุบันโลกก้าวเข้าสู่ยุคศตวรรษที่ 21 เข้าสู่สังคมที่เรียกว่า “สังคมความรู้” เป็นโลกแห่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมต่าง ๆ ที่ทันสมัย ถือเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้าน ซึ่งผลจากการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลกระทบเป็นวงกว้าง โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ที่ทำให้โลกทั้งโลกมีการเชื่อมโยงและสื่อสารถึงกันได้อย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นจะต้องมีการปรับตัวเตรียมพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อสร้างและเพิ่มขีดความสามารถของตนเองในทุก ๆ ด้าน โดยปัจจัยสำคัญที่ทำให้สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้ คือ การพัฒนาการศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เพราะคนที่มีคุณภาพย่อมส่งผลให้สังคมและประเทศชาติมีความก้าวหน้า ดังนั้นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง (Wanpadet Meechai, 2011)

การศึกษาจึงนับว่าเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ เป็นเสาหลักของการพัฒนาที่ยั่งยืน ช่วยยกระดับและพัฒนามนุษย์ให้มีความสมบูรณ์ทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ส่งเสริมให้มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเสริมสร้างพลเมืองที่ดีมีคุณภาพ ซึ่งจะช่วยพัฒนาประเทศให้เกิดความเจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาที่ดีจึงต้องทำให้บุคคลได้รับการพัฒนาในทุกด้าน ดังนั้น การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างและเตรียมพลเมืองของชาติที่ดีมีคุณภาพ เพื่อเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 (Office of the Education Council, 2013) ด้วยสาเหตุนี้ประเทศไทยจึงปรับเปลี่ยนนโยบายการศึกษาของชาติให้ก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยปฏิรูปการศึกษาเพื่อสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนากระบวนการคิด การสร้างองค์

ความรู้ด้วยตนเอง มีทักษะในการสื่อสาร และสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม สถานศึกษาจึงต้องอาศัยการบริหารงานด้านต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพโดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการ อันเป็นงานหลักที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การจัดการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เนื่องจากคุณภาพ การศึกษาจะปรากฏเด่นชัดก็ต่อเมื่อการบริหารงานวิชาการประสบผลสำเร็จ

ผู้บริหารสถานศึกษา ถือเป็นผู้ที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา ต้องตระหนักถึงความสำคัญของงานวิชาการ ความสามารถในการบริหารงานอย่างมืออาชีพ และจะต้องมีภาวะผู้นำที่หลากหลาย โดยเฉพาะ ภาวะผู้นำทางวิชาการ สามารถจัดการศึกษาให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ปรับปรุงพันธกิจ ประชาสัมพันธ์เป้าประสงค์ของโรงเรียน จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอนที่ดี (Leithwood, 2006) ปัจจัยประการหนึ่งในการเสริมสร้างการเรียนรู้ที่จะทำให้คุณภาพการเรียนรู้ของเด็กไทยได้ มาตรฐานสูงระดับโลก คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง เป็นผู้จัดการที่เฉียบแหลม ประสานชุมชนที่ดี อำนวยความสะดวกที่เชี่ยวชาญ และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล (Rung Kaewdang, 2002) ดังนั้น การมีภาวะผู้นำทางวิชาการมีส่วนสนับสนุนการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ บรรลุผล สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ผลการวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู กรุงเทพมหานคร เป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำทางวิชาการอยู่ในระดับมาก และพบว่าภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดภารกิจของโรงเรียน การจัดการด้านการเรียน การสอน และการส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน (Jutamanee Srisuwan, 2019; Sutamas Ujjin and Patumphorn Piatanom, 2020 และ Panhathai Prongjai and Kanyamon Indusuta, 2021) เพื่อให้สามารถ บริหารสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพ ซึ่งตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ถือเป็น ปัจจัยหนึ่งส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเช่นกัน เป็นเพราะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษามีความสำคัญต่อโรงเรียน มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคลในโรงเรียนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ผู้บริหารโรงเรียนต้องขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จ สร้างโอกาสมากกว่าที่จะรอให้โอกาสมาถึงจึงจะลงมือทำ มีความ กระตือรือร้นพร้อมที่จะคิดสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำทางความคิด และการ บริหารจัดการประพุดิตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ส่งเสริมความก้าวหน้า ให้กับคณะครูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง และกำกับติดตามผลการปฏิบัติงานของครูอย่างสม่ำเสมอ (Chanchai Nuntapha and Pimon Sodlum, 2018)

จากรายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2561/2562 พบว่า ปัญหาเชิงคุณภาพ คือ สถานศึกษาส่วนใหญ่ยัง สอนแบบบรรยายเนื้อหา ทำให้นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ได้น้อย และมีความแตกต่างด้านคุณภาพ อย่างมาก ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนจากการประเมินผลทั้งภายในประเทศ (O-NET) และเปรียบเทียบ ระหว่างประเทศ (PISA) ยังคงอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (Office of the Education Council, 2020) ไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์และ เป้าหมายของการศึกษาชาติ จึงเป็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องให้ความสำคัญกับ การบริหารงานวิชาการ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพอันจะนำไปสู่การยกระดับ คุณภาพของผู้เรียนให้สูงขึ้นจนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

สำนักงานเขตหนองแขมเป็นหน่วยงานทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครที่กำกับดูแล การจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม ตามนโยบายและการกำกับดูแลของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยมีอำนาจหน้าที่และรับผิดชอบจัดการศึกษาในระบบให้เป็นไปตามสาระบัญญัติแห่ง พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) จึงมีความสำคัญในระบบการศึกษา ระบบ การบริหารวิชาการ ซึ่งผู้บริหารงานวิชาการในสถานศึกษาถือตัวบ่งชี้ความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา แสดง ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นเสาหลักที่มีความสำคัญยิ่งต่อสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมี

ภาวะผู้นำที่หลากหลาย เพื่อคุณภาพการศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพ (Department of Education, 2022) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม ต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการซึ่งถือเป็นการบริหารจัดการ ชี้นำ ส่งเสริม สนับสนุน และจูงใจ ในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อการบริหารสถานศึกษาและการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและเกิดประสิทธิผลสูงสุด

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ มาเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ทั้งยังใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา รวมทั้งการพัฒนาคู่มือ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานวิชาการ ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

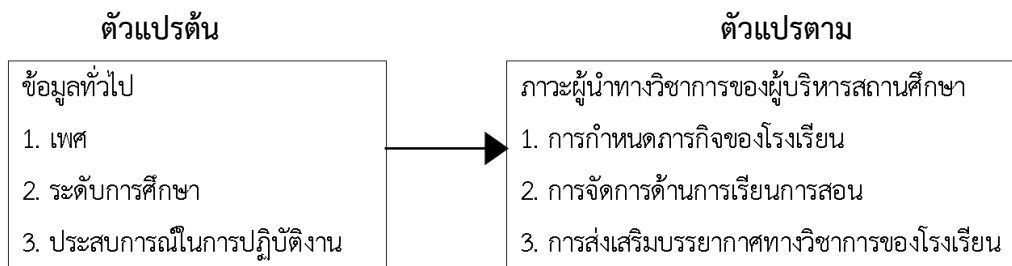
- 1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร
- 2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

สมมติฐานของการวิจัย

ครูที่มีเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีการรับรู้ ภาวะผู้นำทางวิชาการของทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และใช้แนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการของ Hallinger and Murphy (1985) เป็นกรอบในการวิจัย เพราะองค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการตามแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985) มีลักษณะครอบคลุมพฤติกรรมความเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษามากที่สุด ผู้วิจัยจึงได้นำแนวคิดดังกล่าวมากำหนดเป็นขอบข่ายในการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก โดยมีด้านย่อยทั้งหมด 11 ด้าน ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน ประกอบด้วย ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน และด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน องค์ประกอบที่ 2 การจัดการด้านการเรียนการสอน ประกอบด้วย ด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนของครู ด้านการประสานงานการใช้หลักสูตร และด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน และองค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน ประกอบด้วย ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด ด้านการจัดสิ่งจูงใจให้กับครู ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ เป็นต้น และมีการศึกษาตัวแปรเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เป็นตัวแปรต้น เพราะเป็นตัวแปรที่มีผลต่อการรับรู้ของครู ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ สำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ประชากร คือ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 420 คน (Department of Education, 2022) กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2565 จำนวน 336 คน ใช้วิธีคัดเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ชนิดมีสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และตอนที่ 2 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สร้างแบบสอบถามตามแนวคิดของ Hallinger and Murphy (1985) มีข้อคำถาม 48 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert, 1932)

ผลการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC พบว่า อยู่ระหว่าง .80-1.00 โดยมีค่า IOC=1.00 จำนวน 45 ข้อ และค่า IOC=.80 จำนวน 3 ข้อ สรุปได้ว่าข้อความทั้งหมดมีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ .50 หมายความว่าสามารถใช้ข้อความได้ทั้งหมดทุกข้อความ ผู้วิจัยปรับปรุงภาษาในข้อความแต่ละข้อความเล็กน้อยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ จากนั้นนำแบบสอบถามสำหรับทดลองใช้ (Try Out) ไปใช้กับข้าราชการครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีประมาณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, 1990) พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .985 รวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 15-30 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 โดยผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืน 336 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นสำรวจความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอ้างอิง คือ การทดสอบค่าที (t-test) การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D.=.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่า องค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.51$, S.D.=.44) และองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ องค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมบรรยากาศ ทางวิชาการของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.49$, S.D.=.45) รายละเอียดแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การกำหนดภารกิจของโรงเรียน	4.51	.44	มากที่สุด
2. การจัดการด้านการเรียนการสอน	4.49	.49	มาก
3. การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน	4.49	.45	มาก
รวม	4.49	.45	มาก

1.1 องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในองค์ประกอบที่ 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D.=.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.52$, S.D.=.44) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ($\bar{X} = 4.50$, S.D.=.49) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน	4.50	.49	มาก
2. ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน	4.52	.44	มากที่สุด
รวม	4.51	.44	มากที่สุด

1.2 องค์ประกอบที่ 2 การจัดการด้านการเรียนการสอน พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในองค์ประกอบที่ 2 การจัดการด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = .49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประสานงานการใช้หลักสูตร ($\bar{X} = 4.51$, S.D.=.53) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนของครู ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = .52) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร องค์ประกอบที่ 2 การจัดการด้านการเรียนการสอน

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการด้านการเรียนการสอน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนของครู	4.48	.52	มาก
2. ด้านการประสานงานการใช้หลักสูตร	4.51	.53	มากที่สุด
3. ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน	4.49	.52	มาก
รวม	4.49	.49	มาก

1.3 องค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในองค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = .45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .47) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดสิ่งจูงใจให้กับครู ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = .56) รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร องค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน

องค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน	4.44	.52	มาก
2. ด้านการดูแลเอาใจใส่ครู และนักเรียนอย่างใกล้ชิด	4.53	.52	มากที่สุด
3. ด้านการจัดสิ่งจูงใจให้กับครู	4.39	.56	มาก
4. ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพ	4.44	.45	มาก
5. ด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ	4.53	.54	มากที่สุด
6. ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้	4.58	.47	มากที่สุด
รวม	4.49	.45	มาก

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

2.1 จำแนกตามเพศ พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปฏิเสธสมมติฐาน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ				t	Sig
	เพศชาย		เพศหญิง			
	(n=78)		(n=258)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การกำหนดภารกิจของโรงเรียน	4.51	.44	4.50	.45	.08	.94
2. การจัดการด้านการเรียนการสอน	4.50	.51	4.49	.49	.18	.86
3. การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน	4.51	.46	4.48	.45	.49	.63
รวม	4.51	.46	4.49	.44	.34	.74

2.2 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปฏิเสธสมมติฐาน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา

องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการศึกษา				t	Sig
	ปริญญาตรี (n=234)		สูงกว่าปริญญาตรี (n=102)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. การกำหนดภารกิจของโรงเรียน	4.51	.45	4.49	.44	.37	.71
2. การจัดการด้านการเรียนการสอน	4.49	.50	4.50	.48	-.19	.85
3. การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน	4.48	.46	4.51	.44	-.58	.56
รวม	4.49	.45	4.50	.44	-.31	.76

2.3 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปฏิเสธสมมติฐาน รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

องค์ประกอบภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig	Post Hoc
1. การกำหนดภารกิจของโรงเรียน									
ประสบการณ์ < 5 ปี	4.48	.46	ระหว่างกลุ่ม	.16	2	.08	.40	.67	-
ในการปฏิบัติ 5-10 ปี	4.51	.43	ภายในกลุ่ม	65.68	333	.20			
งาน > 10 ปี	4.53	.45	รวม	65.84	335				
2. การจัดการด้านการเรียนการสอน									
ประสบการณ์ < 5 ปี	4.43	.52	ระหว่างกลุ่ม	.85	2	.43	1.78	.17	-
ในการปฏิบัติ 5-10 ปี	4.50	.48	ภายในกลุ่ม	79.74	333	.24			
งาน > 10 ปี	4.56	.46	รวม	80.59	335				
3. การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน									
ประสบการณ์ < 5 ปี	4.43	.47	ระหว่างกลุ่ม	.59	2	.30	1.47	.23	-
ในการปฏิบัติ 5-10 ปี	4.49	.44	ภายในกลุ่ม	67.26	333	.20			
งาน > 10 ปี	4.54	.44	รวม	67.85	335				
รวม									
ประสบการณ์ < 5 ปี	4.44	.47	ระหว่างกลุ่ม	.55	2	.28	1.38	.25	-
ในการปฏิบัติ 5-10 ปี	4.50	.44	ภายในกลุ่ม	66.51	333	.20			
งาน > 10 ปี	4.54	.44	รวม	67.07	335				

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาของเขต กรุงเทพมหานคร มีการส่งเสริม สนับสนุน จัดการศึกษาของเขตกรุงเทพมหานคร พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยจะมีกลุ่มงานฝ่ายการศึกษาที่จะทำหน้าที่ดูแลการจัดการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดให้เป็นไปตามข้อบัญญัติกรุงเทพมหานครหรือกฎหมายอื่นที่กำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ

กรุงเทพมหานคร และหน้าที่อื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ในฐานะผู้นำทางวิชาการของสถานศึกษา ณ ปัจจุบัน จึงต้องให้ความสำคัญกับจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นหลัก นำความรู้ความเข้าใจในงานด้านวิชาการมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ ตลอดจนแสวงหาแนวทางที่จะส่งเสริมให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้เต็มตามศักยภาพ และดำเนินการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด (Department of Education, 2022) ทำให้ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Suwanna Nakaew (2017) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนบ้านบางกะปิ สำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนบ้านบางกะปิ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Rattika Ruadreo (2021) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคพลิกผันของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการในยุคพลิกผันของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1. ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ในองค์ประกอบที่ 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เพราะสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ในกลุ่มงานฝ่ายการศึกษา มีการส่งเสริม สนับสนุนและประสานงานในเชิงนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัด จัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาชาติ โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประสาน ตรวจสอบ กลั่นกรองงานด้านการบริหารงานบุคคลและสวัสดิการของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่ ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีบทบาทที่ชัดเจนในการเป็นผู้นำเพื่อพัฒนางานวิชาการในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จอย่างสูงสุด ทั้งในด้านการวางแผนงานวิชาการ การดำเนินการตามแผนงานอย่างเป็นขั้นตอน มีการกำกับ ติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างใกล้ชิด รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงการเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานด้านวิชาการด้วยความมุ่งมั่นและทุ่มเทสุดความสามารถ (Department of Education, 2022) ทำให้ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ทุกคนมีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในองค์ประกอบที่ 1 การกำหนดภารกิจของโรงเรียนอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jutamanee Srisuwan (2019) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดกรุงเทพมหานคร ในองค์ประกอบภารกิจของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ในองค์ประกอบที่ 2 การจัดการด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ในกลุ่มงานฝ่ายการศึกษา ให้ความสำคัญกับจัดการศึกษาของเขตกรุงเทพมหานคร มีการส่งเสริม สนับสนุน จัดการศึกษาของเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม

กรุงเทพมหานคร ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นอย่างมาก โดยมีการส่งเสริมและสนับสนุน การสอนของครู บริหารจัดการการนิเทศ ติดตามและการประเมินผลด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู อย่างใกล้ชิด ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับเป้าหมายด้านวิชาการของสถานศึกษา และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผลักดันให้ครูในแต่ละช่วงชั้น แต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ มีการพัฒนาหลักสูตร (Department of Education, 2022) ทำให้ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต หนองแขม กรุงเทพมหานคร ทุกคนมีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในองค์ประกอบที่ 2 การจัดการด้านการเรียนการสอนอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Bunsita Tianboocha (2014) ที่ได้ศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่ม กรุงเทพมหานคร กับผลการสอบ O-NET ผลการวิจัย พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร มีการรับรู้ภาวะผู้นำ ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ในองค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็น เพราะสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ในกลุ่มงานฝ่ายการศึกษา มีการส่งเสริม สนับสนุนให้สถานศึกษา ในสังกัดสร้างแหล่งเรียนรู้สิ่งแวดล้อมทางการศึกษาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพและประสาน การใช้ประโยชน์แหล่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ส่งเสริมและสนับสนุนกิจกรรมนักเรียนของสถานศึกษา อีกทั้ง ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เห็นถึงความสำคัญของการจัดบรรยากาศทาง วิชาการของโรงเรียน จึงมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาที่อยู่ในความดูแลของตนเอง ในสถานศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบ จัดสิ่งแวดล้อมทางการศึกษาตามจุดต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับช่วง วัยของนักเรียน ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นแบบร่วมมือกันเพื่อเสริมสร้างและพัฒนาแหล่ง เรียนรู้ เพื่อเป็นการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การพัฒนาสื่อการเรียน การสอน และการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ตามบริบทและสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดการเรียน การสอนที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Department of Education, 2022) ทำให้ครูที่ปฏิบัติการสอนใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ทุกคนมีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา ในองค์ประกอบที่ 3 การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียนอย่างชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัย ของ Piyawan Waewanchit (2017) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็น องค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตทุ่งครุ ผลการวิจัย พบว่า ระดับภาวะ ผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตทุ่งครุ ในองค์ประกอบส่งเสริม บรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ส่วนผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ซึ่งมีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกัน มีการรับรู้ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารในปัจจุบันมีความเป็นผู้สูง และมีการพัฒนาตัวเองให้มีความรู้ ความสามารถ ประกอบกับการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษา และเตรียมการประเมินจากภายนอก ทำให้ผู้บริหารเกิดความตระหนักและมีความตื่นตัวในการพัฒนา ตนเองให้มีภาวะผู้นำทางวิชาการ (Department of Education, 2022) จึงทำให้ครูที่มีเพศชายและเพศหญิงมีการ

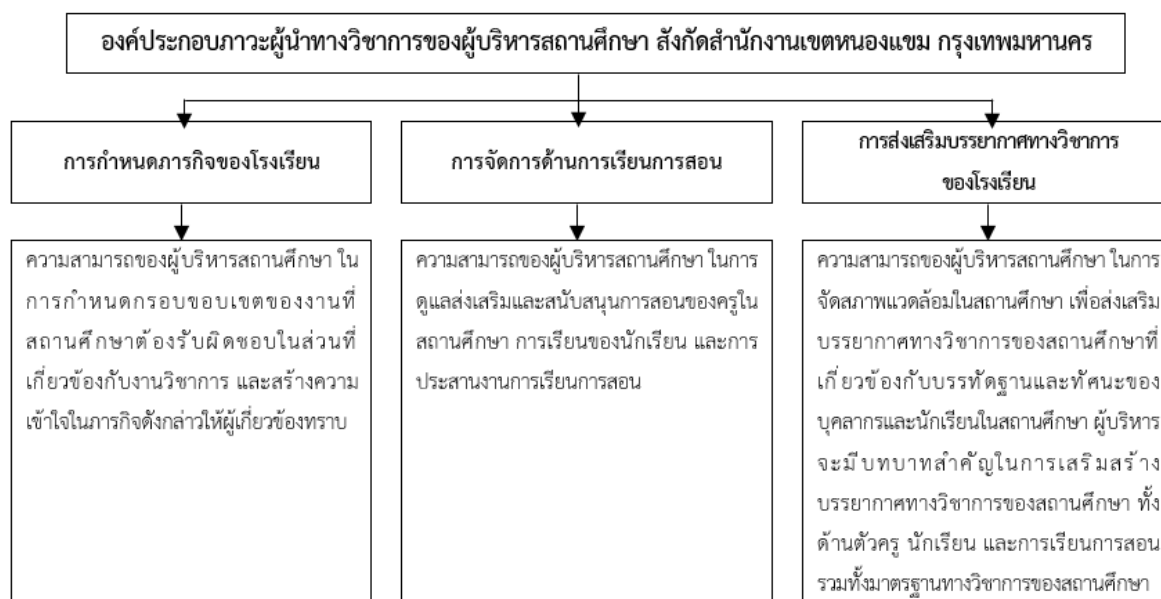
รับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Supansa Klomkul (2017) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2. ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาของครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างอยู่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตเดียวกัน ไม่มีผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ในแต่ละสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ จึงมีการสนับสนุนให้ครูทุกคนเข้ารับการอบรมทางวิชาการเพิ่มมากขึ้น โดยการส่งครูและบุคลากรในสถานศึกษาที่อยู่ในความดูแลของตนเองในสถานศึกษาที่ตนเองรับผิดชอบ ให้เข้ารับการอบรมทางวิชาการเพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของครู เช่น การอบรมเชิงวิชาการ การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (Department of Education, 2022) ส่งผลให้ครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sutamas Ujijn and Patumphorn Piatanom (2020) ที่ได้ศึกษาการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายโรงเรียนที่ 49 สังกัดสำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายโรงเรียนที่ 49 สังกัดสำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม โดยภาพรวมและรายองค์ประกอบ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร ในแต่ละสถานศึกษาได้ผ่านการอบรมก่อนเข้าสู่ตำแหน่งทำให้มีประสบการณ์ และเห็นความสำคัญของการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ จึงสนับสนุนให้ครูทุกคนเข้ารับการอบรมทางวิชาการเพิ่มมากขึ้นเพื่อนำความรู้ความสามารถปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีการดำเนินการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และเปิดโอกาสให้ครูทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนางานวิชาการของสถานศึกษา ทำให้เกิดบรรยากาศของการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด (Department of Education, 2565) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีโอกาที่จะใช้ภาวะผู้นำทางวิชาการกับครูผู้สอนอยู่เสมอ จึงทำให้ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีการรับรู้ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Daranee Sidachot (2017) ที่ได้ศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายที่ 38 สำนักงานเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัย พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนเครือข่ายที่ 38 สำนักงานเขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

สรุปองค์ความรู้

ผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการรับรู้ของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดภารกิจของโรงเรียน 2) การจัดการด้านการเรียนการสอน และ 3) การส่งเสริมบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 องค์ประกอบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ โดยการส่งข้อมูลให้แก่สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร และนำเสนอผลการวิจัยแก่ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตหนองแขม กรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของตนเอง และพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานวิชาการ ที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายต่อไป รวมทั้งเผยแพร่การวิจัยในวารสารวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับนักวิจัย นักวิชาการ เพื่อใช้ในการวิพากษ์เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดเป้าหมายทางด้านวิชาการของโรงเรียน โดยใช้ข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของครู หรือจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน เพื่อให้ครูมีแบบแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ควรมีการตรวจเยี่ยมชั้นเรียนอย่างไม่เป็นทางการ เพื่อสังเกตการสอนและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ครู เกี่ยวกับจุดเด่นและจุดด้อยของนักเรียน เพื่อนำไปใช้ในการจัดสอนซ่อมเสริม ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ให้แก่ครูเพื่อปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ เป้าหมายของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาไปในทิศทางเดียวกัน ควรมีการส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือที่จะใช้ในการวัดและประเมินผลนักเรียน เพื่อตรวจสอบจุดเด่นจุดด้อยทางการเรียนของนักเรียน ควรมีการตรวจเยี่ยมชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยมีการกำหนดมาตรการการจัดสอนแทนที่มุ่งเน้นประโยชน์ต่อนักเรียน เพื่อเป็นการนิเทศและการประเมินผลการสอนของครูอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สร้างความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดให้ครูผลัดเปลี่ยนนิเทศการสอนของเพื่อนครูด้วยกัน เพื่อให้ครูผู้สอนได้นำข้อค้นพบมาปรับปรุงพัฒนาการสอนของตนเองให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ควรมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูและนักเรียน แสดงออกถึงความเป็นกัลยาณมิตร ควรมีการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรอย่างเพียงพอ เพราะถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครู และส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ควรมีการเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้

เกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนแก่ครู เพื่อเสริมทักษะความรู้ในเรื่องเทคนิควิธีการสอนของครู นำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนาวิชาชีพ และควรมีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานด้านการเรียนของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นหรือช่วงชั้นให้มีความชัดเจนเหมาะสม ตามสภาพและบริบทของโรงเรียน ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองนักเรียนทราบถึงพัฒนาการด้านการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การจัดทำป้ายประกาศที่แสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญแก่งานวิชาการและสนับสนุนให้มีการจัดนิทรรศการแสดงผลงานนักเรียนอยู่เสมอ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เป็นการใช้ประโยชน์จากผลการวิจัย โดยนำไปใช้ประกอบเป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บริหารการศึกษา เพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาสถานศึกษาและสำนักงานเขตหนองแขม

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรมีการทำวิจัยเรื่อง แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และควรมีการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา

References

- Bunsita Tianboocha (2014). *The Relationship Between Academic Leadership and O-NET Examination Result of North Thonburi Primary Education School Administrators, Bangkok Metropolis*. Master of Education Thesis Program in Educational Administration Faculty of Education, Dhonburi Rajabhat University.
- Chanchai Nuntapha and Pimon Sodlum (2018). The Relationship between Instructional Leadership of Principals and Professional Learning Community of Schools under the Secondary Education Service Area Office 19. *Journal of MCU Buddhapanya*. 3(2), 232.
- Cronbach, L. T. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harper and Ollins.
- Daranee Sidachot (2017). *Teachers' Opinions towards Academic Leadership of Educational Institution Administrators in The 38th school group Lat Krabang District Office Bangkok*. Master of Education Thesis Program in Educational Administration Faculty of Education Ramkhamhaeng University.
- Department of Education (2022). *Educational Statistics Report, Academic Year 2021, Schools under Bangkok Metropolitan Administration*. Bangkok: Poj Paper Box.
- _____ (2022). *Nongkhame District Office*. Retrieved June 13, 2022, from <https://webportal.bangkok.go.th/public/nongkhame>.
- Hallinger, P. and Murphy, J. F. (1985). Assessing the instructional leadership behavior of principals. *The Elementary School Journal*. 86(2), 217-248.
- Jutamanee Srisuwan (2019). *The Instructional Leadership of Administrators in Small Primary School under the Department of Education in Bangkok Metropolitan Administration*. Master of Education Thesis Program in Educational Administration Faculty of Education Kasetsart University.
- Leithwood, K. (2006). *A review of the research: Educational leadership*. The laboratory for studentsuccess at the temple university center for research in human development and education.Toronto University.
- Likert, R. (1932). A technique for measurement of attitudes. *Archives of Psychology*. 22(140), 5-55.
- Office of the Education Council (2013). *Situation of Thai Education on the World Stage 2013*. Bangkok : Prikwarn Graphic.
- _____ (2020). *Thailand Educational Situation 2018/2019 Education Transformation in the Digital Age*. Nonthaburi: Office of the Education Council.

- Panhathai Prongjai and Kanyamon Indusuta (2021). Academic Leadership of School Administrators under the Bang Bon District Office Bangkok. *Journal of Roi Kaensam Academi*. 6(5), 168-182.
- Piyawan Waewanchit (2017). Academic leadership of school administrators affecting learning organization of educational institutions in the Bangkok metropolitan Thungkhru district office. *SWU Educational Administration Journal*. 15(29), 1-10.
- Rattika Ruadreo (2021). *Instructional Leadership in the Disruptive of the school administrators according to the opinions of teachers Schools under the Ladkrabang District Office Bangkok*. Master of Education Thesis Program in Educational Administration Faculty of Education Ramkhamhaeng University.
- Rung Kaewdang (2002). *Academic Leadership of Executives in the Era of Educational Reform: Professional (Educational) Executives*. Bangkok: V.T.C. Communication.
- Supansa Klomkul (2017). *Teachers' Opinions on Academic Leadership of Primary School Administrators Under the Bangkok Noi District Office, Bangkok*. Master of Education Thesis Program in Educational Administration Faculty of Education Ramkhamhaeng University.
- Sutamas Ujjiin and Patumphorn Piatanom (2020). *A study of teachers' opinions toward academic leadership of school administrators in school network 49 under Khlong Sam Wa district, Bangkok Metropolis*. Master of Education Thesis Program in Educational Administration Faculty of Education Ramkhamhaeng University.
- Suwanna Nakaew (2017). *Academic Leadership of Ban Bangkapi School Administrators Bangkapi District Office Bangkok*. Master of Education Thesis Program in Educational Administration Faculty of Education Ramkhamhaeng University.
- Wanpadet Meechai (2011). Instructional Leadership Affecting Academic Administration in the School under the Khonkaen Provincial Administrative Organization. *Journal of Education Graduate Studies Research Khonkaen University*. 5(2), 79-85.

การพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา
DEVELOPMENT OF MOBILE APPLICATION FOR SCREENING TEST KINDERGARTEN STUDENT
AT RISK STUDENTS WITH INTELLECTUAL DISABILITY

อิสรา รุ่งทวิชัย¹ และ อัจฉราพรรณ กันสุขะ²
Issara Rungtaweetchai¹ และ Ajcharapun Kunsuya²
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University
Email: ningyonggg@gmail.com²

Received 20 February 2023; Revised 11 November 2023; Accepted 22 November 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา และ 2) เพื่อศึกษาผลการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา เป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูปฐมวัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 34 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการคัดกรอง แบบคัดกรองเด็กที่มีภาวะเสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา แบบประเมินประสิทธิภาพด้านการทำงานของโมบายแอปพลิเคชัน แบบสอบถามความพึงพอใจ และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา พบว่าในภาพรวมด้านเทคนิคการออกแบบโมบายแอปพลิเคชัน และด้านการทำงานของโมบายแอปพลิเคชัน กลุ่มตัวอย่างมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า ในภาพรวมครูมีความพึงพอใจต่อการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญาในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ด้านเนื้อหา ด้านการแสดงผล ด้านการจัดการแอปพลิเคชัน และด้านการออกแบบ ตามลำดับ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ ได้โมบายแอปพลิเคชัน i-TEAM เป็นเครื่องมือของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย หรือผู้ที่สนใจ สามารถใช้คัดกรองเด็กอนุบาลที่มีความเสี่ยงต่อการบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อช่วยเหลืออย่างเหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ: โมบายแอปพลิเคชัน, คัดกรองเด็กอนุบาล, บกพร่องทางสติปัญญา

Abstract

This research aims to: 1) develop a mobile application for screening test kindergarten student at risk student with intellectual disability. and 2) study the effects of using this mobile application for screening test kindergarten student at risk student with intellectual disability. The research and development were conducted with a sample group of 34 preschool teachers in Phra Nakhon Si Ayutthaya province. The research instruments used included a questionnaire on problems and needs related to screening, a screening tool for children at risk of intellectual disabilities, an evaluation of the application's performance, a satisfaction survey, and semi-structured interviews for the project analysis. The data were analyzed using mean and standard deviation, as well as content analysis.

The results showed as follows: 1. According to the results of the development of mobile applications for screening kindergarteners with intellectual disabilities, the technical level of mobile application design was at the highest level. In terms of overall performance, it was revealed that mobile applications were performing at the highest level. 2. The results of using a mobile application for screening kindergarten children at risk of intellectual disabilities found that, overall, teachers were satisfied with using the mobile application for screening kindergarten children at risk of intellectual disabilities at the highest level. When considering each aspect, it was found that teachers had the highest level of satisfaction in all aspects as follows: Utilization, Content, Display, Application Management and design respectively.

The findings from this research show that the i-TEAM mobile application is a tool for early childhood educators or individuals who are interested. It can be used to screen preschool children who are at risk of intellectual disabilities, in order to provide further assistance.

Keywords: Mobile Application, Screening Test Kindergarten Student, Intellectual Disability

บทนำ

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า จำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เข้ารับบริการทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประมาณ 320,032 คน ซึ่งในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา มีจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษเพิ่มมากขึ้น ประมาณ 242,888 คน และพบว่ามีเด็กที่มีความต้องการพิเศษอยู่หลากหลายประเภทที่เข้ารับบริการทางการศึกษาอยู่ตามโรงเรียนจำนวน 18,370 แห่ง ซึ่งเด็กบกพร่องทางสติปัญญาเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทหนึ่งที่เข้ารับบริการทางการศึกษาอยู่ในโรงเรียนเรียนร่วม จากผลการสำรวจของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า เด็กบกพร่องทางสติปัญญาที่อยู่ในโรงเรียนมีจำนวน 18,102 คน จากข้อมูลของกรมส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ Ministry of Social Development and Human Security (2020) พบว่า เด็กปฐมวัยที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา มีจำนวน 3,774 คน ซึ่งมากที่สุดในประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กที่อยู่ในภาวะบกพร่องทางสติปัญญาจะมีอาการที่สมองหยุดพัฒนา หรือพัฒนาได้ไม่สมบูรณ์ทำให้เกิดความบกพร่องของทักษะต่าง ๆ ในระยะพัฒนาการ ซึ่งส่งผลกระทบต่อเขาวุ่นปัญญาในหลายๆด้าน เช่น

ความสามารถทางสติปัญญา ภาษา การเคลื่อนไหว และทักษะทางสังคม มีความบกพร่องด้านการปรับตัว มีระดับสติปัญญาที่ด้อยหรือต่ำกว่าปกติ เนื่องจากพัฒนาการทางสมองหยุดชะงักหรือเจริญเติบโตไม่เต็มที่ ทำให้มีความสามารถจำกัดในด้านการเรียน ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและมีการเจริญเติบโตไม่สมวัยได้ อาการของเด็กบกพร่องทางสติปัญญาสามารถสังเกตได้จากการสังเกตหน้าตาและลักษณะภายนอกหรืออาจจะไม่สามารถสังเกตได้เลย เนื่องจากเด็กบางคนอาจจะมีอาการทางสมองอย่างเดียว เช่น เด็กเรียนรู้ช้า ซึ่งอาการต่างๆ ของเด็กบกพร่องทางสติปัญญาจะต้องใช้แบบคัดกรองในการคัดแยกเด็กบกพร่องทางสติปัญญาเหล่านี้ ออกมาจากเด็กปกติ และนำเด็กที่มีภาวะบกพร่องทางสติปัญญามาจัดการเรียนการสอนตามแนวทางเฉพาะ เพื่อให้เด็กกลุ่มนี้สามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพของเด็กแต่ละคน

กระบวนการในการใช้แบบคัดกรองสำหรับเด็กบกพร่องทางสติปัญญานั้นจำเป็นต้องใช้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการศึกษาพิเศษหรือแพทย์เฉพาะทางมาช่วยในการคัดกรอง ว่ามีอาการอยู่ในระดับใดและเป็นเด็กบกพร่องทางสติปัญญาหรือไม่ สำหรับครูผู้สอนที่ใช้แบบคัดกรองเด็กบกพร่องทางสติปัญญานั้นจะต้องได้รับการอบรมและฝึกทักษะการคัดกรองเพื่อให้มีทักษะการใช้แบบคัดกรองที่ถูกต้องในคัดกรองเด็กเหล่านั้นโดยเฉพาะ ซึ่งจากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา ด้วยการสอบถามและสัมภาษณ์ครูผู้สอนในระดับปฐมวัย พบว่า โรงเรียนมีเครื่องมือที่ใช้ในการคัดกรองเด็กที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญาและจัดให้ครูเข้าอบรมเกี่ยวกับการคัดกรองเด็กที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญาอยู่ในระดับปานกลาง ในส่วนของครูผู้สอน พบว่า ครูมีความรู้ความเข้าใจในการคัดกรองเด็กที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญาและมีทักษะในการใช้เครื่องมือในการคัดกรองเด็กที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญาก็อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ความเข้าใจขั้นตอนของการคัดกรอง ประเด็นต่างๆที่ใช้ในการคัดกรอง การกรอกข้อมูลในการคัดกรองและความสามารถในการคำนวณค่าคะแนนเครื่องมือคัดกรองเด็กที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อการวินิจฉัยเด็กเบื้องต้นของครูผู้สอนในระดับปฐมวัยก็อยู่ในระดับปานกลาง โดยสิ่งที่ครูต้องการเพิ่มเติมในการคัดกรอง คือ โรงเรียนต้องการเครื่องมือในการคัดกรองเด็กพิเศษต่าง ๆ และต้องการให้มีการอบรมให้ความรู้ในการใช้เครื่องมือคัดกรองเด็กพิเศษ เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยคัดกรองนักเรียนในระดับอนุบาลได้อย่างแม่นยำ สะดวกต่อการใช้งาน สามารถให้ความช่วยเหลือและพัฒนานักเรียนอนุบาลตั้งแต่ระยะแรกเริ่มได้อย่างทันท่วงที

ในปัจจุบันนักวิชาการด้านการศึกษาพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันการศึกษาและองค์กรต่างๆ ได้พัฒนาแบบคัดกรองเด็กบกพร่องทางสติปัญญา เพื่อให้ครูได้มีแบบคัดกรองที่หลากหลายในการคัดกรองเด็กกลุ่มนี้มากขึ้น สำหรับการใช้แบบคัดกรองต่างๆครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องนั้น จำเป็นต้องมีการฝึกทักษะหรือเข้ารับการอบรมการใช้แบบคัดกรองประเภทต่าง ๆ แต่บางครั้งอาจจะมีปัญหาเกิดขึ้นในการใช้แบบคัดกรอง เช่น ไม่มีเวลาในการเข้ารับการฝึกอบรมหรือเมื่อเข้าอบรมแล้วก็ยังไม่มีความเข้าใจในการคัดกรองเด็กหรืออาจมีการแปลผลไม่ถูกต้อง ไม่สามารถวินิจฉัยอาการของเด็กได้อย่างชัดเจน จากปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับการใช้แบบคัดกรองนี้ การพัฒนาแบบคัดกรองเพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้อย่างง่าย สะดวก ถูกต้องและมีความหลากหลายจึงเป็นสิ่งสำคัญ ปัจจุบันความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมีมากขึ้น สามารถนำกระบวนการทางเทคโนโลยีมาช่วยในการพัฒนาศักยภาพ การทำงานและขยายขีดความสามารถของการประมวลผลได้มากขึ้น และเทคโนโลยีที่มีการใช้กันอยู่อย่างแพร่หลายอยู่ในปัจจุบันที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่ายก็คือ โนบายแอปพลิเคชัน ซึ่งเป็นโปรแกรมสำหรับอุปกรณ์แบบพกพา เช่น มือถือสมาร์ตโฟน แท็บเล็ต เป็นต้น มีการใช้งานบนระบบปฏิบัติการ IOS และระบบปฏิบัติการ Android นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2555 จนถึงปัจจุบัน เริ่มมีการใช้โนบายแอปพลิเคชันอย่างหลากหลาย รวมทั้งมีการพัฒนาแอปพลิเคชันต่างๆในการพัฒนางานด้านการศึกษา มีการประยุกต์ใช้โนบายแอปพลิเคชันทางการศึกษาต่าง ๆ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างการเรียนรู้วิถีใหม่ให้กับผู้เรียน ดังนั้น

เทคโนโลยีจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญของครูยุคใหม่ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา และกระจายโอกาสทางการศึกษาให้กับผู้เรียนมากขึ้น รวมทั้งเป็นเครื่องมือช่วยครูในการประเมินพัฒนาการด้านต่างๆ เป็นต้น (Office of the Basic Education Commission. 2013) ดังงานวิจัยของ Ponglunhit and Lakdee (2017) ได้พัฒนาแอปพลิเคชันเสริมทักษะเด็กปฐมวัยบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์ งานวิจัยของ Youngmee and Soodsang (2020) ที่ได้ศึกษาผลของรูปแบบเกมแอปพลิเคชันกับการเรียนรู้ทางศิลปะและมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย และงานวิจัยของ Rawengwan (2021) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อแอปพลิเคชันการเรียนรู้เสริมทักษะคำศัพท์ 3 ภาษา สำหรับเด็กปฐมวัย บนสมาร์ตโฟน นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่พัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับเป็นเครื่องมือช่วยประเมินคัดกรองกลุ่มที่มีความต้องการพิเศษด้านต่างๆ อาทิเช่น งานวิจัยของ Lawang et al (2018) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแอปพลิเคชัน ‘สมาร์ตการดูแล’ เพื่อสนับสนุนผู้ดูแลคนพิการทางการเคลื่อนไหว ซึ่งจะช่วยพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพ นำไปสู่การคุณภาพชีวิตทั้งของคนพิการและญาติผู้ดูแลต่อไป

การพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันจึงเป็นนวัตกรรมสำคัญที่สามารถช่วยให้ครูผู้สอน ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีเครื่องมือสำหรับการคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา ช่วยให้ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการ และดูแลช่วยเหลือเด็กอนุบาลได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา
2. เพื่อศึกษาผลการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องการเรียนรู้ทางสติปัญญา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดของเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องด้านสติปัญญาและการคัดกรอง

เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา หมายถึง เด็กปัญญาอ่อนกลุ่มที่มีภาวะปัญญาอ่อนขนาดน้อยมีระดับเชาวน์ปัญญาระหว่าง 50-70 ซึ่งสามารถฝึกหัดได้และสามารถเรียนได้จากการทดสอบโดยใช้เครื่องทดสอบระดับสติปัญญา เด็กปัญญาอ่อนกลุ่มนี้ในวัยก่อนเรียนจะแยกไม่ออกกว่ามีความผิดปกติเพราะหน้าตาเหมือนเด็กปกติ ทั้งนี้เป็นเพราะสาเหตุความรุนแรงของโรคที่ทำให้เกิดภาวะปัญญาอ่อนมีน้อยกว่ากลุ่มปัญญาอ่อนระดับอื่น ต่อเมื่อเข้าโรงเรียนแล้วจึงพบว่าผลการเรียนต่ำกว่าเด็กปกติในวัยเดียวกันมาก เด็กปัญญาอ่อนระดับนี้จะมีพัฒนาการสูงสุดในวัยผู้ใหญ่เท่ากับเด็กอายุ 7 -10 ปีเท่านั้น นอกจากนี้ความสามารถในการเรียนรู้จะต่ำกว่าเด็กปกติและมีความลำบากในการปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมและสังคม (Arayawinyu, 1999: 27) สอดคล้องกับข้อมูลภาวะความบกพร่องทางสติปัญญา (Intellectual Disability) ตามคำนิยามของ สมาคมอเมริกา ว่าด้วยความผิดปกติทางสติปัญญา (American Association on Mental Retardation – AAMR) หมายถึง ภาวะที่มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าปกติ ปรากฏร่วมกับมีข้อจำกัดทางทักษะด้านการปรับตัวอย่างน้อย 2 ทักษะหรือมากกว่า ได้แก่ ทักษะการสื่อความหมาย การดูแลตนเอง สุขอนามัยและความปลอดภัย การเรียนวิชาการเพื่อชีวิตประจำวัน การใช้เวลาว่าง และการทำงาน

จากนิยามสามารถสรุปได้ว่า เด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา คือ เด็กที่อยู่ในระดับปฐมวัย อายุ 5-6 ปี ที่มีปัญหาเกี่ยวกับระบบประสาทและระบบกล้ามเนื้อ มีความสามารถทางสติปัญญาต่ำกว่าเกณฑ์

เฉลี่ย มีระดับสติปัญญาต่ำกว่า 70-75 ทำให้มีพัฒนาการล่าช้ากว่าเด็กในวัยเดียวกันทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์ และสติปัญญา พฤติกรรมการปรับตัวบางด้านล่าช้าอย่างน้อย 2 ทักษะหรือมากกว่า มีความบกพร่องทางด้าน ภาษา การสื่อความหมายและกระบวนการคิด ซึ่งส่งผลต่อการดำรงชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ในสังคม สามารถตัดกรองโดยใช้เครื่องมือคัดกรองพัฒนาการ โดยบุคลากรที่ใช้เครื่องมือคัดกรองต้องผ่านการ ฝึกอบรม การประเมิน วิธีการประเมินทางทดสอบ และแปลผลการประเมิน เพื่อผลการประเมินที่ถูกต้องและ แม่นยำ

แนวคิดเกี่ยวกับโมบายแอปพลิเคชันและแนวคิดการออกแบบพัฒนา

โมบายแอปพลิเคชัน (Mobile Application) หมายถึง ซอฟต์แวร์แอปพลิเคชัน (Software Application) ซึ่งถูกออกแบบมาทำงานกับโทรศัพท์เคลื่อนที่ สมาร์ทโฟน แท็บเล็ตหรืออุปกรณ์เคลื่อนที่อื่น ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการใช้งานให้กับอุปกรณ์เหล่านั้นได้ (Teerakasemsuk, 2015) สามารถใช้งานบน ระบบปฏิบัติการ IOS และระบบปฏิบัติการ Android โดยแอปพลิเคชัน i-TEAM เป็นแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้น ให้สามารถใช้งานได้บนระบบปฏิบัติการ Android ออกแบบและพัฒนาโดยใช้แนวคิดของแบบจำลอง ADDIE (McGriff, Steven J. 2000; Branch, 2009) ซึ่งมี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 : การวิเคราะห์ (A : Analysis) ขั้นตอนที่ 2 : การออกแบบ (D : Design) ขั้นตอนที่ 3 : การพัฒนา (D : Development) ขั้นตอนที่ 4 : การนำไปใช้ (I : Implementation) และขั้นตอน ที่ 5 : การประเมินผล (E : Evaluation) โดยในงานวิจัยนี้ ใช้แนวคิด ADDIE Model มาประยุกต์สำหรับการออกแบบและพัฒนานวัตกรรม คือ แอปพลิเคชันสำหรับคัด กรองเด็กกอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องการเรียนรู้ทางสติปัญญา โดยมีกระบวนการแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กกอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องการเรียนรู้ ทางสติปัญญาตามแนวคิด ADDIE Model

ADDIE	กระบวนการ	ผลลัพธ์
A (Analysis) : การวิเคราะห์	- วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการคัดกรองเด็กกอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทาง สติปัญญา	- แบบสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับการคัดกรองเด็กกอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทาง สติปัญญา
	- วิเคราะห์เทคโนโลยีที่ใช้ในการพัฒนาแอปพลิเคชัน สำหรับคัดกรองเด็กกอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทาง สติปัญญา	- ได้โปรแกรมที่เหมาะสมมาใช้ในการพัฒนาแอปพิเค ชนสำหรับคัดกรองเด็กกอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทาง สติปัญญา
D (Design): การออกแบบ	- พัฒนาแอปพลิเคชันตามทีออกแบบไว้โดยสร้างสตอ รีบอร์ด ออกแบบสร้างสื่อต้นแบบที่ได้จากการ วิเคราะห์ข้อมูลจากสภาพปัญหาและความต้องการ เกี่ยวกับการคัดกรองเด็กกอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทาง สติปัญญามาสร้างแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็ก กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา	- ได้สตอรี่บอร์ดแอปพลิเคชันที่เกิดจากการวิเคราะห์ สภาพปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการคัดกรอง เด็กกอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา - ได้แอปพลิเคชันการคัดกรองเด็กกอนุบาลที่เสี่ยง บกพร่องทางสติปัญญาต้นแบบ
D (Development): การ พัฒนา	1) นำแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กกอนุบาลที่ เสี่ยงบกพร่องการเรียนรู้ทางสติปัญญาที่พัฒนาขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา ตรวจสอบความสมบูรณ์ ทั้งด้านการออกแบบ ด้านเทคนิค การใช้ฟังก์ชัน ข้อมูลต่างๆ และด้านเนื้อหา เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้ แอปพลิเคชันมีความสมบูรณ์มากขึ้น โดยการจัด ประชุมกลุ่มย่อย (focus group) 2) ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาโมบายแอปพลิเคชัน สำหรับคัดกรองเด็กกอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทาง สติปัญญา	- แอปพลิเคชันโดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ทางด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบ และด้านเทคนิค - ผลการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างย่อย - นำข้อบกพร่องที่ได้จากการทดลองไปแก้ไขปรับปรุง โดยผู้พัฒนา - ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา ด้าน การออกแบบ และด้านเทคนิค - แอปพลิเคชันที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ แล้ว

ตารางที่ 1 (ต่อ) ขั้นตอนการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องการเรียนรู้ทางสติปัญญาตามแนวคิด ADDIE Model

ADDIE	กระบวนการ	ผลลัพธ์
	4) ทดลองใช้ (Try out) โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญากับครูปฐมวัยกลุ่มเล็ก โดยทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One-to-One Testing) นำข้อมูลที่ได้มาแก้ไขปรับปรุง แล้วนำไปทดลองกับกลุ่มเล็ก (Small-Group Testing) นำข้อมูลที่ได้กลับมาแก้ไขปรับปรุงให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง	
I (Implementation) : การนำไปใช้	- นำแอปพลิเคชันที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองกับครูปฐมวัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง - สอบถามความพึงพอใจของครูปฐมวัยที่มีต่อโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา	- คะแนนการประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัยที่มีต่อโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา
E (Evaluation): การประเมินผล	- นำผลการประเมินมาวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปผลการวิจัย	- ผลการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

การวิจัยระยะที่ 1 การพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่อง เป็นกระบวนการของการออกแบบและพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา ผู้วิจัยใช้แนวคิดของ ADDIE Model (McGriff, Steven J. 2000; Branch, 2009) มีขั้นตอนการออกแบบและพัฒนา 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนการวิเคราะห์ 2) ขั้นตอนการออกแบบ 3) ขั้นตอนการพัฒนา 4) ขั้นตอนการนำไปใช้ และ 5) ขั้นตอนการประเมินผล สำหรับนำมาใช้ในการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชัน โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่างในระยะที่ 1 ประกอบด้วย 1) ประชากรที่ใช้ในการประเมินเครื่องมือ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ และด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ 2) ประชากรที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ ครูในโรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นนักวิชาการทางด้านการศึกษาศาสตร์สำหรับพิจารณาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 10 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 5 คน และ 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคและการออกแบบ 5 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการศึกษาระดับอนุบาล เด็กพิเศษ เด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ คอมพิวเตอร์ศึกษา หรือการวัดและประเมินผล 2) เป็นบุคลากรทางการศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษาภาครัฐหรือเอกชนไม่น้อยกว่า 5 ปี 3) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป 4) ยินยอมเข้าร่วมโครงการ และกลุ่มที่ 2 ได้แก่ ครูปฐมวัยในโรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 30 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้ 1) เป็นครูในโรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาล อยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) มีประสบการณ์สอนในระดับอนุบาลไม่น้อยกว่า 3 ปี 3) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบคัดกรองเด็กที่มีภาวะเสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญาแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) โดย

ครูปฐมวัย ซึ่งเป็นแบบวิเคราะห์ภาวะเสี่ยงบกพร่องการเรียนรู้ทางสติปัญญาของเด็กที่มีอายุ 5-6 ปี 2) แบบประเมินประสิทธิภาพด้านการทำงานของโมบายแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นสำหรับผู้เชี่ยวชาญ โดยแบ่งหัวข้อในการประเมินตามหลักการ Blackbox Testing คือ การทดสอบประสิทธิภาพการทำงานของแอปพลิเคชันที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยพิจารณา 4 ด้าน คือ (1) ด้านความสามารถตรงตามความต้องการของผู้ใช้แอปพลิเคชัน (2) ด้านการทำงานได้ตรงตามฟังก์ชันงานของแอปพลิเคชัน (3) ด้านความง่ายต่อการใช้งานของแอปพลิเคชัน และ (4) ด้านประสิทธิภาพการทำงานของแอปพลิเคชัน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.94 และ 3) แบบประเมินประสิทธิภาพด้านเทคนิคและการออกแบบโมบายแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นสำหรับผู้เชี่ยวชาญ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยพิจารณาใน 4 ด้าน คือ (1) ด้านการออกแบบหน้าจอ จำนวนรายการประเมิน 7 ข้อ (2) ด้านการเลือกใช้ภาพและภาพกราฟิกประกอบ (3) ด้านการใช้ตัวอักษรและการใช้เสียงประกอบ (4) ด้านหลักการออกแบบโมบายแอปพลิเคชัน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.98

วิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

การวิจัยระยะที่ 2 การศึกษาผลการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา

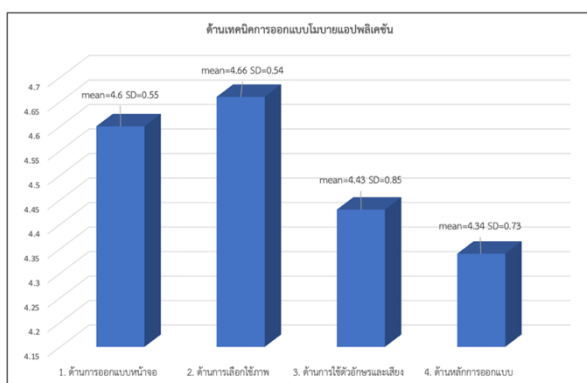
เป็นการศึกษาผลการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เป็นครูปฐมวัยในโรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาลในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 34 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้ 1) เป็นครูในโรงเรียนที่เปิดสอนระดับอนุบาล ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) มีประสบการณ์สอนในระดับอนุบาลไม่น้อยกว่า 3 ปี 3) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป และ 4) ยินยอมเข้าร่วมโครงการ

ดำเนินการทดลองใช้แอปพลิเคชันเป็นรายบุคคล แล้วดำเนินการเก็บรวบรวมผลความพึงพอใจต่อการใช้ออปพลิเคชันเพื่อคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องสติปัญญา 2) แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการใช้งานโมบายแอปพลิเคชัน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านการแสดงผล 3) ด้านการออกแบบ 4) ด้านการจัดการแอปพลิเคชัน และ 5) ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ 0.89 วิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดำเนินการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพร่วมกับผลเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากครูปฐมวัยซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ที่สำคัญในการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญาในครั้งนี้

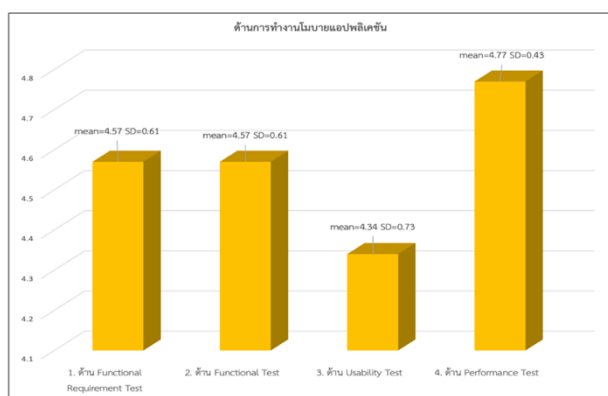
ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา

ผลการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา มีองค์ประกอบของการประเมิน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเทคนิคการออกแบบโมบายแอปพลิเคชัน และด้านการทำงานของโมบายแอปพลิเคชัน ผลการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

ออกแบบหน้าจอ ($\bar{X} = 4.60$, $SD = 0.55$) และด้านที่ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด มี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการใช้ตัวอักษรและการใช้เสียงประกอบ ($\bar{X} = 4.43$, $SD = 0.85$) ด้านหลักการออกแบบโมบายแอปพลิเคชัน ($\bar{X} = 4.34$, $SD = 0.73$) ตามลำดับ

ด้าน Functional Test ($\bar{X} = 4.57$, $SD = 0.61$) และด้านที่ได้รับการประเมินในระดับมากที่สุด มี 1 ด้าน ได้แก่ ด้าน Usability Test ($\bar{X} = 4.34$, $SD = 0.73$) ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา

รายการ	$\bar{X}$	SD	ความหมาย
ด้านเนื้อหา	4.66	0.47	มากที่สุด
1. ความชัดเจนในการนำเสนอเนื้อหา	4.68	0.47	มากที่สุด
2. ความสอดคล้องของจุดประสงค์กับเนื้อหาในแอปพลิเคชัน	4.71	0.46	มากที่สุด
3. ความถูกต้องของเนื้อหาที่นำเสนอ	4.65	0.54	มากที่สุด
4. ปริมาณความเหมาะสมของเนื้อหาในแต่ละหัวข้อ	4.59	0.56	มากที่สุด
5. ความเหมาะสมของเนื้อหาที่ระดับของผู้ใช้	4.68	0.53	มากที่สุด
ด้านการแสดงผล	4.62	0.41	มากที่สุด
6. ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนในการนำเสนอเนื้อหา	4.62	0.55	มากที่สุด

7. ความเหมาะสมของเสียง	4.59	0.50	มากที่สุด
8. ความน่าสนใจในการนำเสนอ	4.65	0.54	มากที่สุด
9. ความเร็วในการโหลดข้อมูล	4.62	0.55	มากที่สุด
10. ความถูกต้องของการแสดงผลตามที่ผู้ใช้เลือกข้อมูล	4.62	0.49	มากที่สุด
ด้านการออกแบบ	4.61	0.56	มากที่สุด
11. แบบตัวอักษรเหมาะสมและง่ายต่อการอ่าน	4.35	0.81	มาก
12. หมวดหมู่หัวข้อที่ใช้ในแอปพลิเคชันมีความเหมาะสม	4.65	0.65	มากที่สุด

ตารางที่ 2 (ต่อ) ผลการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา

รายการ	$\bar{X}$	SD	ความหมาย
13. ภาพที่นำเสนอในแอปพลิเคชันมีความเหมาะสม	4.68	0.53	มากที่สุด
14. การใช้สีสันทันมีความเหมาะสมสวยงาม	4.71	0.52	มากที่สุด
15. การจัดวางองค์ประกอบแต่ละส่วนในหน้าจอมีความเหมาะสม	4.65	0.54	มากที่สุด
ด้านการจัดการแอปพลิเคชัน	4.61	0.44	มากที่สุด
16. ความปลอดภัยของข้อมูล	4.50	0.51	มากที่สุด
17. การติดตั้งใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน	4.62	0.55	มากที่สุด
18. ความสะดวกในการเลือกเมนูและป้อนคำสั่ง	4.65	0.54	มากที่สุด
19. ความสะดวกในการส่งข้อมูลผ่านทางอีเมล	4.62	0.49	มากที่สุด
20. ความสะดวกการลงทะเบียนเข้าใจง่ายและการเข้าสู่ระบบ	4.65	0.54	มากที่สุด
ด้านการนำไปใช้ประโยชน์	4.82	0.35	มากที่สุด
21. สามารถนำไปใช้คัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงต่อการเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษได้	4.76	0.50	มากที่สุด
22. สามารถนำไปประโยชน์ต่อชุมชนและสังคมที่เกี่ยวข้องกับเด็กอนุบาลได้	4.76	0.43	มากที่สุด
23. สามารถนำไปประโยชน์เชิงนโยบายในการพัฒนาเด็กอนุบาลได้	4.85	0.36	มากที่สุด
24. เป็นแนวทางในการคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยง	4.88	0.33	มากที่สุด
25. เป็นต้นแบบนวัตกรรมเพื่อนำไปพัฒนาแอป	4.82	0.39	มากที่สุด
ความพึงพอใจภาพรวม	4.66	0.39	มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า ในภาพรวมครูปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญาในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, $SD = 0.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูปฐมวัยมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ($\bar{X}$

= 4.82, SD = 0.35) รองลงมา คือ ด้านเนื้อหา ($\bar{X}$ = 4.66, SD = 0.47) ด้านการแสดงผล ($\bar{X}$ = 4.62, SD = 0.41) ด้านการจัดการแอปพลิเคชัน ($\bar{X}$ = 4.61, SD = 0.44) และด้านการออกแบบ ($\bar{X}$ = 4.61, SD = 0.56) ตามลำดับ

ผลที่เกิดขึ้นภายหลังจากการพัฒนาพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา โดยการสัมภาษณ์ครูปฐมวัยซึ่งเป็นกลุ่มสำคัญในการใช้ประโยชน์ในครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า แอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา มีประโยชน์สำหรับครูและผู้ปกครอง สามารถนำไปคัดกรองนักเรียนในเบื้องต้นได้และนำข้อมูลที่ได้จากครูและผู้ปกครองมาหาแนวทางช่วยเหลือต่อไปหากพบว่านักเรียนมีภาวะเสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา ดังเช่น ครูเอ “หากครูกับผู้ปกครองได้ทำแบบประเมินจากแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญานี้ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาคุยกันอีกทีว่าเด็กเป็นอย่างไรบ้าง เอาข้อมูลมาแลกเปลี่ยนกันจะได้หาทางช่วยเหลือนักเรียนกันต่อไป”

ด้านเนื้อหาพบว่า ข้อความที่ใช้ในการประเมินสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กระดับปฐมวัยได้อย่างชัดเจน สามารถนำไปคัดกรองได้เหมาะสมกับวัย ด้านการแสดงผล ครูปฐมวัยมีความเห็นว่า ใช้งานง่ายและประเมินผลรวดเร็ว ส่งผลข้อมูลให้ทราบได้ทันทีหลังจากทำแบบประเมินในแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา ส่วนการออกแบบนั้นเห็นว่า มีสีสันสดใส ตัวอักษรอ่านง่าย เข้าใจง่าย และตัวอักษรไม่มากเกินไป ดังที่ครูบีกล่าวไว้ว่า “ตัวอักษรในแอปน่ารักดี คำถามก็ไม่ยาวหรือเยอะเกินไป ใช้งานแล้วเข้าใจง่าย สีสันน่าสนใจเข้ากับวัยของเด็กๆดี”

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องการเรียนรู้ทางสติปัญญา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา ด้านเทคนิคการออกแบบโมบายแอปพลิเคชัน และด้านการทำงานของโมบายแอปพลิเคชัน พบว่า ในภาพรวมด้านเทคนิคการออกแบบโมบายแอปพลิเคชันอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านการทำงานของโมบายแอปพลิเคชันอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากโมบายแอปพลิเคชัน i-TEAM ที่พัฒนาขึ้นผ่านกระบวนการของการออกแบบและพัฒนาอย่างเป็นระบบตามแนวคิดของ ADDIE Model (McGriff, Steven J. 2000; Branch, 2009) ซึ่งได้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสอบถามสภาพปัญหาและความต้องการกับครูที่เกี่ยวข้องกับเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา และได้ดำเนินการออกแบบแอปพลิเคชันการคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทางด้านเนื้อหา ด้านการออกแบบและด้านเทคนิค หลังจากผ่านขั้นตอนจากผู้เชี่ยวชาญแล้วได้นำไปให้ครูปฐมวัยทดลองใช้งานจริง และประเมินความพึงพอใจภายหลังจากการทดลองใช้แอปพลิเคชัน โดยมีองค์ประกอบในการประเมิน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านเทคนิคการออกแบบโมบายแอปพลิเคชันและด้านการทำงานของโมบายแอปพลิเคชัน พบว่า ด้านเทคนิคการออกแบบโมบายแอปพลิเคชันนั้น มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านการเลือกใช้ภาพและภาพกราฟิกประกอบ และด้านการออกแบบหน้าจอ มีระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน ส่วนด้านการใช้ตัวอักษรและการใช้เสียงประกอบ ด้านหลักการออกแบบโมบายแอปพลิเคชัน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการทำงานของโมบายแอปพลิเคชันนั้น ความพึงพอใจในภาพรวมในระดับมากที่สุด ทั้งด้าน Performance Test ด้าน Functional Requirement Test และด้าน Functional

Test นอกจากนี้ยังพบว่า มีงานวิจัยหลากหลายศาสตร์ ได้นำ ADDIE Model มาเป็นแนวคิดในการพัฒนาแอปพลิเคชัน สื่อการสอนต่างๆ เช่น บทเรียนออนไลน์ การสอนบนเว็บ รูปแบบการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เป็นต้น เนื่องจากเป็นแนวคิดที่ได้ความนิยม มีความยืดหยุ่นของการนำไปใช้ ดังงานวิจัยของ Sriwarawiboon et al (2013) ที่ได้พัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีการดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา ใช้ ADDIE Model ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการเรียนการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Noulkam & Chutosri (2019) ได้พัฒนาแอปพลิเคชันส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิตในนักเรียนแบบบูรณาการสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้หลักการออกแบบของ ADDIE Model มาพัฒนาแอปพลิเคชันส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาและทักษะชีวิตแบบบูรณาการ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และระดับความพึงพอใจแอปพลิเคชันส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาอยู่ในระดับมาก

2. ผลการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องการเรียนรู้ทางสติปัญญา

ผลการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา พบว่า ในภาพรวมครูปฐมวัยมีความพึงพอใจต่อการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญาในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากโมบายแอปพลิเคชัน i-TEAM ที่พัฒนาขึ้น ได้มีการพัฒนานวัตกรรมนี้จากปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญาจากครูปฐมวัย และผ่านกระบวนการของการทดลองใช้กับกลุ่มครูปฐมวัยเป็นรายบุคคล แล้วนำผลข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะจากการทดลองใช้งานจริงของครูปฐมวัย แล้วนำมาพัฒนาแอปพลิเคชันจนมีความสมบูรณ์ นอกจากนี้ด้านการใช้งานแอปพลิเคชันในการคัดกรอง มีขั้นตอนการใช้งานสะดวก ไม่ยุ่งยาก เข้าใจง่าย ใช้เวลาน้อยในการคัดกรอง สะดวกต่อการใช้งาน มีความแม่นยำในการประมวลผลกว่าแบบการคัดกรองแบบดั้งเดิม ดังผลความพึงพอใจของครูปฐมวัยต่อการใช้โมบายแอปพลิเคชันเป็นรายด้าน พบว่า ครูปฐมวัยมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุดทุกด้าน ดังนี้ ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านเนื้อหา ด้านการแสดงผล ด้านการจัดการแอปพลิเคชัน และด้านการออกแบบ ตามลำดับ นอกจากนี้โมบายแอปพลิเคชัน i-TEAM ยังเป็นเครื่องมือช่วยครูปฐมวัยในการคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญาตั้งแต่เด็กเริ่มเข้ามาศึกษาอยู่ในโรงเรียน เป็นการช่วยให้ครูได้ทราบข้อมูลเด็กอนุบาลว่ามีอัตราความเสี่ยงที่จะบกพร่องทางสติปัญญามากน้อยเพียงใด ช่วยให้ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการ และให้การดูแลช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rawengwan (2021) ได้พัฒนาสื่อแอปพลิเคชันการเรียนรู้เสริมทักษะคำศัพท์ 3 ภาษา สำหรับเด็กปฐมวัยบนสมาร์ตโฟน สำหรับใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน และประยุกต์นวัตกรรมทางเทคโนโลยีการศึกษามาพัฒนาการเรียนการสอน และงานวิจัยของ Rawengwan (2022) ซึ่งได้ทำการพัฒนาแอปพลิเคชันเสริมทักษะการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ สมุดงานโฟนิค สำหรับเด็กปฐมวัย ช่วยให้ผู้เรียนสามารถอ่านและทำความเข้าใจได้ด้วยตนเอง แอปพลิเคชันให้ทั้งความรู้ความเพลิดเพลินทำให้น่าสนใจมากขึ้น สามารถสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนทำให้ผู้เรียนสนุกสนานตื่นตัวเกิดความ

กระตือรือร้น ทำให้ไม่น่าเบื่อ ส่งผลให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในระดับมาก นอกจากนี้ยังพบว่ามีการพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อเป็นเครื่องมือในมิติอื่นๆ ด้วย เช่น งานวิจัยของ Areemit et Al (2017) ได้พัฒนาแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์พกพาเพื่อส่งเสริมสุขภาพและพัฒนาการเด็กไทย ภายใต้ชื่อแอปพลิเคชันคุณลูก (Khun Look) เป็นแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์พกพา (mobile applications) มีการใช้งานง่ายและช่วยให้ผู้ปกครองประเมินสุขภาพลูกเบื้องต้นได้เอง มีจุดเด่นสามารถพกพาไปได้ทุกที่ และสามารถสำรองข้อมูลได้ ทำให้ข้อมูลไม่สูญหายพัฒนาขึ้นมาเพื่อให้ผู้ปกครอง ผู้ดูแลเด็กและบุคลากรทางสาธารณสุข มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น โดยช่วยในการประเมินและคัดกรองภาวะผิดปกติของการเจริญเติบโต และพัฒนาการอย่างง่าย รองรับการใช้งานในวงกว้างสามารถสำรองข้อมูล เพิ่มเติมเนื้อหาและปรับปรุง องค์ความรู้ใหม่มาใส่ได้อย่างรวดเร็ว

สรุปองค์ความรู้

ผลจากการวิจัยได้ โหมบายแอปพลิเคชัน i-TEAM ซึ่งมีข้อบ่งชี้สำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงต่อการเป็นเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา เป็นเครื่องมือของครูผู้สอนในระดับปฐมวัย ผู้ปกครอง หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง บุคคลที่สนใจ สามารถนำแอปพลิเคชัน i-TEAM มาคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา ซึ่งแอปพลิเคชันนี้สามารถนำไปใช้คัดกรองเด็กอนุบาลอายุ 5-6 ปี มีลักษณะที่เข้าใจง่าย ใช้เวลาน้อยในการคัดกรอง สะดวกต่อการใช้งาน มีความแม่นยำในการประมวลผลและสามารถบันทึกและแจ้งผลการประเมินไปยังจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ของผู้ประเมินได้ โดยสามารถนำไปใช้ตั้งแต่ในระยะเริ่มจัดประสบการณ์การเรียนรู้ เป็นเครื่องมือช่วยให้ครูผู้สอนได้ทราบข้อมูลเด็กอนุบาลว่ามีอัตราความเสี่ยงที่จะบกพร่องมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะช่วยให้ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ ส่งเสริมพัฒนาการ และดูแลช่วยเหลือเด็กอนุบาลได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ หน่วยงานด้านการศึกษา ได้แก่ เขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียนในสังกัดของรัฐ โรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือโรงเรียนในสังกัดเอกชน หรือองค์กรที่สนใจ สามารถนำแอปพลิเคชัน i-TEAM ไปเป็นนวัตกรรมขององค์กรในการคัดกรองนักเรียนในระดับอนุบาลในสถานศึกษาได้ ซึ่งสามารถดาวน์โหลดใช้งานได้ฟรีบนระบบปฏิบัติการ แอนดรอยด์ (Android) ดังลิงค์ <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.item.app>

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. โหมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา เป็นการประเมินผลจากการสังเกตพฤติกรรมของเด็ก เพื่อคัดกรองเด็กที่มีความเสี่ยง ดังนั้น เพื่อผลการคัดกรองที่แม่นยำมากยิ่งขึ้น ผู้คัดกรองควรเป็นบุคคลใกล้ชิด มีช่วงเวลาได้สังเกตเด็กอย่างใกล้ชิดเป็นผู้ประเมิน และควรตรวจสอบผลการคัดกรองโดยใช้ผู้ประเมินหลายคนร่วมกัน เช่น ครูประจำชั้น ครูพี่เลี้ยง ผู้ปกครอง เป็นต้น
2. โหมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กอนุบาลที่เสี่ยงบกพร่องทางสติปัญญา เป็นแอปพลิเคชันที่ใช้สำหรับเป็นเครื่องมือของครู หรือผู้ปกครอง ในการคัดกรองเด็กที่มีความเสี่ยงบกพร่องเท่านั้น ดังนั้น หากผลการคัดกรอง พบว่า เด็กมีความเสี่ยงบกพร่อง ควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทางเพื่อวินิจฉัยและให้ความช่วยเหลือต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลของการใช้โมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กกอนุบาล ในวงกว้างมากขึ้น เพื่อดูประสิทธิผลและความแม่นยำของผลการคัดกรอง
2. ควรมีการพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันสำหรับคัดกรองเด็กในทุกระดับ เช่น ระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา เป็นต้น เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับครูในการช่วยคัดกรองเด็กในเบื้องต้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถให้ความช่วยเหลือเด็กได้อย่างเหมาะสมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) งบประมาณ 2562 รหัสโครงการ 76734 (159597C4)

References

- Arayawinyu, P. (1999). *Education for children with special needs*. (3rd edition). Bangkok: A Art and Printing.
- Areemit, R. et. Al. (2017). *“Healthy Happy Kids Mobile Application” (Year 2)*. Khon Kaen: Khon Kaen University in collaboration with the National Electronics and Computer Technology Center.
- Branch, R. M. (2009). *Instructional design: The ADDIE approach*. New York: Springer.
- McGriff, Steven J. (2000). *Instructional System Design (ISD) : Using the ADDIE Model” Instructional Design Model*, 226(14), 1-2.
- Sriwarawiboon, B. et al. (2013). The development of an Intructional model on Reading comprehension of Thai language subject group through internet network for mathayomsuksa 3 students. *Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajaphat University*, 7(3), 58-77.
- Lawang, W. et al. (2018). *Developing ‘Smart Caregiving’ Application to Support Caregivers of Persons with Mobility Disability*. Chonburi: Burapha University.
- Ministry of Social Development and Human Security (2020). *Report on the situation of people with disabilities in Thailand*. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security
- Noulkam, W. & Chutosri, T. (2019). *Development of application to promote sexual education and students’ life skills in integrated manner for Mathayom 3 students*. The 2nd National Conference on Student Research in Humanities and Social Sciences. Humanities and Social Sciences, Suan Sunandha Rajabhat University.
- Office of the Basic Education Commission. (2013). *Training manual for creating learning media on tablets*. Bangkok: Office of the Basic Education Commission
- Ponglunhit, S., & Lekdee, A. (2017). The Application Development of Early Childhood Skills On the Android Operating System. *The 3rd National Conference on Technology and Innovation Management NCTIM 2017* .RajabhatMahaSarakhm University, 1-6.
<http://chair.rmu.ac.th/file-paper/sahachai.ng@gmail.com20170228154916.pdf>

- Rawengwan, P. (2021). The Development of Learning Materials to Enhance Vocabulary Skills in 3 Languages for Early Childhood on Smart Phone. *Journal of Northeastern University Neu Academic and Research*. 11(2), 167-180.
- _____ (2022). Development of Applications enhance the skills for learning English for Early Childhood Phonics Workbook. *9th National Academic Conference and Presentation of Research Results and 7th International Conference*, Northeastern University. 539-549.
- Teerakasemsuk, P. (2015). *Medie Exposure, Attitude and Avoidance Behaviors in Mobile Application Advertising of Thai Teenagers. Master of Communication Arts Thesis Marketing Communications*. Chonburi: Burapha University.
- Youngmee, K., & Soodsang, N. (2020). Effects of Game Applications Model on Art Learning and Spatial Relations of Early Childhood. *Journal of College of Social Communication Innovation*. 8 (15), 89-104.

“น้ำใจ” : การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ในภาษาไทย

KINDNESS, OR /NÁMJAI/ : A STUDY OF CONCEPTUAL METAPHOR IN THAI

วิริยวิศ มงคลยศ¹ และ สิริวรรณ นันทจันทูล

Wiriyawis Mongkolyos and Siriwan Nantachantoon

ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Department of Thai, Faculty of Humanities, Kasetsart University.

Email: wiriyawis.m@ku.th¹

Received 15 February 2023; Revised 8 April 2023; Accepted 19 July 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมนทัศน์ของคำว่า “น้ำใจ” ในภาษาไทย ตามแนวทฤษฎีปริชาน ของ Lakoff and Johnson (1980) Gibbs (1994) และ Kövecses (2010) เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ นำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ที่ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณประกอบ โดยเก็บข้อมูลจากงานเขียนทางวิชาการ งานเขียนกึ่งวิชาการ เรื่องแต่ง หนังสือพิมพ์ กฎหมาย และเบ็ดเตล็ด ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus : TNC) ของภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 1,245 ข้อความ

ผลการวิจัย พบถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมนทัศน์ของคำว่า “น้ำใจ” ในภาษาไทย จำนวน 404 ถ้อยคำอุปลักษณ์ จัดกลุ่มได้ 5 มโนอุปลักษณ์ เรียงลำดับตามที่ปรากฏถ้อยคำอุปลักษณ์มากที่สุดไปน้อยที่สุด ได้แก่ [น้ำใจ คือ มนุษย์] [น้ำใจ คือ น้ำ] [น้ำใจ คือ วัตถุสิ่งของ] [น้ำใจ คือ พื้นที่] และ [น้ำใจ คือ เงิน/ทรัพย์สิน] มโนอุปลักษณ์ดังกล่าวสะท้อนมนทัศน์ของคำว่า “น้ำใจ” ได้ว่า วิถีชีวิตของคนในสังคมไทยให้ความสำคัญกับการมีน้ำใจหรือการแสดงน้ำใจ จึงสะท้อนผ่านการใช้ภาษาของผู้ใช้ภาษาในปัจจุบัน ความมีน้ำใจเป็นเรื่องที่ทุกคนทำได้ เพียงแสดงความมีจิตเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์โดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษานี้จึงแสดงให้เห็นว่าน้ำใจเป็นสิ่งที่ทุกคนพึงมีเพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้าง ทุกคนควรเรียนรู้ที่จะมีน้ำใจต่อผู้อื่น และรักษาน้ำใจซึ่งกันและกันเพื่อการอยู่ร่วมกันที่ดีในสังคม

คำสำคัญ: น้ำใจ, อุปลักษณ์, อุปลักษณ์เชิงมนทัศน์

Abstract

The article examines the conceptual metaphor of kindness, or /námjai/ in Thai, using a conceptual metaphor approach by Lakoff and Johnson (1980) Gibbs (1994) and Kövecses (2010). It is a qualitative research. The research results were presented in a descriptive and analytical manner using quantitative data. The data were randomly collected from academic works, non-academic works, fiction, newspaper items, law and miscellany in the Thai National

Corpus program of the Department of Linguistics, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, a total of 1,245 messages.

The results of the research found metaphorical words that reflect the concept of the word “KINDNESS” in Thai, 404 words, totaling 5 ideas. Metaphors are sorted by the frequency with which metaphors appear the most and least frequently: [KINDNESS IS HUMAN], [KINDNESS IS WATER], [KINDNESS IS MATERIAL], [KINDNESS IS SPACE], and [KINDNESS IS MONEY/PROPERTY]. This conceptual metaphor reflects the concept of the word “KINDNESS” that the way of life of people in Thai society places importance on being kind or Showing kindness therefore reflects through the use of language of language users today. Kindness is something that every human being can do. Just show kindness to fellow human beings. The knowledge gained from this study shows that kindness is something that everyone should have in order to create good relationships with those around them. Everyone should learn to be kind to others. And maintain kindness to each other for a good coexistence in society.

Keywords: kindness, metaphor, conceptual metaphor

บทนำ

“....คนไทยเรานั้นมีน้ำใจไมตรีต่อกัน ใส่ใจช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เสมอมา ไม่ว่าจะมีความเดือดร้อนเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้น เราคนไทยก็ต่างพร้อมจะร่วมมือ ร่วมใจกันปัดเป่าบรรเทาความทุกข์ยากเดือดร้อนของกันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูล ให้กำลังใจ ปลอบโยนซึ่งกันและกัน เพื่อให้ความทุกข์ยากนั้นผ่อนคลายเป็นบรรเทาหลง นั่นเป็นเพราะพื้นฐานจิตใจที่ดีงามของคนไทย ซึ่งมีความเมตตา เห็นอกเห็นใจซึ่งกัน และน้ำใจไมตรี อันทรงคุณค่า ที่ทุกคนมีให้แก่กันนี้ เปรียบเสมือนพลังอันยิ่งใหญ่ ที่ผนึกเข้าด้วยกัน เป็นกำลังสำคัญให้บ้านเมืองของเรานั้นมั่นคงดำรงอยู่ และพัฒนา ก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไปได้อย่างยั่งยืนถาวรตลอดไป....”

ข้อความดังกล่าว คือ พรเนื่องในวโรกาสขึ้นปีใหม่ พุทธศักราช 2566 ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มหาชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร รัชกาลที่ 10 พระราชทานให้แก่ประชาชนชาวไทย โดยใจความของ เนื้อหาแสดงให้เห็นว่าคนไทยมีน้ำใจไมตรีต่อกัน เปรียบเสมือนพลังอันยิ่งใหญ่ และกำลังสำคัญให้บ้านเมือง คงอยู่และพัฒนายิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจของสำนักวิจัยเอแบคโพลล์ (ABAC Poll) ว่า เมื่อสอบถาม ชาวต่างชาติถึงความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ หลังจากเดินทางเข้ามาในประเทศไทย พบว่า อันดับแรก ที่ ชาวต่างชาติพึงพอใจ ได้แก่ ความมีน้ำใจ ความเป็นมิตรช่วยเหลือเกื้อกูลของคนไทย ดร.นพดล กรรณิกา ผู้อำนวยการศูนย์วิจัยด้านนโยบายสาธารณะเพื่อกิจการอาเซียน สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ กล่าวว่า เป็นที่น่ายินดีที่ชาวต่างชาติพอใจต่อประเทศไทยหลังจากได้มาสัมผัสเมืองไทยในระดับมากถึงมากที่สุดเกือบร้อยละร้อย โดยพอใจต่อความมีน้ำใจ ความเป็นมิตร ความช่วยเหลือเกื้อกูลของคนไทยส่วนใหญ่ทั้ง ประเทศที่ชาวต่างชาติได้เดินทางมาพบเห็นด้วยตัวของพวกเขาเอง จึงเป็นเอกลักษณ์ที่ดีที่คนไทยทั้งประเทศ ต้องช่วยกันรักษาไว้ (Thairath, 2013) ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่าคนไทยเป็นบุคคลที่มีน้ำใจ

“น้ำใจ” ตามความหมายของพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 หมายถึง น. ใจแท้ ๆ, ใจจริง, ความรู้สึกนึกคิดจริง ๆ เช่น อยู่ด้วยกันไม่นานก็เห็นน้ำใจว่าเขาเป็นคนอย่างไร, ความจริงใจ เช่น เราเห็นว่าเขามีน้ำใจกับเรา ไม่เคยหลอกลวงเราเลย, นิสัยใจคอ เช่น น้ำใจหาย น้ำใจหญิง, ความเอื้ออาทร เช่น เขาเป็นคนมีน้ำใจ เธอช่างเลี้ยงน้ำใจ (Royal Society of Thailand, 2013, p.626) ส่วนคำว่าน้ำใจในทางพระพุทธศาสนา น้ำใจเป็นคุณธรรมที่แสดงถึงคุณลักษณะทางจิตที่มนุษย์ทุกคนมีอยู่ในมโนสำนึก น้ำใจเป็นสิ่งที่ผลักดันให้ทำ คิด พูด ในสิ่งที่จะสร้างสรรค์ประโยชน์แก่ส่วนรวม การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคม มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมือน้ำใจที่ดีต่อกัน จึงจะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข ความมีน้ำใจเป็นเรื่องที่มนุษย์ทุกคนสามารถทำได้โดยไม่ต้องซื้อหา เพียงแต่แสดงความมีจิตเมตตาต่อเพื่อนมนุษย์โดยการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (Sangngern, 2010)

นิยามของ “น้ำใจ” จึงสะท้อนให้เห็นว่าน้ำใจเป็นลักษณะนิสัยของมนุษย์ซึ่งเป็นนามธรรม หากจะเข้าใจและรับรู้ความหมายของน้ำใจได้จะต้องนำสิ่งที่เป็นรูปธรรมมาเปรียบเทียบกับเพื่ออธิบายให้เห็นภาพที่ชัดเจน โดยสังเกตได้จากข้อความหลายวาทกรรมในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus : TNC) ดังนี้

- (1) ภาพที่ได้เห็นจึงทำให้พัตตนย์รู้สึกนับถือในน้ำใจของเธอขึ้นมาเสียเฉย ๆ
- (2) การดำเนินงานของมูลนิธิที่ผ่านมัลลันอาศัยน้ำใจจากผู้มีจิตศรัทธา
- (3) รู้สึกผิดที่พูดในสิ่งที่ตรงข้ามกับใจของตัวเองเพื่อรักษาน้ำใจแม่ไว้

จากตัวอย่างที่ (1) (2) (3) พบว่า การใช้ภาษานำคำว่า “นับถือ” “อาศัย” และ “รักษา” มาใช้ร่วมกับคำว่า “น้ำใจ” นั้นแสดงให้เห็นว่า ผู้ใช้ภาษามีมโนทัศน์บางประการต่อคำว่า “น้ำใจ” เนื่องจาก คำว่า “นับถือ” หมายถึง เชื่อถือยึดมั่น เคารพ ยกย่อง คำว่า “อาศัย” หมายถึง พักพิง พักผ่อน และคำว่า “รักษา” หมายถึง ระวัง ป้องกัน ดังนั้นเมื่อผู้ใช้นำคำดังกล่าวมาใช้ร่วมกับคำว่า “น้ำใจ” จึงเป็นการใช้ภาษาข้ามวงความหมายเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นลักษณะหรือความหมายของคำว่า “น้ำใจ” ได้ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ลักษณะการใช้ภาษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นระบบมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ นักภาษาศาสตร์ปริชานเรียกการใช้ภาษาลักษณะนี้ว่า “อุปลักษณเชิงมโนทัศน์”

Lakoff and Johnson (1980) ได้กล่าวว่า อุปลักษณเชิงมโนทัศน์ประกอบด้วยวงความหมาย 2 วงความหมาย ได้แก่ วงความหมายที่เป็นแบบเปรียบเทียบ เรียกว่า วงความหมายต้นทาง (Source domain) และวงความหมายที่เป็นสิ่งที่ถูกเปรียบเทียบ เรียกว่า วงความหมายปลายทาง (Target domain) นอกจากนี้ Kövecses (2010) ได้กล่าวถึงวงความหมายต้นทางและวงความหมายปลายทางว่า วงความหมายปลายทางมักมีความเป็นนามธรรมมากกว่า และไม่มีลักษณะที่สามารถจับต้องได้ ตรงข้ามกับวงความหมายต้นทางที่มักจับต้องได้และมีความเป็นรูปธรรมสูงกว่า การใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของมนุษย์ก็อยู่ในรูปของอุปลักษณที่เป็น การเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่งเช่นกัน

อย่างไรก็ตามการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน “น้ำใจ” สะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกนึกคิด และจิตใจของมนุษย์ถูกนำมาใช้ในการสื่อสารอยู่เสมอ แต่ผู้ใช้ภาษาอาจจะไม่ได้สังเกตว่าภาษาที่ใช้นั้นเป็นอุปลักษณ จึงทำให้ Gibbs (1994) และ Kövecses (2010) ได้นำแนวคิดของ Lakoff and Johnson (1980) มาศึกษา และมีความเห็นสอดคล้องกันว่าอุปลักษณเชิงมโนทัศน์นั้นไม่ได้ปรากฏเฉพาะภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ยังปรากฏในวาทกรรมอื่น ๆ ด้วย เช่น นวนิยาย บทกวี ข่าว เป็นต้น

แนวทางการศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยส่วนมากจะเป็นงานด้าน อารมณ์และสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น Tawichai (2006) ศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์แสดงอารมณ์โกรธ ในภาษาไทย Petchkij (2008) ศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับโรคมะเร็งในภาษาไทยตามแนวปรัชญาศาสตร์และ วิทยาศาสตร์ Obpat (2009) ศึกษาอุปลักษณ์เกี่ยวกับชีวิตในหนังสือธรรมะ Kaewjungate (2012) ศึกษา อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่ากิเลส Eakapont and Wongpinunwatana (2014) ศึกษาอุปลักษณ์ ความทุกข์ในภาษาไทย Kavilanan (2019) ศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับนิสัยในคลังข้อมูลภาษาไทย แห่งชาติ ตามแนววรรณศาสตร์ปรัชญาและวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ซึ่งงานวิจัยดังกล่าวที่น่าสนใจเป็น อย่างมาก จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยพบว่ายังไม่มีงานวิจัยที่ศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อน มโนทัศน์ของคำว่า “น้ำใจ” ในภาษาไทย พบงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคำว่า “ใจ” เท่านั้น เช่น Kyung Eun Park (2015) ศึกษา มโนทัศน์ของคำว่า “ใจ” ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับภาษาเกาหลี Yao Siqi (2020) ศึกษา อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ “ใจเป็นพื้นที่” ในภาษาไทยเปรียบเทียบกับภาษาจีน เป็นต้น

บทความวิจัยนี้จึงมุ่งนำเสนออุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า “น้ำใจ” ในภาษาไทย เพื่อให้ทราบว่า ผู้ใช้ภาษาไทยในปัจจุบันมีมโนทัศน์หรือระบบความคิดอย่างไรเกี่ยวกับ “น้ำใจ” ซึ่งเป็นนามธรรม อันจะทำให้ เข้าใจความคิดของคนในสังคมไทยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์ของคำว่า “น้ำใจ” ในภาษาไทย

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์เป็นแนวทางการศึกษาตามแนววรรณศาสตร์ปรัชญา Lakoff and Johnson (1980) ซึ่งให้เห็นว่าการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันของมนุษย์นั้นใช้อุปลักษณ์หรือการเปรียบเทียบแทบ ทั้งสิ้น อุปลักษณ์ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะการใช้ภาษาเท่านั้น แต่อุปลักษณ์ยังเป็นกระบวนการในระบบความคิดของ มนุษย์ โดยการนำวงความหมายที่เป็นนามธรรมไปเปรียบเทียบกับอีวงความหมายหนึ่งซึ่งเป็นรูปธรรม มากกว่า ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นโดยที่มนุษย์ไม่รู้ตัว Lakoff and Johnson (1980) ได้จำแนกอุปลักษณ์ ออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้ 1. อุปลักษณ์ในระดับถ้อยคำ เรียกว่า ถ้อยคำอุปลักษณ์ (Metaphorical expressions) หมายถึง ถ้อยคำที่เป็นการเปรียบเทียบซึ่งผู้ใช้ภาษาใช้สื่อสารกันทั่วไปในชีวิตประจำวัน 2. อุปลักษณ์ในระดับ มโนทัศน์ เรียกว่า มโนอุปลักษณ์ (Conceptual metaphor) หมายถึง ความคิดซึ่งมีลักษณะเป็นความเปรียบเทียบ ที่อยู่ในระบบการรับรู้ของผู้ใช้ภาษา อุปลักษณ์ทั้ง 2 ระดับมีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นถ้อยคำอุปลักษณ์ที่มนุษย์ใช้ สื่อสารในชีวิตประจำวันจึงเป็นหลักฐานสำคัญที่สะท้อนระบบวิธีคิดหรือมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษา เช่น ผู้ใช้ ภาษาอังกฤษเมื่อพูดถึงเวลา (Time) มักจะนำถ้อยคำที่อยู่ในวงความหมายที่เกี่ยวกับเงิน (Money) มาเปรียบเทียบ ดังตัวอย่าง

You are wasting my time. How do you spend your time these days? I've invested a lot of time in her. You need to budget your time. Is that worth your while?

(Lakoff & Johnson, 1980, p. 7-8)

จากตัวอย่าง พบถ้อยคำอุปลักษณ์ คือ wasting (สูญเสีย), spend (จ่าย), invested (ลงทุน), budget (งบประมาณ), worth (คุ้มค่า) การใช้ภาษาในลักษณะนี้สะท้อนให้เห็นมโนอุปลักษณ์ว่า [TIME IS MONEY] หรือ [เวลา คือ เงิน] โดยถ่ายโยงความคิดจากวงความหมายต้นทาง คือ เงิน ซึ่งเป็นรูปธรรมไปยัง

วงความหมายปลายทาง คือ เวลา ซึ่งเป็นนามธรรม แสดงให้เห็นว่า เงินมีลักษณะหรือคุณสมบัติบางประการที่สอดคล้องกับเวลาในมุมมองของผู้ใช้ภาษาอังกฤษ ซึ่งวงความหมายที่นำมาใช้กล่าวถึง เวลา จะนำเสนอแง่มุมที่ต่างกันไป ทำให้รู้ภาษาเกิดเป็น “อุปลักษณ์” และการใช้ภาษาแบบอุปลักษณ์นั้นสะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ Lakoff and Johnson (1980) จึงเห็นว่า ผู้ใช้ภาษามีกระบวนการคิดที่มีลักษณะเป็นอุปลักษณ์ด้วยมิใช่แค่พูดโดยใช้อุปลักษณ์

นอกจากนี้การศึกษาของ Gibbs (1994) และ Kövecses (2010) ที่ได้นำแนวคิด Lakoff and Johnson (1980) มาศึกษาอุปลักษณ์ในบทกวี และแหล่งข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ กล่าวได้ว่าไม่เพียงแต่ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่เกิดจากการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันที่สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้ อุปลักษณ์ที่เกิดจากแหล่งอื่น เช่น นวนิยาย บทกวี หรือวาทกรรมต่าง ๆ ก็สะท้อนมโนทัศน์ของผู้ใช้ภาษาได้เช่นเดียวกันกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน เพียงแต่อุปลักษณ์ที่กวีใช้จะเป็นลีลาเฉพาะตนเองแต่ก็อยู่ภายใต้กรอบของมโนทัศน์ที่ผู้พูดภาษานั้น ๆ มีอยู่ จึงถือเป็นการนำเสนอมนทัศน์เดิมในแนวทางหรือมุมมองใหม่เท่านั้น

จากการศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้ใช้แนวคิดเรื่องอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ (Conceptual metaphor) ตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน ของ Lakoff and Johnson (1980) Gibbs (1994) และ Kövecses (2010) มาศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์ของคำว่า “น้ำใจ” ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม ที่ปรากฏพบในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus : TNC) อันเป็นคลังที่รวบรวมข้อมูลหลายรูปแบบจากหลายแหล่ง นอกจากจะแสดงถึงการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันแล้วยังแสดงถึงการใช้ภาษาในวรรณกรรมหรือสื่อต่าง ๆ ด้วย เพื่อให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำอุปลักษณ์และมโนอุปลักษณ์ ตลอดจนเพื่อให้เข้าใจถึงอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ของคำว่า “น้ำใจ” ในภาษาไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus : TNC) ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนการรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน ของ Lakoff and Johnson (1980) Gibbs (1994) และ Kövecses (2010) รวมทั้งศึกษางานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ปรากฏ โดยสืบค้นคำสำคัญ คำว่า “น้ำใจ” จากข้อมูลทุกประเภท ได้แก่ งานเขียนทางวิชาการ (Academic) งานเขียนกึ่งวิชาการ (Non-Academic) เรื่องแต่ง (Fiction) หนังสือพิมพ์ (Newspaper) กฎหมาย (Law) และเบ็ดเตล็ด (Miscellany) ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus : TNC) ของภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ณ วันที่ 12 ธันวาคม 2565 พบจำนวน 1,245 ข้อความ
3. จำแนกถ้อยคำอุปลักษณ์ออกจากถ้อยคำชนิดอื่นที่ไม่ใช่อุปลักษณ์ จากนั้นนับความถี่จากการปรากฏใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ โดยนับทุกครั้งที่ปรากฏแม้ว่าถ้อยคำอุปลักษณ์นั้นจะปรากฏใช้ซ้ำกัน และนำเสนอโดยใช้คำสถิติร้อยละ
4. นำถ้อยคำอุปลักษณ์ของคำว่า “น้ำใจ” ที่พบมาจัดกลุ่มมโนอุปลักษณ์ โดยรวบรวมการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ที่มีความถี่ปรากฏตั้งแต่ 10 ถ้อยคำ จากนั้นนำไปวิเคราะห์ถ่ายทอดวงความหมายของถ้อยคำอุปลักษณ์จากวงความหมายต้นทางสู่วงความหมายปลายทาง
5. นำเสนอผลการศึกษาด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ พร้อมตารางแสดงข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลถ้อยคำอุปลักษณ์ของคำว่า “น้ำใจ” พบถ้อยคำอุปลักษณ์จำนวนทั้งสิ้น 404 ถ้อยคำอุปลักษณ์ โดยถ้อยคำอุปลักษณ์ดังกล่าวสะท้อนทัศนคติของคำว่า “น้ำใจ” เป็นมโนอุปลักษณ์ได้จำนวน 5 มโนอุปลักษณ์ เรียงลำดับความถี่ในการปรากฏถ้อยคำอุปลักษณ์จากมากที่น้อยที่สุดได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงความถี่การปรากฏของถ้อยคำอุปลักษณ์ของมโนอุปลักษณ์คำว่า “น้ำใจ”

ลำดับที่	มโนอุปลักษณ์ของคำว่า “น้ำใจ”	จำนวนถ้อยคำอุปลักษณ์	ร้อยละ
1.	[น้ำใจ คือ มนุษย์]	272	67.32
2.	[น้ำใจ คือ น้ำ]	58	14.36
3.	[น้ำใจ คือ วัตถุสิ่งของ]	48	11.88
4.	[น้ำใจ คือ พื้นที่]	13	3.22
5.	[น้ำใจ คือ เงิน/ทรัพย์สิน]	13	3.22
	รวม	404	100

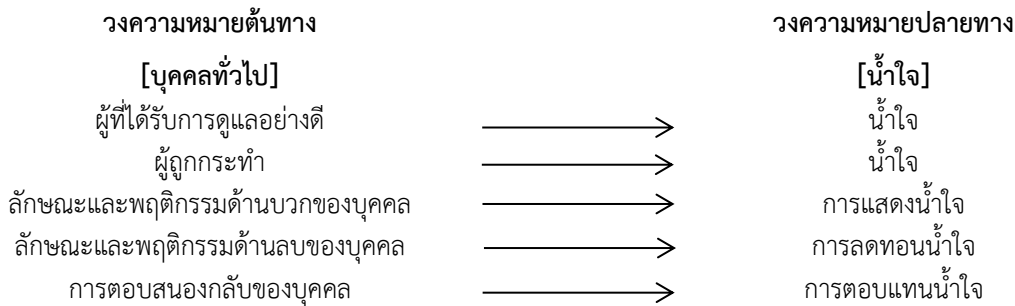
จากตารางที่ 1 แสดงความถี่การปรากฏของถ้อยคำอุปลักษณ์ของมโนอุปลักษณ์คำว่า “น้ำใจ” มโนอุปลักษณ์ [น้ำใจ คือ มนุษย์] มีถ้อยคำอุปลักษณ์ปรากฏมากที่สุด รองลงมาคือ [น้ำใจ คือ น้ำ] [น้ำใจ คือ วัตถุสิ่งของ] [น้ำใจ คือ พื้นที่] [น้ำใจ คือ เงิน/ทรัพย์สิน] ตามลำดับ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. **[น้ำใจ คือ มนุษย์]** เป็นการนำถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับมนุษย์มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับน้ำใจ เพื่อแสดงว่าน้ำใจ คือ มนุษย์ พบความถี่ของการปรากฏใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวน 272 ถ้อยคำอุปลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 67.32 ซึ่งมีทัศนคติดังกล่าวแยกออกเป็น 3 ประเภทย่อย คือ [น้ำใจ คือ บุคคลทั่วไป] [น้ำใจ คือ บุคคลที่ควรเคารพ] และ [น้ำใจ คือ ผู้ป่วย]

1.1 **[น้ำใจ คือ บุคคลทั่วไป]** เป็นการนำถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับบุคคลทั่วไป มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับน้ำใจ เพื่อแสดงว่าน้ำใจ คือ บุคคลทั่วไป โดยใช้ถ้อยคำแสดงลักษณะนิสัย และพฤติกรรมของมนุษย์ทั้งทางบวกและทางลบ พบความถี่ของการปรากฏใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวน 215 ถ้อยคำอุปลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 79.04 โดยถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนทัศนคติดังกล่าว *กลุ่มทางบวก* เช่น เล่าโลมน้ำใจ ระดมน้ำใจ น้ำใจดี น้ำใจงาม น้ำใจอันงดงาม น้ำใจที่ดีงาม น้ำใจอันงามยิ่ง พลังน้ำใจ น้ำใจอดทน น้ำใจที่บึกบึน ตอบแทนน้ำใจ น้ำใจอ่อนโยน น้ำใจแข็งแกร่งกล้าหาญ น้ำใจที่เด็ดเดี่ยว ทะนุถนอมน้ำใจ น้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ น้ำใจฉกรรจ์ น้ำใจสัตย์ซื่อ น้ำใจสุจริต น้ำใจอันประเสริฐ เลี้ยงน้ำใจ ถนอมน้ำใจ ขอบคุณน้ำใจ ซาบซึ้งน้ำใจ *กลุ่มทางลบ* เช่น ข่มขืนน้ำใจ น้ำใจกำลังค่อย ๆ ตายไป ทำร้ายน้ำใจ หมิ่นน้ำใจ หักหาญน้ำใจ กุมเหงน้ำใจ ข่มเหงน้ำใจ ประหัตประหารน้ำใจ ย่ำยีน้ำใจ น้ำใจนักเลง น้ำใจทุจริต รานน้ำใจ ดูถูกน้ำใจ ปฏิเสธน้ำใจ น้ำใจโหดเหี้ยมร้ายกาจ บังคับน้ำใจ เล่ห์น้ำใจ ขวางน้ำใจ ไร้น้ำใจ ดังตัวอย่าง

- (4) เขารู้สึกผิดที่ทำร้ายน้ำใจเธอด้วยคำพูดที่รุนแรงจนเกินไป
- (5) เธอก็มองดูนายจ้างของเธอ ผู้พยายามข่มขืนน้ำใจเธอด้วยสายตาเกลียดชัง
- (6) ในการที่ทหารผู้รักษาสถานการณ์ตามหน้าที่ได้มีน้ำใจอดทนต่อเหตุการณ์อันรุนแรง

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นมโนอุปลักษณ์ [น้ำใจ คือ บุคคลทั่วไป] สะท้อนให้เห็นว่า น้ำใจ แสดงลักษณะ และพฤติกรรมของบุคคลทั่วไป โดยผู้ใช้ภาษากล่าวถ้อยคำอุปลักษณ์แสดงให้เห็นว่าน้ำใจถูกทำร้ายได้ด้วย คำพูดที่รุนแรง ถูกข่มขืนได้ด้วยสายตาเกลียดชัง และอดทนต่อเหตุการณ์อันรุนแรงที่เกิดขึ้นได้ สามารถแสดง กระบวนการถ่ายโยงจากวงความหมายต้นทางสู่วงความหมายปลายทางได้ดังนี้

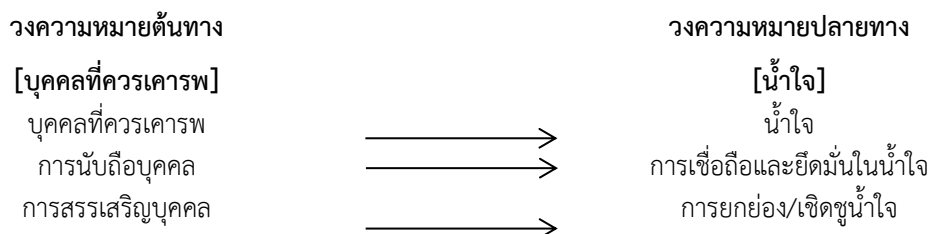

แผนภาพที่ 1 : กระบวนการถ่ายโยงความหมาย [น้ำใจ คือ บุคคลทั่วไป]

1.2 [น้ำใจ คือ บุคคลที่ควรเคารพ] เป็นการนำถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์ กับบุคคลที่ควรเคารพมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับน้ำใจ เพื่อแสดงว่าน้ำใจ คือ บุคคลที่ควรเคารพ ซึ่งมี 2 ลักษณะ คือ ควรแก่การนับถือและควรแก่การสรรเสริญยกย่องคุณความดี พบความถี่ของการปรากฏใช้ ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวน 18 ถ้อยคำอุปลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 6.62 โดยถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์ ดังกล่าว เช่น บูชาน้ำใจ นับถือน้ำใจ เคารพน้ำใจ สดุดีในน้ำใจ คารวะน้ำใจ ยกย่องสรรเสริญน้ำใจ ดังตัวอย่าง

- (7) ผมนับถือน้ำใจและความอดทนหนักแน่นของพ่อมาก
- (8) โดยส่วนตัวแล้วเรากียังเคารพน้ำใจหม่อมชูลืออยู่ประการหนึ่ง
- (9) หลังจากท่านกลับไปแล้วทุกคนต่างยกย่องสรรเสริญน้ำใจนายตำรวจผู้นี้ไปตาม ๆ กัน

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นมโนอุปลักษณ์ [น้ำใจ คือ บุคคลที่ควรเคารพ] สะท้อนให้เห็นว่า น้ำใจ เปรียบเสมือนบุคคลที่ควรให้ความเคารพ โดยผู้ใช้ภาษากล่าวถ้อยคำอุปลักษณ์แสดงให้เห็นว่าน้ำใจเป็นสิ่งที่ควร นับถือ เคารพ และยกย่องสรรเสริญ สามารถแสดงกระบวนการถ่ายโยงจากวงความหมายต้นทางสู่ วงความหมายปลายทางได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 : กระบวนการถ่ายโยงความหมาย [น้ำใจ คือ บุคคลที่ควรเคารพ]

1.3 [น้ำใจ คือ ผู้ป่วย] เป็นการนำถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับผู้ป่วย มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับน้ำใจ เพื่อแสดงว่าน้ำใจ คือ ผู้ป่วย ซึ่งผู้ป่วยในบริบทนี้ คือ บุคคลที่ควรได้รับการ

บริบาลให้หายจากการเจ็บป่วยหรือมีความทุกข์ทางร่างกายและจิตใจ รวมถึงบุคคลที่ควรได้รับการดูแลเอาใจใส่ พบความถี่ของการปรากฏใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวน 39 ถ้อยคำอุปลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 14.34 โดยถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์ดังกล่าว คือ รักษาน้ำใจ ดังตัวอย่าง

- (10) คนไทยมุ่งเน้นในเรื่องการรักษาน้ำใจและความสัมพันธ์ส่วนบุคคล
- (11) ลูกตอบอย่างสุภาพที่สุดเพื่อรักษาน้ำใจเพื่อน
- (12) อีตานี้มันไม่มีทางมานั่งรักษาน้ำใจใครเด็ดขาด

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นมโนอุปลักษณ์ [น้ำใจ คือ ผู้ป่วย] สะท้อนให้เห็นว่า น้ำใจเปรียบได้กับผู้ป่วย โดยผู้ใช้ภาษากล่าวถ้อยคำอุปลักษณ์แสดงให้เห็นว่าน้ำใจเป็นสิ่งที่สมควรได้รับการรักษาให้หายจากการเจ็บป่วย สามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอดจากความหมายต้นทางสู่ความหมายปลายทางได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

[ผู้ป่วย]

ผู้ป่วย

การรักษาผู้ป่วย

วงความหมายปลายทาง

[น้ำใจ]

น้ำใจ

การดูแลน้ำใจ

แผนภาพที่ 3 : กระบวนการถ่ายทอดความหมาย [น้ำใจ คือ ผู้ป่วย]

2. [น้ำใจ คือ น้ำ] เป็นการนำถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับน้ำมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับน้ำใจ เพื่อแสดงว่าน้ำใจ คือ น้ำ มีลักษณะเป็นของเหลวที่ไหลไปตามเส้นทางอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และมีลักษณะทางกายภาพ คือ ไส สะอาด สามารถแสดงปริมาณได้ พบความถี่ของการปรากฏใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวน 58 ถ้อยคำอุปลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 14.36 โดยถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์ดังกล่าว เช่น น้ำใจใสสะอาด น้ำใจสะอาดใส น้ำใจที่ล้นเอ่อ หยาดน้ำใจที่ราดลง น้ำใจจะหลังไหลมาเรื่อย ๆ น้ำใจไหลเลื่อน น้ำใจที่ยังคงไหลริน น้ำใจสายนี้ คลื่นน้ำใจ ธารน้ำใจ น้ำใจที่เปี่ยมล้น เปี่ยมน้ำใจ หลังไหลน้ำใจ หลังน้ำใจ น้ำใจที่ใสบริสุทธิ์ แล้งน้ำใจ ดังตัวอย่าง

- (13) สิ่งที่เกิดขึ้นเคียงคู่กันมาเสมอ ก็คือธารน้ำใจที่หลังไหลไปช่วยเหลือในทุกครั้ง
- (14) อันที่จริงแล้วพิชามญช์เป็นคนที่มีน้ำใจใสสะอาดมากกว่าที่เขาคิด
- (15) แต่กำลังมองเห็นตัวอย่างของน้ำใจที่ยังคงไหลรินออกมาเรื่อย ๆ ไม่ขาดสาย

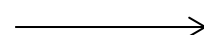
จากตัวอย่างแสดงให้เห็นมโนอุปลักษณ์ [น้ำใจ คือ น้ำ] สะท้อนให้เห็นว่า น้ำใจเปรียบได้กับสิ่งที่ปราศจากสิ่งเจือปน และมีการเคลื่อนตัวเป็นสายเหมือนน้ำ โดยผู้ใช้ภาษากล่าวถ้อยคำอุปลักษณ์แสดงให้เห็นว่าน้ำใจมีลักษณะใสสะอาด และหลังไหลหรือไหลรินไปได้เรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง สามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอดจากความหมายต้นทางสู่ความหมายปลายทางได้ดังนี้

วงความหมายต้นทาง

[น้ำ]

น้ำ / ของเหลว ไส

น้ำที่ปราศจากสิ่งเจือปน

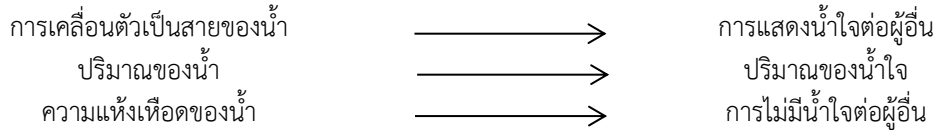

วงความหมายปลายทาง

[น้ำใจ]

น้ำใจ

น้ำใจที่แท้จริง

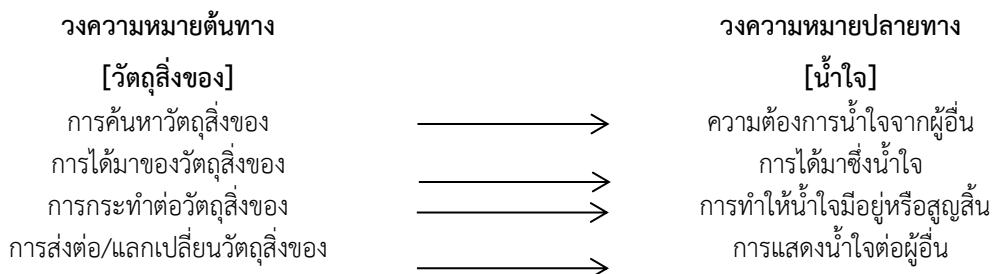

แผนภาพที่ 4 : กระบวนการถ่ายทอดโยงความหมาย [น้ำใจ คือ น้ำ]

3. [น้ำใจ คือ วัตถุสิ่งของ] เป็นการนำถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับน้ำใจ เพื่อแสดงว่าน้ำใจ คือ วัตถุสิ่งของที่มีมูลค่าทั้งทางกายและทางจิตใจ วัตถุสิ่งของที่คงทนและแตกหักได้ พบความถี่ของการปรากฏใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวน 48 ถ้อยคำอุปลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 11.88 โดยถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์ดังกล่าว เช่น ซื้อน้ำใจ ส่งต่อน้ำใจ หยิบยื่นน้ำใจ ทำลายน้ำใจ หาน้ำใจ มอบน้ำใจ แบ่งปันน้ำใจ ผูกน้ำใจ เผื่อแผ่น้ำใจ ขาดน้ำใจ รวมน้ำใจ ดังตัวอย่าง

- (16) ถึงจะยืนอยู่ห่างออกไปก็ไม่ได้หมายความว่าไม่ได้รวมน้ำใจไมตรีที่หยิบยื่นให้
- (17) เมื่อช่วยเหลือตัวเองได้แล้วควรจะแบ่งปันน้ำใจไปช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับชะตาเดียวกันกับเรา
- (18) ซึ่งวันนี้นั่นเองอยากจะทำมอบน้ำใจลงคืนชีพให้ประชาชนไปใส่ไว้ที่บ้าน

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นมโนอุปลักษณ์ [น้ำใจ คือ วัตถุสิ่งของ] สะท้อนให้เห็นว่า น้ำใจเป็นวัตถุหรือสิ่งของ โดยผู้ใช้ภาษากล่าวถ้อยคำอุปลักษณ์แสดงให้เห็นว่าน้ำใจเป็นสิ่งที่สามารถหยิบยื่นให้แก่กัน แบ่งปันไปช่วยเหลือผู้อื่น และมอบให้แก่ผู้อื่นได้ สามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอดโยงจากวงความหมายต้นทางสู่วงความหมายปลายทางได้ดังนี้

แผนภาพที่ 5 : กระบวนการถ่ายทอดโยงความหมาย [น้ำใจ คือ วัตถุสิ่งของ]

4. [น้ำใจ คือ พื้นที่] เป็นการนำถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับพื้นที่มาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับน้ำใจ เพื่อแสดงว่าน้ำใจ คือ พื้นที่ที่มีขอบเขตชัดเจน วัดค่าได้ในเชิงปริมาณ พบความถี่ของการปรากฏใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวน 13 ถ้อยคำอุปลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 3.22 โดยถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์ดังกล่าว เช่น น้ำใจอันกว้างขวาง น้ำใจที่แผ่ออกไปกว้างขวาง น้ำใจคับแคบ ดินแดนแห่งน้ำใจ ดังตัวอย่าง

- (19) สตรีที่มีความคิดก้าวหน้าล้ำสมัยเหล่านี้เป็นผู้ที่มีน้ำใจกว้างขวาง
- (20) มิแต่ไมตรีจิตมิตรภาพ และความมีน้ำใจที่แผ่ออกไปกว้างขวางทั่วผืนแผ่นดิน
- (21) จงอย่ากระทำให้ตนให้เป็นคนที่มีน้ำใจคับแคบจนเกินไป

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นนิมิตอุปลักษณ์ [น้ำใจ คือ พื้นที่] สะท้อนให้เห็นว่า น้ำใจ เป็นสิ่งที่มีพื้นที่หรือบริเวณ โดยผู้ใช้ภาษากล่าวถ้อยคำอุปลักษณ์แสดงให้เห็นว่าน้ำใจเป็นพื้นที่ที่มีบริเวณกว้างขวาง แผ่กว้างออกไปหรือคับแคบ สามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอดจากวงความหมายต้นทางสู่วงความหมายปลายทางได้ดังนี้

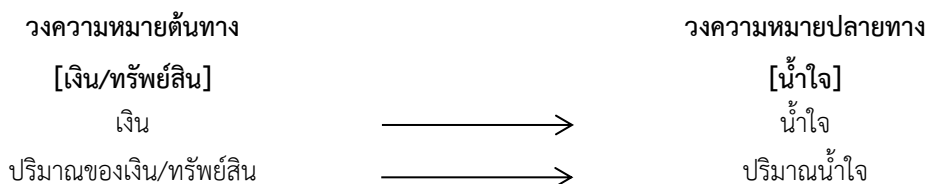

แผนภาพที่ 6 : กระบวนการถ่ายทอดความหมาย [น้ำใจ คือ พื้นที่]

5. [น้ำใจ คือ เงิน/ทรัพย์สิน] เป็นการนำถ้อยคำที่มีความหมายเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับเงิน/ทรัพย์สินมาใช้ในเชิงเปรียบเทียบกับน้ำใจ เพื่อแสดงว่าน้ำใจ คือ เงิน/ทรัพย์สิน ทั้งสั่งหาวิมลทรัพย์และสั่งหาวิมลทรัพย์ที่มีการวัดมูลค่าในเชิงปริมาณได้และมีคุณค่าต่อความคิดและจิตใจของมนุษย์ พบความถี่ของการปรากฏใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์ จำนวน 13 ถ้อยคำอุปลักษณ์ คิดเป็นร้อยละ 3.22 โดยถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนนิมิตดังกล่าว เช่น สินน้ำใจ รวนน้ำใจ จนน้ำใจ ดังตัวอย่าง

- (22) ช่างในใส่เงินนิดหน่อยเป็นสินน้ำใจให้เด็กส่งของที่เอาเด็กปักหรือหมักเลี้ยงมาให้
- (23) เหตุการณ์นี้แสดงให้เห็นว่า ถึงรวนก็จะรวนน้ำใจด้วย
- (24) เรื่องราวของหนุ่มสาวในหนังสือเล่มนี้ได้สอนฉันให้รู้จักคนจน คนจนไม่จำเป็นต้องจนน้ำใจ

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นนิมิตอุปลักษณ์ [น้ำใจ คือ เงิน/ทรัพย์สิน] สะท้อนให้เห็นว่า น้ำใจเป็นเงิน/ทรัพย์สินที่มนุษย์ต้องการ โดยผู้ใช้ภาษากล่าวถ้อยคำอุปลักษณ์แสดงให้เห็นว่าน้ำใจเป็นเงิน/ทรัพย์สินโดยชี้ให้เห็นถึงปริมาณว่ามีมากน้อยเพียงใด สามารถแสดงกระบวนการถ่ายทอดจากวงความหมายต้นทางสู่วงความหมายปลายทางได้ดังนี้

แผนภาพที่ 7 : กระบวนการถ่ายทอดความหมาย [น้ำใจ คือ เงิน/ทรัพย์สิน]

จากการวิเคราะห์ถ้อยคำอุปลักษณ์ของคำว่า “น้ำใจ” ที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาได้สะท้อนระบบวิธีคิดของคนไทยที่รับรู้และเข้าใจความหมายเรื่องที่เป็นนามธรรมคือ “น้ำใจ” ให้มีความเป็นรูปธรรมและมีความชัดเจนขึ้นได้ ด้วยการนำมาถ่ายทอดความหมายเข้ากับสิ่งที่เป็นรูปธรรม คือ “มนุษย์” “น้ำ” “วัตถุสิ่งของ” “พื้นที่” และ “เงิน/ทรัพย์สิน” การนำสิ่งต่าง ๆ มาเปรียบกับน้ำใจนั้น ทำให้ผู้ใช้ภาษาเข้าใจเกี่ยวกับน้ำใจได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังสะท้อนมุมมองต่าง ๆ ของมนุษย์ที่มีต่อคำว่า “น้ำใจ” ได้อีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาถ้อยคำอุปลักษณ์ที่สะท้อนมโนทัศน์ของคำว่า “น้ำใจ” พบจำนวน 5 มโนอุปลักษณ์ ได้แก่ 1. [น้ำใจ คือ มนุษย์] ประกอบด้วยมโนอุปลักษณ์ย่อยอีก 3 มโนอุปลักษณ์ คือ [น้ำใจ คือ บุคคลทั่วไป] [น้ำใจ คือ บุคคลที่ควรเคารพ] [น้ำใจ คือ ผู้ป่วย] 2. [น้ำใจ คือ น้ำ] 3. [น้ำใจ คือ วัตถุสิ่งของ] 4. [น้ำใจ คือ พื้นที่] 5. [น้ำใจ คือ เงิน/ทรัพย์สิน] สะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้ภาษาได้ใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์อย่างหลากหลายในการอธิบาย “น้ำใจ” โดยการเชื่อมโยงมโนทัศน์ของสิ่งที่เป็นนามธรรมผ่านการใช้อุปลักษณ์เชิงมโนทัศน์ ส่งผลให้น้ำใจปรากฏเป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังที่ผู้ใช้ภาษาไทยนำมนุษย์ น้ำ วัตถุสิ่งของ พื้นที่ และเงิน/ทรัพย์สิน ซึ่งเป็นสิ่งรูปธรรม มาเปรียบเทียบกับน้ำใจซึ่งเป็นสิ่งนามธรรม ทั้งนี้จากการศึกษาพบมโนอุปลักษณ์ [น้ำใจ คือ มนุษย์] มากที่สุด ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตว่า เนื่องจากน้ำใจมีลักษณะและแสดงอาการได้เหมือนมนุษย์ คือสามารถปรากฏได้ทั้งพฤติกรรมด้านบวก เช่น การนับถือ การเคารพ ยกย่องเชิดชู และพฤติกรรมด้านลบ เช่น การถูกทำร้ายหรือถูกทำลาย หากมนุษย์มีพฤติกรรมด้านบวกจะได้รับการมองว่า “มีน้ำใจ” ตรงกันข้ามหากมนุษย์มีพฤติกรรมด้านลบจะได้รับการมองว่า “ไม่มีน้ำใจ” ผู้ใช้ภาษาไทยจึงมักใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์สองวงความหมายนี้เปรียบเทียบกัน ประกอบกับมโนอุปลักษณ์ของคำว่า “น้ำใจ” ที่เกิดขึ้นภายใต้ถ้อยคำอุปลักษณ์ดังกล่าวนั้น เมื่อวิเคราะห์ตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน พบว่าการที่ผู้ใช้ภาษามีระบบความคิดดังกล่าว สืบเนื่องมาจากการที่มนุษย์มีประสบการณ์และการเรียนรู้ในชีวิตประจำวันจึงแสดงผ่านมุมมองการใช้ถ้อยคำอุปลักษณ์อันจะสะท้อนให้เห็นมโนทัศน์ของคำว่า “น้ำใจ”

Bandumedha (2016, p.35) ได้ให้ความหมายคำว่า “น้ำใจ” ไว้ว่า ใจที่แท้ ใจจริง ความจริงใจ ความเอื้ออาทร ซึ่งใกล้เคียงกับ Moore (1992, p.70) กล่าวถึงความหมายคำว่า “น้ำใจ” ไว้ว่า หมายถึง ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ที่มีต่อผู้อื่น การที่มนุษย์อยู่ร่วมกันในสังคมจำเป็นต้องมีน้ำใจต่อกันจึงจะทำให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข เพราะน้ำใจ คือการที่มนุษย์มีจิตใจเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจในเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ผู้ที่มีน้ำใจจะช่วยให้ผู้อื่นมีความสุข หลุดพ้นจากความทุกข์ พร้อมทั้งจะเสียสละและแบ่งปันประโยชน์แก่ผู้อื่นเหมือนกระทำต่อตนเอง สอดคล้องกับที่ Tassanaiana (2013, p.54) ได้กล่าวไว้ว่า วิถีชีวิตของคนในสังคมไทยมักให้ความสำคัญกับการมีน้ำใจหรือการแสดงน้ำใจ เนื่องจากสังคมไทยยอมรับการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน อันเป็นลักษณะหนึ่งของการมีน้ำใจ เพราะการที่คนในสังคมจะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขได้ย่อมจะต้องมีน้ำใจที่ดีต่อกัน กรณีต้องทำงานเป็นหมู่คณะ หากสมาชิกทุกคนมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันงานย่อมเจริญก้าวหน้า และประสบความสำเร็จ จึงแสดงให้เห็นว่า “น้ำใจ” เป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของคนไทย

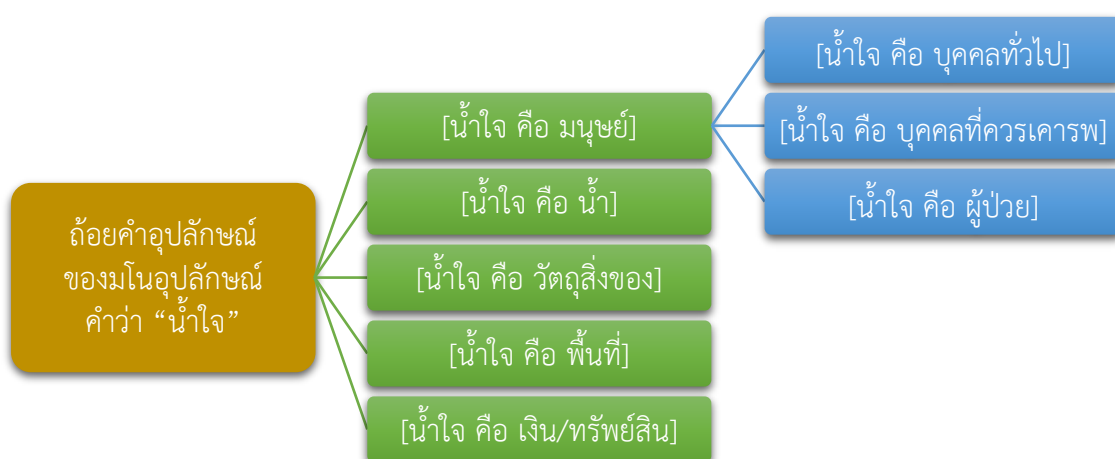
อนึ่ง มุมมองเกี่ยวกับน้ำใจของผู้ใช้ภาษาในชีวิตประจำวันที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นยังสอดคล้องกับแนวคิดในพระพุทธศาสนา กล่าวคือ ความมีน้ำใจจะเกิดขึ้นให้ทางไกลความละเมิดศีลทั้งหมดได้ เพราะความมีน้ำใจให้กัน คือความห่วงใยถนอมรักษากันไม่ให้ชอกช้ำทั้งทางกายและทางใจ การเบียดเบียนใด ๆ จึงไม่อาจทำแก่กันได้ ไม่ว่าจะเป็นชีวิต ทรัพย์สินสมบัติ ร่างกาย จิตใจ ดังนั้นมนุษย์จึงควรมีน้ำใจเป็นทาน เพื่อที่จะรักษาศีลได้อย่างไม่ต้องตั้งใจ ความเดือดร้อนก็จะผ่อนคลายและหมดสิ้นไปได้โดยไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยอีกต่อไป (Sangharaja, 2016) คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธโดยอาศัยหลักธรรมคำสอนต่าง ๆ เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและประพฤติปฏิบัติเพื่ออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม โดยหลักธรรมที่เป็นพื้นฐานของการมีน้ำใจ คือ พรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา คือ ความปรารถนาให้ผู้อื่นได้รับความสุข กรุณา คือ ความปรารถนาให้

ผู้อื่นพันทุกข์ มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นได้ดี และอุเบกขา คือ การวางเฉย วางใจเป็นกลาง หากมนุษย์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 เป็นคุณธรรมพื้นฐานในการดำรงชีวิตจะทำให้เป็นคนที่มีน้ำใจและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสงบสุข ความมีน้ำใจจึงเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนพึงมีและพึงกระทำ ดังคำกล่าวของ ท่าน ว.วชิรเมธี ที่ว่า “น้ำใจยิ่งให้ยิ่งได้ ยิ่งหวงยิ่งหาย เติมเขาเราเต็ม”

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่ามีย่อยคำอุปลักษณะของคำว่า “น้ำใจ” อื่น ๆ ที่ปรากฏจำนวนน้อย แต่มีความน่าสนใจที่จะศึกษาต่อได้อีก เช่น *ทิวน้ำใจ* *น้ำใจอันแหลมคม* *อาศัยน้ำใจ* *ปลุกน้ำใจ* *มาลัยน้ำใจ* ซึ่งสะท้อนให้เห็นมโนอุปลักษณะของคำว่า “น้ำใจ” ที่แตกต่างกัน โดยผู้ใช้ภาษานำถ้อยคำในวงความหมายของอาหาร อารูธ สิ่งปลูกสร้าง ต้นไม้ ดอกไม้ มาใช้ร่วมกับคำว่า “น้ำใจ” ประกอบกับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus : TNC) ผลการศึกษาที่ได้จึงเป็นข้อมูลเฉพาะในขอบเขตดังกล่าว ในอนาคตควรมีการขยายขอบเขตการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำว่า “น้ำใจ” หรือศึกษาหน้าที่ของอุปลักษณะ หรือศึกษาด้วยกรอบแนวคิดอุปลักษณะวิเคราะห์เชิงวิพากษ์เพื่อให้เห็นมุมมองในเชิงวิพากษ์ต่อไป

สรุปองค์ความรู้

การศึกษาถ้อยคำอุปลักษณะที่สะท้อนมโนทัศน์ของของคำว่า “น้ำใจ” จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ (Thai National Corpus : TNC) ของภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามแนววรรณศาสตร์ปริชาน ของ Lakoff and Johnson (1980) Gibbs (1994) และ Kövecses (2010) พบว่าผู้ใช้ภาษาใช้อุปลักษณะเชิงมโนทัศน์อย่างหลากหลายในการอธิบาย “น้ำใจ” โดยการเชื่อมโยงมโนทัศน์ของสิ่งที่เป็นนามธรรมผ่านสิ่งที่เป็นรูปธรรมซึ่งอยู่ในวิถีชีวิตของผู้ใช้ภาษาด้วยการถ้อยคำโดยความหมายเพื่อให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างถ้อยคำอุปลักษณะและมโนอุปลักษณะ อันสะท้อนให้เห็นการใช้ภาษาของผู้ใช้ภาษาในปัจจุบัน และเข้าใจความคิดของคนในสังคมไทย ดังแผนภาพที่ 8

แผนภาพที่ 8 : สรุปองค์ความรู้ “น้ำใจ” : การศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ในภาษาไทย

จากแผนภาพข้างต้นแสดงองค์ความรู้การวิจัยที่ได้จากการศึกษาอุปลักษณะเชิงมโนทัศน์ของคำว่า “น้ำใจ” อันเป็นประโยชน์ในการสร้างความเข้าใจถึงมุมมองของมนุษย์ที่มีต่อคำว่า “น้ำใจ” สะท้อนให้เห็นว่า

น้ำใจเป็นสิ่งที่ทุกคนพึงมีเพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีต่อคนรอบข้าง ทุกคนควรเรียนรู้ที่จะมีน้ำใจต่อผู้อื่น และรักษา น้ำใจซึ่งกันและกันเพื่อการอยู่ร่วมกันที่ดีในสังคม

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาอุปลักษณ์เชิงมนทัศน์ “น้ำใจ” ที่ปรากฏในแหล่งข้อมูลประเภทอื่น เช่น หนังสือธรรมะ หนังสือพัฒนาตนเอง สื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้เห็นวิธีคิดหรือมุมมองต่าง ๆ ของผู้ใช้ภาษาไทยที่แตกต่างกัน
2. ควรศึกษามโนอุปลักษณ์ของ “น้ำใจ” ที่วิเคราะห์ได้จากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันมาเปรียบเทียบ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้มโนอุปลักษณ์เหล่านั้นเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร
3. ควรมีศึกษาพัฒนาการของการมีน้ำใจหรือการแสดงน้ำใจของผู้คนในสังคมไทยตามลำดับช่วงเวลา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาของผู้ใช้ภาษาไทย

References

- Bandumedha, N. (2016). *Klangkam*. Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Eakapont, T. & Wongpinunwatana, W. (2014). Metaphors on Suffering in Thai Language. *Proceedings of the Conference on Graduate Research Conference* (pp.2330-2339). Khonkaen: Khonkaen University.
- Gibbs, R. (1994). *The poetics of mind: Figurative Thought, Language, and Understanding*. New York: Cambridge University Press.
- Kaewjungate, W. (2012). Human Passion, or / kilèet /: A Study of Conceptual Metaphor in Thai. *Humanities journal*, 19(2), 24-41.
- Kavilanan, S. (2019). Habit or /nísaj/ : A Study of The Concettual Metaphor in Thai National Corpus based on Cognitive Semantics and Pragmatics. *Journal of the faculty of Arts*, 41(1), 23-42.
- Kövecses, Z. (2010). *Metaphor : A Practical Introduction*. New York: Oxford University Press.
- Kyung Eun Park. (2015). Conceptualization of /chai/ in Thai in Comparison with Korean Counterpart. *Journal of Liberal Arts*, 15(2), 199-212.
- Lakoff, J. & Johnson, M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Moore, J. (1992). *Heart Talk*. Bangkok: White Lotus.
- Obpat, P. (2009). *Metaphors about Life in Dharma Books*. Master Dissertation, M.A. Thai Language, Chulalongkorn University, Thailand.
- Petchkij, W. (2008). *A Cognitive and Pragmatic Study of Cancer Metaphors in Thai*. Doctoral Dissertation, Ph.D. Linguistics, Chulalongkorn University, Thailand.
- Royal Society of Thailand. (2013). *Royal Institute Dictionary*. Royal Society of Thailand version. Bangkok: Nanmeebooks.
- Sangharaja. (2016). *Dharma gives New Year's blessings, giving generosity, for a beautiful life*. Bangkok: Thammasapa.

- Sangngern, B. (2010). *Kindness joins in building the image of Thailand*. Retrieved December 25, 2022, from <https://www.gotoknow.org/posts/374103>
- Tassanaiyana, S. (2013). The Thai People's Ways of Life as Derived from the Thai Idioms Containing the Word "Nam". *Journal of Liberal Arts*. 13(2), 40-57.
- Tawichai, S. (2006). *Conceptual Metaphors of Anger in Thai*. Master Dissertation, M.A. Thai Language, Silpakorn University, Thailand.
- Thairath. (2013). *Good signal foreign tourists Thumbs up for Kindness of Thai people*. Retrieved December 25, 2022, from <https://www.thairath.co.th/content/323715>
- Yao Siqu. (2020). Comparing the Conceptual Metaphor of "THE HEART IS A LOCATION" in Thai and Mandarin Chinese. *Manutsayasad Wichakan*, 27(2), 215-239.

ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือ
ระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี

THE SATISFACTION OF PARENTS TOWARDS EARLY SUPPORTING
SERVICES OF SPECIAL EDUCATION CENTER OF PETCHABURI PROVINCE

นนทสิทธิ์ ตูจินดา¹, รวีวรรณ กลิ่นหอม, และพิมพ์ประภา อมรภิจัญโญ

Nattachai thirawaritkun¹, Raviwan Klinhom and Pimprapa Amornkitpinyo

สาขาวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ วิทยาลัยนวัตกรรมการทางการศึกษา

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Innovation Education Administration and Leadership, College of Innovation and Education,

St. John's University, Thailand

Email: Gamekung1987@gmail.com¹

Received 24 February 2023; Revised 27 February 2024; Accepted 27 February 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามอายุและอาชีพ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ได้ศึกษาแนวคิดกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่มของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษเป็นกรอบในการวิจัย ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ปกครองของเด็กพิการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 165 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 1 ชนิด คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผู้ปกครองมีความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านให้บริการเตรียมความพร้อมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการสอนรายบุคคล (IIP) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา/ส่งต่อ 2. ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญกับกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มให้มากขึ้น เพราะจะทำให้ผู้ปกครองพาเด็กพิการมารับบริการการเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกด้านตามความเหมาะสม

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของผู้ปกครอง, การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม , ศูนย์การศึกษาพิเศษ

Abstract

This survey research aims to 1) study the satisfaction of parents towards early supporting services of special education center of Petchaburi province, and 2) compare the satisfaction of parents according to their age and occupation. The sample was 165 parents of students in the semester B.E. 2565 of special education center of Petchaburi province. Questionnaire was used in this study to acquire data. The implemented Basic statistical analysis methods were mean, standard deviation and Reference Statistics was one-way ANOVA.

The research findings revealed that : 1. Parents of students were satisfied of early supporting services at high level. When considering each variable, the variable with highest mean score was ‘service preparation and individual implementation plan’, whereas the variable with the lowest score was ‘educational disabilities screening’. 2. The parents with different age were satisfied of early supporting service process differently at significant value of .05. 3. The parents with different occupations were satisfied of early supporting service process differently at non-significant value of .05. The research results suggested that special education center should prioritize the process of early supporting services more, since this attracted more parents to send their children to receive the services to improve the children’s potential appropriately.

Keywords: Satisfaction of Parents, Early Supporting Services, Special Education Center

บทนำ

ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาศักยภาพคนพิการ โดยกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่พัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อคนพิการให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษเฉพาะบุคคล โดยจัดการศึกษาผ่านทางศูนย์การศึกษาพิเศษ โรงเรียนศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ โรงเรียนทั่วไปที่รับเด็กพิการเข้าเรียนร่วม ในสภาพปัจจุบันพบว่ายังมีเด็กพิการที่ขาดโอกาสในการพัฒนาศักยภาพตั้งแต่ระยะแรกเริ่มหรือพื้นที่ที่พบความพิการ ขาดการเตรียมความพร้อม และยังไม่ได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อบริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามสิทธิที่ควรได้รับตามกฎหมาย ส่งผลทำให้เด็กพิการไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ไม่สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระและเป็นภาระของครอบครัวและสังคม ดังนั้นในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการจำเป็นต้องมุ่งเน้นการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ การปรับพฤติกรรม และเสริมทักษะต่าง ๆ เพื่อลดข้อจำกัดอันเนื่องมาจากความพิการและเตรียมความพร้อมให้เด็กพิการมีศักยภาพเพียงพอต่อการเข้าเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการหรือเรียนร่วมในโรงเรียนทั่วไปได้อย่างมีความสุข (Special Education Bureau, 2008)

ศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประกาศจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม 2545 โดยกระทรวงศึกษาธิการเป็นอีกหนึ่งองค์กรที่ทางภาครัฐจัดตั้งขึ้นเป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษานอกระบบหรือตามอัธยาศัยแก่เด็กพิการทุกประเภทตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต และทำหน้าที่พัฒนาบุคลากร ครู อาจารย์ พ่อแม่ เด็กพิการและผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กพิการในการจัดการศึกษาในลักษณะศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและเตรียมความพร้อมของคนพิการ สนับสนุนการเรียนการสอน จัดสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา เนื่องจากเด็กพิการมีสภาพความบกพร่องที่ไม่พร้อมต่อการเข้าสู่ระบบโรงเรียน ดังนั้นจึงต้องให้การช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเร็วที่สุดทันทีที่พบความพิการ โดยมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อช่วยเหลือ

เด็กพิการให้ได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพเร็วที่สุด ช่วยให้เด็กพิการได้พัฒนาเต็มศักยภาพ สามารถดำเนินชีวิตอย่างเป็นอิสระ มีความสุข และมีประสิทธิภาพ (Special Education Center of Phetchaburi province, 2022)

ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี ได้เปิดให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มมาเป็นระยะเวลา กว่า 20 ปีแล้ว แต่ไม่เคยมีการสำรวจความพึงพอใจของผู้ปกครองของนักเรียนที่มาใช้บริการจึงทำให้ศูนย์ การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรีขาดข้อมูลในการที่จะพัฒนากระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะ แรกเริ่ม ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการให้บริการ ช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการ พัฒนา ปรับปรุงกระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัด เพชรบุรีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ปกครองกับศูนย์การศึกษา พิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี

วัตถุประสงค์การวิจัย

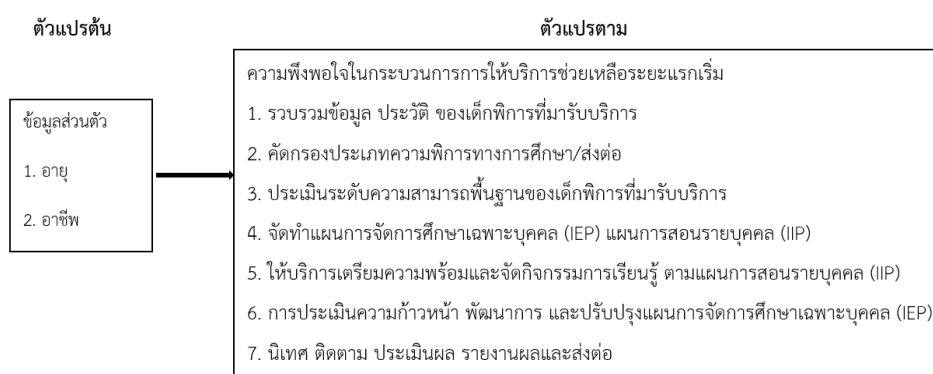
- 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี
- 2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะ แรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามอายุและอาชีพ

สมมติฐานของการวิจัย

ผู้ปกครองที่มีอายุและอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจต่อกระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะ แรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรีต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2008) ได้ให้บริการทางการศึกษาแก่เด็กพิการทั้ง 9 ประเภท ตั้งแต่ แรกเกิด – 6 ปี ให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย โดยคำนึงถึง ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล ด้วยการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแก่เด็กพิการ โดยมี การบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม (EI: Early Intervention) เป็นกระบวนการหลักของการบริการที่ช่วยให้เด็ก พิการที่มีพัฒนาการล่าช้าหรือมีความบกพร่องได้เรียนรู้ทักษะพื้นฐาน และทักษะใหม่ ที่มีผลต่อพัฒนาการ ในช่วง 3 ขวบปีแรกของชีวิต เช่น ด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านสื่อสาร ด้านสังคม การช่วยเหลือตนเอง เป็น ต้น โดยสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้กำหนดกระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มไว้ 7 ขั้นตอน คือ 1) การรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ 2) คัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา/ส่งต่อ3) ประเมินระดับความสามารถพื้นฐานของเด็กพิการที่มาใช้บริการ 4) จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนรายบุคคล (IIP) 5) ให้บริการเตรียมความพร้อมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการสอน รายบุคคล (IIP) 6) การประเมินความก้าวหน้า พัฒนาการและปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) และ 7) นิเทศ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลและส่งต่อ ผู้วิจัยใช้กระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะ แรกเริ่ม 7 ขั้นตอนเป็นกรอบในการศึกษาและเป็นตัวแปรตาม โดยมีข้อมูลส่วนตัว คือ อายุ และอาชีพเป็นตัว แปรต้น ทำให้มีกรอบแนวคิดในการวิจัยตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี ประชากร คือ ผู้ปกครองของนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี ปีการศึกษา 2565 จำนวน 165 คน ((Special Education Center of Phetchaburi province, 2022) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปกครองของนักเรียนของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรีปีการศึกษา 2565 จำนวน 130 คน ใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างด้วยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ใช้กระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี เป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม ผลการหาค่า IOC ได้ค่า IOC = 1.00 จำนวน 33 ข้อ IOC = 0.80 จำนวน 7 ข้อ IOC = 0.60 จำนวน 3 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม = 0.94 รวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามให้กับผู้ปกครองด้วยตนเองในเดือนมกราคม พ.ศ. 2655 ได้แบบสอบถามกลับคืน 130 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐานคือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี

ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.28) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ให้บริการเตรียมความพร้อมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการสอนรายบุคคล (IIP) ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.30) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา/ส่งต่อ ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.36) รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี

ข้อ	การให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	การรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ	4.34	0.30	มาก
2.	คัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา/ส่งต่อ	4.33	0.36	มาก

3.	ประเมินระดับความสามารถพื้นฐานของเด็กพิการที่มารับบริการ	4.34	0.31	มาก
4.	จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนรายบุคคล (IIP)	4.34	0.43	มาก
5.	ให้บริการเตรียมความพร้อมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการสอนรายบุคคล (IIP)	4.36	0.30	มาก
6.	การประเมินความก้าวหน้า พัฒนาการ และปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)	4.35	0.31	มาก
7.	นิเทศ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลและส่งต่อ	4.35	0.34	มาก
รวม		4.34	0.28	มาก

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามอายุและอาชีพ

ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่ายอมรับสมมติฐาน รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการให้บริการช่วยเหลือ ระยะ
แรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามอายุ

ความพึงพอใจของ ผู้ปกครอง	n	X̄	S.D.	Source of variance	ss	df	MS	F	Sig	Post Hoc
การรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ										
อายุ ต่ำกว่า 25 ปี	8	3.90	0.41	Between Groups	1.88	3	0.62	7.54**	.000	2>1
26-35 ปี	63	4.39	0.27	Within Groups	13.40	161	0.08			3>1
36-45 ปี	71	4.33	0.29	Total	15.29	164				4>1
45 ปีขึ้นไป	23	4.42	0.26							
คัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา/ส่งต่อ										
อายุ ต่ำกว่า 25 ปี	8	3.87	0.39	Between Groups	2.05	3	0.68	5.72**	.001	2>1
26-35 ปี	63	4.37	0.34	Within Groups	19.21	161	0.11			3>1
36-45 ปี	71	4.32	0.35	Total	21.26	164				4>1
45 ปีขึ้นไป	23	4.43	0.28							
ประเมินระดับความสามารถพื้นฐานของเด็กพิการที่มารับบริการ										
อายุ ต่ำกว่า 25 ปี	8	3.87	0.38	Between Groups	2.10	3	0.70	8.25**	.000	2>1
26-35 ปี	63	4.37	0.29	Within Groups	13.68	161	0.08			3>1
36-45 ปี	71	4.32	0.29	Total	15.79	164				4>1
45 ปีขึ้นไป	23	4.44	0.23							
จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนรายบุคคล (IIP)										

อายุ ต่ำกว่า 25 ปี	8	3.95	0.38	Between Groups	1.51	3	0.50	2.77*	.043	2>1
26-35 ปี	63	4.39	0.43	Within Groups	29.30	161	0.18			
36-45 ปี	71	4.31	0.43	Total	30.81	164				
45 ปีขึ้นไป	23	4.39	0.39							

ให้บริการเตรียมความพร้อมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการสอนรายบุคคล (IIP)

อายุ ต่ำกว่า 25 ปี	8	3.85	0.31	Between Groups	2.51	3	0.83	10.84**	.000	2>1
26-35 ปี	63	4.36	0.25	Within Groups	12.42	161	0.07			3>1
36-45 ปี	71	4.43	0.30	Total	14.94	164				4>1
45 ปีขึ้นไป	23	4.30	0.22							

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ความพึงพอใจของ ผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	Source of variance	ss	df	MS	F	Sig	Post Hoc

การประเมินความก้าวหน้า พัฒนาการ และปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

อายุ ต่ำกว่า 25 ปี	8	3.93	0.25	Between Groups	1.51	3	0.50	5.65**	.001	2>1
26-35 ปี	63	4.39	0.29	Within Groups	14.35	161	0.08			3>1
36-45 ปี	71	4.36	0.32	Total	15.86	164				4>1
45 ปีขึ้นไป	23	4.36	0.25							

การประเมินความก้าวหน้า พัฒนาการ และปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)

อายุ ต่ำกว่า 25 ปี	8	3.93	0.25	Between Groups	1.51	3	0.50	5.65**	.001	2>1
26-35 ปี	63	4.39	0.29	Within Groups	14.35	161	0.08			3>1
36-45 ปี	71	4.36	0.32	Total	15.86	164				4>1
45 ปีขึ้นไป	23	4.36	0.25							

นิเทศ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลและส่งต่อ

อายุ ต่ำกว่า 25 ปี	8	3.95	0.29	Between Groups	1.44	3	0.48	4.25**	.006	2>1
26-35 ปี	63	4.39	0.33	Within Groups	18.16	161	0.11			3>1
36-45 ปี	71	4.35	0.35	Total	19.60	164				4>1
45 ปีขึ้นไป	23	3.63	0.70							

ภาพรวม

อายุ ต่ำกว่า 25 ปี	8	3.90	0.28	Between	1.70	3	0.56	8.21**	.000	2>1
26-35 ปี	63	4.38	0.25	Groups	11.15	161	0.06			3>1
36-45 ปี	71	4.35	0.27	Within Groups	12.86	164				4>1
45 ปีขึ้นไป	23	4.39	0.22	Total						

ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปฏิเสธสมมติฐานรายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือ ระยะแรกของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามอาชีพ

ความพึงพอใจของ ผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	Source of variance	ss	df	MS	F	Sig	Post Hoc
การรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ										
อาชีพ รับราชการ	10	4.44	0.27	Between Groups	0.27	3	0.09	0.99	.399	-
ค้าขาย	68	4.36	0.28	Within Groups	15.01	161	0.09			
เกษตรกร	72	4.33	0.32	Total	15.29	164				
อื่นๆ	15	4.24	0.34							
คัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา/ส่งต่อ										
อาชีพ รับราชการ	10	4.44	0.32	Between Groups	0.28	3	0.09	0.72	.540	-
ค้าขาย	68	4.36	0.32	Within Groups	20.98	161	0.13			
เกษตรกร	72	4.31	0.38	Total	21.26	164				
อื่นๆ	15	4.25	0.40							
ประเมินระดับความสามารถพื้นฐานของเด็กพิการที่มารับบริการ										
อาชีพ รับราชการ	10	4.45	0.31	Between Groups	0.34	3	0.11	1.19	.315	-
ค้าขาย	68	4.36	0.28	Within Groups	15.40	161	0.09			
เกษตรกร	72	4.32	0.32	Total	15.70	164				
อื่นๆ	15	4.23	0.33							
จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนรายบุคคล (IIP)										
อาชีพ รับราชการ	10	4.42	0.34	Between Groups	0.11	3	0.03	0.19	.899	-
ค้าขาย	68	4.34	0.40	Within Groups	30.70	161	0.19			
เกษตรกร	72	4.31	0.46	Total	30.81	164				
อื่นๆ	15	4.37	0.49							
ให้บริการเตรียมความพร้อมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการสอนรายบุคคล (IIP)										
อาชีพ รับราชการ	10	4.31	0.25	Between Groups	0.23	3	0.07	0.84	.472	-
ค้าขาย	68	4.40	0.26	Within Groups	14.71	161	0.09			
เกษตรกร	72	4.32	0.32	Total	14.94	164				
อื่นๆ	15	4.38	0.36							
การประเมินความก้าวหน้า พัฒนาการ และปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP)										
อาชีพ รับราชการ	10	4.40	0.19	Between Groups	0.29	3	0.09	1.02	.383	-
ค้าขาย	68	4.37	0.27	Within Groups	15.56	161	0.09			
เกษตรกร	72	4.31	0.34	Total	15.86	164				
อื่นๆ	15	4.44	0.35							

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ความพึงพอใจของ ผู้ปกครอง	n	$\bar{X}$	S.D.	Source of variance	ss	df	MS	F	Sig	Post Hoc
นิเทศ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลและส่งต่อ										
อาชีพ รับราชการ	10	4.34	0.23	Between Groups	0.01	3	0.06	0.50	.682	-
ค้าขาย	68	4.38	0.30	Within Groups	19.42	161	0.12			
เกษตรกร	72	4.32	0.37	Total	19.60	164				
อื่นๆ	15	4.41	0.42							

ภาพรวม

อาชีพ รับราชการ	10	4.40	0.18	Between Groups	0.11	3	0.03	0.46	.706	-
ค้าขาย	68	4.37	0.23	Within Groups	12.75	161	0.07			
เกษตรกร	72	4.32	0.31	Total	12.86	164				
อื่นๆ	15	4.33	0.34							

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยนำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1. งานวิจัยนี้พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เป็นระบบ มีขั้นตอน โดยมีกระบวนการวางแผนอย่างเหมาะสม มีแผนพัฒนาสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี (ปี 2019-2022) และแผนปฏิบัติการสถานศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี ประจำปีการศึกษา 2565 รวมทั้งมีการจัดทำและดำเนินการโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับการพัฒนาศักยภาพนักเรียน ครู และบุคลากร และสถานศึกษา ทำให้นักเรียน ผู้ปกครอง ครู บุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรีมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังมีตรวจสอบ และประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบและนำผลมาพัฒนาผู้เรียน โดยการตรวจสอบและประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบมีขั้นตอนชัดเจน มีการใช้เครื่องมือและวิธีการวัดและประเมินผลที่เหมาะสมกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้ และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนและผู้ปกครอง เพื่อนำผลไปใช้พัฒนาการเรียนรู้ (Special Education Center of Phetchaburi province, 2022) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kamaralzaman et al. (2019) ทำวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของ GENIUS Kurnia ผลการวิจัย พบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของ Genius Kurnia ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 การรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ บุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษมีการสังเกตเด็กพิการและผู้ปกครองเพื่อการรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ มีการสังเกตเด็กพิการและผู้ปกครองเพื่อการรวบรวมข้อมูลทั่วไปของเด็กพิการตามโครงการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาที่ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาครู บุคลากร และสถานศึกษา โดยทางศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี ได้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะและศักยภาพข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อส่งเสริม และพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีความรู้ ความเข้าใจด้านการศึกษาพิเศษ ((Special Education Center of Phetchaburi province, 2022) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yingporn Jiatragul (2013) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองเด็กพิการที่นำบุตรหลานมารับบริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน 1.2 คัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา/ส่งต่อบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษมี การรับฟังข้อคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดทำคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา/ส่งต่อ เป็นเพราะศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเพชรบุรีมีการดำเนินงาน ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำแผนการจัดการศึกษา เฉพาะบุคคล ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2552 และมีรูปแบบในการบริหารจัดการ ด้านกลุ่มบริหารงานวิชาการ โดยการพัฒนาครูให้มี

ความรู้ด้านการศึกษาพิเศษ การจัดการเรียนการสอน การสร้างสื่อและนวัตกรรม โดยขับเคลื่อนผ่านระบบการบริหารจัดการภายใต้วงจรบริหารงานคุณภาพ ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน Plan-Do-Check-Act เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนให้เป็นผู้นำทางวิชาการและ ได้ดำเนินการจัดประชุมผู้ปกครองเป็นประจำทุกเทอม ในแต่ละปีการศึกษา ทำให้บุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษมีการรับฟังข้อคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดทำโครงการคัดกรองประเภทความพิการทางการศึกษา/ส่งต่อ อย่างสม่ำเสมอ ((Special Education Center of Phetchaburi province, 2022) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Suphattra Yawichai (2022) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองเกี่ยวกับการบริหารกระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองเด็กพิการที่นำบุตรหลานมารับบริการ มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.3 ประเมินระดับความสามารถพื้นฐานของเด็กพิการที่มารับบริการ บุคลากรของศูนย์การศึกษา มีการค้นหาจุดเด่นและจุดด้อยของเด็กพิการเปรียบเทียบกับพัฒนาการตามวัยของเด็กทั่วไป เป็นเพราะศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเพชรบุรีมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องให้มีความสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็ก ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ และบุคลากรศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี มีการดำเนินงานในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพมีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศของนักเรียนพิการเป็นรายบุคคล มีการลงพื้นที่เยี่ยมบ้านครบ 100% ทำให้บุคลากรของศูนย์การศึกษา มีการค้นหาจุดเด่น และจุดด้อยของเด็กพิการเปรียบเทียบกับพัฒนาการตามวัยของเด็กทั่วไป อย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ (Special Education Center of Phetchaburi province, 2022) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Konstantina, et al. (2014) ทำวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อกระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์ความบกพร่องและความพิการหลายอย่างในประเทศกรีซ ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อกระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์ความบกพร่องและความพิการหลายอย่างอยู่ในระดับมาก

1.4 จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) แผนการสอนรายบุคคล (IIP) การสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเหมาะสมตรงตามความต้องการ เป็นเพราะศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเพชรบุรี มีการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และให้บริการตามบทบาทหน้าที่ของศูนย์การศึกษาพิเศษ ในบทบาทที่ 3 จัดระบบและส่งเสริม สนับสนุนการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลือ อื่นใดทางการศึกษาสำหรับคนพิการ และได้มีการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาการผลิตสื่อ การเรียนการสอนทุกประเภทความพิการและสื่อ ตลอดจนสร้างและผลิตภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับกับความต้องการจำเป็นพิเศษของผู้พิการแต่ละประเภท ทำให้นักเรียนได้รับการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาเหมาะสมตรงตามความต้องการ (Special Education Center of Phetchaburi province, 2022) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yingporn Jiatragul (2013) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเด็กพิการ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกระบี่ ผลการวิจัยพบว่า พบว่า ผู้ปกครองเด็กพิการที่นำบุตรหลานมารับบริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.5 ให้บริการเตรียมความพร้อมและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการสอนรายบุคคล (IIP) ศูนย์การศึกษาพิเศษมีการรายงานผลการพัฒนา ตาม IEP/IIP ให้ผู้ปกครองโดยเปรียบเทียบอย่างชัดเจน ตลอดจนการรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนในทุกสิ้นปีการศึกษา ทำให้ผู้ปกครองได้รับรายงานผลการพัฒนาตาม

IEP/IIP อย่างต่อเนื่อง (Special Education Center of Phetchaburi province, 2022) แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ Paitoon Ruangsuwan (2016) ศึกษาผลงานทางวิชาการเรื่อง รายงานผลการให้บริการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่มสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวมีส่วนร่วมของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก ผลการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา โดยครอบครัวมีส่วนร่วม ของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดตาก ซึ่งพบว่า โดยรวมผู้ปกครองมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

1.6 การประเมินความก้าวหน้า พัฒนาการ และปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) ผู้ปกครองได้รับการฝึกทักษะการส่งเสริมศักยภาพเด็กพิการให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจากบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อนำกลับไปฝึกเด็กพิการที่บ้านเป็นเพราะศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเพชรบุรีมีกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน โดยเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ทักษะชีวิตประจำวัน ที่ส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาการที่ดีขึ้นสามารถเลื่อนระดับช่วงชั้นและส่งต่อไปยังสถานศึกษาอื่นได้ ทำให้ผู้ปกครองได้รับการฝึกทักษะการส่งเสริมศักยภาพเด็กพิการให้มีพัฒนาการที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจากบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษ เพื่อนำกลับไปฝึกเด็กพิการที่บ้าน (Special Education Center of Phetchaburi province, 2022) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Dungjit Sungkhum. (2016) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการให้บริการของศูนย์การศึกษาพิเศษมหาจักรีสิรินธร ประจำจังหวัดนครนายก การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการให้บริการของศูนย์การศึกษาพิเศษมหาจักรีสิรินธร ประจำจังหวัดนครนายก ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการให้บริการของศูนย์การศึกษาพิเศษมหาจักรีสิรินธร ประจำจังหวัดนครนายก โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

1.7 นิเทศ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลและส่งต่อ ผู้ปกครองได้รับทราบรายงานผลการเตรียมความพร้อมของเด็กพิการที่จะต้องส่งต่อ เพื่อเรียนร่วมในโรงเรียนใกล้บ้านหรือโรงเรียนเฉพาะความพิการได้อย่างถูกต้องชัดเจนตามความพร้อมของเด็กพิการแต่ละบุคคล เป็นเพราะศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดเพชรบุรี มีกิจกรรมส่งเสริมทักษะการดำเนินชีวิตประจำวันในรูปแบบฐานชีวิตใหม่ (New Normal) กิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตเพื่อการส่งต่อภายในและนอกสถานศึกษา (Day Camp) ที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพ ตามพัฒนาการที่คาดหวัง การให้การช่วยเหลือและให้คำปรึกษาแนะแนวทางในการส่งต่อนักเรียนให้ได้รับการเข้าสู่ระบบการศึกษาที่สอดคล้องกับประเภทความพิการและศักยภาพได้อย่างถูกต้องชัดเจนตามความพร้อมของเด็กพิการแต่ละบุคคล ((Special Education Center of Phetchaburi province, 2022) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Aree Suwannaprom (2021) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ปกครองต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มสำหรับนักเรียน ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุดรธานี การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและการเตรียมความพร้อมของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุดรธานี ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มและการเตรียมความพร้อมของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดอุดรธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. งานวิจัยนี้พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกันของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี มีความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีประสบการณ์ชีวิตที่ต่างกัน จึงทำให้ความพึง

พอใจที่มีต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่มแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Anucha Phoommisittiporn, et. al. (2018) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีต่อการรับบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกันมีความพึงพอใจต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. งานวิจัยนี้พบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่มไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาชีพของผู้ปกครองไม่มีผลต่อการให้บริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรี จึงทำให้ความพึงพอใจที่มีต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มไม่แตกต่างกัน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ Anucha Phoommisittiporn, et. al. (2018) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความพึงพอใจของผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีต่อการรับบริการของศูนย์การศึกษาพิเศษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีอาชีพต่างกันมีความพึงพอใจต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือ ระยะแรกเริ่มแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้จากการที่ผู้ปกครองมีความพึงพอใจต่อกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เป็นสิ่งที่ดีเพราะจะทำให้ผู้ปกครองที่มีบุตรหลานพิการพาบุตรหลานมารับบริการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรีเพื่อให้เด็กพิการได้รับการพัฒนาศักยภาพทุกด้านตามความเหมาะสม ดังนั้นศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดเพชรบุรีจะต้องให้ความสำคัญกับกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มให้มากขึ้น และมีการพัฒนาให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น

การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดต่าง ๆ สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการของกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจัดให้มีโครงการการประกวดคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ

การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์ ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดต่าง ๆ สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการของกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจัดให้มีโครงการการประกวดคุณภาพการให้บริการด้านกระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเพื่อเป็นการกระตุ้นให้มีการพัฒนาคุณภาพการให้บริการ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ กระบวนการการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มมีความสำคัญมากสำหรับการให้บริการศึกษาแก่เด็กพิการ ดังนั้น ศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดต่าง ๆ ควร 1) จัดให้มีบุคลากรของศูนย์ทำหน้าที่นี้โดยเฉพาะ 2) มีการจัดอบรมให้ความรู้กับผู้ปกครองในเรื่องต่าง ๆ เช่น การประเมินความสามารถพื้นฐานของเด็กพิการ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลกับแผนการสอนรายบุคคล 3) ส่งเสริมให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เด็กพิการ เช่น มีส่วนร่วมในการประเมินความสามารถพื้นฐานของเด็กพิการ มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล และ 4) ส่งเสริมให้บุคลากรของศูนย์มีการเก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมของเด็กพิการเป็นรายบุคคลเพื่อเป็นข้อมูล

สารสนเทศในการพัฒนาและปรับปรุงแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล รวมทั้งมีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล รายงานผลและส่งต่อ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ 1) แนวทางในการพัฒนากระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มที่มีความเหมาะสมกับความพิการแต่ละประเภท และ 2) รูปแบบการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลกระบวนการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่ม

References

- Dungjit Sungkhum. (2016). *The Satisfaction of Parents to the Service According at Maha Chakri Sirindhorn Special Education Center of Nakhon Nayok Province*. Thesis for the Master of Education Program in Educational Administration Faculty of Education. Ramkhamhaeng University.
- Paitoon Ruangsuan (2016). *Report on Early Support Services for Students with Intellectual Disability by Family Participation of Tak Special Education Center*. Retrieved September 10, 2022, from <https://www.kroobannok.com/>
- Phetchaburi Special Education Center. (2021). *Information Report of Phetchaburi Special Education Center*. Phetchaburi Special Education Center. Unpublished manuscript.
- Phetchaburi Special Education Center. (2022). *Information Report of Phetchaburi Special Education Center*. Phetchaburi Special Education Center. Unpublished manuscript.
- Yingporn Jiatragul, (2013). *The Guardian's Satisfaction Toward Early Intervention Services for Chilsre with Disabilities of Krabi Special Education Center*. Thesis for the Master of Education Program in Educational Administration Faculty of Education. Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage.
- Special Education Bureau. (2021). *Work Manual of Special Education*. Bangkok.
- Suphattra Yawichai (2022). *Parental Satisfaction of Process Administration to Provide Early Intervention Services for Special Needs Children of Prachinburi Special Education Center*. Thesis for the Master of Education Program in Educational Administration Faculty of Education. Ramkhamhaeng University.
- Anucha Phoommisittiporn, Suwapatchara Changpinit , Chananchida Sirieag, Kanjana Sukpitag, Jiroot Phucharoen, Phanat Nakboon , Salakjit Triranaopas, Siriwinol Jai-ngam, and Boonlom Duangwiset (2018). *A Study of the Parents' Satisfaction of Children with Special Needs towards the Services of Pibulsongkram Rajabhat University, Humanities and Social Sciences Journal of Graduate School, Pibulsongkram Rajabhat University*, 12(2).
- Aree Suwannaprom, Ruttavit Thuckhanon and Ms.Piyachat Prathumrat (2021). *Satisfaction of Parents toward Early Intervention Services for Students with Special Needs in Udonthani Special Education Center*. Special Education Bureau Office of the Basic Education Commission.

Kamaralzaman, S. et al. (2019). Parents Satisfaction with Early Intervention Programme in GENIUS Kurnia. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 388, 199-201.

Konstantina, N. et al. (2014). Parental satisfaction with early intervention services for children with visual impairments and multiple disabilities in Greece. *Journal of Physical Education and Sport*, 14 (1), 60 – 65.

การพัฒนาแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์
เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

THE DEVELOPMENT OF AN INNOVATION MODEL OF CREATIVE SCHOOL MANAGEMENT TO
PROMOTE THE DEVELOPMENT OF LEARNERS IN THE 21ST CENTURY FOR BASIC
EDUCATION INSTITUTIONS

ภูมิภควรรค์ ภูมิพงศ์คชสร

Phumphakhawat Phumphongkhochasorn

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

Rattanakosin College of Innovation Management

Email: phumphakhawat.ps@gmail.com

Received 23 December 2023; Revised 28 February 2024; Accepted 28 February 2024.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน และสร้างรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งประเมินและรับรองรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสานวิธีแบบหลายขั้นตอนโดยใช้เทคนิคเดลฟาย และการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่อยู่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตาม พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นที่มีต่อความถูกต้องและความเหมาะสม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัยพบว่าการบริหารสถานศึกษา สิ่งสำคัญคือระบบในการทำงาน ซึ่งต้องประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้าเป็นองค์ประกอบแรกจะนำไปสู่การดำเนินงาน โดยครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ บุคลากรทางการศึกษา โครงสร้างองค์กร แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา และวัฒนธรรมองค์กร 2) กระบวนการประกอบด้วย การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนและออกแบบ การใช้นวัตกรรม และการประเมินผล 3) ผลผลิต ประกอบด้วย นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมรูปแบบการบริหาร ทั้งนี้ ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าเหมาะสม ส่วนผลการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่า มีความถูกต้องระดับมากที่สุด และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

คำสำคัญ: นวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษา, ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21, สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The purpose of this research was to analyze the components of educational institution administration innovation to promote student development and create creative educational institution administration innovation in basic educational institutions. Moreover, it also included the evaluation and certification of creative educational administration innovations to promote student development in basic educational institutions. The study used a multiphase mixed-method research method using the Delphi Technique and survey research. The sample group in this research were 350 administrators of educational institutions in educational innovation areas under the Educational Innovation Areas Act of 2019. The research instrument was a questionnaire regarding opinions on validity and suitability. Data were analyzed using computer programs. Statistics were frequency, percentage, mean (X), and standard deviation (S.D.).

The results of the research showed that the work systems were important to the educational institution administrations as follows: 1) Input was the first element leading to operations, covering the environment: leadership, educational personnel, organizational structure, learning resources in educational institutions, and organizational culture. 2) Process included problem study and analysis, planning and design, innovation implementation, and evaluation. 3) Output included product innovation, process innovation and management innovation. The results of suitability of creative educational institution administration innovation to promote student development in the 21st century in basic educational institutions, the experts agreed that the results were suitable. The results of validity and suitability of creative educational administration innovations to promote student development in the 21st century for basic educational institutions, the administrators saw that it had the highest level of validity and the highest level of suitability as well.

Keywords: Educational institution administration innovation, Promoting student development in the 21st century, basic educational institutions

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบเศรษฐกิจและสังคม ความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทำให้ประเทศไทยต้องเผชิญกับระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขันอย่างเสรีและไร้พรมแดนโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ นอกจากนี้ระบบเศรษฐกิจทั่วโลกกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่อุตสาหกรรม 4.0 ที่ใช้เทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เป็นสำคัญในกระบวนการผลิต ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคสินค้าและบริการของประชาชนเปลี่ยนไปด้วยเช่นกัน ดังนั้นท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงลักษณะพลวัตของสังคมโลก (World society) ส่งผลให้ทุกส่วนของโลกได้รับผลกระทบและจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลง ดังนั้น “นวัตกรรม” จึงเป็นคำตอบของการปรับตัวเพื่อให้ก้าวหน้าและนำการเปลี่ยนแปลงได้ โดยนวัตกรรมถือว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความแตกต่างและความได้เปรียบในการบริหารจัดการด้านเศรษฐกิจ ส่งผลให้การศึกษาซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องเข้ามา

มีส่วนช่วยในการสร้างนวัตกรรมของประเทศ โดยมีการปรับเปลี่ยนทั้งในส่วนของแผนการศึกษาแห่งชาติ นโยบาย และมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 และแผนปฏิรูปประเทศ โดยในแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 แผนแม่บทประเด็นที่ 12 การพัฒนาการเรียนรู้มี วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา มีการออกแบบระบบการเรียนรู้ใหม่ การเปลี่ยนบทบาทครู การเพิ่มประสิทธิภาพระบบบริหารจัดการศึกษา และการพัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต การวางพื้นฐานระบบรองรับการเรียนรู้โดยใช้ดิจิทัลแพลตฟอร์ม และการสร้างระบบการศึกษาเพื่อเป็นเลิศทางวิชาการระดับนานาชาติ (Office of the National Economic and Social Development Board, 2020)

จากแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาข้างต้น การพัฒนาผู้เรียน ผู้สอน หลักสูตรการเรียนรู้ และสถานศึกษา ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่เป้าหมายยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และปฏิรูประบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับความหลากหลายของการจัดการศึกษาและตอบโจทย์การพัฒนาของโลกอนาคต แต่สถานศึกษาส่วนใหญ่ประสบปัญหาการจัดการศึกษาที่แผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา กล่าวคือสถานการณ์ในภาพรวมของระบบการศึกษาไทยท่ามกลางบริบท การเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ฉับพลันและรุนแรง ส่งผลให้ระบบการศึกษาประสบปัญหาในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการวัดประเมินผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งขาดความยืดหยุ่นและไม่สอดคล้องตามหลักพัฒนาการของเด็ก ส่งผลให้คุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของประเทศไทยอยู่ในระดับต่ำกว่าที่ควรจะเป็น (Office of the Education Council Secretariat, 2019) ปัจจุบันรูปแบบการบริหารจัดการศึกษาของแต่ละโรงเรียนในหลายพื้นที่ ทั้งระบบการศึกษา โครงสร้างการบริหาร หลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลไม่สอดคล้องกับนโยบายหรือแผนพัฒนาของประเทศ อันส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถบรรลุตามเป้าหมายหรือมีคุณลักษณะตามที่คาดหวังได้ อีกทั้งผู้บริหารและบุคลากรที่เกี่ยวข้องยังขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งและละเอียดอ่อนนโยบายทางด้านการศึกษา การปฏิรูปการศึกษา จึงเป็นโจทย์สำคัญให้กับทุกภาคส่วนที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข พร้อมรับกับความท้าทายใหม่ ๆ (Jakkrit Siririn, 2018) ซึ่งงานบริหารจัดการสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 4 งาน ได้แก่ 1) การกิจด้านการบริหารงานวิชาการครอบคลุมตั้งแต่งานบริหารหลักสูตรและการสอน งานบริหารการประกันคุณภาพ งานบริหารการวัดและประเมินผล งานบริหารการวิจัย รวมถึงงานบริหารการบริการวิชาการ 2) การกิจด้านการบริหารงานบุคคล เช่น การประเมินและวางแผนอัตรากำลังบุคลากร การแสวงหาบุคลากร การกำหนดขอบข่ายอำนาจหน้าที่ในแต่ละตำแหน่ง งานประเมินผลการปฏิบัติงาน และการวางแผนพัฒนาบุคลากร 3) การกิจด้านการบริหารงานงบประมาณที่ครอบคลุมตั้งแต่งานกำหนดนโยบาย งานเขียนแผนงบประมาณ งานติดตามผลการของงบประมาณ งานดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณ งานตรวจสอบและงานประเมินผลการใช้งบประมาณ และ 4) การกิจด้านงานบริหารทั่วไป ประกอบด้วย การกำหนดนโยบายและแผนงานโครงการพิเศษ การจัดทำระบบการจัดการความรู้ งานธุรการและการประชาสัมพันธ์ภารกิจงานด้านต่าง ๆ (Nawachon Somboonsin, 2021) การกิจการบริหารการศึกษาที่กล่าวมาข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปต่างก็จำเป็นต้องมีการนำ “นวัตกรรม” มาใช้ในการบริหารการศึกษาให้เหมาะสมกับความก้าวหน้าของการศึกษาและผู้เรียน โดยในปัจจุบันนวัตกรรมเป็นหนึ่งในปัจจัยที่เข้ามามีความสำคัญต่อการศึกษาอย่างมาก ส่งผลให้ทักษะหรือคุณลักษณะของครูหรือผู้เรียนต้องเปลี่ยนตามไปด้วย ซึ่งนักบริหารการศึกษาต้องปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และเป็นหนึ่งในภารกิจใหม่ของนักบริหารการศึกษาในยุคนวัตกรรมการศึกษาซึ่งต้องเพิ่มภารกิจ

ทางด้านการจัดการนวัตกรรมหรือการบริหารนวัตกรรมสำหรับ นวัตกรรม ถือว่าเป็นเครื่องมือที่ช่วยแก้ปัญหาในหลาย ๆ ด้านไม่ว่าจะเป็นด้านระบบบริหารจัดการในสถานศึกษา กระบวนการในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้ดียิ่งขึ้น ด้านการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล เพื่อตอบสนองกับผู้เรียนและบริบท นวัตกรรมยังช่วยเพิ่มโอกาสทางการเรียนรู้เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และต่อยอดความคิดให้กับครูหรือผู้เรียนอย่างทั่วถึง (DiFranza, 2019) โดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ที่ตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยนวัตกรรม (Jitima Wansri, 2020, pp. 10-11) โดยมีการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาใน 19 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดสุโขทัย จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดระยอง จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดสระแก้ว จังหวัดตราด จังหวัดจันทบุรี จังหวัดสตูล จังหวัดกระบี่ จังหวัดภูเก็ต จังหวัดสงขลา จังหวัดสุราษฎร์ธานี จังหวัดนราธิวาส จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และกรุงเทพมหานคร เพื่อให้เป็นพื้นที่นาร่องการบริหารจัดการศึกษาแนวใหม่ โดยมีรูปแบบการบริหารจัดการที่มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ 1) เพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของนักเรียนทั้ง 3 ด้าน รวมถึงขยายผลสู่ระดับประเทศ 2) ผลิตและพัฒนาวัตกรรมการบริหารการศึกษาระดับจังหวัด 3) ลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา และ 4) ผสานเครือข่ายโดยความร่วมมือกับภาคีการจัดการศึกษาและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (Educational Innovation Area Act, 2019) โดยเป็นการผลักดันนโยบายนวัตกรรมและส่งเสริมการเรียนรู้ อย่างสร้างสรรค์

จากที่กล่าวถึงปัญหาคุณภาพการศึกษาข้างต้น คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาเห็นว่า การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมามีจุดอ่อนสำคัญอย่างน้อยสามประการ ดังนี้ 1) ยังไม่มีการบูรณาการการทำงานระหว่างองค์กรที่ทำหน้าที่ในด้านหลักสูตร สื่อการสอน การทดสอบ และการประเมินผล การบริหารบุคลากร ครู การเงิน และการบริหารจัดการ 2) ขาดกลไกและกระบวนการนโยบายนโยบายไปปฏิบัติให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และเป้าหมายของกฎหมาย และ 3) ปัญหาด้านความพร้อมของสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การสร้างสรรค์นวัตกรรม ปรับเปลี่ยนทัศนคติ และรูปแบบการเรียนการสอนให้เท่าทันกับหลักสูตรแบบใหม่ ซึ่งมีความแตกต่างจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานแบบเดิม (Office of the Education Council Secretariat, 2019) ซึ่งผู้วิจัยพบว่าการบริหารจัดการและการพัฒนานวัตกรรมการบริหารยังคงเป็นกับดักที่สำคัญของสถานศึกษาในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายการปฏิรูปการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ ดังนั้นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับนวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญที่จะสามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ และยังเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาผู้เรียน ผู้สอน หลักสูตรการเรียนรู้ และสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี โดยผู้วิจัยจึงทำการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน” เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีรูปแบบในการบริหารสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสถานการณ์โลกที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เพื่อประเมินและรับรองรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์

ความสำคัญของนวัตกรรมการศึกษา นวัตกรรมมีความสำคัญต่อการศึกษาหลายประการ ทั้งนี้เนื่องจากในโลกยุคโลกาภิวัตน์โลกมีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งความก้าวหน้าทั้งด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่มีอยู่เดิม เพื่อให้ทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงความสำคัญของนวัตกรรมการศึกษาไว้ดังนี้

Chatchaphon Songsunthornwong (2016 : 20-23) ได้กล่าวว่า นวัตกรรมมีความสำคัญต่อการศึกษาหลายประการ โดยการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษานี้จำเป็นต้องมีการศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาที่จะนำมาเพื่อใช้แก้ไขปัญหาทางการศึกษาในบางเรื่อง เช่น ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับจำนวนผู้เรียนที่เพิ่มมากขึ้น การพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย การผลิตและพัฒนาสื่อใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อตอบสนองการเรียนรู้ของผู้เรียนในระยะเวลาที่สั้นลง การใช้นวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในระบบการบริหารจัดการด้านการศึกษาก็มีส่วนช่วยให้การใช้ทรัพยากรการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองกล่าวโดยสรุป นวัตกรรมการศึกษาเกิดขึ้นตามสาเหตุใหม่ ๆ ดังต่อไปนี้

การเพิ่มปริมาณของผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเป็นไปอย่างรวดเร็ว ทำให้นักเทคโนโลยีการศึกษาต้องหานวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้เพื่อให้สามารถสอนนักเรียนได้มากขึ้น

การเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว การเรียนการสอนจึงต้องตอบสนองการเรียนการสอนแบบใหม่ ๆ ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เร็วและเรียนรู้ได้มากในเวลาจำกัดนักเทคโนโลยีการศึกษาจึงต้องค้นหานวัตกรรมมาประยุกต์ใช้เพื่อวัตถุประสงค์นี้

การเรียนรู้ของผู้เรียนมีแนวโน้มในการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ตามแนวปรัชญาสมัยใหม่ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง นวัตกรรมการศึกษาสามารถช่วยตอบสนองการเรียนรู้ตามอัตราความสามารถของแต่ละคน เช่น การใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยสอน CAI (Computer Assisted instruction) การเรียนแบบศูนย์การเรียน

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและเทคโนโลยีโทรคมนาคมที่มีส่วนผลักดันให้การใช้ นวัตกรรมการศึกษาเพิ่มมากขึ้น เช่น เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ทำให้คอมพิวเตอร์มีขนาดเล็กลง แต่มีประสิทธิภาพสูงขึ้นมาก เทคโนโลยีเครือข่ายคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดการสื่อสารไร้พรมแดน นักเทคโนโลยีการศึกษาจึงคิดค้นหาวิธีการใหม่ ๆ ในการประยุกต์ใช้ระบบ เครือข่ายคอมพิวเตอร์เป็นฐานในการเรียนรู้ที่เรียกว่า “Web-based Learning” ทำให้สามารถเรียนรู้ในทุกที่ทุกเวลาสำหรับทุกคน (Sny where, Any time for Everyone) ถ้าหากผู้เรียนสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้การใช้คอมพิวเตอร์ในปัจจุบันเป็นไปอย่างกว้างขวางในวงการศึกษาคอมพิวเตอร์มีใช้เพียงแต่สิ่งอำนวยความสะดวกในสำนักงานเท่านั้น แต่ยังใช้เป็นสื่อหรือเป็นเครื่องมือ สร้างสื่อได้อย่างสวยงามเหมือนจริง และรวดเร็วมากกว่าก่อนนักเทคโนโลยีการศึกษาจึงศึกษาวิจัยบทนวัตกรรมทางด้านการผลิตและการใช้สื่อใหม่ ๆ ตามศักยภาพของเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ เช่น คอมพิวเตอร์กราฟิก ระบบมัลติมีเดีย วิดีโอออนไลน์การจัดการประชุมทางไกล

Duangkamon Phonnak. (2016 : 47)นวัตกรรมการศึกษาทำให้เกิดทักษะด้านสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยีและทักษะชีวิตและอาชีพเพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิตในศตวรรษ ที่ 21 การจัดกระบวนการเรียนรู้จึงพยายามเปลี่ยนบทบาทผู้สอนจากผู้บรรยายมาเป็นผู้สอนร่วมกัน ออกแบบกิจกรรมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (Pedagogy) ให้ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือไปเรียนรู้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก และเสนอแนะเครื่องมือการเข้าถึงองค์ความรู้ ผ่านวิธีการต่างๆ โดยเฉพาะผ่านเทคโนโลยีให้เข้าถึงความรู้ได้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางนำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนกับเพื่อนในห้องเรียน เรียกกระบวนการเรียนรู้แบบนี้ว่า การเรียนรู้เชิงลึก (Active Learning) ที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-centered) สำหรับการเรียนรู้ยุคใหม่ประสบความสำเร็จด้วยดีการเรียนรู้ยุคใหม่ใช้ชุดความรู้ที่เรียกว่า World knowledge ซึ่งมีแหล่งความรู้ มากมายกระจายอยู่ทั่วโลกผู้เรียนต้องเรียนรู้ได้มากและรวดเร็ว อีกทั้งสามารถแยกแยะค้นหาข่าวสารตลอดจนการแสวงหาสิ่งที่ต้องการได้ตรงความต้องการเพื่อนำความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าศึกษาข้อมูลนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการเรียนของผู้เรียน และสามารถนำความรู้มาใช้ในชีวิตประจำวันได้เมื่อพิจารณากิจวัตรประจำวันตั้งแต่ตื่นขึ้นมาจนเข้านอนชีวิตในทุกวันนี้แวดล้อมด้วยสื่อ เช่น หนังสือพิมพ์วิทยุ โทรทัศน์ และคอมพิวเตอร์สื่อเหล่านี้คือภาพรวมเรียกว่า เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and communication technology: ICT) ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การรับรู้และการใช้ ICT เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในสังคมแห่งความรู้ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

โลกในศตวรรษที่ 21 กำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ส่งผลให้ผู้เรียนในศตวรรษนี้ต้องเผชิญกับโลกที่มีความซับซ้อนและท้าทายมากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้ การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะและความสามารถที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในยุคดิจิทัล

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยทั่วไปจะเน้นไปที่การพัฒนาทักษะ 3 ด้าน ดังนี้

ทักษะด้านความรู้และความเข้าใจ (Knowledge and Understanding) ทักษะด้านนี้ครอบคลุมถึงความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน เช่น ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษา ประวัติศาสตร์ สังคม เป็นต้น

ทักษะด้านการคิด (Thinking Skills) ทักษะด้านนี้ครอบคลุมถึงทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ คิดสร้างสรรค์ คิดอย่างเป็นระบบ และคิดแก้ปัญหา เป็นต้น

ทักษะด้านการทำงาน (Work Skills) ทักษะด้านนี้ครอบคลุมถึงทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการปรับตัว และทักษะการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น นอกจากนี้ทักษะ 3 ด้านนี้แล้ว การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ยังมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณลักษณะส่วนบุคคลที่สำคัญ เช่น ภาวะผู้นำ ความรับผิดชอบ ความยืดหยุ่น ความซื่อสัตย์สุจริต และความมีจริยธรรม เป็นต้น

แนวทางในการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Learning) โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้ (Digital Learning) เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลและแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการ (Integrated Learning) โดยเชื่อมโยงความรู้และทักษะต่าง ๆ เข้าด้วยกันการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการแก้ปัญหาและคิดวิเคราะห์ (Problem-Based Learning and Critical Thinking)

การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการทำงานเป็นทีม (Collaborative Learning) การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้น เป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็น ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคม ความร่วมมือจากทุกภาคส่วนจะช่วยให้ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 เติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและสามารถดำรงชีวิตและทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัล

กรอบแนวคิดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน Secondary Education Administration Office (2017, pp. 9-16) กล่าวว่า กรอบความคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีเป้าหมายไปที่ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะในศตวรรษที่ 21 โดยผู้เรียนจะใช้ความรู้ในสาระหลักไปบูรณาการสังสมประสบการณ์กับทักษะ 3 ทักษะ เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 คือ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศสื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งการจัดการศึกษาจะใช้ระบบส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 5 ระบบ คือ 1) ระบบมาตรฐานการเรียนรู้ 2) ระบบการประเมินผลทักษะการเรียนรู้ 3) ระบบหลักสูตรและวิธีการสอน 4) ระบบการพัฒนางานอาชีพ และ 5) ระบบแหล่งเรียนรู้และบรรยากาศการเรียนรู้ โดยการเรียนการสอนมุ่งไปที่ให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ครูต้องไม่สอนหนังสือ ไม่นำสาระที่มีในตำรามาบอกบรรยายให้นักเรียนจดจำแล้วนำไปสอบวัดความรู้ ครูต้องสอนคนให้เป็นมนุษย์ที่เรียนรู้การใช้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 เป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวก (facilitate) ในการเรียนรู้ให้นักเรียน เรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ เป็นการเรียนรู้ที่เรียกว่า Project-Based Learning: PBL

นวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์

ความคิดสร้างสรรค์เกิดจากความคิดที่มาจากหลายทิศทาง หลายมุม หลายแง่ สามารถคิดได้ อย่างกว้างไกล รอบด้าน หลากหลาย และเชื่อมโยง โดยใช้ประสบการณ์ที่มีอยู่เดิมมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาความคิดใหม่ มีการวางแผน ออกแบบแล้วทดลอง มีลักษณะเป็นการทดลองที่เกิดการค้นพบ (Chandra Dankongrak, 2018: 1) โดยจากการรวบรวมแนวคิดของนักการศึกษาต่างชาติเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์พบว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นการประดิษฐ์คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ความคิดที่แตกต่าง หลากหลาย การนำเสนอผลงานในรูปแบบของศิลปะ วรรณคดี วิทยาการต่าง ๆ หรือเป็นเพียงกระบวนการก็ได้ โดยความคิดสร้างสรรค์นั้นเกิดขึ้นจากจินตนาการของมนุษย์เพื่อแก้ไขปัญหาที่ยุ่งยากต่าง ๆ ได้ (Office of the Civil Service Commission, 2016) เป็นกระบวนการคิดที่นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรม และการแก้ปัญหา โดยใช้การรู้จัก การใช้มุมมองทางสังคม และมุมมองของการคิดสร้างสรรค์และสติปัญญาที่มีอิสระทางความคิด คิดนอกกรอบ ไม่ยึดติดกับ สิ่งเก่า ๆ ไม่กลัวที่จะพบความล้มเหลวและให้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง (Duangduean Satraphat, 2014)

ในปัจจุบันการส่งเสริมการเรียนรู้ มุ่งเน้นการใช้นวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์เพราะเป็นทักษะสำคัญ ที่ทำให้ผู้เรียนมีความท้าทายในการเรียนรู้ ผู้เรียนมีโอกาสนำมาค้นพบองค์ความรู้ใหม่บูรณาการกับความรู้เดิม ประยุกต์และต่อยอดกลายเป็นนวัตกรรมที่มีคุณค่า ดังนั้นในการพัฒนานวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์นั้นต้องใช้กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นบูรณาการและประยุกต์กระบวนการคิดวิเคราะห์ และการคิดแก้ปัญหา เกิดเป็นนวัตกรรมเชิงสร้างสรรค์ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาได้ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเพราะผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นภายใน สถานศึกษาทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้สอน หรือผู้เรียน ล้วนเป็นตัวสะท้อนศักยภาพที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยใช้หลักวิชาการควบคู่กับความสามารถและภาวะการเป็นผู้นำ

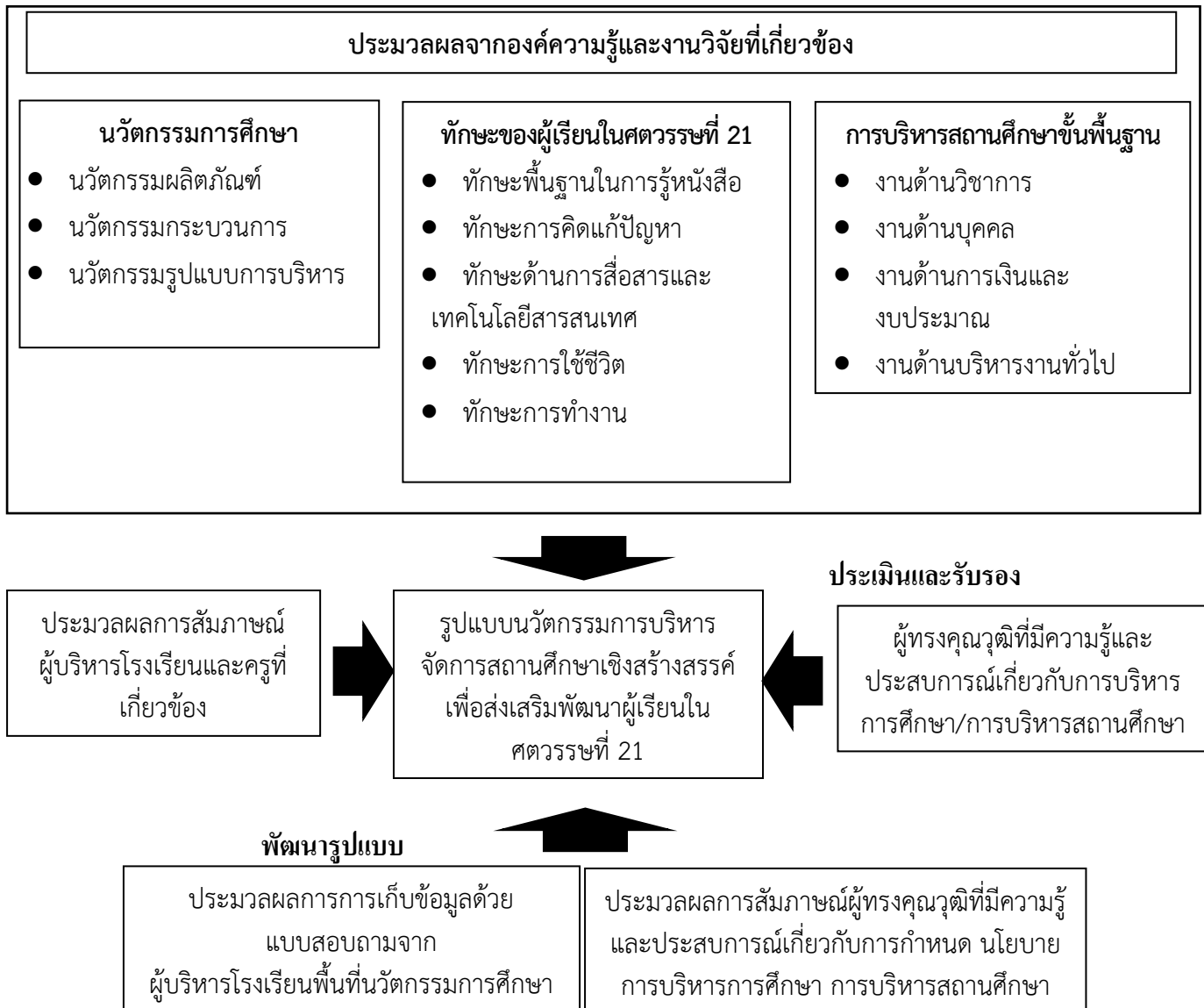
เพราะว่าทั้งนี้ภายใต้ยุคโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลง ฉับไว ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องเป็นมืออาชีพ เพราะนอกจากจะใช้ความสามารถในการพัฒนาองค์กรให้ก้าวทันยุคสมัยแล้ว ยังต้องมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบในอนาคต มีวิธีคิด ที่เป็นระบบ สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้ทันท่วงที มีวุฒิภาวะความเป็นผู้นำและมีคุณธรรมจริยธรรม (Thongchai Santiwong, 2012 : 3) ดังนั้นเพื่อให้นวัตกรรมที่สร้างขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ จึงต้องมีการประเมินคุณภาพของนวัตกรรม เพราะการประเมินเป็นการตัดสินคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่งอาจจะเป็นบางส่วนหรือทั้งหมดก็ได้ การตัดสินคุณค่าของสิ่งที่ประเมินนั้นต้องมีความถูกต้อง เที่ยงตรง และเชื่อถือได้ ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ดีที่สุด สำหรับใช้เป็นแนวทางของการประเมิน นวัตกรรมทางการบริหารเป็นการประเมินที่ต้องใช้ความพยายามและความสามารถของผู้ประเมินอย่างมาก เป็นการประเมินทั้งองค์กรไม่ใช่การประเมินเพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา ภายใต้เจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา โดยผลของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เป็นกฎหมายแม่บทในการบริหารจัดการการศึกษาของไทยนั้น ส่งผลให้การบริหารจัดการการศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบันมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารจัดการการศึกษา จากเดิมภายใต้หลักการที่กำหนดไว้ในมาตรา 9 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่กำหนดให้การจัดระบบโครงสร้างและกระบวนการจัดการศึกษาจะต้องยึดหลักความมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในการปฏิบัติ มีการกระจายอำนาจไปสู่เขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุก ระดับและประเภทการศึกษา มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูคณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาและการพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการศึกษา ตลอดจนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อกฎหมายหลักอันเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาที่สำคัญหลายฉบับมีผลใช้บังคับ อันได้แก่ กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา ตลอดจนกฎหมายว่าด้วยสภาครูและบุคลากรทางการศึกษามีผลใช้บังคับส่งผลให้ระบบบริหาร ราชการกระทรวงศึกษาธิการที่เป็นองค์กรหลักในการจัดการการศึกษาของไทยได้มีความเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2551, น. 7)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน และสร้างแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งประเมินและรับรองแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมผสานวิธีแบบหลายขั้นตอน (Multiphase mixed-method research) โดยแบ่งกระบวนการวิจัยเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย (3.1) ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาองค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (3.2) ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และ (3.3) ระยะที่ 3 การวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประเมินความเป็นไปได้ของแบบนวัตกรรมการบริหาร

จัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาองค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

วิธีวิจัย สัมภาษณ์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ศึกษาองค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามแนวคิดของนักวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

2. สัมภาษณ์องค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดองค์ประกอบที่มีแนวคิดคล้ายกันไว้ในกลุ่มเดียวกัน กำหนดองค์ประกอบที่มีความถี่สูงหรือร้อยละ 40 ขึ้นไปเป็นองค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษา

3. ศึกษาองค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 6 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยกำหนดคุณสมบัติ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 นักวิชาการโดยเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการศึกษา และมีประสบการณ์ในการสอนระดับอุดมศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 2 เป็นผู้บริหารด้านการศึกษา มีหน้าที่กำหนดนโยบายด้านการศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ ระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารเชิงนโยบาย และการบริหารการศึกษา ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 3 เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษาสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีวุฒิการศึกษาตั้งแต่ ระดับปริญญาโทขึ้นไป มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาและพัฒนานวัตกรรม ทางการบริหาร ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 2 คน

4. การยืนยันองค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำองค์ประกอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ผู้บริหารโรงเรียนและครูที่เกี่ยวข้องในงานด้านวิชาการ งานด้านบุคคล งานด้านการเงินและงบประมาณ และงานด้านบริหารทั่วไป โรงเรียนละ 4 คน จำนวน 6 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 24 คน ซึ่งเป็นโรงเรียนเป็นนาร่องโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และได้รับรางวัลจากโครงการหนึ่งโรงเรียนหนึ่งนวัตกรรมของสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา โดยครอบคลุมทั้งโรงเรียนในสังกัด อปท. สพฐ. และ สช. เพื่อพิจารณายืนยัน ตรวจสอบเหมาะสมและความเป็นไปได้ขององค์ประกอบดังกล่าว

เครื่องมือวิจัย

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้แบบบันทึกข้อมูลตามประเด็นของกรอบแนวคิด และวิเคราะห์เอกสารรวบรวมข้อมูลโดยทำการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วทำการบันทึกข้อมูลลงตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 1.2 การสัมภาษณ์นวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured

Interview) เพื่อสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารจัดการสถานศึกษา ประเด็นคำถามหลักได้ผ่านการตรวจสอบและเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาก่อนการสัมภาษณ์จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสังเคราะห์เอกสาร เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเอกสารที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการ บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นวัตกรรมการศึกษา และการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยการวิเคราะห์เอกสารรวบรวมข้อมูลโดยทำการศึกษาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วทำการบันทึกข้อมูลลงตารางการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นที่ 1.2 การสังเคราะห์นวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนเป้าหมายในการเข้าสัมภาษณ์ และนัดหมายกับผู้บริหารโรงเรียนเพื่อนัดหมายวันและเวลาในการเข้าสัมภาษณ์ด้วยตนเองหรือใช้การสัมภาษณ์ในระบบออนไลน์

ขั้นที่ 1.3 การยืนยันองค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนเป้าหมายในการเข้าสัมภาษณ์ และนัดหมายกับผู้บริหารโรงเรียนเพื่อนัดหมายวันและเวลาในการเข้าสัมภาษณ์ด้วยตนเองหรือใช้การสัมภาษณ์ในระบบออนไลน์

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นที่ 1.1 การศึกษาองค์ประกอบการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นที่ 1.2 การสังเคราะห์นวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยแจกแจงความถี่และสรุปผลโดยใช้เกณฑ์ค่าความถี่ตั้งแต่ 6 ขึ้นไป ซึ่งเท่ากับหรือมากกว่าร้อยละ 40 ของความถี่ทั้งหมด

ขั้นที่ 1.3 การยืนยันองค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในการยืนยันองค์ประกอบ

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีวิจัย

1. สังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับ รูปแบบและการพัฒนารูปแบบ นวัตกรรม

การบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 การบริหารสถานศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. นำการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และองค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากขั้นที่ 1 มาสร้างร่างองค์ประกอบ

3. นำร่างองค์ประกอบไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบนำกรอบแนวคิดที่ตรวจสอบกลับมาทำเป็นสร้างเป็นเครื่องมือแบบสอบถาม โดยสร้างข้อคำถามของแต่ละตัวแปรตามกรอบแนวคิดของการวิจัยและสอดคล้องกับนิยามศัพท์ หากคุณภาพของเครื่องมือโดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการใช้ภาษาจากจำนวน 5 คน ทั้งนี้หาความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาหาค่า IOC (Index of Item Objectives Congruence) และค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้และเหมาะสมกับการนำไป เก็บรวบรวมข้อมูล ผลการหาค่า IOC ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00

4. นำแบบสอบถามที่ตรวจหาค่าความสอดคล้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหาสร้างเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบเห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย โดยสร้างข้อคำถาม ของแต่ละตัวแปรตามกรอบแนวคิดของการวิจัยและสอดคล้องกับนิยามศัพท์

5 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

6 สร้างแบบสอบถามรอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย พร้อมคำถามปลายเปิด (Open-ended-Form) เสร็จแล้วนำส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและปรับปรุงแก้ไขนำส่งผู้เชี่ยวชาญทั้ง 21 คน เป็นผู้ตอบคำถามตามความคิดเห็นอย่างอิสระจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ โดยเลือกข้อคำถามที่ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นด้วยร้อยละ 80 ขึ้นไป มาสร้างเป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามในรอบที่ 2

7 สร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 (Rating Scale) โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ท (Likert, Rensis., 1967) เป็นการประเมินความคิดเห็นหลังจากผู้วิจัยได้ข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาในรอบที่ 1 แล้วนำข้อมูลไปเรียบเรียงเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ส่งกลับให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 21 คน เติมหทบทวนความคิดเห็นอีกครั้ง

8 สร้างแบบสอบถามรอบที่ 3 แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งมีข้อคำถามเหมือนกับแบบสอบถามในรอบที่ 2 ทุกประการ และได้แสดงตำแหน่งของผู้เชี่ยวชาญรายนั้น ๆ ตอบในรอบที่ 2 ลงไป และเพิ่มช่องเหตุผลสำหรับในกรณีที่คำตอบของผู้เชี่ยวชาญรายนั้น ๆ ตอบแตกต่างไปจากรายอื่น ๆ จากนั้นนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ เมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้วนำส่งให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้แต่ละรายได้ทบทวนคำตอบของตนเองในรอบที่ 3 แล้วตอบกลับมาอีกครั้ง จากนั้นผู้วิจัยจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยค่ามัธยฐาน (Median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter-Quartile Range) และแปลผลคำตอบในรอบนี้สรุปเป็นร่างรูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และรับรองรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีวิจัยการประเมินความเป็นไปได้และรับรองรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยนำรูปแบบที่ได้ใน

ระยะที่ 1 มาสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บแบบสอบถาม ดังนี้

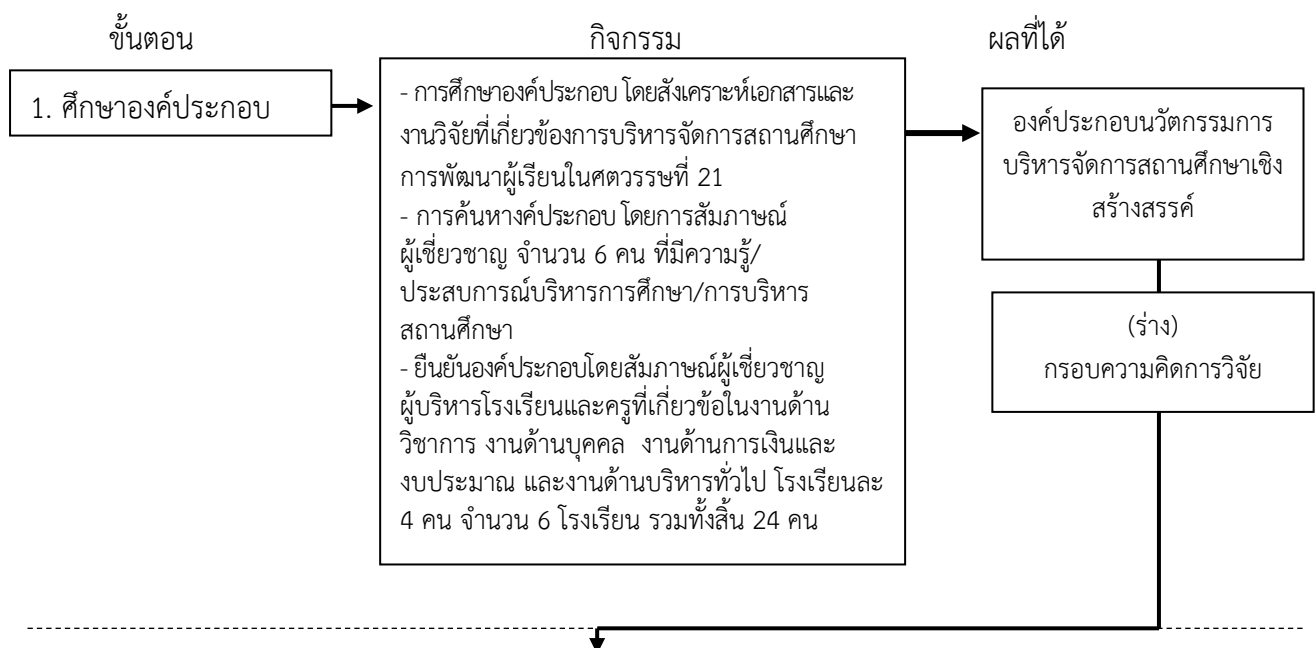
1 สัเคราะห์รูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากขั้นที่ 2 นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้วิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะ

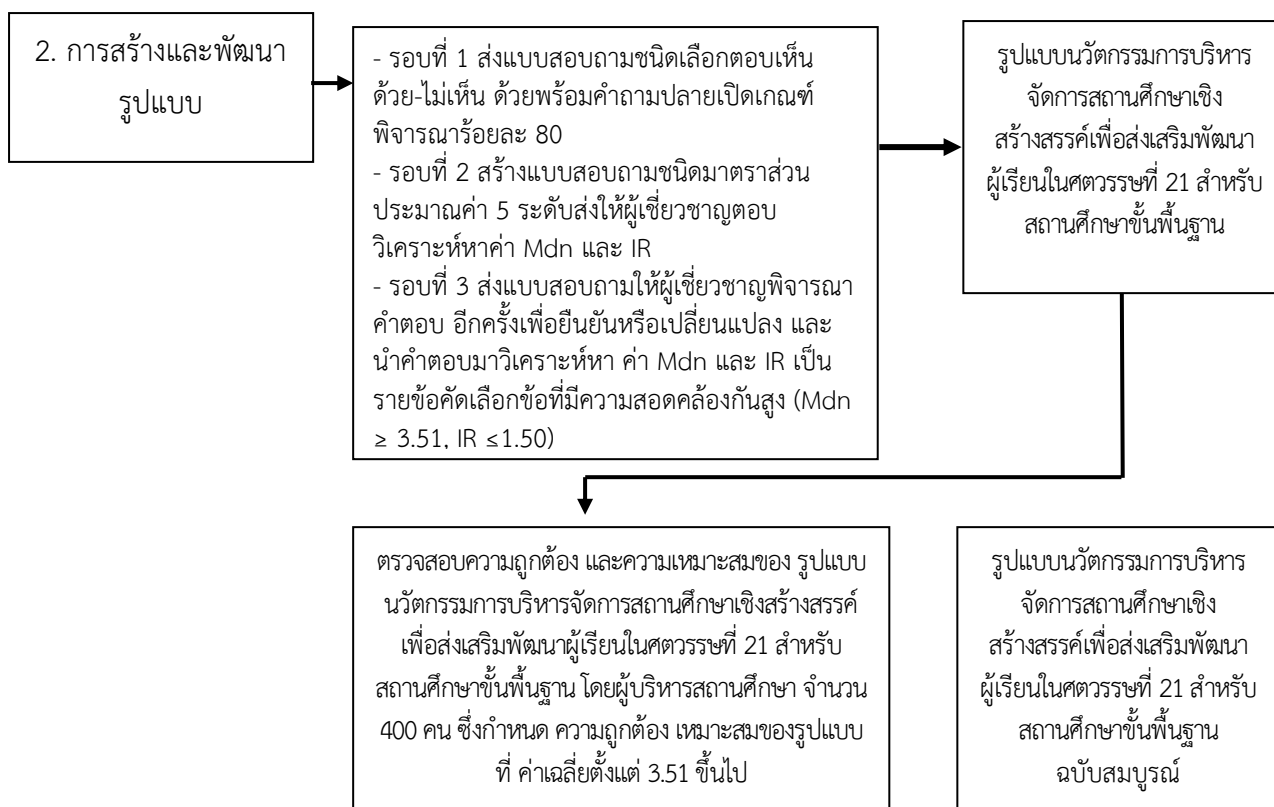
2 สัเคราะห์องค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากขั้นที่ 2 มาสร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert, Rensis., 1967)

3 นำร่างแบบสอบถามไปให้คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบ หาคุณภาพของเครื่องมือโดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการใช้ภาษาจากจำนวน 5 คน ทั้งนี้หาความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาหาค่า IOC (Index of Item Objectives Congruence) และค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามนั้นใช้ได้และเหมาะสมกับการนำไป เก็บรวบรวมข้อมูล ผลการหาค่า IOC ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67-1.00

4 นำแบบสอบถามให้ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นผู้ตอบคำถามตามความคิดเห็นอย่างอิสระจากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลผลคำตอบ

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยกำหนดรายละเอียดและขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ 3 ขั้นตอน ดังนี้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน และสร้างแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งประเมินและรับรองแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยผสมผสานวิธีแบบหลายขั้นตอน (Multiphase mixed-method research) โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi Technique) และการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) แบ่งกระบวนการวิจัยเป็น 3 ระยะ ประกอบด้วย

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาองค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ 6 คน ใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) รวมทั้งยืนยันองค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group) ตามแนวทางในการสนทนากลุ่ม (Group Discussion Guide) เป็นผู้บริหารโรงเรียนและครูที่เกี่ยวข้องในงานด้านวิชาการ งานด้านบุคคล งานด้านการเงินและงบประมาณ และงานด้านบริหารทั่วไป โรงเรียนละ 4 คน จำนวน 6 โรงเรียน

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และการสนทนากลุ่มย่อยผู้เชี่ยวชาญ มาสร้างแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 21 คนเป็นผู้ตอบ จำนวน 3 รอบ ซึ่งในรอบที่ 1 เป็นแบบชนิดเลือกตอบ เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย ของแต่ละตัวแปรตามกรอบแนวคิดของการวิจัยและสอดคล้องกับนิยามศัพท์ รอบที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Inter-Quartile Range) และแปลผลคำตอบในรอบนี้สรุปเป็นร่างรูปแบบสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อส่งเสริมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังเคราะห์รูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากขั้นที่ 2 นำเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) และสังเคราะห์องค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จากขั้นที่ 2 มาสร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) สอบถามให้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 400 คน และประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาองค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า นวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์ควรมีกระบวนการทำงานอย่างมีระบบ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 โดยกระบวนการดังนี้

ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำ บุคลากรทางการศึกษา โครงสร้างองค์กร แหล่งเรียนรู้ต่างๆ และวัฒนธรรมองค์กร

ปัจจัยด้านกระบวนการ ประกอบด้วย การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนและออกแบบ การใช้นวัตกรรม และการประเมินผล

ผลผลิต ประกอบด้วย นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ นวัตกรรมกระบวนการ และนวัตกรรมการบริหาร ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างและตรวจสอบรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารสถานศึกษา สิ่งสำคัญคือระบบในการทำงาน ซึ่งต้องประกอบด้วยปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดนวัตกรรมที่จะส่งผลให้ผู้เรียนมีลักษณะที่พึงประสงค์ได้ โดยในแต่ละขั้นตอนมีองค์ประกอบดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นองค์ประกอบแรกจะนำไปสู่การดำเนินงาน โดยครอบคลุมถึงสภาพแวดล้อม ประกอบด้วย

ภาวะผู้นำ หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงถึงวิสัยทัศน์ เป็นผู้สนับสนุนส่งเสริมการทำงาน ของบุคลากรในสถานศึกษา ให้อุบัติความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถด้านเทคโนโลยีและการจัดการข้อมูล รวมทั้ง เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีมุมมองเชิงบวก

บุคลากรทางการศึกษา หมายถึง ความคิดและพฤติกรรมของบุคลากรทางการศึกษาที่ ยอมรับการ เปลี่ยนแปลง มีความคิดความคิดริเริ่มพัฒนาวิธีการสอนและแนวทางใหม่ ๆ มีความสามารถที่หลากหลาย และ มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์

โครงสร้างองค์กร หมายถึง ระบบของการทำงาน ทั้งการแบ่งหน้าที่ การประสานเชื่อมโยงงาน เพื่อให้ การทำงานบรรลุวัตถุประสงค์

แหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา หมายถึง พื้นที่ในการสร้างสรรค์กิจกรรมหรือผลงานภายในสถานศึกษา และสถานที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีที่ใช้ใน การเรียน

วัฒนธรรมองค์กร หมายถึง ค่านิยม เป้าหมายในการทำงานที่มีแนวทางชัดเจน ส่งเสริมให้เกิด นวัตกรรม และการพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2. กระบวนการ (Process) เป็นองค์ประกอบที่สองของระบบซึ่งหมายถึงวิธีการต่างๆที่จะนำผลงาน หรือผลผลิตของระบบ ประกอบด้วย

การศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา หมายถึง การศึกษาสภาพ/สำรวจปัญหาและความต้องการของทั้ง ภายในและภายนอกสถานศึกษา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ และวางแผนการดำเนินงาน

การวางแผนและออกแบบ หมายถึง การเรียงลำดับความสำคัญของปัญหา และวางแผนเพื่อเป้าหมาย ในการดำเนินงานร่วมกัน โดยคำนึงถึงทรัพยากรต่างๆ ของสถานศึกษา

การใช้นวัตกรรม หมายถึง การมอบหมายงานผู้รับผิดชอบ โดยนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และมีการ ติดตามผลจากผู้รับผิดชอบงาน รวมทั้งมีการปรับปรุงกิจกรรมตามความเหมาะสม

การประเมินผล หมายถึง การมอบหมายงานผู้รับผิดชอบประเมินผลจากการนำไปปฏิบัติ โดยการเก็บ ข้อมูลจากทุกภาคส่วนเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะ รวมทั้งปรับปรุงและพัฒนา

3. ผลผลิต (Output) เป็นขั้นตอนสุดท้าย ที่แสดงถึงผลลัพธ์ โดยพิจารณาจากประสิทธิภาพ หรือ ประสิทธิภาพ ขององค์ประกอบต่างๆ ที่ประสานการทำงาน ประกอบด้วย

นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) คือ สิ่งที่เป็นรูปธรรมของการพัฒนาและเป็นผลิตภัณฑ์ ใหม่ สามารถตอบสนองกับความ ต้องการและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น สร้างความเข้าใจในการเรียนแก่ผู้เรียนได้ เช่น สื่อการสอน อุปกรณ์การสอน รวมทั้งหลักสูตรการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ความต้องการและบริบทของพื้นที่

นวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) คือ ขั้นตอนการดำเนินงาน โดยนำเทคโนโลยีมาใช้มา ใช้ในการสร้างการปรับปรุงขั้นตอน ทั้งนี้อาจเป็นการวัดผลและประเมินผลเพื่อปรับปรุงการดำเนินได้อย่างมี ประสิทธิภาพ รวดเร็ว และบรรลุเป้าหมาย เช่น วิธีการสอน เทคนิคการสอน รวมทั้งการประเมินผลการสอน ที่ จะพัฒนาผู้เรียนทางด้านความคิด ทักษะ เจตคติ ให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย

นวัตกรรมรูปแบบการบริหาร (Management Innovation) คือ การบริหารงานให้ประสบผลสำเร็จ ของผู้บริหาร ในการบริหารจัดการงานทั้ง 4 ฝ่าย ประกอบด้วย งานด้านวิชาการ งานด้านงบประมาณ งานด้าน บุคคล และงานด้านบริหารทั่วไป

ระยะที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ในการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า 1. ความถูกต้องโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการจัดให้มีการพบปะผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าเพื่อเสริมสร้าง ความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ($\bar{x} = 4.83$) การกำหนดยุทธศาสตร์ของสถานศึกษาต้องมาจากข้อมูลและองค์ความรู้เพื่อการจัดการนวัตกรรม ($\bar{x} = 4.74$) มีระบบการติดตามประเมินผลที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน, มีการส่งเสริม สนับสนุนการทำงานเป็นทีมในทุกกลุ่ม ทุกระดับในสถานศึกษา, สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองกับบุคลากรเมื่อประสบปัญหาในการทำงานผู้ปฏิบัติงานสามารถปรึกษาได้ ($\bar{x} = 4.73$) และ 2. ความเหมาะสมโดยรวมในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ มีการถ่ายทอดความรู้ร่วมกันในหลากหลายวิธี, เผยแพร่ผลงานวิจัยในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้งานวิชาการกับสถานศึกษา บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่น, การนิเทศแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดระบบนิเทศการศึกษาในสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.97$) มีระบบการติดตามประเมินผลที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงาน, ประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอก เพื่อร่วมพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ, มีการจัดทำระบบการบริหารการเงินเป็นไปตามขั้นตอนของกระทรวงการคลังและเปิดเผย, มีการจัดทำข้อมูลนักเรียน ระบบข้อมูลสารสนเทศจากสำมะโนผู้เรียน เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ, มีการจัดให้มีการพบปะผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่าเพื่อเสริมสร้าง ความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ($\bar{x} = 4.93$) จัดหา รักษา และซ่อมแซมวัสดุครุภัณฑ์ต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ดี ($\bar{x} = 4.91$) ตามลำดับ ผลการตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นเหมาะสม ส่วนผลการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ของผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่า มีความถูกต้องระดับมากที่สุด และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากสรุปผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการสร้างรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งหมายถึง ในแต่ละองค์ประกอบมีความเกี่ยวข้องและสอดคล้องกันอย่างมีระบบ โดยทุกๆ องค์ประกอบมีระดับความเป็นไปได้ และระดับความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากและมากที่สุด เพราะในการจัดการนวัตกรรมจำเป็นต้องมีกระบวนการที่สามารถปรับปรุง เปลี่ยนแปลง ติดตามและพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องอยู่เสมอ โดยจะต้องคำนึงถึงการจัดการกับทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้เกิดคุณค่าและประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษาและตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Phayat Wutthirong (2020, pp. 30-31; Chandranee Sa-nguan-ngam, 2008, pp. 85-86) กล่าวว่า ในการ

ประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบเป็นกรอบแนวคิดในการจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของนวัตกรรม จะช่วยให้องค์กรเข้าใจความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมที่ส่งผลได้มากขึ้น เนื่องจากเป็นลักษณะเป็นการทำงานแบบระบบเปิด คือ มีการทำงานร่วมกันของบุคคลในหน่วยงานที่แตกต่างกันต่อมุมมองที่แตกต่างกันในการนำความคิดใหม่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ มีการเชื่อมโยงกันทั้งหมดระหว่างองค์ประกอบ เช่น ปัจจัยนำเข้า กระบวนการภายใน และผลผลิต ดังนั้น เมื่อสถานศึกษาต้องการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นทุก ๆ ส่วนต้องมีปฏิสัมพันธ์กัน มีระบบการทำงานที่ยืดหยุ่น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ มีกระบวนการในการปรับเปลี่ยน และป้อนข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) บอกให้รู้ว่าระบบ/รูปแบบมีการเบี่ยงเบนอย่างไร ควรจะแก้ไขที่องค์ประกอบใดของระบบ เพื่อประสิทธิภาพในการจัดการที่ดียิ่งขึ้น

จากผลการพัฒนารูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีองค์ประกอบแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ 1) ปัจจัยนำเข้าในพัฒนานวัตกรรม 2) กระบวนการพัฒนานวัตกรรม และ 3) ผลผลิต สอดคล้องกับ Panya Lertkrai (2019, pp. 37-55) ที่กล่าวว่า กระบวนการจัดการที่เหมาะสมจะสามารถนำศักยภาพภายในมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ และพัฒนาองค์กรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ต่อไปได้ เมื่อพิจารณากระบวนการจัดการนวัตกรรมการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรายขั้นตอน พบว่าขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ขั้นตอนการทดลองใช้และขั้นตอนการเผยแพร่นวัตกรรม เนื่องจากในการนำแผนลงสู่การปฏิบัติหรือทดลองจำเป็นจะต้องมีการมอบหมายงานให้กับผู้ที่รับผิดชอบและต้องติดตามผลผ่านการนิเทศ ติดตาม สังเกตจากผู้รับผิดชอบงาน โดยมีกรอบเวลาที่ชัดเจน ในขั้นตอนของการติดตามผลค่อนข้างมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากข้อมูลที่ได้จะถูกนำไปปรับปรุงกิจกรรมจากการติดตามผ่านกระบวนการ PDCA (Plan-Do-Check-Act)

2. ผลการศึกษารายองค์ประกอบปัจจัยนำเข้าของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ประกอบด้วย คุณลักษณะเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร คุณลักษณะเชิงนวัตกรรมของบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการจัดการนวัตกรรม แหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยี และวัฒนธรรมนวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ วิวัฒน์ มีสุวรรณ (2563) ระบุว่า ผู้บริหาร ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต้องมีทักษะและมีความพร้อมให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถของตนในการออกแบบและสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยผู้บริหารควรให้การสนับสนุนความพร้อมในด้านอุปกรณ์ ความรู้และงบประมาณ แก่ครูที่มีความต้องการจะพัฒนาความสามารถในด้านนี้ รวมถึงหน่วยงานการศึกษาควรกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและเชื่อมโยงไปสู่การคิดค้นนวัตกรรมการศึกษาใหม่ ๆ ที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนตามเกณฑ์คุณภาพที่หลักสูตรแกนกลางกำหนด อีกทั้งการที่สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ สื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมจะส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และเป็นการเปิดโอกาสในการต่อยอดแนวคิดของทั้งผู้เรียนครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

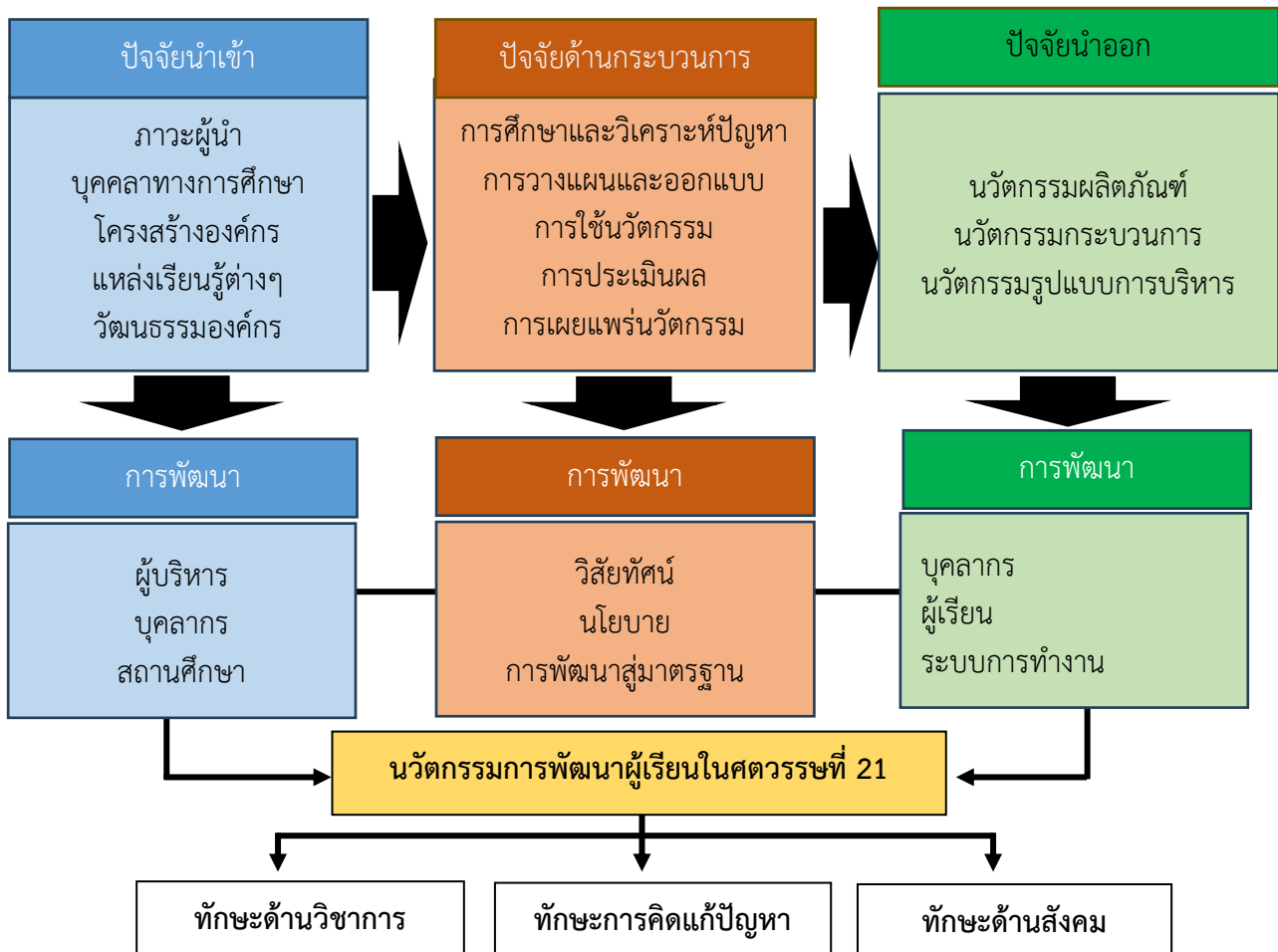
3. ผลการศึกษารายองค์ประกอบกระบวนการพัฒนานวัตกรรมของรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหา ขั้นตอนที่ 2 วางแผนออกแบบ ขั้นตอนที่ 3 ใช้นวัตกรรม ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผล และขั้นตอนที่ 5 เผยแพร่นวัตกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ Kannika Sittichai (2018, pp. 37-55) ที่กล่าวว่า การจัดการบุคคลเข้าทำงานโดยการคัดเลือกจากทัศนคติที่สามารถเปิดรับสิ่งใหม่ได้ และองค์กรจะมีหน้าที่ในการเพิ่มพูนและพัฒนาความสามารถด้วยวิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ

ทั้งนี้ การมอบหมายงานตามจุดแข็งของแต่ละบุคคลเป็นผลดีต่อบุคลากรและองค์กรในการเพิ่มประสิทธิภาพของทีมงาน เมื่อมีการมอบหมายงานให้เหมาะสมกับคนแล้วจะต้องวางแผนในการติดตามผลผ่านการนิเทศติดตาม สังเกตจากผู้รับผิดชอบงาน โดยมีกรอบเวลาที่ชัดเจนกระบวนการจัดการที่เหมาะสมจะสามารถนำศักยภาพภายในมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ และพัฒนาองค์กรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ต่อไปได้ เมื่อพิจารณากระบวนการที่ได้รับการประเมินความเป็นประโยชน์ระดับมากที่สุด คือ ขั้นตอนเผยแพร่ข่าวสาร สอดคล้องกับ Report of the Expressway Authority of Thailand (2020, pp. 16-24) ที่กล่าวว่า ระบบบริหารจัดการนวัตกรรมสามารถพัฒนาต่อเนื่องได้ตามหลักการวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมและกระบวนการได้รับทรัพยากรสนับสนุนอย่างเพียงพอ รวมไปถึงให้มีการระบุโอกาสและความเสี่ยงขององค์กร เพื่อพัฒนาและเผยแพร่ข่าวสารให้เกิดประโยชน์ต่อไปการนำนวัตกรรมสู่การเผยแพร่ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญเนื่องจากการนำนวัตกรรมสู่การเผยแพร่ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาเป็นอีกหนึ่งวิธีในการตรวจสอบนวัตกรรมว่ามีความเหมาะสมหรือไม่และติดตามผลเหล่านั้น โดยการให้ข้อมูลย้อนกลับไปพัฒนาหรือปรับปรุงในแต่ละขั้นตอนต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kannika Sittichai (2018) เรื่องการจัดการองค์กรตามแนวคิด 7s ของ McKinsey ที่เอื้อต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรม กรณีศึกษาองค์กรที่ได้รางวัลองค์กรนวัตกรรมยอดเยี่ยม ที่กล่าวว่าการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) เป็นการเปิดรับข้อมูลที่สร้างสรรค์และเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในการมาใช้ได้อย่างทันที

4. องค์ประกอบผลผลิตของรูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหาร ประกอบด้วยนวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) คือ วิธีการสอนหรือเทคนิคแนวทางการสอนใหม่ ๆ ที่ผู้บริหารหรือครูเป็นผู้ประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ ทักษะและเจตคติ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) คือ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ หรือหลักสูตรที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการ และนวัตกรรมการจัดการ (Managerial Innovation) คือ นวัตกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาคิดค้นวิธีการแนวทางการบริหารจัดการศึกษาใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงานทั้ง 4 ฝ่ายโดยข้อที่ได้รับการประเมินความเป็นไปได้ระดับมากที่สุดคือ นวัตกรรมการจัดการ ซึ่งสอดคล้องกับ Nawachon Somboonsin (2021) ที่กล่าวว่า ผลผลิตรูปแบบการจัดการนวัตกรรมทางการบริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย วิธีการสอนหรือเทคนิคแนวทางการสอนใหม่ ๆ ที่ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ทักษะและเจตคติ คือนวัตกรรมกระบวนการ (Process Innovation) และสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การจัดการเรียนรู้ หรือหลักสูตรที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ คือ นวัตกรรมผลิตภัณฑ์ (Product Innovation) และผู้บริหารสถานศึกษาคิดค้นวิธีการ แนวทางการบริหารจัดการศึกษาใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการงาน คือ นวัตกรรมการจัดการ (Managerial Innovation)

องค์ความรู้ใหม่ในการวิจัย

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ทั้งจากการการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ โดยใช้เทคนิคเดลฟาย จำนวน 3 รอบ สามารถนำมากำหนดรูปแบบนวัตกรรมการบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ได้ดังนี้

ในศตวรรษที่ 21 ที่การเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็ว ประกอบกับมีองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นตลอดเวลา ผู้เรียนอาจจะเรียนรู้ภายในห้องเรียนไม่เพียงพอ ซึ่งรูปแบบการสอนแบบเดิมด้วยการบรรยายบอกเล่า ไม่สามารถทำให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการเรียนจากห้องเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ทั้งนี้ การบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะและทักษะในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป้าหมายของการจัดการศึกษาต้องทำให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพมีมาตรฐานอย่างทั่วถึง ผู้เรียนทุกกลุ่มเป้าหมายต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน ระบบการศึกษาและระบบบริหารจัดการ โดยองค์ประกอบที่สำคัญของการจัดการศึกษาประกอบไปด้วยคุณภาพคนปฏิบัติงาน คุณภาพของงาน และคุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็นผลผลิตของการจัดการศึกษา โดยสามารถกำหนดเป็นกลยุทธ์หลักในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 3 ด้าน ดังนี้

1. การพัฒนาสมรรถนะผู้สอน (Teachers' Capacity Development) โดยผู้สอนถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียน อีกทั้งยังมีอิทธิพลต่อวิธีคิด จิตใจของผู้เรียน เป็นแบบอย่างและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ จากสภาวะการณ์และบริบทแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา แต่ในปัจจุบันการพัฒนาผู้สอนยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาด้านประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และการใช้จ่ายงบประมาณทางการศึกษา ซึ่งเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างและระบบบริหารจัดการที่ต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขเป็นลำดับแรก จึงต้องเร่งดำเนินการปฏิรูประบบการผลิตการพัฒนาผู้สอน และการบริหารงานบุคคลของครูให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ซึ่งผู้สอนมีบทบาทในการขับเคลื่อนหลักสูตรสู่ห้องเรียนและผู้เรียนด้วยกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม รวมไปถึงการ

พัฒนาคุณภาพผู้เรียน และแนวทางในการพัฒนา ครูตามกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอน มีดังนี้ การปรับกระบวนทัศน์ (Paradigm shift) การปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ (Instruction improvement) การปรับเปลี่ยนวิธีประเมินผลผู้เรียน (Assessment for improvement) การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ (Learning Management Development) ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้มองเห็นแผนการจัดการเรียนรู้ตลอดทุกระยะ สามารถให้ความร่วมมือได้เป็นอย่างดี ผู้วางแผนการจัดการเรียนรู้สามารถทำงานได้อย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอนมีกระบวนการชัดเจน กลไกในการขับเคลื่อนการพัฒนาผู้เรียนให้ก้าวสู่ความเป็นผู้นำในศตวรรษที่ 21 กลยุทธ์ในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ ที่เปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลกที่เกิดขึ้นในปัจจุบันและรองรับสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต การจัดการเรียนรู้ที่ผ่านมามีความพยายามจัดให้มีแบบแผนที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ของการเรียนรู้แต่ผลการจัดการเรียนรู้ก็ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรจะเป็นการสอน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างจริงจังด้วยการลงมือปฏิบัติเอง และมีผู้สอนเป็นพี่เลี้ยงจะหาให้สามารถเรียนรู้ได้ดี และสามารถพัฒนาคุณลักษณะและสมรรถนะด้านต่างๆ ได้ตามกรอบมาตรฐาน ซึ่งในการจัดการเรียนรู้ที่สนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สมบูรณ์ขึ้น ประกอบด้วย 1. มิติของการเรียนรู้เพื่อให้เกิดองค์ความรู้

2. มิติของการเรียนรู้เพื่อให้เกิดทักษะ 3. มิติของการเรียนรู้เพื่อให้เกิดคุณธรรมรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง (The Flipped Classroom) เป็นรูปแบบหนึ่งของการจัดกิจกรรมเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง (Active Learning) โดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง (Learning by doing) ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมเรียนรู้ ซึ่งรูปแบบของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง (Flipped Classroom) มีดังนี้ ผู้สอนนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นผ่านสื่อในรูปแบบต่างๆ ทั้งสื่อ ICT สมัยใหม่ สื่อ audio-video และสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อลดข้อจำกัดในการเข้าถึงสื่อบางชนิด ที่ผู้เรียนมีความแตกต่างกัน ผู้เรียนรับรู้และเรียนรู้เนื้อหาผ่านสื่อที่บ้านหรือที่อื่นที่สะดวก ตามที่ผู้สอนได้แนะนำหรือให้แนวทางไปและให้สืบค้นด้วยตัวเอง ผู้เรียนทำงานเพิ่มเติมในชั้นเรียนตามเวลาที่กำหนด ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจแนวคิดหลักการ การนำหลักวิชาไปใช้ผู้เรียนทำงานที่ครูผู้สอนแนะนำเพื่อนำหลักวิชาที่เรียนรู้ไปใช้ในลักษณะต่างๆ เช่น โครงงาน การวิจัยและการแก้ปัญหา ผู้เรียนนำเสนอผลงานในชั้นเรียนเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือนำเสนอต่อครูเพื่อรับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ โค้ช ตัวเตอร และผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน การทำงานของผู้เรียนในชั้นเรียนจะทำงานกลุ่มหรือเป็นรายบุคคลตามความเหมาะสมของเป้าหมายและกระบวนการเรียนรู้

3. การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน (Students' Performance Improvement) การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย สมรรถนะที่สำคัญดังนี้คือ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการคิด ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัย ขอขอบคุณ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ในการสนับสนุนทุนวิจัยและค่าธรรมเนียมในการเผยแพร่ผลงานวิจัย ในครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้าในการพัฒนานวัตกรรม พบว่า ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาคุณลักษณะเชิงนวัตกรรมของครูและบุคลากรให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และนโยบายของโรงเรียน กระทรวงศึกษา ในการสร้างนวัตกรรม โดยผู้บริหารควรส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ผู้สอนได้รับพัฒนาผ่านกระบวนการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เช่น การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันในโรงเรียน การสนับสนุนแนวคิดใหม่ ๆ การเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ

1.2 องค์ประกอบด้านกระบวนการพัฒนานวัตกรรมทางการบริหาร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการกำหนดขอบเขตด้านทรัพยากร ด้านเวลาและด้านงบประมาณ ในการดำเนินการให้ทุกฝ่ายได้รับทราบอย่างชัดเจน และมีแบบแผนเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์

1.3 องค์ประกอบด้านผลผลิต พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน ติดตามและประเมินอย่างต่อเนื่องเพื่อรับทราบถึงสภาพและปัญหาที่แท้จริงของผู้เรียนเพื่อนำมาสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมการสอนรูปแบบใหม่ ๆ ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยและพัฒนาแบบการจัดการนวัตกรรมในสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

2.2 ควรวิจัยและพัฒนาแบบการจัดการนวัตกรรมในสถานศึกษาเอกชน

2.3 ควรวิจัยและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของครู

References

- Chandra Dankongrak. (2018). *Development of teaching creative thinking skills*. Bangkok : Publisher of Chulalongkorn University.
- Chakkrit Siririn. (2018). *Innovation Management leads educational institutions into the 5.0 era*. https://www.salika.co/2019/09/05/innovation_management-educational-5-0-era.
- Duangduean Satraphat. (2014). *Creative thinking*. Journal of Health and Health Management, 1(1)
- Jittima Kulprasertat. (2019). *Educational innovation*. From <https://bit.ly/374guxv>.
- Jitima Wansri. (2020). *Innovation for educational institution development*. Phitsanulok: Rattanasuwan Printing
- Kannika Sittichai. (2018). *Organizational management according to McKinsey's 7s concept that facilitates being an innovative organization*. Case study of an organization that received the Outstanding Innovation Organization award. Silpak University Journal.
- Nawachon Somboonsin. (2022). *Administrative innovation management model in basic educational institutions*. Doctor of Philosophy in Educational Administration Naresuan University
- Office of the National Economic and Social Development Board. (2020). *National reform plan. (3rd edition)*. Bangkok: Office of the Secretary of the National Strategy Committee. Office of the National Economic and Social Development Board.

- Office of the Basic Education Commission. (2007). *Guidelines for decentralizing administration. and provision of education-to-education area committees and educational institutions According to the ministerial regulations specifying the criteria and methods for decentralizing educational administration, 2007*. Bangkok: Agricultural Cooperatives Association of Thailand.
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2008). *Framework for educational development*. During the National Economic and Social Development Plan No. 10 (2007-2011) which is consistent with the National Education Plan (2002-2016), summary version. Bangkok: Chulalongkorn University Printing House.
- Office of the Secretariat of the Education Council. (2019). *State of Thai education 2018/2019. Educational reform. In the digital age*. Bangkok: Office of the Secretariat of the Education Council.
- Panya Lertkrai. (2019). *Innovation management for organizational development*. From <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/218069>.
- Phrakru Pariyatkunrangsi.(2018). *Developing student potential in the 21st century*. [https://so07.tci-thaijo.org > article > download](https://so07.tci-thaijo.org/article/download).
- Worawut Ramchan. (2012). *Educational innovation and learning*. Creatively in educational institutions in the new era. Romsphruek Journal Krirk University, 30.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS
ของเทศบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

FACTORS AFFECTING FISCAL PERFORMANCE ACCORDING TO THE ELECTRONIC LOCAL
ADMINISTRATIVE ACCOUNTING SYSTEM (e – LAAS) OF MUNICIPLAITIES IN SURATTHANI
PROVINCE.

บดินทร์ บัวรอด

Badintorn Buarod

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Faculty of Humanities and Social Science, Suratthani Rajabhat University

Email: badintorn.bou@sru.ac.th

Received 14 January 2023; Revised 27 February 2024; Accepted 28 February 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานและพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ของเทศบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ จำนวน 128 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ จำนวน 32 คน รวมทั้งหมด 160 คน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความถี่ การทดสอบสมมติฐานใช้ค่า T-test และ F – Test และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 (ค่า sig.) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้โปรแกรม Nvivo10 นำมาสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาในลักษณะการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า การทดสอบสมมติฐานที่ 1 ใช้ t-test, f-test กับลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลัง การทดสอบสมมติฐานที่ 2 ใช้สหสัมพันธ์สัมพัทธ์กับปัจจัยการนำเข้าข้อมูลมีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลัง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลัง มีความโดดเด่นในด้านความถูกต้องของระเบียบ รองลงมา ด้านบุคลากร ด้านความเหมาะสมของระบบ ด้านเทคโนโลยี ด้านการควบคุม และด้านการสนับสนุนความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน รัฐบาลควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร เทคโนโลยี รวมถึงการควบคุมระบบคอมพิวเตอร์ให้มีความทันสมัย ในระดับท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ในการใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์อย่างต่อเนื่องควบคู่ไปกับการควบคุมการปฏิบัติงานให้มีมาตรฐานสอดคล้องกับนโยบายจากรัฐบาลส่วนกลางยกระดับให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS, การปฏิบัติงานด้านการคลัง, เทศบาล

Abstract

This article was mixed methods research with the objective of studying factors affecting fiscal operations according to the e-LAAS system of the municipalities in Surat Thani Province. The total sample was 160 people, which was divided into a quantitative group of 128 people and a qualitative group of 32 people. Quantitative data were analyzed using percentage, mean, standard deviation and frequency. Hypotheses were tested with a T-test, an F-Test, and a Pearson correlation coefficient with a significant difference of 0.05 (sig. value). Qualitative data were analyzed with Nvivo10 to support descriptive data analysis in content analysis way.

The findings revealed that the hypothesis 1 which was tested by using the t-test and f-test with different demographic characteristics had no effect on fiscal performance. The hypothesis 2 which was tested by using a correlation coefficient with data input factors affected the fiscal operations. The factors affecting the operations were prominent in terms of the correctness of the regulations, followed by personnel, system suitability, technology, control, and support from the Department of Local Administration. For guidelines development to increase operational efficiency, the government should pay attention to the development of human resources and technology as well as the control of the up-to-date computer systems. Relevant local authorities should continue to focus on encouraging personnel to improve themselves for their knowledge of the use of e-LAAS program along with controlling the operation according to meet the standards relevant to the policy of the central government for further efficiency.

Keywords: Electronic Local Administrative Accounting System (e – LAAS), Fiscal Operations, Municipalities

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานราชการระดับท้องถิ่นที่เกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐเพื่อให้ท้องถิ่นมีการปกครองตนเองตามที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ โดยมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการจัดบริการสาธารณะให้สอดคล้องและตรงกับความต้องการของประชาชนภายในท้องถิ่น เช่น การบริหารจัดการขยะมูลฝอย การจัดให้มีสวนสาธารณะเพื่อการนันทนาการ การสร้างลานกีฬาอเนกประสงค์เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนออกกำลังกายและมีสุขภาพที่ดี สำหรับในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารงานบุคคล การบริหารการคลังและการเงิน สามารถดำเนินการได้อย่างอิสระโดยภาครัฐมีอำนาจหน้าที่กำกับดูแลให้อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมายเท่านั้น ระบบความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนี้เป็นผลมาจากพัฒนาการที่ยาวนานของการปกครองท้องถิ่นที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน อีกทั้งเป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2540 ที่กำหนดบทบัญญัติเกี่ยวกับการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหมวดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ หมวดที่ 5 มาตรา 78 และหมวด 9 มาตรา 282 – 290 (Lertpaitoon, 2006, p.279) มีสาระสำคัญ สรุปได้ว่า กำหนดให้รัฐต้องกระจายอำนาจให้ความเป็นอิสระ (Local Autonomy) กับท้องถิ่นในการพึ่งตนเองและตัดสินใจกิจการของท้องถิ่นบนพื้นฐานหลักแห่งการปกครอง

ตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น (Local – Self Government) โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหารงานบุคคล การบริหารการคลังและการเงิน และมีอำนาจการบริหารจัดการของตนเอง อีกทั้งรัฐยังกำหนดให้ท้องถิ่นดำเนินกิจกรรมพัฒนาเศรษฐกิจ ระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศภายในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วทั้งประเทศโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของชุมชนหรือประเทศเป็นส่วนรวม

ผลจากเจตนารมณ์ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 ที่ได้กำหนดบทบัญญัติการกระจายอำนาจลงสู่ท้องถิ่นเป็นครั้งแรก ก่อให้เกิดการกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างการบริหารงานราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 78 วรรค 3 ให้ภาครัฐดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (Royal Thai Government Gazette, 2007, p.22) มีสาระสำคัญ คือ จะต้องมีการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความสามารถในการพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่นได้เอง ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น ระบบสาธารณูปโภคและระบบสาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้นเป็นสำคัญนอกจากนี้ มีการแก้ไขพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และพระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงกฎหมายรัฐธรรมนูญ ผลจากการแก้ไขกฎหมายดังกล่าว จึงเกิดความชัดเจนในการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีอำนาจในการจัดเก็บรายได้ให้เพียงพอกับการจัดบริการสาธารณะภายในพื้นที่ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ด้วยเหตุนี้ จึงต้องให้ความสำคัญกับงบประมาณรายจ่ายและรายจ่ายให้เกิดความสมดุลเพียงพอกับการจัดบริการสาธารณะบนพื้นฐานของการบริหารงานคลังและระบบบัญชีที่มีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญดังที่ได้กล่าวมา แม้ว่ากรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น เป็นหน่วยงานราชการสังกัดกระทรวงมหาดไทย ได้มีการริเริ่มสร้างมาตรฐานระบบการคลังให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรายได้ มีการจัดทำระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS (Electronic Local Administrative Accounting System) หรือเรียกว่า “ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” มีองค์ประกอบสำคัญ 4 ระบบ คือ ระบบงบประมาณ ระบบรายรับ ระบบรายจ่าย และระบบบัญชี แต่ในการปฏิบัติงานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS เทศบาลได้มีการนำมาใช้งานครั้งแรกตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 และได้มีการจัดโครงการอบรมมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ปัจจุบันก็ยังคงพบปัญหาหลายประการ เช่น ฐานข้อมูลแผนที่และทะเบียนทรัพย์สินไม่เป็นปัจจุบัน ข้อจำกัดของการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจที่แท้จริง และการบันทึกบัญชีไม่สอดคล้องกับงบประมาณรายจ่ายที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังของเทศบาลตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้องให้กับผู้บริหารและบุคลากรของเทศบาล ตลอดจนพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ให้มีความถูกต้องทันสมัยครบถ้วนบนพื้นฐานของการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและการปฏิบัติงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งปรับปรุงระบบการบริการให้เกิดประสิทธิภาพคุ้มค่าสอดคล้องกับนโยบายของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นรวมทั้งเกิดผลสัมฤทธิ์ที่คุ้มค่าสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาภาครัฐดิจิทัล 4.0 ต่อไป

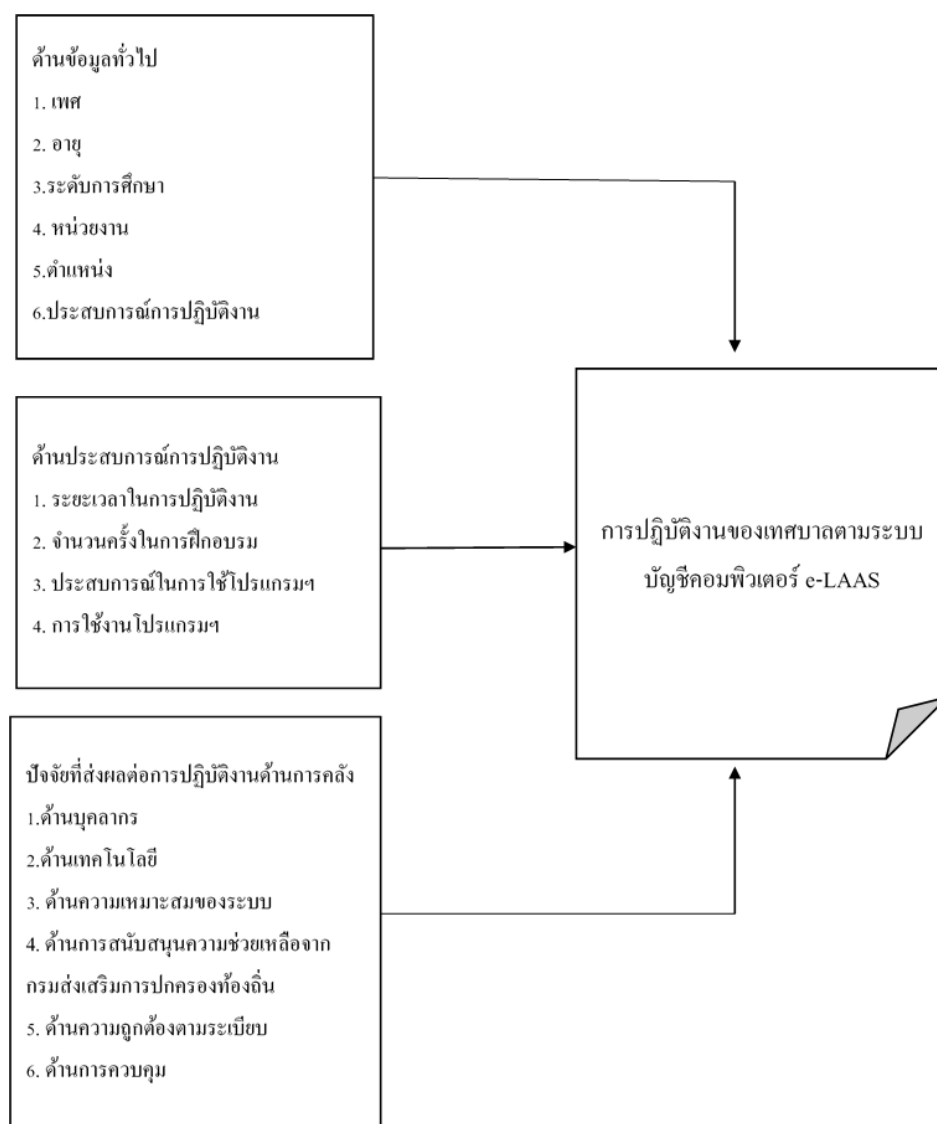
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังของหน่วยราชการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานด้านการคลังของหน่วยราชการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

สมมติฐานการวิจัย

1. ลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ที่มีความแตกต่างกันมีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังของหน่วยงานราชการท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS แตกต่างกัน
2. ปัจจัยการนำเข้าข้อมูลมีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังของหน่วยราชการท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ของเทศบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methodology) โดยมีรายละเอียดของการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ ได้มาจากการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) สังกัดกลุ่มสำนักการคลัง ระดับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ ดำรงตำแหน่งข้าราชการหรือพนักงานราชการ เช่น เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ เจ้าหน้าที่ฝ่ายการคลัง เจ้าหน้าที่ฝ่ายแผนที่และทะเบียนทรัพย์สิน ฯลฯ จำนวน 128 คน กลุ่มตัวอย่างเชิงคุณภาพ จะเป็นระดับผู้บริหาร ดำรงตำแหน่งข้าราชการหรือพนักงานราชการ เช่น ผู้อำนวยการฝ่ายกองคลัง ผู้อำนวยการฝ่ายพัฒนารายได้ และผู้อำนวยการฝ่ายแผนที่และทะเบียนทรัพย์สิน ฯลฯ จำนวน 32 คน โดยกลุ่มตัวอย่างทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพจะมีประสบการณ์ ความรู้ และความเข้าใจในการปฏิบัติงานการใช้โปรแกรม e-LAAS ระยะเวลา 1 – 5 ปี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามสร้างจากการทบทวนวรรณกรรมและตรวจสอบเครื่องมือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้เชี่ยวชาญการบริหารงานคลังด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ พิจารณาตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) และดำเนินการทดสอบกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของครอนบาช (Cronbach's alpha) เพื่อความถูกต้องอันเป็นการแสดงถึงระดับความคงที่ของแบบสอบถาม

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Dept Interview) ในรูปแบบมีโครงสร้าง ข้อคำถามจะสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี และนำร่างข้อคำถามที่มีลักษณะการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – Structured Interview) ให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญการบริหารงานคลังด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ ดำเนินการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ด้วยวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Bistch, 2005: 86)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้นมาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตอบรับแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ได้รับแบบสอบถามคืนกลับจำนวน 53 คน สำหรับในส่วนที่เหลือผู้วิจัยได้ประสานไปยังเทศบาลเพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูลแบบสอบถามด้วยตนเอง จำนวน 75 คน รวมทั้งสิ้น 128 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In – Dept Interview) จากกลุ่มตัวอย่างที่อนุญาตให้สัมภาษณ์ จำนวน 32 คน และค้นหาข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อจะใช้ประโยชน์และข้อดีข้อเสียของการวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาเสริมข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณให้เกิดความชัดเจนและความเข้าใจในปรากฏการณ์ที่ศึกษามากขึ้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ของเทศบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานีในรูปแบบของตารางสรุปผลโดยมีการใช้สถิติการวิเคราะห์ ดังนี้

1. ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าความถี่ (Frequencies)

2. การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

2.1 การทดสอบสมมติฐานโดยใช้การหาค่า Independent Sample t-test สำหรับตัวแปรที่มากกว่าสองกลุ่ม

2.2 การเปรียบเทียบรายคู่ โดยวิธีการทดสอบความแตกต่างรายคู่ของ Scheffe กำหนดค่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 (ค่า sig.)

2.3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson Product – Moment Correlation) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Bartz, 1999, Wichitwanna, 2022) โดยมีเกณฑ์ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ค่า r)	แสดงระดับความสัมพันธ์
+ หรือ - ระหว่าง 0.00 – 0.20	สัมพันธ์ในระดับต่ำมาก
+ หรือ - ระหว่าง 0.21 – 0.40	สัมพันธ์ในระดับต่ำ
+ หรือ - ระหว่าง 0.41 – 0.60	สัมพันธ์ในระดับปานกลาง
+ หรือ - ระหว่าง 0.61 – 0.80	สัมพันธ์ในระดับสูง
+ หรือ - ระหว่าง 0.81 – 1.00	สัมพันธ์ในระดับสูงมาก

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่ได้มาจากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่ม นำมาสังเคราะห์โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) ในรูปแบบการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้โปรแกรมการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ Nvivo10 เพื่อหาความสัมพันธ์ข้อมูลเชิงสาเหตุและผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังของหน่วยราชการ ปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี จะแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ ในประเด็นแรกจะนำเสนอผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณสรุปรายละเอียดในแต่ละด้าน โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าความถี่ (Frequencies) ดังนี้

	ระดับผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน		
	($\bar{X}$)	S.D.	ค่าความถี่
1. ด้านบุคลากร	3.87	0.739	มาก
2. ด้านเทคโนโลยี	3.84	0.743	มาก
3. ด้านความเหมาะสมของระบบ	3.85	0.794	มาก
4. ด้านการสนับสนุนความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	3.60	0.733	มาก
5. ด้านความถูกต้องของระเบียบ	3.97	0.509	มาก

	ระดับผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน		
	($\bar{x}$)	S.D.	ค่าความถี่
6. ด้านการควบคุม	3.76	0.571	มาก

จากตารางที่ 2 สรุปแสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ของเทศบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยด้านความถูกต้องของระเบียบ มีค่าเฉลี่ยและค่าความถี่อยู่ในระดับสูงที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นที่มีค่ารองลงมาลำดับ ประเด็นที่สังเกตได้อย่างชัดเจน คือ ด้านการสนับสนุนความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยและค่าความถี่อยู่ในระดับน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นที่มีค่าตัวเลขสูงกว่า จึงสามารถพิจารณาได้ว่า กระบวนการให้ความช่วยเหลือของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่มีต่อเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนครในการใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ยังไม่ตอบสนองต่อการปฏิบัติงานเท่าที่ควร

สำหรับในประเด็นต่อมาจะเป็นการแสดงผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย 2 ด้าน ประกอบไปด้วย ลักษณะของประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันจะมีผลต่อการปฏิบัติงานการคลังของเทศบาลตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ที่แตกต่างกัน และ ปัจจัยการนำเข้าข้อมูลที่มีผลต่อการปฏิบัติงานการคลังของเทศบาลตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS การทดสอบสมมติฐานที่ 1 จะเป็นการแสดงผลการทดสอบความแตกต่างลักษณะประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS จำแนกตามเพศ

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ด้วยการใช้ t – test

การปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS	เพศ	Mean	S.D.	t	Sig.
การปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามระเบียบ	ชาย	3.23	0.616	-1.025	0.305
	หญิง	3.75	0.607	-1.018	
การตัดสินใจที่รวดเร็วและทันต่อสถานการณ์	ชาย	3.24	0.854	-1.126	0.258
	หญิง	3.77	0.729	-1.010	

จากตารางที่ 3 การทดสอบสมมติฐานด้วยการใช้ Independent Sample t – test พบว่า ความแตกต่างทางเพศไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังของเทศบาลตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในด้านการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามระเบียบและการตัดสินใจที่รวดเร็วและทันต่อสถานการณ์

นอกจากนี้ การทดสอบสมมติฐานมีความครอบคลุมลักษณะของประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS จำแนกตามอายุ ระดับการศึกษา หน่วยงาน ตำแหน่ง และประสบการณ์การปฏิบัติงาน รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ด้วยการใช้ F – test

การปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS	การปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามระเบียบ		การตัดสินใจที่รวดเร็วและทันต่อสถานการณ์	
	F	Sig.	F	Sig.
อายุ	1.342	0.301	0.790	0.497
ระดับการศึกษา	0.498	0.639	0.489	0.632
หน่วยงาน (ระดับของเทศบาล)	0.889	0.535	2.225	0.078
ตำแหน่ง	0.760	0.694	0.954	0.563

การปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS	การปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามระเบียบ		การตัดสินใจที่รวดเร็วและทันต่อสถานการณ์	
	F	Sig.	F	Sig.
ประสบการณ์การปฏิบัติงาน	0.612	0.687	0.902	0.469

จากรายละเอียดตารางที่ 4 การทดสอบสมมติฐานด้วย One – Way ANOVA (F – test) พบว่า ช่วงอายุ ระดับการศึกษา หน่วยงาน ตำแหน่ง และประสบการณ์การปฏิบัติงานที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังของเทศบาลนครตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ทั้งในด้านการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามระเบียบ และการตัดสินใจที่รวดเร็วและทันต่อสถานการณ์

การทดสอบสมมติฐานที่ 2 เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยการนำเข้าข้อมูลที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังของเทศบาลนครตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS บรรยายในลักษณะค่าสหสัมพันธ์สัมพัทธ์ รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงค่าสหสัมพันธ์สหสัมพันธ์เพียร์สันและนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยการนำเข้าข้อมูล	การปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามระเบียบ			การตัดสินใจที่รวดเร็วและทันต่อสถานการณ์		
	Pearson's Correlation	Sig.	Level	Pearson's Correlation	Sig.	Level
ด้านบุคลากร	0.414	0.000*	ปานกลาง	0.345	0.000*	ต่ำ
ด้านเทคโนโลยี	0.425	0.000*	ปานกลาง	0.323	0.000*	ต่ำ
ด้านความเหมาะสมของระบบ	0.568	0.000*	ปานกลาง	0.547	0.000*	ปานกลาง
ด้านการสนับสนุนความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	0.556	0.000*	ปานกลาง	0.529	0.000*	ปานกลาง
ด้านความถูกต้องตามระเบียบ	0.573	0.000*	ปานกลาง	0.561	0.000*	ปานกลาง
ด้านการควบคุม	0.542	0.000*	ปานกลาง	0.527	0.000*	ปานกลาง

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยนำเข้าข้อมูลด้านบุคลากรมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานด้านการคลังของเทศบาลนครตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในด้านการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามระเบียบและการตัดสินใจที่รวดเร็วและทันต่อสถานการณ์อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าสหสัมพันธ์สัมพัทธ์ 0.414 และ 0.345 ตามลำดับ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานด้านการคลังของเทศบาลนครตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในด้านการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามระเบียบและการตัดสินใจที่รวดเร็วอยู่ในระดับปานกลางและการตัดสินใจที่รวดเร็วและทันต่อสถานการณ์อยู่ในระดับต่ำ ด้านความเหมาะสมของระบบ ด้านการสนับสนุนความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และด้านการควบคุม มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานด้านการคลังของเทศบาลนครตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในด้านการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามระเบียบและการตัดสินใจที่รวดเร็วและทันต่อสถานการณ์อยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะปัจจัยด้านความถูกต้องตามระเบียบ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการปฏิบัติงานด้านการคลังของเทศบาลนครตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในด้านการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามระเบียบและการตัดสินใจที่รวดเร็วและทันต่อสถานการณ์มากที่สุด เนื่องจากค่าสหสัมพันธ์สัมพัทธ์สูงถึง 0.573 และ 0.561

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 ในประเด็นลักษณะของประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังของเทศบาลตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ที่แตกต่างกัน และ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการนำเข้าข้อมูลมีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS โดยแต่ละปัจจัยทั้ง 2 สมมติฐาน จะเป็นการทดสอบด้านการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามระเบียบและการตัดสินใจที่รวดเร็วและทันต่อสถานการณ์ รายละเอียดดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงผลสรุปการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	สถิติที่ใช้ในการทดสอบ	ผลการทดสอบ
สมมติฐานที่ 1		
1.1 ปัจจัยด้านเพศ	Independent Samples t – test	ปฏิเสธ
1.2 ปัจจัยด้านอายุ	One – Way ANOVA (F – test)	ปฏิเสธ
1.3 ปัจจัยด้านระดับการศึกษา	One – Way ANOVA (F – test)	ปฏิเสธ
1.4 ปัจจัยด้านหน่วยงาน	One – Way ANOVA (F – test)	ปฏิเสธ
1.5 ปัจจัยด้านตำแหน่ง	One – Way ANOVA (F – test)	ปฏิเสธ
1.6 ปัจจัยด้านประสบการณ์การปฏิบัติงาน	One – Way ANOVA (F – test)	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 2		
2.1 ปัจจัยด้านบุคลากร	Pearson Correlation	ยอมรับ
2.2 ปัจจัยด้านเทคโนโลยี	Pearson Correlation	ยอมรับ
2.3 ปัจจัยด้านความเหมาะสมของระบบ	Pearson Correlation	ยอมรับ
2.4 ปัจจัยด้านการสนับสนุนความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น	Pearson Correlation	ยอมรับ
2.4.1 ปัจจัยด้านความถูกต้องตามระเบียบ	Pearson Correlation	ยอมรับ
2.4.2 ปัจจัยด้านการควบคุม	Pearson Correlation	ยอมรับ

ในประเด็นที่สอง จะนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ สามารถสรุปผลการศึกษาแบ่งออกเป็นทั้งหมด 6 ด้าน

1. ปัจจัยด้านบุคลากร หน่วยงานเทศบาลจะมีการกำหนดภาระหน้าที่ความรับผิดชอบของบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการคลังจะแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ฝ่ายการเงิน ฝ่ายการจัดเก็บรายได้ และฝ่ายพัสดุ โดยทั้ง 3 ฝ่ายงานจะมีการใช้โปรแกรม e-LAAS เช่นเดียวกัน ปัจจัยสำคัญที่มีความชัดเจนมากเป็นพิเศษจะมุ่งไปยังบุคลากรของฝ่ายการเงินและฝ่ายจัดเก็บรายได้จะมีการใช้โปรแกรม e-LAAS มากกว่าฝ่ายงานอื่น ๆ จึงเป็นส่วนสำคัญที่สนับสนุนให้บุคลากรส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในการใช้งานโปรแกรมฯ เป็นอย่างดี อีกทั้งการปรับเปลี่ยนโปรแกรมดังกล่าวแทนการใช้ระบบทำด้วยมือ (Manual) เป็นสิ่งที่กระตุ้นเตือนให้บุคลากรต้องมีการพัฒนาตนเองด้วยการเรียนรู้ผ่านกระบวนการฝึกอบรม เท่ากับว่าเป็นการพัฒนาทักษะการใช้โปรแกรม e-LAAS อันเป็นการยกระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

2. ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการปฏิบัติงานของเทศบาลตำบล เทศบาลเมือง และเทศบาลนคร มีความทันสมัยและพร้อมต่อการใช้งาน ในกรณีที่มีการชำรุดบุคลากรสามารถแจ้งฝ่ายบริหารให้ดำเนินการจัดเปลี่ยนหรือซ่อมแซมได้ทันที ประเด็นสำคัญที่สะท้อนให้เห็นข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบอินเทอร์เน็ตที่ไม่มีความรวดเร็วมากเพียงพอ เนื่องจาก

เทศบาลบางแห่งยังคงมีการใช้ระบบอินเทอร์เน็ตแบบ Single Line (ระบบอินเทอร์เน็ตแบบเส้นทางเดียว) ที่มีการกระจายสัญญาณการใช้งานอินเทอร์เน็ตร่วมกัน เมื่อฝ่ายงานใดฝ่ายงานหนึ่งกำลังเชื่อมต่อการใช้ข้อมูล จะส่งผลให้ฝ่ายงานที่กำลังใช้งานโปรแกรม e-LAAS เกิดความล่าช้าและไม่สามารถส่งข้อมูลไปยังส่วนกลางได้ ข้อจำกัดในประเด็นนี้จะไม่เกิดขึ้นกับเทศบาลขนาดใหญ่ เนื่องจากมีการวางระบบอินเทอร์เน็ตแยกส่วนเฉพาะ เกิดความรวดเร็วในการรับส่งข้อมูลและส่งผลให้ระบบอินเทอร์เน็ตมีความเสถียรเพิ่มมากขึ้น

3. ปัจจัยด้านความเหมาะสมของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS มีความชัดเจน ใช้งานง่ายและมีรายละเอียดเมนูที่มีความครบถ้วน เกิดความสะดวกกับบุคลากรที่รับผิดชอบสามารถนำไปใช้งานได้ทันทีทั้งที่ สำหรับการปรับปรุงพัฒนาโปรแกรมให้มีความทันสมัยจะเป็นหน้าที่รับผิดชอบจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในฐานะหน่วยงานราชการส่วนกลางที่จะดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความพร้อมในการปฏิบัติงาน ข้อมูลสำคัญอีกประการหนึ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์ เทศบาลทุกแห่งมีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ควรมีการปรับปรุงในการเชื่อมโยงรายละเอียดข้อมูลด้านสารสนเทศให้สามารถเชื่อมโยงโปรแกรม e-LAAS กับ e-Plan (ระบบสารสนเทศเพื่อการวางแผนและการประเมินผล) และ e-gp (ระบบการบันทึกข้อมูลจัดซื้อและจัดจ้าง) เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรไม่ต้องป้อนข้อมูลซ้ำซ้อน ใช้เวลาการปฏิบัติงานลดลงและยังเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี

4. ปัจจัยด้านการสนับสนุนความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การสนับสนุนให้ความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจะเป็นเรื่องของการพัฒนาโปรแกรมฯ ให้มีความทันสมัยอย่างสม่ำเสมอ ในกรณีที่เกิดปัญหาการใช้งานเทศบาลสามารถติดต่อสอบถามทางระบบออนไลน์ได้โดยตรง ก็จะได้รับ การแก้ไขปัญหาในเบื้องต้น ประเด็นหนึ่งที่เป็นข้อค้นพบสำคัญ เทศบาลตำบลเป็นเทศบาลขนาดเล็ก เมื่อประสบปัญหาหรือพบเจอข้อจำกัดในการใช้โปรแกรมฯ ก็จะมีการติดต่อสอบถามไปยังเทศบาลเมืองกับเทศบาลนคร เพื่อขอความรู้ในการแก้ไขปัญหามากกว่าการพึ่งพากรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อันเนื่องมาจากมีความเข้าใจว่าบุคลากรมีความชำนาญมากกว่า จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรจะพัฒนากระบวนการให้หน่วยงานเทศบาลรวมถึงหน่วยงานระดับท้องถิ่นรูปแบบอื่น ๆ สามารถเข้าถึงการสอบถามเพื่อ แก้ไขปัญหาได้โดยตรงมากกว่าการให้เทศบาลพึ่งพาตนเอง

5. ปัจจัยความถูกต้องตามระเบียบ การจัดทำข้อมูลทางการเงินมีความครบถ้วนตามฐานข้อมูลเดิมที่ได้มีการบันทึกไว้ แต่เทศบาลขนาดเล็กยังพบข้อจำกัดในการจัดทำฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบัน (real-time) โดยข้อมูลในบางรายการไม่สามารถบันทึกลงในโปรแกรม e-LAAS อันเนื่องมาจากบุคลากรที่รับผิดชอบมีการย้าย ราชการไปทำงานหน่วยงานอื่น จึงทำให้ขาดความต่อเนื่องในการจัดเรียงและบันทึกข้อมูล และเมื่อมีบุคลากร ใหม่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบมาปฏิบัติงานแทน ก็ไม่สามารถทำได้อย่างถูกต้อง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้เวลา เรียนรู้ก่อให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานมาก เหตุการณ์ในลักษณะนี้จะไม่เกิดขึ้นกับเทศบาลขนาดกลางและ ขนาดใหญ่ เนื่องจากมีบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญในระเบียบปฏิบัติ สามารถดำเนินการทดแทนได้ทันที จึง ส่งผลให้การปฏิบัติงานเกิดความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพในการปรับปรุงฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

6. ปัจจัยด้านการควบคุม ระบบการควบคุมการใช้โปรแกรม e-LAAS จะมีความโดดเด่นเรื่องของ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานด้วยการบันทึกข้อมูลด้านการเงินให้เป็นปัจจุบัน ส่งผลให้บุคลากรที่รับผิดชอบจะต้อง ดำเนินการปรับปรุงข้อมูลให้แล้วเสร็จทันตามเวลาที่กำหนดไว้ในแต่ละวันอย่างสม่ำเสมอ ในกรณีที่ไม่สามารถ ดำเนินการเสร็จทันตามเวลาที่กำหนดไว้ได้ โปรแกรม e-LAAS จะทำการปิดกั้นระบบอัตโนมัติส่งผลให้การบันทึก ข้อมูลไม่สามารถทำได้และไม่เป็นปัจจุบันและสร้างข้อจำกัดของการใช้ข้อมูลเพื่อการจัดเก็บรายได้ในระยะยาวได้

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สามารถสรุปจำแนกสาระสำคัญแนวทางการพัฒนาแต่ละประเด็น รายละเอียดดังนี้

1. ด้านบุคลากร รัฐบาลและเทศบาลควรให้ความสำคัญในการพัฒนาบุคลากรด้วยการจัดสรรงบประมาณที่ใช้สำหรับการฝึกอบรมบุคลากรให้มีความสามารถในการใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS โดยกระบวนการฝึกอบรมเน้นความสามารถเชิงเทคนิคผสมผสานกับการประยุกต์ใช้และนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเมื่อพบข้อบกพร่องขณะปฏิบัติงาน รวมถึงควรดำเนินการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้กับภาคเอกชนที่มีส่วนร่วมสำคัญในการพัฒนาโปรแกรม e-LAAS ให้เกิดสมรรถนะสูงสุดในการปฏิบัติงาน

2. ด้านเทคโนโลยี รัฐบาลและเทศบาลควรดำเนินงานโดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลรองรับ (Server) อันเนื่องมาจากในช่วงระยะเวลาที่เทศบาลดำเนินการส่งข้อมูลงบประมาณประจำปีพร้อมกันเป็นจำนวนมาก จะส่งผลให้ระบบการรองรับข้อมูลทำงานเกินขีดความสามารถก่อให้เกิดความล่าช้าและไม่สามารถบันทึกข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เทศบาลตำบล ตั้งอยู่ในพื้นที่ห่างไกลก็จะประสบปัญหาสัญญาณการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่ไม่รวดเร็ว ก็ส่งผลให้การรับส่งข้อมูลในบางช่วงใช้เวลานานมากเกินไป ดังนั้นหากรัฐบาลมีการจัดสรรเงินงบประมาณในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลรองรับและให้เทศบาลขนาดเล็กมีการเลือกใช้สัญญาณอินเทอร์เน็ตที่รวดเร็วมากขึ้น ก็จะเป็นการสนับสนุนให้การบันทึกฐานข้อมูลภาษีของเทศบาลมีความทันสมัยและเป็นปัจจุบัน

3. ด้านความเหมาะสมของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ ผลการศึกษาชี้ชัดว่า รัฐบาลควรสนับสนุนให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดแนวทางการปฏิบัติงานสำหรับเทศบาลให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยเทศบาลได้สะท้อนถึงมุมมองการปฏิบัติงานด้านการคลังที่มีความจำเป็นต้องใช้โปรแกรม 3e ประกอบไปด้วย e-LAAS, e-plan, e-gp ซึ่งการบันทึกข้อมูลในแต่ละโปรแกรมจะแยกส่วนกัน หากมีการพัฒนาเชื่อมโยงข้อมูลกันได้ ก็จะลดระยะเวลาในการปฏิบัติงานและไม่ควรเปลี่ยนแปลงโปรแกรมฯ ดังกล่าวบ่อยครั้งมากเกินไป เพื่อเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดบุคลากรสูญเสียเวลาไปกับการเรียนรู้การใช้งานใหม่ จะเป็นการสนับสนุนให้ประหยัดเวลาและเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ด้านการสนับสนุนความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่าบุคลากรที่ปฏิบัติงานใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS แม้ว่าจะได้รับการฝึกอบรมจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นก็ยังพบปัญหาบางประการที่เกิดจากการขาดความชำนาญในการใช้งาน เมื่อดำเนินการขอความช่วยเหลือไปยังกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในบางครั้งก็ไม่สามารถตอบสนองได้อย่างทันทั่วทั้งที่บุคลากรที่ปฏิบัติงานในเทศบาล จึงมีแนวความคิดให้ภาครัฐกำหนดแนวนโยบายการปฏิบัติงานให้กับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในการจัดตั้งศูนย์กลางประสานงานในการแก้ไขปัญหาให้กับเทศบาลโดยตรง จะเป็นการพัฒนาระบบการบริหารจัดการด้านการคลังในระยะยาว

5. ด้านความถูกต้องตามระเบียบ แนวทางการพัฒนาด้านความถูกต้องตามระเบียบ จะมุ่งไปในประเด็นที่รัฐบาลควรมอบแนวนโยบายให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนดระเบียบข้อบังคับในการปรับเปลี่ยนกำลังคนของเทศบาลให้สอดคล้องกับภาระงาน อันเนื่องมาจากบุคลากรที่รับผิดชอบมีการโยกย้ายสถานที่ปฏิบัติงาน ส่งผลให้บุคลากรที่มาทำงานแทนอ้างถึงภาระงานอื่นจนไม่มีเวลาเพียงพอที่จะให้ความสำคัญรับผิดชอบงานด้านการคลัง ดังนั้นการกำหนดมาตรการทดแทนกำลังคนที่ชัดเจนจะเป็นการสนับสนุนให้บุคลากรมีระเบียบการปฏิบัติงานที่เด่นชัดมากยิ่งขึ้น

6. ด้านการควบคุม ข้อเสนอแนะสำคัญที่เป็นแนวทางการพัฒนาการควบคุม รัฐบาลหรือหน่วยงานราชการส่วนกลางที่รับผิดชอบดูแลระบบการคลังท้องถิ่น ควรกำหนดกฎหมายหรือพระราชบัญญัติที่มีผลบังคับ

ใช้ตามกฎหมายในการสนับสนุนการใช้งานโปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ให้มีความเป็นทางการและมีความเป็นสากล รวมถึงเป็นแบบแผนปฏิบัติหลักที่หน่วยงานราชการท้องถิ่นอย่างเทศบาลจะต้องปฏิบัติตามกฎหมายโดยไม่สามารถหลีกเลี่ยงหรือยกเว้นได้ หากสามารถดำเนินการควบคุมได้ในลักษณะนี้ จะเป็นการส่งเสริมให้เกิดประสิทธิภาพและความชัดเจน

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังของหน่วยราชการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า การทดสอบสมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับของเทศบาล ระดับตำแหน่งงาน ประสบการณ์ การปฏิบัติงาน ที่มีความแตกต่างกันไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Tienhom (2020) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพร้อมในการบริหารงานคลังด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงานและตำแหน่งหน้าที่ที่แตกต่างกันมีผลต่อความพร้อมในการบริหารงานคลังโดยรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 การทดสอบสมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านบุคลากร เทคโนโลยี ความเหมาะสมของระบบ การสนับสนุนความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ความถูกต้องตามระเบียบ และการควบคุม ที่มีความแตกต่างกัน มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS โดยทั้งสองสมมติฐานมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานด้านการคลังของหน่วยราชการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในจังหวัดสุราษฎร์ธานีให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น พบว่า แนวทางการพัฒนาประกอบไปด้วย 1) ด้านบุคลากร ความโดดเด่นที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน คือ การมอบหมายงานได้ตรงกับความสามารถเป็นสิ่งที่สนับสนุนให้เกิดการสั่งสมประสบการณ์ของบุคลากรให้เกิดความชำนาญและเข้าใจในการใช้งานโปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Wattatham (2023) เรื่อง ความพร้อมในการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการมุ่งเน้นให้พนักงานเข้าอบรมเพื่อการคำนวณภาษีได้อย่างถูกต้อง แต่อาจเกิดข้อจำกัดในเรื่องระยะเวลาอบรมค่อนข้างน้อย เจ้าหน้าที่ยังคงไม่เข้าใจในภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างมากเท่าที่ควร ผลการศึกษาที่สอดคล้องเพิ่มเติมของ Raibson-tier (2019) เรื่อง การเตรียมความพร้อมของเทศบาลเมืองเขารูปช้างในช่วงเวลาเปลี่ยนผ่านการจัดเก็บภาษีท้องถิ่น พบว่า การเตรียมความพร้อมการจัดเก็บภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างควรเน้นพัฒนาในประเด็น การจัดอบรมเจ้าหน้าที่ การจัดโครงการให้ความรู้กับเจ้าหน้าที่และประชาชนผู้ชำระภาษี รวมถึงการจัดทำเอกสารประกอบความรู้เกี่ยวกับภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้างให้กับเจ้าหน้าที่และประชาชน จะเป็นการสนับสนุนให้บุคลากรมีความชำนาญการจัดเก็บภาษีได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านเทคโนโลยี ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลรองรับ (Server) เพื่อการรับส่งข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่า ในช่วงเวลาที่มีการปิดงบประมาณหรือช่วงเวลาเร่งด่วน มีการส่งข้อมูลงบประมาณไปยังส่วนกลางเป็นจำนวนมาก ประกอบกับเทศบาลบางพื้นที่มีการวางระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตแบบ Single Line เกิดสภาวะแย่งกันใช้งานจนไม่สามารถรับส่งข้อมูลได้ ก่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่ล่าช้า โดยผลการศึกษาสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Janjit (2015) เรื่อง ความพร้อมในการดำเนินงานบนระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) ในเขตอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่า การรับส่งข้อมูลบนพื้นฐานของระบบสัญญาณ

อินเทอร์เน็ตที่ไม่มีเสถียรภาพจะส่งผลให้การส่งข้อมูลระบบงานไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มที่ อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Tienhom (2020) เรื่อง ความพร้อมในการบริหารงานคลังด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ (e-LAAS) ขององค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบุรี พบว่า สัญญาณในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเพื่อการปฏิบัติงานไม่มีคุณภาพจะส่งผลให้ไม่สามารถรายงานผลสรุปการปฏิบัติงานให้กับส่วนกลางได้อย่างทันท่วงที ดังนั้น การพัฒนาระบบการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตให้มีความรวดเร็ว จะส่งผลให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จมากขึ้น 3) ด้านความเหมาะสมของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ ให้ความสำคัญกับการปรับปรุงพัฒนาโปรแกรมฯ เพื่อให้เกิดความสะดวกในการใช้งาน โดยผลการศึกษาเชิงปริมาณบ่งชี้ว่า โปรแกรมฯ มีรูปแบบหน้าจอและขั้นตอนการบันทึกข้อมูลที่เข้าใจง่าย มีความสัมพันธ์กับผลการศึกษาเชิงคุณภาพที่สรุปได้ว่า โปรแกรมฯ ที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นสนับสนุนให้ใช้งานไม่มีความจำเป็นที่จะต้องปรับปรุงหรือแก้ไขสามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงานได้ทันที ทั้งผลการศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Intarayam (2013) เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ความเหมาะสมของระบบมีผลต่อการปฏิบัติงานการคลังด้วยระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS จะสนับสนุนให้เกิดความถูกต้อง เข้าใจง่าย รวดเร็วและทันต่อการตัดสินใจ ทั้งนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Suwan (2017) เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำระบบบันทึกบัญชีอิเล็กทรอนิกส์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (e-LAAS) มาใช้ในเทศบาลตำบลของภาคอีสานตอนบน พบว่า การเลือกใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ที่มีคุณภาพเพียงพอและเป็นปัจจุบัน จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงานได้จริงรวมถึงบรรลุวัตถุประสงค์ที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้วางแนวทางไว้ 4) ด้านการสนับสนุนความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น มีการกำหนดนโยบายสำคัญให้เทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในการจัดทำข้อมูลระบบการคลังเพื่อให้เกิดความชัดเจนและเป็นมาตรฐานเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยต่างประเทศของ Geraldine Robbins , Emer Mulligan , Fiona Keenan (2015) เรื่อง “e-Government in Irish Revenue : The Revenue On-Line Service - a success story? สรุปใจความสำคัญได้ว่า การจัดทำระบบการจัดเก็บรายได้แบบอิเล็กทรอนิกส์ ควรได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลอาจจะอาศัยความร่วมมือกับภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมพัฒนารวมถึงจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรให้เกิดความเชี่ยวชาญรองรับระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ผลการศึกษาเชิงปริมาณและคุณภาพ สะท้อนรายละเอียดเพิ่มเติมในประเด็นของการประสบปัญหาที่เกิดจากการใช้งานโปรแกรมฯ หน่วยงานเทศบาลจะหลีกเลี่ยงการขอความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น อันเนื่องมาจาก ความยากในการติดต่อประสานงานเพื่อขอความช่วยเหลือ ด้วยเหตุนี้ จึงมีการให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นควรจัดตั้งศูนย์ประสานงานในการแก้ไขปัญหาเป็นการเฉพาะ เพื่อให้หน่วยงานเทศบาลสามารถดำเนินการติดต่อสอบถามได้โดยตรง ข้อเสนอแนะดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับผลการศึกษาของ Ahmad et al (2013) เรื่อง Factors that Affect Accounting Information System Implementation and Accounting Information Quality: A Survey in University Utara Malaysia สรุปใจความสำคัญ พบว่าผู้บริหารที่มีอำนาจสั่งการควรให้ความสำคัญกับข้อมูลสารสนเทศทางบัญชีที่มีความถูกต้องและผิดพลาดน้อยที่สุด ทำให้ข้อมูลที่น่าไปใช้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด การแนะนำ การฝึกอบรมให้ผู้ที่มีหน้าที่ในการใช้งานระบบสารสนเทศ ย่อมทำให้องค์กรได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่ในการใช้ระบบสารสนเทศเพื่อการแก้ไขปัญหา 5) ด้านความถูกต้องตามระเบียบ ความโดดเด่นที่ชัดเจนจะเกี่ยวข้องกับ การปรับปรุงข้อมูลระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สอดคล้องกับ

ผลการศึกษาของ Jantawang (2019) เรื่อง การบริหารการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดภูเก็ต พบว่า การพัฒนาระบบฐานข้อมูลและกระบวนการจัดเก็บภาษี เป็นการเพิ่มสมรรถนะการบริหารจัดการด้านการคลังเพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการจัดบริการสาธารณะในระยะปานกลางและระยะยาว 6) ด้านการควบคุม โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS จะมีกรอบระยะเวลาควบคุมการปฏิบัติงาน โดยบุคลากรที่รับผิดชอบจะต้องดำเนินการบันทึกข้อมูลระบบการคลังให้เสร็จภายในวันทำการ อันเป็นการปรับฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Buarod (2018) ได้ทำการศึกษาเรื่อง City Municipality and Innovation of Revenue Collection Management ผลการศึกษาพบว่า การควบคุมการปฏิบัติงานของเทศบาลจะมีการใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในการส่งข้อมูลการบริหารจัดเก็บรายได้ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตไปยังกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นก่อให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงฐานข้อมูลเป็นปัจจุบันและสามารถติดตามการปฏิบัติงานของเทศบาลนครได้ตลอดเวลา

สรุป

จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ของเทศบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี การทดสอบสมมติฐานที่ 1 และ 2 พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับของเทศบาล ระดับตำแหน่งงาน ประสบการณ์การปฏิบัติงาน ไม่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS สำหรับปัจจัยด้านบุคลากร เทคโนโลยี ความเหมาะสมของระบบ การสนับสนุนความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ความถูกต้องตามระเบียบ และการควบคุม มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านการคลังตามระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS โดยทั้งสองสมมติฐานมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ในประเด็นของการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติงานด้านการคลังของเทศบาลในจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีองค์ความรู้สำคัญที่ได้จากการวิจัย 6 ประเด็น ได้แก่ ด้านบุคลากร มีการมอบหมายภาระหน้าที่ในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน ด้านเทคโนโลยี ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบฐานข้อมูลให้มีเสถียรภาพ ด้านความเหมาะสมของระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ พัฒนาปรับปรุงโปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ให้ใช้งานง่าย สะดวกและรวดเร็ว ด้านการสนับสนุนความช่วยเหลือจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กำหนดนโยบายให้ใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ในการบันทึกข้อมูลด้านการคลังให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน ด้านความถูกต้องตามระเบียบ พัฒนาปรับปรุงระบบฐานข้อมูลแผนที่และทะเบียนทรัพย์สินให้เป็นปัจจุบันเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการบริหารงาน และด้านการควบคุม การบันทึกข้อมูลด้านการคลังภายในวันทำการเพื่อปรับปรุงฐานข้อมูลให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ อย่างไรก็ตาม ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นจากการใช้ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่เข้ามาสนับสนุนการปฏิบัติด้านการคลังให้เกิดความสะดวกและรวดเร็ว ทั้งนี้จะประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับสมรรถนะของบุคลากรที่รับผิดชอบการปฏิบัติงานในทุกระดับว่าจะสามารถประยุกต์ใช้ได้มากน้อยเพียงใด

ข้อเสนอแนะ

1. ควรจัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้งานระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ให้กับผู้ปฏิบัติงานด้านการคลังอย่างทั่วถึง
2. การปฏิบัติงานด้านการคลังในปัจจุบันมีการบังคับใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS เป็นหลัก ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาโปรแกรม e-LAAS, e-Plan และ e-gp ให้มีการเชื่อมโยงข้อมูลเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการบันทึกข้อมูลซ้ำ ช่วยให้เกิดความสะดวกและประหยัดเวลามากขึ้น

3. เทศบาลควรให้ความสำคัญกับการเลือกใช้ระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ต เนื่องจากเป็นตัวกลางสำคัญในการเชื่อมโยงข้อมูลไปยังส่วนกลาง คือ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
4. ควรมีการกำหนดกฎหมายหรือระเบียบปฏิบัติในการบังคับใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ e-LAAS ให้ชัดเจน เนื่องจากเมื่อเกิดปัญหาจะสามารถกำหนดแนวทางการปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นทางการได้

References

- Ahmad Al – Hiyari and others. (2013). Factors that Affect Accounting Information System Implementation and Accounting Information Quality: A Survey in University Utara Malaysia. *American Journal of Economics*. 3(1): 27 – 31.
- Bartz, A.E. (1999). *Basics Statistical Concepts*. 4 th ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Bitsch, V. (2005). Qualitative Research: A Grounded Theory Example and Evaluation Criteria. *Journal of Agribusiness*, 23, pp.75-91.
- Buarod Badintorn. (2018). City Municipality and Innovation of Revenue Collection Management. *Thesis: Doctor of Public Administration* (Public Policy and Public Management). Faculty of Graduate Studies. Mahidol University. p. 206.
- Chantawang Noppadon. (2019). Fiscal Management of Phuket Local Administrative Organizations. *Doctoral thesis*, Faculty of Political Science, Phuket Rajabhat University.
- Department of Local Administration. (2020). *Local government information*. (Online). Source: <http://www.dla.go.th/work/abt/> Accessed on December 12, 2020.
- Intharayam Orapan. (2013). *Factors Affecting the Fiscal Performance of Local Administrative Organizations Based on Electronic Local Administrative Accounting System (e-LAAS) in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province*. Master of Business Administration. Pathum Thani: Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
- Kuntharika Chanjit and others. (2015). The Operation of Electronic local Administrative Accounting System (e-LAAS) in Maesod District, Tak Province. *Journal of Northern College*. Vol. 2 Issue 1. (January – June 2015).
- Lertpaitoon Somkid. (2006). *Constitutional Law: New Principles According to the Constitution of the Kingdom of Thailand 1997*. Bangkok: Thammasat University Press.
- Robbins, Geraldine and Mulligan, Emer and Keenan, Fiona, E-Government in the Irish Revenue: The Revenue On-Line Service (ROS): A Success Story? (November 2015). *Financial Accountability & Management*, Vol. 31, Issue 4, pp. 363-394, 2015.
- Royal Thai Government Gazette. (2007). Constitution of the Kingdom of Thailand 2007. *Office of the Prime Minister*. Volume 27 Chapter 47 A.
- Raibsonthier Mothima & Wattatham Sadanon. (2019). *The Preparation of Khaorooopchang Municipality During the Transition to Local Taxation*. In The 2nd National Conference on Humanities and Social Sciences: Humanities and Social Sciences, Social innovation. (pp. 727-736). Songkhla: Songkhla Rajabhat University.

- Suwan Pawadee. (2017). *Factors Affecting Successful Steps in Implementing an Accounting System Electronic Local Administrative Organization (e-LAAS) used in the municipality of Upper Northeast. Master of Business Administration*. Business Administration. Faculty of Liberal Arts and Management Sciences pp.71-72.
- Thienhom Usanee. (2020). *Readiness in treasury management with Electronic Local Administrative Accounting System (e-LAAS) of Sub-district Administrative Organizations in Phetchaburi Province, Thesis, Master of Business Administration*. Ramkhamhaeng University. p.85.
- Thienhom Usanee (2020) Readiness for treasury management with computer accounting system of Sub-district Administrative Organizations in Phetchaburi Province. *Social Science Journal of Prachachuen Research Network*. Vol. 2 Issue 1 (January – April 2020) p.49.
- Wattatam Sadanon. (2023). The Readiness for Collecting the Land and Building Tax of Local Government Organizations in Muang District, Songkhla Province. *Journal of Political Science and Public Administration, Year 14*, No. 1 (January-June 2023). pp.227 – 246.
- Wijitwanna Somtawin (2022). Relationship statistics: how to use. *Humanities and Social Sciences Journal Ratchaphruek University, Year 8*, No. 2 (May – August 2022). p. 11.

การวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี
หลังสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

PERSONAL FINANCIAL PLANNING OF PEOPLE IN UDON THANI PROVINCE
AFTER COVID-19 RESTRICTION

กัลยารัตน์ หัสโรค์

Kanyarat Hassaro

วิทยาลัยพณิชยบัณฑิต

Pitchayabandit College, Thailand

Email: tui.h2511@gmail.com

Received 20 December 2023; Revised 28 February 2024; Accepted 29 February 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการเงินส่วนบุคคล เปรียบเทียบพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และศึกษาปัจจัย การวางแผนการเงินที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ประชาชนที่มีงานทำในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 400 คน โดยการคำนวณสูตรทาโร ยามาเน่ และการสุ่มตัวอย่าง แบบไม่อาศัยความน่าจะเป็นด้วยวิธีแบบบังเอิญ เครื่องมือการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม และสถิติที่ใช้ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์สมการการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีงานทำในจังหวัดอุดรธานีมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลอยู่ในระดับมาก ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลต่างกันด้วย และปัจจัย ด้านทัศนคติทางการเงิน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ 0.01 ผลที่ได้สามารถนำไปกำหนด เป้าหมายทางการเงินที่ชัดเจน การเพิ่มรายได้และควบคุมรายจ่ายให้มีประสิทธิภาพ มีการออมและการลงทุน เพิ่มเพื่อใช้จ่ายในวัยเกษียณอย่างราบรื่น และลดความเสี่ยงกับปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้ในอนาคต

คำสำคัญ: การวางแผนการเงินส่วนบุคคล, ปัจจัย, พฤติกรรม, ไวรัสโคโรนา 2019

Abstract

This research article aimed to study the level of opinions about personal financial planning, to compare Personal financial planning behavior classified by demographic characteristics, and to study factors of the personal financial planning influencing on financial

planning behavior of people in Udon Thani Province after COVID-19 restriction. The research model was quantitative research and used questionnaires for instrument research. The samples were 400 people who have jobs in Udon Thani Province. The sample size was determined according to Taro Yamane and used non-probability sampling by accidental sampling. The statistics used in the analysis were mean, standard deviation, One-Way ANOVA and Stepwise multiple regression analysis. The result of the study found People who have jobs in Udon Thani Province generally have opinions about personal financial planning and engage in it at a high level. Demographics such as gender, age, education, marital status, and income vary also affects different financial planning behaviors as well. Three key factors influence personal financial planning : Financial Attitude, Perception of information, Knowledge about financial planning. The all 3 factors are all the positive, at significance level 0.01. The results can be used to set financial goals. Increasing income and controlling expenses effectively to the additional savings and investments to cover all the payments in retirement. and reduce the risk of various problems that cannot be controlled in the future.

Keywords: Personal Financial Planning, Factors, Behavior, COVID-19

บทนำ

ประเทศไทยได้เผชิญวิกฤติสุขภาพกับโรคโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อชีวิตของผู้คนในทุกด้าน ทั้งเชิงบวกและเชิงลบ ซึ่งผลกระทบเชิงลบที่มหาศาลคือ ทำให้เศรษฐกิจซบเซานานหลายปี เพราะไทยพึ่งการส่งออกและการท่องเที่ยว โดยกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund : IMF) ชี้ว่า ผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศไทย (Gross Domestic Product : GDP) จะปรับตัวลดลงถึง -6.7% ซึ่งถือว่าหนักมาก ทำให้กระทบต่อความมั่นคงของประเทศ และเป็นผลกระทบระยะยาว 2-3 ปี จากวิกฤติ COVID-19 สังคมไทยเรียนรู้และมีการรับมือกับอนาคตอย่างจริงจัง โดยสังคมเรียนรู้ว่าความเสี่ยงมีอยู่ คนรวย คนจนมีโอกาสดูแลความเสี่ยงเท่า ๆ กัน สังคมเรียนรู้ว่าปัญหาเรื่องสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ไม่ใช่เป็นเรื่องแยกส่วนกันทุกอย่างเกี่ยวข้องกันหมด การแก้ปัญหาควรอยู่ส่วนกลางอย่างเดียวไม่พอต้องมีการกระจายอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัดและหน่วยงานต่างๆ และเรียนรู้ว่าสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้เราเห็นปัญหาช่องว่างทางรายได้มีความเหลื่อมล้ำ และมีช่องว่างทางความคิดอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามสิ่งที่ทุกคนควรทำคือ พยายามที่จะผ่านวิกฤตินี้ไปได้ ควรมีการเรียนรู้และมองไปข้างหน้า (Post COVID-19) พร้อมกับหาโอกาสในวิกฤติเพื่อสร้างสังคมใหม่ที่ดีขึ้น สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) ได้ร่วมกับหลายองค์กรเพื่อติดตามและประเมินบทเรียนของวิกฤติ COVID-19 เพื่อนำสู่สังคมสุขภาวะ และการทำงานของ สช. เพื่อช่วยเสริมมาตรการของรัฐให้ได้ผลและบรรเทาความทุกข์ร้อนของประชาชน โดยนำสิ่งที่เกิดขึ้นมาถอดบทเรียนพร้อมกับการมองไปข้างหน้า เพื่อนำไปสู่การประยุกต์ใช้ขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะในอนาคต (National Health Commission Office, 2021) รูปแบบการใช้ชีวิตของประชาชนหลังวิกฤติ COVID-19 โดยการวิเคราะห์มุมมองในประเด็นที่มีผลกระทบต่อผู้คนในชีวิตประจำวัน ในรูปแบบการใช้ชีวิตแบบวิถีชีวิตใหม่ (New Normal) ส่งผลกระทบต่อด้านอื่นๆ ที่สำคัญที่สุดคือ “การทำมาหากิน” อันเป็นมิติในภาคประชาชนขณะที่ในมิติของประเทศคือผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ ไม่มีทางที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจขับเคลื่อนไปอย่างปกติได้ หากเน้นที่ทำให้

การดำเนินชีวิตของผู้คนไม่เป็นปกติ เช่นเดียวกันหากเน้นที่ทำให้การดำเนินชีวิตของผู้คนเป็นปกติ ก็ไม่สามารถควบคุมการระบาดของเชื้อโควิดที่เกิดจากการสัมผัสใกล้ชิดได้ การบริหารให้ผู้ประชาชนยังทำมาหากินได้ ในวิถีชีวิตที่มีศักยภาพในการป้องกันการระบาด จึงต้องอาศัยความสามารถอย่างสูงยิ่งของผู้นำประเทศ ต้องมีทั้งศาสตร์อันหมายถึงความรู้ความเข้าใจ และศิลป์อันหมายถึงจินตนาการหรือวิชั่น และความสามารถที่จะคิดวิธีจัดการให้เกิดความกลมกลืนสั่นไหวประคับประคองการดำเนินชีวิตของประชาชนให้ราบรื่น ให้ประเทศชาติไม่เสียหาย (City Law Office, 2021)

ดังนั้น ประชาชนต้องมีการวางแผนด้านการเงินส่วนบุคคลเพื่อการดำเนินชีวิตให้ราบรื่น ซึ่งการวางแผนทางการเงินเป็นเครื่องมือที่ช่วยเตรียมความพร้อมและนำชีวิตไปสู่ความมั่นคงทางการเงิน ควรเริ่มจากการปลูกฝังนิสัยการใช้จ่ายและการออมอย่างสมเหตุสมผลและมีวินัยตั้งแต่เด็กๆ เมื่อเข้าสู่วัยทำงานก็จะต้องรู้วิธีการวางแผนและจัดสรรเงินที่ได้มาให้เพียงพอในการใช้จ่ายและการเก็บออมเพื่ออนาคต (Gitman, L.J., Joehnk, M.D. & Billingsley, R.S., 2020) อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีหลายปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Poolphon, S., 2022) และปัจจัยการวางแผนการเงินประกอบด้วย การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้เกี่ยวกับวางแผนทางการเงิน ภาวะทางเศรษฐกิจ ทศนคติทางการเงิน และปัจจัยอื่นๆ (Utthasingh, C., et al., 2023 ; Klinglek, L., et al., 2022) ซึ่งส่งผลให้ประชาชนสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลในแต่ละด้านได้ ซึ่งประกอบด้วย ด้านการกำหนดเป้าหมายทางการเงิน ด้านการบริหารรายได้ ด้านการบริหารค่าใช้จ่าย ด้านการออม ด้านการลงทุน และด้านการวางแผนเกษียณ (Kitdamrongtham, P, & Tulasombat, S., 2023 ; Sarapat, S., Inlakorn, S., & Chinchot, C., 2022)

เมื่อเปรียบเทียบการว่างงานของประชาชนในจังหวัดอุดรธานีในช่วงเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปี พ.ศ. 2564 พบว่า มีผู้ว่างงานจำนวน 19,320 คน (Labor office Udon Thani Province, 2021) และช่วงหลังเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปี พ.ศ. 2566 พบว่า มีผู้ว่างงานจำนวน 8,953 คน (Labor office Udon Thani Province, 2023) ซึ่งลดลง จำนวน 10,367 คน คิดเป็นร้อยละ 46.34 จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานในจังหวัดอุดรธานี จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษา การวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อแนวทางเตรียมความพร้อม และนำไปใช้ประโยชน์ต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลให้มีประสิทธิภาพ และประชาชนจะได้มีการดำรงชีวิตอย่างราบรื่น หลังสถานการณ์ต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตในอนาคตและมีความมั่นคงอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
- 2) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ของประชาชนจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์
- 3) เพื่อศึกษาปัจจัยการวางแผนการเงินที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากบทความวิจัยของ Kerdjaras, S. (2018) ; Udomchian, A. (2018) ; Wiryachongcharoen, C. (2020) ; Kuanrudee, H., Srimaitri, M., & Tamsiwan, O. (2022) ; Poolphon, S. (2022) ; Sarapat, S., Inlakorn, S., & Chinchot, C. (2022) ; Lomtaku, W., & Leewiwatwong, S. (2023) ; Rachanikorn, A., et al. (2023) ; Lai, M. M., & Tan, W. K. (2009) สรุปได้ว่าประชากรศาสตร์ หมายถึง การศึกษาข้อมูลทางประชากรศาสตร์ในข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มเป้าหมายที่มีความแตกต่างกันด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ซึ่งอาจมีอิทธิพลทำให้บุคคลมีพฤติกรรมแตกต่างกันไปและเพื่อให้เห็นความแตกต่างของบุคคลในการวางแผนด้านการเงิน หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

แนวคิดปัจจัยการวางแผนการเงิน ผู้วิจัยได้ศึกษาจากบทความวิจัยของ Chanapai, A., & Prukumpai, S. (2022) ; Klinglek, L., et al. (2022) ; Kuanrudee, H., Srimaitri, M., & Tamsiwan, O. (2022) ; Leewiwatwong, S., et al. (2022) ; Poolphon, S. (2022) ; Rachanikorn, A., et al. (2023) ; Somsri, W., & Yomjinda, L. (2023) ; Utthasingh, C., et al. (2023) ; Lai, M. M., & Tan, W. K. (2009) ; Mahapatra, M. S., Raveendran, J., & De, A. (2019) สรุปได้ว่า ปัจจัยการวางแผนการเงิน หมายถึง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล อาจมีผลทำให้สถานะการเงินของบุคคลเปลี่ยนไป ดังนี้

1) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร คือ กระบวนการที่บุคคลเปิดรับต่อข้อมูลข่าวสารตั้งใจรับข้อมูลนั้น และทำความเข้าใจ โดยกระทำการหาข่าวสารผ่านช่องทางต่างๆ เช่น อ่านหนังสือพิมพ์ ฟังวิทยุ และชมรายการโทรทัศน์ โดยแต่ละบุคคลมีความต้องการข่าวสารด้วยเหตุผลที่แตกต่างกันไป ได้แก่ เพื่อต้องการรู้เหตุการณ์ (Surveillance) โดยติดตามความเคลื่อนไหว และสังเกตการณ์รอบตัวที่จะรู้ได้ว่าอะไรกำลังจะเกิดขึ้นเพื่อให้ทันเหตุการณ์ เพื่อต้องการคำแนะนำ (Guidance) ในการปฏิบัติให้ถูกต้องและช่วยในการตัดสินใจของแต่ละบุคคลในแต่ละวัน เพื่อนำเอาข้อมูลข่าวสารนั้นไปใช้ในการสนทนา (Participated Communication) และเพื่อความตื่นเต้น (Excitement) สร้างความรู้สึกเสมือนอยู่ในเหตุการณ์จริง

2) องค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน คือ ความรู้และความเข้าใจ แนวความคิดที่เกี่ยวกับการเงิน ความเสี่ยงทางการเงิน รวมถึงทักษะ แรงจูงใจ และความเชื่อมั่นที่จะใช้ความรู้และความเข้าใจเหล่านี้ในการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ในหลากหลายบริบททางการเงิน เพื่อปรับปรุงความอยู่ดีมีสุขทางการเงินของปัจเจกและสังคม และช่วยให้สามารถมีส่วนร่วมในชีวิตทางเศรษฐกิจ

3) ภาวะทางเศรษฐกิจ คือ ภาวะเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงในหลายรูปแบบทั้งเศรษฐกิจแบบรุ่งเรืองหรือเศรษฐกิจแบบถดถอย ทั้งนี้ ไม่ว่าเศรษฐกิจจะอยู่ในภาวะใด บุคคลย่อมจำเป็นต้องมีรายได้และมีการใช้จ่ายเพื่อการอุปโภคบริโภค ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเงินส่วนบุคคลอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อย่างไรก็ตามในช่วงที่เศรษฐกิจถดถอยย่อมมีโอกาสมากขึ้นที่บุคคลจะได้รับผลกระทบทางลบจากภาวะเศรษฐกิจดังกล่าว หากบุคคลมีรายได้ที่ไม่เพียงพอสำหรับรายจ่าย โดยเฉพาะรายจ่ายที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีพ บุคคลดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะก่อหนี้ส่วนบุคคลหรือหนี้ครัวเรือนเพื่อนำเงินมาใช้จ่ายหนี้ครัวเรือนดังกล่าวคือ ภาระผูกพัน และจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตในอนาคตเช่นกัน และในที่สุดภาระหนี้สินที่สูงเกินไปรวมทั้งหนี้สินที่ไม่จำเป็นจะทำให้ความมั่งคั่งของบุคคลดังกล่าวลดน้อยลง

4) ทักษะทางการเงิน คือ ความคิดเห็นทางด้านการเงิน หรือเรื่องความสุขกับการใช้เงินมากกว่าการออม เช่น มีความสุขกับการใช้เงินมากกว่าการออม มีชีวิตอยู่เพื่อวันนี้และไม่คิดวางแผนเพื่ออนาคต และมีเงินต้องรับใช้ เป็นต้น

5) ปัจจัยอื่นๆ คือ ปัจจัยอื่นที่มีผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลที่เปลี่ยนไป คือ สถานการณ์ปัจจุบัน รูปแบบการดำเนินชีวิต กฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และสังคม

แนวคิดพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ผู้วิจัยได้ศึกษาจากบทความวิจัยและบทความวิชาการของ Boonnun. W. (2018) ; Udomchian, A. (2018) ; Suthiphongphan, A. (2021) ; Chanapai, A., & Prukumpai, S. (2022) ; Sarapat, S., Inlakorn, S., & Chinchot, C. (2022) ; Kitdamrongtham, P, & Tulasombat, S. (2023) ; Lomtaku, W., & Leewiwatwong, S. (2023) ; Lai, M. M., & Tan, W. K. (2009) ; Boon, T. H., Yee, H. S., & Ting, H. W. (2011) ; Mahapatra, M. S., Raveendran, J., & De, A. (2019) สรุปได้ว่า พฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล หมายถึง พฤติกรรมการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมช่วยสร้างวินัยทางการเงินที่ดีทำให้บุคคลดำรงชีพได้อย่างมีคุณภาพและเหมาะสม ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน การบริหารรายได้ การบริหารค่าใช้จ่าย การออม การลงทุน และการวางแผนเกษียณ

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำผลสรุปมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนผู้มีงานทำในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 585,543 คน (Labor office Udon Thani Province, 2023) กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีงานทำในจังหวัดอุดรธานี จำนวน 400 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, T., 1973) และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็นด้วยวิธีแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) (Srisa-at, B., 2017)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการดังนี้

1) การสร้างเครื่องมือ โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยให้สอดคล้องกับประเด็นเนื้อหา ขอบเขตการวิจัย และกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการวางแผนการเงิน ประกอบด้วย การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน ภาวะทางเศรษฐกิจ ทักษะทางการเงิน และปัจจัยอื่นๆ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน การบริหารรายได้ การบริหารค่าใช้จ่าย การออม การลงทุน และการวางแผนเกษียณ ส่วนที่ 1-3 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close Ended Question) ข้อคำถามเป็นแบบตัวเลือก (Check List) และส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-Ended Question) โดยให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ ผู้วิจัยกำหนดคำถามคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถามเพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องที่สุด คือ ท่านมีอายุ 15 ปีขึ้นไป และเป็นผู้มีงานทำอยู่ในจังหวัดอุดรธานี หรือไม่ ถ้าใช้ท่านสามารถตอบแบบสอบถามได้ แต่หากไม่ใช่ให้จบแบบสอบถาม

2) การพัฒนาเครื่องมือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC: Index of Item-Objective Congruence) ได้ค่า IOC ตอนที่ 1, 2 และ 3 เท่ากับ 0.60-1.00 ทุกข้อ และนำไปทดสอบความเชื่อมั่นแบบสอบถาม พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค

รวมทั้งฉบับ เท่ากับ 0.92 ซึ่งมีค่าสูงกว่า 0.8 แสดงว่า แบบสอบถามชุดนี้มีคุณภาพดี สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บแหล่งข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยการสำรวจจากแบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้มีงานทำในจังหวัดอุดรธานี โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามให้กับผู้มีงานทำอยู่ในจังหวัดอุดรธานีด้วยตนเอง และเก็บแบบสอบถามผ่านช่องทางออนไลน์โดยใช้ Google FORM ระหว่างเดือน กันยายน-ตุลาคม 2566 เป็นเวลา 2 เดือน 2) เมื่อได้แบบสอบถามจำนวน 400 ชุดครบแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูลในแบบสอบถาม และ 3) นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัส บันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์ เพื่อวิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสอบถาม ดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา คือ สถิติที่นำมาใช้เพื่ออธิบายข้อมูลปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประกอบด้วย ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และบรรยายระดับความความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการวางแผนการเงินและพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2) สถิติเชิงอนุมาน คือ สถิติเพื่อทดสอบคุณสมบัติของตัวแปร และสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

2.1) สถิติเพื่อทดสอบคุณสมบัติของตัวแปร เป็นการวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบ คุณสมบัติของข้อมูลให้สอดคล้องกับข้อกำหนดในการใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ คือ ตัวแปรอิสระจะต้องมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามเป็นเส้นตรง (Linearity) และไม่เกิดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง (Multicollinearity) คือ การที่ตัวแปรอิสระมีความสัมพันธ์กันสูงมากเกินไป จะเกิดปัญหาทำให้ผลการวิเคราะห์มีความคลาดเคลื่อนสูง โดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) ซึ่งควรมีค่าไม่เกิน 0.7 ค่า VIF (Variance Inflation Factors) ตามเกณฑ์มาตรฐาน ค่า VIF ควรมีค่า ≤ 10 ค่า Tolerance ตามเกณฑ์มาตรฐานต้องมีค่า อยู่ระหว่าง 0-1 (Wanichbancha, K., 2016)

2.2) สถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การวิเคราะห์เปรียบเทียบพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (Analysis of Variance: ANOVA) และเมื่อพบความแตกต่างจะทำการทดสอบ ด้วยการเปรียบเทียบเป็นคู่ (Multiple Comparison) ด้วยวิธีการ Fisher's Least – Significant Different (LSD) และปัจจัยการวางแผนการเงินที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์สมการการถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1) ศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ดังนี้

1.1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการวางแผนการเงิน ของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ตัวแปรอิสระ) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยการวางแผนการเงิน โดยรวม

ปัจจัยการวางแผนการเงิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร	4.13	0.64	มาก	1
2. องค์กรความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน	4.11	0.59	มาก	2
3. ภาวะทางเศรษฐกิจ	3.83	0.65	มาก	4
4. ทักษะคิดทางการเงิน	3.61	0.77	มาก	5
5. ปัจจัยอื่นๆ (สถานการณ์ปัจจุบัน รูปแบบการดำเนินชีวิต กฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และสังคม)	4.09	0.57	มาก	3
รวม	4.11	0.55	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยการวางแผนการเงิน ของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.11 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ย 4.13 รองลงมา ได้แก่ องค์กรความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน มีค่าเฉลี่ย 4.11 ปัจจัยอื่นๆ (สถานการณ์ปัจจุบัน รูปแบบการดำเนินชีวิต กฎหมายหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และสังคม) มีค่าเฉลี่ย 4.09 ภาวะทางเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ย 3.83 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ทักษะคิดทางการเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.61 ซึ่งปรากฏการณ์จากค่าสถิติในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เกิดจากการเรียนรู้ของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงต้องหาข้อมูลข่าวสารให้เป็นปัจจุบัน เพื่อนำไปวางแผนทางการเงินที่ถูกต้อง และสามารถใช้ชีวิตอย่างราบรื่น

1.2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ตัวแปรตาม) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล โดยรวม

พฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านการกำหนดเป้าหมายทางการเงิน	3.90	0.72	มาก	4
2. ด้านการบริหารรายได้	3.94	0.71	มาก	2
3. ด้านการบริหารรายจ่าย	3.85	0.75	มาก	6
4. ด้านการออม	3.87	0.71	มาก	5
5. ด้านการลงทุน	3.93	0.75	มาก	3
6. ด้านการวางแผนเกษียณ	3.99	0.72	มาก	1
รวม	3.94	0.65	มาก	

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.94 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผนเกษียณ มีค่าเฉลี่ย 3.99 รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารรายได้ มีค่าเฉลี่ย 3.94 ด้าน

การลงทุน มีค่าเฉลี่ย 3.93 ด้านการกำหนดเป้าหมายทางการเงิน มีค่าเฉลี่ย 3.90 และด้านการออม มีค่าเฉลี่ย 3.87 ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการการบริหารรายจ่าย มีค่าเฉลี่ย 3.85 ซึ่งปรากฏการณ์จากค่าสถิติในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เพราะได้รับประสบการณ์และเรียนรู้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เมื่อสถานการณ์ดังกล่าวได้ลดน้อยลงประชาชนได้เรียนรู้การอยู่อย่างวิถีชีวิตใหม่ โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมในการดำรงชีวิตอย่างราบรื่นในเหตุการณ์เกิดโรคระบาดหรือในสถานการณ์อื่น ๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้

2. เปรียบเทียบพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 2 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์กับพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

Model		Sum of Squares	df	Mean of Squares	F	P
เพศ	ระหว่างกลุ่ม	4.168	4	1.042	5.654	0.000**
	ภายในกลุ่ม	72.792	395	0.184		
	รวม	76.960	399			
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	47.631	4	11.908	8.242	0.000**
	ภายในกลุ่ม	570.667	395	1.445		
	รวม	618.298	399			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	13.046	4	3.261	6.743	0.000**
	ภายในกลุ่ม	191.052	395	0.484		
	รวม	204.098	399			
สถานภาพ	ระหว่างกลุ่ม	4.447	4	1.112	2.933	0.021*
	ภายในกลุ่ม	149.730	395	0.379		
	รวม	154.177	399			
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	48.790	4	12.198	9.523	0.000**
	ภายในกลุ่ม	672.507	395	1.703		
	รวม	721.298	399			

*ระดับนัยสำคัญ $p < 0.05$, **ระดับนัยสำคัญ $p < 0.01$

จากตารางที่ 3 พบว่า ประชาชนในจังหวัดอุดรธานี ที่มีปัจจัยด้านประชากรศาสตร์แตกต่างกันมีพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างประชากรศาสตร์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้ต่อเดือน กับพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า กลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ที่มีงานทำใน

จังหวัดอุดรธานีที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้ที่มีงานทำในจังหวัดอุดรธานีที่มี สถานภาพ ต่างกัน มีพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ศึกษาปัจจัยการวางแผนการเงินที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อตอบวัตถุประสงค์ที่ 3 ดังนี้

3.1 ตรวจสอบคุณสมบัติของตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยการวางแผนการเงิน ประกอบด้วย การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (Perception of information : PI) องค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน (Knowledge about financial planning : KFP) ภาวะทางเศรษฐกิจ (Economic Conditions : EC) ทักษะคติทางการเงิน (Financial Attitude : FA) และ ปัจจัยอื่นๆ (Other Factors : OF) เพื่อให้มีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ค่า VIF และค่า Tolerance ของตัวแปรอิสระ ปัจจัยการวางแผนการเงิน

ตัวแปรอิสระ	PI	KFP	EC	FA	OF	VIF	Tolerance
$\bar{X}$	4.12	4.11	3.83	3.61	4.09		
S.D.	0.64	0.59	0.65	0.77	0.57		
PI	1	0.546**	0.569**	0.318**	0.668**	1.933	0.517
KFP		1	0.557**	0.411**	0.653**	1.909	0.524
EC			1	0.578**	0.693**	2.563	0.390
FA				1	0.383**	1.548	0.646
OF					1	2.802	0.357

**ระดับนัยสำคัญ $p < 0.01$

จากตารางที่ 4 ผลการตรวจสอบคุณสมบัติของตัวแปรตามข้อตกลงเบื้องต้นเพื่อให้มีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่า Tolerance และค่า VIF ของตัวแปรอิสระ คือปัจจัยการวางแผนการเงิน ประกอบด้วย การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน ภาวะทางเศรษฐกิจ ทักษะคติทางการเงิน ปัจจัยอื่นๆ พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.318-0.693 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 0.70 และค่า VIF มีค่าอยู่ระหว่าง 1.548-2.802 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 และ Tolerance อยู่ระหว่าง 0.357-0.646 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.10-1.00 แสดงว่า ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์หรือเป็นอิสระต่อกัน ซึ่งไม่ก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity จึงสามารถนำไปทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ได้อย่างเหมาะสม

3.2 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการวางแผนการเงินที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ปัจจัยการวางแผนการเงินที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ปัจจัยการวางแผนการเงิน	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน			t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย		ความคาดเคลื่อน มาตรฐาน		
	(b)	(β)			
ค่าคงที่ (a)	0.511		0.178	2.864	0.004**
1.ทัศนคติทางการเงิน (FA)	0.368	0.436	0.032	11.415	0.000**
2.การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (PI)	0.355	0.347	0.043	8.348	0.000**
3.องค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน (KFP)	0.154	0.139	0.048	3.211	0.001**

$R^2 = 0.528$, Adjusted $R^2 = 0.524$, Std. error of the Estimate = 0.449

**ระดับนัยสำคัญที่ 0.01

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยการวางแผนการเงิน ได้แก่ ทัศนคติทางการเงิน (FA) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (PI) และความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน (KFP) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และจากการพิจารณาค่า R^2 เท่ากับ 0.528 แสดงว่า ตัวแปรอิสระร่วมกับพยากรณ์พฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ได้ร้อยละ 52.80

สรุปได้ว่า ปัจจัยการวางแผนการเงิน ได้แก่ ทัศนคติทางการเงิน (FA) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (PI) และความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน (KFP) มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย ด้านการกำหนดเป้าหมายทางการเงิน ด้านการบริหารรายได้ ด้านการบริหารค่าใช้จ่าย ด้านการออม ด้านการลงทุน และด้านการวางแผนเกษียณ หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) และสามารถเขียนสมการถดถอยได้ ดังนี้

สมการถดถอยในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 0.511 + 0.368 \text{ FA} + 0.355 \text{ PI} + 0.154 \text{ KFP}$$

สมการถดถอยในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.436 \text{ FA} + 0.347 \text{ PI} + 0.139 \text{ KFP}$$

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาในระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยการวางแผนการเงิน โดยรวมอยู่ในระดับมาก และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะได้รับประสบการณ์และเรียนรู้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เมื่อสถานการณ์ดังกล่าวได้ลดน้อยลงประชาชนได้เรียนรู้การอยู่อย่างวิถีชีวิตใหม่ โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมในการดำรงชีวิตอย่างราบรื่นในเหตุการณ์เกิดโรคระบาดหรือในสถานการณ์อื่น ๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้ จึงต้องมีการวางแผนการเงินส่วนบุคคลไว้รองรับเหตุการณ์ดังกล่าว โดยการศึกษาปัจจัยการวางแผนการเงินจากด้านที่มีความสำคัญมากไปหาน้อย ได้แก่

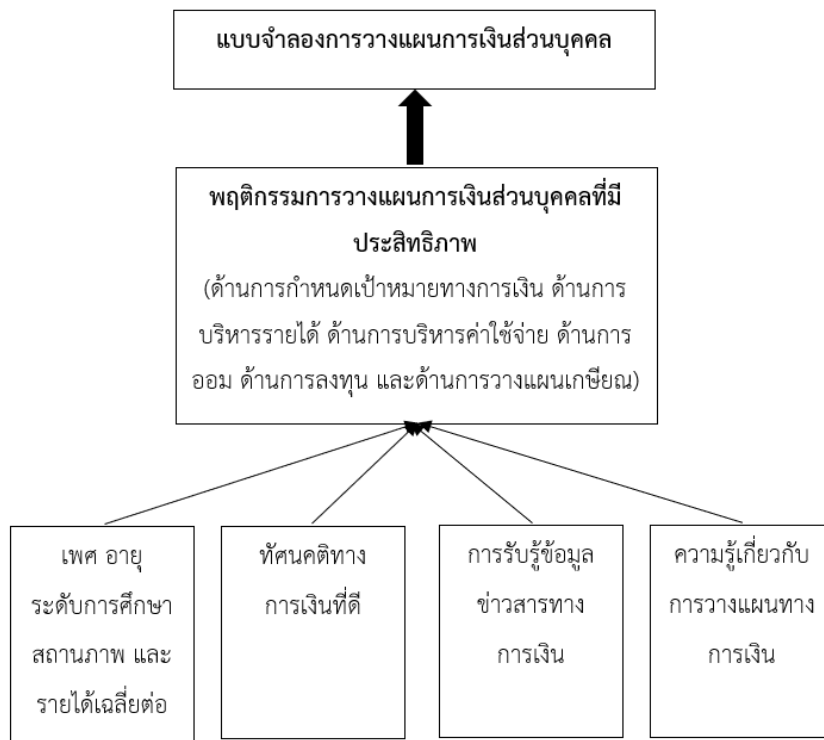
การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน ปัจจัยอื่น ๆ ภาวะทางเศรษฐกิจ และทัศนคติทางการเงิน เพื่อที่จะนำไปจัดทำแผนการเงินส่วนบุคคลให้มีประสิทธิภาพทางการวางแผนเกษียณ ด้านการบริหารรายได้ ด้านการลงทุน ด้านการกำหนดเป้าหมายทางการเงิน ด้านการออม และด้านการบริหารรายจ่าย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sumana Poonphon (2020 : 117) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารด้านการเงินส่วนบุคคล เพื่อวัยเกษียณอายุบุคลากรสายวิชาการภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยาด้วยนวัตกรรมด้านการเงินจากการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกส์ พบว่า ปัจจัยด้านความรู้การวางแผนการเงิน อยู่ในระดับมาก ซึ่งต่างกับปัจจัยด้านพฤติกรรมทางการเงินด้วยนวัตกรรมส่วนบุคคล อยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการเงินส่วนบุคคล ของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ พบว่า ประชาชนในจังหวัดอุดรธานีที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีงานทำในจังหวัดอุดรธานีแต่ละบุคคลมีความพร้อม ความกระตือรือร้นในการใช้ชีวิตประจำวันที่ต่างกัน และต้องการความอยู่รอดในสถานการณ์ต่างๆ ที่ควบคุมไม่ได้และได้เรียนรู้จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทำอย่างไรจะสามารถใช้ชีวิตประจำวันด้วยความราบรื่นได้ จึงมีพฤติกรรมจัดทำแผนการเงินส่วนบุคคลที่ต่างกันเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Prapaporn Kitdamrongtam & Sirikul Tulasombat (2023 : 288) ได้ศึกษาเรื่อง การวางแผนการเงินส่วนบุคคลในแต่ละช่วงอายุด้วยเทคนิคการสร้างภาพ พบว่า แต่ละช่วงอายุของประชาชนส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ Auksaranut Ratnikorn, et al (2023 : 6) ได้ศึกษาเรื่อง การวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลเพื่อวัยเกษียณของบุคลากร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ พบว่า อายุ ส่งผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลเพื่อวัยเกษียณ แตกต่างกัน แต่ขัดแย้งกับ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลเพื่อวัยเกษียณไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ Lai, M. M., & Tan, W. K. (2009 : 99) ที่ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์เชิงประจักษ์ของการวางแผนการเงินส่วนบุคคลในระบบเศรษฐกิจเกิดใหม่ พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น อายุ เชื้อชาติ สถานภาพการสมรส เพศ และระดับการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการวางแผนทางการเงินในการกำหนดกลยุทธ์เกี่ยวกับวิธีการปรับใช้โปรแกรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลสำหรับลูกค้าของตนให้ประสบความสำเร็จ

ผลการศึกษาปัจจัยการวางแผนการเงินที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 พบว่า ทัศนคติทางการเงิน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล ของประชาชนในจังหวัดอุดรธานี หลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีงานทำในจังหวัดอุดรธานี ได้เรียนรู้ผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แล้วนำมาใช้ปรับพฤติกรรมในการดำรงชีวิตในสถานการณ์ดังกล่าวให้ได้ โดยการมีทัศนคติทางการเงินคือการมีความเชื่อและความรู้สึกโดยรวมของบุคคลเกี่ยวกับเงินและการจัดการเงิน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านการเงินจากสื่อต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและน่าเชื่อถือ และมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน ส่งผลให้มีพฤติกรรมวางแผนการเงินส่วนบุคคลในด้านการการกำหนดเป้าหมายทางการเงินที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมและสามารถดำเนินการได้ มีการการบริหารรายได้และค่าใช้จ่ายอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเพิ่มรายได้ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและเพิ่มการการออม และนำเงินไป

ลงทุนที่ก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้นในความเสี่ยงต่ำ เพื่อวางแผนในวัยเกษียณ ซึ่งสอดคล้องกับ Lalida Klinglek, et al (2022 : 320) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจที่มีผลต่อการวางแผนทางการเงินของคนรุ่นใหม่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี พบว่า ปัจจัยจูงใจ ด้านความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน ด้านสถานะทางเศรษฐกิจ ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร และด้านรูปแบบการวางแผนทางการเงิน มีผลต่อการวางแผนทางการเงินของคนรุ่นใหม่ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี และสอดคล้องกับ Jularuk Uttasing, et al (2023 : 209) ที่ศึกษาเรื่อง บทบาทของการเรียนรู้ทางการเงินที่มีต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล พบว่า ทักษะทางการเงิน ความรู้ทางการเงิน และทัศนคติต่อความเสี่ยง มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน และสอดคล้องกับ Mahapatra, Raveendran, & De (2019 : 996) ที่ศึกษาเรื่อง การสร้างแบบจำลองอิทธิพลของปัจจัยด้านพฤติกรรมและความรู้ความเข้าใจต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล กรณีศึกษาในหมู่ครัวเรือนอินเดีย พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจทางการเงิน ทักษะทางการเงิน เป็นองค์ประกอบของการวางแผนทางการเงิน การจัดการกระแสเงินสด การลงทุน การประกันภัย การเกษียณอายุ ภาษี และการวางแผนอสังหาริมทรัพย์

สรุปองค์ความรู้จากงานวิจัย

ภาพที่ 1 แบบจำลองการวางแผนการเงินส่วนบุคคล

จากแบบจำลองการวางแผนการเงินส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน เป็นปัจจัยประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางการเงินส่วนบุคคล เกิดจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในอดีต และการเรียนรู้จากข้อมูลข่าวสารในปัจจุบัน เพื่อส่งเสริมความรู้ ความคิด ค่านิยม และทัศนคติที่แตกต่างกัน ทำให้มีความตระหนักถึงสำคัญในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ และรองรับกับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ และปัจจัยการ

วางแผนการเงินด้านทัศนคติทางการเงินที่ดี ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารทางการเงิน และด้านความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน ที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ ในการรองรับการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ อย่างเช่น การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นต้น โดยการกำหนดเป้าหมายทางการเงินที่ชัดเจน การเพิ่มรายได้และควบคุมรายจ่ายให้มีประสิทธิภาพ มีการออมและการลงทุนเพิ่มเพื่อใช้จ่ายในวัยเกษียณอย่างราบรื่น และลดความเสี่ยงกับปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่สามารถควบคุมได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบว่า ประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน) และปัจจัยการวางแผนทางการเงิน (ทัศนคติทางการเงิน การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน) มีอิทธิพลในการจัดทำแผนการเงินส่วนบุคคลให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแนวทางและนำไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตอย่างราบรื่น และลดความเสี่ยงกับปัญหาต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ในอนาคต สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ การวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อจะได้มุมมองในการวางแผนการเงินส่วนบุคคลได้หลากหลายและมากยิ่งขึ้น นำไปเป็นแนวคิดและสร้างแบบจำลองการวางแผนการเงินส่วนบุคคลให้มีประสิทธิภาพครอบคลุมประชาชนเพิ่มขึ้น สามารถนำไปปฏิบัติในการดำรงชีวิตได้อย่างราบรื่นในสถานการณ์ที่ควบคุมไม่ได้

References

- Boon, T. H., Yee, H. S., & Ting, H. W. (2011). Financial literacy and personal financial planning in Klang Valley, Malaysia. *International Journal of Economics and Management*, 5(1), 149-168. <https://www.researchgate.net/publication/268183126>
- Boonnun. W. (2018). Financial planning curriculum: Course 1: Fundamentals of financial planning (CFP). *KKBS Journal of Business Administration and Accountancy* , 2 (2), 65-65.
- Chanapai, A., & Prukumpai, S. (2022). Factors Affecting Personal Financial Planning for Retirement of the People of Generation Y. *Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies*, 11(2). <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JIRGS/article/view/262712>
- City Law Office. (2021). *New normal in world after COVID-19 where nothing is the same*. Retrieved August 15, 2023, from <https://webportal.bangkok.go.th/citylaw/page/sub/18819/title/3/>
- Gitman, L. J., Joehnk, M. D., & Billingsley, R. S. (2020). *Personal financial planning*. (13th ed.). OH: South Western Cengage Learning. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/257544>
- Kerdjaras, S. (2018). Personal financial planning for retirement: a case study of Tha Sai Housing Community, Bangkok. *Suthiparithat* , 32 (102), 58-69. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPU_Suthiparithat_Journal/article/view/243409
- Kitdamrongtham, P., & TulaSombat, S. (2023). Personal financial planning for each age group with visualization techniques. *Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi Journal*

- of *Liberal Arts*, 5 (2), 288-303. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/art/article/view/269313>
- Klinglek, L., et al. (2022). Motivating factors affecting financial planning of the new generation in Mueang District, Pattani Province. *Rajapark Journal*, 16 (47), 319-331. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/257544>
- Kuanrudee, H., Srimaitri, M., & Tamsiwan, O. (2022). Personal financial planning according to the principles of sufficiency economy for the people of Kham Hai Yai Subdistrict, Don Mod Daeng District, Ubon Ratchathani Province. *Journal of Management and Development of Ubon Ratchathani Rajabhat University*, 9 (1), 107-122. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JMDUBRU/article/view/257466>
- Labor office Udon Thani Province. (2023). *Report on the labor situation in Udon Thani Province, 4rd quarter of 2021 (October – December)*. Udon Thani : Labor office Udon Thani Province.
- Labor office Udon Thani Province. (2023). *Report on the labor situation in Udon Thani Province, 2rd quarter of 2023 (July – September)*. Udon Thani : Labor office Udon Thani Province.
- Lai, M. M., & Tan, W. K. (2009). An empirical analysis of personal financial planning in an emerging economy. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*, 16(16), 102-115.
- Leewiwatwong. S., et al. (2022). Factors affecting personal financial planning of school teachers under the Office of the Primary Educational Service Area, Phayao Province, District 1. *Journal of Humanities and Social Sciences, Maha Sarakham University*, 41 (2), 104-112. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/humsujournal/article/view/253078>
- Lomtaku, W., & Leewiwatwong, S. (2023). Personal financial planning of tour guides in Chiang Mai Province during the outbreak of the 2019 coronavirus disease. *Rajapark Journal*, 17 (55), 160-173. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/265581>
- Mahapatra, M. S., Raveendran, J., & De, A. (2019). Building a model on influence of behavioural and cognitive factors on personal financial planning: A study among Indian households. *Global Business Review*, 20(4), 996-1009.
- National Health Commission office (NHCO). (2021). *Looking at Thai Society after COVID-19 Reinforcing the Importance of Decentralization Paving the Way for National Reform*. Retrieved August 15, 2023, from <https://www.nationalhealth.or.th/en/node/2242>.
- Poolphon, S. (2022). Personal financial management for retirement age academic personnel within Phra Nakhon Si Ayutthaya Rajabhat University with financial innovation from logistics regression analysis: financial innovation, personal financial management, Analysis of logistic regression. *Journal of MCU Buddhist Panya Review*, 7 (4), 109-119. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/258852>

- Rachanikorn, A., et al. (2023). Personal financial planning for retirement of personnel of Prince of Songkla University, Hat Yai Campus. *Procedia of Multidisciplinary Research* , 1 (10), 28-28. <https://so09.tci-thaijo.org/index.php/PMR/article/view/3325>
- Saisombat, P., & Suwankiri. D. (2022). Adjustment of the elderly under the COVID-19 situation. *Journal of MCU Buddhist Panya Review* , 7 (3), 94-107.
- Sarapat, S., Inlakorn, S., & Chinchot, C. (2022). Personal financial planning of the working age population in Chonburi Province. *Journal of Roi Kaensarn Academi* , 7 (3), 218-234.
- Somsri, W., & Yomjinda, L. (2023). Factors affecting financial planning for retirement of personnel of the Office of the Ombudsman. *Journal of Philosophy, Doctor of Philosophy in Social Sciences* , 2 (1), 50-64.
- Srisa-at, B. (2017). *Preliminary research*. (10rd ed.) Bangkok : Suriyasan.
- Suthiphongphan, A. (2021). Personal financial planning behavior of cadets at Chulachomklao Royal Military Academy. *Journal of Yala Rajabhat University* , 16 (3), 357-366. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/yrh_human/article/view/244555
- Udomchian, A. (2018). Personal financial planning of employees of Bangkok Life Assurance Public Company Limited. *Journal of Political Science, Suan Sunandha Rajabhat University* , 1 (1), 56-64. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/polssru/article/view/248302>
- Utthasingh, C., et al. (2023). The role of financial learning in financial planning. Personal finance. *M.J. Ubon Review Journal* , 8 (2), 209-218. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/266885>
- Wanichbancha, K. (2016). *Statistical analysis: statistics for administration and research*. (16th printing). Bangkok : Chulalongkorn University Press.
- Wiriyaachongcharoen, C. (2020). Accounting behavior of income and expenses for personal financial planning of people in the Thonburi area. *Journal of Political Science, Suan Sunandha Rajabhat University* , 3 (1), 9-20. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/polssru/article/view/248285>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. (3rd ed.) New York : Harper and Row Publications.

มาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
MEASURES TO BUILD IMMUNITY AND PREVENT DRUGS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS
OF SCHOOLS UNDER BANGKOK

ประดิษฐ์ ดีวัฒนกุล

Pradit Deewattakul

สถาบันรัชต์ภาคย์

Rajapark Institute

Email: nuttawutbungchanz@gmail.com

Received 21 November 2023; Revised 28 February 2024; Accepted 28 February 2024.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาระดับมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 2)ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 3)ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายของรัฐและมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าจากประชากรผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 2,313 คน แบบเจาะจง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ค่าไคคอล

ผลการวิจัยพบว่า 1)ระดับมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมด้านสมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ และด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกอยู่ในระดับมาก 2)ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาตามนโยบายของรัฐ วัตถุประสงค์ของนโยบายการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา มีความเป็นไปได้ชัดเจนมากที่สุด รองลงมาโรงเรียนปฏิบัติงานตามนโยบายแผนงานและโครงการป้องกันและแก้ปัญหาเสพติดอย่างเป็นระบบชัดเจนเหมาะสมต่อการกำกับ ติดตาม ประเมินผล องค์กรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและผู้นำองค์กรแก้ปัญหาเสพติดเป็นเอกภาพ เกิดประสิทธิภาพน้อยที่สุด 3)ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายของรัฐและมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาส่งผลไปในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ : มาตรการสร้างภูมิคุ้มกัน, ยาเสพติด, นโยบายของรัฐ

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the level of measures to build immunity and prevent drugs in educational institutions. of schools under Bangkok Metropolitan Administration 2) Factors influencing measures to build immunity and prevent drugs in educational institutions of schools under Bangkok Metropolitan Administration 3) Relationship between government policy and measures to build immunity and prevent drugs in educational institutions of schools under Bangkok Metropolitan Administration The sample used in this study was from the population of student parents. Educational institution administrators Teachers and educational personnel and the educational committees of schools under Bangkok were a sample of 2,313 people, purposively using a simple sampling method (Sampling Random), a survey research tool used in the research. Data collection is a questionnaire. and analyzed with statistical packages, including frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and canonical correlation analysis.

The research findings revealed that : 1) Level of measures to build immunity and prevent drugs in educational institutions. Efficiency in planning and control, organizational or unit competency, leadership and cooperation. and the political and administrative aspects of the external environment are at a high level 2) Factors influencing measures to build immunity and prevent drugs in educational institutions according to government policy. Objectives of the drug prevention policy in educational institutions There is the most obvious possibility. Secondly, the school operates according to policy. Plans and projects to prevent and solve drug problems systematically are clear and appropriate for supervision. Follow up and evaluate The organization participates in operations and the organization's leaders solve the drug problem in unity. least effective 3) The relationship between government policy and measures to build immunity and prevent drugs in educational institutions results in the same direction.

Keywords : Immunization, measures; State policies

บทนำ

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ถือได้ว่าเป็นนโยบายของภาครัฐกำหนดให้ทุกภาคส่วนของสังคมไทยมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง มุ่งให้เกิดภูมิคุ้มกันและมีการบริหารจัดการความเสี่ยงอย่างเหมาะสม เพื่อให้การพัฒนาประเทศมีความสมดุลและยั่งยืนมุ่งสู่ “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและเป็นสังคมคุณภาพ” โดยยึดแนวคิดการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวม ที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มีการเชื่อมโยงทุกมิติของการพัฒนา ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศควบคู่กับการยกระดับคุณภาพคน ด้วยการเสริมสร้างองค์ความรู้การพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ ให้เป็นพลัง

ขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทย (Arkhom Termpittayapaisit. 2012) แสดงให้เห็นว่ารัฐบาลได้กำหนดนโยบายโดยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน ที่ถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาประเทศ ด้วยการสนับสนุน ส่งเสริม และให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาคนในหลายรูปแบบ (วรารัตน์ เขียวไพร. 2560 : 17) โดยเฉพาะการให้ได้รับการศึกษาด้วยการจัดการศึกษาในรูปแบบที่มีความหลากหลาย เพื่อตอบสนองและอำนวยความสะดวกต่อการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันอย่างเสมอภาคโดยทั่วถึง และตลอดทั้งชีวิต ด้วยเชื่อว่า การศึกษาเป็นวิธีการที่ดีที่สุดในการพัฒนาคุณภาพคน โดยเฉพาะเยาวชนที่เป็นอนาคตและความคาดหวังของชาติ (Sarinthorn Setthakarun. 2019) แต่ด้วยสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วตามกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้กระบวนการพัฒนาคนดังกล่าวมีปัญหาและอุปสรรคที่ต้องป้องกันและแก้ไขไปพร้อมกัน ทั้งปัญหาทางการเมืองที่ยังคงมีความขัดแย้งในแนวความคิด นโยบายด้านการศึกษาที่ไม่มีความต่อเนื่อง ปัญหาเศรษฐกิจที่ส่งผลถึงคุณภาพในการดำรงชีวิต ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ปัญหาทางสังคมที่เกิดจากการไม่รู้เท่าทันในการรับวัฒนธรรม ค่านิยมที่ไม่เหมาะสมกับสังคมไทย และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ปัญหายาเสพติดที่แพร่ระบาดเข้าไปในทุกชุมชน รวมถึงในสถานศึกษาทุกระดับ (Werawit Kongsak. 2022)

นโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในประเทศไทย รัฐบาลในแต่ละยุคสมัยได้มีนโยบายและมาตรการในการดำเนินการมาโดยตลอด อาทิเช่น ในปี พ.ศ. 2501 คณะปฏิวัติภายใต้การนำของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นายกรัฐมนตรี ได้ทำสงครามกับยาเสพติดขึ้นเด็ดขาดเป็นครั้งแรก โดยออกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 37 ลงวันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ. 2501 ให้เลิกการสูบฝิ่นทั่วราชอาณาจักร โดยมีการเผาทำลายฝิ่นและอุปกรณ์การสูบฝิ่นที่ท้องสนามหลวงในคืนวันที่ 30 มิถุนายน 2502 และมีบทลงโทษผู้สูบฝิ่นอย่างรุนแรง (โกศล วงศ์สวรรค์ และสถิต วงศ์สวรรค์. 2563 : 165) หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2504 รัฐบาลได้จัดตั้ง “คณะกรรมการปราบปรามยาเสพติดให้โทษ” ใช้ชื่อย่อว่า ปปส. สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี โดยมีอธิบดีกรมตำรวจเป็นประธาน และมีผู้แทนจากทุกส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเป็นกรรมการ มีหน้าที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (Pornpen Phetsuksiri. (1997).

ปัจจุบันเมื่อคณะรักษาความสงบแห่งชาติ หรือ คสช. นำโดย พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา เข้ายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ได้ออกคำสั่งเร่งด่วนที่ 41/2557 เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2557 ให้หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องปราบปรามและหยุดยั้งการแพร่ระบาดของยาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถลดผลกระทบที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชนและสังคมโดยรวม ด้วยการดำเนินการปราบปรามและจับกุมผู้ผลิต ผู้ค้า ผู้นำเข้า และส่งออก รวมทั้งผู้สมคบและสนับสนุนช่วยเหลือให้ได้ผลอย่างจริงจังในทุกพื้นที่ สกัดกั้นการลักลอบนำเข้ายาเสพติดตลอดแนวชายแดน ปราบปรามเครือข่ายค้ายาเสพติดในทุกหมู่บ้านและชุมชนทั่วประเทศ และใช้มาตรการตรวจสอบเพื่อยึดหรืออายัดทรัพย์สินของผู้เกี่ยวข้องทั้งระบบและภาคโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปล่อยปละละเลยหรือมีส่วนเกี่ยวข้อง จะถูกดำเนินการทางวินัย และทางอาญาทันที ในส่วนของผู้ที่เสพยาเสพติดให้หน่วยงานที่รับผิดชอบนำผู้เสพยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาโดยทันที และติดตามดูแลให้ความช่วยเหลือผู้ผ่านการบำบัดให้สามารถกลับมาดำรงชีวิตได้ตามปกติทั้งในด้านการศึกษาและการประกอบอาชีพ โดยประสานงานกับทุกองค์กรที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งภาคประชาชนและองค์กรชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานดังกล่าวอย่างจริงจัง และให้สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ติดตามผลการดำเนินงานและรายงานผลการปฏิบัติให้คณะ

รักษาความสงบแห่งชาติทราบอย่างต่อเนื่อง ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในสถานศึกษาโดยตรง ได้มีนโยบายในการป้องกันปัญหายาเสพติดอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอดเช่นกัน อาทิเช่น ในสมัยของนายจูนรินทร์ ลักษณะวิศิษฐ์ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบนโยบาย 3 ดี (3D) ที่ต้องการสร้างผู้เรียนที่จบการศึกษาทุกระดับไม่ว่าจะเป็นระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา อุดมศึกษา อาชีวศึกษา หรือการศึกษานอกโรงเรียน ต้องมี 3 ดี (3D) คือ ดีในภาษาไทย มีความรู้ ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย มีคุณธรรมจริยธรรมที่ดี คือ รู้จักผิดชอบชั่วดี และรู้ถึงพิษภัยของยาเสพติด และต้องห่างไกลจากยาเสพติด ส่วน D ภาษาอังกฤษ ได้แก่ Democracy คือ ความเป็นประชาธิปไตย Decency คือ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้ผิดชอบชั่วดี และ Drug คือ ห่างไกลยาเสพติด รัฐบาลไทยทุกยุคสมัยจะมีนโยบายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดมาโดยตลอด และกระทรวงศึกษาธิการที่เป็นกระทรวงหลักในการจัดการศึกษา ได้ให้ความสำคัญด้วยการมีโครงการและมาตรการต่าง ๆ ออกมามากมายเช่นกัน แต่ยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเด็ดขาด การแพร่ระบาดของยาเสพติดยังมีความรุนแรง ทั้งปริมาณของยาเสพติดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถจับกุมได้ รูปแบบและการออกฤทธิ์ของตัวยาที่หลากหลายและรุนแรง และกระบวนการในการจำหน่ายที่แยบยล ล้วนส่งผลต่อสถานการณ์ยาเสพติดในสถานศึกษาทั้งสิ้น (Narcotics Control Board, Office. 2009)

สถานการณ์ยาเสพติดประเทศไทยในช่วงปี 2556-2565 ยังอยู่ในระดับรุนแรง คือ กลุ่มนักค้ายาเสพติดยังคงมีศักยภาพในการค้ายาเสพติด มีการกระจายยาเสพติดลงพื้นที่ในชุมชนได้รวดเร็วขึ้น และนักค้ายาเสพติดต่างพัฒนาเทคนิควิธีการค้าจากอดีตไปในทิศทางอื่น ๆ ทั้งการ หลบ/พราง/ซุกซ่อนยาเสพติดตามชุมชน ที่ยากต่อการเข้าสืบสวน และกวาดล้าง มีปริมาณผู้เสพและผู้ขายยาเสพติดในพื้นที่เป็นจำนวนมาก แม้ว่าสถิติการจับกุมและการบำบัดรักษาจะเพิ่มขึ้น แต่ก็เป็นการบรรเทาปัญหาได้เพียงระดับหนึ่งเท่านั้น เห็นได้จากสถานการณ์ยาเสพติดในปี 2556 ซึ่งพบประเด็นสำคัญที่จะส่งผลต่อการแก้ไขปัญหายาเสพติด คือ พบว่าแนวโน้มของผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดที่ถูกจับกุมประมาณ 3 ใน 4 เป็นรายใหม่ สัดส่วนผู้กระทำความผิดในกลุ่มที่เป็นเยาวชนมีเพิ่มสูงขึ้น และแม้ว่าสัดส่วนโดยรวมส่วนใหญ่ของผู้กระทำความผิดจะเป็นเพศชาย แต่พบว่าการกระทำความผิดในเพศหญิงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างน่าเป็นห่วง สิ่งบอกเหตุดังกล่าวเหล่านี้ได้ปรากฏผลมาระยะเวลาหนึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางแก้ไขปัญหายาที่จะต้องมีการทบทวนถึงการป้องกันในกลุ่มเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง โดยการประเมินการดำเนินการที่ผ่านมา รวมทั้งการหาแนวทางใหม่ ๆ ที่ทำให้เกิดการดำเนินการที่ได้ผลการแพร่ระบาดของยาเสพติด เป็นเช่นเดียวกับสถานการณ์การค้าที่พบว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นกลุ่มหลักที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเสพ และมีแนวโน้มสัดส่วนที่เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาซึ่งกลุ่มเด็กมัธยมศึกษาตอนต้นและประถมศึกษา เป็น 2 กลุ่ม ที่ต้องเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิด “ผู้เข้ารับการบำบัดรักษารายใหม่มีแนวโน้มของอายุน้อยลง” โดยกลุ่มแรกที่เข้ามาบำบัดรักษามากที่สุด คือกลุ่มอายุระหว่าง 15-19 ปี ในขณะที่กลุ่มเด็กที่มีอายุน้อยกว่า 15 ปี มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ที่เข้ารับการบำบัดรักษาจะมีทั้งระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งมีแนวโน้มสัดส่วนเพิ่มขึ้น และระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย (Narcotics Control Board, Office. (2019)

จากสถานการณ์ของปัญหายาเสพติดที่เป็นภัยที่ร้ายแรงของประเทศไทย มีการแพร่ระบาดที่รุนแรงและรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่องานทุกภาคส่วนของสังคม และในขณะเดียวกันผู้เสพยาจำนวนมากเป็นเยาวชนของชาติที่ยังอยู่ในระบบการศึกษา ผู้ศึกษา เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ซึ่งมีนักเรียนอยู่

ในวัยที่เป็นกลุ่มเสี่ยง มีความรับผิดชอบโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน ให้ปราศจากการเสพยาเสพติดของนักเรียน สนองต่อนโยบายของรัฐบาลจึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยเรื่อง มาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา เสนอแนะผู้เกี่ยวข้องวางมาตรการการสร้างภูมิคุ้มกันและการแก้ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายของรัฐและมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีการดำเนินการวิจัย

แนวทางการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบสำรวจ (survey research) มีแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลกับประชากรเป้าหมายของผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ ผู้ปกครองนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 2,313 คน คนวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากจำนวนประชากรทั้งสิ้น 30,871 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนาใช้เพื่อให้ทราบลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percent) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติเชิงอนุมานวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปร โดยใช้การวิเคราะห์ สหสัมพันธ์คาโนนิกอล (Canonical Correlation)

ผลการวิจัย

1. มาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

การศึกษามาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากนโยบายการป้องกันยาเสพติดด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมสรุปได้ดังนี้

1) นโยบายการป้องกันยาเสพติดด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันยาเสพติด ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า วัตถุประสงค์ของนโยบายการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษามีความเป็นไปได้ ชัดเจนมากที่สุด รองลงมาคือ เป้าหมายของนโยบายการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษามีความชัดเจน และระบบการติดตาม ควบคุม และประเมินผลการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษามีความชัดเจน เหมาะสม ส่วนการกำหนดภารกิจและการมอบหมายงานการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาชัดเจน เป็นเอกภาพ และการกำหนดมาตรฐานในการทำงานมีแผนผังขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน น้อยกว่าด้านอื่น ๆ

2) นโยบายการป้องกันยาเสพติดด้านสมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันยาเสพติด ด้านสมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า โรงเรียนมีการบริหารจัดการบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สถานที่ในการป้องกันแก้ปัญหาเสพติดในโรงเรียนเป็นระบบที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงาน / โครงการการป้องกันและแก้ปัญหาเสพติดอย่างเป็นระบบ ชัดเจน เหมาะสมต่อการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ส่วนโครงสร้างของโรงเรียนเอื้อต่อการนำนโยบายภายในหน่วยงาน ระหว่างหน่วยงานให้เกิดเอกภาพ น้อยกว่าด้านอื่นๆ

3) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันยาเสพติดด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันยาเสพติดด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสร้างทีมงานในการดำเนินงาน ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด รองลงมาคือ เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาแสวงหาความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างเครือข่าย อำนาจความสะดวกให้สถานศึกษาในการดำเนินงานตามนโยบาย ส่วนเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสร้างให้สมาชิกในองค์กรมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างให้เกิดความผูกพัน การยอมรับจากสมาชิก น้อยกว่าด้านอื่น ๆ

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยศึกษานโยบายการป้องกันยาเสพติดจากปัจจัยด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก สรุปได้ ดังนี้

1) นโยบายการป้องกันยาเสพติดด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายการป้องกันยาเสพติด ด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้าน พบว่า สถานศึกษาสามารถแปลงนโยบาย แผนปฏิบัติการป้องกัน แก้ไขปัญหาเสพติดนำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมชัดเจนมากที่สุด รองลงมาคือ การเมืองและกฎหมายมีความสัมพันธ์ต่อนโยบาย การดำเนินการป้องกัน แก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา ส่วนความสามารถของผู้นำองค์กรจะทำให้เกิดการบูรณาการแก้ไขปัญหาเสพติดที่เป็นเอกภาพ เกิดประสิทธิภาพ น้อยกว่าด้านอื่นๆ

2) การนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า โรงเรียนได้เข้าร่วมฟังและแลกเปลี่ยนนโยบายการสร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกันยาเสพติดมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล สถานือนามัย เพื่อนำนักเรียนที่ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัด รักษา ส่วนโรงเรียนประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานในท้องถิ่นในการค้นหาผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด น้อยกว่าด้านอื่นๆ

3) การนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการแก้ไขปัญหาลูกผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการแก้ไขปัญหาลูกผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า โรงเรียนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดให้มีการเน้นคุณภาพด้านการบำบัดรักษา เพื่อลดความต้องการที่จะนำไปสู่การแพร่ระบาดของยาเสพติดมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนมีการติดตามผู้ผ่านการบำบัด รักษา ร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุข ส่วนโรงเรียนจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุข ให้สามารถดำเนินการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในชุมชน น้อยกว่าด้านอื่นๆ

4) การนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า โรงเรียนกำหนดมาตรการที่ป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยงไม่ให้เกิดไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างเหมาะสมมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนติดต่อประสานให้หน่วยงานตำรวจ ครูพระสอนศีลธรรมเข้าไปมีบทบาทในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา ส่วนโรงเรียนมีการสร้างและพัฒนาวิทยาการ การป้องกันยาเสพติดเพื่อส่งเสริมให้วิทยาการเข้าไปมีบทบาทในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา น้อยกว่าด้านอื่นๆ

5) การนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการปราบปรามยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมาย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการปราบปรามยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมายในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้าน พบว่า โรงเรียนมีการแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการสืบสวน เฝ้าระวังติดตาม จับกุมผู้กระทำความผิดอย่างสม่ำเสมอมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนมีการประสานงาน ร่วมมือในการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามยาเสพติด ส่วนโรงเรียนมีการประสานงานกับชุมชน หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบพื้นที่เขตบริการทำให้ได้เป้าหมายผู้ค้า/ผู้เสพชัดเจน น้อยกว่าด้านอื่นๆ

6) การนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในภาพรวมอยู่ในระดับ

มาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า รัฐบาลกำหนดนโยบายเชิงรุกในการสกัดกั้นการนำเข้าของยาเสพติดโดยเสนอให้เป็นวาระแห่งชาติ ภาค แสวงหาความร่วมมือกับประเทศอาเซียนมากที่สุด รองลงมาคือนโยบายของรัฐบาลกำหนดให้เป็นนโยบายเชิงรุก ในการสกัดกั้นการนำเข้าของยาเสพติดโดยกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ ส่วนการจัดตั้งเวทีหารือและเครือข่ายในกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนอาเซียนให้ห่างไกลยาเสพติด น้อยกว่าด้านอื่น ๆ

7) การนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้านพบว่า รัฐบาลสนับสนุนรายจ่ายงบประมาณในการดำเนินการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องมากที่สุด รองลงมาคือ การอำนวยความสะดวกการทำงานเป็นเอกภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การอำนวยความสะดวกของศูนย์อำนวยความสะดวกแผ่นดินอาชญาเสพติดเป็นหน่วยงานหลัก และการจัดให้มีระบบการรายงานผลการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ส่วนกลไกการอำนวยความสะดวก กำกับ ติดตามของอนุคณะกรรมการการบริหารแผนยุทธศาสตร์ การป้องกันยาเสพติดมีความชัดเจน ต่อเนื่อง น้อยกว่าด้านอื่น ๆ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายของรัฐและมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายของรัฐและมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สรุปได้ดังนี้

1) นโยบายการป้องกันยาเสพติดมีความสัมพันธ์ต่อการนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนอาชญาเสพติดสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก ด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นํานโยบายไปปฏิบัติ และภาวะผู้นำและความร่วมมือ ด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นํานโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

2) นโยบายการป้องกันยาเสพติดมีความสัมพันธ์ต่อการนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการแก้ไขปัญหผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดสูงสุด รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ ด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นํานโยบายไปปฏิบัติ และด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก และด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นํานโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

3) นโยบายการป้องกันยาเสพติดมีความสัมพันธ์ต่อการนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นํานโยบายไปปฏิบัติ นโยบายการป้องกันยาเสพติดในด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมมีความสัมพันธ์ต่อการนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดอยู่ในระดับสูง หมายความว่า องค์ประกอบด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมมีแนวโน้มจะทำให้การนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการ

สร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดสูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ส่วนด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

4) นโยบายการป้องกันยาเสพติดมีความสัมพันธ์ต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการปราบปราม ยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมายสูงสุด รองลงมาคือ ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ และด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายปฏิบัติ ผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ตัวแปรนโยบายการป้องกันยาเสพติดในด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก และด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมมีความสัมพันธ์ต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการปราบปรามยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมายอยู่ในระดับสูง หมายความว่า องค์ประกอบด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก และด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมมีแนวโน้มจะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการปราบปรามยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมายสูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ส่วนด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือและด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

5) นโยบายการป้องกันยาเสพติดมีความสัมพันธ์ต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศสูงสุด รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ ด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอก ผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าตัวแปรนโยบายการป้องกันยาเสพติดในด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม มีความสัมพันธ์ต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศอยู่ในระดับสูงมาก หมายความว่า องค์ประกอบด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมมีแนวโน้มจะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศสูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

6) นโยบายการป้องกันยาเสพติดมีความสัมพันธ์ต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกัน ยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการสูงสุด รองลงมาคือ การนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการอยู่ในระดับสูงมาก หมายความว่า องค์ประกอบด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมมีแนวโน้มจะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการสูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือและด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง มาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์มีประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1) ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติด ซึ่งประกอบด้วย ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม ด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงาน ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ และด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกกับการนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติดซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนได้เข้าร่วมฟังและแลกเปลี่ยนนโยบายการสร้างภูมิคุ้มกันป้องกันยาเสพติด โรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายในการลดระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติดโดยผ่านกระบวนการทำประชาคมหมู่บ้าน ชุมชน โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์นโยบาย วัตถุประสงค์ แผนการป้องกันปัญหายาเสพติดให้บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง โรงเรียนประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานในท้องถิ่นในการค้นหาผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด โรงเรียนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล สถานีอนามัย เพื่อนํานักเรียนที่ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษา โดยมีนโยบายการป้องกันยาเสพติดด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม และด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกส่งผลซึ่งกันและกันกับชุดตัวแปรตามการนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติดในองค์ประกอบโรงเรียนประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานในท้องถิ่นในการค้นหาผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดโรงเรียนได้เข้าร่วมฟังและแลกเปลี่ยนนโยบายการสร้างภูมิคุ้มกัน ป้องกันยาเสพติด โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์นโยบาย วัตถุประสงค์ แผนการป้องกันปัญหายาเสพติดให้บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง และโรงเรียนมีการกำหนดเป้าหมายในการลดระดับความรุนแรงของปัญหายาเสพติดโดยผ่านกระบวนการทำประชาคมหมู่บ้าน ชุมชนอยู่ในระดับสูงในลักษณะนี้หมายความว่า ประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม และการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกมีแนวโน้มจะทำให้การนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติดสูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนโยบายของภาครัฐในการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา มีการวางแผน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานและสอดคล้องกับทฤษฎีที่นำมาศึกษา การนํานโยบายของ Woradej Chantarasorn. 2017) ส่วนสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นํานโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับการนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการสร้างพลังสังคมและพลังชุมชนเอาชนะยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง และภาวะผู้นำและความร่วมมือมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำนั้น ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานโดยเฉพาะผู้นำขององค์การยังขาดความรู้ความเข้าใจและการประชาสัมพันธ์ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2) ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการแก้ไขปัญหายุสและผู้ติดยาเสพติด ซึ่งประกอบด้วย ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม ด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงาน ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ ด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกกับการนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการแก้ไขปัญหายุสและผู้ติดยาเสพติดซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนมีการกำหนดมาตรการ นโยบายให้มีการนำผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษา โรงเรียนจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขให้สามารถดำเนินการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในชุมชน โรงเรียนมีการติดตามผู้ผ่านการบำบัดรักษาร่วมกับอาสาสมัครสาธารณสุข โรงเรียน

ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดให้มีการเน้นคุณภาพด้านการบำบัดรักษาเพื่อลดความต้องการที่จะนำไปสู่การแพร่ระบาดของยาเสพติด โดยมีนโยบายการป้องกันยาเสพติด ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมส่งผล ซึ่งกันและกันกับการนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการแก้ไขปัญหา ผู้เสพและผู้ติดยาเสพติด ในองค์ประกอบด้านโรงเรียนมีการกำหนดมาตรการ นโยบายให้มีการนำผู้เสพผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษาด้านโรงเรียนมีการติดตาม ผู้ผ่านการบำบัด รักษาพร้อมกับอาสาสมัครสาธารณสุข ด้านโรงเรียนจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขให้สามารถดำเนินการเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในชุมชน และด้านโรงเรียนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดให้มีการเน้นคุณภาพด้านการบำบัดรักษาเพื่อลดความต้องการที่จะนำไปสู่การแพร่ระบาดของยาเสพติดอยู่ในระดับสูงมากในลักษณะนี้หมายความว่า ประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมมีแนวโน้มจะทำให้การนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการแก้ไขปัญหาผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดสูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานนํานโยบายของภาครัฐ การแก้ไขปัญหาผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดรักษา แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพของนโยบายประสบผลสำเร็จสอดคล้องกับทฤษฎีและสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในขณะที่ภาวะผู้นำและความร่วมมือและสมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานที่นํานโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับการนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการแก้ไขปัญหาผู้เสพและผู้ติดยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง และด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำทั้งนี้อาจเนื่องจากหน่วยงานด้านภาวะผู้นำ เฉพาะตัวบุคคลขององค์กรยังขาดประสิทธิภาพ ความรู้ ความเข้าใจ และประชาสัมพันธ์

3. ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด ซึ่งประกอบด้วย ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม ด้านสมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ ด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกกับการนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนกำหนดมาตรการที่ป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยง ไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างเหมาะสม โรงเรียนมีการสร้างและพัฒนาวิทยากร การป้องกันยาเสพติด เพื่อส่งเสริมให้วิทยากรเข้าไปมีบทบาทในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา โรงเรียนติดต่อประสานให้หน่วยงานตำรวจ ครูพระสอนศีลธรรมเข้าไปมีบทบาทในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา และโรงเรียนร่วมกับชุมชนในการกำหนดมาตรการดำเนินการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการและนิคมอุตสาหกรรม โดยมีนโยบายการป้องกันยาเสพติด ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมส่งผลซึ่งกันและกันกับการนํานโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติด ในองค์ประกอบด้านโรงเรียนกำหนดมาตรการที่ป้องกันเด็กและเยาวชนก่อนวัยเสี่ยง ไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างเหมาะสม ด้านโรงเรียนมีการสร้างและพัฒนาวิทยากรการป้องกันยาเสพติดเพื่อส่งเสริมให้วิทยากรเข้าไปมีบทบาทในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา ด้านโรงเรียนติดต่อประสานให้หน่วยงานตำรวจ ครูพระสอนศีลธรรมเข้าไปมีบทบาทในการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดให้แก่เยาวชนในสถานศึกษา และด้านโรงเรียนร่วมกับชุมชนในการกำหนดมาตรการดำเนินการป้องกัน แก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานประกอบการและนิคมอุตสาหกรรมอยู่ในระดับสูงใน

ลักษณะนี้หมายความว่าประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมมีแนวโน้มจะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติ มาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดสูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องจากนโยบายของภาครัฐมีมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับเด็กและเยาวชนให้ทราบถึง ภัย อันตรายของยาเสพติด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานของ Woradej Chantarasorn (2017) ส่วนด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์การนำนโยบายไปปฏิบัติ มาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจาก องค์การหรือหน่วยงานนำนโยบายการป้องกันยาเสพติดและสร้างภูมิคุ้มกัน ยังขาดการประชาสัมพันธ์ และสร้างความเข้าใจไม่ชัดเจน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการปราบปรามยาเสพติด และบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งประกอบด้วย ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม ด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงาน ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ ด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการปราบปรามยาเสพติด และบังคับใช้กฎหมายซึ่งประกอบด้วยโรงเรียนมีการประสานงานกับชุมชน หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบพื้นที่เขตบริการทำให้ได้เป้าหมายผู้ค้า/ผู้เสพชัดเจน โรงเรียนมีแผนปฏิบัติงานในการป้องกันปราบปรามยาเสพติดไว้ชัดเจน โรงเรียนมีการประสานงาน ร่วมมือในการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามยาเสพติด โรงเรียนมีการแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการสืบสวน เฝ้าระวังติดตาม จับกุมผู้กระทำความผิดอย่างสม่ำเสมอ โดยมีนโยบายการป้องกันยาเสพติดในด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกและด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมส่งผลซึ่งกันและกันกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการปราบปรามยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมายในองค์ประกอบด้านโรงเรียนมีการประสานงานกับชุมชน หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบพื้นที่เขตบริการ ทำให้ได้เป้าหมายผู้ค้า/ผู้เสพชัดเจนด้านโรงเรียนมีการแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการสืบสวน เฝ้าระวังติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดอย่างสม่ำเสมอ ด้านโรงเรียนมีแผนปฏิบัติงานในการป้องกัน ปราบปรามยาเสพติดไว้ชัดเจน และด้านโรงเรียนมีการประสานงาน ร่วมมือในการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามยาเสพติดอยู่ในระดับสูง ในลักษณะนี้หมายความว่าผลการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกและประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมมีแนวโน้มจะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการปราบปรามยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมายสูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องจากหน่วยงานนำนโยบายการบังคับใช้กฎหมายในการปราบปรามยาเสพติด แสดงให้เห็นว่านโยบายของภาครัฐการบังคับใช้กฎหมายได้ผลสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือและด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติมีความสัมพันธ์กับการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการปราบปรามยาเสพติดและบังคับใช้กฎหมายอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ภาวะผู้นำเฉพาะตัวบุคคลในองค์การขาดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับข้อกฎหมายในการบังคับใช้ไม่ดีพอ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

5. ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านความร่วมมือระหว่างประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม ด้านสมรรถนะขององค์การหรือหน่วยงาน

ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ ด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านความร่วมมือระหว่างประเทศซึ่งประกอบด้วยนโยบายของรัฐบาลกำหนดให้เป็นนโยบายเชิงรุกในการสกัดกั้นการนำเข้าของยาเสพติดโดยกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ รัฐบาลกำหนดนโยบายเชิงรุกในการสกัดกั้นการนำเข้าของยาเสพติดโดยเสนอให้เป็นวาระแห่งภูมิภาค แสวงหาความร่วมมือกับประเทศอาเซียน การจัดตั้งเวทีหารือ และเครือข่ายในกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดีเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนอาเซียนให้ห่างไกลยาเสพติด โดยมีนโยบายการป้องกันยาเสพติดในด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมส่งผลซึ่งกันและกันกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านความร่วมมือระหว่างประเทศในองค์ประกอบด้านรัฐบาลกำหนดนโยบายเชิงรุกในการสกัดกั้นการนำเข้าของยาเสพติดโดยเสนอให้เป็นวาระแห่งภูมิภาค แสวงหาความร่วมมือกับประเทศอาเซียนด้านนโยบายของรัฐบาลกำหนดให้เป็นนโยบายเชิงรุกในการสกัดกั้นการนำเข้าของยาเสพติดโดยกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ และด้านการจัดตั้งเวทีหารือ และเครือข่ายในกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อแลกเปลี่ยนแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนอาเซียนให้ห่างไกลยาเสพติดอยู่ในระดับสูงมาก ในลักษณะนี้หมายความว่าประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมมีแนวโน้มจะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านความร่วมมือระหว่างประเทศสูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจาก นโยบายการในความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียนประสบความสำเร็จสอดคล้องกับทฤษฎีการนำนโยบายของ Woradej Chantarasorn (2017) ในขณะที่ภาวะผู้นำและความร่วมมือมีความสัมพันธ์กับการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านความร่วมมือระหว่างประเทศอยู่ในระดับปานกลาง และด้านสมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ และด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้เนื่องจาก ภาวะผู้นำของหน่วยงานไม่มีความชัดเจน เกี่ยวกับนโยบายของภาครัฐไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

6. ความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านการบริหารจัดการ ซึ่งประกอบด้วย ด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุม ด้านสมรรถนะขององค์กรหรือหน่วยงาน ด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ ด้านการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ซึ่งประกอบด้วยการทำงานเป็นเอกภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การอำนวยการของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดเป็นหน่วยงานหลัก กลไกการอำนวยการ กำกับติดตามของอนุคณะกรรมการการบริหารแผนยุทธศาสตร์ การป้องกันยาเสพติดมีความชัดเจน ต่อเนื่อง การพัฒนาห้อง War Room ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการควบคุมปัจจัยเสี่ยง/แหล่งมั่วสุมรอบสถานศึกษา การจัดให้มีระบบการรายงานผลการป้องกัน แก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา รัฐบาลสนับสนุนรายจ่ายงบประมาณในการดำเนินการป้องกัน แก้ไขปัญหาเสพติด ในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยมีนโยบายการป้องกันยาเสพติดในด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมส่งผลซึ่งกันและกันกับการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการ ในองค์ประกอบ ด้านการทำงานเป็นเอกภาพของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใต้การอำนวยการของศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดเป็นหน่วยงานหลัก ด้านการพัฒนาห้อง War Room ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อ

ดำเนินการควบคุมปัจจัยเสี่ยง/แหล่งมั่วสุ่มรอบสถานศึกษา และด้านการจัดให้มีระบบการรายงานผลการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอยู่ในระดับสูงมาก ในลักษณะนี้หมายความว่าประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมมีแนวโน้มจะทำให้การนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการสูงกว่าองค์ประกอบด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจาก นโยบายของภาครัฐในการป้องกันแก้ไข ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โดยนำนโยบายมาใช้ประสบความสำเร็จเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ในขณะที่ภาวะผู้นำและความร่วมมือ และการเมืองและการบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกมีความสัมพันธ์กับการนำนโยบายไปปฏิบัติมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก ตัวแปรภาวะผู้นำและความร่วมมือและการเมือง การบริหารสภาพแวดล้อมภายนอกของนโยบายไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และไม่สอดคล้องกับทฤษฎีของ Woradej Chantarasorn (2017)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการศึกษามาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาตามนโยบายของรัฐ โดยใช้แบบนโยบายทั้ง 4 องค์ประกอบให้เห็นว่า ความสัมพันธ์ที่มีผลต่อการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ตัวแบบ องค์ประกอบด้านภาวะผู้นำและความร่วมมือ ส่งผลไปในทางต่ำ แสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำของหน่วยยังขาดความรู้ ความเข้าใจ ในการนำนโยบาย การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา ตามนโยบายของรัฐไปปฏิบัติเกิดความไม่ชัดเจน ดังนั้น ควรสร้างภาวะผู้นำของหน่วยงานเพิ่มสมรรถนะการนำนโยบายไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

2. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า นโยบายของภาครัฐ ตัวแบบนโยบายองค์ประกอบด้านประสิทธิภาพในการวางแผนและควบคุมส่งผลต่อการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาไปในทิศทางสูง แสดงให้เห็นว่า ตัวแบบประสิทธิภาพในการวางแผนและการควบคุมนั้นสามารถนำไปใช้ได้จริงในการปฏิบัติ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการนำนโยบายมาตรการสร้างภูมิคุ้มกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดกับหน่วยงานอื่น ๆ โดยศึกษาเปรียบเทียบความแตกต่างกับตัวแบบอื่นของการนำนโยบายของภาครัฐไปปฏิบัติ

2. ควรศึกษาข้อมูลเชิงลึกการแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยการศึกษาวิจัยในรูปแบบอื่นเชิงคุณภาพและมุ่งเข้าหาประเด็นสาเหตุ ปัญหาของยาเสพติดอย่างแท้จริง

3. ภาครัฐควรเสนอแนวทางงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาของยาเสพติดในสังคมไทย สนับสนุนงบประมาณการวิจัย เพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวข้องกับยาเสพติดถึงภัยอันตรายทั้งผู้เสพ และผู้ค้า

References

Arkhom Termpittayapaisit. (2012). Document summarizing the main points of the National Economic and Social Development Plan No. 11, Office of the National Economic and Social Development Board, 15 pages.

- Allison, G.T. (2020). *Essence of Decision : Explaining the Cuban Missile Crisis*. Boston : Little Brown and Company.
- Association of Southeast Asian Nations. (2007). *The ASEAN Charter*. Jakarta : The ASEAN Secretariat. In Coon, D and Mitterer, J.O. (2011). *Psychology : A journey*. 4th ed. CL : Wadsworth.
- Coon and Mitterer. (2011). *Building The Innovative Organization : Management Systems that Encourage Innovation*. Hampshire : Macmillan Press.
- Narcotics Control Board, Office. (2009). *Knowledge and guidelines for preventing and solving drug problems*. Bangkok : Office.
- Pornpen Phetsuksiri. (1997). *Research guidelines for developing policies to solve drug problems in Thailand*. Bangkok : Photocopied document.
- Woradej Chantarasorn. (2017). *Implementing policy: a brief survey of the knowledge ramework*. Pages 28-32. In Uthai Laowichian and Woradej Chandrasorn. *Putting policy into practice*. Bangkok: Friends of blogging and printing
- Wararat Khiawpairi. (2009). *Human resource development*. Bangkok : Sirabut Printing.
- Academic Affairs and Planning, Division of Administration, Department (2014). [Online]. Accessible from: <http://tspd.dopa.go.th/Knowledge/> (Data search date: 20 October).
- Werawit Kongsak. (2022). *Morality and Thai society*. Bangkok : Waenkaew Edutainment.
- Sarinthorn Setthakarun. (2019). *The path to teaching and learning reform. Learning management that focuses on students is important*. Bangkok : SKSC Lat Phrao.

การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม
สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

SECURITY MANAGEMENT OF WAT CHANPRADITTHARAM SCHOOL
PHASI CHAROEN DISTRICT BANGKOK

ศุภณัฐ วรคุณพินิจ

Suphanut Worakhunpinit

สำนักงานศุลกากรท่าเรือกรุงเทพ กรมศุลกากร

Bangkok Port Customs Office Thai Customs

Email: bossturtle55555@gmail.com

Received 8 December 2022; Revised 28 February 2024; Accepted 28 February 2024.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา 1) สภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร 2) ปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน ครู 80 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 14 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 237 คน รวมกลุ่มตัวอย่างที่นับได้แน่นอนจำนวน 336 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามฉบับที่ 1 แบบสอบถามสภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา ฉบับที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 ต่อปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย สภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐารามในเรื่องการจัดระบบการดูแลคุ้มครองเด็กที่ดี กำหนดให้มีโครงการป้องกันยาเสพติด โรงเรียนควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ มีการคัดกรอง สังเกตพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาจิตใจ พัฒนาศักยภาพนักเรียนอย่างหลากหลาย และโรงเรียนควรมีการบูรณาการความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน ตำรวจท้องที่ เจ้าหน้าที่เทศกิจ เพื่อช่วยกันป้องกัน แก้ไข อุบัติเหตุ อุบัติภัยได้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ : มาตรการความปลอดภัยในโรงเรียน , ความปลอดภัยของนักเรียน , ผู้ปกครอง , ชุมชน

Abstract

This research aims to study 1) The situation of safety management in educational institutions Wat Chanpradittharam School Phasi Charoen District Office Bangkok 2) Factors of safety in educational institutions Wat Chanpradittharam School Phasi Charoen District Office Bangkok. The population groups used in the research were : 5 school administrators, 80 teachers, 14 basic education committees, and 237 students in Secondary School Grades 7 – 9. The results of the research can be summarized as follows : 1) Conditions for managing safety in educational institutions Wat Chanpradittharam School Phasi Charoen District Bangkok Based on the opinions of the administrators, teachers, basic education committees and students, it was found that the overall level was at a high level. 2) Factors of safety in educational institutions Wat Chanpradittharam School Phasi Charoen District Bangkok According to the opinions of the administrators, teachers, the basic education committees and students on the safety factor in the schools. Wat Chanpradittharam School Phasi Charoen District Office Bangkok Overall, it's at a high level. Recommendations Conditions for safety management in educational institutions Wat Chanpradittharam School Phasi Charoen District Bangkok with regard to the organization of child protection care systems that require drug prevention programs Schools should pay special attention to screening and observing the behavior of at-risk students. There are activities to promote mental development, develop the potential of students in a variety of ways and schools should integrate cooperation from parents, communities, local police, municipal staff to help prevent and solve accidents in time to the situation that occurs.

Keyword : School safety measures , Student safety , Parents , Community

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สถานศึกษาจึงเป็นสถานที่ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญในการบริหารจัดการทุกๆด้าน โดยเฉพาะเรื่องความปลอดภัยเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและได้รับการปกป้องคุ้มครองให้มีความปลอดภัย กรุงเทพมหานครได้กำหนดให้มีมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครจำนวน 9 มาตรการ เพื่อดูแลความปลอดภัยให้กับนักเรียน

ในส่วน of โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่เปิดทำการสอนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีฝ่ายบริหารจำนวน 5 คน ข้าราชการครูจำนวน 80 คน บุคลากรอื่นจำนวน 24 คน รวมทั้งสิ้น 109 คน มีนักเรียนจำนวน 1,826 คน (ข้อมูลจำนวนนักเรียนปีการศึกษา 2564) ปัญหาของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐารามคือ 1) โรงเรียนตั้งอยู่ในซอยที่มีการจราจรแออัด นักเรียนอาจได้รับอุบัติเหตุระหว่างการเดินทางไป-กลับโรงเรียน 2) โรงเรียนไม่มีที่จอดรถรับ-

ส่งนักเรียนอาจเกิดอุบัติเหตุจากการขึ้น-ลงรถ 3) เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่หากไม่มีมาตรการป้องกันและดูแลความปลอดภัยให้นักเรียนดีเพียงพอกับจำนวนนักเรียน นักเรียนอาจได้รับอันตรายจากสาเหตุต่างๆได้

ผู้วิจัยจึงเกิดแรงจูงใจที่จะศึกษาว่า 1) โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ได้นำ 9 มาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครไปสู่การปฏิบัติเป็นอย่างไร 2) ผู้บริหารสถานศึกษา ครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียน มีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนดังกล่าว 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนดังกล่าวเป็นอย่างไร

บทความวิจัยนี้นำเสนอสภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ว่าอยู่ในระดับใด และปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานครว่าอยู่ในระดับใด เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารสถานศึกษา นำผลจากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการควบคุม ดูแล และพัฒนาการดำเนินการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเป็นข้อมูลให้สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร นำไปกำหนดเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
- 2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้แบ่งหมวดหมู่ไว้ ดังนี้

1. บริบทโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
2. ความปลอดภัยในสถานศึกษา
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาหลักการแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามขั้นตอนการวิจัย ผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์กรอบการวิจัย เรื่องการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยนำสภาพการดำเนินการตาม 9 มาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร 1) กำหนดให้เรื่อง “ความปลอดภัยของนักเรียน” เป็นนโยบายสำคัญของโรงเรียน 2) ดำเนินการเรื่อง “ความปลอดภัยในโรงเรียน” ร่วมกับชุมชนและผู้ปกครอง 3) กำหนดแผนและขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อความปลอดภัยในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ และมีคู่มือปฏิบัติสำหรับบุคลากร เพื่อความปลอดภัยของนักเรียนที่ชัดเจน 4) จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียน โดยมีตัวแทนครูและผู้ปกครองร่วมตรวจสอบปีละ 4 ครั้ง 5) จัดให้มีหลักสูตร “จิตสำนึกความปลอดภัย” ในโรงเรียน และกิจกรรมการศึกษาที่ปลอดภัย (Safe study activities) รวมทั้งกำหนดมาตรการความปลอดภัยที่นักเรียนพึงปฏิบัติและกำกับให้มีการปฏิบัติจนเป็นกิจนิสัย 6) จัดให้มีระบบดูแลคุ้มครองเด็กที่ดี กำหนดให้มีโครงการ

ป้องกันยาเสพติดและพฤติกรรมช่มชู้รังแกนักเรียน 7) จัดให้มีระบบความปลอดภัยด้านอาคารและสถานที่โดยรอบของโรงเรียน 8) กำหนดการเดินทางไปกลับโรงเรียนอย่าง ถูกวิธี (Safe route to school) มีความปลอดภัยจากการจราจร และ 9) มีการบันทึกข้อมูลอุบัติเหตุในโรงเรียนอย่างเป็นระบบและนำไปปัจจัยด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาจำนวน 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในสถานศึกษา 2) ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ 3) ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม 4) ปัจจัยด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขภาพอนามัยของนักเรียน มาเป็นกรอบการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่ที่ใช้ในการวิจัยคือ โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ประชากรที่ใช้ในการให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน ครูจำนวน 80 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 14 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 237 คน รวมทั้งสิ้น 336 คน เป็นการศึกษาจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถามจำนวน 2 ฉบับ เป็นแบบสอบถาม เพื่อวิจัยเรื่อง การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างขึ้นเอง มีรายละเอียด ดังนี้

1) ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 58 ข้อ โดยสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2) ฉบับที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐารามสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยผู้บริหารและครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐารามสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 67 ข้อ โดยสอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของ Cronbach (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2553)

ฉบับที่ 1 แบบสอบถามสภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 30 คน จากข้อคำถามจำนวน 58 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .964

ฉบับที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 จำนวน 30 คน จากข้อคำถามจำนวน 67 ข้อ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .983

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีคุณภาพความเชื่อมั่นและผู้วิจัยได้ดำเนินการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลตามมาตรฐานจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (IRB/REC) จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะนิติวิทยาศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจเอกสารรับรองเลขที่ 650809-034 ลงวันที่ 9 สิงหาคม 2565 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยภายในวันที่ 15 สิงหาคม 2565 และรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองภายใน 20 วัน นับตั้งแต่วันที่ได้รับแบบสอบถาม คือวันที่ 5 กันยายน 2565 และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะของข้อมูลและตอบวัตถุประสงค์ดังนี้

1) สถิติพื้นฐานได้แก่ หาค่าร้อยละของข้อมูลทั่วไป (พวงรัตน์ ทวีรัตน์ 2553 : 101) หาค่าเฉลี่ย (Mean) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2549) หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2549) และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2553)

2) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ หาค่าความเที่ยงตรงโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามตรงกับขอบข่ายในประเด็นหลักของเนื้อหา ใช้ดัชนีความสอดคล้อง (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2553)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ผลวิเคราะห์สภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อสภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก พบว่ามาตรการ 9 มีการบันทึกข้อมูลอุบัติเหตุในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือมาตรการ 5 จัดให้มีหลักสูตร “จิตสำนึกความปลอดภัย” ในโรงเรียนและกิจกรรมการศึกษาที่ปลอดภัย (Safe study activities) รวมทั้งกำหนดมาตรการความปลอดภัยที่นักเรียนพึงปฏิบัติ และกำกับให้มีการปฏิบัติจนเป็นกิจนิสัย อยู่ในระดับมากที่สุด และมาตรการ 6 จัดให้มีระบบการดูแลคุ้มครองเด็กที่กำหนดให้มีโครงการป้องกันยาเสพติด และพฤติกรรมชู้สาวแก่นักเรียน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนมาตรการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือมาตรการ 8 กำหนดการเดินทางไปกลับโรงเรียนอย่างถูกวิธี (save route to school) มีความปลอดภัยจากการจราจร อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานต่อสภาพการดำเนินการจัดการความ

ปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก พบว่ามาตรการ 2 ดำเนินการเรื่อง “ความปลอดภัยในโรงเรียน” ร่วมกับชุมชนและผู้ปกครอง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือมาตรการ 9 มีการบันทึกข้อมูลอุบัติเหตุในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมากที่สุด และมาตรการ 3 กำหนดแผนและขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย ในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ และมีคู่มือปฏิบัติสำหรับบุคลากรเพื่อความปลอดภัยของนักเรียนที่ชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ส่วนมาตรการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือมาตรการ 8 กำหนดการเดินทางไปกลับโรงเรียนอย่างถูกวิธี (save route to school) มีความปลอดภัยจากการจราจร อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของนักเรียนต่อสภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายมาตรการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก พบว่ามาตรการ 4 จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียน โดยมีตัวแทนของครู และผู้ปกครองร่วมตรวจสอบปีละ 4 ครั้ง อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือมาตรการ 8 กำหนดการเดินทางไปกลับโรงเรียนอย่างถูกวิธี (save route to school) มีความปลอดภัยจากการจราจร อยู่ในระดับมากที่สุด และมาตรการ 6 จัดให้มีระบบการดูแลคุ้มครองเด็กที่กำหนดให้มีโครงการป้องกันยาเสพติด และพฤติกรรมซบเซ่แก่นักเรียน อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนมาตรการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือมาตรการ 9 มีการบันทึกข้อมูลอุบัติเหตุในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาปัจจัยด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ผลวิเคราะห์ปัจจัยด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก พบว่า ปัจจัยที่ 4. ปัจจัยด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขภาพอนามัยของนักเรียน อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือปัจจัยที่ 1. ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่ 3. ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือปัจจัยที่ 2. ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก พบว่าปัจจัยที่ 3. ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือปัจจัยที่ 4. ปัจจัยด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสุขภาพอนามัยของนักเรียน อยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่ 1. ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือปัจจัยที่ 2. ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยสามลำดับแรก พบว่าปัจจัยที่ 2. ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือปัจจัยที่ 1. ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่ 3. ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่มี

ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือปัจจัยที่ 4. ปัจจัยด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสภาพอนามัยของนักเรียน อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่องการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานครพบประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลดังนี้

1) สภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้ง 9 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้มีการกำหนดแนวทางที่เป็นระบบ เพื่อเป็นกรอบให้โรงเรียนได้วางแผนการปฏิบัติงานอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงกำหนดมาตรการป้องกันความปลอดภัยไว้ล่วงหน้า ร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนรอบโรงเรียนในการเฝ้าระวัง ความปลอดภัย สำรวจสภาพแวดล้อมและจุดเสี่ยงภัย ตลอดจนซักซ้อมสถานการณ์ในภาวะฉุกเฉิน และจัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลและปัญหาที่เกิดขึ้น ให้ผู้ปกครองและชุมชนเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือโรงเรียนและดูแลนักเรียนให้ปลอดภัย นอกจากนี้ในแผนดังกล่าวยังได้ กำชับให้ดูแลความปลอดภัยของอาคารสถานที่อย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับกฤษฎา ศรีสุชาติ (2559) กล่าวว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษา หมายถึง สถานศึกษาที่ดำเนินงานตามมาตรการ แนวทางหรือกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ที่มุ่งเพื่อสร้างความปลอดภัยให้แก่นักเรียนรวมทั้งการปกป้องคุ้มครองเด็กนักเรียนจากภัยอันตรายต่าง ๆ ทั้งในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคุณชีพุทธ การป้องกันและแก้ไขปัญหาคุณชีพุทธ การป้องกันและแก้ไขปัญหาคุณชีพุทธ โดยการดำเนินการดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบของการจัดการศึกษาและหลักสูตร การเรียนการสอนด้านความปลอดภัย หรือการกำหนดมาตรการต่าง ๆ สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2554) กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ที่นักเรียนต้องใช้ชีวิตอยู่ตลอดทั้งวัน ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นสถานที่ที่ต้องมีความปลอดภัยต่อชีวิตไม่น้อยไปกว่าบ้าน ซึ่งสามารถแบ่งการจัดสวัสดิภาพในโรงเรียนออกเป็น 3 ด้าน คือ การจัดสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ปลอดภัย การจัดบริการความปลอดภัยในโรงเรียน และการจัดการเรียนการสอนสวัสดิศึกษาในโรงเรียน เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนครูและบุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุ ตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยมีจิตสำนึกที่ดี และสวัสดิคินัยในอันที่จะป้องกันตนเองและผู้อื่นให้พ้นภัยหรือลดอัตราการเกิดอุบัติเหตุลงได้

2) ปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐารามสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานครโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องสนองต่อนโยบายของกระทรวง นำไปสู่การศึกษาถึงปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา มาตราการดูแลและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียนผู้บริหารจะเป็นผู้ที่กระตุ้นให้ไปสู่การปฏิบัติโดยมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อรับผิดชอบดำเนินงานด้านความปลอดภัย จากนั้นผู้บริหารก็เป็นผู้ที่ต้องนิเทศ ติดตามเป็นระยะ สม่ำเสมอ เพื่อให้เจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญในการดำเนินการดังกล่าว ให้มีการปฏิบัติอย่างจริงจัง ซึ่งปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษานั้นเป็นเรื่องที่ผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่อยู่ในสถานศึกษาต้องรู้บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบร่วมกัน เนื่องจากปัจจัยแต่ละปัจจัยมีบทบาทและผู้ที่รับผิดชอบที่แตกต่างกัน เช่น ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาคุณชีพุทธ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องได้รับความร่วมมือจากชุมชน เข้ามามีส่วนรวม ปัจจัยด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสภาพอนามัยของ

นักเรียน ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุในสถานศึกษา มีการวางแผนร่วมกันกับบุคลากรภายในโรงเรียน ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ เป็นต้น สอดคล้องกับอดิศร ดีปานธรรม (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีสภาพการบริหารโดยรวมอยู่ในระดับมา 2) ปัจจัยด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาประกอบด้วย 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุ ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุเกี่ยวกับภัยธรรมชาติ ปัจจัยด้านมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม ปัจจัยด้านมาตรการรักษาความปลอดภัยในสภาพอนามัยของนักเรียน

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย พบว่า

1. สภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร สรุปได้ดังนี้

1) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อสภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อสภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) ตามความคิดเห็นของนักเรียนต่อสภาพการดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร สรุปได้ดังนี้

1) ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูต่อปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) ตามความคิดเห็นของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานต่อปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3) ตามความคิดเห็นของนักเรียนต่อปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ประโยชน์จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูล ดังนี้

1) เป็นข้อมูลแก่สถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ในการนำผลการศึกษาค้นคว้าไปใช้ เป็นแนวทางในการควบคุมดูแลและพัฒนาการดำเนินการความปลอดภัยสำหรับนักเรียนให้มีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนผู้ปกครองและชุมชนมีความมั่นใจที่จะส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาในโรงเรียนต่อไป

2) เป็นข้อมูลสำหรับครู หรือผู้สนใจทั่วไป ในการนำผลการศึกษาค้นคว้าในเรื่องดำเนินการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

3) เพื่อเป็นข้อมูลให้กับสำนักการศึกษานำไปกำหนดเป็นนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการด้านความปลอดภัยในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ค้นพบว่าตามมาตรการที่ 6 ระบบการดูแลคุ้มครองเด็กที่กำหนดให้มีโครงการป้องกัน ยาเสพติด ในเรื่องของการป้องกันยาเสพติด การให้ความสนใจเป็นพิเศษกับเด็กกลุ่มเสี่ยง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ข้อเสนอแนะโรงเรียนควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ มีการคัดกรองนักเรียน สังเกตพฤติกรรมนักเรียนกลุ่มเสี่ยง มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาจิตใจ พัฒนาศักยภาพนักเรียนอย่างหลากหลาย และโรงเรียนควรมีการบูรณาการความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน ตำรวจท้องที่ เจ้าหน้าที่เทศกิจ เพื่อช่วยป้องกันแก้ไขอุบัติเหตุ อุบัติภัย ได้ทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

งานวิจัยนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการสร้างแนวทางความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในภายนอกองค์กร เพื่อพัฒนาดำเนินการจัดการความปลอดภัยสำหรับนักเรียน โดยควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน ในการดำเนินงานความปลอดภัยของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองชุมชนและโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

References

- Adisorn Deepantham. (2018). The Development of Participatory Safety Management Model in Educational institutions under the Office of the Basic Education Commission. (Doctor of Philosophy Thesis). Rajanagarindra Rajabhat University, Chachoengsao.
- Alolah Turki. (2014, July). Determining the causal relationships among balanced scorecard perspectives on school safety performance : Case of Saudi Arabia. *Accident Analysis & Prevention*, 68, 57–74.
- Amornwit Nakornthap and Chulakorn Masathienwong. (2010). Welfare Education. Retrieved from resource.thaihealth.or.th/system/files/klanprasbkaarn_19.doc. May 20, 2017.
- Boonchom Srisa-at. (2006). Statistical Methods for Research Volume 1. Suwiriyan N. Bangkok.
- Bureau of Education (Division for promoting student performance). (2022,7 October)
- No. Kor Kor 0808/7434 Ask for cooperation to implement safety measures in schools under the Bangkok Metropolitan Administration.
- Child Protection Center Foundation (2014). Child custody school chapter, school safety. big thing to Pay attention. Retrieved from <http://www.ffc.or.th/home>. 16 December 2018.
- Department of Disaster Prevention and Mitigation. (2009). National Disaster Prevention and Mitigation Plan 2015. Retrieved from http://www.disaster.go.th/dpm/index.php?option=com_docman&task=cat_view&gid=203&Itemid=221. February 12, 2021.
- Issara Theerawatsakul (1996). Safety engineering. Chiang Mai : Chiang Mai University.
- Jintawee Kasemsuk. (2014). Principles of participation in sustainable community development. 1st edition. Bangkok: Chulalongkorn University Press.

- Jutamas Permpoon. (2015). Safety management conditions and parents' expectations of students at the Child Development Center under Plutaluang Subdistrict Organization, Sattahip District. Chonburi Province (Master of Education Thesis). Burapha University, Chonburi. Chonburi Province (Master of Education Thesis). Burapha University, Chonburi.
- Karima, Heem and Duangmani Jongrak. (2011). Factors predicting student bullying behavior. Grade 6 in Pattani municipal schools. Songkhla Nakarin Journal Social Sciences, Humanities, 17(4), 625–642..
- Khaosod Online (2017). Falling into a mortality treatment pond, 5 bodies died, a young Chula student too. Faculty of Veterinary Year 5 CP intern, inhaling poisonous gas until losing consciousness - falling, Ban Danglaeng is saddened, rushes to heal. Retrieved from https://www.khaosod.co.th/aroundthailand/news_6046433. 20 August 2018.
- Kitamura Yuto, (2014). *The possibility of holistic safety education in Japan : Form the perspective of education for Sustianable Development (ESD)*. International Association of Traffic and Safety Science.
- Kritsada Srisuchat. (2016). Development of Indicators and Guidelines for Safe Schools of Educational Institutions under the jurisdiction of Office of the Basic Education Commission. (Doctor of Education Thesis). Rajabhat Maha Sarakham University. Maha Sarakham
- Li Si- jian., et al. (2016). *School safety and children health in a post-disaster community: Impication to collaborative care and service learning in school health*. School of Nursing The Hong Kong Polytechnic University, Hong Kong Special Administrative Region.
- Mori., et al. (2012). *Walking to school in Japan and Chilhood Obesity Prevention : New Lessons Form an Old Policy*. Am J Public Health.
- Nongnuch Nitikarn. (2011). A study of safety management in schools under Bangkok Metropolitan Administration. Nong Chok District Office Bangkok. (Master of Education Thesis). Burapha University, Chonburi.
- Office of the Basic Education Commission. (2013). Handbook of practices and security measures. Safe in basic educational institutions Ministry of Education. Bangkok: Ministry of Education.
- Phuket Kindergarten (2015). Safety in educational institutions. Retrieved from <http://www.abpk.ac.th/pe>. 22 May 2018.
- Promptilai Buasuwan. (2014). Participation of educational institutions and communities in promoting Safe in children. Journal of Thai Education, Year 10, Issue 36 (Sept. 2014), pages 21 – 29..
- Puangrat Taweerat. (2010). Research methods in behavioral and social sciences. 7th edition. Bureau of Educational and Psychological Testing. Srinakharinwirot University, Bangkok.
- Sasithorn Jumpaew (2013). A study of representative images of "Japan's education system" that reflects Through the television media of Thai Studies from the show “Doo Hai”, an

episode about the education system. (Thesis Japanese branch). Chiang Mai University, Chiang Mai.

Shokoohi Roya., et al., (2012). *Children Walking to and from School in Tehran: Associations with Neighbourhood Safety, Parental Concerns and Children's Perceptions*. Procedia–Social and Behavioral Science.

Srinakharinwirot University. (2011). Safety in children. Documentation Safety and occupational health and environment. Bangkok: Srinakharinwirot University.

Suchira Jaiwang and Jantarus Phuti Ariyawat (2018). A study of safety management in educational institutions. under the jurisdiction of the Secondary Education Service Area Office 1. Journal of Educational Administration, SWU, 14/(28) : 50–61.

Suwanee Sriworom. (2012). State and problem of accident safety operation of Students in schools under the Educational Service Area Office in Nakhon Phanom Province (thesis Master of Education). Sakon Nakhon Rajabhat University, Sakon Nakhon.

Uttaradit Primary Educational Service Area Office 2. (2013). Safety measures. Government Action Plan for the year 2013. Uttaradit: Educational Service Area Office.

Vicario Anna Diaz. (2012). *Safety management in Catalonia, school. Department of Applied Education, University Autònoma de Barcelona, Bellaterra (Cerdanyola del Vallès)*. Spain.

การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานี
ด้านห่วงโซ่คุณค่าสู่ความเป็นมืออาชีพเพื่อความยั่งยืน

DEVELOPMENT OF VALUE CHAIN CAPACITY TO PROFESSIONALISM
FOR SUSTAINABILITY FOR PATTANI COMMUNITY ENTERPRISES

ทักษญา สง่าโยธิน

Taksaya Sangayotin

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand.

Email: taksayaja@hotmail.com

Received 12 November 2023; Revised 21 December 2023; Accepted 29 February 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จังหวัดปัตตานี ด้านห่วงโซ่คุณค่าสู่ความเป็นมืออาชีพเพื่อความยั่งยืน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 4 กลุ่ม โดยแบบเจาะจง คือ กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มข้าราชการ กลุ่มนักธุรกิจในพื้นที่และผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวม 17 คน วิเคราะห์ด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique)

ผลการวิจัย พบว่า แนวทางพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จังหวัดปัตตานี ควรส่งเสริมการพัฒนาทรัพยากรการบริหารจัดการ 4M's ได้แก่ ด้านคน (Man) คือ ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการผลิตและบริการ ด้านเงิน (Money) ควรมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักการพึ่งตนเองมาใช้ ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์ (Material) ควรนำนวัตกรรมจากผลการศึกษาของสถาบันการศึกษาในพื้นที่มาปรับใช้ และด้านการบริหารจัดการ (Management) ควรนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการพึ่งตนเองมาใช้ ในการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าในกิจกรรมหลัก ในด้าน Inbound Logistics มีการจัดหาระบบสั่งซื้อล่วงหน้า วางแผนการผลิตและการจัดหาผู้จำหน่าย มีระบบการสั่งซื้อ จัดเก็บและเบิกใช้วัตถุดิบที่มีประสิทธิภาพ ด้าน Operation (Manufacturing) มีการพัฒนาความรู้และทักษะการแปรรูปที่ได้มาตรฐาน ด้าน Outbound Logistics จัดส่งสินค้าที่รวดเร็วเชื่อมโยงเครือข่ายในพื้นที่และร่วมมือกับบริษัทประชารัฐรักสามัคคีปัตตานี วิสาหกิจเพื่อสังคมในการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ่านร้าน Farm Outlet Pattani ด้าน Marketing and Sales มีการสร้างตราสินค้าที่สื่อสารถึงเอกลักษณ์ของสินค้า และด้าน Service มีระบบสมาชิก และนำเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามาช่วยในการให้บริการ ส่วนการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าในกิจกรรมสนับสนุน ด้าน Procurement ต้องสร้างเครือข่ายในการจัดหาวัตถุดิบที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน ด้าน Technology Development ควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบโจทย์ผู้บริโภคมากขึ้น ด้าน Human Resource Management ควรนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และ ด้าน Firm Infrastructure กำหนดระบบงาน แบ่งความรับผิดชอบให้ชัดเจน ส่งเสริมสังคมแห่งการแบ่งปันและช่วยเหลือกัน

คำสำคัญ: วิสาหกิจชุมชน, ห่วงโซ่คุณค่า, มืออาชีพ, ความยั่งยืน

Abstract

This research aims to investigate approaches to develop the value chain capacity of Pattani community enterprises to professionalism for sustainability. It is a qualitative research using Delphi technique with Pattani Province area as a case study.

The results showed that, regarding 4M's of resource management, man should be developed with knowledge and skills in production and services. For money, sufficiency economy philosophy and self-reliance principles of His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great should be applied in management. Material derived from educational outcomes of local educational institutions should be used. Management should focus on sufficiency economy philosophy and self-reliance principles as a core of Pattani community enterprise management. Regarding the issue of value chain analysis in the main activities of inbound logistics, there should be a pre-order system to be used in production planning and supplying good and qualified raw materials, standard criteria for ordering raw materials, as well as accountable raw material storage and disbursement systems. Manufacturing should focus on the development of production knowledge and skills and should promote the processing process to create value-added products and standards. Outbound logistics should be in collaboration to ensure efficient and fast product delivery through local network connection, as well as cooperation with Pracharat Rak Samakkee Pattani Social Enterprise to promote the distribution of community value-added processed products through Farm Outlet Pattani. In marketing and sales, a brand should be built to create buyer awareness and communicate product identity. Additionally, for service providing, a subscription system should be created to sell products and technology should be used to provide services. As for value chain analysis of support activities, procurement networks and standard criteria should be developed to search for quality raw materials. Technology development should be conducted by allocating a budget to research and develop products to meet the current consumption, different from the traditional work concept by integrating research principles into production. Human resource management should be conducted based on sufficiency economy philosophy, self-reliance principles, and 23 work principles of His Majesty King Bhumibol Adulyadej the Great. For firm infrastructure, work style and responsibilities should be clearly defined, as well as sharing society system should be promoted to help each other.

Keywords: community enterprise, Pattani Province, value chain, professionalism, sustainability

บทนำ

การส่งเสริมและพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน รวมทั้งแนวทางการพัฒนาประเทศตามกรอบยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” คติพจน์ประจำชาติ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” กล่าวถึงการสร้าง “ความมั่งคั่ง” โดยการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง เศรษฐกิจมีความสามารถในการ

แข่งขันสูง สร้างรายได้ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ มีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่อง ได้แก่ ทุนมนุษย์ และทุนทางปัญญา “ความยั่งยืน” โดยการพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญ รายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การมุ่งประโยชน์ส่วนรวม ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนเพื่อการพัฒนาในทุกระดับ อย่างสมดุล มีเสถียรภาพ และยั่งยืน (คณะกรรมการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ, 2560) ประกอบกับร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมล้ำในสังคม เป้าหมายที่ 3 เพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเองและได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น แนวทางการพัฒนาที่ 3 เสริมสร้างศักยภาพชุมชน การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน และการสร้างความเข้มแข็งการเงินฐานรากตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ มีสิทธิในการจัดการทุน ที่ดินและทรัพยากรภายในชุมชน โดยส่งเสริมให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ด้วยกระบวนการศึกษา และการถ่ายทอดองค์ความรู้ในชุมชนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในพื้นที่และการต่อยอดองค์ความรู้ไปสู่ เชิงพาณิชย์ รวมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสร้างการจัดการความรู้ในชุมชน การสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษา ในการร่วมกันพัฒนาความรู้ในเชิงทฤษฎีและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติเพื่อสร้างศักยภาพให้กับชุมชนในการประกอบธุรกิจ การสนับสนุนการประกอบธุรกิจแบบวิสาหกิจเพื่อสังคม เพื่อสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลภายใต้ยุทธศาสตร์ด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ และสร้างการเติบโตจากภายใน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) จะเห็นว่า การพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานรากเป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญ เนื่องจากรัฐบาลเล็งเห็นว่าเศรษฐกิจชุมชนหรือธุรกิจชุมชนนั้น มีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการเติบโตเศรษฐกิจของประเทศ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 ที่เกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจฐานราก หรือเศรษฐกิจชุมชนนั้น ในช่วง 5 ปีจะมุ่งเน้นในเรื่องสำคัญ ดังนี้ การพัฒนาผู้ประกอบการ ให้เป็นผู้ประกอบการทางเทคโนโลยี (Technopreneur) เชื่อมโยงระหว่างภาคการผลิตกลุ่มใหญ่ของประเทศ กับสถาบันวิจัย สถาบันการศึกษาเพื่อให้สามารถเข้าถึงและนำผลการศึกษาพร้อมใช้มาต่อยอดใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ส่งเสริมสังคมผู้ประกอบการที่ผลิตได้ขายเป็น การส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจกระแสใหม่ อาทิ เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม การพัฒนาวิสาหกิจตั้งใหม่ (Start Up) และวิสาหกิจเพื่อสังคม รวมถึงการสร้างสังคมผู้ประกอบการ ในรูปของเครือข่ายการพัฒนาทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา สมาคมวิชาชีพ รวมถึงองค์กรอิสระต่างๆ อาทิ สภาเกษตรกร สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สหกรณ์ ฯลฯ โดยผ่านกระบวนการเครือข่ายในระดับพื้นที่ เพื่อสร้างพันธมิตรในการกำหนดและขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ร่วมกันเพื่อสามารถแก้ปัญหาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศภายใต้แนวคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันนำไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน 17 ข้อ ขององค์การสหประชาชาติ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

จังหวัดปัตตานี เป็นจังหวัดที่พื้นที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจ ทั้งด้านเกษตร การค้าการลงทุน การท่องเที่ยว และมีความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรม และใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ถูกกำหนดเป้าหมายในการพัฒนา ไว้ว่า “เกษตรก้าวหน้า การค้าชายแดน การท่องเที่ยวเชื่อมโยงสู่อาเซียน บนพื้นฐานความเข้มแข็งของชุมชน” แต่ในหลายๆ เหตุปัจจัยทำให้การพัฒนาไม่ถึงเป้าหมายได้ วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดปัตตานี สิ่งที่ยังไม่เพียงพอ คือ การพัฒนาด้านห่วงโซ่คุณค่า ในประเด็นความรู้ ทักษะ ประกอบกับการพัฒนาในหลายๆ ด้าน และประเด็นที่สำคัญคือ ขาดความเป็นมืออาชีพที่จะนำพาองค์กรพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน

ดังนั้น ผู้วิจัยได้พัฒนางานวิจัยวิสาหกิจชุมชนจากกลุ่มจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ผ่านมาจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยด้านห่วงโซ่คุณค่าที่ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานี สู่ความเป็นมืออาชีพเพื่อความยั่งยืน เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีความพร้อมในการเป็นกรณีศึกษา มีรูปแบบร้านค้า Farm Outlet Pattani ที่เป็นร้านจำหน่ายสินค้าของกลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่จังหวัดปัตตานี และสินค้า OTOP ที่เกิดจากความร่วมมือ ผ่านบริษัทประชารัฐรักสามัคคีปัตตานี วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด โดยนำมาเป็นแนวทางปรับใช้กับวิสาหกิจชุมชนและธุรกิจชุมชนทั่วไปในการนำปัจจัยที่ศึกษามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์กับองค์กรและเป็นพื้นฐานของ การพัฒนาธุรกิจไปสู่การพัฒนาผู้ประกอบการให้เป็นผู้ประกอบการทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม นำมาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เพื่อให้สามารถร่วมกันขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้ก้าวไปข้างหน้า มีศักยภาพพร้อมรับการพัฒนาในบริบทของสังคมโลกยุคใหม่และตรงกับความต้องการการพัฒนาพื้นที่ของประชาชน เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ เป็นการส่งเสริมสร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจในเชิงสร้างสรรค์และเกิดการพัฒนายั่งยืนได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชน จังหวัดปัตตานี ด้านห่วงโซ่คุณค่าสู่ความเป็นมืออาชีพเพื่อความยั่งยืน

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) โดยใช้พื้นที่จังหวัดปัตตานีเป็นกรณีศึกษา โดยแบ่งกลุ่มประชากรเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจฐานราก กลุ่มข้าราชการ กลุ่มนักธุรกิจในพื้นที่และผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง คือ จะต้องเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้และทักษะในด้านการทำธุรกิจ รวมทั้งเข้าใจบริบทของพื้นที่เป็นอย่างดี ซึ่งประกอบด้วย กลุ่มนักวิชาการผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจฐานราก จำนวน 2 คน กลุ่มข้าราชการ จำนวน 2 คน กลุ่มนักธุรกิจในพื้นที่จากสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย จำนวน 2 คน กลุ่มนักธุรกิจในพื้นที่จากหอการค้าจังหวัดปัตตานี จำนวน 2 คน และผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

จำนวน 9 คน รวม 17 คน ตามหลัก (Macmillan, 1971) ที่พบว่าจำนวนผู้เชี่ยวชาญมีจำนวน 17 คน ขึ้นไป จะมีการคลาดเคลื่อน (Error) ที่น้อยมาก และจะเริ่มคงที่ คือ 0.02 ด้วยขั้นตอนตามเทคนิคเดลฟาย ดังนี้

ขั้นที่ 1 ทำการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คน ในด้านทรัพยากรการบริหารจัดการ ด้านกิจกรรมในห่วงโซ่คุณค่าทั้งกิจกรรมหลักและกิจกรรมสนับสนุน และนำผลที่ได้แสดงผลผ่านกระบวนการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรม ATLAS.ti 9 เพื่อแสดงค่า Grounded Theory และค่าความเกี่ยวข้องกับรหัสอื่นๆ (Density) เพื่อนำผลการวิเคราะห์จากการสัมภาษณ์นำมาสู่กระบวนการหาคำตอบในขั้นที่ 2

ขั้นที่ 2 สรุปค้นหามาติจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คนที่ได้ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ขั้นที่ 1 โดยนำผลสัมภาษณ์มาออกแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่าของ Likert 5 ระดับ คือ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย เห็นด้วยน้อยที่สุด ในรอบที่ 2 ให้กับผู้เชี่ยวชาญทั้ง 17 คนตอบ หลังจากนั้นนำมาคำนวณค่ามัธยฐาน (Median) ค่าพิสัยควอไทล์ (Interquartile Range) และความแตกต่างระหว่างฐานนิยมและค่ามัธยฐาน โดยพิจารณาจากคำตอบของผู้เชี่ยวชาญด้วยเกณฑ์ดังนี้ ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ซึ่งถือว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นด้วยในระดับมาก ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (I.R) ไม่เกิน 1.50 และค่าความแตกต่างระหว่างฐานนิยมและค่ามัธยฐาน น้อยกว่า 1.00 ซึ่งถือว่าผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันสูงมีความเหมาะสมของคำตอบในการนำไปเป็นการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนของประเทศไทยสู่ความเป็นมืออาชีพเพื่อความยั่งยืน

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 การแสดงผลด้านการวิเคราะห์ทุนทรัพยากรการบริหารจัดการ (4Ms)

ทุนทรัพยากรการบริหารจัดการ (4Ms)	การแปลผลเดลฟาย			
	Md (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	ความแตกต่าง ระหว่าง Mo กับ Md (น้อยกว่า 1.00)	ความ เหมาะสม
ด้าน Man				
1.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานี ควรมีการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการผลิตและบริการ	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
2.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการพัฒนาการทำงานเป็นทีม	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
3.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของทีมงาน	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
4.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้าง Mindset ที่ดีในการทำงาน	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
5.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการพัฒนาความสามารถในการสื่อสาร	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
6.สมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีต้องปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม

7.สมาชิกต้องสร้างสังคมแห่งการแบ่งปัน (Sharing Society)	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
ด้าน Money				
1.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีต้องนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
2.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีต้องนำหลักพึ่งตนเองมาประยุกต์ใช้	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
3.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการจัดสรรงบประมาณในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
4.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการอบรมหลักการคิดต้นทุน การตั้งราคา และกำไร	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
5.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการจัดหาเงินทุนที่มีต้นทุนทางการเงินที่ต่ำและมีความปลอดภัย	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
6.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการอบรมเรื่องบัญชีเบื้องต้น	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
7.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการจัดทำบัญชีรายรับและรายจ่ายอย่างสม่ำเสมอ	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
ด้าน Material				
1.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรนำเครื่องมือและอุปกรณ์จากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสถาบันการศึกษาอาชีวศึกษามาปรับใช้	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
2.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการนำเครื่องมือ Smart Farmer มาประยุกต์ใช้	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
3.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการควมมีการสร้างศูนย์การเรียนรู้และใช้อุปกรณ์ร่วมกัน	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
ด้าน Management				
1.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการควมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการ	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
2.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการควมการนำหลักพึ่งพาตนเองมาประยุกต์ใช้	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม

3.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการ ควรจัดสรรงบประมาณในการวิจัยและพัฒนา ผลิตภัณฑ์มาใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการ	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
4.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการ สร้างสภาพแวดล้อมที่ดีในการบริหารที่มีความ ปลอดภัยทั้งทางร่างกายและจิตใจ	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
5.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้าง ระบบจัดการที่มีความคล่องตัว รวดเร็ว (Lean and Agility)	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
6.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการนำ หลัก Design Thinking มาใช้ในการบริหารงาน	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม

ตารางที่ 2 การแสดงผลด้านการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมหลัก (Primary Actiities)

การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมหลัก (Primary Actiities)	การแปลผลเดลฟาย			
	Md (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	ความแตกต่าง ระหว่าง Mo กับ Md (น้อยกว่า 1.00)	ความ เหมาะสม
ด้าน Inbound Logistics				
1.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีจะต้องมี ระบบ Pre Order ในการวางแผนก่อน ดำเนินการผลิตเพื่อจัดหาวัตถุดิบ	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
2.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการ สร้างเครือข่ายและเกณฑ์มาตรฐานในการ จัดหาวัตถุดิบ	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
3.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการ จัดหาวัตถุดิบให้ตรงตามความต้องการของ ลูกค้า	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
4.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการ วางระบบการรับ การจัดเก็บและการเบิก วัตถุดิบที่สามารถตรวจสอบได้	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
ด้าน Operation (Manufacturing)				
1.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการ พัฒนาองค์ความรู้ ทักษะในการผลิตและการ บริการ	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม

2.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการแปรรูปให้เกิดมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์เพื่อให้ได้มาตรฐาน	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
3.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการนำเครื่องมือและอุปกรณ์จากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามาพัฒนาในการผลิต	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
4.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการผลิตสินค้าให้ตรงตามความต้องการของลูกค้า	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
5.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการนำหลัก Smart Farmer มาใช้ในการเกษตร	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
6.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการบริหารการผลิตด้วยหลัก Lean and Agility เพื่อความคล่องตัวและรวดเร็วในการผลิต	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
7.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างศูนย์การเรียนรู้และการใช้อุปกรณ์ร่วมกันในเครือข่ายของวิสาหกิจ	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
8.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการเชื่อมโยงสถาบันการศึกษาในการผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
9.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการนำระบบ Application มาใช้เพื่อช่วยในการทำงานที่รวดเร็ว	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
10.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการในการพัฒนา	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
11.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการนำหลักทรงงาน 23 หลักของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาใช้ในการปฏิบัติงาน	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
ด้าน Outbound Logistics				
1.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างระบบจัดส่งสินค้าที่มีคุณภาพและรวดเร็ว	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
2.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการจัดหาเครือข่ายในพื้นที่ในการจัดส่งสินค้าเพื่อความสะดวกในการจัดส่งและลดต้นทุนการส่งสินค้า	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม

3.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการร่วมมือกับโครงการประชารัฐปัตตานีในด้านช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านร้าน Farm Outlet Pattani	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
4.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาในการผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้า	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
5.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการในการพัฒนาระบบการจัดส่งสินค้านร่วมกัน	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
ด้าน Marketing and Sales				
1.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างตราสินค้าสำหรับผลิตภัณฑ์ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
2.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการให้ความรู้เรื่องต้นทุน การตั้งราคา และกำไร เพื่อกำหนดราคาที่ถูกต้องของสินค้า	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
3.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการร่วมมือกับโครงการประชารัฐปัตตานีในการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านร้านค้า Farm Outlet Pattani	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
4.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการร่วมกันสร้าง Platform ในการสั่งสินค้า	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
5.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมทางการตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปตามค่านิยม และวัฒนธรรม โดยมุ่งเน้น Soft Power ที่แสดงเอกลักษณ์ของกลุ่ม	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
6.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการนำหลัก Design Thinking มาใช้ในการทำตลาดให้กับสินค้า	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
7.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างระบบ Digital OTOP มาใช้ในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ได้ตรา OTOP	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
8.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาผู้ประกอบการทางการตลาดร่วมกัน	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม

ด้าน Service				
1.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีระบบสมาชิกในการขายสินค้าและการจัดส่ง	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
2.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างระบบจัดส่งที่มีคุณภาพและรวดเร็ว	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
3.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการจัดหาเครือข่ายในพื้นที่เพื่อสะดวกในการจัดส่งให้กับลูกค้า	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
4.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกลุ่มผ่านโครงการประชารัฐทั่วประเทศ	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
5.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการร่วมมือกับโครงการประชารัฐปัตตานีในด้านช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านทางร้าน Farm Outlet Pattani	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
6.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่เพื่ออำนวยความสะดวกในการผลิตและเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
7.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการนำระบบ Application มาใช้ในการบริการเพื่อความสะดวกและรวดเร็ว	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
8.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างระบบ Platform เพื่ออำนวยความสะดวกในการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
9.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการร่วมมือกับกลุ่ม OTOP ในการเข้าสู่ระบบ Digital OTOP ของประเทศ	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม

ตารางที่ 3 การแสดงผลด้านการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมสนับสนุน (Support Activities)

การวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมสนับสนุน (Support Activities)	การแปลผลเดลฟาย			
	Md (มากกว่า 3.50)	IQR (น้อยกว่า 1.50)	ความแตกต่าง ระหว่าง Mo กับ Md (น้อยกว่า 1.00)	ความ เหมาะสม
ด้าน Procurement				

1.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างเครือข่ายและหลักเกณฑ์มาตรฐานในการจัดหาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
2.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างระบบการจัดส่งวัตถุดิบที่มีคุณภาพและรวดเร็ว	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
3.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการจัดหาวัตถุดิบตามความต้องการของลูกค้า (Customer Centric)	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
4.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการจัดหาเครือข่ายวัตถุดิบในพื้นที่เพื่อสะดวกในการจัดส่งและลดต้นทุน	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
5.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการในการพัฒนาคุณภาพร่วมกัน	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
ด้าน Technology Development				
1.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการจัดสรรงบประมาณในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์รวมทั้งการพัฒนาด้านเทคโนโลยี	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
2.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างระบบจัดส่งที่มีคุณภาพและมีความรวดเร็วโดยใช้ระบบเทคโนโลยีในการขนส่งเข้ามาช่วย	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
3.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการจัดทำ Website ของกลุ่มเพื่อการสร้างรูปแบบการขายแบบ E-Commerce	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
4.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการนำระบบ Smart Farmer มาประยุกต์ใช้ในด้าน การเกษตร	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
5.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการนำระบบ Application เข้ามาช่วยในการประสานงานเพื่อความเร็ว	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
6.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างระบบ Platform ในการสั่งสินค้า	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
7.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการประสานงานกับกลุ่ม OTOP และผลักดันระบบ Digital OTOP ให้เกิดขึ้น	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม

ด้าน Human Resource Management				
1.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
2.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการผลิตและการบริการให้แก่สมาชิกในกลุ่ม	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
3.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการนำหลักพึ่งพาตนเองมาใช้ในการดำเนินชีวิต	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
4.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างระบบสวัสดิการที่เป็นธรรม	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
5.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการพัฒนาระบบการทำงานเป็นทีม	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
6.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
7.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีปลอดภัยทั้งร่างกายและจิตใจ	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
8.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการพัฒนาวิถีชีวิตที่มีคุณภาพ	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
9.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้าง Mindset ที่ดีให้กับสมาชิกในกลุ่ม	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
10.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างความสุขในการทำงานเพื่อประสิทธิภาพในการทำงานที่ดี	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
11.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารเพื่อการจัดจำหน่ายสินค้าไปยังต่างประเทศ	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
12.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลง	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
13.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการพัฒนาสมาชิกให้มีแนวคิดในการทำงานแบบคล่องตัวและรวดเร็ว (Lean and Agility)	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
14.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการปรับตัวตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในทุกด้าน	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม

15.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการระบบสังคมแบ่งปันระหว่างกลุ่ม (Sharing Society)	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
16.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการน้อมนำ หลักทรงงาน 23 หลัก มาปฏิบัติตนในการดำเนินชีวิต	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
ด้าน Firm Infrastructure				
1.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในกลุ่ม	5.00	1.00	0.00	เหมาะสม
2.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการกำหนดรูปแบบการทำงานที่ชัดเจนในหน้าที่และความรับผิดชอบของสมาชิกในกลุ่ม	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
3.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างศูนย์การเรียนรู้ในการผลิต และการใช้อุปกรณ์ร่วมกันให้เกิดประโยชน์	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
4.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการสร้างวัฒนธรรมในรูปแบบสังคมแบ่งปัน (Sharing Society)	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม
5.วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการน้อมนำหลักทรงงาน 23 หลักมาปฏิบัติในการทำงานของกลุ่ม	5.00	0.00	0.00	เหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย

ด้านการวิเคราะห์ทรัพยากรการบริหารจัดการ (4Ms)

ด้านทรัพยากรการบริหารจัดการในด้านคน (Man) วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรมีการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการผลิตและบริการ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการต่อยอดรายได้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีเนื่องจากถ้ามีความรู้ก็สามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดความหลากหลายได้ และทักษะจะเป็นตัวช่วยผลักดันให้เกิดความชำนาญในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน สอดคล้องกับ De Carolls, Donna M. (2014) การศึกษาได้ค้นพบว่า ทุกๆอาชีพไม่สามารถหลีกเลี่ยงความไม่แน่นอนได้ ดังนั้นการพัฒนาความคิดที่ดีและความคิดสร้างสรรค์ มองหาโอกาสใหม่ๆ กล้ายอมรับกับความเสี่ยง เผชิญหน้ากับความท้าทายและทำในสิ่งต่างๆอย่างสร้างสรรค์ ค้นหาโอกาสและคว้าโอกาสนั้น ความคิดสร้างสรรค์ของสมาชิกในกลุ่มและสร้างการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้น เพื่อก่อให้เกิดแนวคิดและวิธีการทำงานที่แตกต่างจากอดีต โดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมในด้านเศรษฐกิจที่ผันผวน สังคมที่มีความหลากหลายมากขึ้นในรูปแบบการบริโภค สอดคล้องกับ Sridan, P. (2021) พบว่า การยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงที่กล่าวว่าชุมชนมีรายได้ที่ยั่งยืนได้ต้องอาศัยความพอใจและพอเพียง เน้นให้ชุมชนทำในสิ่งที่มีความสุข โดยใช้สิ่งที่มีในท้องถิ่นบนหลักการพึ่งพาตนเองที่ทุกคนสามารถทำได้

ด้านการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมหลัก (Primary Activities)

ด้าน Inbound Logistics วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีจะต้องมีหลักการในการจัดหาวัตถุดิบในการผลิตโดยมีการจัดทำระบบสั่งซื้อล่วงหน้าจากลูกค้า (Pre Order) เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการผลิตและการจัดหาเครือข่ายผู้ผลิต หรือผู้จำหน่ายวัตถุดิบที่ดีและมีคุณภาพ มีเกณฑ์มาตรฐานในการสั่งซื้อวัตถุดิบ รวมทั้งจะต้องมีระบบการจัดเก็บวัตถุดิบ และการเบิกใช้ที่สามารถตรวจสอบได้ ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพทั้งด้านต้นทุนและการผลิต สอดคล้องกับ Sangayotin, T. (2021) พบว่า วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ควรมีการวางแผนระบบการจัดเก็บวัตถุดิบที่ต้องมีระบบการควบคุมสต็อกการใช้ มีระบบการจัดเตรียมวัตถุดิบที่เหมาะสมกับการผลิตสินค้าของกลุ่ม โดยมีระบบการเบิกจ่ายวัตถุดิบ และการตรวจสอบได้ ดังนั้นการวางแผนการผลิตจึงมีความสำคัญต่อกระบวนการจัดซื้อ จัดหาและการควบคุมวัตถุดิบในการผลิต

ด้าน Operation (Manufacturing) โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการผลิต ส่งเสริมกระบวนการแปรรูปให้เกิดมูลค่าเพิ่มในผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมาตรฐาน และนำเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษามาประยุกต์ใช้โดยเฉพาะวิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานีในการมีส่วนร่วมการสร้างเครือข่ายในการผลิต และจำหน่ายสินค้า นำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น การทำ Smart Farmer สอดคล้องกับ Nithichaianan, N. and Chidchong, M. (2022) แนวทางการพัฒนาปัจจัยภายนอกของธุรกิจชุมชน ประกอบด้วย การสร้างพันธมิตรทางธุรกิจโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม กระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือและกิจกรรมในการขับเคลื่อน และควรบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการเพื่อสนับสนุนองค์ความรู้ให้กับธุรกิจชุมชน เกิดการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อหาแนวทางการพัฒนาและการแก้ไขปัญหาของธุรกิจชุมชน อันนำไปสู่ศักยภาพในการดำเนินงานของธุรกิจให้ประสบความสำเร็จนำไปสู่ความเข้มแข็งของธุรกิจ รวมทั้งเป็นการได้รับโอกาสในการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายต่อไป

ด้าน Outbound Logistics กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีต้องร่วมมือกันในการจัดส่งสินค้าที่มีคุณภาพและรวดเร็วเชื่อมโยงเครือข่ายในพื้นที่ เช่น ผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษา และร่วมมือกับบริษัทประชารัฐรักสามัคคีปัตตานีวิสาหกิจเพื่อสังคมในการส่งเสริมการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนที่มีการแปรรูปให้เกิดมูลค่าเพิ่มผ่านร้าน Farm Outlet Pattani ซึ่งบริษัทประชารัฐรักสามัคคี มีเครือข่ายที่ครอบคลุมทั่วทุกจังหวัดในประเทศไทย จะต้องใช้เครือข่ายให้เกิดประโยชน์ในการแลกเปลี่ยนซื้อขายสินค้าร่วมกันเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจ ฐานรากอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ Sangayothin, T. (2022) ที่ค้นพบว่า ปัจจัยด้านอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องและสนับสนุน ในการสร้างเครือข่ายให้ทุกภาคส่วนได้มาช่วยกันพัฒนา เพื่อสร้าง Productivity ในการรองรับคำสั่งซื้อปริมาณมากๆ ได้ และยังช่วยสนับสนุนช่องทางการจัดจำหน่าย สร้างความร่วมมือในระบบนิเวศทางธุรกิจได้อีกวิธีหนึ่ง

ด้าน Marketing and Sales ค้นพบว่ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีจะต้องมีการสร้างตราสินค้า ให้เกิดการรับรู้กับผู้ซื้อ โดยจะต้องสื่อสารถึงเอกลักษณ์ของสินค้า คุณภาพที่ลูกค้าจะได้รับพร้อมแสดงที่อยู่และ เบอร์โทรที่สามารถติดต่อสั่งซื้อสินค้าได้ในครั้งต่อไป ซึ่งอาจพัฒนาร่วมกับบริษัทประชารัฐรักสามัคคีปัตตานีวิสาหกิจเพื่อสังคมผ่านร้าน Farm Outlet Pattani และกลุ่ม OTOP ที่ได้พัฒนาระบบ Digital OTOP มีการใช้ประโยชน์จาก Application Platform ในการสั่งซื้อสินค้า นำหลัก Design Thinking มาใช้ในการทำตลาดให้กับสินค้า สอดคล้องกับ Sridan, P. (2021) ในการศึกษานวัตกรรมทางสังคมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผ่านกระบวนการ Design Thinking ในการปรับปรุงรูปแบบทางธุรกิจและได้แนวทางดำเนินงานที่เกิดประสิทธิภาพสามารถยกระดับทางการแข่งขันได้

ด้าน Service วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีควรสร้างระบบการสมัครสมาชิกในการขายสินค้าเพื่อสิทธิประโยชน์ในการจัดส่งสินค้าให้กับลูกค้า นำระบบเทคโนโลยีรูปแบบต่างๆเข้ามาช่วยในการให้บริการ และ

สามารถเพิ่มศักยภาพการให้บริการผ่านเครือข่ายบริษัทประชารัฐรักสามัคคีทั่วประเทศได้ เชื่อมโยงเครือข่ายสถาบันการศึกษาในการเป็นช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าโดยเฉพาะพื้นที่หน้าวิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานีที่มีพื้นที่ในการฝึกปฏิบัติการให้กับผู้เรียนในการจัดจำหน่ายสินค้าและบริการ สอดคล้องกับ Sridan, P. (2021) พบว่า การสร้างเครือข่ายในการดำเนินธุรกิจมีรูปแบบ ดังนี้ 1) พันธมิตรที่ให้การสนับสนุนองค์ความรู้ ปัจจัยการผลิต และการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ผ่านสถาบันการศึกษา อาทิ เครือข่ายมหาวิทยาลัย หน่วยงานภาครัฐ เครือข่ายในท้องถิ่นเพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ 2) พันธมิตรในการศึกษาดูงานและจำหน่ายสินค้าผ่านสถาบันการศึกษา ชุมชนใกล้เคียงและ 3) พันธมิตรที่ส่งมอบวัตถุดิบและผู้จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์เพื่อลดต้นทุนการดำเนินงานให้กับธุรกิจได้

ด้านการวิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่า กิจกรรมสนับสนุน (Support Activities)

ด้าน Procurement วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีต้องทำการสร้างเครือข่ายและหลักเกณฑ์มาตรฐานในการจัดหาวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตที่มีคุณภาพ มีระบบการจัดส่งที่มีความรวดเร็วและตรงกับความต้องการของลูกค้า (Customer Centric) โดยการสร้างเครือข่ายร่วมกันในการจัดหาวัตถุดิบจะเป็นหนึ่งในวิธีการลดต้นทุนของผู้ประกอบการในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ สอดคล้องกับ Kaewsang, U. and Rattanapahu, S. (2021) พบว่า การพัฒนาเครือข่ายผลิตภัณฑ์สมุนไพรเป็นกระบวนการสร้างความสัมพันธ์แบบทางการและไม่เป็นทางการระหว่างผู้ประกอบการ เกิดการร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาและร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดประโยชน์สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้

ด้าน Technology Development ผลการวิจัยพบว่าในด้านการพัฒนาเทคโนโลยีควรอยู่ในรูปแบบการจัดสรรงบประมาณในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบโจทย์กับการบริโภคในปัจจุบันที่เปลี่ยนแนวความคิดการทำงานแบบเก่าให้มีหลักของงานวิจัยมาพัฒนาส่งเสริม เช่น การสร้าง Website ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดปัตตานีเพื่อเชื่อมโยงกับการสร้างระบบ Application Platform ในการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ด้วยรูปแบบ E-Commerce และนำเทคโนโลยีนวัตกรรมเข้ามาช่วยในการผลิต เช่น การนำระบบ Smart Farmer มาประยุกต์ใช้ในการเกษตร ทำการเชื่อมโยงเครือข่ายกับระบบ Digital OTOP สอดคล้องกับ พิษญา วิฑูรจิจา (2562) ทำการศึกษาเศรษฐกิจฐานรากในเชิงพื้นที่ ภายใต้แนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ ได้แสดงให้เห็นถึงการสร้างความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลัง โดยการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าเกษตรดำเนินการร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน เพื่อส่งเสริมการเป็นเกษตรกรอัจฉริยะ (Smart Farmer) เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้

ด้าน Human Resource Management เป็นสิ่งสำคัญที่มีองค์ประกอบของคำตอบจากผลวิจัยมากที่สุดโดยหลักสำคัญคือการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการพึ่งตนเอง หลักการทรงงาน 23 หลักของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาปฏิบัติตนสมาชิกในกลุ่มต้องพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการผลิตและบริการ มีคุณธรรมในระบบสวัสดิการของสมาชิกในกลุ่ม สร้างภาวะผู้นำและความสุขในการทำงาน พัฒนาหลักการทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ Sangayothin, T. (2022) ศึกษาเรื่องการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนกลุ่มจังหวัดภาคใต้ชายแดน เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน พบว่า การปลูกฝังภาวะผู้นำให้กับสมาชิกในองค์กรสามารถทำให้องค์กรบรรลุผลการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมความสามารถในการสื่อสารที่หลากหลายภาษา โดยเฉพาะภาษาอังกฤษเนื่องจากจังหวัดปัตตานีเป็นหนึ่งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ติดกับประเทศมาเลเซีย เป็นประตูการค้าสินค้าชายแดนใต้ พัฒนาสมาชิกให้มีภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลง ปรับตัวเข้ากับ

สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไปได้ สร้างสรรค์ระบบสังคมแบ่งปัน (Sharing Society) ให้ธุรกิจขนาดใหญ่ได้ช่วยเหลือธุรกิจขนาดเล็ก พึ่งพาอาศัยเกื้อกูลกันในพื้นที่ได้ โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้สามารถพัฒนาองค์ความรู้ และการเติบโตทางธุรกิจด้วยแนวทางที่ถูกต้อง พึ่งพาตนเอง และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขในพื้นที่ได้ สอดคล้องกับ สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (2562) ที่มุ่งเน้นการผลักดันผู้ประกอบการรายย่อยและวิสาหกิจชุมชนให้มีศักยภาพ มีการจัดการในเชิงสร้างสรรค์ต่อยอดทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดคุณค่าเพิ่มได้

ด้าน Firm Infrastructure วิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานีควรน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาประยุกต์ใช้คู่กับหลัก ทรงงาน 23 หลัก โดยเฉพาะหลักการพึ่งพาตนเอง การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้และการใช้อุปกรณ์ร่วมกัน กำหนดรูปแบบการทำงาน ความรับผิดชอบในหน้าที่ให้ชัดเจน ส่งเสริมระบบสังคมแบ่งปันให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้ สอดคล้องกับ Blair, D.C.(2002) การพัฒนากระบวนการภายในและเครือข่ายผลิตภัณฑ์มีความสำคัญต่อการดำเนินงานเชิงธุรกิจด้านการจัดโครงสร้างองค์กรที่มีหน้าที่การทำงานที่ชัดเจน ส่งผลให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในงานของตนเองที่รับผิดชอบเป็นสิ่งผลักดันให้มีการเติบโตของธุรกิจในระยะยาวและสร้างความสามารถในการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา “การพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานี ด้านห่วงโซ่คุณค่าสู่ความเป็นมืออาชีพเพื่อความยั่งยืน” ด้วยเทคนิคเดลฟาย ได้ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. วิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานีต้องวางแผนการพัฒนาความรู้และทักษะที่สำคัญให้กับสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
2. วิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานีควรน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หลักการพึ่งพาตนเอง และหลักทรงงาน 23 หลัก ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาปฏิบัติ
3. วิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานีต้องสร้างเครือข่ายร่วมกันระหว่างผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษาในพื้นที่
4. วิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานีควรมีการจัดสรรงบประมาณในการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการทำงานใหม่ๆที่มีคุณค่าเพิ่ม
5. วิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานีควรดำเนินการวางแผนการผลิตที่ครอบคลุมการจัดซื้อและการบริหารจัดการวัตถุดิบ จนถึงการจัดส่งสินค้าไปยังลูกค้าเพื่อลดต้นทุน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. วิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานีควรจัดโครงการพัฒนาความรู้ในการผลิตและบริการ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ หลักการทำงานเป็นทีม การสร้าง Mindset ที่ดีในการดำเนินชีวิต นำหลัก Design Thinking มาพัฒนารูปแบบการทำงาน
2. วิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานีควรสร้างองค์ความรู้ในด้านบัญชีและการเงิน การคิดต้นทุน การตั้งราคาและกำไรที่ถูกต้อง
3. วิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานีควรร่วมมือกับสถาบันการศึกษาในท้องถิ่น โดยเฉพาะวิทยาลัยอาชีวศึกษาปัตตานี และเครือข่ายผู้ประกอบการในการใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ และเทคโนโลยีที่ได้จากการทดลอง

ในสถานศึกษานำมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เช่น เครื่องจักรที่ผลิตได้จากนักเรียนหรือองค์ความรู้ในภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาถ่ายทอดร่วมกัน

4. วิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานีควรทำการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เช่น พัฒนาบรรจุภัณฑ์ที่ลดโลกร้อน พัฒนาราสินค้าหรือพัฒนากระบวนการทำงานที่ใช้หลักความคล่องตัว ยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ตามสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

5. วิสาหกิจชุมชนจังหวัดปัตตานีควรทำการวางแผนให้ลูกค้าสั่งซื้อสินค้าล่วงหน้าด้วยระบบ Pre Order เพื่อทำการประมาณการความต้องการวัตถุดิบและมีระบบการจัดเก็บและเบิกใช้ที่สามารถตรวจสอบได้

References

- Blair, D.C. (2002). Knowledge Management : Hype, hope, or help. **Journal of the American**
- De Carolls, Donna M. (2014). We Are All Entrepreneurs: It's A Mindset, Not A Business Model. Website <https://www.forbes.com/sites/forbeswomanfiles/2014/01/09/>
- Kaewsang, U. and Rattanapahu, S. (2021). Guidelines for developing the logistics system for herbal products in the southern provinces on the Gulf of Thailand: Chumphon, Surat Thani, Nakhon Si Thammarat and Phatthalung. *Journal of Buddhist Social Sciences and Anthropology*. 6(4)M 39-50.
- Macmillan, Thomas T. (1971). **The Delphi Technique. Paper Presented at The Annual Meeting of the California Junior Colleges Associations Committee on Research and Development.** Ca: Monterey, May 3-5.
- National Economic and Social Development Board, Office. “National Economic and Social Development Plan No. 12 (2017 - 2021)”. (online). Accessible from [http : //www.nesdb.go. th/](http://www.nesdb.go.th/)
- National Innovation Agency (Public Organization). (2019) . 10th Year NIA : Toward Innovation Nation. Bangkok: National Innovation Agency (Public Organization).
- National Strategy Preparation Committee. “20-year national strategy (2018 - 2037)”. (online). Accessible from [http : //www.thaitribune.org/contents/detail/](http://www.thaitribune.org/contents/detail/)
- New York: Free.
- Nithichaianan, N. and Chidchong, M. (2022). Guidelines for community business development to strengthen potential. and strength in developing the community economy for stability and sustainability. Case study: Community business, Kap Choeng District, Surin Province. *Research and Development Journal Rajabhat University* 17(59), 84-92.
- Porter, M. E. (1985). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance.*
- Sangayothin, T. (2022). Developing the potential of community enterprises in southern border provinces to raise the level Competitive ability. *RMUTT Global Business and Economics Review*. 17(1), January-June 2022.

Sangayotin. T. (2021). The potential and professionalism development of community enterprises in Thailand for sustainability. **Journal of Management Information and Decision Sciences**, 24(S1), 1-10.

Society for Information Science and Technology, 53(12), 1019-1028.

Sridan, P. (2021). Complete report of the Social Innovation Project. Community enterprise group for Develop products to compete commercially under the concept of Circular Economy (Circular Economy). Social Research Institute Chulalongkorn University.

ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

RELATIONSHIP BETWEEN BUYING ATTITUDE AND ONLINE PURCHASE DECISIONS OF
CONSUMER IN MUEANG DISTRICT UDON THANI PROVINCE

จินตนา สุริยะศรี

Jintana Suriyasri

วิทยาลัยพินธุบัณฑิต

Pitchayabundit College

Jintanasuri22@gmail.com

Received 20 December 2023; Revised 28 February 2024; Accepted 29 February 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ 2) ศึกษาระดับของทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ 3) เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณได้ศึกษาแนวคิดของทัศนคติการเลือกซื้อและแนวคิดของการตัดสินใจซื้อเป็นกรอบการวิจัย กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 400 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ Anova

ผลการวิจัยพบว่า 1) พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคส่วนใหญ่ซื้อบริการผ่านทาง Lazada Facebook TikTok Shopee และ Instagram ซื้อเสื้อผ้า/เครื่องแต่งกาย ใช้บริการ 1 - 2 ครั้ง/เดือน ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าแต่ละครั้งต่ำกว่า 1,000 บาท และส่วนใหญ่ชำระค่าสินค้าและบริการโดยโอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร 2) ระดับทัศนคติการเลือกซื้อของผู้บริโภคโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19) ระดับความสำคัญของการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21) 3) เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคเพศที่ต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค จำแนก อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่ต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน 4) ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ทัศนคติการเลือกซื้อ, การตัดสินใจซื้อสินค้า, ผู้บริโภค

Abstract

This research article aims to 1) to study the behavior of deciding to buy products online 2) to study the level of purchasing attitude and decision to buy products online 3) to compare

the decision to buy products online. Classified according to personal factors and 4) to study the relationship between purchasing attitudes and online purchasing decisions. This is a quantitative research study of the concept of purchasing attitude and the concept of purchasing decision as the research framework. The sample group consisted of consumers who had previously purchased products online. In the Mueang District Udon Thani Province, 400 people, using a purposive sample selection method. and convenience sampling. Use questionnaires as a research tool. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, and Anova.

The results of the research found that 1) Online purchasing decision behavior of most consumers purchases services through Lazada, Facebook, TikTok, Shopee and Instagram, purchases clothes/apparel, uses the service 1 - 2 times/month, the cost of purchasing each product. times less than 1,000 baht and most pay for goods and services by transferring money through a bank account. 2) The overall purchasing attitude level of consumers is at a high level. ($\bar{X} = 4.19$) The overall level of importance in deciding to buy products online is at a high level. ($\bar{X} = 4.21$) 3) Compare the online purchasing decisions of consumers of different genders. Affects the decision to purchase products online Overall, they are significantly different at the 0.01 and online purchasing decisions of consumers, classified by age, education level, status, occupation, and average monthly income Different things affect the decision to buy products online. Overall there is no difference. 4) The relationship between consumers' purchasing attitudes and online purchasing decisions. They are related in the same direction. Statistically significant at the 0.01 level.

Keywords: Buying Attitude, Online Purchase Decisions, Consumer

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัลโดยใช้สื่อออนไลน์ต่างๆ ในการมาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินชีวิต เนื่องจากทำให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวกสบายรวดเร็วและประหยัด สื่อออนไลน์เป็นศูนย์รวมข่าวสารเกิดการเปลี่ยนแปลงข้อมูลในวงการต่างๆ เช่น เศรษฐกิจ วัฒนธรรม การศึกษา การคมนาคม การสื่อสาร อย่างรวดเร็ว สังคมออนไลน์ทำให้เข้าถึงข้อมูลสำคัญของประเทศที่อยู่ คนละฟากโลกได้ในเวลาเพียงเสี้ยววินาที (Natthada Watthanachaiphon, 2017) ไม่ว่าจะเป็นธุรกิจจากประเทศจีน เกาหลี ญี่ปุ่น ที่นำธุรกิจเข้ามาให้บริการในประเทศไทย ทั้งในรูปแบบ e-Marketplace, Social Commerce, Website และอื่น ๆ ซึ่งแต่ละแพลตฟอร์มจะมีรายละเอียดการใช้งานและกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกันออกไป จากรายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2565 พบว่า กิจกรรมออนไลน์ที่มีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การดูหนัง/ฟังเพลง การซื้อ-ขายของ การทำธุรกรรมทางการเงิน และโพสต์บทความ ส่วนกิจกรรมออนไลน์ที่มีแนวโน้มลดลงและอาจจะหายไปในอนาคต ได้แก่ การค้นหาข้อมูลโดยใช้ Search Engine การรับ-ส่งอีเมล เพราะปัจจุบันผู้ใช้อินเทอร์เน็ตมีทางเลือกในการค้นหาข้อมูลหรือติดต่อสื่อสารมากขึ้น อีกทั้ง Social Media ยังมีการเติบโตมากเทียบจากอดีต ทำให้พฤติกรรมค้นหาข้อมูลหรือติดต่อสื่อสารเปลี่ยนไปอย่างเรื่องการค้นหาข้อมูล ในปี 2565 โดยภาพรวมคนไทยใช้เวลาในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเฉลี่ยอยู่ที่ 7 ชั่วโมง

4 นาทีต่อวัน จากผลการสำรวจ พบว่า เจนเนอเรชันที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุด คือ Gen Y (ช่วงอายุ 22-41 ปี) อยู่ที่ 8 ชั่วโมง 55 นาทีต่อวัน ในขณะที่ Gen Z (อายุน้อยกว่า 22 ปี) ซึ่งเคยเป็นเจนเนอเรชันที่ใช้อินเทอร์เน็ตมากที่สุดในปี 2564 มาในปีนี้ Gen Z ใช้อินเทอร์เน็ตน้อยกว่า Gen Y โดยใช้เวลาในการออนไลน์อยู่ที่ 8 ชั่วโมง 24 นาทีต่อวัน ในขณะที่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตนิยมใช้ช่องทาง Social Commerce ในการขายสินค้าหรือบริการมากที่สุด ถึง 66.76% คือ Facebook สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรภรณ์ มวงกลม และ สุมามลาย ปานคำ ที่พบว่า ความภักดีในการซื้อแวนตาผานเพจ Facebook ได้รับอิทธิพลทางตรงมากที่สุดจากด้านความไว้วางใจ (Pattaporn Muangkrom and Sumaman Pankham, 2020) อาจเป็นเพราะเมื่อเทียบกับ e-Marketplace แล้วนั้นสินค้าค่อนข้างมีการแข่งขันในเรื่องราคามีสินค้าลักษณะเดียวกันจำนวนมากให้ลูกค้าเลือก ต้องแข่งขันจัดโปรโมชั่นบริการจัดส่ง อาจมีค่าธรรมเนียมในการขายซึ่งเรื่องต้นทุนกับคู่แข่งตามที่ได้กล่าวมาเป็นปัจจัยที่ต้องคำนึงในการทำธุรกิจ รองลงมาคือ e-Marketplace (55.18%) LINE (32.05%) Website (26.67%) Instagram (19.91%) และ Twitter (9.90%) สำหรับช่องทางการชำระเงินเพื่อซื้อสินค้า/บริการออนไลน์พบว่า คนไทยนิยมชำระเงินโดยการโอนผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชันธนาคาร มากที่สุดถึง 67.32% รองมาคือ เก็บเงินปลายทาง (Cash on Delivery หรือ COD) 58.49%, ชำระด้วยกระเป๋าเงินอิเล็กทรอนิกส์ (e-Wallet) 24.43%, บัตรเครดิต 17.09% และบริการชำระเงินออนไลน์ เช่น บริการ PayPal หรือ Google Pay 15.51% (Electronic Transactions Development Agency, 2022)

จากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วนี้เป็นสาเหตุทำให้ระบบการค้าในปัจจุบันมีความแตกต่างไปจากเดิม ซึ่งในอดีตการค้าจะเป็นการขายผ่านทางหน้าร้านเท่านั้นจึงทำให้ต้องใช้เงินลงทุนสูง นอกจากนี้การค้าแบบเดิม ร้านค้านั้นๆ จะเป็นที่รู้จักและสามารถเข้าถึงได้เพียงลูกค้าในพื้นที่เท่านั้น แต่ในปัจจุบันได้มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการทำธุรกิจการค้า หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) ซึ่งเป็นการใช้อินเทอร์เน็ตเป็นสื่อกลางการค้าระหว่างผู้ค้ากับกลุ่มลูกค้า พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์กำลังเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวางสอดคล้องกับการตลาดมีความจำเป็นและเกี่ยวข้องใน ชีวิตประจำวันของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก นักการตลาดจึงต้องสร้างความต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภค เมื่อผู้บริโภคเกิดความต้องการผู้ประกอบการจะต้องผลิตสินค้าที่มีคุณภาพเพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจและ เกิดการซื้อขายจำเป็นต้องมีการบริการหลังการขายที่ดี เพื่อให้เกิดความประทับใจ ส่งผลให้มีการเผยแพร่หรือการบอกต่อ และสิ่งสำคัญคือสินค้าที่ผลิตต้องมีคุณภาพที่ดีสามารถสู้กับคู่แข่งได้ การมองแนวโน้มทางการตลาด แนวโน้มของเส้นทางลูกค้าจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการพัฒนาแผนงานที่ทำอยู่ในปัจจุบันและการเปิดโอกาสให้กับสิ่งใหม่หรือความรู้ใหม่ที่เข้ามาช่วยส่งเสริมการตลาดในอนาคต (Jinjutha Sanguansin and Bandit Sawanyawisut, 2019) เห็นได้ว่าเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีประโยชน์ในหลายๆ ด้าน และการจัดซื้อสินค้าและบริการบนตลาดออนไลน์ได้เปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตของทุกคน ไม่ว่าจะเป็นวิธีการติดต่อสื่อสารโดยใช้การโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การขายด้วยพนักงานขาย การตลาดทางตรง หรือวิธีการขายสินค้าผ่านตลาด ออนไลน์ จึงต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องรวมถึงเทคโนโลยีและระบบเครือข่ายสัญญาณต่างๆ รวมถึงอุปกรณ์ที่ใช้ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต จึงทำให้การสื่อสารในยุคปัจจุบันที่มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น ธุรกิจขายสินค้าและบริการที่มีต่อการสื่อสาร การตลาดออนไลน์จึงช่วยลดข้อจำกัดด้านระยะทาง ด้านเวลาและด้านต้นทุนในการทำธุรกรรมลงได้อย่างมาก รวมถึงสินค้ามีราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาดอีกด้วย การสื่อสารทางการตลาดเป็นส่วนหนึ่งในการเสริมสร้างการแข่งขันให้ธุรกิจก้าวสู่เศรษฐกิจในยุคดิจิทัลและมีบทบาทมากขึ้นกับสังคมไทย เพราะได้เริ่มเปลี่ยนรูปแบบพฤติกรรมมาใช้ช่องทางการสื่อสารการตลาดออนไลน์ที่ผู้บริโภคมีต่อธุรกิจขายสินค้าและบริการเป็นหลักอย่างต่อเนื่อง (Natthaphon Raksa, 2018) ซึ่งพิจารณาจากคุณลักษณะทางสังคม วัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป บทบาทของวัฒนธรรม

ตลอดจนอิทธิพลจากอุปนิสัย อาชีพและระดับรายได้ ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อที่ได้รับอิทธิพลจากแรงจูงใจในการใช้สื่อออนไลน์ในการเลือกซื้อสินค้าและบริการเป็นอย่างมากที่จะซื้อของใช้อุปโภคบริโภค เช่น ของใช้ในครัวประจำวัน อาหารหรืออุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ ก็จะใช้บริการจากธุรกิจออนไลน์ที่สามารถจัดส่งถึงหน้าบ้านหรือสถานที่ทำงาน เป็นการประหยัดเวลาและลดค่าใช้จ่ายในการเดินทาง การจัดจำหน่ายเป็นปัจจัยนำไปสู่รูปแบบการดำเนินธุรกิจสินค้าออนไลน์ในประเทศ เพราะส่งผลต่อการดำเนินธุรกิจออนไลน์ โดยผู้บริหรรควรปรับปรุงการจัดจำหน่ายสินค้าออนไลน์โดยรวมเน้น การจำหน่ายผ่าน Application ในโทรศัพท์มือถือ กระบวนการสั่งซื้อที่เข้าใจง่ายสะดวก ผ่านสื่อออนไลน์ Facebook ผ่านสื่อออนไลน์ Lazada ผ่านสื่อออนไลน์ Instagram ผ่านสื่อออนไลน์ Line website หรือ Youtube และนำเสนอจัดสินค้าเป็นหมวดหมู่ ง่ายต่อการค้นหาเรียงตามลำดับ (Pratin Khanthong and Thanakorn Thanathanchuchot, 2019)

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจ ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี เนื่องจากเล็งเห็นถึงความสำคัญในการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจซื้อ เพื่อผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์สามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพให้ตอบสนองตรงต่อความต้องการของผู้ซื้อ อีกทั้งวางแผนกลยุทธ์ในการทำธุรกิจได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
- 2) เพื่อศึกษาระดับของทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
- 3) เพื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี แตกต่างกัน
2. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อกับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีความสัมพันธ์กันทางบวก

ขอบเขตการศึกษา

1. ขอบเขตของเนื้อหา
การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษา โดยครอบคลุมเนื้อหาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ ระดับของทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี
2. ด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ กลุ่มผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ได้ใช้สูตรคำนวณของ Cochran (Cochran, 1977, quoted in Teerawut Ekakul, 2009) ในกรณีไม่ทราบสัดส่วนของประชากร การคำนวณหาขนาดตัวอย่างจากประชากร ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 คน และเพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนของข้อมูลจึงเพิ่มกลุ่มตัวอย่างอีก 15 คน รวมเป็นจำนวน 400 คน และใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

3. ขอบเขตด้านตัวแปร

การกำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยจะกำหนดตัวแปร 2 ลักษณะดังนี้

3.1 ตัวแปรด้านทัศนคติ ตามแนวคิดของ Schiffman และ Kanuk (Schiffman & Kanuk, 2000) ซึ่งองค์ประกอบของทัศนคติแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังต่อไปนี้ 1. ด้านส่วนของความเข้าใจ (cognitive component) 2. ด้านส่วนของความรู้สึก (affective component) และ 3. ด้านส่วนของพฤติกรรม (conative component)

3.2 ตัวแปรด้านการตัดสินใจซื้อ 5 ขั้นตอน ของ Kotler (Kotler, 2003) ประกอบด้วย 1) การรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น 2) ด้านการค้นหาข้อมูล 3) ด้านการประเมินทางเลือก 4) ด้านการตัดสินใจซื้อ 5) ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร วารสาร หนังสือ ตำราทางวิชาการตามลำดับ ดังนี้

1. แนวความคิดและทฤษฎีทางด้านทัศนคติ

Schiffman and Kanuk (2000: 200) ได้ให้ความหมายของทัศนคติว่า เป็นความโน้มเอียงที่เกิดจากการเรียนรู้ ทำให้มีพฤติกรรมลักษณะที่ชอบหรือไม่ชอบที่มีต่อสิ่งหนึ่ง

ทัศนคตินี้มีลักษณะเป็นนามธรรม จับต้องไม่ได้ไม่มีมาตรวัดอยู่ภายในจิตใจของผู้เป็นเจ้าของความคิดนั้นๆ ทัศนคตินี้ยังนำมาสู่การแสดงออกทางพฤติกรรม หรืออาจสรุปได้ว่า ทัศนคติ เป็นกระบวนการทางความคิดภายในบุคคลที่ปรากฏออกมาสู่พฤติกรรมทั้งนี้ ทัศนคตินั้นยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา ตามสภาพแวดล้อมหรือประสบการณ์ใหม่ที่เรพบเจอในแต่ละช่วงเวลา ทำให้ทัศนคติที่เคยมีอยู่เดิมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือแย่ลง (Kanitha Mu Ngu Luam, 2008)

องค์ประกอบของทัศนคติ ประกอบด้วย

- ด้านความรู้และความเข้าใจ หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากการที่ผู้บริโภคได้ศึกษาแหล่งข้อมูล และมีการรับรู้ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยแหล่งข้อมูล ได้แก่ หนังสือ การบอกเล่า สื่อสังคมออนไลน์
- ด้านความรู้สึก หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นจากอารมณ์และความรู้สึกภายในจิตใจของผู้บริโภค
- ด้านพฤติกรรม หมายถึง สิ่งที่เกิดจากพฤติกรรม ซึ่งมาจากความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและบริการ จนนำมาสู่พฤติกรรมซื้อ

2. แนวความคิดและทฤษฎีทางด้านการตัดสินใจซื้อ

Kotler (2003: 200-209) ได้แบ่งขั้นตอนต่างๆ ของกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคเป็น 5 ขั้นตอน คือ

1) การตระหนักถึงความต้องการ เป็นจุดเริ่มต้นของกระบวนการตัดสินใจซื้อ โดยที่ผู้บริโภครู้สึกถึงความแตกต่างระหว่างภาวะความต้องการที่แท้จริงกับความต้องการที่ปรารถนา ความต้องการอาจถูกกระตุ้นโดยสิ่งเร้าภายในหรือภายนอกก็ได้ เช่น ความหิว ความกระหาย

2) การค้นหาข้อมูลข่าวสาร เมื่อผู้บริโภคได้รับการกระตุ้น มีแนวโน้มที่จะค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับสินค้านั้นๆ

3) การประเมินทางเลือก ผู้บริโภคจะประมวลผลข้อมูลเกี่ยวกับตราสินค้าเชิงเปรียบเทียบ โดยมีกระบวนการประมวลผลข้อมูลที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย

4) การตัดสินใจซื้อ หลังจากที่ได้พิจารณาทางเลือกในขั้นตอนที่ 3 ผู้บริโภคมีความตั้งใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์ที่พอใจมากที่สุด

5) พฤติกรรมภายหลังการซื้อ หลังจากซื้อผลิตภัณฑ์มาแล้วผู้บริโภคจะมีความรู้สึกต่อผลิตภัณฑ์นั้น โดยเป็นช่องว่างระหว่างการคาดหวังในตัวผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคและการท างานของผลิตภัณฑ์ที่คาดหวังไว้

ทัศนคติในการเลือกซื้อสินค้ามีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยมีปฏิสัมพันธ์กัน ทัศนคติส่งผลต่อวิธีที่ผู้บริโภครับรู้และประเมินผลิตภัณฑ์หรือบริการ ทัศนคติในเชิงบวกจะนำไปสู่การรับรู้ในเชิงบวกเกี่ยวกับคุณสมบัติและประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ และทัศนคติในเชิงลบจะนำไปสู่การรับรู้ในเชิงลบและการประเมินที่ต่ำกว่าเช่นเดียวกัน

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่ในการวิจัยเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ประชากรเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน โดยใช้สูตรคำนวณของ Cochran (Cochran, 1977, quoted in Teerawut Ekakul, 2009) ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเลือกเฉพาะกลุ่มผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าออนไลน์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี และสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามทั้งหมด 4 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค โดย ตอนที่ 1 และ ตอนที่ 2 เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับทัศนคติการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค ตามแนวคิดของ Schiffman & Kanuk (2000) ตอนที่ 4 แบบสอบถามระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ตามแนวคิดของ Kotler (2003) โดย ตอนที่ 3 และตอนที่ 4 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ Likert Scale ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนนตามลำดับ 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยหาค่า IOC (Index of Item-Objective Congruence) (Bunchom Srisa-at, 2013) และคัดเลือกพิจารณาข้อคำถาม แต่ละข้อระหว่าง 0.80 -1.0 มาใช้เป็นคำถาม นำข้อมูลการทดลองใช้แบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89

ผู้วิจัยดำเนินการโดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึง เดือนกันยายน พ.ศ. 2566 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ ดังนี้

1) แบบสอบถามตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และแบบสอบถามตอนที่ 2 พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และร้อยละ

2) แบบสอบถาม ตอนที่ 3 ระดับทัศนคติการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค แบบสอบถามตอนที่ 4 ระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค นำมาวิเคราะห์ โดยการคำนวณหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3) วิเคราะห์เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จะใช้สถิติการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 ตัว (Independent-Samples t-test) และใช้สถิติการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร มากกว่า 2 ตัว (Anova) ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเมื่อทดสอบด้วยสถิติแล้วปรากฏว่ามีนัยสำคัญทางสถิติจะ ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe

4) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์กับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคโดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ใช้เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสองตัวแปร โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้ (Chusri wongratana, 2009) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.91 -1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูงมาก ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.71 -0.90 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับสูง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.31 -0.70 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 -0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 73.30 อายุระหว่าง 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.30 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 52.50 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 63.30 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 22.00 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.80

1. ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี พบว่า พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค ส่วนใหญ่ซื้อบริการผ่านทาง Lazada Facebook TikTok Shopee และ Instagram ส่วนใหญ่ซื้อเสื้อผ้า/เครื่องแต่งกาย ความถี่ในการใช้บริการ 1 - 2 ครั้งต่อเดือน ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการซื้อสินค้าทางสื่อออนไลน์ ในแต่ละครั้ง ต่ำกว่า 1,000 บาท และส่วนใหญ่การชำระสินค้าและบริการจะโอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร

2. ศึกษาอันดับของทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ดังแสดงผลในตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับทัศนคติการเลือกซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค โดยรวมและรายด้าน

ทัศนคติการเลือกซื้อสินค้า	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.ด้านส่วนของความเข้าใจ	4.27	0.55	มาก
2.ด้านส่วนของความรู้สึกรัก	4.14	0.60	มาก
3.ด้านส่วนของพฤติกรรม	4.16	0.63	มาก
รวม	4.19	0.54	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ทศนคติการเลือกซื้อของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.19 เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านส่วนของความเข้าใจมีค่าเฉลี่ย 4.27 รองลงมาคือ ด้านส่วนของพฤติกรรมมีค่าเฉลี่ย 4.16 และด้านส่วนของความรู้สึกมีค่าเฉลี่ย 4.14 ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะผู้บริโภคให้ความสำคัญในด้านส่วนของความเข้าใจมากที่สุด เป็นทศนคติเชิงบวกซึ่งจะนำไปสู่การรับรู้ในเชิงบวก แล้วแสดงออกมาในด้านส่วนของพฤติกรรมตัดสินใจซื้อสินค้า และเมื่อผู้บริโภคมีทศนคติจากการเลือกซื้อที่ดีจะทำให้เกิดด้านส่วนของความรู้สึกพึงพอใจต่อสินค้ามีแนวโน้มที่จะกลับมาซื้อสินค้านั้นซ้ำหรือบอกต่อ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวมและรายด้าน

การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น	4.25	0.56	มาก
2. ด้านการค้นหาข้อมูล	4.21	0.60	มาก
3. ด้านการประเมินทางเลือก	4.17	0.60	มาก
4. ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.18	0.58	มาก
5. ด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ	4.25	0.61	มาก
รวม	4.21	0.58	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.21 เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ มีค่าเฉลี่ย 4.25 รองลงมาคือ ด้านการค้นหาข้อมูลมีค่าเฉลี่ย 4.21 และด้านการตัดสินใจซื้อ มีค่าเฉลี่ย 4.18 ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะผู้บริโภคให้ความสำคัญกับด้านการรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ มากที่สุด เช่น ผู้บริโภคยอมจ่ายในราคาที่สูงขึ้นเพื่อซื้อสินค้าที่มีคุณภาพเกิดความเชื่อมั่นและกลับมาซื้อซ้ำอีก สามารถสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าได้หลายช่องทางและนำมาสู่การตัดสินใจซื้อในที่สุด

3. เปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังแสดงผลในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคล	สถิติที่ใช้ศึกษา	sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน
เพศ	t - test	.000*	สอดคล้อง
อายุ	One-way Anova	.878	ไม่สอดคล้อง
ระดับการศึกษา	t - test	.370	ไม่สอดคล้อง
สถานภาพ	One-way Anova	.433	ไม่สอดคล้อง
อาชีพ	One-way Anova	.979	ไม่สอดคล้อง
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	One-way Anova	.924	ไม่สอดคล้อง

หมายเหตุ * $p < 0.05$

จากตารางที่ 3 พบว่า การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค จำแนกเพศ ที่ต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

ระดับ 0.01 และการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค จำแนก อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่ต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวม ไม่แตกต่างกัน

4. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ดังแสดงผลในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่าง ทัศนคติการเลือกซื้อสินค้ากับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์

ตัวแปร	การตัดสินใจซื้อ		ระดับความสัมพันธ์	ทิศทาง
	r	sig.		
1.ด้านส่วนของความเข้าใจ	.755**	.000	สูง	ทิศทางเดียวกัน
2.ด้านส่วนของความรู้สึก	.665**	.000	ปานกลาง	ทิศทางเดียวกัน
3.ด้านส่วนของพฤติกรรม	.646**	.000	ปานกลาง	ทิศทางเดียวกัน
ภาพรวม	.761**	.000	สูง	ทิศทางเดียวกัน

หมายเหตุ ** $p < 0.01$

จากตารางที่ 4 พบว่า ทัศนคติการเลือกซื้อสินค้ากับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 73.30 อายุระหว่าง 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.30 สถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 52.50 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 63.30 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 22.00 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.80 และผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดนี้เป็นผู้บริโภคที่เคยซื้อสินค้าออนไลน์

1. พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค ส่วนใหญ่ซื้อบริการผ่านทาง Lazada Facebook TikTok Shoppee และ Instagram ส่วนใหญ่ซื้อเสื้อผ้า/เครื่องแต่งกาย ความถี่ในการใช้บริการ 1 – 2 ครั้งต่อเดือน ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการซื้อสินค้าทางสื่อออนไลน์ ในแต่ละครั้ง ต่ำกว่า 1,000 บาทและส่วนใหญ่การชำระสินค้าและบริการจะโอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Piyamaporn Chuaychunu (2016) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 10,000-20,000 บาท เครือข่ายสังคมออนไลน์ที่ใช้ซื้อสินค้าบ่อยที่สุด คือ Facebook ประเภทสินค้าที่ซื้อบ่อยที่สุด คือ สินค้าแฟชั่นโดยจะซื้อเดือนละ 2-3 ครั้ง และจำนวนเงินเฉลี่ยที่ใช้ในการซื้อแต่ละครั้งจะต่ำกว่า 1,000 บาท และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Chisanupong Sukkam (2017) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสื่อออนไลน์ของผู้บริโภคใน อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 21 – 25 ปี มีระดับ การศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า มีอาชีพ นักเรียน/นักศึกษา มีระยะเวลาทำงาน น้อยกว่า 1 ปี และ มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท ส่วนใหญ่สื่อที่ใช้คือ Facebook มีพฤติกรรมการซื้อ 1 – 2 ครั้ง ต่อเดือน และเลือกซื้อในระดับราคาน้อยกว่า 1,000 บาท สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thidarat Pasansirikun and Jirapa Phuengbangkrui (2017) ศึกษาทัศนคติการซื้อสินค้าและบริการออนไลน์ของประชาชนจังหวัดชลบุรี

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 342 คน มีอายุ 21 – 25 ปี มีสถานภาพโสด มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพนักเรียน/นักศึกษา มีระดับรายได้ต่อเดือน/10,001 – 20,000 บาท ประชาชนที่ซื้อสินค้าบริการผ่านช่องทาง เฟซบุ๊ก เว็บไซต์ ไลน์ และอินสตาแกรม ส่วนใหญ่ซื้อเสื้อผ้า เครื่องประดับ วัตถุประสงค์ในการซื้อสินค้าและบริการออนไลน์เพราะต้องการความสะดวกจะทำการซื้อที่บ้าน มีช่องทางชำระเงินโดยการโอนเงินผ่านบัญชีธนาคาร มีความถี่ในการซื้อเดือนละครั้งชอบลักษณะจำนวนเงินเฉลี่ยที่ซื้อแต่ละครั้งอยู่ที่ 501 – 1,000 บาท

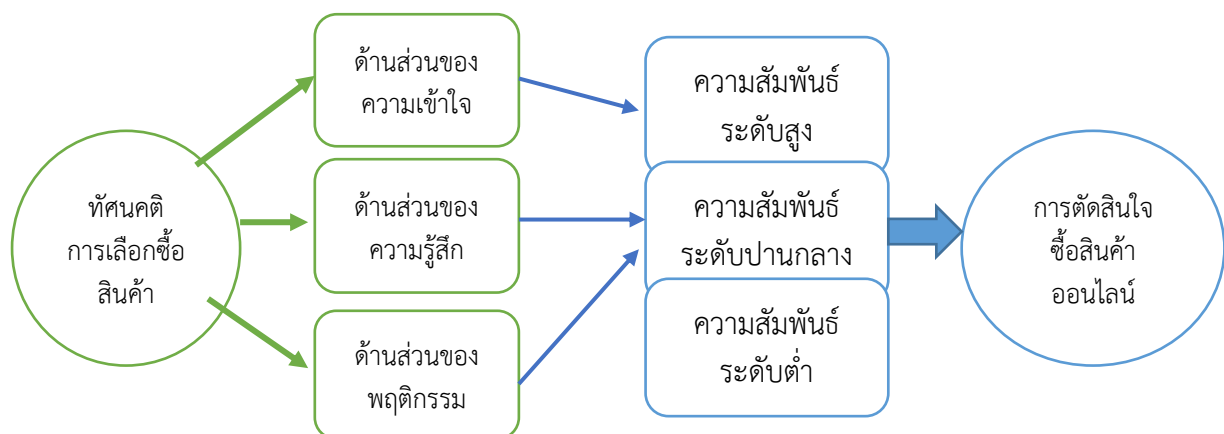
2. ทักษะการเลือกซื้อของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านส่วนของความเข้าใจ รองลงมาคือ ด้านส่วนของพฤติกรรม และ ด้านส่วนของความรู้สึก การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ พบว่า ด้านการรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและด้านพฤติกรรมหลังการซื้อ รองลงมาคือ ด้านการค้นหาข้อมูล และด้านการตัดสินใจซื้อ ทั้งนี้ เนื่องจาก ทักษะการเลือกซื้อสินค้าและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคมีวัตถุประสงค์ในการซื้อเพื่อต้องการเข้าถึงสินค้าออนไลน์ได้ง่าย และสะดวกรวดเร็วในการต้องการสินค้าประกอบกับต้องการสินค้าทำให้ตระหนักถึงการรับรู้ต่างๆ เพื่อให้ได้สินค้าตรงตามที่ต้องการมากที่สุด สอดคล้องกับ Chaiwat Muangthong and Chutimawadee Thongchin (2018) ศึกษาคุณค่าตราสินค้า การสื่อสารการตลาด และแรงจูงใจส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ พบว่า การประชาสัมพันธ์ผ่านการจัดการเว็บไซต์ควรทำให้เว็บไซต์ดูง่าย สะดวกต่อ การค้นหาสินค้า มีการจัดหมวดหมู่อย่างชัดเจนสะดวกสบายต่อการชำระเงิน จะทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าเสื้อผ้าทางช่องทางออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Supalak Chintrakarn, Kanpitcha Rungruang, Thanaphon Rattanawongkham and Sutthiya Nisarthanyu (2019) ศึกษาทัศนคติของผู้บริโภคสินค้าและบริการที่มีต่อการสื่อสารการตลาดออนไลน์ในผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า มีทัศนคติต่อการสื่อสารตลาดออนไลน์ อยู่ในระดับมาก กับงานวิจัยของ Rattana Namdit and Thanyanan Bunyu (2023) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อ และการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่าระดับของทัศนคติการเลือกซื้อที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากและระดับของการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์มี ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

3. การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค จำแนกเพศ ที่ต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริโภคเพศชายและเพศหญิงจะเลือกสินค้าตามต้องการและความเหมาะสมกับลักษณะส่วนบุคคลที่ต้องการใช้สินค้า นำไปสู่การสนใจหรือเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการที่เหมาะสมของแต่ละลักษณะของบุคคลนั้นๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Akkadet Chantarana (2019) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสมาร์ทโฟนผ่านตลาดออนไลน์ในประเทศไทย พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจซื้อสมาร์ทโฟนผ่านตลาดออนไลน์ในประเทศไทยในภาพรวมที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 การตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค จำแนก อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่ต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี โดยรวม ไม่แตกต่างกัน เนื่องจาก รสนิยมและความสามารถในการจ่ายของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ส่งผลในการตัดสินใจซื้อที่เหมาะสมกับลักษณะของแต่ละบุคคลได้เช่นเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Samart Sittimanee (2019) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อสินค้าผ่านช่องทาง online: กรณีศึกษาจังหวัดน่านและกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับ การศึกษาอาชีพ ทำให้การตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทาง online ไม่ต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chompunuch Noili (2019) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าจาก

ร้านค้าออนไลน์ พบว่า ปัจจัยด้านอาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าออนไลน์ ที่ไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ Rattana Namdit and Thanyanan Bunyu (2023) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มีปัจจัยด้านเพศและอาชีพต่างกัน มีระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครที่มี อายุ ระดับ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และช่องทางการซื้อสินค้าออนไลน์ต่างกัน มีระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ไม่แตกต่างกัน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื่องจากหากกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับการสื่อสารการตลาดในแต่ละด้านสูง จะทำให้มีทัศนคติเชิงบวกต่อแอปพลิเคชันช้อปปิ้งออนไลน์ไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทัศนคติของ Lutz (1991) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของผู้บริโภคทำให้เกิดทัศนคติโดยการเปิดรับสื่อถือเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ของผู้บริโภค โดยจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความรู้จักสินค้า เกิดอารมณ์ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อสินค้านั้น และนำไปสู่พฤติกรรมตามมาหรือเรียกว่า ผู้บริโภคมีทัศนคติต่อสินค้า โดยผู้บริโภคจะเลือกเปิดรับสารจากช่องทางที่ตนพึงพอใจและเลือกจดจำเพียงส่วนที่ตรงกับความสนใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thitiwanya Thaimongkolrat (2020) ศึกษาทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อเนื้อหาบนเฟซบุ๊กแฟนเพจกับการตัดสินใจซื้อสินค้าในธุรกิจอีคอมเมิร์ซในช่วงการระบาดของไวรัส Covid-19 พบว่า ทัศนคติของผู้บริโภคต่อเนื้อหาบนเฟซบุ๊กมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อสินค้าจากธุรกิจอีคอมเมิร์ซในช่วงการระบาดของไวรัส Covid-19 เชิงบวกในระดับสูง Rattana Namdit and Thanyanan Bunyu (2023) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อ และการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ทัศนคติการเลือกซื้อมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของประชาชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปองค์ความรู้

ภาพประกอบที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อสินค้ากับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติการเลือกซื้อสินค้ากับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ กล่าวคือ องค์ประกอบของทัศนคติการเลือกซื้อสินค้านั้นด้านส่วนของความเข้าใจมีความสัมพันธ์ในระดับสูงกับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ องค์ประกอบของทัศนคติการเลือกซื้อสินค้า

ด้านส่วนของความรู้สึกและด้านส่วนของพฤติกรรมมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ ทั้งสามองค์ประกอบของทัศนคติการเลือกซื้อสินค้ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภค ดังนั้นถ้าหากผู้ประกอบการสามารถนำองค์ความรู้นี้ไปประยุกต์ใช้ในธุรกิจจำหน่ายสินค้าออนไลน์ของตนได้ โดยสร้างทัศนคติด้านส่วนของความเข้าใจให้ผู้บริโภคได้ตระหนักรู้ เช่น สินค้าที่นำมาจำหน่ายมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม สร้างคุณประโยชน์ให้กับชุมชนสังคมโดยรอบ จะกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้านั้นๆ ได้อย่างรวดเร็วและเต็มใจที่จะซื้อ

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบจากข้อมูลทั่วไป คือ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 21-30 ปี และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท ดังนั้น ผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับสินค้าออนไลน์สามารถนำข้อมูลตรงนี้ไปใช้ในการวิเคราะห์ วางแผน และกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่นำข้อมูลทั่วไปของผู้บริโภคไปวางแผนทำการตลาด ทำการโฆษณา และประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ประกอบการที่ทำธุรกิจการซื้อขายสินค้าหรือบริการออนไลน์สามารถนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ไปพัฒนาสินค้าและบริการตลอดจนขั้นตอนการให้บริการให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิมต่อไปในอนาคต สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในการเก็บข้อมูลเชิงลึก อาทิ การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรม ทัศนคติการเลือกซื้อและการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น ควบคู่กับการแจกแบบสอบถาม ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเพิ่มเติม ปัจจัยอื่นๆ ในอนาคต อาทิ ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาด ปัจจัยด้านความไว้วางใจ ปัจจัยเชิงทัศนคติ ซึ่งจะสามารถนำข้อมูลที่ศึกษามาประยุกต์ใช้ในการวางแผนทางการตลาด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและหลากหลายมากยิ่งขึ้น

References

- Akkadet Chantarama (2019) Factors affecting the decision to purchase smartphones through online markets in Thailand. Master of Business Administration Program. Graduate School. Siam University.
- Bunchom Srisa-at. (2013). Preliminary research. 9th printing. Bangkok: Suviriyasan.
- Chaiwat Muangthong and Chutimawadee Thongchin. (2018). Brand value. Marketing communications and incentives sent Effects on purchase intention through online channels. 2nd National Academic Conference and Presentation UTCC Academic Day; 8 June 2018. Bangkok: University of the Thai Chamber of Commerce. 238-248.
- Chisanupong Sukkam (2017). Factors affecting the decision-making behavior of purchasing products through online media of consumers in Mueang District, Nakhon Pathom Province. Master of Business Administration Thesis, Plan A, Form A 2, Graduate School, Silpakorn University.
- Chompunuch Noili. (2019). Factors influencing the decision to purchase clothing from online stores. Master of Economics. Major: Business Economics. Graduate School. University of the Thai Chamber of Commerce.
- Chusri Wongratana. (2009). Techniques for using statistics for research. Revised edition. 11th printing. Bangkok: Tai Neramitkit Inter Progressive.

- Cochran, W.G. (1977). *Wiley: Sampling Techniques*. 3rd ed. New York: John Wiley & Sons.
- Electronic Transactions Development Agency. (2022). Report on survey results of internet user behavior in Thailand in 2022. <https://www.etda.or.th/getattachment/78750426-4a58-4c36-85d3-d1c11c3db1f3/IUB-65-Final.pdf.aspx>. Data search date 3 March 2023.
- Jinjutha Sanguansin and Bandit Sawanyawisut. (2019). In-depth study of consumers' attitudes towards Make purchasing decisions through product sales directly on TV. Case study of Korean King pan. *Journal Rangsit Graduate Studies in Business and Social Sciences*. 5(1) : 21-33.
- Kanittha Moo Nguyam. (2008). Attitudes and behavior of administrators. Consuming food creates health. (Master's degree thesis). Chulalongkorn University, Faculty of Communication Arts.
- Kotler Philip. (2003). *Marketing management* .Upper Saddle .River, N.J: Prentice Hall.
- Lutz, R. J. (1991). *Perspective in consumer behavior*. (4th ed.). Prentice Hall.
- Natthada Watthanachaiphon. (2017). New media and changes in the news media process. *Nakhon Phanom University Journal*, 7(1), 63-71.
- Natthaphon Raksa. (2018). Perceptions and attitudes that affect bank customers' behavior in using internet banking. Bangkok Exchange Tower Branch. 2nd UTCC Academic Day National Academic Conference and Presentation; 8 June 2018. Bangkok: University of the Thai Chamber of Commerce. 44-52.
- Pattraporn Muangklom and Sumaman Pankham. (2020). The Causal Relationship Model of Loyalty on Glasses Purchasing Through Page Facebook of Customers in Thailand. *Journal of MCU Buddhapanya*. Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. 5(2). 70-80.
- Piyamaporn Chuaychunu. (2016). Factors influencing the decision to purchase products through online social media. Master of Business Administration. Faculty of Commerce and Accountancy. Thammasat University.
- Pratin Khanthong and Thanakorn Thanathanchuchot. (2019). Marketing Model of Online Business in Thailand. *Journal of MCU Buddhapanya*. Buddhapanya Sri Thawarawadee Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University. 4(2). 45-56.
- Rattana Namdit and Thanyanan Bunyu. (2023) . Relationship between purchasing attitude and online purchasing decisions of people in Bangkok area. *Journal of Business Administration and Social Sciences*. Ramkhamhaeng University. 6(3) : 86-101.
- Samart Sittimanee. (2019). Factors affecting the decision to purchase products through online channels: A case study of Nan Province and Bangkok. Thesis, Faculty of Liberal Arts Krirk University.
- Schiffman, L. G. & Kanuk, L. L. (2000). *Consumer behavior*. (5th ed). Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

- Supalak Chintrakarn, Kanpitcha Rungruang, Thanaphon Rattanawongkham and Suthiya Nisarthanyu (2019) Attitudes of consumers of goods and services towards online marketing communications among consumers in Mueang District. Kanchanaburi Province. Journal of Humanities and Social Sciences. Mahasarakham University.38(6) : 79-91.
- Teerawut Ekakul. (2009). Research methods in behavioral science and social science. Ubon Ratchathani : Royal Institute Ubon Ratchathani.
- Thidarat Pasansirikun and Jirapa Phuengbangkruay (2017) Attitudes in purchasing goods and services online of people in Chonburi Province. Business Management Journal. Burapha University.6(2) : 30-42.
- Thitiwanya Thaimongkolrat. (2020). Consumer attitudes towards content on Facebook fan pages and decision making. Buying products in e-commerce during the Covid-19 outbreak. Master's degree thesis. Chulalongkorn University.

พฤติกรรมและความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง
ที่มีต่อการจัดการฟาร์มเกษตรโคนมเพื่อการท่องเที่ยว

BEHAVIORS AND NEEDS OF HIGH-POTENTIAL THAI TOURISTS TOWARDS
DAIRY FARMS MANAGEMENT FOR TOURISM

ญาณวิธ นราแย้ม¹ และสันติธร ภูริภักดี²

Yannavit Narayaem¹ and Assistant Professor Dr. Santidhorn Pooripakdee²

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Doctor of Philosophy Faculty of Management Science Silpakorn University

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร Faculty of Management Science Silpakorn University

Email: tnt.phat@gmail.com¹

Received 10 June 2023; Revised 21 December 2023; Accepted 29 February 2024.

บทคัดย่อ

พฤติกรรม และความ ต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูงที่มีต่อการจัดการฟาร์มเกษตรโคนมเพื่อการท่องเที่ยว เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสัมภาษณ์กึ่ง วิเคราะห์ข้อมูลด้วย Content Analysis ภายใต้ปรากฏการณ์วิทยา โดยการใช้โปรแกรมการวิจัยเชิงคุณภาพ NVivo ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล ในกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง 10 ท่านที่มีรายได้รายได้ส่วนตัวระหว่าง 45,000 - 74,999 บาท/เดือน อีกส่วนหนึ่ง คือ การศึกษาการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง โดยการวิเคราะห์โมเดลการถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Model) สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 400 ด้วยแบบสอบถาม ผู้วิจัยพบว่า สามารถถอดรหัส (Decoding) เป็น Nodes หรือ องค์ประกอบหลัก ทั้ง 3 องค์ประกอบหลัก และ 11 องค์ประกอบย่อย ที่สะท้อนถึงพฤติกรรม และความ ต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม รวมถึงการนิยามความหมายพฤติกรรม และความ ต้องการ ด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง ผ่านลำดับขั้นก่อนการท่องเที่ยว ลำดับขั้นระหว่างการท่องเที่ยว และลำดับขั้นหลังการท่องเที่ยว ด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง คือ เกิดจากความ ต้องการจากเพื่อน เกิดจากความ ต้องการจากลูกหลาน เกิดจากความ ต้องการจากครอบครัว และ เกิดจากความ ต้องการจากตนเองเป็นสำคัญ ในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณพบว่า สมการพยากรณ์ Logistic Regression : $\hat{Y}(\text{Travel Decision-Making}) = 8.977 + 3.282 \text{ PRS} + 6.967 \text{ PUS} - 5.998 \text{ POS}$ ภายใต้สมมติฐานงานวิจัย ผู้วิจัยสามารถพยากรณ์การตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง โดยที่ลำดับขั้นการท่องเที่ยว (Purchase Stage) เพิ่มขึ้น 1 ระดับ โอกาสการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวยังฟาร์มเกษตรโคนมของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง จะเพิ่มขึ้น 201.115 เท่า ในส่วนของลำดับขั้นก่อนการท่องเที่ยว เพิ่มขึ้น 1 ระดับ โอกาสการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวยังฟาร์มเกษตรโคนมของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง จะเพิ่มขึ้น 182.066 เท่า และลำดับขั้นหลังการท่องเที่ยว (Post purchase Stage) ลดลง 1 ระดับ (ข้อจำกัด และ/ หรือ ความกังวล) โอกาสการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวยังฟาร์มเกษตรโคนมของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง จะเพิ่มขึ้น 108.191 เท่า ตามลำดับ

คำสำคัญ : การจัดการ, ท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม, ลำดับชั้นการเดินทางท่องเที่ยว, การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว, นักท่องเที่ยวศักยภาพสูง

Abstract

The research of Behaviors and Needs of High-potential Thai Tourists towards Dairy Farms Management for Tourism is a mixed method research with an in-depth interview, semi-structured interview. Data was analyzed with a content analysis method under Phenomenology. A qualitative research program called NVivo was used to conduct a Data Triangulate Check on a sample of 10 Thailand's high-value tourists with personal income between 45,000 - 74,999 Baht / month. There is also a study of tourism decision making of Thailand's high-value tourists by analyzing the Logistic Regression Model. 400 purposive samplings were targeted with the use of questionnaires. The researcher found that the results can be decoded into Nodes or 3 main components with 11 sub-components reflecting behavior and needs of Thailand's high-value tourists towards management of dairy farming tourism including setting definitions of behavior and needs related to behavior of Thailand's high-value tourists through a pre-purchase stage, a purchase stage and a post-purchase stage. Results showed that the needs of Thailand's high-value tourists were significantly caused by the needs of their friends, - offspring's family and themselves. As for the quantitative research, it was revealed that the researcher was able to create a Logistic Regression forecast equation: $\hat{Y}(\text{Travel Decision-Making}) = 8.977 + 3.282 \text{ PRS} + 6.967 \text{ PUS} - 5.98 \text{ POS}$ under the research's hypothesis. The researcher was able to predict travel decisions of Thailand's high-value tourists. When the Purchase Stage increased by 1 level, the chances of making travel decisions to a dairy farm of Thailand's high-value tourists would increase by 201.115 times. As for the Pre-purchase Stage, 1-level increase equaled to 182.066 times the chances of making travel decisions to a dairy farm of Thailand's high-value tourists. Lastly, every 1 level decrease of Post-purchase Stage (Restrictions and/or Concerns) equaled a 182.066-time increase of the chances of making travel decisions to a dairy farm of Thailand's high-value tourists respectively.

Keywords : Dairy Farming Management, Dairy Farming Tourism, Customer Journey, Travel Decision-Making, High-Value Tourists

บทนำ

การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่มีผลกระทบต่อการท่องเที่ยว ตลอดปี พ.ศ. 2563 – 2564 ทำให้สถานการณ์การเดินทางท่องเที่ยวทั่วโลกเกิดการหยุดชะงัก และกลายเป็นธุรกิจที่ได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง อย่างรุนแรง (Adamiak, C., and Szyda, B., 2021). ซึ่งว่า การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา สร้างความเสียหายให้แก่อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และธุรกิจที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ เป็นมูลค่ากว่า 4 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ (ราว 128 ล้านล้านบาท) ในปี ค.ศ. 2020 และ ค.ศ. 2021 (BBC, 2021)

เช่นเดียวกับการท่องเที่ยวของประเทศไทย ที่เห็นได้จากในปี พ.ศ. 2562 มีจำนวนนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าประเทศไทยสูงเป็นประวัติการณ์ จำนวน 39.92 ล้านคน สร้างรายได้ 1.91 ล้านล้านบาท เมื่อรวมกับรายได้ของคนไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศ จำนวน 172.74 ล้านคน-ครั้ง สร้างรายได้เข้าสู่ประเทศไทย 1.08 ล้านล้านบาท ทำให้มีรายได้รวมจากการท่องเที่ยวสูงถึง 2.99 ล้านล้านบาท (Thairath newspaper, 2022) ขณะที่ในปี พ.ศ. 2563 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาประเทศไทยเพียงช่วง 3 เดือนแรกก่อนโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนาระบาดอยู่ที่ 6.7 ล้านคน สร้างรายได้ 332,000 ล้านบาท ในขณะที่ในปีนั้น คนไทยที่เที่ยวในประเทศก็ลดลง อยู่ที่ 90.52 ล้านคน-ครั้ง สร้างรายได้ 482,468 ล้านบาท ทำให้มีรายได้รวม 814,468 ล้านบาท (ททท., 2565) อย่างไรก็ตาม กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ประเมินสร้างได้จากการท่องเที่ยวในปี พ.ศ. 2564 ยังคงเป็นปีที่มีรายได้ต่ำสุด โดยมีแนวโน้มการท่องเที่ยวปี พ.ศ. 2564 มีนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้าไทยประมาณ 1.2 ล้านคน ลดลง 82% จากปีก่อนมีจำนวนนักท่องเที่ยว 6.7 ล้านคน และลดลงจากเป้าหมายเดิมที่ตั้งไว้ว่าปีนี้จะมียกนักท่องเที่ยวต่างชาติเดินทางเข้าไทย 3 ล้านคน หรือ ลดลง 55% คาดมีรายได้ประมาณ 8.5 หมื่นล้านบาท คิดเป็นรายได้ที่ลดลงจากปีก่อน 74% (ฝ่ายวิเคราะห์สถานการณ์และเตือนภัยทางเศรษฐกิจ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2564)

ทั้งนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) มุ่งหวังว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยในปี พ.ศ. 2565 จะเริ่มฟื้นตัว เป็นลักษณะ V Shape (TAT, 2022) ตามที่รัฐบาลมีนโยบายเปิดประเทศรับนักท่องเที่ยว หากเมื่อใดที่สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ภายในประเทศมีแนวโน้มที่จะลดลงอย่างชัดเจน รัฐบาลเชื่อมั่นว่า นโยบายการเปิดประเทศจะมีส่วนสำคัญในการพลิกฟื้นเศรษฐกิจของไทย โดยเฉพาะในภาคการท่องเที่ยวให้กลับมาเดินหน้าต่อไปได้ ด้วยนโยบายของนายกรัฐมนตรีด้วยการเปิดตัวแนวคิดการท่องเที่ยวไทยปี 2565 “พลิกโฉมการท่องเที่ยวใหม่” หรือ “Amazing Thailand, Amazing New Chapters” ที่ตอบสนองทุกความต้องการของนักท่องเที่ยว (Prime Minister's Secretariat, 2021) นอกจากแนวนโยบายข้างต้นแล้ว การพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยว (Tourism Market Segmentation) (Sara Dolnicar, 2008) ก็ยังเป็นประเด็นสำคัญในนโยบายการเพิ่มรายได้ของประเทศจากการท่องเที่ยว โดยเฉพาะสถานการณ์ภายใต้การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ที่ประเทศไทยไม่สามารถขับเคลื่อนนโยบายการท่องเที่ยวได้ จึงต้องปรับเป้าประสงค์เชิงนโยบายให้มุ่งเน้นการท่องเที่ยวภายในประเทศทดแทน ซึ่งสามารถเห็นได้จาก “โครงการเที่ยวบินพิเศษเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นการท่องเที่ยวภายในประเทศ” นี้ ดำเนินการตามนโยบายเปิดประเทศ 120 วัน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวของรัฐบาล แบบ Step-by-Step ภายใต้การขนส่งสาธารณะในแหล่งท่องเที่ยว ตามมาตรการ Amazing Thailand Safety and Health Administration : SHA และ SHA Plus เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวชาวไทยเกิดความมั่นใจในการวางแผนการเดินทางท่องเที่ยวในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยว (Ministry of Tourism and Sports, 2021)

อนึ่งในส่วนของ Tourism Market Segmentation ที่ประเทศไทยมุ่งเน้นเป็นอย่างมาก ส่วนใหญ่เรียกกันว่า “นักท่องเที่ยวศักยภาพสูง” (High Value Tourist) ในที่นี้ คือ 4 กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีศักยภาพในการใช้จ่ายแบ่งตามลักษณะทางจิตวิทยา โดยมีขนาดของตลาด (Market Size) อยู่ที่ 13.63 ล้านคน (TAT, 2018) สำหรับการแบ่งกลุ่มลักษณะเฉพาะตามลักษณะทางจิตวิทยา พบว่า กลุ่มลักษณะเฉพาะมีทั้งหมด 4 กลุ่ม ซึ่งได้มาจากการใช้ชุดคำถามด้านประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยต้องการได้รับ (Optimal Experience Effect) จากการท่องเที่ยวภายในประเทศ คือ (1.) Happiness Blend (2.) Live and Learn (3.) Journey Up Close และ (4.) Everything Everywhere ซึ่งมีความต้องการในเชิงประสบการณ์การท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน สำหรับการสร้างความต้องการ (Create Demand) การท่องเที่ยวภายในประเทศ

นอกจากการกระตุ้นความต้องการด้านการท่องเที่ยวแล้ว การสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่ (Create Supply) ก็เป็นสิ่งทีภาครัฐให้ความสำคัญเช่นกัน (Elena Ageeva and Pantea Foroudi, 2019) เห็นได้จากคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ ได้ดำเนินการปรับแผนการปฏิรูปด้านเศรษฐกิจตามกรอบของมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ไปพร้อมกับการทบทวนบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งวิถีใหม่อันเป็นผลมาจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา โดยพิจารณาเลือกกิจกรรมปฏิรูปเศรษฐกิจสำคัญที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ มาเป็นจุดเน้นเพื่อให้การปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจในห้วงเวลา พ.ศ. 2564 – 2565 เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพสูง (National Economic and Social Development Office, 2019) ในระดับพื้นที่ (Local) ควบคู่กับการส่งเสริม ยกระดับ และพัฒนาอาชีพของเกษตรกรไทยอีกทางหนึ่งด้วย

การพัฒนาอาชีพ เป็นการพัฒนาทักษะอาชีพในด้านต่าง ๆ ของเกษตรกร เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาด ซึ่งการพัฒนากลุ่มเกษตรกร ให้มีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งพาตนเองได้นั้น ต้องส่งเสริม และพัฒนาองค์ความรู้ ความสามารถ ทักษะของกลุ่มเกษตรกรให้เป็นผู้ประกอบการด้านการเกษตร (Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2021) โดยการพัฒนาภายใต้กระบวนการวิจัย ที่มุ่งเน้นความเป็นไปได้ในการสร้างรูปแบบการท่องเที่ยว สำหรับการเกษตรปศุสัตว์ประเภท โคเนื้อ ที่เรียกกันว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ที่มีอยู่จำนวน 18,850 รายทั่วประเทศ มีศักยภาพในการผลิตน้ำนมดิบ จำนวน 1,284,999 ตันต่อปี หรือ คิดเป็นน้ำนมดิบ จำนวน 3,570 ตันต่อวัน (Office of Agricultural Economics, 2020) สามารถสร้างรายได้การส่งออกมากถึง 22,175,271,000 บาทต่อปี แต่ด้วยการส่งเสริมเพาะพันธุ์ การเลี้ยงโคเนื้อภายในประเทศมีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง สวนกระแสกับความต้องการบริโภคที่ลดลง ส่งผลต่อปริมาณน้ำนมดิบล้นตลาดกว่า 600 ตัน/วัน (Thanasettakij Newspaper, 2020) คณะกรรมการโคเนื้อ และผลิตภัณฑ์นม (มิลค์บอร์ด) มีการประชุมวาระเร่งด่วน (Daily News newspaper, 2020) เพื่อพิจารณาแนวทางลดผลกระทบ เพื่อลด และแก้ไขปัญหาปริมาณน้ำนมดิบล้นด้วยเหตุ 2 ปัจจัย ได้แก่ (1.) การผลิตน้ำนมโคของสมาชิกเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ เป็นช่วงที่น้ำนมของสมาชิกเกษตรกรที่ผลิตได้ปริมาณเพิ่มขึ้นสูงต่อเนื่องตามลำดับ และ (2.) สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา หรือ โควิด-19 ที่ส่งผลกระทบอย่างหนักต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในหลายด้านอย่างรุนแรง อันมีผลกระทบต่อตลาดนมพาณิชย์ด้วย เพราะ ผู้บริโภคมีแนวโน้มลดการบริโภคผลิตภัณฑ์ลงอย่างต่อเนื่อง เกิดการชะลอตัวของตลาดนมพาณิชย์ภายในประเทศ จึงเกิดสถานการณ์ที่ตามมา คือ การรับซื้อน้ำนมดิบจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อลดลง ทำให้เกิดปัญหาน้ำนมที่เหลือไม่มีที่จำหน่าย เป็นสถานการณ์น้ำนมดิบล้นเมื่อพิจารณาโดยสังเขป ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ มีความคล้ายคลึงกับภาคการเกษตรอื่น ๆ อีกทั้งรายได้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อนั้น มาจากรีดนมวัวภายในฟาร์มของตนเองแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นรายได้หลักจึงเกิดปัญหาการขาดรายได้ และเกษตรกรฯ เองยังไม่มีความสามารถในการแปรรูปนมดิบเป็นสินค้าเพื่อการจำหน่ายได้ จึงทำให้ปัญหาดังกล่าวยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้น

ด้วยเหตุผลต่าง ๆ และเพื่อเป็นการปกป้องสถานการณ์ลักษณะนี้ ที่อาจเกิดขึ้นกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอนาคต ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแนวคิด เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคเนื้อ ขึ้น ซึ่งมีแนวคิดหลัก 3 ประการด้วยกัน คือ (1.) ด้านการพัฒนาเกษตรกรควบคู่กับการใช้พื้นที่การเกษตร โดยมุ่งเน้นด้านเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ (2.) ด้านการพัฒนาอาชีพด้านศิลปะหัตถกรรมพื้นบ้าน และ (3.) ด้านการท่องเที่ยว โดยคำนึงภารกิจการสนับสนุนจากองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อ.ส.ค.) ที่เป็นองค์กรของรัฐ ขึ้นตรงกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานหลักที่ส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ และสร้างผลิตภัณฑ์แปรรูปจากนมโคของประเทศไทย ภายใต้พระราชกฤษฎีกา จัดตั้งองค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2514 (Dairy

Farming Promotion Organization of Thailand, 2012) การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม เปรียบเสมือนการเตรียมความพร้อม รวมถึงเป็นทางเลือกสำหรับการประกอบอาชีพเสริม นอกเหนือจากการเลี้ยงโคนมแต่เพียงอย่างเดียว และเพื่อสร้างความสามารถในการหารายได้ ส่งเสริมความเป็นอยู่ของเกษตรกรน้อมนำกระแสพระราชดำริ ในรัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชปณิธาน ในพระราชประสงค์ต้องการให้ประชาชนในชาติสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างสมบูรณ์ หรือ ที่เรียกกันว่า เศรษฐกิจพอเพียง สิ่งนี้จึงเป็นสาระสำคัญที่จะนำพาให้ประเทศไทยรอดพ้นจากวิกฤตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอีกในปัจจุบัน และอนาคต ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น ผ่านงานวิจัยด้านอุปสงค์การท่องเที่ยว (Tourism Demand) ที่แสดงถึงพฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง ที่มีต่อการจัดการฟาร์มเกษตรโคนมเพื่อการท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็แนวทางสำหรับการประกอบอาชีพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในอนาคตของประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม
2. เพื่อศึกษาลำดับขั้นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม ที่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง

วิธีการศึกษาวิจัย

งานวิจัยพฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน Mixed Methods Research ทั้งนี้การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Form) ภายใต้งานคิดการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว (Travel Decision-Making) และการเดินทางของลูกค้า (Customer Journey) วิเคราะห์ข้อมูลด้วย Content Analysis ที่เป็นเทคนิคการวิจัย (Research Technique) เพื่อใช้อธิบายถึงเป้าหมาย (Objective) และจำนวนของเนื้อหา (Content) ของการสื่อสารที่เห็นได้เด่นชัดอย่างเป็นระบบ (Berelson, 1952) การสรุปข้อความเป้าหมายเป็นทั้งปัจจัยที่มีความเชื่อมโยง และเกี่ยวข้องกัน การแยกแยะลักษณะเฉพาะของข้อความ (Holsti, 1969) ภายใต้งานปรากฏการณ์วิทยา (Phenomenology) โดยการใช้โปรแกรมการวิจัยเชิงคุณภาพ NVivo : Statistical Analysis Software ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulate) ในกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง ที่มีรายได้รายได้ส่วนต่อหัวระหว่าง 45,000 - 74,999 บาท/เดือน (TAT, 2018) โดยที่กลุ่มตัวอย่างทั้ง 10 ท่านนั้น มีประสบการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศไทย และผ่านการฝึกอบรมด้านการท่องเที่ยวจากหน่วยงานรับรองทั้งภาครัฐ และเอกชน ในส่วนของวิจัยเชิงปริมาณนั้น ผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษาการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง โดยใช้สถิติขั้นสูงด้วยการวิเคราะห์โมเดลการถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Model) กำหนดขนาดของตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปตามแนวทางของ Krejcie และ Morgan (1970) สุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 400 ท่าน ด้วยแบบสอบถาม ที่ IOC. ที่ค่า 0.8 และ Cronbach's Alpha มีค่า 0.93 ที่ช่วงความเชื่อมั่น 95% หรือ มีระดับนัยสำคัญ เท่ากับ 0.05

กรอบกระบวนการวิจัย

ประเภทงานวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือวิจัย

ผลลัพธ์วิจัย

การวิจัยเชิง
คุณภาพนักท่องเที่ยวชาวไทย
ศักยภาพสูง 10 ท่านContent Analysis :
NVivo Codingพฤติกรรม และความต้องการของ
นักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง

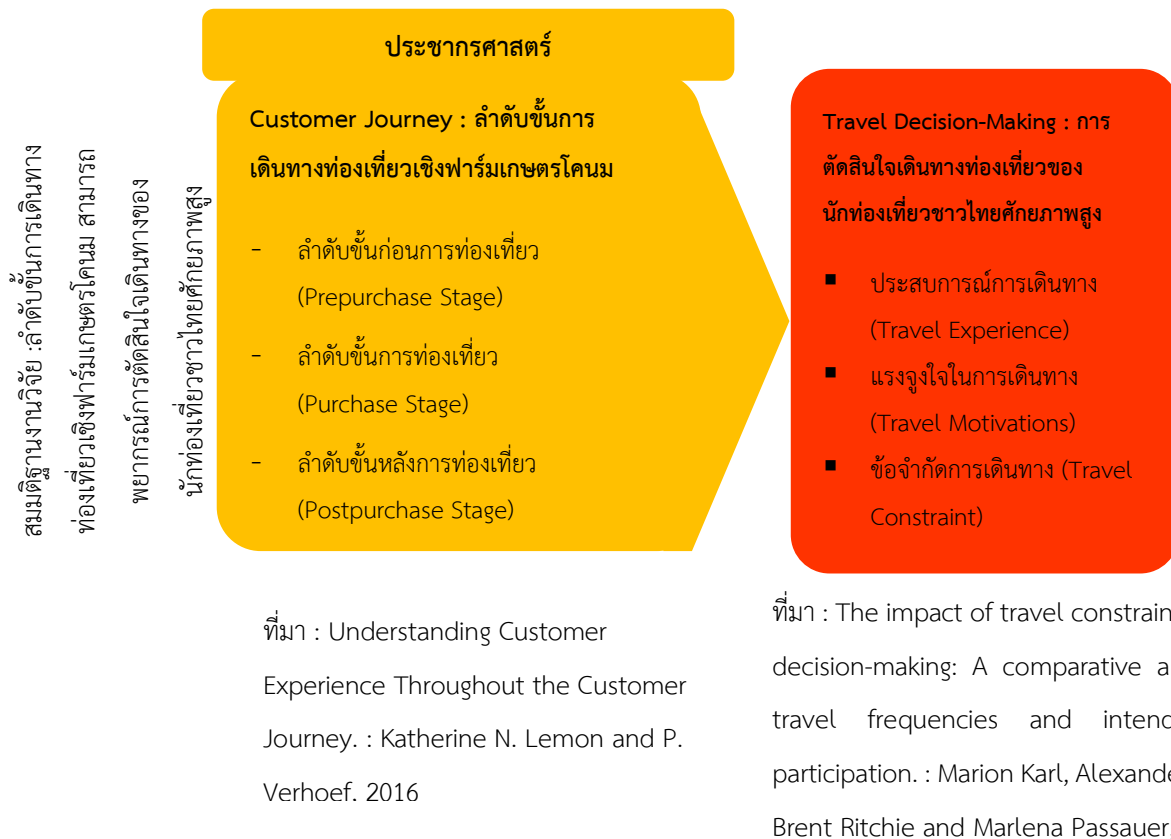
การวิจัยเชิง

นักท่องเที่ยวชาวไทย

Logistic Regression

การตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม
ของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง

กรอบแนวคิดงานวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ :

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi - Structured Interview Form) กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง 10 ท่าน จะถูกนำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิค Coding เพื่อหาองค์ความรู้ และ/หรือ องค์ประกอบที่ซ่อนอยู่ในการสัมภาษณ์ (Emerging Knowledge) ทั้งนี้การประยุกต์ใช้โปรแกรม NVivo Qualitative Analysis โดยการรายงานผลการวิจัยจะปรากฏอักษรย่อกำกับผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ให้ข้อมูล EX1 ... EX10 หมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง พร้อมหมายเลขที่กำกับผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนตามลำดับการให้สัมภาษณ์ 1 ถึง 10 ท่าน

ทั้งนี้การสร้างแบบจำลองโดยเปรียบเทียบ Nodes กับ Parameters หรือ องค์ประกอบหลัก และ Child Nodes กับ Constituent Variables หรือ องค์ประกอบย่อย จากตารางที่ 1. สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) พฤติกรรมการท่องเที่ยว มี 3 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย การเริ่มต้น, ระหว่างเที่ยว และ ภายหลังการท่องเที่ยว นอกจากนี้องค์ประกอบย่อยจะมีการแยกประเด็นที่เกิดจากการสัมภาษณ์เป็นเชิงบวก (Positive) และเชิงลบ (Negative) เพื่อเป็นการแสดงข้อมูลเชิงลึกในการวิเคราะห์เพิ่มเติม องค์ประกอบย่อยที่กล่าวถึงคือ การเริ่มต้น ซึ่งมีการกล่าวอ้างมากที่สุดภายใต้พฤติกรรมการท่องเที่ยวจำนวน 30 ครั้ง (Coding or References) จากทั้งหมด 10 แหล่งข้อมูล (Sources) แบ่งเป็นข้อมูลเชิงบวก 27 ครั้ง (จาก 10 บทสัมภาษณ์) ข้อมูลเชิงลบ 3 ครั้ง (จาก 2 บทสัมภาษณ์)

2) ความต้องการท่องเที่ยว มี 4 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย เพื่อน, ลูกหลาน ครอบครัว และตนเอง นอกจากนี้องค์ประกอบย่อยนั้น จะมีการแยกประเด็นที่เกิดจากการสัมภาษณ์เป็นเชิงบวก (Positive) และเชิงลบ (Negative) เพื่อเป็นการแสดงข้อมูลเชิงลึกในการวิเคราะห์เพิ่มเติม องค์ประกอบย่อย ลูกหลาน มีการกล่าวอ้างมากที่สุดภายใต้ความต้องการท่องเที่ยว จำนวน 42 ครั้ง (Coding or References) จากทั้งหมด 8 แหล่งข้อมูล (Sources) แบ่งเป็นข้อมูลเชิงบวก 40 ครั้ง (จาก 8 บทสัมภาษณ์) ข้อมูลเชิงลบ 2 ครั้ง (จาก 1 บทสัมภาษณ์) รองลงมา คือ องค์ประกอบย่อย ครอบครัว การกล่าวอ้างเป็นจำนวนถึง 39 ครั้ง (Coding or References) จากทั้งหมด 10 แหล่งข้อมูล (Sources) แบ่ง เป็นข้อมูลเชิงบวก 30 ครั้ง (จาก 10 บทสัมภาษณ์) ข้อมูลเชิงลบ 9 ครั้ง (จาก 3 บทสัมภาษณ์)

3) การตัดสินใจท่องเที่ยว มี 4 องค์ประกอบย่อย ประกอบด้วย ประสบการณ์, แรงจูงใจ, ข้อจำกัด และพักผ่อน นอกจากนี้องค์ประกอบย่อยจะมีการแยกประเด็นที่เกิดจากการสัมภาษณ์เป็นเชิงบวก (Positive) และเชิงลบ (Negative) เพื่อเป็นการแสดงข้อมูลเชิงลึกในการวิเคราะห์เพิ่มเติม องค์ประกอบย่อย ประสบการณ์ มีการกล่าวอ้างมากที่สุดภายใต้การตัดสินใจท่องเที่ยว จำนวน 50 ครั้ง (Coding or References) จากทั้งหมด 10 แหล่งข้อมูล (Sources) แบ่ง เป็นข้อมูลเชิงบวก 47 ครั้ง (จาก 10 บทสัมภาษณ์) ข้อมูลเชิงลบ 3 ครั้ง (จาก 1 บทสัมภาษณ์) รองลงมา คือ องค์ประกอบย่อย พักผ่อน การกล่าวอ้างเป็นจำนวนถึง 48 ครั้ง (Coding or References) จากทั้งหมด 10 แหล่งข้อมูล (Sources) แบ่ง เป็นข้อมูลเชิงบวก 47 ครั้ง (จาก 10 บทสัมภาษณ์) ข้อมูลเชิงลบ 1 ครั้ง (จาก 1 บทสัมภาษณ์)

ทั้งนี้สำหรับการประยุกต์ใช้โปรแกรม NVivo Qualitative Analysis ผู้วิจัยใช้วิธีการสร้างแบบจำลองการวิเคราะห์ข้อมูล Content Analysis ขึ้นมาก่อน และเลือกใช้เทคนิคการเข้ารหัสกลุ่มตัวแปรหลัก (Encoding) เพื่อการลดสัญญาณรบกวน (Noise) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ จึงสามารถถอดรหัส (Decoding) เป็น Nodes กับ Parameters หรือ องค์ประกอบหลัก ทั้ง 3 องค์ประกอบหลัก และ 11 องค์ประกอบย่อย ที่สะท้อนถึงพฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูง ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม ที่สามารถพิจารณาการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวได้จากตารางที่ 1.

อนึ่งองค์ประกอบหลักที่เป็นเกิดขึ้นทั้ง 3 องค์ประกอบหลัก มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย รวมถึงทั้ง 11 องค์ประกอบย่อย ก็มีความสอดคล้อง และเชื่อมโยงในเชิงทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้ทบทวนมา ภายใต้กรอบการวิจัยเชิงปริมาณ นั้น คือ Customer Journey ลำดับขั้นตอนการเดินทางท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม และ Travel Decision-Making การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูง ที่สามารถนำไปทดสอบภายใต้สมมติฐานงานวิจัยที่ตั้งขึ้น ว่าองค์ประกอบทั้ง 2 ส่วนมีผลต่อพฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูง จริงหรือไม่

ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ :

ภายหลังผู้วิจัยได้สกัดข้อมูลจากการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังข้างต้น ผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบหลัก และ องค์ประกอบย่อยมาใช้ ในการสร้างแบบสอบถามตามทฤษฎีของกรอบแนวคิดงานวิจัยเชิงปริมาณ สามารถ

พิจารณาผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 ท่าน เป็นเพศหญิง ร้อยละ 78 มีช่วงอายุอยู่ที่ 40 – 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 75 และมีอายุมากกว่า 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 10 ระดับการศึกษา มากกว่าปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 68 และระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 10 ส่วนใหญ่มีธุรกิจส่วนตัวร้อยละ 90 มีรายได้ส่วนบุคคลเฉลี่ยต่อเดือนในช่วง 80,000 – 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 70 และมีรายได้เกิน 100,000 บาทต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 20 จำนวนสมาชิกในครอบครัวอยู่ที่ 5 – 10 ท่าน โดยที่ส่วนใหญ่ของผู้ตอบแบบสอบถามอาศัยอยู่ในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร คิดเป็นร้อยละ 90

ภายใต้กรอบการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานส่วนแรก คือ ลำดับขั้นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูง โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation)

ตารางที่ 1. ผลการคำนวณสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัย

ตัวแปร	การเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทย
- ลำดับขั้นก่อนการท่องเที่ยว (Prepurchase Stage :	Pearson's r = 0.598 Sig. = 0.000
- ลำดับขั้นการท่องเที่ยว (Purchase Stage : PUS)	Pearson's r = 0.705 Sig. = 0.000
- ลำดับขั้นหลังการท่องเที่ยว (Postpurchase Stage :	Pearson's r = 0.583 Sig. = 0.009

จากตารางข้างต้น ผลการทดสอบสมมติฐานจึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า ลำดับขั้นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูง ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Sig) เท่ากับ 0.05 พบว่า มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.000 จึงถือว่าปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันโดยมีค่าความสัมพันธ์ (r) ที่ 0. 0.705 (PUS) 0.598 (PRS) และ 0.583 (PUS) ตามลำดับ ถือว่ามีความสัมพันธ์ (r) ในระดับปานกลาง และสูง ตามลำดับ โดยเป็นความสัมพันธ์ทางบวก

อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม โดยผู้วิจัยตั้งสมมติฐานในส่วนนี้ไว้ว่า ลำดับขั้นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนมสามารถพยากรณ์การตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูง โดยแสดงรายละเอียดการทดสอบสมมติฐาน ไว้ดังนี้

สมมติฐานสถิติ H_0 = ลำดับขั้นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม ไม่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูง

H_1 = ลำดับขั้นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูง

อนึ่งเพื่อให้การทดสอบสมมติฐานถูกต้องตามกรอบการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการทดสอบความกลมกลืนของโมเดล (Model Foodness of Fit Test) ที่ค่าสถิติไคสแควร์ เท่ากับ 88.334 (Sig. = 0.000) ส่งผลให้ปัจจัยด้านต่าง ๆ มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูง อย่างน้อยหนึ่งปัจจัย ค่า - 2 Log likelihood มีค่าน้อย คือ 102.820^a แสดงว่าสมการมีความกลมกลืนกับข้อมูลดี ค่า Cox and Snell R Square = 0.626 มีค่าไม่เข้าใกล้ 0 บ่งบอกถึงความกลมกลืนของแบบจำลอง ค่า Nagelkerke R Square =

0.808 นั่นคือ ตัวแปรต้นต่าง ๆ สามารถอธิบายความผันแปรของลำดับขั้นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม ที่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูงได้ถึงร้อยละ 80.8

ตารางที่ 2. ตัวแปรที่มีผลต่อลำดับขั้นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูง

ปัจจัย	B	Sig.	Exp(B)
- ลำดับขั้นก่อนการท่องเที่ยว (Prepurchase Stage :	3.282	.000	182.066
- ลำดับขั้นการท่องเที่ยว (Purchase Stage : PUS)	6.967	.000	201.115
- ลำดับขั้นหลังการท่องเที่ยว (Postpurchase Stage :	-5.998	.009	108.191
Constant	8.977	.011	301.001

จากตารางข้างต้น เมื่อพิจารณา ค่า Wald Statistic ที่มากกว่า 1 และค่า Sig. ที่มีค่าน้อยกว่า 0.05 ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% พบว่า มีตัวแปรต้น 3 ตัวที่มีผลต่อสมการพยากรณ์ลำดับขั้นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม ต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูง ได้สมการพยากรณ์ Logistic Regression : $\hat{Y}(\text{Travel Decision-Making}) = 8.977 + 3.282 \text{ PRS} + 6.967 \text{ PUS} - 5.998 \text{ POS}$ เมื่อพิจารณาตาราง พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อลำดับขั้นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูง โดยทดสอบตามสมมติฐานงานวิจัยยอมรับสมมติฐาน โดยเมื่อนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูงให้คะแนนระดับความสำคัญในปัจจัย ลำดับขั้นการท่องเที่ยว (Purchase Stage) เพิ่มขึ้น 1 ระดับ โอกาสการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนมของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูง จะเพิ่มขึ้น 201.115 เท่า ซึ่งถือว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อขั้นตอนการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูงที่มากที่สุด ภายใต้สมการ Logistic Regression

สรุป

ในส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview Form) กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูง 10 ท่าน นำเข้าสู่การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิค Coding ด้วยโปรแกรม NVivo Qualitative Analysis โดยการรายงานผลการวิจัยจะปรากฏอักษรย่อกำกับผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ให้ข้อมูล EX1 ... EX10 ซึ่งหมายถึง นักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูงพร้อมหมายเลขที่กำกับผู้ให้ข้อมูลแต่ละคน ตามลำดับการให้สัมภาษณ์ 1 ถึง 10 ท่าน ผู้วิจัยสามารถถอดรหัส (Decoding) เป็น Nodes หรือ องค์ประกอบหลัก ทั้ง 3 องค์ประกอบหลัก และ 11 องค์ประกอบย่อย ที่สะท้อนถึงพฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศึกษาภาพสูง ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม ประกอบไปด้วย

1) พฤติกรรมการท่องเที่ยว มี 3 องค์ประกอบย่อย คือ (1)การเริ่มต้น, (2)ระหว่างเที่ยว และ (3)ภายหลังการท่องเที่ยว

2) ความต้องการท่องเที่ยว มี 4 องค์ประกอบย่อย คือ (1)เพื่อน, (2)ลูกหลาน (3)ครอบครัว และ (4)ตนเอง

3) การตัดสินใจท่องเที่ยว มี 4 องค์ประกอบย่อย คือ (1)ประสบการณ์, (2)แรงจูงใจ, (3)ข้อจำกัด และ (4)พักผ่อน

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการอ้างอิงผู้ให้ข้อมูล การระบุคำนิยามในส่วนของความหมายในเชิงพฤติกรรม และความต้องการ ภายใต้วัตถุประสงค์งานวิจัย ที่ว่า เพื่อศึกษาพฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง ที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม เมื่อพิจารณาจากตารางที่ 3. ผู้วิจัยจึงขอสรุปนิยามด้านพฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง ไว้ดังนี้

1) ด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง

- ลำดับขั้นก่อนการท่องเที่ยว : การค้นหาแหล่งท่องเที่ยว จังหวัด หรือ สถานที่ที่ได้จาก Online ผ่าน ทาง Google App ที่พักการเดินทาง Pantip และการรีวิว ของ Blocker ในช่อง Youtube หรือ Facebook และ Tiktok ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของความต้องการท่องเที่ยว โดยเป็นการเดินทางในประเทศด้วยตนเอง ไปกับครอบครัว และเพื่อน ๆ

- ลำดับขั้นการท่องเที่ยว : การเลือกแหล่งท่องเที่ยว จังหวัด หรือเลือกสถานที่ที่เดินทางสะดวก มีความปลอดภัย และมีมาตรการป้องกันโรคโควิด-19 ส่วนใหญ่จะอยู่ที่พัก จะออกไปทำกิจกรรมเฉพาะสถานที่ใกล้เคียงเท่านั้น โดยเลือกที่ทำได้ทั้งเด็ก และผู้ใหญ่

- ลำดับขั้นหลังการท่องเที่ยว : เลือกที่จะเก็บความประทับใจในรูปแบบของการถ่ายภาพจากมือถือ และ โปส (Post) เรื่องราวใน Facebook หรือ Instagram ด้วยการอธิบาย หรือ บรรยายสถานที่พัก แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมที่ได้ทำร่วมกับครอบครัว และเพื่อน ๆ จะเลือกกลับไปเที่ยวอีกครั้ง เมื่อมีการชักชวนจากบุคคลในครอบครัว หรือ เพื่อน หรือ มีข้อเสนอพิเศษ (Offer) หรือ เป็นฤดูกาล (High Season) ที่ต้องไปจริง ๆ

2) ด้านความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง

- เกิดจากความต้องการของเพื่อน : เพื่อนมักจะชวนไปเที่ยวเนื่องจาก ไปดู หรือ เห็นจาก Online และบอกเล่าโดยการบอกต่อ ๆ กัน แบบปากต่อปาก (Word of Mouth)

- เกิดจากความต้องการของลูกหลาน : ลูกหลานเห็นจาก Online ในรูปแบบต่าง ๆ จึงรีบร้อนอยากที่จะไปเที่ยว

- เกิดจากความต้องการของครอบครัว : ส่วนใหญ่เกิดจากลูกหลาน มาบอกผู้ใหญ่ในครอบครัว ว่าอยากไปเที่ยว จึงตามใจและอยากจะทำไป

- เกิดจากความต้องการของตนเอง : เกิดจากการอยากไปพักผ่อน ในสถานที่ปลอดภัยจากโควิด ต้องการความสะดวกสบาย เดินทางง่าย สามารถพาผู้สูงอายุ ครอบครัว และหลาน ไปได้ทั้งหมด

ทั้งนี้ภายหลังการอ้างอิงผู้ให้ข้อมูล การระบุคำนิยามในส่วนของความหมายในเชิงพฤติกรรม และความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง ผู้วิจัยได้สร้างแนวทางการเปลี่ยนแปลงการจัดการท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม จากพฤติกรรม และต้องการซึ่งพิจารณาได้จากแนวทาง ดังนี้

1) การปรับเปลี่ยนตาม : พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง

“นักท่องเที่ยวต้องรู้สึกถึงความปลอดภัยจากโควิด-19 ตามมาตรการ ที่มีพัก หรือ ที่พักใกล้เคียงกับแหล่งท่องเที่ยวฟาร์มเกษตรโคนม ที่มีความสะดวกสบาย เดินทางได้ง่าย มีข้อมูลจำนวนมากในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อการค้นหาก่อน ระหว่าง และหลังการท่องเที่ยว ประกอบด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ สะท้อนวิถีชีวิตฟาร์มเกษตรโคนมที่สามารถทำร่วมกันได้ในทุกช่วงวัน ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ”

2) การปรับเปลี่ยนตาม : ความต้องการของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง

“เป็นฟาร์มเกษตรโคนมเชิงสร้างสรรค์ และสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ง่ายทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ และผู้สูงอายุ การสื่อสารต้องโดดเด่นเป็นที่รู้จักทั้งใน Online และ Offline รวมถึงความสะดวกสบาย และต้องสร้างความรู้สึกผ่อนคลายต่อผู้เข้าร่วมอีกด้วย”

ผู้วิจัยได้ดำเนินการการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล Content Analysis โดยใช้เทคนิค Coding ด้วยโปรแกรม NVivo Qualitative Analysis จนได้มาซึ่ง คำสำคัญที่มีความเชื่อมโยงกับบทสัมภาษณ์ แล้วจึงสร้างการนิยามความหมาย ภายใต้กระบวนการวิเคราะห์ดังกล่าว โดยแสดงการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3. แสดงการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูล Content Analysis โดยใช้เทคนิค Coding ด้วยโปรแกรม NVivo Qualitative Analysis

คำสำคัญ	นิยามความหมาย
● พฤติกรรมการท่องเที่ยว	- พฤติกรรมการท่องเที่ยว จะไปท่องเที่ยวกับครอบครัว ประกอบไปด้วย คุณพ่อ คุณแม่ ลูกหลาน และเครือญาติ ชอบไปเที่ยวตามความต้องการของลูกหลาน เพราะรักและอยากให้คนในครอบครัวมีความสุข จะเลือกสถานที่ที่ปลอดภัยจากโควิด ที่มีความปลอดภัยที่ดี สะดวกสบาย มีสิ่งอำนวยความสะดวกโดยอยากให้กิจกรรมที่สามารถร่วมกันทำได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ มักไม่เดินทางออกจากที่พัก หรือ โรงแรม
● ความต้องการท่องเที่ยว	- ความปลอดภัยจากโควิดเป็นเรื่องสำคัญ ต้องมีการป้องกัน มีมาตรฐาน จึงจะพาครอบครัว หรือเพื่อนไป นอกจากนั้นต้องมีบริการที่ดี สะดวกสบาย อยากให้มีกิจกรรมที่ทำได้ทั้งผู้ใหญ่ และเด็กเดินทางง่าย มีข้อมูลทาง Online ให้พิจารณาก่อนการเดินทาง และควรเป็นข้อมูลที่เป็นจริงเท่านั้น หากมีการรีวิวสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่ต้องเดินทางไปเอง รวมถึงสถานที่ท่องเที่ยวที่จะไปมีข้อมูลอยู่ใน Google จะทำให้เดินทางได้ง่ายมากขึ้น
● การตัดสินใจท่องเที่ยว	- การตัดสินใจเกิดจากครอบครัว หรือ เพื่อนชวนไปท่องเที่ยว และเป็นการหาข้อมูลจาก Online ทาง Google App ที่พักการเดินทาง Pantip และการรีวิว ของ Blocker ในช่อง Youtube หรือ Facebook และ Tiktok ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการอยากไปเที่ยว สิ่งที่ทำให้อยากเดินทางมากขึ้นคือความปลอดภัยจากโควิด ความสะดวกสบาย ทั้งการเดินทาง และที่พัก โดยมักมีความกังวลใจว่าที่ท่องเที่ยว หรือ ที่พัก จะเหมือนกับที่เห็นใน Online หรือไม่

ในส่วนการวิจัยเชิงปริมาณ ตามวัตถุประสงค์งานวิจัย ที่ว่า เพื่อศึกษาลำดับขั้นตอนการเดินทางท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม ที่สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง จนได้มาซึ่งสมการพยากรณ์ Logistic Regression : $\hat{Y}(\text{Travel Decision-Making}) = 8.977 + 3.282 \text{ PRS} + 6.967 \text{ PUS} - 5.998 \text{ POS}$ ภายใต้สมมติฐานปัจจัยที่มีอิทธิพลลำดับการเดินทางท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม สามารถพยากรณ์การตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง โดยที่ลำดับขั้นตอนการท่องเที่ยว (Purchase Stage) เพิ่มขึ้น 1 ระดับ โอกาสการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวยังฟาร์มเกษตรโคนมของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง จะเพิ่มขึ้น 201.115 เท่า ในส่วนของ ลำดับขั้นก่อนการท่องเที่ยว (Prepurchase Stage) เพิ่มขึ้น 1 ระดับ โอกาสการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวยังฟาร์มเกษตรโคนมของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง จะเพิ่มขึ้น 182.066 เท่า และลำดับขั้นหลังการท่องเที่ยว (Postpurchase Stage) ลดลง 1 ระดับ (ข้อจำกัด และ/หรือ ความกังวล) โอกาสการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวยังฟาร์มเกษตรโคนมของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง จะเพิ่มขึ้น 108.191 เท่า ตามลำดับ

ทั้งนี้ลำดับขั้นที่เป็นปัจจัยการเดินทางท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม (Customer Journey) ที่เป็นตัวแปรต้น (Independent Variables) ทั้ง 3 ปัจจัย ประกอบไปด้วย (1.) ลำดับขั้นก่อนการท่องเที่ยว (Prepurchase Stage) (2.) ลำดับขั้นการท่องเที่ยว (Purchase Stage) และ (3.) ลำดับขั้นหลังการท่องเที่ยว (Postpurchase Stage) เพื่อแสดงให้เห็นความเชื่อมโยง และสอดคล้องในเชิงทฤษฎี ผู้วิจัยจึงดำเนินการทบทวนบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ภายใต้ขอบเขตงานวิจัยที่มีความคล้ายคลึงกัน งานวิจัย Jonathan Moshe Yachin (2018) ได้ทำการศึกษาในเรื่อง The 'Customer Journey': Learning from Customers in Tourism Experience Encounters พบว่า สำหรับการท่องเที่ยวแบบไมโคร (Micro Tourism) ลูกค้านั้นแหล่งความรู้ที่สำคัญที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายดาย และมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยว ซึ่งมักถูกเพิกเฉยในการนำมาใช้ การศึกษานี้สำรวจกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นระหว่างการท่องเที่ยวแบบไมโคร และลูกค้าที่เข้าใช้บริการตลอดเส้นทางการท่องเที่ยว (Customer Journey) ในประสบการณ์เรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากข้อมูลที่รวบรวมด้วยการสังเกต (Observation) ของผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ และการตรวจสอบเนื้อหาการวิจัยกรณีศึกษานี้สามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับเส้นทางของลูกค้ากับท่องเที่ยวแบบไมโครของประเทศสวีเดน ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นชี้ว่า ความเป็นไปได้ในสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยว นั้น จะถูกกำหนดโดยความสามารถของกิจกรรมท่องเที่ยวแบบไมโคร การส่งมอบประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นนี้ จะส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงภายในใจของลูกค้าให้กลายเป็นมากกว่านักท่องเที่ยวทั่วไป แต่กลายเป็นนักท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวแบบไมโครยังสามารถสร้างการมีส่วนร่วมในความสัมพันธ์ส่วนตัวกับลูกค้าได้เป็นอย่างดีอีกด้วย เมื่อกล่าวถึงประสบการณ์ท่องเที่ยวภายใต้ Customer Journey ข้างต้นแล้ว ยังมีงานวิจัยที่มีความเชื่อมโยงต่อกัน กล่าวคือ งานวิจัยของ Yanika Tueanrat, Savvas Papagiannidis และ Eleftherios Alamanos (2021) ที่ทำการศึกษาในประเด็น Going on a Journey: A review of the Customer Journey Literature พบว่า การเดินทางของลูกค้าได้กลายเป็นแนวคิดที่สำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ สำหรับการทำความเข้าใจพฤติกรรมของลูกค้า และการรับข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยว ถึงแม้ว่า Customer Journey ถูกใช้ในหลากหลายสาขาวิชาตั้งแต่ทศวรรษ ค.ศ. 1990 และการทบทวนวรรณกรรม (Literature Review) ของคำนี้เติบโตขึ้นมากกว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมา เอกสารด้านวิชาการที่กล่าวถึงการเดินทางของลูกค้าที่นำเสนอในภาคธุรกิจจนถึงเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 2020 มีเอกสารที่เกี่ยวข้องมากถึง 147 ฉบับ ถูกพิจารณาจากฐานข้อมูลงานวิจัย Scopus, Web of Science และ EBSCO เพื่อการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงปริมาณระบุปัจจัยสำคัญ 5 ประการของการเดินทางของลูกค้า อันได้แก่ (1.) ความพึงพอใจในการบริการ (Service Satisfaction) (2.) ความล้มเหลว และการฟื้นตัว (Failure and Recovery) (3.)

การร่วมคิดร่วมสร้าง (Co-Creation) (4.) การตอบสนองลูกค้า (Customer Response) และ (5.) ช่องทาง และความก้าวหน้าของเทคโนโลยี (Channels and Technological Disruption)

ฉะนั้นตัวแปรต้น (Independent Variable) Customer Journey ที่มุ่งเน้นในงานวิจัยเชิงปริมาณ และ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องของงานวิจัยครั้งนี้ สามารถพิสูจน์ได้ว่า มีความเชื่อมโยง และสอดคล้องกับงานวิจัยในระดับสากล รวมถึงการศึกษาในเชิงของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อตัวแปรต้นที่มีผลต่อตัวแปรตาม (Dependent Variable) Travel Decision-Making ก็สามารถอธิบายภายใต้สมการพยากรณ์การตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ของนักท่องเที่ยวชาวไทยศักยภาพสูง สามารถพยากรณ์ลำดับขั้นการเดินทางท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม ได้อย่างชัดเจนเช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ดำเนินการศึกษาวิจัยในประเด็นด้านอุปทานการท่องเที่ยว (Tourism Supply) เพื่อพิจารณาความพร้อมในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงฟาร์มเกษตรโคนม
2. ดำเนินการศึกษาวิจัยโดยใช้แนวความคิดแบบ EDFR. (The Ethnographic Delphi Futures. Research) ร่วมกับรองรับการเปิดเสรีทางการค้า (FTA) ด้านโคนม หรือ ที่เกี่ยวข้องกัน

References

- Tourism Authority of Thailand (TAT). (2018). Complete report. Project to study the behavior of Thai tourists with spending potential. Retrieved 30 January 2022, from <http://tourismlibrary.tat.or.th/medias/sector7rabbithood.pdf>
- Rueangnapakul, N. (2021). Perspectives of South Korean and Malaysian academics on the development of infrastructure to promote cross-cultural communication for Muslim tourists in South Korea. Year 15, Issue 28 (Issue 1 January-June 2020). AL-NUR Graduate School Journal.
- Charoensit, O. (2017). Binary logistic regression analysis. For social science research. (Vol.1, No.2, July. - December. 2017). SAU JOURNAL OF SOCIAL SCIENCES and HUMANITIES
- Adamiak, C., and Szyda, B. (2021). *Combining Conventional Statistics and Big Data to Map Global Tourism Destinations Before COVID-19*. (First Published October 27, 2021 Research Article. Journal of Travel Research,
- Elena Ageeva and Pantea Foroudi. (2019). *Tourists' destination image through regional tourism: From supply and demand sides perspectives*. (Volume 101, August 2019, Pages 334-348). Journal of Business Research
- Garry W.Auld, Ann Diker, M. Ann Bock, Carol J. Boushey, Christine M. Bruhn, Mary Cluskey, Miriam Edlefsen, Dena L. Goldberg, Scottie L. Misner, Beth H. Olson, Marla Reicks, Changzheng Wang and Sahar Zaghloul MBBCH. (2007). *Development of a Decision Tree to Determine Appropriateness of NVivo in Analyzing Qualitative Data Sets*. (Volume 39, Issue 1, January–February 2007, Pages 37-47). Journal of Nutrition Education and Behavior
- Jason T. Newsom. (2021). *Logistic Regression*. Retrieved September 20, 2021, from http://web.pdx.edu/~newsomj/cdaaclass/ho_logistic.pdf

- Jonathan Moshe Yachin. (2018). *The ‘customer journey’: Learning from customers in tourism experience encounters*. (Volume 28, October 2018, Pages 201-210). Tourism Management Perspectives
- Marion Karl and Brent Ritchie. (2020). *The impact of travel constraints on travel decision-making: A comparative approach of travel frequencies and intended travel participation*. (18(100471):1-16). Journal of Destination Marketing and Management
- Marion Karlab, Alexander Bauerc W., Brent Ritchied and MarlenaPassauerb. (2020). *The impact of travel constraints on travel decision-making: A comparative approach of travel frequencies and intended travel participation*. (Volume 18, December 2020, 100471). Journal of Destination Marketing and Management
- Katherine N. Lemon and P. Verhoef. (2016). *Understanding Customer Experience Throughout the Customer Journey*. Published 1 November 2016. Business Journal of Marketing
- Sara Dolnicar. (2008). *Market segmentation in tourism*. Retrieved September 2, 2021, from <https://ro.uow.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1597&context=commpapers>
- Thairath newspaper. (22 December 2013). Restructuring Thai tourism. Strategy towards recovery in 2022. Retrieved on 20 December 2021, from <https://www.thairath.co.th/news/local/2270131>
- National Political Reform Committee. (13 October 2018). National reform plan. Retrieved 15 December 2021, from <http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2020/11/>
- BBC. (30 June 2020). COVID-19: UN indicates global tourism business will not recover to pre-COVID levels until 2023. Retrieved 11 January 2022, from <https://www.bbc.com/thai/international-57668896>
- Ministry of Agriculture and Cooperatives. (24 June 2021). Guidelines for promoting career development and marketing for farmers participating in the 1 Subdistrict 1 New Theory Agriculture Group project. Retrieved 29 December 2021, from <https://www.opsmoac.go.th/uthaithani-manual-files-431491791792>
- Ministry of Tourism and Sports. (6 October 2021). Special flight project to build confidence and stimulate domestic tourism. Retrieved 30 January 2022, from <https://www.mots.go.th/news-view.php?nid=13588>
- Secretariat of the Prime Minister. (November 3, 2021). The Prime Minister gives a joint policy to all agencies. “Transforming Thailand” with the opening of the country TAT welcomes the launch “Reinventing tourism” Amazing Thailand, Amazing New Chapters. Retrieved 11 January 2022, from <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/47761>

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
OTOP NAWATWITHI COMMUNITY-BASED TOURISM MANAGEMENT
FOR SUSTAINABLE COMMUNITY DEVELOPMENT

วัลลภ วรรณโสม¹, และ สันติธร ภูริภักดี²

Wanlop Wannasote¹, Assistant Professor Dr. Santidhorn Pooripakdee²

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Faculty of Management Science Silpakorn University

Email: wanlop.wannasote@gmail.com¹

Received 10 June 2023; Revised 28 February 2024; Accepted 29 February 2024.

บทคัดย่อ

การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ 1. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน 2. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน 3. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านทุนวัฒนธรรม โดยผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยเล่มนี้ คือตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม (ประธาน/รองประธานชุมชน) จำนวน 400 ชุมชนทั่วประเทศ โดยผู้วิจัยแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามศักยภาพของชุมชน สามารถแบ่งชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1.ชุมชนท่องเที่ยวดาวเด่น (Attractive: A) 2.ชุมชนท่องเที่ยวดาวรุ่ง (Brighten: B) 3.ชุมชนโดดเด่นเฉพาะด้าน (Case Study: C) 4.ชุมชนสินค้า OTOP (Delivery Products: D)

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย พบว่า 1.การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนอย่าง อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าพยากรณ์ร้อยละ 58.80 2.การมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นตัวแปรกลางแบบบางส่วนของจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน 3.ทุนวัฒนธรรม เป็นตัวแปรกลางแบบบางส่วนของจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยนี้ทำให้ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมเห็นถึงความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและการมีส่วนร่วมของชุมชนจะช่วยพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้

คำสำคัญ: การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน, การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน, ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรม, ทุนวัฒนธรรม, การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

OTOP Nawatwithi community-based tourism management for sustainable community development aimed to 1) examine OTOP Nawatwithi community-based tourism management

that influences the sustainable community development, 2) study OTOP Nawatwithi community-based tourism management that influences the sustainable community development through the community engagement, 3) study OTOP Nawatwithi community-based tourism management that influences the sustainable community development through cultural capital. The present research was quantitative research and a questionnaire was administered to collect quantitative data. The research samples were representatives from 400 OTOP Nawatwithi tourism communities (presidents/vice presidents) all over the country. The research samples were categorized based on the capacity of their communities, resulting in four groups of OTOP innovative tourism communities, namely Attractive: A, Brighten: B, Case Study: C, and Delivery Products: D.

The findings revealed that 1) The OTOP Nawatwithi community-based tourism management influences sustainable community development are significant of 0.05, referred to be predictable in 58.80 percent 2) Community engagement is a partial moderator variable of the OTOP Nawatwithi community-based tourism management that influences sustainable community development. 3) Cultural capital is a partial moderator variable of the OTOP Nawatwithi community-based tourism management that influences sustainable community development. The knowledge led to the OTOP Nawatwithi tourism community realize the importance of resources in the community and community participation can help develop the community in a sustainable way.

Keywords: Community-based Tourism Management, Sustainable Community Development, OTOP Nawatwithi Tourism Community, Cultural Capital, Community engagement.

บทนำ

การพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนตามแนวทางการพัฒนาประเทศนอกจากจะต้องให้ความสำคัญและความร่วมมือในการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาของประเทศด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยปัจจุบันแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นับเป็นแนวทางในการบริหารพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้วยเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีมีการพัฒนาต่อยอดมาจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยอาศัยทุนวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น มีกิจกรรมของชุมชนและส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นป้อนสู่ตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น การเรียนภาษาท้องถิ่น การทอผ้า การวาดภาพ การทำอาหารพื้นบ้าน เป็นต้น Kantaphon and Nisachon. (2015) การนำทุนวัฒนธรรมที่ได้มาเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มมูลค่าของสินค้าและบริการหรือสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าหรือบริการของชุมชนเพื่อสร้างจุดขายให้กับผลิตภัณฑ์ของชุมชน การท่องเที่ยวที่ได้นำเองทุนวัฒนธรรมมาเป็นจุดขายเพื่อดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวที่ต่างสนใจจะเรียนรู้วัฒนธรรม มรดกทางประวัติศาสตร์ เยี่ยมชมงานสถาปัตยกรรมและสัมผัสชีวิตความเป็นอยู่ ล้วนเป็นช่องทางการสร้างรายได้ให้กับชุมชน การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากแหล่งมรดกศิลปวัฒนธรรม นอกจากจะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพัฒนาสร้างสรรค์และต่อยอดทุนวัฒนธรรมเพื่อ

เพิ่มรายได้แล้ว ยังเป็นการอนุรักษ์และฟื้นฟูอัตลักษณ์และวิถีชีวิตวัฒนธรรมดั้งเดิมให้เข้มแข็งและดำรงอยู่อย่างยั่งยืนสืบไป Department of Cultural Promotion. (2019).

การดำเนินงานของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ จะต้องประกอบไปด้วย กระบวนการขับเคลื่อนโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี เพื่อไปสู่เป้าหมาย ประกอบด้วย 5 กระบวนงาน 1.การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว 2.การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวก 3.การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว 4.การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวแต่ละท้องถิ่น 5.การส่งเสริมการตลาดชุมชนท่องเที่ยว Community Development Department. (2020) ในการสร้างมูลค่าจากทุนวัฒนธรรมที่อยู่ในการท่องเที่ยวโดยชุมชน จะต้องมีการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาชุมชนให้ยั่งยืนย่อมเป็นหน้าที่หลักของคนในชุมชนที่จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการคิดวางแผน และร่วมกันทำเพื่อให้ นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง Krittaya and Kanokkan. (2018). อย่างไรก็ตามในสถานะทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ชีวิตของคนในระดับหมู่บ้านก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านการเพิ่มจำนวนประชากร ปัญหาภัยธรรมชาติ และปัญหาค่านิยม ซึ่งปัญหาที่กล่าวมานี้ถือเป็นเรื่องสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อตรงต่อการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการแก่งแย่งแข่งขันจนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดปัญหา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงสังคมดังกล่าวเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาในการพัฒนาระดับหมู่บ้านมิใช่น้อย โดยผู้ที่จะมีบทบาทในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้ดีที่สุด คือ ชาวบ้านในหมู่บ้านทุกคนจะต้องหันหน้าเข้าหากันด้วยความสมัครสมานสามัคคีในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น และเป็นพื้นฐานที่สำคัญในกระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยหน้าที่หลักของคนในชุมชนจะต้องร่วมมือกันในการคิดและวางแผน ร่วมกันทำ เพื่อก่อให้เกิดกิจกรรมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากความสำคัญของปัจจัยต่างๆที่ได้กล่าวมาข้างต้น การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชม การนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่ามากที่สุดเป็นสิ่งสำคัญที่ชุมชนต้องมีการดำเนินการ การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นประเด็นสำคัญและจำเป็นที่จะพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนแก่ชุมชนท่องเที่ยว ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน อีกทั้งสนใจองค์ประกอบสนับสนุนที่ทำให้ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้สำเร็จผ่านการสนับสนุนของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน คือทุนวัฒนธรรม และการสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนจะทำให้สามารถไปถึงเป้าหมายได้เร็วขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
2. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน

3. เพื่อศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านทุนวัฒนธรรม

สมมติฐานการวิจัย

1. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน
2. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน
3. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านทุนวัฒนธรรม

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวความคิดการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งขององค์กรชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว ในขณะเดียวกันภาพรวมของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวโดยชุมชนได้เข้าไปมีบทบาทในการสร้างคุณภาพใหม่ของการท่องเที่ยวให้มีความหมายมากกว่าการพักผ่อน ความสนุกสนานและความบันเทิง หากได้เปิดมิติของการท่องเที่ยวเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเคารพคนในท้องถิ่น (Nutthapat, 2017)

องค์ประกอบที่ส่งผลต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนประกอบไปด้วย Wanlop. (2021).

1. ด้านการบริการเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว หมายถึงการสร้างกิจกรรมการบริการที่เป็นขั้นตอนตั้งแต่ก่อนการท่องเที่ยว จนถึงการจัดบริการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในชุมชน ซึ่งชุมชนจะการบริการที่สร้างสรรค์ใหม่เพิ่มขึ้นจากขั้นตอนบริการปกติ เพื่อสร้างความประทับใจ ประกอบด้วยตัวแปร 5 ตัวแปร ได้แก่ 1.) ด้านทักษะความรู้ สมาชิกของชุมชนท่องเที่ยวสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยว และสามารถแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ของชุมชนกับชุมชนใกล้เคียง 2.) ด้านการบริการการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยวมีบริการการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมชุมชน อีกทั้งนักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างสะดวก คนในชุมชนรู้จักกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนตนเอง 3.) ด้านเครือข่ายองค์กร ชุมชนท่องเที่ยวมีการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน และมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้ดีขึ้น เครือข่ายของชุมชนมีการแบ่งแยกหน้าที่ที่ชัดเจน 4.) ด้านการสร้างสรรค ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างสรรค์ มีการเปลี่ยนแปลงกิจกรรมไปตามสถานการณ์โลกในปัจจุบัน เปิดโอกาสให้สมาชิกเสนอแนวความคิดในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว 5.) ด้านภาวะผู้นำ ผู้นำของชุมชนมีศักยภาพในการนำชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาไปข้างหน้า และมีการนำองค์ความรู้ใหม่ๆเข้ามาเผยแพร่ให้คนในชุมชนทราบและผู้นำของชุมชนเป็นที่ยอมรับของคนในชุมชน

2. ด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว หมายถึงกระบวนการสื่อสารภายในกลุ่มการท่องเที่ยว เพื่อวิเคราะห์ แก้ไขปัญหา และการตัดสินใจในกิจกรรมต่าง ๆ ของการท่องเที่ยว ประกอบด้วยตัวแปร 4 ตัวแปร ได้แก่ 1.) ด้านการส่งเสริมจากผู้มีส่วนร่วม คนในชุมชนมีความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมและเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยว 2.) ด้านการตระหนักถึงผลกระทบ สมาชิกของชุมชนท่องเที่ยวตระหนักถึงผลกระทบจากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และหาทางป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรม โดยร่วมมือร่วมใจกัน

ในการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน 3.) ด้านการติดต่อสื่อสาร ชุมชนมีการติดต่อสื่อสารหรือแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการท่องเที่ยวให้กับชุมชนรับทราบ 4.) ด้านการแบ่งปัน ระหว่างชุมชนท่องเที่ยวเกิดการแบ่งปันทรัพยากรต่างๆเพื่อสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยว คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการแบ่งปันสิ่งต่างๆให้กับชุมชนข้างเคียงและนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชุมชน

3. ด้านทุนทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว หมายถึงการมุ่งเน้นในเรื่องทุนทางการเงิน ที่ชุมชนต้องการเพื่อนำไปพัฒนาแหล่ง และกิจกรรมการท่องเที่ยว รวมไปถึงสวัสดิการ และรายได้ของกลุ่มการท่องเที่ยวประกอบไปด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1.) ด้านเงินทุนสนับสนุน ชุมชนท่องเที่ยวได้รับเงินสนับสนุนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ และได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากภาคเอกชนเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว 2.) ด้านทรัพยากรท้องถิ่น ชุมชนท่องเที่ยวมีทรัพยากรสำหรับจัดกิจกรรมท่องเที่ยว โดยทุกคนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า 3.) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ชุมชนท่องเที่ยวมีกิจกรรมท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนทำให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชนก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ๆให้กับนักท่องเที่ยว 4.) ด้านการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพ ชุมชนท่องเที่ยวมีการจัดโครงการอบรมเพื่อพัฒนาและให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชน และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการเข้าฝึกอบรมที่ทางชุมชนจัดขึ้น

4. ด้านโครงสร้างกิจการเพื่อการท่องเที่ยว หมายถึงกลุ่มชุมชนการท่องเที่ยว ต้องดำเนินการกำหนดตำแหน่ง ขอบเขตภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบ ของแต่ละคน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการบริการ และการขับเคลื่อนกิจกรรมพัฒนาท่องเที่ยว ประกอบไปด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1.) ด้านการประชาสัมพันธ์ เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวที่ชุมชนท่องเที่ยว คนในชุมชนสามารถที่จะประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนได้ การประชาสัมพันธ์เกิดขึ้นได้มากกว่า 1 ช่องทาง และข้อมูลการประชาสัมพันธ์มีการอัปเดตอยู่เสมอ 2.) ด้านนักท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจมาเที่ยวชุมชนได้ โดยมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมตลอดทั้งปี อีกทั้งกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว 3.) ด้านการเมืองท้องถิ่น ชุมชนได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานท้องถิ่นพร้อมสนับสนุนชุมชนเมื่อร้องขอ 4.) ด้านคนในชุมชน สมาชิกของชุมชนรับรู้ถึงรายละเอียดของกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และรับรู้ว่าเป็นเจ้าของชุมชน 5.) ด้านโครงสร้างการบริหาร ชุมชนท่องเที่ยวมีการจัดโครงสร้างการบริหารและแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน โดยแต่ละคนรับทราบถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และคณะกรรมการบริหารได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกในชุมชน

2. แนวความคิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในกิจกรรมต่างๆ สนับสนุนการตัดสินใจ กำหนดวางแผนอย่างมีระบบ กำหนดนโยบาย มีการติดตามและการประเมินผลร่วมกัน นำผลการปฏิบัติไปปรับปรุงพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมยังหมายถึงการกระจายอำนาจให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาปัญหาความต้องการร่วมกัน ในการตัดสินใจร่วมกัน วางแผนดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ดำเนินการหรือปฏิบัติงานร่วมกัน ตลอดจนรับรู้ผลดี ผลเสีย จนเกิดความภาคภูมิใจร่วมกัน Peera. (2001).

การมีส่วนร่วมของชุมชนสามารถแบ่งได้ 4 ขั้นตอน Saowakon and Seree. (2015). คือ

1. การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุด เพราะถ้าคนในชุมชนไม่มีบทบาทในการระบุปัญหาและความต้องการของชุมชน กิจกรรมต่างๆที่ออกมาก็จะไร้ประโยชน์ เพราะไม่

สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของคนในชุมชนได้ อีกทั้งสมาชิกในชุมชนจะมองไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมต่างๆ ที่จัดขึ้นทำให้การดำเนินกิจกรรมไม่ประสบผลสำเร็จ

2. การมีส่วนร่วมในการวางแผน เมื่อคนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาของชุมชนแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือทุกคนต้องร่วมกันวางแผนการดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการหรือการแก้ปัญหาด้วยตัวเอง การที่คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จะช่วยให้คนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของของชุมชน

3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม เมื่อคนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของของชุมชนแล้ว ผลที่ตามมาคือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมตามที่วางแผนไว้ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จโดยกิจกรรมทั้งหลายควรจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาจัดกิจกรรมให้เกิดขึ้น

4. การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ในขั้นตอนนี้จะให้คนในชุมชนประเมินว่า กิจกรรมต่างๆ ที่ดำเนินมาแล้วนั้นประสบผลสำเร็จ สามารถตอบสนองความต้องการหรือได้รับผลประโยชน์อะไรบ้างจากกิจกรรมที่จัดขึ้นมา เพื่อมาเป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุงกิจกรรมต่างๆ ต่อไป

3. แนวความคิดเกี่ยวกับทุนวัฒนธรรม

Department of Cultural Promotion. (2019) ได้ให้ความหมายของทุนวัฒนธรรม คือ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ แบ่งตามรูปธรรมและนามธรรมออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ที่จับต้องได้ (Tangible) และจับต้องไม่ได้ (Intangible) ซึ่งกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรมได้กำหนดไว้มี 6 สาขา ได้แก่ 1. ภาษา และวรรณกรรมพื้นบ้าน 2. ศิลปการแสดง 3. แนวทางการปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล 4. งานช่างฝีมือดั้งเดิม 5. ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล และ 6. กีฬาภูมิปัญญาไทย

ทุนวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่สั่งสมที่คนในอดีตคิดทำขึ้น แสดงออกและสืบทอดด้วยการปฏิบัติ ซึ่งมีสิ่งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ จำแนกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ ประกอบด้วย

1. เป็นมรดกตกทอด เกิดจากภูมิปัญญาของมนุษย์ ประกอบด้วยสิ่งที่เคลื่อนที่ไม่ได้ อาทิ โบราณสถานขนาดใหญ่ กับสิ่งที่สามารถเคลื่อนที่ได้จำพวกวัตถุ บันทึกเล่าเรื่อง เป็นเอกสาร ตำนานบันทึก เช่น ภาษามลายูซึ่งเป็นภาษาของชาวใต้ บันทึกในศิลาจากกรีก

2. เป็นสิ่งที่มีเอกลักษณ์พิเศษหรือเนื้อในของวัฒนธรรม เป็นการกระทำของมนุษย์ประกอบด้วยเอกลักษณ์พิเศษในการทำมาหากิน ซึ่งเป็นวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ภาษา กิริยา สำเนียงพูด ความเชื่อ ศาสนา ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี และพิธีกรรม สุนทรียศาสตร์-สุนทรียภาพ ซึ่งเป็นความสวยงามตามอารยธรรม ซึ่งควรมีการสืบสานทำนุบำรุงให้คงอยู่ ระบบเครือญาติและระบบสังคม

3. ภูมิปัญญาดั้งเดิมและภูมิปัญญาสมัยใหม่ ได้แก่ ศาสตร์หรือความรู้ของบรรพบุรุษ ภาษาศาสตร์และการคำนวณ อาชีวศาสตร์ เป็นความรู้เกี่ยวกับการยังชีพ ยุทธศาสตร์ในการป้องกันตนเองและรักษาชีพ การเยียวยาหรือแพทยศาสตร์ การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติ และศิลปศาสตร์

ทุนวัฒนธรรมคือการนำทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาพัฒนาให้เป็นสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว โดยอาศัยองค์ประกอบในการดำเนินการ คือ การเข้าถึงมรดกทางวัฒนธรรมของคนในชุมชน การเคารพต่อมรดกวัฒนธรรมของชุมชน การแลกเปลี่ยนระหว่างความสนใจด้านการอนุรักษ์และด้านการท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนและเรียนรู้ทางวัฒนธรรมระหว่างชุมชน สภาพทั่วไปของทุนวัฒนธรรมมีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ มี 2 ลักษณะ คือ ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ประกอบด้วย สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สิ่งปลูกสร้าง ของใช้ของสะสม ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ ชุมชนเข้มแข็ง และกิจกรรมการท่องเที่ยว ทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ประกอบด้วย เรื่องราว ภูมิปัญญา วิถีชีวิต และวัฒนธรรม

4. การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

การพัฒนาชุมชนเพื่อให้เกิดความยั่งยืนตามแนวทางการพัฒนาประเทศนอกจากจะต้องให้ความสำคัญและความร่วมมือในการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาของประเทศด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ โดยปัจจุบันแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นับเป็นแนวทางในการบริหารพัฒนาประเทศเพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อมเป็นไปอย่างยั่งยืนสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนจะเป็นแนวทางที่มีความสำคัญที่จะช่วยแก้ไขปัญห เศรษฐกิจที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น เนื่องจากชุมชนเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของคนในสังคมและเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ การที่ชุมชนที่สามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างยั่งยืน ใช้ระบบการพึ่งพาตนเองและระบบการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันตามกระบวนการทางภูมิปัญญาในสังคมของชุมชนจากอดีต Chon, et al. (2018).

การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีหลักสำคัญอยู่ 4 ประการ คือ

1. การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ หมายถึง การท่องเที่ยวต้องสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้ สามารถจัดความจนและความลำบาก เพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น หรือแม้กระทั่งผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ควรมีวิธีการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปด้วย เช่น การจัดการด้านการโรงแรมจะต้องรวมค่าใช้จ่ายในการบำบัดน้ำเสีย และลดความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมในบริเวณข้างเคียงด้วย

2. การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางสังคม หมายถึง การท่องเที่ยวต้องสนับสนุนให้ประชาชนไม่ใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยและอยู่ในขีดจำกัดของทรัพยากรนั้นๆที่จะรองรับได้ อีกทั้งยังมีการส่งเสริมและการพัฒนารูปแบบการนำของเสียกลับมาใช้อีกครั้งเพื่อเป็นการประหยัดและสร้างสมดุลให้กับธรรมชาติที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ โดยความสัมพันธ์ดังกล่าวต้องมั่นคงยาวนานและต้องนำไปสู่การกระจายผลประโยชน์ในสังคมอย่างเป็นธรรม

3. การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางวัฒนธรรม หมายถึง การท่องเที่ยวที่ต้องสนับสนุนการรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน เพื่อสร้างความภาคภูมิใจแก่ชุมชนและไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆต่อชุมชน รวมทั้งเป็นการสืบทอดวัฒนธรรมอันดีกับคนรุ่นหลังต่อไป

4. การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต้องสร้างความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง การท่องเที่ยวต้องมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและชาญฉลาดที่สุด มีการบำรุงรักษาและใช้งานที่อยู่ในขอบเขต หากการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวจนหมดสิ้นไป หรือใช้จนเสื่อมโทรมอาจทำให้คนรุ่นหลังขาดโอกาสในการใช้ประโยชน์ต่อไป

จากการที่กล่าวมาข้างต้นจะพบว่าเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนพบว่าเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาประเทศที่ถูกกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และเป็นแนวทางในการกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะสามารถช่วยผลักดันกิจกรรมต่างๆของชุมชนท่องเที่ยวให้เกิดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน สามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้าน คือ

- ด้านที่ 1 สังคมและวัฒนธรรม หมายถึง กิจกรรมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีได้สร้างรายได้ให้กับสมาชิกของชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำของรายได้ของคนในชุมชน มีการสร้างหลักประกันว่าคนในชุมชนจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี ได้รับโอกาสในการศึกษาและส่งเสริมสวัสดิภาพของคนในชุมชน มีการถ่ายทอดวัฒนธรรมของชุมชนสู่ลูกหลานรุ่นหลัง อีกทั้งยังสร้างความเท่าเทียมให้เกิดขึ้นกับคนในชุมชน

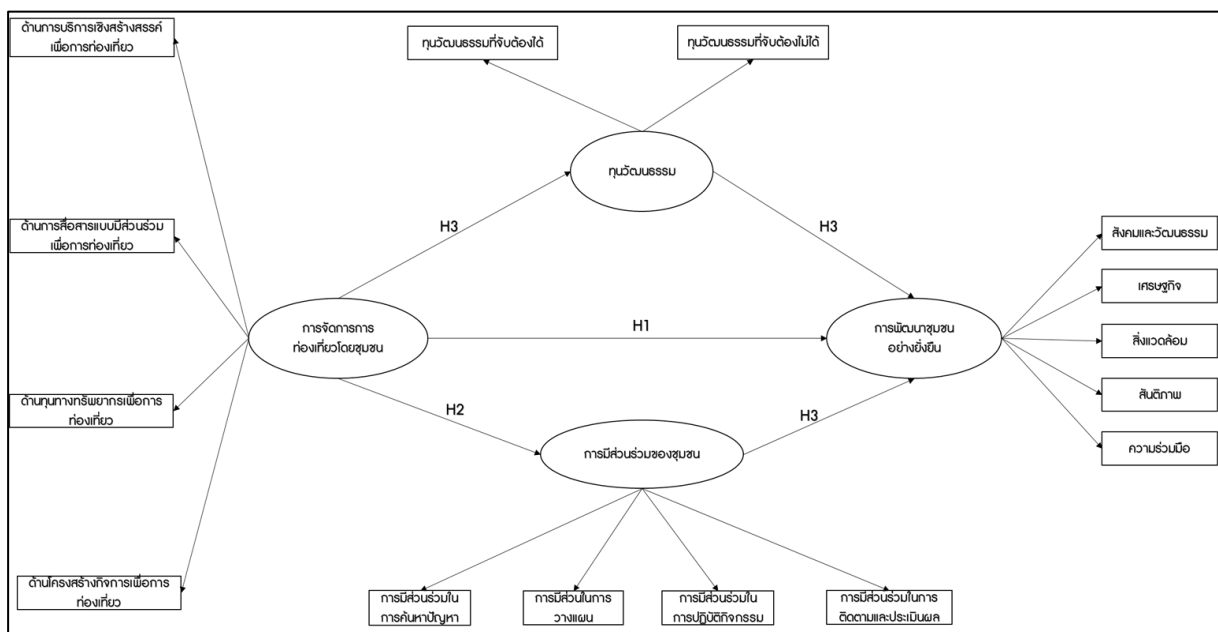
- ด้านที่ 2 เศรษฐกิจ หมายถึง ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีมีการส่งเสริมให้ชุมชนเกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ มีการจ้างงานของคนในชุมชนตามความสามารถ ลดความไม่เสมอภาคของคนในชุมชน สมาชิกของชุมชนสามารถเข้าถึงสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต

- ด้านที่ 3 สิ่งแวดล้อม หมายถึง ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีมีการสร้างหลักประกันให้มีรูปแบบการผลิตและบริโภคที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน มีการส่งเสริมและให้ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในยุคปัจจุบัน มีการฟื้นฟูและสนับสนุนการใช้ระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

- ด้านที่ 4 สันติภาพ หมายถึง ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีมีการส่งเสริมสังคมและครอบครัวเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนในชุมชนเข้าถึงความยุติธรรมและสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบและครอบคลุมทุกระดับ

- ด้านที่ 5 ความร่วมมือ หมายถึง ชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีมีความเป็นเจ้าของและได้มีการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่กลไกการดำเนินงานและฟื้นฟูสภาพหุ้นส่วนความร่วมมือของคนในชุมชนและชุมชนใกล้เคียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการติดตามผลการดำเนินงานของชุมชนว่าเป็นไปตามเป้าหมายและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

จากการทบทวนแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดงานวิจัยดังภาพกรอบการวิจัยการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

ภาพ : แสดงกรอบการวิจัยการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตวิถีเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้คือ ตัวแทนชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีทั้งประเทศ จำนวน 3,273 ชุมชน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่ม A คือ ชุมชนท่องเที่ยวระดับดาวเด่น (Attractive) พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว จำนวน 162 ชุมชน กลุ่ม B คือ ชุมชนท่องเที่ยวดาวรุ่ง (Brighten Star) มีแนวโน้มอนาคตในการพัฒนาต่อยอด จำนวน 644 ชุมชน กลุ่ม C คือ ชุมชนท่องเที่ยวโดดเด่นเฉพาะด้าน

(Case Study) มีความโดดเด่นเฉพาะทาง จำนวน 1,368 ชุมชน และกลุ่ม D คือ ชุมชนท่องเที่ยวขายสินค้า OTOP (Delivery Products) นำสินค้าออกขาย จำนวน 1,099 ชุมชน

การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง จึงได้ทำการหาขนาด ของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 886 อ้างถึงใน อภินันท์ จันตะนี, 2550) โดยตั้งค่ามาตรฐานของระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และได้กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 เมื่อเปิดตารางแล้วจะได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน คน ผู้วิจัย เก็บข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability sampling) คือ วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยแบ่งสัดส่วนตามจำนวนกลุ่มของชุมชนท่องเที่ยว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ทางผู้วิจัยได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 การท่องเที่ยวโดยชุมชน ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชน ส่วนที่ 4 การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามไปให้ผู้ เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้อง ความครอบคลุมของข้อความคำถามกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ความเหมาะสมของข้อความคำถาม แล้วนำผลที่ได้มาคำนวณเพื่อหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) มีค่าระหว่าง 0.89-0.92 การวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบความเชื่อมั่นกับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำไปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยกำหนดความเชื่อมั่นที่ 95% โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach's Alpha, 1970: 161) โดยใช้วิธีของ (Cronbach) มีค่าระหว่าง 0.966

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนาประกอบด้วย สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์อิทธิพลของตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้เทคนิควิธีนำเข้า (Enter)

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นชุมชนโดดเด่นเฉพาะ คิดเป็นร้อยละ 41.75 รองลงมา คือ ชุมชนสินค้า OTOP คิดเป็นร้อยละ 33.50 โดยมีชุมชนท่องเที่ยวดาวรุ่ง และชุมชนท่องเที่ยวดาวเด่น คิดเป็นร้อยละ 19.75 และ 5.00 ตามลำดับ มีอาชีพหลักทำรายได้ให้กับชุมชนมากที่สุด คือ ทำไร่ / ทำนา / ทำสวน คิดเป็นร้อยละ 53.25 รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์จากอุตสาหกรรมในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 29.00 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ได้พิจารณาตัวแปรเชิงสาเหตุภายใต้กรอบการวิจัย เพื่อให้สามารถพิจารณาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี โดยการแทนค่าปัจจัย และองค์ประกอบย่อยไว้ พร้อมทั้งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดสอบสมมติฐาน ไว้ดังต่อไปนี้

ตาราง : แสดงการทดสอบความสัมพันธ์ความถดถอยแบบพหุคูณ

ทดสอบสมมติฐานงานวิจัยทั้ง 3 สมมติฐาน

ตัวแปรเชิงสาเหตุ (Antecedents)	ตัวแปรผล (Consequences)						
	DT					BT	CT
(AT) ด้านองค์ประกอบที่จำเป็นต่อการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน	0.422*** (0.045)					0.572*** (0.149)	0.452*** (0.065)

(BT) การมีส่วนร่วม ของชุมชน					0.452*** (0.201)		
(CT) ทุนวัฒนธรรม				0.522*** (0.103)			
(AT) ด้านองค์ประกอบ ที่จำเป็นต่อการจัดการ การท่องเที่ยวโดย ชุมชนและ (BT) การมี ส่วนร่วมของชุมชน		0.556*** (0.208)					
(AT) ด้านองค์ประกอบ ที่จำเป็นต่อการจัดการ การท่องเที่ยวโดย ชุมชนและ (CT) ทุน วัฒนธรรม			0.448*** (0.149)				
Adjust R ²	0.588	0.465	0.475	0.525	0.563	0.498	0.572

หมายเหตุ : DT = การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน,

สมมติฐานที่ 1 การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 1. พบว่า การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ($\beta=0.422$, Std.Error=0.045, $p<0.001$) โดยมีค่าพยากรณ์ร้อยละ 58.80 ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 1.

สมมติฐานที่ 2. การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชน การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 2. พบว่า เมื่อเทียบค่า β ระหว่างระหว่างการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน กับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมและการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีค่าลดลง จึงสรุปได้ว่า ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมเป็นตัวแปรกลางบางส่วน (Partial Mediation Effect) ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

สมมติฐานที่ 3 การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ผ่านทุนวัฒนธรรม การวิเคราะห์สมมติฐานที่ 3. พบว่า เมื่อเทียบค่า β ระหว่าง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อทุนวัฒนธรรม กับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมและทุนวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน มีค่าลดลง จึงสรุปได้ว่า ด้านทุนวัฒนธรรมเป็นตัวแปรคั่นกลางบางส่วน (Partial Mediation Effect) ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ดังนั้นจึงยอมรับสมมติฐานที่ 3.

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมมีอิทธิพลต่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เนื่องจาก องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม จากที่กล่าวข้างต้น ที่ผู้วิจัยจึงแบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 4 กลุ่ม พบว่า

1.1 ด้านการบริการเชิงสร้างสรรค์เพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนมีผู้นำชุมชนที่ได้รับการยอมรับและมีศักยภาพในการพัฒนาชุมชนไปข้างหน้า มีการแสวงหาความรู้ใหม่ๆเข้ามาเผยแพร่ให้กับสมาชิกในชุมชนได้รับทราบ สมาชิกในชุมชนมีความสามารถในการถ่ายทอดองค์ความรู้ของชุมชนให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยว โดยชุมชนมีการบริการที่ประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมชุมชน โดยนักท่องเที่ยวสามารถใช้บริการการท่องเที่ยวของชุมชนได้อย่างสะดวก คนในชุมชนรู้จักกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนตนเอง อีกทั้งชุมชนท่องเที่ยวมีการสร้างเครือข่ายระหว่างชุมชน และมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนท่องเที่ยวให้ดีขึ้น เครือข่ายของชุมชนมีการแบ่งแยกหน้าที่ที่ชัดเจน นอกจากนี้ชุมชนได้มีการวางแผนและดำเนินกิจกรรมการบริการอย่างเป็นขั้นเป็นตอน ทำให้คนในชุมชนรับรู้ถึงวิธีการดำเนินงานต่างๆของชุมชน ทำให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งยังสามารถสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Paweena. (2016). พบว่า แนวทางการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวของชุมชนเหมาะสมก่อให้เกิดประสิทธิภาพ ประกอบไปด้วย การส่งเสริมงบประมาณและองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการ การดำเนินงานด้านสิทธิในที่ทำกิน และ การเชื่อมโยงประสานการดำเนินงานกับชุมชนท่องเที่ยวใกล้เคียง เพื่อศักยภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยว และงานวิจัยของ Luxana, et al. (2018). พบว่า แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนไทยพวนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ จังหวัดนครนายกที่สำคัญได้แก่ การส่งเสริมบุคลากรทุกระดับได้รับการอบรมให้ความรู้ สร้างความตระหนักรู้คุณค่าของวัฒนธรรมชาวไทยพวน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่หลากหลาย ส่งเสริมการเรียนรู้ การประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

1.2 ด้านการสื่อสารแบบมีส่วนร่วมเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนต้องมีกระบวนการสื่อสารอย่างเป็นระบบและแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมของชุมชนให้สมาชิกชุมชนรับทราบ สมาชิกในชุมชนมีความสนใจในกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมและเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมท่องเที่ยวและตระหนักถึงผลกระทบจากการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว และหาทางป้องกันผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรม โดยร่วมมือร่วมใจกันในการรักษาสภาพแวดล้อมของชุมชน นอกจากนี้ระหว่างชุมชนท่องเที่ยวเกิดการแบ่งปันทรัพยากรต่างๆเพื่อสนับสนุนกิจกรรมท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการแบ่งปันสิ่งต่างๆให้กับชุมชนข้างเคียงและนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pathom and Nimnuan. (2017).พบว่า การจัดการหมู่บ้านทอผ้าอีสานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดขอนแก่นและจังหวัดมหาสารคามมีแนวปฏิบัติที่แตกต่างกันเนื่องจากมีแนวปฏิบัติและการได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนแตกต่างกันตามอัตลักษณ์ ตามความโดดเด่นของทรัพยากรภูมิปัญญาทอผ้า และงานวิจัยของ Praphunpong. (2017). พบว่าประชาชนในแหล่งท่องเที่ยวมีการนำหลักการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมาปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก โดยรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ส่งผลต่อมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว คือ การจัดเตรียมข้อมูลคู่มือบริการข่าวสารการท่องเที่ยวให้พร้อม

1.3 ด้านทุนทางทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนได้รับเงินสนับสนุนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างเพียงพอ และได้รับการสนับสนุนเงินทุนจากภาคเอกชนเพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว โดยชุมชนมีทรัพยากรสำหรับจัดกิจกรรมท่องเที่ยว สมาชิกในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของ

ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและสามารถอนุรักษ์ทรัพยากรที่มีอยู่ เกิดการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า กิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนทำให้เกิดกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน ก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนมีการจัดโครงการอบรมเพื่อพัฒนาและให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชน และสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองจากการเข้าฝึกอบรมที่ทางชุมชนจัดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Teeradech. (2013). พบว่า องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวมีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกจะมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด รองลงมาคือด้านความเป็นมิตรไมตรี และด้านสิ่งดึงดูดใจโดยมีนัยสำคัญ และงานวิจัยของ Chanjira. (2016). พบว่าปัจจุบันนักท่องเที่ยวต้องการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น จึงเกิดรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว และงานวิจัยของ Sudarat, et al. (2021). พบว่าหากชุมชนขาดการสนับสนุนงบประมาณในส่วนต่างๆ ขาดการแบ่งหน้าที่งานของชุมชน ขาดการประชาสัมพันธ์ต่างๆ รวมทั้งขาดระบบการบริหารจัดการที่ดีจะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาต่างๆ ของชุมชนได้

1.4 ด้านโครงสร้างกิจการเพื่อการท่องเที่ยว ชุมชนมีการจัดโครงสร้างการบริหารและแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน โดยแต่ละคนรับทราบถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตนเอง และคณะกรรมการบริหารได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกในชุมชน ทุกคนรับรู้ถึงรายละเอียดของกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชน มีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน และรับรู้ว่าเป็นเจ้าของชุมชน โดยกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนดึงดูดนักท่องเที่ยวให้สนใจมาเที่ยวชุมชนได้ โดยมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมตลอดทั้งปี อีกทั้งกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว นอกจากนี้สมาชิกในชุมชนสามารถที่จะประชาสัมพันธ์กิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนได้ การประชาสัมพันธ์เกิดขึ้นได้มากกว่า 1 ช่องทาง และข้อมูลการประชาสัมพันธ์มีการอัปเดตอยู่เสมอ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kamlak. (2014). พบว่าการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่รัฐที่จะเป็นตัวกลางระหว่างชุมชนกับหน่วยงานภาครัฐ โดยปฏิบัติงานมุ่งเน้นการตอบสนองความต้องการของชุมชนเป็นสำคัญ และงานวิจัยของ Nopporn. (2017). พบว่า การท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์จะต้องดำเนินงานร่วมกันในลักษณะของเครือข่าย ประชาสัมพันธ์ ให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การสืบค้นข้อมูล สร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกชุมชน และสามารถสร้างความรู้และนวัตกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์

2. จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นตัวแปรกลางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของการมีส่วนร่วมของชุมชน เป็นตัวแปรกลางบางส่วนในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เนื่องจาก ชุมชนเริ่มมีบทบาทมากขึ้นในทุกๆ ด้าน เริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ทำให้ชุมชนเริ่มเสนอแนวคิด และการเสนอปัญหาเพื่อให้สมาชิกในชุมชนรับทราบถึงสิ่งที่เกิดขึ้น หลังจากนั้นจึงมาทำการวิเคราะห์ การวางแผน การกำหนดนโยบาย โดยทางชุมชนก็ได้ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี เพราะชุมชนเองก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มุ่งเน้นให้คนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วม เพราะจะส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนเป็นอย่างมาก การมีส่วนร่วมของชุมชนที่เกิดขึ้นนั้น ช่วยส่งเสริมและผลักดันให้การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมมีศักยภาพ ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Saowakon and Seree. (2015). พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีผลโดยตรงกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และ ประชาชนเสนอแนะแนวทางโดยให้ประชาชนในชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีแนวทางฟื้นฟู อนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมและวิถีชุมชนให้มีคุณภาพมาตรฐานและมีความยั่งยืน และงานวิจัยของ Chantat,

Sumonratree and Anan. (2021) พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีคุณภาพชั้นนำของเอเชียสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนของชุมชนได้

3. จากการศึกษาทุนวัฒนธรรมเป็นตัวแปรกลางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน การหาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณของทุนวัฒนธรรม เป็นตัวแปรกลางบางส่วนในการจัดการการท่องเที่ยวชุมชน OTOP นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน เนื่องจาก ทุนวัฒนธรรมของชุมชน OTOP นวัตกรรม เป็นทุนวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่เด่นชัดและไม่เหมือนกันของแต่ละชุมชน มืองค์ประกอบของทุนวัฒนธรรมที่หลากหลาย เป็นมรดกตกทอด เกิดเป็นภูมิปัญญาของมนุษย์ เป็นสิ่งที่เป็นเอกลักษณ์พิเศษ เป็นการกระทำของคนในชุมชนที่เป็นวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่น ซึ่งทุนวัฒนธรรมที่พบในชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตกรรมเป็น 2 ลักษณะ คือทุนวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ประกอบไปด้วยสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ สิ่งปลูกสร้าง ของใช้ของสะสม ผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ ชุมชนเข้มแข็ง และกิจกรรมการท่องเที่ยว และทุนวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ประกอบไปด้วยเรื่องราว ภูมิปัญญา วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชน ทั้งสององค์ประกอบนี้สามารถทำให้ชุมชนแต่ละชุมชนเกิดความโดดเด่น และน่าสนใจที่แตกต่างกัน ทำให้เป็นแรงผลักดันที่ช่วยให้การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรมพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนประสบผลสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Nattacha. (2020). พบว่า ทุนทางวัฒนธรรมชาติพันธุ์ลาวครั่งมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ที่เด่นชัดเป็นของตนเอง มืองค์ประกอบของทุนทางวัฒนธรรมที่หลากหลาย เป็นมรดกตกทอด เกิดเป็นภูมิปัญญาของมนุษย์ เป็นสิ่งที่มีเอกลักษณ์พิเศษเป็นการกระทำของมนุษย์ที่เป็นวิถีชีวิตที่มีความแตกต่างกันจากพื้นที่อื่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานภาครัฐ

ภาครัฐควรเข้ามาส่งเสริมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวในชุมชนเพิ่มมากขึ้น และทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวผ่านการประชาสัมพันธ์ต่างๆ รวมทั้งผลิตสื่อเพื่อแสดงให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชนเพื่อกระตุ้นความต้องการของนักท่องเที่ยวที่จะมาสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม

2. ข้อเสนอแนะสำหรับชุมชน

การดำเนินงานต่างๆของชุมชนควรมีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน กระบวนการต่างๆควรมีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ รวมถึงรณรงค์ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆที่ชุมชนจัดขึ้น และการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนจะประสบผลสำเร็จได้นั้น กิจกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นควรมาจากการเสนอขอของคนในชุมชน เพื่อให้เกิดกิจกรรมที่คนในชุมชนอยากจะทำจริงๆ

3. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการกำหนดกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ของการท่องเที่ยวโดยชุมชน OTOP นวัตกรรม และศึกษาเส้นทางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างชุมชน เพื่อให้เกิดการแบ่งปันทรัพยากรระหว่างชุมชนด้วยและควรมีการศึกษาแนวทางในการยกระดับชุมชนประเภท B, C, D ให้มาเป็นชุมชนประเภท A

Reference

Channtamchu, N. (2017). *Tourism Model and Routes for Creative Learning in Kanchanaburi*. Journal of Education, Silpakorn University. 15(1): 51-64

- Chinnaphong, P. (2017). *The Study of Sustainable Tourism Models that Effect The Development of Cultural Attractions' Quality Standards in Central Province*. Journal of Graduate Studies Valaya Alongkron Rajabhat University. 11(2): 100-114
- Chon Bunnak et al., (2018). *Research Coordination for SDGs. (Research Report)*. Thailand Science Research and Innovation
- Chuenpraphanuson, T. (2013). *Training Course Development: Talented Youth Volunteer tourist Kalasin Municipality Kalasin Province (Research report of the Faculty of Humanities and Social Sciences)*. Suan Dusit Rajabhat University, Bangkok
- Community Development Department. (2018). Additional expenditures for OTOP Nawatwithi Community Projects. TS 0404.3/W1132.
- Community Development Department. (2020). *OTOP Nawatwithi Tourism Community Project*. Retrieved from <https://www.cdd.go.th/Department of Cultural Promotion>. (2019).
- Hongsuwan, P. and Chantrun, N. (2017). *The Isan Weaving Village Management for Development Cultural Tourist Route Links Khon Kaen Province and Mahasarakham Province (Research Report)*. Thailand Science Research and Innovation
- Kaewsanga, K. and Chamnongsri, N. (2015). *Knowledge Management of Creative Tourism in Cultural Tourist Attractions, Phimai District, Nakhon Ratchasima*. Suranaree Technology Journal. 9(2): 79-103
- Keyuraphan, L., et al. (2018). *A Study Thai Lao Krung Culture to Promote Creative Learning in U-Thing Suphanburi Province*. Journal of Education Silpakorn University. 13(1): 163-174
- Leepanyaporn, N. (2020). *The Study of Lao Khrang Ethnic Culture Capital in The Dimension of Culture Tourism to Raise The Economy of Ban Thung Si Long Community, Don Tum District, Nakhin Pathom*. (Master of Arts). Silpakorn University, Nakhon Pathom
- Luengthongkham, S. and Wongmontha, S. (2015). *Community participation in the development of traditional tourism. Sustainability: A Case Study of Pranburi District Prachuap Khiri Khan Province*. Suan Dusit Graduate School Academic Journal. 11(1): 19-29
- Maneerot, N.. (2017). *Community-Based Tourism Management*. International Thai Tourism Journal. 13(2): 25-46
- Ngampraphasom, P. (2016). *A Study of Factors Effecting Tourist Place Management by The Community, A Case Study of The Tourist Place Management of Ban Moh Luang, Mae Moh District, Lampang*. Journal of Humanities and Social Science. 8(16): 78-87
- Pawabutra, L. (2012). *Participation of Communities in Managing Child Development Center, San Pu Loei Municipality, Doi Saket District, Chiang Mai Province*. (Master of Education). Chiang Mai University, Chiang Mai
- Pongtratit, C., Nimnatipun, S. and Malarat, A., (2021). *The Development of Culture Tourism Strategies in Prachuap Khiri Khan Province*. Journal of MCU Buddhapanya Review. 6(3): 77-91

- Pornnaum, P. (2001). *Faith in The Principle of Educational Participation of School Administrators Attached to The Office of Mae Tha District Primary Education, Lamphun Province*. (Master of Education). Chiang Mai University, Chiang Mai
- Somsila, K. and Kaewnuch. K. (2018). *Participative Factors Affecting Community Based Tourism Management: A Case Study of Kham Muang, Kalasin Province*. Dusit Thani College Journal, 12(1): 103-123.
- Songthip. K. (2014). *People's Participant in Conversation Tourism Management: A Case Study of Wat Takien Floating Market, Bangkruay District, Nonthaburi Province*. (Master of Arts). Dhurakij Pundit University, Nonthaburi.
- Sudarat Rattanapong, Nungruthai Srisuksai, Krittima Intagoon} Chuthatip Pradipatnarueemon and Nanthaphan Kodkong. (2021). *Community based Tourism Management in Wang Thong Subdistrict, Wan Thong District, Pirsanulok Province*. Journal of MCU Buddhapanya Review. 6(1): 35-46
- Sukbanjong, C., (2016). *Sustainable Tourism Development of Nhanmoddang Rafting, Pa Phayom District, Phatthalung Province*. (Master of Arts). Bangkok University, Bangkok.
- The Sustainable in Nakhonrachasime*. Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn. 12(3): 141-154.
- Value-to-value culture*. Retrieved from http://www.culture.go.th/culture_th/ewt_news.php?nid=3972&filename=indexJanejeera Aksornpim. (2 0 1 7) . *Strategy Management of Community-Based Tourism Towards*
- Wanlop Wannaosote. (2021). *OTOP Nawatwithi Community-Based Tourism Management Model for Sustainable Community Development*. (Doctor of Philosophy). Silpakorn University, Nakhon Pathom

การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม
สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

CONFLICT MANAGEMENT OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN SAI MAI DISTRICT OFFICE,
BUREAU OF EDUCATION IN BANGKOK

ณัฐชัย ธีระวรธิกุล¹, พิมพ์ประภา อมรภิญญโณ และ สมสมร วงศ์จริต

Natthachai Thirawaritkun, Pimprapa Amornkitpinyo and Somsamorn Wongrajit

วิทยาลัยนวัตกรรมการทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

College of Innovation and Education, St. John's University, Thailand

Email: E-mail: Peejoesa35@gmail.com¹

Received 9 March 2023; Revised 19 June 2023; Accepted 29 February 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาระดับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู 2)เปรียบเทียบการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และ ขนาดของสถานศึกษา เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ ได้ศึกษาทฤษฎีการบริหารความขัดแย้งของ Thomas & Kilmann (1987) เป็นกรอบการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 300 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิแบบมีสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง คือ Independent t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร รายด้านอยู่ในระดับมาก พบว่า ด้านการร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านการแข่งขัน 2) ผลการเปรียบเทียบพบว่าครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีประสบการณ์ ในการสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ด้านการแข่งขันแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ ใช้เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปกำหนดนโยบาย วางแผนในการบริหารงานบุคคล เพื่อลดความขัดแย้งในสถานศึกษา และพัฒนาระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : การบริหารความขัดแย้ง, ผู้บริหารสถานศึกษา, สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

Abstract

This exploratory research's objectives were 1) to study conflict management of school administrators from to teachers' perspectives, and 2) to compare the conflict management of school administrators according to teachers' gender, education background, teaching experience and school size. This study investigated and utilized the conflict management theory of Thomas & Kilmann (1987) as the frameworks. The sample was 300 teachers of the semester B.E. 2565 in Sai Mai district office, bureau of education in Bangkok. Proportional Stratified Random sampling was executed. The research's data collection method was questionnaire. Statistical analysis methods used in this study were frequency, percentage, mean, standard deviation, independent t-test and one-way ANOVA.

The findings revealed that : 1) teachers of schools in Sai Mai district office, bureau of education in Bangkok perceived each factor regarding the conflict management of school administrators at high level. Additionally, 'Collaboration' had the highest mean, following by 'Accommodating', 'Compromising' and 'Avoiding'. The factor with the lowest score was 'Competing'. 2) The results also showed that teachers with different gender, education background and school size did not perceive the conflict management of school administrators diversely, whereas teachers with different teaching experience perceived the 'Competing' factor of conflict management of school administrators differently at significance level of .05.

The research results could be further utilized as information for school administrators to set the policy and plan to manage human resource, in order to reduce conflict in school and improve internal management system to be more effective.

Keyword: Conflict management, School administrators, Office of Education Bangkok

บทนำ

การบริหารความขัดแย้ง คือกระบวนการแก้ไขข้อพิพาทที่ยังหาข้อยุติไม่ได้ เพื่อลดผลลัพธ์เชิงลบที่อาจเกิดขึ้น และสร้างโอกาสสำหรับผลลัพธ์เชิงบวกแทนที่ Mingkwan Pongsathit (2017) กล่าวว่า ความขัดแย้งนั้นถือเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในสังคม เนื่องจากมนุษย์ยังคงต้องรวมตัวกัน พึ่งพาอาศัยกันและกันเพื่อความอยู่รอด การที่บุคคลจะมีความคิดเห็น ทศนคติ ความเชื่อ หรือผลประโยชน์ที่ไม่ตรงกัน ย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดา ในสังคมหนึ่งอาจเกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ตั้งแต่ระดับจุลภาค ไปจนถึงระดับมหภาค ทั้งนี้สังคมมีขนาดใหญ่ขึ้นเพียงใดโอกาสที่จะเกิด ความขัดแย้งย่อมมีเพิ่มมากขึ้นเพียงนั้น ความขัดแย้งมีทั้งด้านที่เป็นบวก และด้านที่เป็นลบ ความขัดแย้งในด้านบวกจะส่งผลให้องค์กรมีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความคิดสร้างสรรค์ และพัฒนานวัตกรรมอยู่เสมอ อีกทั้งยังทำให้เกิดความสามัคคีในกลุ่ม หรือ องค์กร เกิดความร่วมมือ

ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้องค์กรมีความก้าวหน้า ส่วนความขัดแย้งที่มากเกินไป อาจส่งผลด้านลบต่อองค์กรได้เช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการทำให้เกิดการแตกความสามัคคี องค์กรไร้เสถียรภาพ เสียโอกาสในการแข่งขัน หรือสูญเสียบุคลากรที่มีคุณภาพไปจากองค์กร ซึ่งความขัดแย้งไม่ได้เป็นสิ่งน่ากลัวเสมอไป หากรู้จักการบริหารความขัดแย้ง (Conflict Management) อย่างเป็นระบบ เพื่อเป็นตัวช่วยในการก้าวข้ามสถานการณ์ต่าง ๆ และรับมือกับความวุ่นวายที่จะเกิดขึ้นในสถานการณ์ต่าง ๆ การบริหารความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นมาเพื่อรับมือกับสถานการณ์นั้น ๆ ในรูปแบบที่แตกต่างกัน

สำนักงานเขตสายไหม ประกอบด้วยการแบ่งส่วนราชการออกเป็นหลายฝ่าย ฝ่ายการศึกษา เป็นฝ่ายที่ดูแลกำกับการศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานในเชิงนโยบายให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้เป็นไปตามนโยบาย และมาตรฐานการศึกษาชาติ มีสถานศึกษาในความรับผิดชอบทั้งหมด 9 สถานศึกษา แบ่งเป็น 2 ขนาด คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ และ สถานศึกษาขนาดเล็ก (Sai Mai District Office, 2022) สถานศึกษาเป็นองค์กรหนึ่งที่ดำเนินงานอยู่ในสังคม ประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายบริหาร ฝ่ายครูผู้สอน และฝ่ายสนับสนุน การศึกษาจำนวนมาก จึงทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และความชอบต่าง ๆ จึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งได้ ปัญหา หรือ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาส่วนใหญ่มักเป็น ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคคล เนื่องจากความคิดเห็นที่แตกต่างกันในการปฏิบัติงาน และผลประโยชน์ที่ไม่ลงตัว ส่งผลทำให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจกัน จนเกิดเป็นการกระทบกระทั่ง เกิดเป็นความขัดแย้งกัน ในที่สุด ความขัดแย้งดังกล่าวส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานในสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษาด้อยพัฒนา

ในสถานศึกษาการบริหารความขัดแย้งนั้นเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ที่มีความสัมพันธ์กับเป้าหมายของบุคคลส่วนบุคคล หรือ กลุ่มบุคคลที่มีเป้าหมายที่ไม่สอดคล้องกัน (Onanong Sawatburi, 2013) สภาพการณ์ที่บุคคลสองฝ่ายที่มีความแตกต่างกันทางความคิด ความเชื่อ การรับรู้ ค่านิยม ทัศนคติ เป้าหมาย ประสพการณ์ ผลประโยชน์ และทรัพยากร ส่งผลทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในสถานศึกษา ทำให้เกิดพฤติกรรมที่ตกลงกันไม่ได้ (Siriwan Monattrapadung, 2016) ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เพื่อให้สถานศึกษาสามารถเดินหน้า และพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยในการบริหารความขัดแย้งนั้นผู้บริหารสถานศึกษา สามารถใช้การบริหารความขัดแย้งแบบร่วมมือในระดับมากที่สุด (Nipatra Sridee, 2556) เพื่อให้เกิดความพึงพอใจทั้ง 2 ฝ่าย หรือผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้การบริหารความขัดแย้งแบบเอาชนะในระดับน้อย (Chompoonut Ngern Dit, 2017) เพราะเป็นการบริหารความขัดแย้งที่ทำให้ผู้ร่วมงานมีการสูญเสีย

จากความสำคัญของการบริหารความขัดแย้งที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความคิดเห็นของข้าราชการครู ต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อให้เข้าใจถึงวิธีการจัดการความขัดแย้งที่ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร นิยมใช้ และใช้วิธีการใดในการจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา ซึ่งในการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทาง และเป็นประโยชน์ แก่ผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้แก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนสามารถพัฒนาศักยภาพในการบริหารงานของผู้บริหารให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

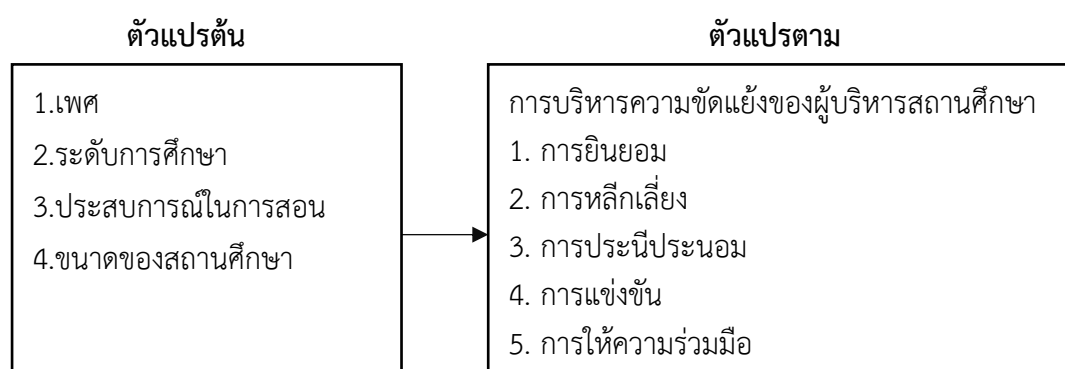
1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และ ขนาดของสถานศึกษา

สมมติฐานการวิจัย

ครูที่มี เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และทำงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

ความขัดแย้งนั้นถือเป็นเรื่องปกติที่เกิดขึ้นในสังคม เนื่องจากมนุษย์ยังคงต้องรวมตัวกัน พึ่งพาอาศัยกันและกันเพื่อความอยู่รอด การที่บุคคลมีความคิด ความเชื่อ การรับรู้ ค่านิยม ทักษะคติ เป้าหมาย ประสบการณ์ ผลประโยชน์ ความไม่เท่าเทียมกัน และทรัพยากรที่ไม่ตรงกัน อาจนำไปสู่ปัญหาความขัดแย้ง ซึ่งแสดงออกทางวาจา หรือทางกายด้วยอารมณ์ และเมื่อมนุษย์พบกับความขัดแย้ง จะแสดงพฤติกรรมต่อความขัดแย้งนั้น ๆ Pneuman and Bruehl (1982) อธิบายว่า เมื่อบุคคลต้องเผชิญกับความขัดแย้ง จะมีทางเลือกอยู่ 3 ทาง คือ 1.การอยู่เฉย ๆ 2. การระงับความขัดแย้ง และ3. การบริหารความขัดแย้ง และ Thomas and Kilmann (1987) ได้จำแนกพฤติกรรมของบุคคลเมื่อเผชิญกับความขัดแย้ง ออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1. การยินยอม 2. การหลีกเลี่ยง 3. การประนีประนอม 4. การแข่งขัน 5. การร่วมมือ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีของ Thomas and Kilmann (1987) เป็นตัวแปรตามในการวิจัย และศึกษาข้อมูลส่วนตัว คือ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และขนาดของสถานศึกษา เป็นตัวแปรต้น ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการวิจัย ตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย / วิธีดำเนินการวิจัย

งานนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ สถานศึกษาในสำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ประชากรคือ ครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 622 คน (Sai Mai District Office, 2022) กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษา

สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 300 คน ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิแบบมีสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สร้างตามแนวคิดของ Thomas and Kilmann (1987) ผลการหาค่า IOC = อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 และ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.993 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในเดือน ธันวาคม 2565 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง คือ Independent t-test และการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร เรียงจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ด้านการร่วมมือ ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.92) ด้านการยินยอม ($\bar{X} = 3.77$, S.D. = 0.95) ด้านการประนีประนอม ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.90) ด้านการหลีกเลี่ยง ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 1.01) และด้านการแข่งขัน ($\bar{X} = 3.56$, S.D. = 1.02) รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

(n=300)

การบริหารความขัดแย้ง	($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
1. ด้านการยินยอม	3.77	0.95	มาก
2. ด้านการหลีกเลี่ยง	3.57	1.01	มาก
3. ด้านการประนีประนอม	3.70	0.90	มาก
4. ด้านการแข่งขัน	3.56	1.02	มาก
5. ด้านการร่วมมือ	3.77	0.92	มาก

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และ ขนาดของสถานศึกษา

2.1 จำแนกตาม เพศ พบว่า ครูที่มี เพศ ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รายละเอียดสรุปว่า ปฏิเสธสมมติฐาน รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

(n=300)

บริหารความขัดแย้ง	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D	t	sig
ด้านการยินยอม	ชาย	103	3.72	0.90	.801	.418
	หญิง	197	3.80	0.80		

ด้านการหลีกเลี่ยง	ชาย	103	3.58	0.88	.135	.893
	หญิง	197	3.57	0.80		
ด้านการประนีประนอม	ชาย	103	3.66	0.89	.742	.459
	หญิง	197	3.73	0.78		
ด้านการแข่งขัน	ชาย	103	3.54	0.90	.545	.589
	หญิง	197	3.60	0.83		
ด้านการร่วมมือ	ชาย	103	3.72	0.90	.774	.439
	หญิง	197	3.80	0.84		

2.2 จำแนกตาม ระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มี ระดับการศึกษา ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาทุกด้าน แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปว่า ปฏิเสธสมมติฐาน รายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม

สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา

(n=300)

การบริหารความขัดแย้ง	ระดับการศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D	t	sig
ด้านการยินยอม	ปริญญาตรี	230	3.74	0.79	.363	.348
	สูงกว่าปริญญาตรี	70	3.85	0.96		
ด้านการหลีกเลี่ยง	ปริญญาตรี	230	3.53	0.80	.462	.123
	สูงกว่าปริญญาตรี	70	3.71	0.90		
ด้านการประนีประนอม	ปริญญาตรี	230	3.66	0.78	.280	.058
	สูงกว่าปริญญาตรี	70	3.87	0.90		
ด้านการแข่งขัน	ปริญญาตรี	230	3.58	0.83	.359	.884
	สูงกว่าปริญญาตรี	70	3.59	0.94		
ด้านการร่วมมือ	ปริญญาตรี	230	3.74	0.83	.512	.149
	สูงกว่าปริญญาตรี	70	3.91	0.92		

2.3 จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการแข่งขัน โดยครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 -10 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป เท่ากับ 0.28 คะแนน สรุปว่า ยอมรับสมมติฐานบางส่วน รายละเอียดตามตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม

สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการสอน

ประสบการณ์ ในการสอน	$\bar{X}$	S.D.	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	sig	Post hoc
ด้านการยินยอม									
1 - 5 ปี	3.67	0.78	ระหว่างกลุ่ม	1.89	2	.948	1.34	.262	-
6 - 10 ปี	3.78	0.65	ภายในกลุ่ม	209.06	297	.704			
10 ปีขึ้นไป	3.85	0.83	รวม	210.96	299				
ด้านการหลีกเลี่ยง									
1 - 5 ปี	3.58	0.76	ระหว่างกลุ่ม	0.64	2	.321	0.46	.631	-
6 - 10 ปี	3.66	0.66	ภายในกลุ่ม	206.32	297	.645			
10 ปีขึ้นไป	3.54	0.93	รวม	206.96	299				
ด้านการประนีประนอม									
1 - 5 ปี	3.64	0.82	ระหว่างกลุ่ม	2.13	2	1.06	1.58	.207	-
6 - 10 ปี	3.61	0.58	ภายในกลุ่ม	199.87	297	.673			
10 ปีขึ้นไป	3.80	0.89	รวม	202.00	299				
ด้านการแข่งขัน									
1 - 5 ปี	3.65	0.75	ระหว่างกลุ่ม	3.69	2	1.84	0.82	0.94	2 > 3
6 - 10 ปี	3.74	0.77	ภายในกลุ่ม	217.72	297	.733			
10 ปีขึ้นไป	3.46	0.95	รวม	221.41	299				
ด้านการร่วมมือ									
1 - 5 ปี	3.71	0.81	ระหว่างกลุ่ม	0.87	2	.437	0.58	.560	-
6 - 10 ปี	3.77	0.65	ภายในกลุ่ม	223.26	297	.752			
10 ปีขึ้นไป	3.83	0.97	รวม	224.13	299				

2.4 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปว่า ปฏิเสธสมมติฐาน รายละเอียดตามตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม

สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การบริหารความขัดแย้ง	ขนาดของสถานศึกษา	n	$\bar{X}$	S.D	t	sig
ด้านการยินยอม	ขนาดเล็ก	31	3.92	0.52	1.55	.126
	ขนาดใหญ่	269	3.75	0.86		
ด้านการหลีกเลี่ยง	ขนาดเล็ก	31	3.66	0.68	0.61	.541
	ขนาดใหญ่	269	3.57	0.84		
ด้านการประนีประนอม	ขนาดเล็ก	31	3.95	0.54	2.47	0.17
	ขนาดใหญ่	269	3.68	0.84		

ด้านการแข่งขัน	ขนาดเล็ก	31	3.37	0.63	1.42	.155
	ขนาดใหญ่	269	3.60	0.87		
ด้านการร่วมมือ	ขนาดเล็ก	31	4.00	0.49	2.31	0.24
	ขนาดใหญ่	269	3.75	0.89		

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้ง ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร รายด้าน อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการร่วมมือ ด้านการยินยอม ด้านการประนีประนอม ด้านการหลีกเลี่ยง และด้านการแข่งขัน จึงสรุปได้ว่า การบริหารความขัดแย้งภายในสถานศึกษา จึงต้องใช้วิธีที่หลากหลาย การบริหารความขัดแย้งที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับ เวลา บุคคล และสถานการณ์ ซึ่งผู้บริหารต้องใช้ความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์เพื่อการตัดสินใจในการจัดการกับปัญหาความขัดแย้งในรูปแบบต่าง ๆ โดยที่ผู้บริหารสามารถเลือกใช้วิธีการให้เหมาะสมกับ เวลา บุคคล และสถานการณ์นั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี จึงทำให้ครูมีระดับความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้ง ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับ มาก ทุก ๆ ด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบครูที่มีเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการสอน และปฏิบัติงาน ในสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

2.1 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะครูชาย และครูหญิงสามารถรับรู้การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาได้เหมือนกัน โดยที่ครูชาย และครูหญิงต่างมีหน้าที่และความรับผิดชอบตามระเบียบข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร (Office of the Bangkok Civil Service Commission, 2011) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sukanya Simma (2017) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน เกี่ยวกับการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตราชวัชรบุรณะ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตราชวัชรบุรณะ สังกัดกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

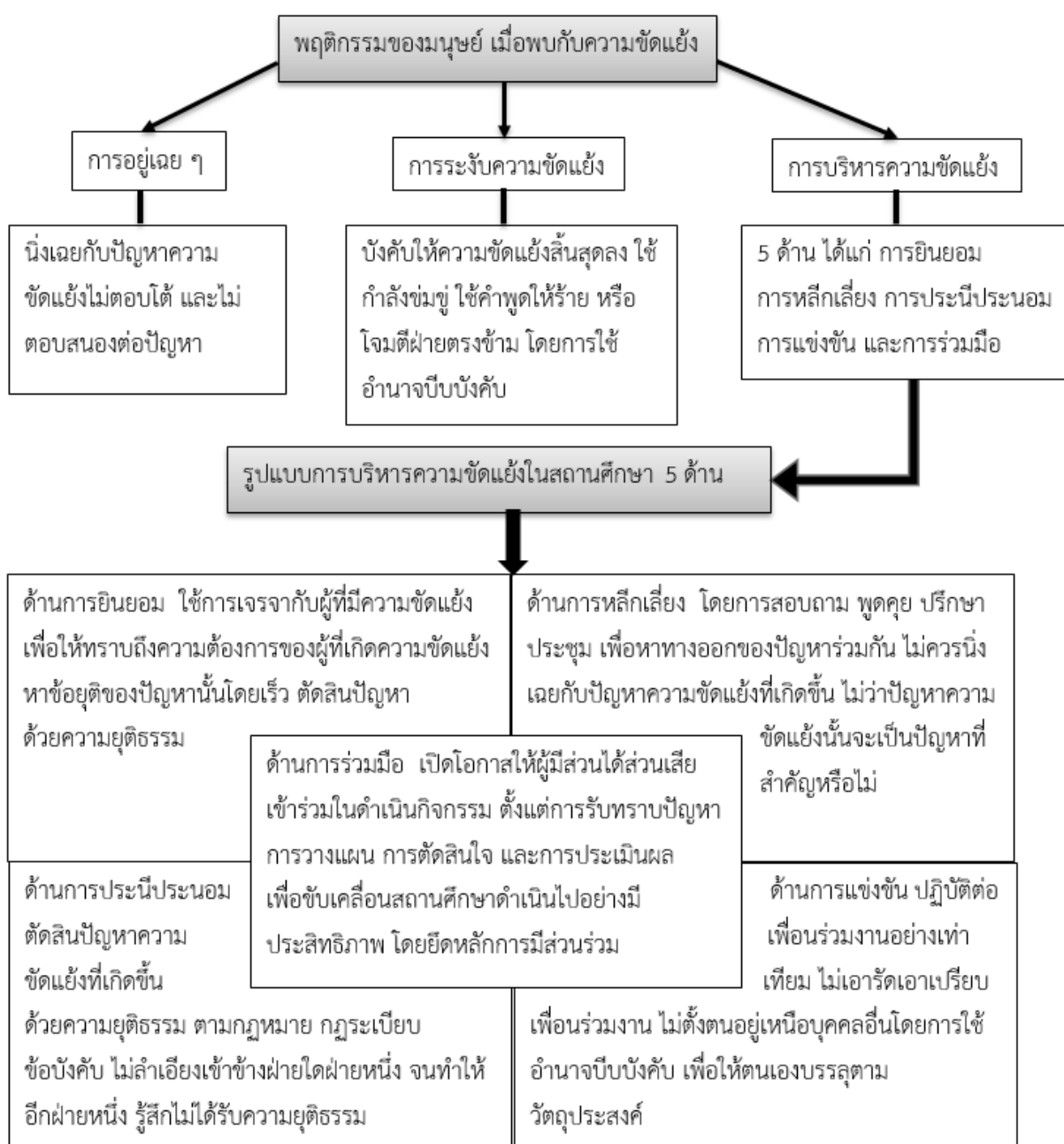
2.2 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะครูที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีพื้นฐานทางการศึกษาเหมือนกัน และมีภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามระเบียบข้าราชการครูกรุงเทพมหานคร (Office of the Bangkok Civil Service Commission, 2011) เหมือนกัน จึงทำให้ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Nipatra Sridee (2013) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหาร โรงเรียนสำนักงานเขตทุ่งครุ สังกัดกรุงเทพมหานคร ตามการรับรู้ของครูในโรงเรียนสำนักงานเขตทุ่งครุ สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ต่อพฤติกรรมการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารไม่แตกต่างกัน

2.3. ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ทุกด้าน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการแข่งขัน ครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 6 -10 ปี มีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งด้านการแข่งขันของผู้บริหารสถานศึกษามากกว่าครูที่มีประสบการณ์ ในการสอน 10 ปีขึ้นไป อาจเป็นเพราะเป็นช่วงเวลาที่ครูต้องใช้ในการพัฒนาตนเอง ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญ เทคนิคและวิธีการสอนเพื่อส่งเสริมประสบการณ์ และพัฒนาการเรียนการสอน รวมทั้งการยกระดับวิทยฐานะให้สูงขึ้น จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อผู้บริหารสถานศึกษาว่าสามารถบริหารความขัดแย้งด้านการแข่งขันในระดับที่มากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอน 10 ปีขึ้นไป ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ Chompoonut Ngerm Dit (2017) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูกลุ่มเครือข่ายที่ 49 สำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่าครูที่มีประสบการณ์การทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน

2.4. ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะความขัดแย้งเป็นสิ่งที่สามารถเกิดขึ้นได้ในสถานศึกษาทุกขนาด ไม่ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใดก็ตาม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้เทคนิค และวิธีการในการบริหารความขัดแย้งในบริบทที่คล้ายคลึงกัน จึงทำให้ครูที่ทำงานอยู่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Kusol Chummung, Wilai Tangjitsomkid, and Surasak Labmala (2018) ได้ศึกษาเรื่อง วิธีการจัดการความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกลุ่มกรุงเทพใต้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีวิธีการจัดการความขัดแย้งไม่แตกต่างกัน

สรุปองค์ความรู้

ปัญหาความขัดแย้งสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกๆสังคม トラบได้ที่บุคคลยังคงต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน สถานศึกษาถือเป็นอีกองค์กรหนึ่งที่ดำเนินงานอยู่ในสังคม ซึ่งประกอบด้วยบุคคลจำนวนมาก ที่ปฏิบัติงานร่วมกัน จึงทำให้เกิดความแตกต่างทางด้านทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และความชอบต่าง ๆ จึงไม่สามารถหลีกเลี่ยงปัญหาความขัดแย้งได้ ซึ่งการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งดังกล่าว จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องจัดการปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา ซึ่งพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออก เมื่อพบกับความขัดแย้ง สามารถแบ่งออกเป็น 3 พฤติกรรมดังนี้ 1.อยู่เฉย ๆ ไม่สนใจว่ามีความขัดแย้งเกิดขึ้นภายในสถานศึกษา 2.ระงับความขัดแย้ง โดยผู้บริหารสถานศึกษาใช้อำนาจตัดสินใจให้ แพ้-ชนะ ไม่สนใจความคิดเห็นของฝ่ายตรงข้าม และ 3 .การบริหารความขัดแย้ง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับ เวลา บุคคล และสถานการณ์ นั้น ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น โดยอาศัยวิธีการบริหารความความขัดแย้ง 5 รูปแบบ ดังนี้ 1.แบบยินยอม 2 .แบบหลีกเลี่ยง 3. แบบประนีประนอม 4. แบบแข่งขัน และ 5. แบบร่วมมือ

ภาพที่ 2 การบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตสายไหม
สังกัดสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร

การถ่ายทอดและนำไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้แก้ปัญหาคความขัดแย้งในสถานศึกษาของตนเอง ตลอดจนสามารถพัฒนาศักยภาพในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานบุคคล เพื่อลดความขัดแย้งในสถานศึกษา ส่งผลให้มีการพัฒนาสถานศึกษา ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรริบดำเนินการแก้ไขปัญหาคัดแย้งโดยเร็ว โดยยึดหลักความเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียงเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คำนึงถึงประโยชน์ของสถานศึกษาเป็นหลัก ใช้การสื่อสาร หรือการเจรจากับผู้ที่มีความขัดแย้ง เพื่อให้ทราบถึงความต้องการของผู้ที่เกิดความขัดแย้ง รับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคัดแย้ง ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานอย่างเท่าเทียม ไม่เอารัดเอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน และไม่ควรมุ่งเน้นกับปัญหาคัดแย้งที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย/ขอเสนอแนะสำหรับการทำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมให้มีอบรม สัมมนา สร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ครูในสถานศึกษา เพื่อให้ทราบถึงปัญหาคัดแย้ง และวิธีการบริหารจัดการความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษา

3. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรส่งเสริมแนวทางการจัดการความขัดแย้งโดยใช้หลักคุณธรรม จัดกิจกรรมให้มีการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อให้ครูทุกคนรับทราบถึงแนวทางการปฏิบัติต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา เพื่อสร้างความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน และเพื่อลดปัญหาคัดแย้งที่อาจจะส่งผลตามมาในภายหลัง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีศึกษาเปรียบเทียบการบริหารความขัดแย้งของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และสังกัดอื่นๆ

2. ควรศึกษาการบริหารความขัดแย้งภายในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

Reference

- Kusol Chummung, Wilai Tangjitsomkid, and Surasak Labmala (2018). how to manage conflicts school administrators Schools under the Southern Bangkok Group. *Academic and research journals Phranakhon Rajabhat University*, 3(1), 34-45.
- Chompoonut Ngern Dit (2017) . *Teachers' Opinions on Conflict Management school administrators according to teachers' perceptions Network Group 49 Khlong Sam Wa District Office* Retrieved April 29, 2022, From <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/viewIndex/572.ru>
- Mingkwan Pongsathit (2017). *Conflict management within the organization*. Bangkok: Bureau of Foreign Affairs, Court of Justice.
- Office of the Bangkok Civil Service Commission (2011). *Act, Bangkok Metropolitan Administration and Bangkok Personnel*. Retrieved April 18, 2022, From <https://office2.bangkok.go.th/>
- Siriwan Monattapadung (2016) . Organizational Conflict Management creatively. *Walaya Alongkom Review Journal* 6 (2): 193 - 208.
- Sai Mai District Office (2022). *Student statistics for the academic year 2022*. Bangkok: Pote

paper box.

Onanong Sawatburi (2013). *Organizational Behavior and Communication*. Bangkok: Chulalongkorn University.

Sukanya Simma (2017). *Opinions of educational institution administrators and teachers on risk management Conflict of school administrators. Rat Burana District Office* Retrieved April 29, 2022, From <http://www.edu-journal.ru.ac.th/index.php/abstractData/>

Nipatra Sridee (2013). *Conflict Management Behavior of School Administrators Thung Khru District Office belong to Bangkok*. Master of Education Thesis Educational Administration Faculty of Education, Ramkhamhaeng University.

Thomas, K. W. & Kilmann, R. H. (1987). *Thomas - Kilmann conflict model interest*. Retrieved June 10, 2022, From <https://kilmanndiagnosti>

ผลของการใช้นวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ แบบแจกลูกสะกดคำ เทียบเสียงแบบ Phonics
โดยใช้สีเป็นตัวกำหนด ของโรงเรียนบ้านหนองแก จังหวัดสระแก้ว

THE RESULT OF ENGLISH READING INNOVATION BY USING COLOR FOR SPELLING TO
COMPARE PHONICS SOUNDS BANNONGKAE SCHOOL, SAKAEO PROVINCE

แก้วนิมิต ธนะพันธ์¹, พิมพ์ประภา อมรภิญโญ และ ธัญธรณ์ อมรภิญโญ

Kaeonimit Thanaphan, Pimprapa Amornkitpinyo and Thanyatorn Amornkitpinyo

วิทยาลัยนวัตกรรมการทางการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

College of Innovation and Education, St. John's University, Thailand

Email:: Tuprachwittaya@gmail.com¹

Received 17 March 2023; Revised 19 July 2023; Accepted 29 February 2024.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้นวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ จำแนกตามสังกัดโรงเรียน และ 3) เพื่อเสนอข้อมูลในการปรับปรุงคู่มือการใช้นวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ซึ่งได้ศึกษาแนวคิดของ Kulpawee SamanThong and Thepnarintra Praphanphat (2015), Jitraporn Chunggis (2016), Kanjana Dongsongkram et al. (2017) และ Boonsri Prommapun and Thitikorn Yawichai Jarueksil (2020) เป็นกรอบในการสร้างเครื่องมือ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ของโรงเรียนที่ใช้นวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ จำนวน 375 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความพึงพอใจต่อคู่มือการใช้นวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) โรงเรียนที่มีสังกัดแตกต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้นวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 3) ผู้ใช้นวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ เสนอให้มีการปรับปรุงความแข็งแรงของรูปเล่ม มีการเพิ่มคำศัพท์บางคำที่นอกเหนือจากคำศัพท์ ในบัญชีพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่ออกเสียงไม่ตรงตามตัวสะกด ปรับนวัตกรรมจากรูปเล่มเป็นคลิปสอนการอ่าน เป็น Application และจัดทำเป็นแผนการสอนเป็นรายหน่วย

ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้จะเป็นข้อมูลให้กับผู้ผลิตนวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษนำไปใช้วางแผน การปรับปรุงและพัฒนานวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ ให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: นวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ, สังกัดโรงเรียน, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

This exploratory study aims to 1) investigate the satisfaction of using English reading innovation, 2) compare the learning results of English reading innovation according to the school affiliation, and 3) present the information of edited instruction manual of English reading innovation. Studied the concept of Kulpawee SamanThong and Thepnarintra Praphanphat (2015), Jitraporn Chunggis (2016), Kanjana Dongsongkram et al. (2017) and Boonsri Prommapun and Thitikorn Yawichai Jarueksil (2020) for this research framework. Non-proportional stratified random sampling was used in this study to gather the research's sample; 375 head teachers in semester B.E. 2565 of English learning group of schools that implemented English reading innovation by comparing Thai spelling to English phonics with the integration of color-marking technique. Questionnaire was executed to collect data. The implemented Basic statistical analysis methods were mean, standard deviation and Reference Statistics was one-way ANOVA.

The findings showed that : 1) The overall of satisfaction of using English reading innovation was ranked at the highest level ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.17). 2) The schools with different affiliation had learning results integrated English reading innovation differently at significant value of .05. 3)The users of English reading innovation proposed to improve the strength of the book Some terms have been added in addition to the basic account vocabulary. of schools under Office of the Basic Education Commission (OBEC) that does not match the spelling Adjust the innovation from a book to a clip to teach reading to an application and create a lesson plan on a unit basis.

The research findings could be efficiently utilized for Producer of English reading innovation to create policies in planning, improving and developing English reading innovation.

Keywords: English reading innovation, school affiliation, learning achievement

บทนำ

การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษนั้น มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากภาษาอังกฤษเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคม และประเทศชาติ ประเทศต่างๆ ส่วนใหญ่ในโลกล้วนแต่ใช้ภาษาอังกฤษ ดังนั้น ภาษาอังกฤษจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการ ติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ และการประกอบอาชีพ หากพิจารณาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในปัจจุบันนี้แล้วจะเห็นว่า ประเทศไทยได้มีการส่งเสริมสนับสนุนเกี่ยวกับกิจกรรมการสอนอ่านมาโดยตลอด แต่พบว่า นักเรียนไทยโดยเฉพาะในระดับประถมศึกษา มีปัญหาในด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะนักเรียนประถมศึกษาตามชนบทในโรงเรียนชายแดน โรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนขยายโอกาส โรงเรียนที่ขาดแคลนครูผู้สอน ซึ่งสามารถดูได้จากผลการทดสอบระดับชาติ (O-Net) ในรายวิชาภาษาอังกฤษที่มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ (Ministry of Education,2008)

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศ เรื่อง นโยบายการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือเข้าถึงองค์ความรู้ และก้าวทันโลก รวมถึงพัฒนาตนเองเพื่อนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย (Office of the Basic Education Commission, 2014) ทางโรงเรียนบ้านหนองแก เป็นหนึ่งในโรงเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำมากและอยู่ลำดับสุดท้ายของเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้วเขต 1 ซึ่งโรงเรียนบ้านหนองแกเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่อยู่ติดชายแดน เปิดสอนในระดับอนุบาล 1-ป.6 และมีครูแค่ 4 คน มีนักเรียนแค่ 42 คนเท่านั้น (ในพ.ศ. 2559) ทางผู้อำนวยการและคณะครูได้จัดกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อช่วยกันหาวิธีการแก้ปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษตกต่ำ โดยอาศัยแนวคิดของ Saylor, Alexander and Lewis, 1981; Suwichak Atikomkulchai, 2011) มาเป็นแนวทางในการพัฒนานวัตกรรม การอ่านภาษาอังกฤษ แบบแจกลูกสะกดคำเทียบเสียงแบบ Phonics โดยใช้สีเป็นตัวกำหนด เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนในรายวิชาภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา ซึ่งมีทั้งหมด 7 เล่ม โดยนักเรียนสามารถอ่านภาษาอังกฤษและแปลความหมายคำศัพท์ตามบัญชีพื้นฐานได้ 1,200 คำได้ภายในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดให้นักเรียนต้องเรียนคำศัพท์ บัญชีพื้นฐานในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 จำนวน 1,200 คำ) และมีผลทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - Net) จากลำดับสุดท้ายขึ้นมาเป็นอันดับที่ 1 (6 ปีซ้อน: พ.ศ. 2559-2564) โดยมีคะแนนเฉลี่ยในรายวิชาภาษาอังกฤษสูงเทียบเท่ากับโรงเรียนนานาชาติ และผลสอบทดสอบความสามารถของผู้เรียนระดับชาติ (RT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ (NT) เป็นอันดับที่ 1 ของจังหวัดสระแก้ว (BannongKae School, 2021)

ปัจจุบันนี้ทางโรงเรียนบ้านหนองแกได้รับการยกย่องให้เป็นโรงเรียนต้นแบบแห่งนวัตกรรมด้านภาษา ซึ่งมีกลุ่มคณะสถานศึกษามาศึกษาดูงานในโรงเรียนและเชิญให้เป็นวิทยากรนอกสถานที่ (ระหว่างปี 2561 - 2564) มากกว่า 2,300 หน่วยงาน มีคณะครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียนเข้าร่วมฟังการถ่ายทอดความรู้ มากกว่า 340,000 คน และมีสถานศึกษาที่นำนวัตกรรม การอ่านภาษาอังกฤษไปใช้ในการแก้ปัญหาการอ่าน ภาษาอังกฤษของนักเรียนกว่า 9,815 สถานศึกษา ถือว่าเป็นนวัตกรรมที่ทรงคุณค่า และใช้งานได้จริง

จากผลแห่งความสำเร็จจากการใช้นวัตกรรมดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยต้องการติดตามผลว่า นวัตกรรม การอ่านภาษาอังกฤษนี้สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้แตกต่างกันในแต่ละสังกัดหรือไม่ ผู้ใช้นวัตกรรม การอ่านภาษาอังกฤษมีความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรม การอ่านภาษาอังกฤษหรือไม่ และได้ ข้อมูลในการปรับปรุงคู่มือการใช้นวัตกรรม การอ่านภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

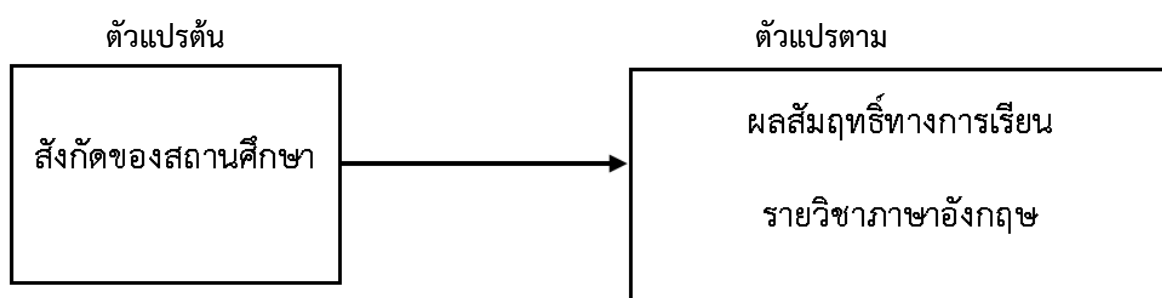
- 1) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการใช้นวัตกรรม การอ่านภาษาอังกฤษ
- 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้นวัตกรรม การอ่านภาษาอังกฤษจำแนกตาม สังกัดโรงเรียน
- 3) เพื่อเสนอข้อมูลในการปรับปรุงคู่มือการใช้นวัตกรรม การอ่านภาษาอังกฤษ

สมมุติฐานการวิจัย

โรงเรียนที่มีสังกัดแตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการใช้นวัตกรรม การอ่านภาษาอังกฤษ แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

ผลการใช้นวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษแบบแจกลูกสะกดคำเทียบเสียงแบบ Phonics โดยใช้สีเป็นตัวกำหนด ผู้วิจัยศึกษาทฤษฎีการประเมินนวัตกรรมการศึกษาของนักวิชาการ 4 ท่าน คือ Kulpawee SamanThong and Thepnarintra Praphanphat (2015), Jitraporn Chunggis (2016), Kanjana Dongsongkram et al.(2017) and Boonsri Prommapun and Thitikorn Yawichai Jarueksil (2020) เพื่อสังเคราะห์เป็นหัวข้อในการประเมินนวัตกรรมการศึกษา ซึ่งมีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านรูปเล่ม 2) ด้านเนื้อหา และ 3) ด้านการนำไปใช้ และมีการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาอังกฤษจำแนกตามสังกัดของสถานศึกษาที่นำนวัตกรรมไปใช้ ซึ่งประกอบด้วย 1) โรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล 2)โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 3)โรงเรียนขยายโอกาส 4) โรงเรียนสังกัดการปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และ 5)โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน ทำให้ได้กรอบแนวคิดในการวิจัยตามภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของโรงเรียนที่นำนวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษไปใช้ จำนวน 9,815 คน ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ของโรงเรียนที่นำนวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษไปใช้ ประจำปีการศึกษา 2565 จำนวน 375 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิชนิดไม่มีสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสอบถาม สร้างตามแนวคิดของ Kulpawee SamanThong and Thepnarintra Praphanphat (2015), Jitraporn Chunggis (2016), Kanjana Dongsongkram et al. (2017) และ Boonsri Prommapun and Thitikorn Yawichai Jarueksil (2020) ผลการหาค่า IOC = อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และ ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองในเดือน ธันวาคม 2565 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง คือ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาความพึงพอใจในการใช้วัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ พบว่า ความพึงพอใจในการใช้วัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.17) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ คือ ด้านรูปเล่ม ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.22) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.18) รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความพึงพอใจในการใช้วัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ

ความพึงพอใจ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.ด้านรูปเล่ม	4.72	0.22	มากที่สุด
2.ด้านเนื้อหา	4.69	0.18	มากที่สุด
3.ด้านการนำไปใช้	4.70	0.19	มากที่สุด
รวม	4.70	0.17	มากที่สุด

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้วัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษจำแนกตามสังกัดโรงเรียน พบว่า โรงเรียนที่มีสังกัดแตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้วัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อทำการเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า โรงเรียนสังกัดการปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่า โรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล, โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โรงเรียนขยายโอกาส และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีค่าเท่ากับ 3.347, 11.624, 3.536 และ 5.463 คะแนนตามลำดับ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีค่าเท่ากับ 6.161 คะแนน ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ยอมรับสมมติฐาน รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการใช้การอ่านภาษาอังกฤษจำแนกตามสังกัดโรงเรียน

สังกัดของโรงเรียนประถมศึกษา	$\bar{X}$	SD.	ความแปรปรวน	df	MS	F	Sig	Post Hoc
1.โรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล	50.15	7.63	ระหว่างกลุ่ม	4	1382.96	40.17**	.000	4 > 1,2,3,5
2.โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน	41.88	5.20	ภายใน	370	34.42			5 > 2
3.โรงเรียนขยายโอกาส	49.96	2.91	รวม	374				
4.โรงเรียนสังกัดการปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)	53.50	6.21						
5.โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน	48.04	6.99						

หมายเหตุ : ** $p \leq .01$

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ข้อมูลในการปรับปรุงคู่มือการใช้งานวัตรกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ พบว่า มีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวัตรกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านรูปเล่มให้มีการเพิ่มความแข็งแรงของรูปเล่ม 2) ด้านเนื้อหา ให้เพิ่มคำศัพท์บางคำที่นอกเหนือจากคำศัพท์ในบัญชีพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่ออกเสียงไม่ตรงตามตัวสะกด เพื่อให้โรงเรียนในกลุ่มสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.)ได้ยกระดับความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น และ 3) ด้านการนำไปใช้ เสนอให้ต่อยอดนวัตกรรมจากเดิมที่เป็นแบบรูปเล่ม เป็นคลิปสอนการอ่าน เป็น Application และควรจัดทำเป็นแผนการสอนเป็นรายหน่วยเพิ่มขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญดังนี้

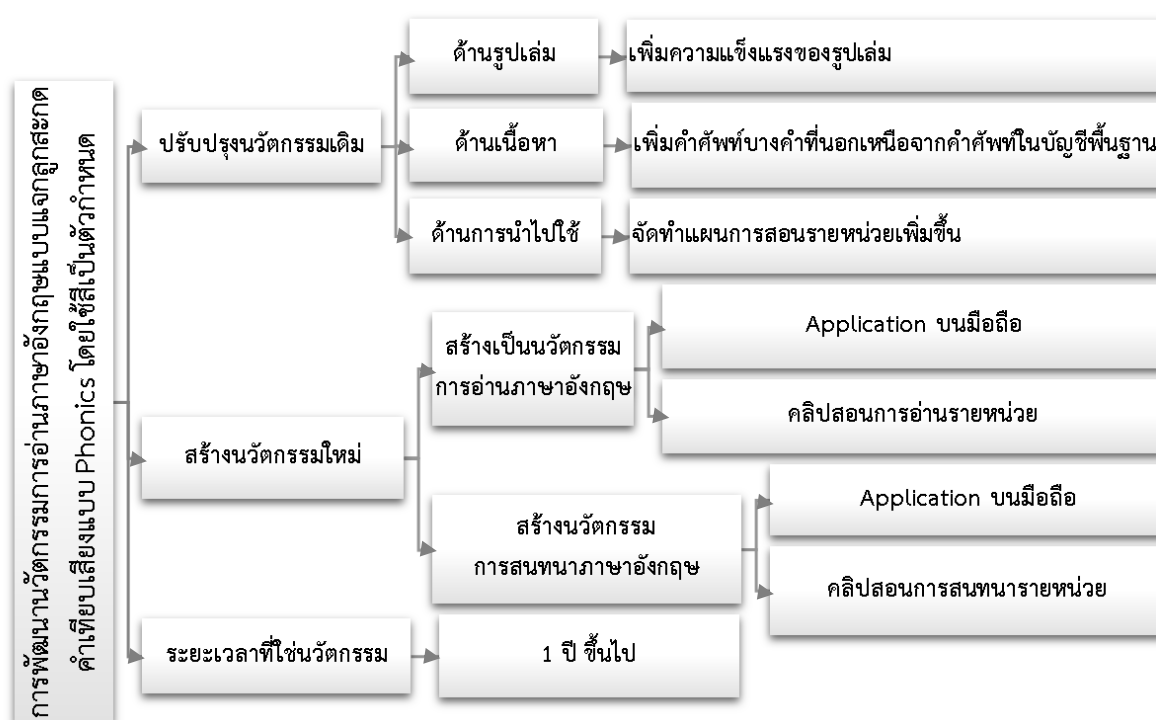
1. ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจในการใช้วัตรกรรมการอ่านภาษาอังกฤษในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะว่าทางโรงเรียนบ้านหนองแก มีการสร้างวัตรกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ โดยมีการสร้างนวัตกรรมด้านรูปเล่มที่ประกอบด้วย การใช้ภาพที่สื่อความหมายได้ชัดเจน ตามแนวคิด Kanjana Dongsongkram et al. (2017) ภาพที่ใช้ประกอบมีความเหมาะสมกับผู้เรียน ตามแนวคิดของ Boonsri Prommapun and Thitikorn Yawichai Jarueksil (2020) ขนาดตัวอักษรที่มีความคมชัด และมีสีสวยงามตามแนวคิดของ Kulpawee SamanThong and Thepnarintra Praphanphat (2015) ด้านการเนื้อหาประกอบด้วย เนื้อหาสาระมีความถูกต้อง มีการเรียงลำดับจากง่ายไปหายาก และมีความต่อเนื่อง ตามแนวคิดของ Kulpawee SamanThong and Thepnarintra Praphanphat (2015) และ Boonsri Prommapun and Thitikorn Yawichai Jarueksil (2020) และด้านการนำไปใช้ ประกอบด้วย ผู้เรียนสามารถทบทวนความรู้ได้ด้วยตนเอง ตามแนวคิด Jittraporn Chunggis (2016) ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ได้อย่างอิสระและเป็นกลุ่มได้ ตามแนวคิดของ Kanjana Dongsongkram et al. (2017) และสื่อนวัตกรรมใช้เป็นแหล่งอ้างอิงได้ตามแนวคิดของ Kulpawee SamanThong (2015) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Juthapon Punatoong (2014) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสะกดคำ (orthography) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนชุมชนบ้านตูมวิทยาการ ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนอ่านสะกดคำโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่มีสังกัดแตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการใช้วัตรกรรมการอ่านภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 โดยโรงเรียนสังกัดการปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่า โรงเรียนประถมศึกษาของรัฐบาล, โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, โรงเรียนขยายโอกาส และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีค่าเท่ากับ 3.347, 11.624, 3.536 และ 5.463 คะแนนตามลำดับ และโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากกว่า โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีค่าเท่ากับ 6.161 คะแนน อาจเป็นเพราะ โรงเรียนในสังกัดการปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) มีระยะเวลาที่นานวัตรกรรม ไปใช้ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป มากกว่ากลุ่มโรงเรียนในสังกัดอื่น จึงทำให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด และโรงเรียนที่นานวัตรกรรม ไปใช้งานทุกสังกัด มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนผลการทดสอบระดับชาติ (O-NET) แสดงว่า นวัตกรรม ช่วยให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ภาษาอังกฤษได้ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ Panaswee Huanjit and Anusit Phankla (2019) ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการเขียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนคำศัพท์พื้นฐานภาษาอังกฤษ

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการเขียนคำศัพท์ ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนคำศัพท์พื้นฐานภาษาอังกฤษ มีผลการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.85 คะแนน และ 23.15 คะแนน ตามลำดับและเมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่าคะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลการวิเคราะห์แบบประเมินความพึงพอใจ ที่มีต่อการใช้แบบฝึกการเขียนคำศัพท์พื้นฐานภาษาอังกฤษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

สรุปองค์ความรู้

จากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อพัฒนานวัตกรรมกรอ่านภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสามารถดำเนินการได้ 3 รูปแบบ คือ 1) ปรับปรุงนวัตกรรมฉบับเดิม ซึ่งมีข้อปรับปรุงทั้งหมด 3 ด้านคือ 1.1 ด้านรูปเล่ม ควรเพิ่มความแข็งแรงของรูปเล่ม 1.2 ด้านเนื้อหา ควรเพิ่มคำศัพท์บางคำที่นอกเหนือจากคำศัพท์ในบัญชีพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) ที่ออกเสียงไม่ตรงตามตัวสะกด เพื่อให้โรงเรียนในกลุ่มสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) ได้ยกระดับความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษเพิ่มมากขึ้น และ 1.3 ด้านการนำไปใช้ ควรจัดทำเป็นแผนการสอนเป็นรายหน่วยเพิ่มขึ้น 2) สร้างนวัตกรรมฉบับใหม่ ซึ่งประกอบด้วย 2 รูปแบบ คือ 1. สร้างเป็นนวัตกรรมกรอ่านภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบาย Thailand 4.0 และสอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมี 2 รูปแบบคือ 1.1 สร้างเป็น Application บนมือถือ และ 1.2 สร้างคลิปนวัตกรรมกรอ่านรายหน่วย และ 2. สร้างนวัตกรรมกรสนทนาภาษาอังกฤษ โดยใช้คำศัพท์พื้นฐานจากนวัตกรรมกรอ่านภาษาอังกฤษแบบแจกลูกสะกดคำเทียบเสียงแบบ Phonics โดยใช้สีเป็นตัวกำหนดมาสร้างเป็นบทสนทนา ซึ่งมี 2 รูปแบบคือ 2.1 สร้างเป็น Application บนมือถือ และ 2.2 สร้างเป็นคลิปสอนการสนทนายาหน่วย และ 3) ระยะเวลาที่ใช้ในนวัตกรรมให้เกิดประสิทธิภาพคือต้องใช้เวลา 1 ปี ขึ้นไป ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การพัฒนานวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษแบบแจกลูกสะกด คำเทียบเสียงแบบ Phonics โดยใช้สีเป็นตัวกำหนด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการใช้วัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ

1) ด้านรูปเล่ม ให้มีการเพิ่มความแข็งแรงของรูปเล่ม อาจเป็นเพราะรูปเล่มของนวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ มีการเข้าเล่มแบบสันกาว จึงทำให้เอกสารมักหลุดจากสันหนังสือในเวลาที่นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาใช้งาน จึงควรมีการเพิ่มความแข็งแรงของรูปเล่ม

2) ด้านเนื้อหา ให้เพิ่มคำศัพท์บางคำที่นอกเหนือจากคำศัพท์ในบัญชีพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) ที่ออกเสียงไม่ตรงตามตัวสะกด ตามข้อเสนอของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน อีกทั้งเป็นการยกระดับความรู้ด้านคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนในโรงเรียนในกลุ่มสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(สพฐ.) เพิ่มมากขึ้น

3) ด้านการนำไปใช้ เสนอให้ต่อยอดนวัตกรรมจากเดิมที่เป็นแบบรูปเล่ม เป็นคลิปสอนการอ่านเป็น Application เพื่อเป็นการตอบสนองนโยบาย Thailand 4.0 และสอดคล้องกับการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งให้มีการจัดทำเป็นแผนการสอนเป็นรายหน่วยเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นการช่วยให้ครูผู้สอนที่ไม่ใช่ครูวิชาเอกภาษาอังกฤษ สามารถใช้เป็นเอกสารประกอบการสอนในแต่ละชั่วโมงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เป็นข้อมูลประกอบแนวทางในการวางแผน การปรับปรุงและพัฒนาวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษให้สามารถใช้งานได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1) การพัฒนานวัตกรรมการสอนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาบนApplication

2) การสร้างนวัตกรรมการสนทนาภาษาอังกฤษ ในระดับชั้นประถมศึกษา โดยใช้คำศัพท์จากนวัตกรรมการอ่านภาษาอังกฤษ

Reference

- Ministry of Education. (2008). *Indicators and the core learning subject group. Foreign languages according to the basic education core curriculum, 2008*. Bangkok: Bureau of Academic Affairs and Educational Standards.
- Ministry of Education. (2014). *Guidelines according to the announcement of the Ministry of Education. teaching and learning reform policy English. Office of the Basic Education Commission*. Bangkok: CHAMCHUREE PRODUCTS.
- SamanThong, K. and Praphanphat, T. (2015). Evaluating Teaching Academic Society and Economy. *Arts and Culture Journal of the Lower Moon*. 10 (1) 22-30.
- Dongsongkram, K., Arreerard, W. and Arreerard, T., (2017). Developing Handbook about the Application of RMU MOOC Information Technology for Project-Based Learning. *Journal of Innovation Technology Management Rajabhat Maha Sarakham University*. 4(2) 67-74.
- Punatoong, J. (2015). The Development of English Reading Comprehension Ability By Using Orthography : Case Study Grade 4th Students Chumchonbantoomwitthayakan School. *Journal of Innovation Technology Management Rajabhat Maha Sarakham University*. 12(1) 137-145.
- Chunggis, J. (2016). *The Development of Instructional Video on Physical Examinationin Health Assessment Course Based on Flipped Classroom Concept*. Thesis for the Master of Educational Technology and Communication Faculty of Technical Education Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
- Chunggis, J. (2016). *The Development of Instructional Video on Physical Examinationin Health Assessment Course Based on Flipped Classroom Concept*. Thesis for the Master of Educational Technology and Communication Faculty of Technical Education Rajamangala University of Technology Thanyaburi.
- Prommapun, B. and Yawichai Jarueksil T. (2020). Quality Evaluation of Evaluatio of Electronic Media Developed Teaching English, Science, and Mathematics Courses in Schools Participating in World Class Standard Program. *Social Science Journal of Prachachuen Research Network*. 2(1) 28-38.
- Huanjit, P. and Panklam, A.. (2019). The development of English Writing Skill Using Exercises of Vocabularies for Grade 2 Students. *Proceeding The second National Conference on Education 2019*. 176-186.
- Bannongkae School. (2021). *Ban Nong Kae School Educational Quality Development Report*. Unpublished.
- Atikhomkulchai ,S. (2011). The development of selective courses on science project in local product for sixth students. *Veridian E-Journal*. .5 (1) 412-437.

Sayler, A., & Lewis, L. (1981). *Planning curriculum for school*. New York: Holt, Rinehart and Winston.

Office of the education council. (2016). *The National education plan B.E. 2560-2579 (2017-2036)*.

Bangkok : Office of the Education Council, Ministry of Education.

Office of the Basic Education Commission. (2014). *Policy of Learning and Teaching English Reform*.

Bangkok : Office of the Basic Education Commission Ministry of Education. Program Curriculum and Teaching College of Education Dhurakij Pundit University.

รูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง

MODEL LEARNING OF WISDOM ENTREPRENEUR CERAMIC IN LAMPANG PROVINCE

อรรษรัตน์ ตาเมืองมูล¹ และอัจฉรา ศรีพันธ์

Aukarat Tamuangmoon and Atchara Sriphan

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

Email:: Aukaratt59@nu.ac.th¹

Received 30 March 2023; Revised 24 May 2023; Accepted 24 May 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง 2) เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง พื้นที่วิจัย คือ หมู่บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอกะคา จังหวัดลำปาง เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ Qualitative Research โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คน ได้มาจากการการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวคำถามในการสัมภาษณ์

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของกระบวนการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้จะใช้จะถ่ายทอดกระบวนการผลิตเซรามิก ให้กับบุคคลที่ครอบครัวเดียวกันเท่านั้น ขาดการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ยังใช้วิธีการสาธิตและลงมือปฏิบัติจริงเพื่อฝึกความชำนาญ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เห็นกระบวนการผลิตอย่างชัดเจน ซึ่งวิธีการนี้จะทำให้ผู้รับการถ่ายทอดได้ใช้ความคิดของตนเองเพียงอย่างเดียว ผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง โดยการนำวิธีการสืบสานภูมิปัญญาในอดีตมาปรับประยุกต์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน ด้วยรูปแบบการเรียนรู้ EWC Learning Model ภายใต้มิติการสืบสานภูมิปัญญาที่สำคัญ 2 มิติ ได้แก่ มิติการเรียนรู้จากประสบการณ์ และ มิติการถ่ายทอดการเรียนรู้ เพื่อสืบทอด สืบสาน รักษา ต่อยอด และปรับประยุกต์สู่การเสริมสร้างสมรรถนะการเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัลต่อไป

คำสำคัญ: รูปแบบการเรียนรู้, การสืบสานภูมิปัญญา, ผู้ประกอบการเซรามิก

Abstract

This research article The objectives were 1) to study the current state of the process of inheriting the wisdom of community ceramic entrepreneurs in Lampang Province, and 2) to create a learning model for inheriting the wisdom of community ceramic entrepreneurs in Lampang Province. The research area was Sala Village. Meng, Tha Pha Sub-district, Ko Kha District, Lampang Province, was a qualitative research study with 13 key informants obtained by purposive selection. research tools It is an interview question.

The results showed that The current state of the process of inheriting the wisdom of ceramic entrepreneurs Lampang Community The knowledge transfer will be used to convey the ceramic production process. to persons of the same family only Lack of use of modern technology Demonstration and hands-on methods are also used to practice proficiency. to achieve learning that sees the production process This method allows the recipient to use their ideas alone. The researcher, therefore, developed a learning model for the continuation of the wisdom of community ceramic entrepreneurs in Lampang Province. By bringing the methods of inheriting the wisdom of the past to adapt to keep up with the changes of the modern world. with the learning model, EWC Learning Model under the continuation dimension Two important dimensions of wisdom are learning from experience and learning transfer dimension for inheriting, continuation, preservation, development, and adaptation. To strengthen entrepreneurship in the digital age

Keywords: learning style, Continuation of wisdom, Ceramic entrepreneurship

บทนำ

ภูมิปัญญาไทยหรือภูมิปัญญาชาวบ้าน ถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชน ทั้งทางสังคมและเศรษฐกิจ เนื่องจากภูมิปัญญาชาวบ้านเกิดขึ้นจากความรอบรู้ ประสบการณ์ แนวคิดที่สังคม หรือชุมชนได้ถ่ายทอดสืบสานต่อกันมา ด้วยคนไทยแต่โบราณมีภูมิปัญญาฉลาดล้ำลึกในการประดิษฐ์คิดค้น สร้างสรรค์เพื่อใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อม เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นเพื่อการดำรงชีวิตอย่างสุขกายสบายใจ โดยเฉพาะภูมิปัญญาด้านปัจจัยพื้นฐานแห่งการดำรงชีพ ประกอบด้วยความสามารถในการแสวงหาอาหาร การปลูกสร้างที่อยู่อาศัย การคิดค้นประดิษฐ์สิ่งทอเพื่อการนุ่งห่ม และความรู้ในการบำบัดรักษาโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งช่วยให้สังคมไทยนับแต่อดีตดำรงอยู่ได้อย่างสุขสงบ สืบถึงปัจจุบันภูมิปัญญาเหล่านี้เสริมสร้างคุณลักษณะแก่สังคมไทย ให้รู้จักการผ่อนสั้นผ่อนยาว ผ่อนหนักให้เป็นเบา ผ่อนร้ายให้กลายเป็นดี มีความมัธยัสถ์อดออม จนเกิดเป็นความมั่นคงในทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจ แบบพึ่งพาตนเองได้ในลักษณะแบบพอมีพอกิน และสามารถนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ในการพัฒนาประเทศได้อย่างคุ้มค่า (Thailand Science Park, 2001)

เซรามิกของจังหวัดลำปาง เป็นเครื่องปั้นเซรามิกที่มีคุณภาพดีและมีประวัติอันยาวนาน โดยนำดินขาวซึ่งเหมาะแก่การทำเครื่องปั้นเซรามิกผลิตภัณฑ์เซรามิกที่ผลิตจากดินที่นี้จึงมีคุณภาพสูง มาปั้นขึ้นรูปซึ่งจุดเริ่มต้นของอุตสาหกรรมเซรามิกลำปางนั้น เริ่มจากนายชิมหุยขาวจีนเมืองไท่ปู้ซึ่งเป็นเมืองที่มีชื่อเสียงทางด้านการผลิตถ้วยชาม ค้นหาแหล่งดินขาวเพื่อเอามาทดลองทำถ้วยชาม จนกระทั่งในราวปี พ.ศ. 2498 – พ.ศ.2499 ได้พบแหล่งดินขาวที่บ้านปางค่า อำเภอแจ้ห่ม จึงได้เริ่มทดลองผลิตเครื่องปั้นเซรามิก ตั้งแต่นั้นมาเซรามิกลำปางจึงได้มีการพัฒนาเรื่อยมา จนถึงปัจจุบันเซรามิกลำปางเป็นสัญลักษณ์ไก่เพราะเดิมนั้นในยุคสมัยหนึ่งจังหวัดลำปางได้ชื่อว่าเมือง กุกกูนคร ซึ่งแปลว่าไก่ขาว เซรามิกลำปางในยุคแรก ๆ จึงนิยมวาดลวดลายไก่ลงไปผลิตภัณฑ์ จนกลายเป็นสัญลักษณ์ถ้วยชามไก่ของเมืองลำปางจวบจนทุกวันนี้ (Ceramic S.T.C. ,2023) กระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นการปั้นเซรามิก บ้านศาลาเม็ง ตำบลท่าผา อำเภอ เกาะคา จังหวัดลำปาง ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษหรือในครอบครัว และการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ โดยผ่าน

กระบวนการเรียนรู้แบบสังเกต ประกอบด้วย 4 กระบวนการหลัก คือ 1) กระบวนการใส่ใจ 2) กระบวนการจำ 3) กระบวนการกระทำ และ 4) กระบวนการจูงใจ เป็นการสนับสนุน ส่งเสริมความเข้มแข็งเศรษฐกิจของชุมชนจึงได้มีแนวทางการพัฒนาส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มการผลิตเซรามิกภายใต้แนวคิด “สืบสานหมู่บ้านท่องเที่ยวเซรามิกเกาะคา” (Panatanont Thienprapakul, 2014, p.2)

จากที่กล่าวมาข้างต้น เซรามิกเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากการผลิตเซรามิกจะใช้วัตถุดิบภายในประเทศเป็นหลัก มีการใช้แรงงานจำนวนมากทำให้เป็นแหล่งสร้างอาชีพของคนในท้องถิ่น และสร้างรายได้มูลค่าสูงจากการส่งออกให้กับประเทศ ผู้วิจัยเกิดความตระหนักและมีความสนใจในการพัฒนา รูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง โดยการศึกษาแบบการเรียนรู้ การอนุรักษ์ และการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ของกลุ่มเครื่องปั้นดินเผา บ้านศาลาเม็ง หมู่ที่ 9 ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ตระหนักถึงคุณค่า และเกิดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของการปั้นเครื่องปั้นดินเผาให้ลูกหลานสืบทอดต่อไป ภายในกระบวนการเรียนรู้รูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง

วัตถุประสงค์การวิจัย

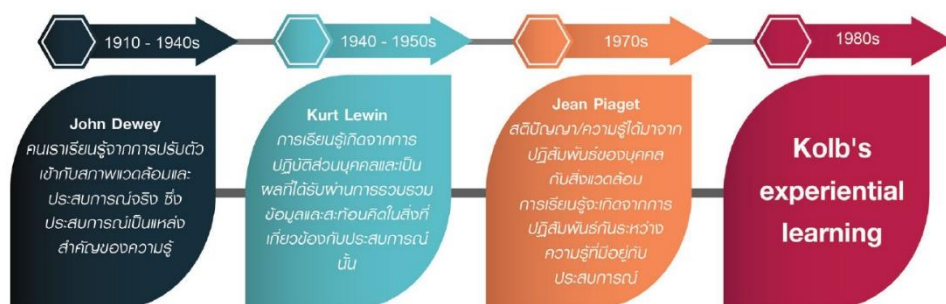
1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชน จังหวัดลำปาง
2. เพื่อสร้างรูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชน จังหวัดลำปาง

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนประมวลเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังต่อไปนี้

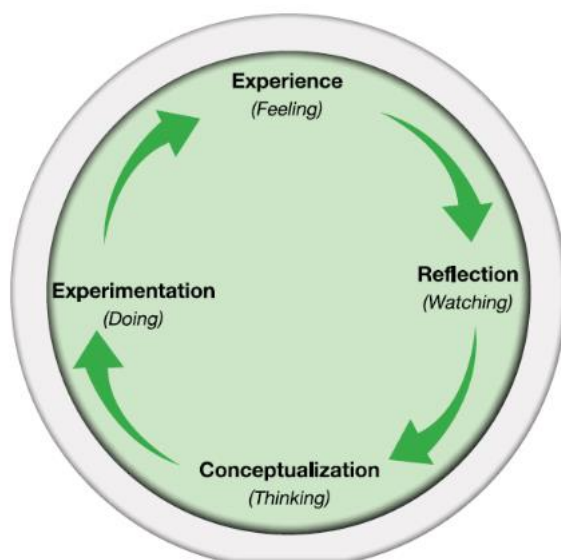
รูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญา

รูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญา หมายถึง แบบจำลองหรือตัวแบบอย่างที่ย่อยและแสดงหรืออธิบายปรากฏการณ์ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เป็นสิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากหลักปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด และความเชื่อที่เกี่ยวข้องที่ชี้แนะแนวทาง วิธีการ และสามารถนำแนวคิดที่ได้มาพัฒนารูปแบบนี้ได้มาจากการแนวคิดที่มีความสัมพันธ์กันสมเหตุสมผลและอ้างอิงได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้เข้าใจชัดเจนมากขึ้น ต้องมีความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างในการสร้างรูปแบบนำ เอาข้อมูลที่จัดเก็บมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เพื่อกำหนดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของรูปแบบ กำหนดโครงสร้าง และข้อเสนอของรูปแบบอย่างชัดเจน เพื่อนำ ไปสู่ผลสรุปเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ได้อย่างชัดเจน ภายใต้ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ (experiential learning theory) มีรากฐานแนวคิดมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของนักวิชาการ ได้แก่ (Kolb, 1984)

ภาพที่ 1 ทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ John Dewey, Kurt Lewin และ Jean Piaget

โดยปกติแล้วการเรียนรู้จากประสบการณ์จะเกิดขึ้นโดยไม่รู้ตัว หากเราต้องการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เราได้รับผ่านเหตุการณ์ใดๆ ต้องวางแผนพัฒนาการเรียนรู้ขึ้นเพื่อที่จะได้เรียนรู้อย่างแท้จริง การเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb แบ่งเป็น 4 รูปแบบ ดังนี้

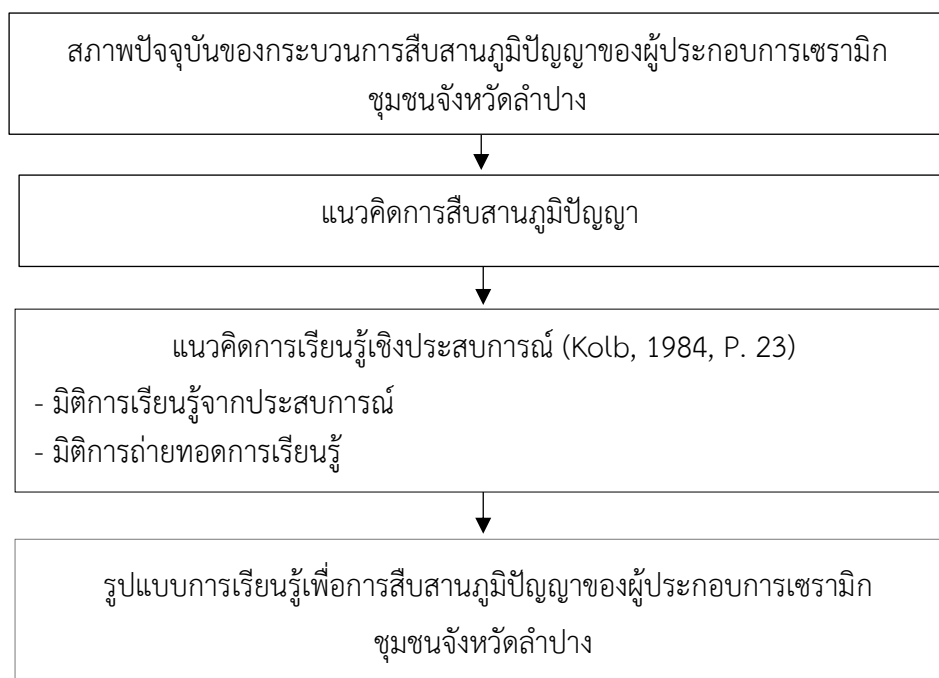

ภาพที่ 2 Kolb's learning cycle

ผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง

ผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง บ้านศาลาเม็ง หมู่ที่ 9 ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง เป็นหมู่บ้านที่ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานการพัฒนาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนและชุมชนให้เข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้ ประกอบกับนโยบายการพัฒนาท้องถิ่นของผู้บริหารเทศบาลท่าผาที่ได้มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีประชาชนดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและมีการจัดโครงการฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้ พร้อมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตพื้นบ้านและศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านทำให้ชุมชนมีรายได้หมุนเวียน อาจกล่าวได้ว่าบ้านศาลาเม็ง หมู่ที่ 9 ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง เป็นชุมชนที่เห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นเครื่องปั้นดินเผา ที่มีศักยภาพเชิงพื้นที่ด้วยความพร้อมในด้านแหล่งวัตถุดิบสำคัญในการผลิตเซรามิกและแรงงานมีฝีมือในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์เซรามิกเป็นจำนวนมาก จนเกิดผลิตภัณฑ์ที่มีจุดเด่น ของจังหวัด จนเป็นที่จดจำและเลื่องลืออย่าง “ซามตราโก” ที่ได้ขึ้นทะเบียน สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indications : GI) ด้วยลักษณะเฉพาะถิ่นที่โดดเด่นทั้งกระบวนการผลิตและลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดลำปาง ซึ่งที่อื่นไม่สามารถเลียนแบบได้ คณะกรรมการศูนย์ศาลาเม็งจึงมีแนวทางในการจัดทำในด้านการพัฒนาหมู่บ้านอุตสาหกรรมเชิงสร้างสรรค์ ด้วยการนำเอาอัตลักษณ์ของชุมชนดั้งเดิม ที่รวมภูมิปัญญาท้องถิ่นและวิถีวัฒนธรรมชุมชน สรรค์สร้างออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ผสมผสานกับแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่มีอยู่ ยกกระดับไปสู่แหล่งท่องเที่ยวใหม่เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวและใช้ผลิตภัณฑ์ภายในชุมชนต่างกันไป (Sala Meng Center Committee,

2021) จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ผู้วิจัยได้นำเสนอกรอบแนวคิดของงานวิจัยเรื่องรูปแบบการเรียนรู้เพื่อสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชน จังหวัดลำปาง ดังนี้

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จึงใช้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ตามวัตถุประสงค์การวิจัย จึงกำหนดวิธีการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเก็บข้อมูลสภาพปัจจุบันของกระบวนการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชน จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แนวคำถามในการสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยแบบบันทึกภาคสนาม (Field note) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 13 คน ประกอบด้วย

กลุ่มที่ 1 ผู้ประกอบการเซรามิกชุมชน หมู่บ้านศาลาเม็ง อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง จำนวน 8 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้สนับสนุนจากเทศบาลตำบลท่าผา อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง จำนวน 1 คน

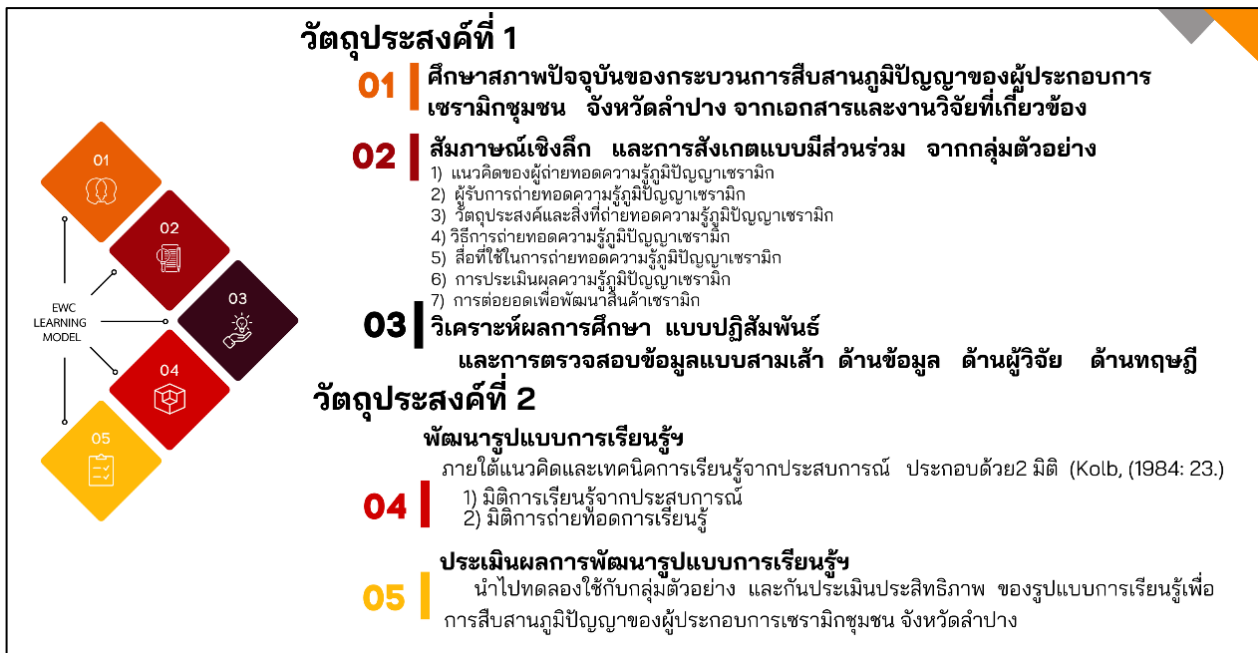
กลุ่มที่ 3 สำนักวัฒนธรรม จังหวัดลำปางกลุ่มที่ จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 4 ศูนย์อุตสาหกรรมเซรามิก จังหวัดลำปาง จำนวน 3 คน

นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยถ้อยคำ การบรรยาย ซึ่งจะเป็นส่วนหลักกับการนำเสนอด้วยภาพ ซึ่งเป็นส่วนเสริมให้การนำเสนอคมชัดและน่าสนใจจากข้อมูลแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง โดยนำผลการศึกษาจากวัตถุประสงค์ที่ 1 มาเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบภายใต้แนวคิดและเทคนิคการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Theory: ELT) ประกอบด้วย 2 มิติ ดังนี้ (Kolb, (1984,P. 23) มิติที่ 1 มิติการเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning Cycle: ELC) มิติที่ 2 มิติการถ่ายทอดการเรียนรู้ (Kolb's learning styles) และนำรูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิ

ปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง ไปจัดอภิปรายกลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเพื่อรับรองรูปแบบที่พัฒนาขึ้น สามารถสรุปเป็นขั้นตอนการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 4 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัย เรื่อง รูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง เป็นการวิจัยโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งวิธีดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 วัตถุประสงค์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยมีผลการวิจัยดังนี้

1) ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง ซึ่งได้ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 ผู้ประกอบการเซรามิกชุมชน หมู่บ้านศาลาเม็ง อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง กลุ่มที่ 2 ผู้สนับสนุนจากเทศบาลตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง กลุ่มที่ 3 สำนักวัฒนธรรม จังหวัดลำปาง กลุ่มที่ 4 ศูนย์อุตสาหกรรมเซรามิก จังหวัดลำปาง ในการสะท้อนผลสภาพปัจจุบันของกระบวนการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง พบว่า กระบวนการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง ใช้กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ 8 ปัจจัย ดังนี้ ปัจจัยที่ 1 ด้านพื้นที่ : พื้นที่ในการผลิตเซรามิกจะใช้บริเวณบ้านในการจัดตั้งโรงงาน โดยใช้พื้นที่ที่ว่างของบ้านทำโรงงาน ปัจจัยที่ 2 ด้านข้อมูล : ผู้ถ่ายทอดความรู้ก่อนที่จะมาตั้งโรงงานได้เข้าไปเป็นลูกจ้างในโรงงานเซรามิกต่างๆ ที่อยู่ตามตัวเมืองของจังหวัดลำปาง แล้วใช้วิธีการจดจำสอบถามและขอย้ายไปแผนกต่างเพื่อจดจำหรือกลับจดบันทึกไว้ ปัจจัยที่ 3 ด้านองค์ความรู้ : เกิดจากการลงปฏิบัติจริงโดยการไปเป็นลูกจ้างของโรงงานต่างๆ ในตัวเมืองลำปางและจดจำบันทึกสรุพอองค์ความรู้ต่างๆเก็บไว้ ปัจจัยที่ 4 ด้านวิธีการถ่ายทอดถ่ายทอด : ผู้ถ่ายทอดจะถ่ายทอดเฉพาะในครอบครัวให้ลูกให้หลานที่มีความต้องการที่จะทำเซรามิกหรือให้ลูกหลานเป็นเจ้าของ ปัจจัยที่ 5 ด้านผู้รับการถ่ายทอดความรู้ : ผู้รับการถ่ายทอดจะได้ศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริงในโรงงานของตนเอง โดยผู้สอนคือบุคคลใน

ครอบครัวที่ได้ไปทำในโรงงานต่างๆของจังหวัดลำปางมาสาธิตให้เห็นกระบวนการผลิตและให้ผู้รับการสืบสานปฏิบัติตาม ปัจจัยที่ 6 ด้านผลการถ่ายทอดความรู้ : เป็นการสาธิตขั้นตอนต่างๆ จากผู้ถ่ายทอดโดยตรง และให้ผู้รับการสืบสานลงมือฝึกปฏิบัติจริง พร้อมกับบันทึกทำเป็นวิดีโอในแต่ละขั้นตอนของการผลิตเซรามิค ปัจจัยที่ 7 ด้านการสืบสาน : สืบสานผ่านการจดบันทึก จากขั้นตอนการสาธิตและการลงมือปฏิบัติจริงจนเกิดความชำนาญ ปัจจัยที่ 8 ด้านข้อมูลอื่นๆ : ศึกษาเอกสารตำราและสืบค้นข้อมูลจากหน่วยงานที่มีความเกี่ยวข้องในเรื่องการผลิตเซรามิก เข้าร่วมกับหน่วยงานที่ภาครัฐให้การสนับสนุน เช่น หน่วยงานวัฒนธรรม หน่วยงานศูนย์อุตสาหกรรมเซรามิกจังหวัดลำปาง เทศบาลตำบลท่าผา ศูนย์การเรียนรู้ของผู้ประกอบการเซรามิคชุมชนสาระเม็ง อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง และส่งเสริมการจัดงานเซรามิคแฟร์ของจังหวัดลำปาง โดยเอาเซรามิค นำไปสู่การจัดตั้งบริษัทเพื่อหาตลาดส่งออกและให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอุตสาหกรรมของชุมชนหมู่บ้านให้เป็นสินค้า OTOP 1 ผลิตภัณฑ์ 1 ตำบล เพื่อส่งขายในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศ เป็นการสืบสานและต่อยอดภูมิปัญญาเซรามิกต่อไป

2) สร้างรูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสาน ภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิคชุมชนจังหวัดลำปาง จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิคชุมชนจังหวัดลำปาง ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการถ่ายทอดองค์ความรู้ : เริ่มต้นตั้งแต่การให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ ได้ฝึกการสะท้อนคิด และสรุปหลักการเหตุผลจนเกิดเป็นความรู้ใหม่ของตน ซึ่งมีวิธีการถ่ายทอดองค์ความรู้ในขั้นตอนนี้ที่ 1 ดังนี้

2.1) การบอกเล่าบรรยายด้วยวาจา : เป็นวิธีการที่ผู้ถ่ายทอดเป็นฝ่ายบอกเล่า อธิบาย หรือถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์สั่งสมของตนให้แก่ผู้รับการถ่ายทอดในรูปของคำพูดโดยผู้ถ่ายทอดจะต้องเป็นฝ่ายเตรียมเนื้อหาที่จะพูด วิธีนี้ผู้ถ่ายทอดจะมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้ให้ความรู้ ส่วนผู้รับการถ่ายทอดจะเป็นผู้รับฟังและจดจำความรู้หรือบันทึกสาระสำคัญต่าง ๆ ที่ได้รับฟังตามไปด้วย

2.2) การสาธิต : เป็นวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่ผู้ถ่ายทอดแสดงหรือกระทำพร้อมกับการบอก หรือ อธิบายเพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดได้ประสบการณ์ตรงในเชิงรูปธรรม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจวิธีการ ขั้นตอน และสามารถปฏิบัติได้ การสาธิตที่นิยมใช้ในการถ่ายทอดภูมิปัญญา คือ การสาธิตวิธีการและการสาธิตประกอบการบรรยาย

2.3) การปฏิบัติจริง : เป็นวิธีการถ่ายทอดที่ผู้รับการถ่ายทอดลงมือกระทำจริงในสถานการณ์ที่เป็นอยู่จริง โดยผู้ถ่ายทอดเป็นผู้คอยแนะนำ ตรวจสอบและแก้ไข เพื่อให้กระบวนการปฏิบัติถูกต้องตามขั้นตอน และได้ผลงานตามที่ต้องการด้วยวิธีการนี้ผู้รับการถ่ายทอดจะได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ไปทีละเล็กละน้อย

2.4) วิธีถ่ายทอดโดยให้เรียนรู้จากสื่อด้วยตนเอง : เป็นวิธีที่จัดเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ภูมิปัญญาในรูปของสื่อประสมที่ เอื้อต่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจด้วยตนเองมากที่สุด เช่น บทเรียนแบบโปรแกรม ศูนย์การเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

2.5) วิธีถ่ายทอดโดยจัดในรูปของแหล่งเรียนรู้ : เป็นการถ่ายทอดภูมิปัญญาที่จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ในลักษณะต่าง ๆ เช่น พิพิธภัณฑ์ ศูนย์การเรียนรู้ ตลาดนัดภูมิปัญญา เป็นต้น โดยจัดเป็น แหล่งสำหรับการเรียนรู้ ถ่ายทอดภูมิปัญญาที่เปิดกว้างสำหรับทุกคนเข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ตลอดเวลา การถ่ายทอดโดยวิธีนี้อาจรวมถึงการใช้วัสดุสัญลักษณ์ในรูปของตำราต่างๆ ที่บันทึกไว้ด้วย

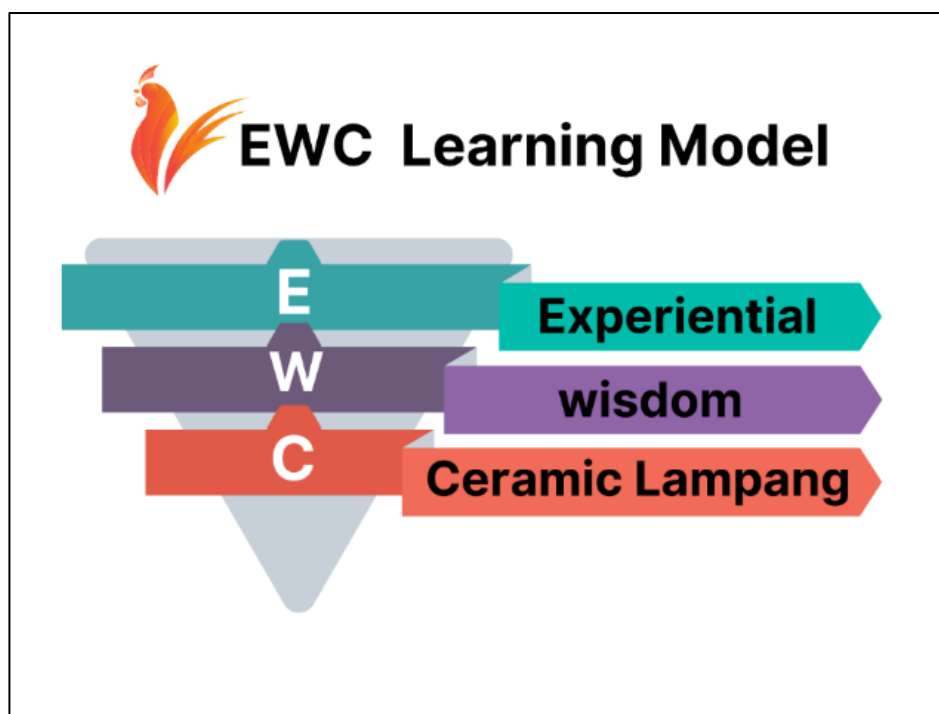
2.6) วิธีถ่ายทอดโดยใช้การแสดงพื้นบ้านเป็นสื่อ : เป็นวิธีที่ใช้การแสดงที่ชาวบ้านนิยมชมชอบเป็นสื่อในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ทางภูมิปัญญา โดยที่ผู้รับการถ่ายทอดจะได้รับความเพลิดเพลินไปพร้อม ๆ กับการเรียนรู้

2.7) วิธีถ่ายทอดภูมิปัญญาโดยบันทึกองค์ความรู้ไว้เป็นลายลักษณ์ เช่น ตำราต่าง ๆ และในรูปแบบของสื่ออื่น ๆ เช่น วิดีทัศน์ในรูปแบบของวีซีดี/ดีวีดี เทปเสียง หรือแผ่นซีดีเสียง รวมถึงเว็บไซต์ เพื่อให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้และสืบสานภูมิปัญญาต่อไป ไม่ให้สูญหาย

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการปรับประยุกต์ : การฝึกการนำเอาความรู้ใหม่ไปลองปฏิบัติอีกครั้ง ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานในการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน ให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนกระบวนการต่างๆ เหล่านี้บ่อยขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น จะเป็นประโยชน์ในการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในระดับ undergraduate, postgraduate และ life long learning ต่อไปในอนาคต

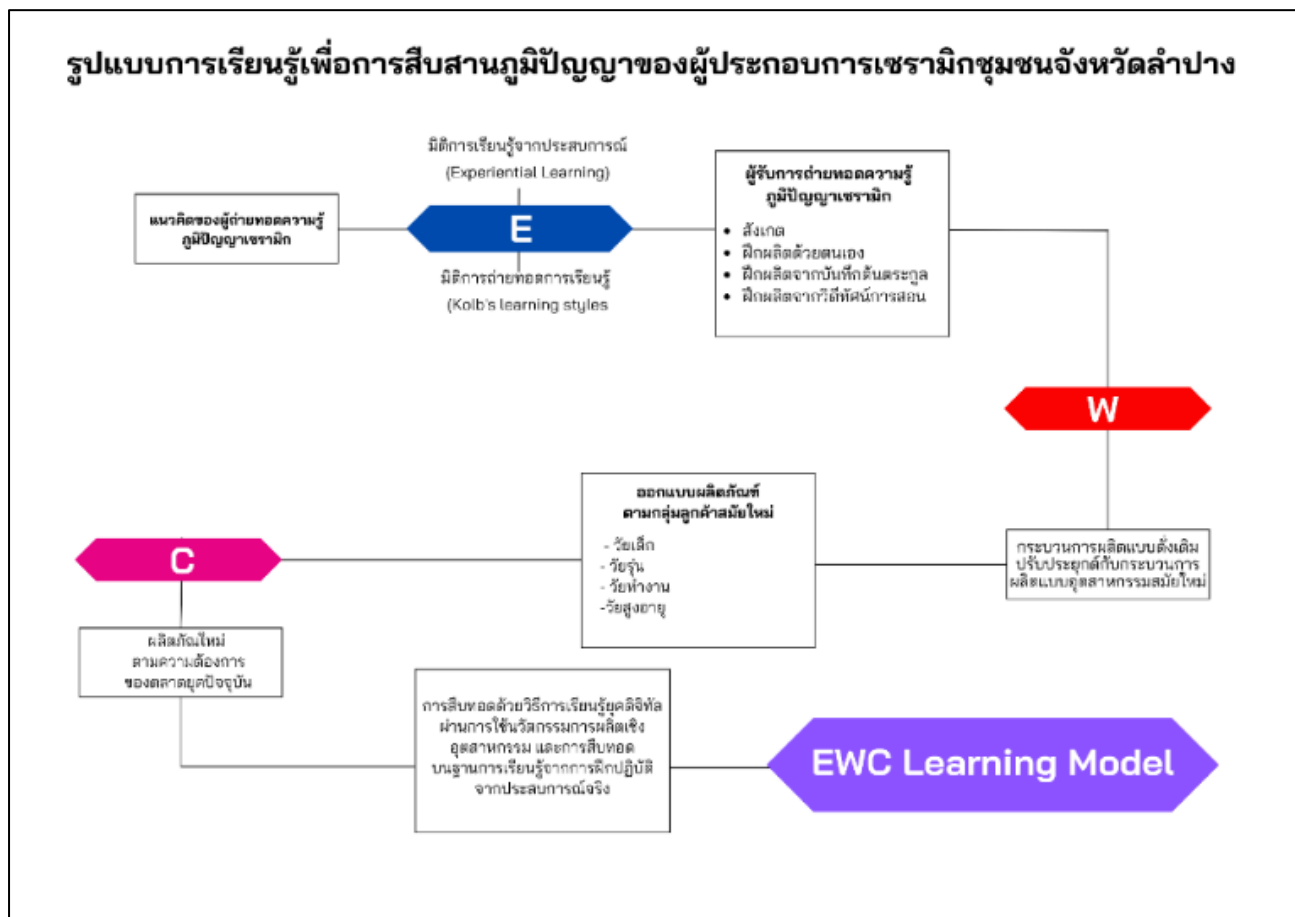
ขั้นตอนที่ 3 ขั้นการสืบทอด : ผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดจะต้องสืบทอดองค์ความรู้ไปจนถึงช่วงเวลาหนึ่งและจะต้องหาผู้สืบสานภูมิปัญญาการทำเซรามิกเหมือนลำปางต่อไป

จากขั้นตอนข้างต้นผู้วิจัยจึงได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชน จังหวัดลำปาง หรือ EWC Learning Model ดังนี้

ภาพที่ 5 รูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชน จังหวัดลำปาง (EWC Learning Model)

จากภาพเป็นกระบวนการที่สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับการเรียนรู้เพื่อสืบทอด สืบสาน รักษา ต่อยอด ปรับประยุกต์ พัฒนาผู้ประกอบการเซรามิกจังหวัดลำปางให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำองค์ความรู้ในอดีตมาพัฒนาร่วมกับองค์ความรู้ของการจัดระเบียบโลกใหม่ ที่ต้องพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีสมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัลเพิ่มขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนการเรียนรู้ดังนี้

ภาพที่ 6 ขั้นตอนการของรูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชน จังหวัดลำปาง (EWC Learning Model)

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของกระบวนการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชน จังหวัดลำปาง จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบันของกระบวนการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชน จังหวัดลำปาง ผู้ถ่ายทอดองค์ความรู้จะใช้พื้นที่ในบ้านของตนเองเป็นพื้นที่การผลิตเซรามิก และในขณะเดียวกันพื้นที่ดังกล่าวจะเป็นพื้นที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้สืบทอด โดยใช้วิธีการจดจำ สอบถาม และฝึกให้ลงมือทำเพื่อให้เกิดการจดจำ ซึ่งผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาการทำเซรามิกจะถ่ายทอดเฉพาะ คนในครอบครัวเท่านั้น และผู้ถ่ายทอดคือบุคคลในครอบครัว สอดคล้องกับ Somluk Pantiboon (2023) กล่าวว่า การฝึกอบรมชาวบ้านที่อยู่ใกล้เคียงและนักเรียนในท้องถิ่นให้เป็นช่างปั้นดินเผาที่มีฝีมือคือการรับใช้ผู้คนและสังคมเป็นการช่วยสังคมส่วนหนึ่ง เพื่อให้เกิดการพัฒนาต่อยอด สอดคล้องกับ Watchara Wachirapattarakul (2016) กล่าวว่า การพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้มีความหลากหลาย สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในงานต่างๆ และให้คงความเป็นเอกลักษณ์ของเครื่องเคลือบดินเผาอย่างลงตัว คุณลักษณะพิเศษที่เป็นลักษณะเฉพาะของการสร้างสรรค์ที่โดดเด่นและเห็นได้อย่างชัดเจน ลักษณะรูปแบบของผลงาน ไม่มีขีดจำกัดในด้านรูปร่าง รูปทรง และเทคนิคในการตกแต่ง สามารถออกแบบและสร้างสรรค์ผลงานได้อย่างหลากหลายตามจินตนาการอย่างเสรีตามวัตถุประสงค์ ที่ต้องการแต่ยังคงยึดหลักการออกแบบตามแนวคิดและแรงบันดาลใจจากเครื่องเคลือบดินเผา และสอดคล้องกับ Peera Manatat (1999) กล่าวว่า พัฒนาการทางประวัติศาสตร์ เอกลักษณ์และภูมิปัญญาจังหวัดลำปางไว้ว่า ภูมิศาสตร์ สิ่งแวดล้อม

พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์ มรดกทางธรรมชาติวัฒนธรรม ภูมิปัญญาเทคโนโลยี เป็นหลักฐานอ้างอิงของผู้ที่สนใจศึกษา และเป็น การกระตุ้นให้ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาของ บรรพบุรุษ และมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในพื้นฐาน ทางวัฒนธรรมของตนเองอันจะส่งผลไปสู่การอนุรักษ์ เสริมและเผยแพร่ วัฒนธรรมที่งดงามให้คงอยู่สืบไป

ผลการสร้างรูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเชรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง เป็นกระบวนการที่สร้างขึ้นเพื่อสืบทอดภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเชรามิกชุมชนจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับการเรียนรู้เพื่อสืบทอด สืบสาน รักษา ต่อยอด ปรับประยุกต์ พัฒนาผู้ประกอบการเชรามิกจังหวัดลำปางให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการนำองค์ความรู้ในอดีตมาพัฒนาร่วมกับองค์ความรู้ของการจัดระเบียบโลกใหม่ ที่ต้องพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีสมรรถนะของการเป็นผู้ประกอบการในยุคดิจิทัลเพิ่มขึ้น ภายใต้การเรียนรู้จากประสบการณ์ ด้วยรูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเชรามิกชุมชน จังหวัดลำปาง (EWC Learning Model) โดยการนำความรู้ ความคิดด้านการผลิตเชรามิก ที่สืบทอดมาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ตามวิถีของตลาดทางธุรกิจเชรามิก ภายใต้ มิติการสืบสานภูมิปัญญาที่สำคัญ 2 มิติ มิติการเรียนรู้จากประสบการณ์ และ มิติการถ่ายทอดการเรียนรู้ของผู้ประกอบการเชรามิกชุมชนจังหวัด บ้านศาลาเม้ง หมู่ที่ 9 ตำบลท่าผา อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง สอดคล้องกับ Ratchaphon Patchapibul (1995) กล่าวว่า กระบวนการถ่ายทอดวัฒนธรรม ถ่ายทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน มีการพูดคุย แลกเปลี่ยนกันระหว่างผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอด ทำให้ผู้ให้สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงไว้ได้ อีกด้านหนึ่ง ผู้เกี่ยวข้องในกระบวนการถ่ายทอด ได้แก่ พ่อแม่ และญาติพี่น้องที่มีความรู้เป็นผู้ให้การถ่ายทอดต่อบุตรหลาน สอดคล้องกับ Watchara Wachirapattarakul (2016) กล่าวว่า การสร้างสรรค์ผลงานของที่ระลึกเชรามิก รูปแบบใหม่ที่มีคุณค่าทางความงามและสุนทรียศาสตร์รวมไปถึงประโยชน์ใช้สอยได้อย่างครบถ้วนและเป็นจุดเริ่มต้น ที่น่าสนใจหากมีการพัฒนางานวิจัยอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลในเชิงพาณิชย์ได้ในอนาคตต่อไป และสอดคล้องกับ Rasamee Choosongdet (2010) กล่าวว่า การจัดการมรดกทางวัฒนธรรม อย่างยั่งยืนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน บนพื้นฐานความสัมพันธ์กับชาวบ้าน ผู้นำชุมชน และผู้นำศาสนา เป็นกลไกสำคัญในการทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของชุมชน

จากผลการวิจัยข้างต้นก่อให้เกิดองค์ความรู้จากการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ฯ ที่สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ ซึ่งเป็นแบบอย่างที่ดีส่งเสริมการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเชรามิกชุมชน จังหวัดลำปาง เป็นรูปแบบที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดทฤษฎี เพื่อใช้เป็นแนวทางการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดรูปแบบการเรียนรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเชรามิกชุมชน จังหวัดลำปาง (EWC Learning Model) ที่สามารถนำไปพัฒนาและต่อยอดกระบวนการสืบสาน สืบทอด และต่อยอดสินค้าเชรามิกในอนาคตต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ผู้ประกอบการธุรกิจเชรามิกชุมชนได้รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาการผลิตเชรามิก จังหวัดลำปาง สามารถนำรูปแบบการถ่ายทอดความรู้ที่ได้ไปพัฒนาแนวทางในการพัฒนาสินค้าภูมิปัญญาที่สามารถปรับตัวให้ดำรงอยู่ได้ท่ามกลางบริบทการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2) ผู้ประกอบการธุรกิจเซรามิกชุมชน นำความรู้ที่ได้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขันสู่การพัฒนาสินค้าภูมิปัญญาของผู้ประกอบการเซรามิกชุมชน จังหวัดลำปาง ได้อย่างยั่งยืน ผ่านการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดในยุคดิจิทัล กับการพัฒนาสินค้าภูมิปัญญาในการพัฒนาระดับธุรกิจสู่ตลาดส่งออก

3) หน่วยงานต่างๆในจังหวัดลำปาง สามารถนำรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อการสืบสานภูมิปัญญาการผลิตเซรามิก จังหวัดลำปาง ไปเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เซรามิกชุมชนให้มีกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1) สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ด้านต่างๆ ให้กับหน่วยงานการศึกษาในระบบ เพื่อการสืบทอดภูมิปัญญาเซรามิกต่อไป

2) สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ให้กับศึกษานอกระบบ เพื่อสร้างกรอบการเรียนรู้การสืบทอดภูมิปัญญาเซรามิก ให้กับผู้เรียนได้นำความรู้ไปพัฒนาตนเองสู่การต่อยอดในอนาคตต่อไป

3) สามารถนำไปเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ สำหรับการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนรู้เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาด้านต่างๆต่อไป

References

- Ceramic S.T.C. (2023). *History of ceramics*. Lampang: Ceramic S.T.C.
- Kolb, D.A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall.
- Thienprapakul, P. (2014). *The transmission of local wisdom. pottery molding youth, Ban Sala Meng, Village No. 9, Tha Pha Sub-district, Ko Kha District, Lampang Province and schools Mae Phrik Witthaya*. Khon Kaen : Khon Kaen University.
- Manatat, P. (1999). *Culture, historical development, identity and wisdom. and clay texture, cast in decorative industrial style*. Buriram : Buriram Rajabhat University.
- Patpiboon, R. (1995). *The process of transferring weaving culture. of the Thai Song Dam people*. Chiang Mai : Chiang Mai University.
- Choosongdet, R. (2010). *Sustainable Search and Management of Cultural Heritage in Pai-Pang Mapha- District. Khun Yuam, Mae Hong Son Province, Phase 3*. Bangkok: Office of the Promotion Committee Science, Research and Innovation (TSRI).
- Pantiboon, S. (2023). *Sculpture to the art of living*. Chiang Rai : LOCATION & CONTACT.
- Sala Meng Center Committee (2021). *Guidelines for the development of industrial villages.creative*. Lampang : Sala Meng Center Committee.
- Science Park, T. (2001). *Thai Wisdom*. Bangkok : Technology Center National Electronics and Computers.
- Wachirapattarakul, W. (2016). *Further development and transfer of local wisdom. Making pottery*. Bangkok : Porcelain Industry Development Center.

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
บ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

GUIDELINES FOR PROMOTING PUBLIC PARTICIPATION IN THE DEVELOPMENT OF BAN
KAEW FAH SUFFICIENCY ECONOMY VILLAGE, KAEW FAH SUBDISTRICT, BANG SAAI
DISTRICT, PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

ศจี สว่างอัมพร¹, และอภิชาติ พานสุวรรณ²

Sajee Sawangamporn and Apichat Pansuwan

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

Email: sajee.beer@gmail.com¹

Received 1 May 2023; Revised 15 August 2023; Accepted 29 February 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 2) เสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกรอบการวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแก้วฟ้า หมู่ที่ 1 ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 175 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด คือ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ประกอบด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบแอลเอสดี การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้นำชุมชน บุคลากรหน่วยงานของรัฐ ตัวแทนประชาชน จำนวน 11 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง ใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการประเมินผล 2) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง มีการแจ้งข่าวกิจกรรมโครงการผ่านช่องทางต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ควรมีการส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มกันภายในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรี ควรมีการประชาสัมพันธ์ เชิญชวน ชี้แจงถึงประโยชน์ของกิจกรรมโครงการ ที่ประชาชนและหมู่บ้านจะได้รับให้ทราบ และควรมีการประชุม ชี้แจงผลการดำเนินงานโครงการของหมู่บ้าน ให้ประชาชนรับรู้

องค์ความรู้งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ด้านการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อหมู่บ้านสามารถพัฒนาได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน และพึ่งพาตนเองได้

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง, แนวทางการส่งเสริม

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of community participation in developing a self-sufficient village economy, and 2) to propose ways to promote community participation in developing a self-sufficient village economy. The research was mixed-methods. As a research framework, use concept participation aspect. The quantitative research, with a sample group consisting of 175 people living in the Kaew Fah village, Moo 1, Kaew Fah Subdistrict, Bangsaai district, Phra Nakhon Si Ayutthaya province. The sample was selected using stratified random sampling. The research tools used were 1) questionnaires 2) interviews. Data were analyzed by the quantitative research section. The statistics use to analyze the data consisted of frequency analysis, percentage, mean, standard deviation, T-test, one-way ANOVA, and LSD tests. Qualitative investigation, with key informants including community leaders, government agency personnel, and representatives of the people, totaling 11 people. The sample was selected using purposive sampling. The research tools used were and content analysis and write a descriptive description.

The results of this research indicated that; 1) the level of community participation in developing the self-sufficient economy was generally high. The aspect with the highest average score was the benefits aspect, and the aspect with the lowest average score was the evaluation aspect. Additionally, 2) the strategies to promote community participation in developing the self-sufficient economy included: having comprehensive public relations to encourage participation in activities, notifying the news of activities/projects through various channels of the community, promoting group participation within the community, such as occupational groups or women's groups, inviting and explaining the benefits of activities/projects to the people and the community, and holding meetings to explain the results of various community projects for people to be aware of.

The research knowledge will be useful in promote community participation in developing a self-sufficient village economy. So that the village can be developed steadily, sustainably and self-reliant.

Keywords: Participation, Sufficiency Economy Village, Guidelines for Promoting

บทนำ

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ชี้นำถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกๆระดับ มีหลักการ คือ เน้นการปฏิบัติอย่างพอประมาณ

มีเหตุมีผล และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและสังคม เพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ โดยยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) มุ่งเน้นให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และมีกำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ชาติไว้ทั้งหมด 6 ด้าน โดยมียุทธศาสตร์ที่ 4 ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมมีเป้าหมายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่างๆ มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิด ร่วมทำ เพื่อส่วนรวม เสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนให้บริหารจัดการด้วยตนเอง และพัฒนาประชากรไทยให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ ทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม สามารถพึ่งตนเองและสร้างประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม (Office of the National Economic and Social Development Council, 2018) และแผนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ได้กำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศให้ก้าวผ่านความท้าทายต่าง ๆ เพื่อให้ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยอาศัยหลักการและแนวคิด 4 ประการ คือ 1) การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศ 2) การสร้างความสามารถในการ “ล้มแล้ว ลุกไว” มุ่งเน้นการพัฒนาใน 3 ระดับ 3) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ บนพื้นฐานของแนวคิด “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” มุ่งเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับประชาชน 4) การพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว (Office of the National Economic and Social Development Council, 2022) ซึ่งกรมการพัฒนาชุมชน ได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นหลักในการพัฒนาหมู่บ้านและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับภารกิจหลักของกรมการพัฒนาชุมชน คือ การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนผ่านกระบวนการสร้างและพัฒนาชุมชน และได้ยกระดับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยส่งเสริมให้หมู่บ้านเดินตามรอยเท้าพ่อสู่วิถีชีวิตเศรษฐกิจพอเพียงด้วยหลักการมีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านเป็นผู้ดำเนินการพัฒนาเพื่อตนเอง ซึ่งเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตยในชุมชนและสอดคล้องตามแนวคิดประชาชนเป็นศูนย์กลางผ่านการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง โดยใช้บุคคล กลุ่มคน ทรัพยากรได้อย่างประหยัด และคุ้มค่า รวมทั้งการรักษาสภาพแวดล้อมในชุมชน ให้ทุกคนร่วมกันทำงานได้อย่างบรรลุเป้าหมาย (Department of Community Development, 2019)

บ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ่าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นหมู่บ้านที่มีการเปลี่ยนแปลง และได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านการคมนาคม เศรษฐกิจ การเมือง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันส่งผลกระทบต่อในด้านต่างๆ แก่หมู่บ้าน อาทิเช่น การเมือง วัฒนธรรมประเพณีการดำรงชีวิต รวมถึงการประกอบอาชีพที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงก็ย่อมมีปัญหาเกิดขึ้นตามมามากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมและปัญหาอื่น ๆ ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อคนในหมู่บ้านทั้งสิ้น จากสภาพปัญหาบ้านแก้วฟ้าได้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหมู่บ้าน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนภายในหมู่บ้าน พร้อมทั้งส่งเสริมการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างพอเพียง และอยู่เย็นเป็นสุขซึ่งบ้านแก้วฟ้าได้รับการคัดเลือกเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของอำเภอบางซ่าย แต่ยังมีประสบปัญหาในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน จากข้อมูลการดำเนินงานกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้านพบว่า มีประชาชนเข้าร่วม จำนวน 20 – 80 คน ซึ่งคิดเป็น 23% ของประชากรทั้งหมด (Registration list

Participating of Kaew Fah Village, Village No. 1, Kaew Fah Subdistrict, Bang Saai District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province on November 29, 2022) ทำให้การพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ประสบผลสำเร็จได้น้อย ซึ่งการมีส่วนร่วมจึงเป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความรัก ความสามัคคี และเป็นพลังชุมชนในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ให้ประสบผลสำเร็จ และสามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

บทความวิจัยนี้นำเสนอการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนของหมู่บ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นแนวทางในวางแผนและพัฒนาชุมชนให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนและเกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง
- 2) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยได้ทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานความคิดที่นำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิด และเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

1. ความหมายของการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วม คือกระบวนการที่ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมติดตามประเมินผล โดยเกิดความรู้สึกร่วมกันหรือความเป็นเจ้าของด้วยความเต็มใจ เพื่อให้การพัฒนา/โครงการ/แผนงาน ประสบความสำเร็จและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้
2. ลักษณะของการมีส่วนร่วมของประชาชน มีกระบวนการที่จะทำให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้ในทุกขั้นตอน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) เป็นการแสดงการมีส่วนร่วมด้วยการแสดงออกด้านความคิดเกี่ยวกับการจัดระบบ หรือกำหนดระบบของโครงการ เป็นการประเมินปัญหาหรือทางเลือกที่จะสามารถเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติเพื่อการพัฒนา โดยการประเมินสภาพที่เป็นอยู่และสาเหตุของปัญหา 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) เป็นการดำเนินงานตามโครงการและแผนงาน ก่อให้เกิดความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมและผลงานที่ปรากฏ ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการสหทรัพยากร การมีส่วนร่วมในการบริหารและการประสานงาน และการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้ปฏิบัติในโครงการ 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) ได้แก่ การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ด้านทรัพย์สิน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ด้านสังคม และการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ด้านบุคคล 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) ได้แก่ มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการประเมิน มีส่วนร่วมการกำหนดขั้นตอนในกระบวนการประเมินผล มีส่วนร่วมในกระบวนการบริหาร การติดตาม และการประเมินผล (Cohen, J. M., & Uphoff, N. T., 1977)

3. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วม เป็นวิธีการที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานต่างๆ อย่างสมบูรณ์โดยเริ่มตั้งแต่การร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผล เพื่อให้แผนงาน/โครงการประสบผลสำเร็จและบรรลุผลต่อวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

แนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง

1. เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่เป็นทั้งแนวคิด หลักการ และแนวทางปฏิบัติตนของแต่ละบุคคลและองค์กร ซึ่งอยู่ภายใต้กรอบแนวคิด “3 ห่วง 2 เงื่อนไข” คำนึงถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และ การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตนเอง โดยใช้ความรู้ต่าง ๆ อย่างถูกหลักวิชาการด้วยความรอบคอบและระมัดระวัง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม ไม่เบียดเบียนผู้อื่นหรือสังคม มีการแบ่งปัน ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้อื่น เห็นความสำคัญของการร่วมมือปรองดองกันในสังคม รู้รัก สามัคคี นำไปสู่การพัฒนาและความเจริญก้าวหน้าที่สมดุลและยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ความรู้และเทคโนโลยี

2. หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้านที่กรมการพัฒนาชุมชนส่งเสริมให้หมู่บ้านดำเนินกิจกรรมโดยอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ตามแนวคิดประชาชนเป็นศูนย์กลางด้วยการเรียนรู้และปฏิบัติจริง ในการร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ เพื่อให้เกิดระบบบริหารจัดการหมู่บ้านมุ่งสู่เป้าหมายของหมู่บ้านที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะ 3 ระดับ ได้แก่ 1) พออยู่ พอกิน คือ ครัวเรือนที่พัฒนาจนพึ่งพาตนเองได้ ทำกิน ทำใช้ ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และมีการออม 2) อยู่ดี กินดี คือ หมู่บ้านที่บริหารจัดการพัฒนาในรูปแบบกลุ่มและพัฒนารายได้และขยายโอกาสให้คนในชุมชน และ 3) มั่งมี ศรีสุข โดยมีตัวชี้วัด 4 ด้าน 32 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) ด้านจิตใจและสังคม 2) ด้านเศรษฐกิจ เน้นการทำบัญชีครัวเรือน ลดรายจ่าย สร้างรายได้ รวมกลุ่มพัฒนาอาชีพและออมในหลายรูปแบบ 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลูกฝังให้หมู่บ้าน มีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมหรือมีการใช้พลังงานทดแทน และ 4) การส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ในหมู่บ้าน โดยการใช้เทคโนโลยีเหมาะสม ปฏิบัติตามหลักการพึ่งพาตนเอง เช่น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง (Department of Community Development Department, 2019)

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยผลสำรวจพื้นที่วิจัย คือ บ้านแก้วฟ้า หมู่ที่ 1 ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซำ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชากรที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านแก้วฟ้า หมู่ที่ 1 ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซำ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 175 คน ใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .978 เก็บรวบรวมข้อมูลตามขนาดของสมาชิกในครัวเรือน โดย 1) ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวน

1 - 2 คน เก็บแบบสอบถาม จำนวน 1 ชุด โดยเก็บแบบสอบถามจากหัวหน้าครัวเรือน 2) ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวน 3 - 4 คน เก็บแบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด โดยเก็บแบบสอบถามจากหัวหน้าครัวเรือน และสมาชิกในครัวเรือน 1 คน 3) ครัวเรือนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มากกว่า 4 คนขึ้นไป เก็บแบบสอบถาม จำนวน 3 ชุด โดยเก็บแบบสอบถามจากหัวหน้าครัวเรือน และสมาชิกในครัวเรือน 2 คน จัดเก็บแบบสอบถามในช่วงเดือนมกราคม – กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2566 และนำข้อมูลมาประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบแอลเอสดี

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ผู้ใช้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มบุคลากรหน่วยงานของรัฐ และกลุ่มตัวแทนประชาชน จำนวน 11 คน โดยวิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ ตำแหน่ง และวันเดือนปีที่สัมภาษณ์ และแนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ด้านการตัดสินใจ ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และด้านการประเมินผล โดยใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง บ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 อายุ 56 ปี ขึ้นไป จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 44.60 อาชีพค้าขาย/รับจ้าง/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 28.60 รายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 48.6 ระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 35.40 และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1-3 คน จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 46.90

2. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม

n=175

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1. ด้านการตัดสินใจ	3.27	1.04	ปานกลาง
2. ด้านการดำเนินงาน	3.86	1.11	มาก
3. ด้านการรับผลประโยชน์	3.94	1.01	มาก
4. ด้านการประเมินผล	2.83	.95	น้อย
ภาพรวม	3.48	.91	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ประชากรในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.48$ และ $S.D. = .91$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการรับผลประโยชน์ ($\bar{x} = 3.94$ และ $S.D. = 1.01$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการดำเนินงาน ($\bar{x} = 3.86$ และ $S.D. = 1.11$) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{x} = 3.27$ และ $S.D. = 1.04$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผล ($\bar{x} = 2.48$ และ $S.D. = .95$)

ตาราง 2 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการตัดสินใจ

n=175

ด้านการตัดสินใจ	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1. เข้าร่วมเวทีประชาคมของหมู่บ้าน	3.78	1.19	มาก
2. มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอปัญหาของหมู่บ้านในเวทีประชาคม	3.45	1.20	มาก
3. มีส่วนร่วมในการเสนอและวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้าน เช่น กิจกรรมปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในหมู่บ้าน	3.23	1.17	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น/เสนอวิธีต่างๆ ในการจัดทำงบประมาณเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน เช่น การจัดทอดผ้าป่าในหมู่บ้าน	3.03	1.12	ปานกลาง
5. มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหภายในหมู่บ้าน	2.90	1.12	ปานกลาง
ภาพรวม	3.27	1.04	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่า ประชากรในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการตัดสินใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.27$ และ $S.D. = 1.04$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการเข้าร่วมเวทีประชาคมของหมู่บ้าน ($\bar{x} = 3.78$ และ $S.D. = 1.19$) รองลงมา ได้แก่ ข้อที่มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและเสนอปัญหาของหมู่บ้านในเวทีประชาคม ($\bar{x} = 3.45$ และ $S.D. = 1.20$) ข้อที่มีส่วนร่วมในการเสนอและวางแผนกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{x} = 3.23$ และ $S.D. = 1.17$) และข้อที่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น/เสนอวิธีต่างๆ ในการจัดทำงบประมาณเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{x} = 3.03$ และ $S.D. = 1.12$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่มีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหภายในหมู่บ้าน ($\bar{x} = 2.90$ และ $S.D. = 1.12$)

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการดำเนินงาน

n=175

ด้านการดำเนินงาน	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1. มีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้าน	4.30	1.03	มากที่สุด
2. มีส่วนร่วมในการชักชวนสมาชิกในหมู่บ้านเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่างๆ ของหมู่บ้าน	3.63	1.30	มาก

ด้านการดำเนินงาน	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
3. มีส่วนร่วมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์/ร่วมแรง ในการนำไปพัฒนาหมู่บ้าน	3.78	1.23	มาก
4. มีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาหมู่บ้าน	3.82	1.24	มาก
5. มีส่วนร่วมในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในหมู่บ้าน กลุ่ม/องค์กร เครือข่าย	3.82	1.27	มาก
ภาพรวม	3.86	1.11	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ประชากรในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.86$ และ $S.D. = 1.11$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำชุมชนและคณะกรรมการหมู่บ้าน ($\bar{x} = 4.30$ และ $S.D. = 1.03$) รองลงมา ได้แก่ ข้อมีส่วนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในการพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{x} = 3.82$ และ $S.D. = 1.24$) ข้อมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนในหมู่บ้าน กลุ่ม/องค์กร เครือข่าย ($\bar{x} = 3.82$ และ $S.D. = 1.27$) และข้อมีส่วนร่วมสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์/ร่วมแรง ในการพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{x} = 3.78$ และ $S.D. = 1.23$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อมีส่วนร่วมในการชักชวนสมาชิกในหมู่บ้านเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ($\bar{x} = 3.63$ และ $S.D. = 1.30$)

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการรับผลประโยชน์

n=175

ด้านการรับผลประโยชน์	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1. ได้รับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของการพัฒนาหมู่บ้าน	3.98	1.01	มาก
2. มีการพบปะสังสรรค์ สร้างความสามัคคีในชุมชนมากขึ้น จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้าน	3.88	1.07	มาก
3. มีความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อโครงการต่างๆ ของหมู่บ้านและหน่วยงานภาครัฐ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและหมู่บ้าน	3.95	1.04	มาก
4. มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของการพัฒนาหมู่บ้าน	3.94	1.03	มาก
5. สามารถนำความรู้ที่จากการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่างๆ ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	3.94	1.06	มาก
ภาพรวม	3.94	1.01	มาก

จากตาราง 4 พบว่า ประชากรในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการรับผลประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.94$ และ $S.D. = 1.01$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อได้รับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของการพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{x} = 3.98$ และ $S.D. = 1.01$) รองลงมา ได้แก่ ข้อมี

ความยินดีและภาคภูมิใจเมื่อโครงการต่าง ๆ ของหมู่บ้านแลหน่วยงานภาครัฐก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตัวท่านและหมู่บ้าน ($\bar{x} = 3.95$ และ $S.D. = 1.04$) ข้อที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นจากการเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของการพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{x} = 3.94$ และ $S.D. = 1.03$) และข้อสามารถนำความรู้จากการเข้าร่วมกิจกรรม/โครงการต่าง ๆ ของการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{x} = 3.94$ และ $S.D. = 1.06$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่มีการพบปะสังสรรค์ สร้างความสามัคคีในชุมชนมากขึ้น จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{x} = 3.88$ และ $S.D. = 1.07$)

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการประเมินผล

n=175

ด้านการประเมินผล	$\bar{x}$	S.D.	การแปลผล
1. มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในหมู่บ้าน	3.69	1.28	มาก
2. มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในหมู่บ้าน	3.21	1.15	ปานกลาง
3. มีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลงาน และสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน	2.67	1.07	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลโครงการต่างๆ ที่จัดทำในหมู่บ้าน	2.4	1.05	น้อย
5. มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินการใช้งบประมาณต่างๆ ในการพัฒนาหมู่บ้าน	2.17	1.07	น้อย
ภาพรวม	2.83	.95	น้อย

จากตาราง 5 พบว่า ประชากรในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.83$ และ $S.D. = .95$) เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อที่มีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้านหรือกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ($\bar{x} = 3.69$ และ $S.D. = 1.28$) รองลงมา ได้แก่ ข้อที่มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน กลุ่ม/องค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ($\bar{x} = 3.21$ และ $S.D. = 1.15$) ข้อที่มีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลงาน และสภาพปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{x} = 2.67$ และ $S.D. = 1.07$) และข้อที่มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินการใช้งบประมาณต่าง ๆ ในการพัฒนาหมู่บ้าน ($\bar{x} = 2.40$ และ $S.D. = 1.05$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อที่มีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลโครงการต่าง ๆ ที่จัดทำในหมู่บ้าน ($\bar{x} = 2.17$ และ $S.D. = 1.07$)

3. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า 1) ด้านการตัดสินใจ ควรมีการประชาสัมพันธ์ แจ้งข้อมูลข่าวสารการจัดทำโครงการให้ชาวบ้านรู้และให้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง ชักชวนให้ชาวบ้านเข้ามาประชาคมหมู่บ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ภาครัฐควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานต่างๆ ของหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้เสนอแนวทางการปัญหาต่างๆ

ได้อย่างมีข้อจำกัดน้อย ควรมีการบูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ ประชาสัมพันธ์ข้อมูล ข่าวสารที่ได้รับมาต่างๆ มาถ่ายทอดให้ชาวบ้าน โดยนำชาวบ้านเป็นที่ตั้ง และให้มาถ่ายทอด ดึงดูด ให้ชาวบ้านมาเข้าร่วม ควรมีการจัดเวทีประชาคมในช่วงวันหยุดประจำสัปดาห์ของชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านมองเห็นภาพโครงการและกิจกรรมที่จะทำให้หมู่บ้าน มาเป็นการตัดสินใจการเข้าร่วมกิจกรรมที่จะต้องสามารถพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญได้ และเกิดขึ้นได้จริง การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งต้องใช้เวลาไม่มากจนเกินไป จนน่าเบื่อ และความชัดเจนของข้อมูลต่างๆ ที่ผู้จัดกิจกรรมต้องชัดเจน

2) ด้านการดำเนินงาน ควรมีการส่งเสริมให้มีการร่วมกลุ่มกันในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มอาชีพ กลุ่มสตรีองค์กรต่าง ๆ ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรม ให้ชาวบ้านเข้ามา ร่วมกันพัฒนาหมู่บ้าน เช่น การพัฒนาหมู่บ้าน ให้สะอาดด้วยการทำจิตอาสาบริเวณบ้าน ควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารการดำเนินงาน ควรมีการส่งเสริมให้ชาวบ้านมีการสนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ในการพัฒนาหมู่บ้าน เรียกประชุมให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุง แก้ไข พัฒนาหมู่บ้าน ควรมีการจัดกิจกรรมในช่วงวันหยุด (วันอาทิตย์) เพื่อให้ชาวบ้านที่ทำงานโรงงานสามารถเข้าร่วมได้ และควรทำให้ชาวบ้านมองเห็นภาพโครงการ ผลลัพธ์ และประโยชน์ของกิจกรรมในการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านมาร่วมกันพัฒนาหมู่บ้าน

3) ด้านการรับผลประโยชน์ ควรมีการประชาสัมพันธ์ เชิญชวน ชี้แจงถึงประโยชน์ของกิจกรรมที่ชาวบ้านและหมู่บ้านจะได้รับให้รับทราบ ควรมีของตอบแทนให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ เช่น การมอบต้นไม้ ทำให้ชาวบ้านอยากจะมาเข้าร่วมกิจกรรม มีการเลี้ยงอาหารกลางวัน อาหารว่าง เวลาจัดกิจกรรม และควรจัดกิจกรรม/โครงการที่มีประโยชน์กับชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้าน มีความสนใจเข้าร่วม

4) ด้านการประเมินผล ควรมีการประชุม ชี้แจง ผลการดำเนินงานโครงการต่างๆ ของหมู่บ้าน ทั้งที่มีงบประมาณ และไม่มียกงบประมาณ ส่งเสริมให้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจสอบโครงการต่างๆ ของหมู่บ้าน ควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในหมู่บ้าน เช่น Facebook, กลุ่มไลน์ของหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านเห็นเป็นเชิงประจักษ์ โครงการต่างๆ ให้เป็นรูปเป็นร่าง เห็นภาพชัดเจน มีการจัดทำเอกสารในการตรวจสอบทุกชนิด แสดงความโปร่งใส ให้ชาวบ้านร่วมกันตรวจสอบ ควรมีการติดตามประเมินผลถึงสภาพปัญหาต่างๆ ควรมียกงบประมาณสนับสนุน เช่น การมอบเป็นของขวัญ รางวัลสำหรับผู้เข้าร่วมการประเมินผลกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน ควรให้ชาวบ้านเข้ามาร่วมติดตามโครงการ เข้ามาตรวจสอบการดำเนินงานของหมู่บ้าน การประเมินผลต้องตั้งตัวชี้วัดความสำเร็จว่าจะให้บรรลุผลประเด็นใดบ้าง และการดำเนินงานต้องยึดหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงาน

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซำย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างดี เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง มากที่สุด คือ ด้านการรับผลประโยชน์ รองลงมา ได้แก่ ด้านดำเนินงาน และด้านการตัดสินใจ ส่วนด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง น้อยที่สุด คือ ด้านการประเมินผล โดยมีรายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการตัดสินใจ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การเข้าร่วมเวทีประชาคมของหมู่บ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ungkulwongwatana (2019) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟุนพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมปัญหาด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การวางแผนและขั้นตอน โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sampim, Chimnok, and Jarnpirom (2017) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านห้วยาคา ตำบลหนองแจ้งใหญ่ อำเภอบัวใหญ่ จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านห้วยาคา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน โดยด้านที่ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อาจเป็นเพราะว่าประชาชนยังเข้าร่วมถึงการเสนอปัญหา ร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมปรึกษาหารือ ร่วมเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน ไม่ครบถ้วนทุกขั้นตอน จึงทำให้การเข้ามามีบทบาทในการร่วมตัดสินใจยังมีปานกลาง

2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการดำเนินงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการคัดเลือกผู้นำชุมชน และคณะกรรมการหมู่บ้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Puangsang, Wannahuay, Muttanang, and Chaunraktham (2021) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Sanla, Janthra, and Saikham (2022) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลำสนกกลาง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลำสนกกลาง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เพราะการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานในการพัฒนาหมู่บ้าน ประชาชนสามารถที่จะร่วมกันพัฒนาได้ด้วยตนเอง เช่น การคัดเลือกผู้นำชุมชน คณะกรรมการหมู่บ้าน ที่จะเข้ามาพัฒนาหมู่บ้าน จะต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และสามารถพัฒนาหมู่บ้านให้ดีขึ้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว ทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแก้วฟ้า อยู่ในระดับมาก

3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการรับผลประโยชน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การได้รับความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงมากขึ้น จากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของการพัฒนาหมู่บ้าน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sanla, Janthra, and Saikham (2022) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลำสนกกลาง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลำสนกกลาง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Puangsang, Wannahuay, Muttanang, and

Chaunraktham (2021) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี พบว่า ประชาชนมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ เพราะกิจกรรมต่างๆ ที่นำมาพัฒนา อบรบ ให้ความรู้แก่ประชาชน เป็นกิจกรรมที่เกิดประโยชน์ต่อตัวของประชาชนเอง สามารถนำไปพัฒนาต่อยอด และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหมู่บ้านได้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแก้วฟ้า อยู่ในระดับมาก

4. ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อวิเคราะห์เป็นรายข้อ พบว่า ที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน หรือกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในหมู่บ้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sanla, Janthra, and Saikham (2022) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลำสนกกลาง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลำสนกกลาง จังหวัดขอนแก่น โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน มีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก

สำหรับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ่าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า

1. ด้านการตัดสินใจ ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง มีการแจ้งข่าวกิจกรรมผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น กลุ่มไลน์หมู่บ้าน, หอกระจายข่าวของหมู่บ้าน, ทำหนังสือเชิญ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนทราบถึงรายละเอียดของกิจกรรมที่จะดำเนินการ ดึงดูดให้ชาวบ้านมาเข้าร่วม ภาครัฐควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานต่างๆ ของหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านได้เสนอแนวทางการปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีข้อจำกัดน้อย บูรณาการร่วมกันของหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่ เพื่อให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sanla, Janthra, and Saikham (2022) ได้วิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลำสนกกลาง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง อำเภอลำสนกกลาง จังหวัดขอนแก่น ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ควรบูรณาการระหว่างหน่วยงานราชการประสานความร่วมมือกับเครือข่ายภายในและภายนอกชุมชน ให้ทุกภาคส่วนร่วมกันทำงานกับภาครัฐอย่างเสมอภาค ควรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในช่วงวันหยุดประจำสัปดาห์ของชาวบ้าน (วันอาทิตย์) เพื่อให้ประชาชนที่ทำงานประจำสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่บ้านได้ ทำให้ชาวบ้านมองเห็นภาพโครงการและกิจกรรมที่จะทำให้หมู่บ้าน เพื่อเป็นการตัดสินใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และกิจกรรมที่จะต้องสามารถพัฒนาหมู่บ้านให้เจริญได้ และเกิดขึ้นได้จริง การจัดกิจกรรมแต่ละครั้งต้องใช้เวลาไม่มากจนเกินไป จนน่าเบื่อ และความชัดเจนของข้อมูลต่าง ๆ ที่ผู้จัดกิจกรรมต้องชัดเจน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ทำให้มีความต้องการที่จะพัฒนาหมู่บ้านให้ไปในทิศทางที่ดีขึ้น เข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา สาเหตุของปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปรีกษาหารือ รับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น และสร้างฉันทามติในการหาทางแก้ไขปัญห ซึ่งจะส่งผลให้หมู่บ้านเกิดการพัฒนาอย่างแท้จริง

2. ด้านการดำเนินงาน ควรมีการส่งเสริมให้มีการร่วมกลุ่มกันในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มอาชีพกลุ่มสตรีองค์กรต่าง ๆ เพื่อผนึกกำลังกันเป็นหนึ่งเดียว โดยอาศัยตัวแทนของประชาชนมารวมตัวกัน และทำงานร่วมกัน ผู้นำชุมชนควรชักชวนให้ชาวบ้านเข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาหมู่บ้าน เพราะผู้นำชุมชนเป็นตัวแทนที่ประชาชนได้คัดเลือกมา และมีความน่าเชื่อถือ ได้รับความไว้วางใจจากประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sripued, and Thaochalee (2020) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ บ้านป่าสักน้อย หมู่ 9 ตำบลเชิงดอย อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า บ้านป่าสักน้อยมีการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนเปิดโอกาสให้กับประชาชนได้แสดงความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ยอมรับเสียส่วนใหญ่ ฟังพาดตนเองมาใช้ ทุกขั้นตอนมีการประสานงานเครือข่ายภายนอก และมีการตั้งกลุ่มต่าง ๆ เพื่อดำเนินกิจกรรมในหมู่บ้าน มีการคัดเลือกผู้นำที่มีความรู้ความสามารถในด้านเทคโนโลยี มีคุณธรรม มีเวลาในการดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน ควรมีการประชาสัมพันธ์กิจกรรม/โครงการ ให้ชาวบ้านเข้ามาร่วมกันพัฒนาหมู่บ้าน เช่น การพัฒนาหมู่บ้านให้สะอาดด้วยการทำจิตอาสาบริเวณบ้าน ทำให้ชาวบ้านมองเห็นภาพโครงการ/กิจกรรม ผลลัพธ์ และประโยชน์ของกิจกรรมในการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อให้ชาวบ้านมาร่วมกันพัฒนาหมู่บ้าน ควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารการดำเนินงานผ่านทางช่องทางต่าง ๆ เช่น กลุ่มไลน์หมู่บ้าน, Facebook เป็นต้น

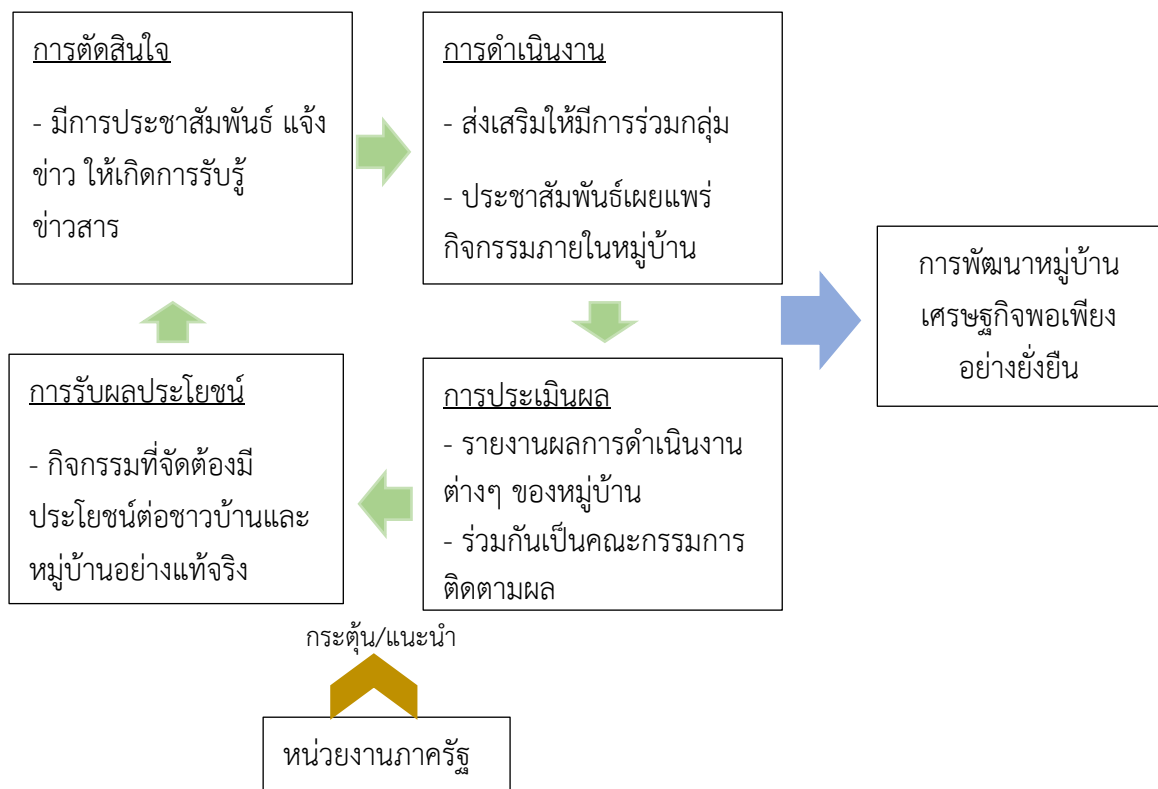
3. ด้านการรับผลประโยชน์ ควรมีการประชาสัมพันธ์ เชิญชวน ชี้แจงถึงประโยชน์ของกิจกรรม/โครงการ ที่ชาวบ้านและหมู่บ้านจะได้รับให้รับทราบ มีของตอบแทนให้แก่ผู้เข้าร่วมโครงการ เช่น การมอบต้นไม้ ทำให้ชาวบ้านอยากจะมาเข้าร่วมกิจกรรม มีการเลี้ยงอาหารกลางวัน อาหารว่าง เวลาจัดกิจกรรม และควรจัดกิจกรรม/โครงการที่มีประโยชน์กับชาวบ้าน ทำให้ชาวบ้านมีความสนใจเข้าร่วม โดยประชาชนต้องสามารถนำเอากิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการพึ่งตนเอง และประชาชนต้องได้รับผลประโยชน์จากหมู่บ้านอย่างเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ด้านวัตถุ หรือผลประโยชน์ในด้านจิตใจ เช่น การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้าน จากการออกมาพบปะสังสรรค์กัน ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ungkulwongwatana (2019) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟุนพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ควรให้ประชาชนรับผลประโยชน์ในกิจกรรมโครงการของของการพัฒนาชุมชนหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเพียงพอ

4. ด้านการประเมินผล ควรมีการประชุม ชี้แจง ผลการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ทั้งที่ มีงบประมาณ และไม่ มีงบประมาณ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ รับทราบถึงกิจกรรมภายในหมู่บ้าน ส่งเสริมให้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ของหมู่บ้าน เพื่อเป็นตัวแทนในการร่วมตรวจสอบ ประเมินผลโครงการต่างๆ ในหมู่บ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ungkulwongwatana (2019) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบางเบา อำเภอฟุนพิณ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในด้านการประเมินผล ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานอย่างทั่วถึง ควรมีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข่าวสารในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้าน เช่น Facebook, กลุ่มไลน์ของหมู่บ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chaipiarn (2015) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเหมืองง่า อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน : ภายใต้กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า สำหรับข้อเสนอแนะ เจ้าหน้าที่ควรประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินการตาม

แผนให้ประชาชนทราบความก้าวหน้าโดยตลอด ทำให้ชาวบ้านเห็นเป็นเชิงประจักษ์ โครงการต่าง ๆ ให้เป็นรูปเป็นร่าง เห็นภาพชัดเจน มีการจัดทำเอกสารในการตรวจสอบทุกชนิด แสดงความโปร่งใส ให้ชาวบ้านร่วมกันตรวจสอบ ควรมีการติดตามประเมินผลถึงสภาพปัญหาต่างๆ ควรมีงบประมาณสนับสนุน เช่น การมอบเป็นของขวัญ รางวัลสำหรับผู้เข้าร่วมการประเมินผลกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน ควรให้ชาวบ้านเข้ามาร่วมติดตามโครงการ เข้ามาตรวจสอบการดำเนินงานของหมู่บ้าน การประเมินผลต้องตั้งตัวชี้วัดความสำเร็จว่าจะให้บรรลุผลประเด็นใดบ้าง และการดำเนินงานต้องยึดหลักธรรมาภิบาลในการดำเนินงาน สร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ ให้แก่ประชาชนในหมู่บ้าน ซึ่งผลให้การพัฒนาหมู่บ้านสามารถเป็นไปด้วยความเรียบร้อย โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และไม่พบข้อกังขาจากประชาชน

สรุปองค์ความรู้

แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แสดงได้ดังในภาพ

จากภาพแสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ้าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สามารถอธิบายได้ ดังนี้

แนวทางการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง จำเป็นต้องสร้างกระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทั้ง 4 ขั้นตอน ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ การประเมินผล โดยมีหน่วยงานภาครัฐเป็นพี่เลี้ยงในการกระตุ้นหรือแนะนำให้ประชาชนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเกิดการรับรู้ เข้ามามีส่วนร่วม เพื่อให้เกิดการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมั่นคง และยั่งยืน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ่าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการประเมินผล มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่นๆ ดังนั้น หมู่บ้านเศรษฐกิจบ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ่าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จึงควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการประเมินผล เช่น การประชุมชี้แจง ถึงการดำเนินงานของกิจกรรมต่างๆ ให้ชาวบ้านได้รับทราบ โดยอาจจะเป็นการจัดประชุมไตรมาสละ 1 ครั้ง และมีเอกสารแสดงขั้นตอนการดำเนินงาน ผลการดำเนิน บัญชีการเงินต่างๆ ที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน สามารถให้ประชาชนเข้าตรวจสอบได้ตลอดเวลา มีการตั้งตัวชี้วัดในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อเป็นตัววัดความสำเร็จของกิจกรรมที่ดำเนินการ มองเห็นเป็นรูปธรรม จับต้องได้ และมีตัวแทนของประชาชนที่ไม่ใช่คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการตรวจสอบ ประเมินผลกิจกรรมๆ เพื่อสร้างความเชื่อมั่น ความไว้วางใจ จากประชาชนในหมู่บ้าน

2. หน่วยงานภาครัฐ ควรมีการกระตุ้นในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรม ที่ใช้งบประมาณ และไม่ใช้งบประมาณ โดยดึงเอาศักยภาพทรัพยากรของหมู่บ้านมาใช้ในการพัฒนาหมู่บ้านให้มากที่สุด สร้างความดึงดูดใจให้แก่ประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และตัวประชาชนเองก็ได้รับประโยชน์จากกิจกรรมนั้นๆ เช่น การส่งเสริมให้ประชาชนปลูกพืชผักสวนครัวไว้บริโภคในครัวเรือน หากมีส่วนที่เหลือจากการบริโภค ก็นำมาจำหน่าย โดยมีการรวมกลุ่มกันในหมู่บ้าน เพื่อจำหน่าย และสร้างเครือข่ายในหมู่บ้าน เพื่อขยายผลไปยังเครือข่ายหมู่บ้านข้างเคียง ซึ่งจะเห็นได้ว่าตัวประชาชนและชุมชน สามารถลดรายได้ สร้างรายได้ สร้างความสามัคคีในหมู่บ้าน มีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน พึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว ส่งผลให้หมู่บ้าน มีการพัฒนาอย่างมั่นคง และยั่งยืน โดยไม่ต้องอาศัยหน่วยงานของรัฐในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงบ้านแก้วฟ้า ตำบลแก้วฟ้า อำเภอบางซ่าย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้กรอบแนวคิดอื่น ๆ หรือปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น ตัวชี้วัดของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง 4 ด้าน 23 ตัวชี้วัด ของกรมการพัฒนาชุมชน หรือหลักคิดของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น เพื่อให้ผลการวิจัยที่ได้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

References

- Chaipiam, T. (2015). *Public Participation in Mueng Nga Sub-District Municipality, Mueng Lamphun District, Lamphun Province : A Process of Local Development Plan.* (Master's Independent Study). Nation University. Bangkok.
- Cohen, J. M and Uphoff. (1977). *Rural development participation: concept and measures for project design.* Cornell University.
- Department of Community Development. (2019). *Development of the Sufficiency Economy Villages for Community Happiness.* Bangkok: Department of Community Development.

- Office of the National Economic and Social Development Council. (2022). *Draft of The Thirteenth Plan (2023-2027)*. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Council.
- _____. (2018). *National Strategy 2018-2037*. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Council.
- Puangsang, M., Wannahuay, C., Muttanane, Y., & Chaunraktham, P., (2021). Public Participation in Community Development of Ban Bueng Subdistrict, Bankha District, Ratchaburi Province. *Journal of Liberal Arts, Rmutt*, 2(1), 39-47.
- Sampim, B., Chimnok, P., & Jarmpirom, S., (2017). Public Participation in the Development of the Sufficiency Economy Village of Ban Ya Kha Community, Nong Chaeng Yai Subdistrict, Bua Yai District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal of Local Governance and Innovation*, 1(2), 67-77.
- Sanla, P., Janthra, S., & Saikham, S., (2022). The Participatory Administration in the Development of the Sufficiency Economy Villages in Khao Suan Kwang District Khon Kaen Province. *Journal of Modern Learning Development*, 7(7), 373-385.
- Sripued, N., & Thaochalee, S., (2020). An Approach to Drive a Village Prototype of Sufficiency Economy, Ban Pa Sak Noi Village, Village No. 9, Choeng Doi Subdistrict, Doi Saket District, Chiang Mai Province. *Journal of MCU Social Development*, 5(3), 113-122.
- Ungkulwongwatana, U., (2019). Participation of People in Development of Sufficiency Economy Village in Ban Bang Bao, Phumphin District, Surat Thani Province. *Law and Local Society Journal*, 3(2), 53-66.

การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์

DEVELOPMENT OF FACTORS AND INDICATORS OF COMPETENCY IN ENGLISH LANGUAGE LEARNING MANAGEMENT AMONG TEACHERS

วสันต์ เต็งกวน¹ รุ่งทิวา แยมรุ่ง และกิตติชัย สุธาสิโนบล

Wasan Tengkuang¹, RungTiwa Yamrung and Kittichai Suthasinobon

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

Email: wasan.inf@g.swu.ac.th¹

Received 25 June 2023; Revised 14 October 2023; Accepted 19 December 2023.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก 2) เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย คือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพ และการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำนวน 9 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) และ 2) แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก

ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบกประกอบไปด้วย 2 สมรรถนะ 9 องค์ประกอบ 65 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) สมรรถนะหลัก (Core competency) มี 4 องค์ประกอบ 28 ตัวบ่งชี้ 2) สมรรถนะด้านหน้าที่ (Functional competency) มี 4 องค์ประกอบ 37 ตัวบ่งชี้ และองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบกมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดและองค์ประกอบและตัวบ่งชี้มีความสอดคล้องกัน

คำสำคัญ: องค์ประกอบและตัวบ่งชี้, สมรรถนะ, การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

Abstract

The purposes of this research were to 1) develop factors and indicators of competency in English language learning management among teachers of Royal Thai Army service branch schools and 2) assess the suitability of factors and indicators of competency in English language learning management among teachers of Royal Thai Army service branch schools. The samples

were 9 experts who are expertise in the fields of English language learning management, English language learning management in Army service branch school, and learning management in 21st century by using purposive sampling techniques.

The research instruments were 1) the semi-structured interview and 2) the Indexes of Item-Objective Congruence form of competency in English language learning management among teachers of Royal Thai Army service branch schools. The results revealed that the factors and indicators of competency in English language learning management among teachers of Royal Thai Army service branch schools consisted of 2 competencies, 9 components, 65 indicators; 1) core competency comprised of 4 components, 28 indicators, 2) functional competency consisted of 5 components, 37 indicators. Component and indicators of competency in English language learning management among teachers of Royal Thai Army service branch schools are in high and highest level of appropriateness and components and indicators are consistent.

Keywords: Components and indicators, Competency, English Language Learning Management,

บทนำ

ภาษาอังกฤษในปัจจุบันนับว่ามีบทบาทสำคัญในการเป็นภาษาเพื่อการสื่อสารของผู้คนในโลกใบนี้ เพราะภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ในการสื่อสารมากที่สุดในโลกเป็นอันดับที่ 3 และภาษาอังกฤษยังถูกใช้เพื่อการสื่อสารและการสอนมากกว่า 118 ประเทศทั่วโลก นอกจากนี้ยังเป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อค้าขายหรือเป็นภาษาทางการทูต และที่สำคัญภาษาอังกฤษเป็นภาษาเพื่อการสื่อสารสากล (English as an International Communication) ดังนั้น ภาษาอังกฤษจึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากไม่ใช่เฉพาะการที่เป็นภาษาที่มีสถานะเป็นภาษาของโลกเท่านั้น แต่ยังเป็นภาษาที่มีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างการเรียนรู้เพราะนอกจากจะทำให้เราได้ทราบถึงวัฒนธรรม เศรษฐกิจและสังคมของประเทศอื่นแล้วนั้น ยังจะช่วยสร้างองค์ความรู้ใหม่จากการเรียนรู้ระหว่างวัฒนธรรม ด้วยเหตุนี้ทุกชาติทุกภาษาต้องบรรจุภาษาอังกฤษไว้ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงการศึกษาลดชีวิต (Somkiat Onwimon, 2555) โดยที่การศึกษาขั้นพื้นฐานของไทยได้มีความพยายามในการพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดความครอบคลุมในด้านความสามารถทางภาษา และความเป็นพลเมืองโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาอังกฤษเป็นการสื่อสารในการจัดการเรียนการสอนโดยการประกาศนโยบายให้นักเรียนเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศเป็นภาษาที่ 1 ตั้งแต่ปี พ.ศ.2538 โดยกำหนดให้มีการสอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาเป็นต้นไป และมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษอีกครั้งเมื่อปี พ.ศ.2549 ที่คณะรัฐมนตรีมีความเห็นชอบให้ดำเนินการปฏิรูปการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์การเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่เน้นการสื่อสารสร้างความเสมอภาคและโอกาสการเรียนภาษาอังกฤษ จัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ พัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษแบบสื่อสาร และสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (Office of the Education Council, 2013:90-91)

เช่นเดียวกับนโยบายการศึกษาของกองทัพบกที่ให้ความสำคัญของการเรียนภาษาอังกฤษ โดยที่ได้กำหนดการดำเนินการศึกษาและมอบนโยบายการศึกษาให้กับสถาบันการศึกษา โรงเรียนหน่วยและเหล่าสายวิทยาการในการส่งเสริมการศึกษาทั้งในเรื่องของการพัฒนาศักยภาพของกำลังพลในกองทัพบกในการใช้

ภาษาอังกฤษในการศึกษาต่อทั้งในประเทศและต่างประเทศ นำความรู้ที่ได้มาแลกเปลี่ยนและนำประสบการณ์ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกองทัพบกในอนาคต นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมนโยบายด้านการพัฒนาเพื่อความทันสมัยโดยเฉพาะการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ กำลังพลทุกระดับต้องได้รับการทดสอบวัดภาษาอังกฤษ โดยให้ถือเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำในการผ่านเข้ารับการศึกษาลัทธิสูตรตามแนวทางรับราชการ ครูอาจารย์ของโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการควรเร่งพัฒนาความรู้ด้านภาษาอังกฤษเพื่อนำความรู้ไปพัฒนากำลังพลของกองทัพบก (Royal Thai Army, 2015) โดยมีหน้าที่ในการปลูกฝังอุดมการณ์ความรักชาติ วัฒนธรรมองค์กรแก่ผู้ที่เข้ารับการศึกษาดำเนินการศึกษา วิจัย และพัฒนาเกี่ยวกับหลักนิยมและยุทธวิธี พัฒนาคุณภาพครูอาจารย์และบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญในการรบ อีกทั้งมีหน้าที่ในการผลิตนายทหารตามนโยบายของกองทัพบก เพื่อเป็นกลไกหลักสำคัญในการเตรียมกำลังของกองทัพบกในอนาคต ในปัจจุบันกองทัพบกไทยได้มีบทบาทในเวทีนานาชาติมากขึ้น การเสริมสร้างความรู้ให้กับกำลังพลโดยเฉพาะการสื่อสารโดยใช้ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาสากลจึงมีความสำคัญที่โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบกจะต้องให้ความใส่ใจ เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับกำลังพลในการมีส่วนร่วมกับองค์กรนานาชาติ สร้างขีดความสามารถได้มาตรฐานของกองทัพบกตามที่ต้องการ มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ดังนโยบายการศึกษาของกองทัพบกที่ว่า พัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่องให้มีความเหมาะสม ทันสมัย โดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ด้านวิชาการกับการทำงานราชการ และสามารถใช้อังกฤษในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Metinee Chalermwat, 2017) ดังนั้นครูอาจารย์ภาษาอังกฤษจึงมีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาความรู้ให้กับผู้เรียนผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูอาจารย์ผู้สอนวิชาภาษาอังกฤษในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการจำนวน 4 คน เกี่ยวกับสภาพของการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการ พบประเด็นสำคัญดังนี้ 1. ครูอาจารย์ยังไม่เข้าใจในขั้นตอนของการสอนภาษาอังกฤษใน 4 ทักษะที่สำคัญอันได้แก่ ทักษะการฟัง (Listening) ทักษะพูด (Speaking) ทักษะการอ่าน (Reading) และทักษะการเขียน (Writing) ซึ่งทำให้การสอนแต่ละทักษะไม่ประสบผลสำเร็จและเน้นการสอนโครงสร้างไวยากรณ์เพราะมีกฎเกณฑ์ตายตัว ไม่ต้องอาศัยการใช้กิจกรรมในการฝึกฝนมาก (อาจารย์ A.2564: สัมภาษณ์; อาจารย์ B.2564: สัมภาษณ์) 2. นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนเท่าที่ควร โดยเฉพาะเมื่อต้องสอนเกี่ยวกับภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่จะมีสมาธิเพียงช่วงเวลาสั้นๆจากนั้นก็จะแอบหลับและไม่ตอบสนองต่อการเรียนการสอน (อาจารย์ B.2564: สัมภาษณ์) 3. ครูอาจารย์ส่วนใหญ่จะเลือกสอนในเนื้อหาที่ไม่เกี่ยวกับทักษะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เพราะไม่ได้จบมาทางด้านการสอนภาษาอังกฤษ ดังนั้นจะสอนเกี่ยวกับคำศัพท์ทางการทหาร การออกคำสั่งทางการทหาร มากกว่าคำศัพท์ที่ใช้ในชีวิตประจำวันและการใช้ภาษาอังกฤษสำหรับการสื่อสาร (อาจารย์ C.2564: สัมภาษณ์, อาจารย์ D.2564: สัมภาษณ์) 4. ครูอาจารย์ยังใช้วิธีการประเมินโดยให้ผู้เรียนเลือกคำตอบจากแบบทดสอบเท่านั้น เพราะว่าเป็นวิธีการที่ง่ายสำหรับการประเมิน อีกทั้งจำนวนนักเรียนในแต่ละกองร้อยมีจำนวนมากและต้องใช้เวลามากในการสรุปคะแนนการทดสอบในแต่ละครั้ง ดังนั้นการวัดประเมินผลผู้เรียนด้วยวิธีการทดสอบจากแบบทดสอบแบบเลือกคำตอบจึงเป็นวิธีการที่ดีที่สุด (อาจารย์ B.2564: สัมภาษณ์, อาจารย์ C.2564: สัมภาษณ์)

จากสภาพปัญหาที่ได้กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของครูอาจารย์ในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการยังคงมีปัญหา เริ่มตั้งแต่การวางแผนกำหนดเนื้อหาที่จะสอน ขาดความรู้เรื่องการคัดเลือกประสบการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ขาดความรู้ความเข้าใจในแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาให้กับผู้เรียน ขาดความรู้เรื่องของการวัดและประเมินผลรวมถึงขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ดังนั้นครูอาจารย์เหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาเพื่อที่จะเสริมสร้างความรู้ ทักษะ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ

เพราะครูอาจารย์จะต้องทำหน้าที่ในถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียน พัฒนาระบบคิดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ผลิตกำลังพลของกองทัพที่มีศักยภาพในการใช้ภาษาอังกฤษใน สถานการณ์ต่างๆ ดังนั้น การพัฒนาครูอาจารย์เพื่อมีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะสร้างครูให้ เกิดศักยภาพที่สูงและมุ่งสู่ความเป็น ครูอาจารย์มืออาชีพ (Professional Teacher) อย่างแท้จริง ซึ่งจากเหตุผล ดังกล่าวนั้นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะภาษาอังกฤษของกำลังพลในกองทัพก็คือครูอาจารย์ซึ่งเป็นบุคลากรหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้วิจัยได้เห็นสภาพปัญหาและความ ต้องการของครูอาจารย์ในการพัฒนาตนเองเพื่อเป็นกำลังหลักในการกำหนดมาตรฐานคุณภาพทางการศึกษา จึงได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการ เรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับครู อาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก มีเพียงนักวิจัยเพียงท่านเดียวที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนากลยุทธ์ การพัฒนาสมรรถนะครูทหารของโรงเรียนเหล่าตามแนวคิดการเสริมสร้างขีดความสามารถกำลังพลของ กองทัพบก (Pantharee Mekmanee, 2019).) ดังนั้นงานวิจัยของผู้วิจัยในครั้งนี้นับว่าเป็นเรื่องที่ทำทายเป็น อย่างมากเนื่องจากยังไม่ได้มีการศึกษาองค์ประกอบและสมรรถนะของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการ กองทัพบก ในขณะเดียวกันผลลัพธ์ของการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษในครั้งนี้จะช่วยให้เกิดการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียน เหล่าสายวิทยาการกองทัพบกอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้เกิดการพัฒนาศักยภาพด้านการใช้ภาษาอังกฤษ ของผู้เรียนต่อไปในอนาคต พร้อมกับการเป็น Smart Soldier Strong Army

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์ โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก
- 2) เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยตามกระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) โดยมี ขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารสังเคราะห์ วิเคราะห์ เอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ ทฤษฎีและ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากนั้นทำการรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้ได้ซึ่งองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสาย วิทยาการกองทัพบก โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครู อาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)
2. แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการ เรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก โดยเป็นแบบประเมินเป็นแบบมาตรา

ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale) คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยผ่านการประเมินความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 ทุกข้อ เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ได้

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบกพบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบกมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุดและองค์ประกอบและตัวบ่งชี้มีความสอดคล้องกัน

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ หรือการสอนภาษาอังกฤษสำหรับทางการทหารจำนวน 9 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามคุณสมบัติที่ตั้งไว้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก โดยผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ดังนี้

1.การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบกที่ได้จากการ ศึกษาเอกสารสังเคราะห์ วิเคราะห์ และศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ หรือการสอนภาษาอังกฤษสำหรับทางการทหาร พบว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบกประกอบไปด้วย 2 สมรรถนะ 9 องค์ประกอบ 65 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) สมรรถนะหลัก (Core competency) มี 4 องค์ประกอบ 28 ตัวบ่งชี้ 2) สมรรถนะด้านหน้าที่ (Functional competency) มี 5 องค์ประกอบ 37 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก

สมรรถนะ (Competency)	องค์ประกอบ (Factors)	ตัวบ่งชี้ (Indicators)
สมรรถนะหลัก (Core Competency)	1.การบริหารจัดการชั้นเรียน และการจัดการเรียนรู้ (Classroom management and learning management)	1. การทำหน้าที่กำกับ ติดตาม ส่งเสริมและให้ ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมและได้ลงมือกระทำ (Active Learning) 2. มีการใช้กลวิธีในการจัดการเรียนการสอนที่ หลากหลาย 3. กระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และการ ทำงานเป็นร่วมกันในชั้นเรียน

สมรรถนะ (Competency)	องค์ประกอบ (Factors)	ตัวบ่งชี้ (Indicators)
		4. มีเทคนิคการตั้งคำถามเพื่อใช้ในการประเมินผล การเรียนรู้และกระตุ้นการอภิปรายในชั้นเรียน โดยเฉพาะการใช้คำถามปลายเปิด 5. ใช้สื่อและเทคโนโลยีช่วยส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้
		6. สังเกตความสนใจและรับฟังความคิดเห็นของ ผู้เรียน 7. มีบุคลิกภาพที่ดี ยิ้มแย้ม และการใช้สายตาที่ เป็นมิตรต่อผู้เรียน 8. สร้างพื้นที่การเรียนรู้ที่ปลอดภัย 9. ศึกษาข้อมูลภูมิหลังและผลการเรียนในอดีตของ ผู้เรียน
2. การพัฒนาตนเอง (Self-development)		1. ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการ เรียนการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ที่ ดีมากขึ้น 2. ศึกษาค้นคว้า หาความรู้ ติดตามและแลกเปลี่ยน องค์ความรู้ใหม่ทางวิชาการและวิชาชีพ 3. ประเมินการสอนของตนเองและหาแนวทาง พัฒนาการเรียนการสอนของตนเองอยู่เสมอ 4. ใช้เนื้อหาที่ถูกต้อง ทันสมัยในการจัดการ เชื่อมโยงและจัดการเรียนการสอน 5. ประสานงานและสร้างความร่วมมือกับผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน ตลอดจนขอคำแนะนำเพื่อนร่วมงาน ในการพัฒนาการเรียนการสอนของตนเอง
3. การทำงานเป็นทีม (Teamwork)		1. ทำงานร่วมกับผู้สอนท่านอื่นเพื่อพัฒนาความ ชำนาญในการสอนของตนเอง 2. แลกเปลี่ยนหรือรับฟังความคิดเห็นและ ประสบการณ์จากเพื่อนร่วมงาน 3. แสดงออกถึงความเคารพและความเป็นครูมือ อาชีพต่อผู้เพื่อนร่วมงาน 4. ให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุนและให้ กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงาน 5. แสดงบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่าง เหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

สมรรถนะ (Competency)	องค์ประกอบ (Factors)	ตัวบ่งชี้ (Indicators)
		6. ร่วมมือกันกับคณะครูอาจารย์ในการศึกษาสภาพความต้องการและปัญหาการทำงานในโรงเรียนที่ตนเองปฏิบัติการเรียนการสอน
	4. ความเป็นครูทหาร (Military Instructor)	1. ประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรมจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครูทหาร 2. มีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพของตนเองและไม่เรียกร้องรับผลประโยชน์ 3. แสดงออกถึงค่านิยมครูทหารของกองทัพบก 4. มีความรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของกองทัพบก 5. มีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการหน่วยทหารและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน 6. ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ ข้อบังคับและขนบธรรมเนียมของครูทหาร 7. มีเจตคติที่ดีและไม่เป็นอุปสรรคต่อวิชาชีพครูทหาร 8. มีลักษณะความเป็นผู้นำทางทหาร 14 ประการ
สมรรถนะด้านหน้าที่ (Functional Competency)	5. ความรู้ด้านภาษา (Linguistic Competence)	1. ใช้หลักโครงสร้างทางไวยากรณ์ได้ดี หรืออาจจะมีข้อติดขัดบ้างในบางครั้งแต่ไม่ก่อให้เกิดความผิดพลาดในการสื่อสาร 2. มีความสามารถในการใช้โครงสร้างทางภาษาที่เรียงงานและรูปแบบไวยากรณ์ที่ไม่ซับซ้อน 3. อธิบายหลักการใช้โครงสร้างทางไวยากรณ์ได้อย่างถูกต้อง 4. แสดงออกถึงการใช้ภาษาด้วยความมั่นใจ ชัดเจน และสุภาพ ทั้งที่เป็นทางการและไม่ทางการ 5. ใช้การเน้นเสียง (stress) จังหวะ(rhythm) และ การใช้เสียงสูงต่ำ (intonation) ในการสื่อสาร 6. ใช้คำศัพท์ที่หลากหลายเกี่ยวกับการอธิบายกิจวัตรทางการทหาร
	6. ความรู้ด้านการจัดการเรียนรู้ ภาษา อังกฤษ (English language learning management)	1. แผนการสอนมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและครอบคลุมการพัฒนาทักษะทางภาษา 2. แผนการสอนมีโครงสร้างการออกแบบอย่างที่ดีที่ประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่างๆเช่นเนื้อหาวิชา กิจกรรมที่ใช้ เวลา สื่อการเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล เป็นต้น

สมรรถนะ (Competency)	องค์ประกอบ (Factors)	ตัวบ่งชี้ (Indicators)
		3. มีการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษอย่างบูรณาการ คือการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน 4. มีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษทั้ง 4 ทักษะ 5. ส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนได้ใช้ภาษาอังกฤษในการเรียน 6. เข้าใจหลักพื้นฐานในการสอนภาษา 7. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย อบอุ่น และเคารพผู้เรียน 8. เลือกใช้กลวิธีการสอนที่หลากหลายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาทางการใช้ภาษาของผู้เรียน 9. มีความรู้เรื่องวิเคราะห์มาตรฐานการจัดการเรียนรู้และตัวชี้วัด 10. การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามทฤษฎีการเรียนรู้ภาษา
7. มีความรู้เรื่องการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ (English language learning resources)		1. เลือกใช้สื่อการสอนภาษาอังกฤษได้อย่างหลากหลายเพื่อช่วยให้การสอนมีความน่าสนใจ เช่น หนังสือพิมพ์ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต เป็นต้น 2. มีความรู้เกี่ยวกับการใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ 3. สามารถสร้างสื่อการเรียนรู้ออนไลน์เพื่อช่วยพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน 4. การใช้ Applications ในการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ 5. ใช้ซอฟต์แวร์ (Software) ในการผลิตสื่อการสอน 6. จัดการเรียนการสอนโดยใช้สื่อเทคโนโลยีที่เหมาะสม
8. มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลทางภาษาอังกฤษ (Evaluation and assessment)		1. รู้และเข้าใจวิธีการประเมินผลการเรียนรู้ภาษาของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย เช่น การสังเกต การตอบคำถาม การใช้แบบประเมินผล ความก้าวหน้าของตนเอง การนำเสนองานปากเปล่าทั้งเดี่ยวและกลุ่ม

สมรรถนะ (Competency)	องค์ประกอบ (Factors)	ตัวบ่งชี้ (Indicators)
		2. กำหนดเป้าหมายในการประเมินผลการเรียนรู้ทางภาษาของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน 3. ประเมินผลงานของนักเรียนอย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ 4. สามารถดำเนินการวัดและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง 5. นำผลการประเมินจากผู้เรียนมาปรับปรุงและพัฒนาการสอนของตนเองและผู้เรียน 6. ออกแบบเครื่องมือวัดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ 7. ใช้เทคโนโลยีช่วยในการวัดและการประเมินผลสภาพจริง (authentic assessment) ทางภาษาอังกฤษ
9. คุณลักษณะของครูภาษาอังกฤษ (Characteristics of English Language Teacher)		9.1. ตรงต่อเวลาในการสอนและมุ่งมั่นในการพัฒนาผู้เรียน 9.2. สร้างบรรยากาศและสร้างความสนใจให้ผู้เรียนในขณะทำการเรียนการสอน 9.3. มีความคิดสร้างสรรค์และคิดเชิงนวัตกรรม 9.4. มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ 9.5. สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัย อ่อนโยน และเคารพผู้เรียน 9.6. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับผู้เรียน 9.7. เป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจและสร้างเจตคติที่ดีในการเรียนภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียนการเรียนภาษาอังกฤษ 9.8. ปรับเปลี่ยนและประยุกต์วิธีการสอนเพื่อพัฒนาความรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียน

2. ผลการประเมินประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบกจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คนที่มีความรู้

ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ หรือการสอนภาษาอังกฤษสำหรับทางการทหาร ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) พบว่าผลการประเมินความเหมาะสมอยู่ในระดับที่มากถึงมากที่สุด

อภิปรายผล

1. องค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก ประกอบไปด้วย 2 สมรรถนะ 9 องค์ประกอบ 65 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ 1) สมรรถนะหลัก (Core competency) มี 4 องค์ประกอบ 28 ตัวบ่งชี้ 2) สมรรถนะด้านหน้าที่ (Functional competency) มี 5 องค์ประกอบ 37 ตัวบ่งชี้ ผลการศึกษาสอดคล้องกับ William R. Bickley (2011) ที่ได้ทำการศึกษาในหัวข้อการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานโดยศึกษาคุณลักษณะ สมรรถนะและการพัฒนาวิชาชีพของครูทหารในกองทัพบกสหรัฐอเมริกา เพื่อที่จะได้นำผลของการวิจัยในครั้งนี้ช่วยให้ครูทหารสามารถจัดการเรียนการสอนและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในแต่ละคนได้ โดยที่ผู้วิจัยได้สรุปสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับครูทหารในการจัดการเรียนการสอนที่แบ่งออกเป็น 2 สมรรถนะหลักคือ 1. สมรรถนะการจัดการชั้นเรียน (Classroom management) ที่ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การสร้างความสำคัญของวัตถุประสงค์ในการจัดการเรียนรู้ การจัดการกับปัญหา และการวัดและการประเมินผล โดยมีการระบุตัวบ่งชี้ย่อยอันได้แก่ 1.1. การระบุผลลัพธ์ (Specify outcome) ของการเรียนรู้ 1.2. การพัฒนาปัญหา (Develop problems) เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ 1.3. การสร้างปัญหาลำดับไปสู่แนวทางการปฏิบัติ (Construct a problem “road map”) เพื่อช่วยพัฒนาทักษะทางปัญญา (Cognitive Skill) 2. สมรรถนะการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitate learning) เพื่อสร้างปฏิสัมพันธ์และความรับผิดชอบต่อการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยมีตัวบ่งชี้ย่อยได้แก่ 2.1. ติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนและให้ความช่วยเหลือเมื่อจำเป็น (Monitor student progress and intervene as necessary) โดยผู้สอนอาจจะสังเกตในขณะทำกิจกรรมหรือระบุคำถามที่ท้าทายความคิดของผู้เรียน 2.2. ต้นแบบของกระบวนการแก้ปัญหา (Role-model the problem-solving process) จำลองกระบวนการแก้ปัญหาและสร้างความเข้าใจในการจัดการกับปัญหา 2.3. อำนวยความสะดวกในการอภิปรายและการทำงานร่วมกัน (Facilitate discussion and collaboration)

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสมรรถนะของครูทหารของสถาบัน International Board of Standards for Training Performance and Instruction (IBSTPI) เป็นสถาบันที่จัดตั้งขึ้นจากคณะกรรมการมาตรฐานการฝึก การปฏิบัติและการสอนนานาชาติ โดยจุดประสงค์ของสถาบันแห่งนี้เป็นการพัฒนาด้านการฝึก การปฏิบัติ และการสอน พัฒนาสมรรถนะของครูอาจารย์ โดยทั้งนี้กองทัพสหรัฐอเมริกาได้นำกรอบการประเมินของสถาบันแห่งนี้มาใช้ในกองทัพ (Liston W. Bailay, 2012) โดยมีกรอบสมรรถนะของครูทหารใหม่จำนวน 19 สมรรถนะดังนี้ 1. สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ภาษาในการเขียน พูดและอวัจนะทางภาษาอย่างหลากหลาย 2. พัฒนาและปรับปรุงความรู้และทักษะทางวิชาชีพ 3. ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมและกฎหมายที่กำหนดไว้ 4. สร้างและรักษาความน่าเชื่อถือในวิชาชีพ 5. วางแผนวิธีการสอนและสื่อการเรียนการสอน 6. เตรียมการสอน 7. กระตุ้นและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของผู้เรียน 8. แสดงออกถึงทักษะการนำเสนออย่างมีประสิทธิภาพ 9. แสดงออกถึงทักษะการอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 10. แสดงออกถึงทักษะการตั้งคำถาม 11. ให้คำชี้แจงและข้อเสนอแนะ 12. ส่งเสริมความคงทนของความรู้และทักษะ 13. ส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะ 14. ใช้สื่อและเทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนรู้ 15. ประเมินผลการเรียนรู้และการปฏิบัติ 16. ประเมินประสิทธิภาพการสอน 17. จัดการสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติ 18. บริการจัดการกระบวนการสอนผ่านทางเทคโนโลยีที่เหมาะสม และ 19. ให้

คำปรึกษาผู้เรียน ในขณะที่งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบกในประเทศไทยยังไม่ได้มีการทำวิจัยมากนักจึงเป็นเรื่องที่ท้าทายสำหรับผู้วิจัยในการจะศึกษาและหาองค์ประกอบของสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก ทั้งนี้ Pantharee Mekmanee (2019) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การพัฒนาสมรรถนะครูทหารของโรงเรียนเหล่าตามแนวคิดการเสริมสร้างขีดความสามารถกำลังพลของกองทัพบกพบว่าสมรรถนะของครูทหารโรงเรียนเหล่าสังกัดกองทัพบกประกอบไปด้วย 1. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนการสอน คือการมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและคุณลักษณะระดับสูงที่ครูทหารต้องใช้ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน ได้แก่การวางแผนการสอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การฝึกศึกษาตามแนวทางรับราชการ รวมถึงหลักเกณฑ์การวัดและการประเมินผล สามารถบริหารจัดการชั้นเรียน ใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้และการปฏิบัติ 2. สมรรถนะด้านความเป็นครูทหาร คือ การมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและคุณลักษณะระดับที่ครูทหารต้องใช้ในการดำเนินการสอน มีความรับผิดชอบในหน้าที่ด้านบริบทของการเป็นครูทหาร มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับโครงสร้างของกองทัพ การบริหารจัดการหน่วยทหารและความเชี่ยวชาญเฉพาะและสามารถสอนงานด้านกิจการพลเรือนได้ 3. สมรรถนะด้านคุณลักษณะทางทหาร คือมีความรู้ความสามารถ มีทักษะและคุณลักษณะระดับที่ครูทหารต้องใช้ในการดำเนินการสอน มีความรับผิดชอบในหน้าที่บริบทของการเป็นครูทหาร ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพทหารมีลักษณะของความเป็นผู้นำตามคุณลักษณะผู้นำทางการทหาร 14 ประการ 4.สมรรถนะด้านความรู้เทคนิคเฉพาะเหล่าคือมีความรู้ความสามารถมีทักษะและคุณลักษณะระดับสูงที่ครูทหารต้องใช้ในการดำเนินการสอนวิชาพื้นฐานวิชาเหล่าของตนได้ สามารถอธิบายหรือยกตัวอย่างประกอบจากประสบการณ์ในภาคสนามที่ไม่ใช่จากตำรา อีกทั้งสามารถอธิบายเกี่ยวกับการพัฒนาทางการทหารสมัยใหม่หรือประเด็นใหม่ๆและสามารถถ่ายทอดวิชาความรู้เทคนิคเฉพาะให้ผู้เรียนเกิดทักษะความชำนาญในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของภารกิจตามนโยบายและแผนขององค์กรที่กำหนดไว้

2. การประเมินประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบกพบว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบกมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เนื่องจากองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบกนั้นเกิดจากการวิเคราะห์เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงยังมีการอ้างอิงสมรรถนะสำหรับครูทหารที่ใช้ในกองทัพบกสหรัฐอเมริกาโดยนอกจากนี้การที่ได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและด้านการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบกช่วยให้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้มีความสมบูรณ์แบบมากยิ่งขึ้นและดำเนินไปในทิศทางที่เดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Pantharee Mekmanee (2019) พบว่าองค์ประกอบของสมรรถนะครูทหารทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมทั้งในองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการสามารถนำเอาตัวบ่งชี้ในองค์ประกอบทั้ง 8 องค์ประกอบจาก 2 สมรรถนะหลักไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพ เกิดความรู้ ทักษะและเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ โดยที่มุ่งเน้นถึงตัวบ่งชี้แต่ละตัว

2. ผู้บัญชาการแต่ละโรงเรียนเหล่าสายวิทยาการควรมีการจัดการอบรมหรือจัดกิจกรรมพัฒนาครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนในวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อเน้นการพัฒนาตนเอง ด้านการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษและสร้างองค์ความรู้ในการจัดการเรียนรู้ เกิดทักษะที่มีความจำเป็น และมีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

3. กองทัพบกควรมีการนำผลของการพัฒนาสมรรถนะและตัวบ่งชี้ไปเป็นแนวทางในการตัดสินใจเพื่อการวางแผนกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในกองทัพบกเองอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น นอกจากนี้ควรนำสมรรถนะที่สำคัญที่ได้รับไปใช้ในการพัฒนาและกำหนดบทบาทหน้าที่ของครูอาจารย์ภาษาอังกฤษในกองทัพบกในการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและเป็นมาตรฐานยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ผลที่ได้จากการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ได้นั้น ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของครูอาจารย์โรงเรียนเหล่าสายวิทยาการกองทัพบก เพื่อส่งเสริมครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนวิชาภาษาอังกฤษอย่างเป็นรูปธรรม

2. ผู้วิจัยที่มีความสนใจสามารถนำผลของการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูอาจารย์ในระดับชั้นอื่นๆได้

References

- Liston W. Bailay. (2012). Training and Developing Army Instructors Using the IBSTPI Competency Framework. U.S. Army Institute. Retrieved August 13, 2022, from <https://media.defense.gov/2018/Jul/10/2001940584/-1/-1/1/TR600-21.PDF>
- William R.Bickley. (2011). Army Instructors to Army Facilitators-Practical Consideration. U.S. Army Research Institute. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/235103729_Army_Instructors_to_Army_Facilitators_-_Practical_Considerations
- Royal Thai Army. (2015). Army Command Note No.49/2015 Education Policies of Royal Thai Army 2016-2021 announced on 18 October 2015.
- Mekmanee, P. (2019). Competencies Development of Military Teachers of Army Services Corps Schools Under the Concept of Army's Personnel Capacity Strengthening. *CRMA Journal of Humanities and Social Sciences*,1(6), 200-231.
- Chalermwat, M. (2017). *Chulachomklao Royal Military Academy's Education Management to Help Improve Cadets' English Skills*. Retrieved August 13, 2022, from <http://www.awc.ac.th/awcdata/research/117.pdf>
- Onwimon, S. (2012). The Use of English and Other Regional Languages for the Future of Thailand in ASEAN. Retrieved January 13, 2022, from http://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2013/5/2060_5264.pdf
- Office of the Education Council. (2013). *Development of the Thai Basic Education Curriculum* Bangkok: Ministry of Education.

กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง
ในเขตจังหวัดนครปฐม

PHILANTHROPIC FUNDRAISING STRATEGY THROUGH THE ANNUAL EVENT
OF WAT PHRA ARAM LUANG IN NAKHON PATHOM PROVINCE

พระครูปลัดโพธิ์วรวัฒน์
PhrakhrupaladPhothiworawat
มหาวิทยาลัยปทุมธานี
Pathum Thani University
Email: dc.bps@mcu.ac.th

Received 3 June 2022; Revised 15 February 2023; Accepted 2 March 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการระดมทุน เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์และนำเสนอกลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวงในเขตจังหวัดนครปฐมเป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ วัดพระอารามหลวงในเขตจังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่าง พระภิกษุสังกัดวัดพระอารามหลวงในจังหวัดนครปฐม จำนวน 240 รูป เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสอบถาม และนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาสังเคราะห์สรุปความตามตัวแปร สถิติในการวิจัย ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1) ประสิทธิภาพการบริหารการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.39 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดวางทิศทางของงานประจำปี มีค่าเฉลี่ย 4.82 รองลงมา คือ การปฏิบัติตามกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ย 4.49 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การควบคุมเชิงกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ย 4.10 เนื่องจากการจัดงานประจำปีต้องมีการประชุมวางแผนร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อเตรียมความพร้อม อีกทั้งการมีบุคลากรที่มีศักยภาพ มีความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ การบริหารจัดการจึงมีประสิทธิภาพ

2) กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การจัดสวัสดิการดูแลผู้มาเที่ยวงาน มีค่าเฉลี่ย 4.49 รองลงมา คือ การจัดแผนรับผิดชอบงาน มีค่าเฉลี่ย 4.40 และด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ย 3.31 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมรับผิดชอบในการจัดการ การดูแลสวัสดิการต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพ มีการชี้แจงวัตถุประสงค์การจัดงานที่ชัดเจน มีความโปร่งใสด้านรายได้ที่ได้รับและการใช้ประโยชน์สาธารณะที่ชัดเจน ทั้งมีการแสดงศิลปวัฒนธรรม

คำสำคัญ: กลยุทธ์, การระดมทุน, งานประจำปี

Abstract

This research article aims to study fundraising. To analyze strategies and present fundraising strategies for public charities through annual events of Wat Phra Aram Luang in Nakhon Pathom Province. This is a research study using combined methods. Between qualitative research and quantitative research, the research area is Wat Phra Aram Luang. In Nakhon Pathom province sample group There were 240 monks belonging to Wat Phra Aram Luang in Nakhon Pathom Province. The research tool used a questionnaire. and use qualitative data to synthesize conclusions based on variables. Research statistics include percentages, averages, standard deviations, and multiple regression analysis.

The research results found that

1) Efficiency in managing the annual event of Wat Phra Aram Luang in Nakhon Pathom province Overall, the opinions were at a high level with an average of 4.39. When considering each aspect, it was found that The aspect with the highest mean value was setting the direction of annual work with a mean value of 4.82, followed by strategy implementation with a mean value of 4.49, and the aspect with the lowest mean value was strategic control with a mean value of 4.10 because Organizing an annual event requires a planning meeting with various sectors to prepare. In addition, having personnel with potential There is cooperation with various sectors, so management is efficient.

2) Strategy for raising funds for public charity through annual Wat Phra Aram Luang events. in Nakhon Pathom province Overall, there were high levels of opinion with an average of 3.98. When considering each area, it was found that the area with the highest average was Arranging welfare for visitors to the event had an average of 4.49, followed by arranging departments responsible for the event with an average of 4.40 and promoting arts and culture with an average of 3.31. This may be due to having related agencies jointly responsible for management Efficient care of various welfare The objectives of the event are clearly explained. There is transparency regarding income received and clear public use. There are also cultural performances.

Keywords: Strategy, Fundraising, Annual event

บทนำ

งานเทศกาลประจำปีตามความเข้าใจของคนทั่วไป คือ งานวัด เมื่อพูดถึงงานวัด คนในวัย 40 ปีขึ้นไป มักจะนึกย้อนถึงอดีต เมื่อตอนยังเป็นเด็กที่มักจะตื่นเต้นกับสิ่งที่จะได้พบในงานวัด และเฝ้ารอคอยว่าเมื่อไหร่ วัดใกล้บ้านจะจัดงานกันเสียที จนถึงปัจจุบันเราก็ยังมีงานวัดประจำปีกันอยู่เช่นเคย เพียงแต่ด้วยรูปลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลสมัย และวัตถุประสงค์ที่ผันเปลี่ยนไปตามกระแส วัดมีบทบาทต่อชุมชน และเป็นสถานที่ชุมนุมพบปะสังสรรค์กันในการทำบุญ การรื่นเริงในคราวเทศกาลทางศาสนา ในอดีตเราจะเห็นบทบาทด้านนี้ของวัดได้อย่างชัดเจน เพราะวัดมีสถานที่กว้างขวาง และมักอยู่ในบริเวณย่านกลางของชุมชน เป็นที่ทราบกันว่ารายได้และเงินทุนสำหรับใช้จ่ายของการจัดงานประจำปีนั้นมา จากงบประมาณที่ได้รับการบริจาค และ เป็น

รายได้ที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมเพื่อระดมทุนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้ ทั้งนี้ รายได้และทุนสนับสนุนจึงแตกต่างกันซึ่งก็ขึ้นอยู่กับความสามารถในการเลือกใช้กลยุทธ์การสื่อสารเพื่อให้เข้าถึงแหล่งทุนและการสนับสนุนของแต่ละองค์กรนั่นเอง จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่า งบประมาณและเงินทุนถือเป็นปัจจัยหลัก พื้นฐานที่สำคัญปัจจัยหนึ่งสำหรับการจัดงานประจำปี โดยเฉพาะองค์กรภาคเอกชน ดังนั้นองค์กรจึงต้องพยายามแสวงหาแนวทางตลอดจนกลยุทธ์การสื่อสารต่างๆ ในการขอความร่วมมือจากประชาชนให้หันมาเห็นความสำคัญของปัญหาและช่วยกันสนับสนุนทุน เพื่อนำมาใช้ในการดำเนินงานกิจกรรม ทั้งนี้ วัดบางวัดสามารถที่จะหาทุนและงบประมาณมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้เป็นจำนวนมากส่งผลให้ผลการดำเนินงานดังกล่าวค่อนข้างเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับผลการดำเนินงานของวัดบางแห่งที่ประสบปัญหาทางด้านการขาดการสนับสนุนทางด้านทุนทำให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการไม่พอเพียงกับงบประมาณ หรือทุนที่ได้รับส่งผลให้การทำงานเพื่อสังคมขององค์กรนั้นไม่ประสบผลสำเร็จ เท่าที่ควร

กลยุทธ์ในการระดมทุนบางแห่งนั้นสามารถประสบความสำเร็จด้วยดีได้นั้นถือเป็นเรื่องที่น่ายินดี เพราะเป็นการแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างคนในสังคมด้วยกัน แสดงให้เห็นว่าคนในสังคมยังไม่ทอดทิ้งกัน ดังนั้น กลยุทธ์ที่วัดดังกล่าวเลือกใช้หรือเลือกที่จะนำมาประยุกต์ใช้และประสบผลสำเร็จด้วยดี คือ องค์กรสามารถระดมทุนมาใช้ในการดำเนินกิจกรรมได้อย่างพอเพียง ตามที่ได้ตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ไว้ จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและนำมาใช้ศึกษาเพื่อหากลยุทธ์ในการระดมทุนผ่านทางการจัดงานประจำปีของวัด ตลอดจนนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมเพื่อให้กลยุทธ์ในการระดมทุนนั้นประสบผลสำเร็จ

เพราะฉะนั้น สามารถกล่าวได้ว่ากลยุทธ์ในการระดมทุนผ่านทางการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง จึงมีความสำคัญและจำเป็นเพื่อให้ได้มาซึ่งรายได้งบประมาณ ทุนสนับสนุนที่พอเพียงในการดำเนินกิจกรรมดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้ส่งผลให้การ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดงานประจำปี และกลยุทธ์การระดมทุนผ่านทางการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ตลอดจนนำเสนอกลยุทธ์ผ่านทางการจัดงานประจำปีของวัด จึงเป็นประเด็นการวิจัยที่สำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่สมควรนำมาศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และความเข้าใจอันนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ในการระดมทุนที่มีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านทางการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวงในเขตจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อวิเคราะห์กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านทางการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวงในเขตจังหวัดนครปฐม
3. เพื่อนำเสนอกลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านทางการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวงในเขตจังหวัดนครปฐม

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านทางการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง จึงทำการทบทวนประมวลเอกสาร แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับกลยุทธ์

สาระเกี่ยวกับหลักเกณฑ์หรือวิธีการในการดำเนินกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งขององค์กรเพื่อให้บรรลุผลตามภารกิจ เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดขึ้น โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ 1)

องค์ประกอบที่เป็นวัตถุประสงค์ของกลยุทธ์ ได้แก่ เป้าหมาย และพันธกิจ 2) องค์ประกอบที่เป็นแนวทางในการดำเนินงานเชิงกลยุทธ์ ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการควบคุมกลยุทธ์ ความคิดเชิงกลยุทธ์ จัดเป็นพื้นฐานความสามารถทางการคิดประการหนึ่งของมนุษย์ หมายถึง ความสามารถในการหาวิธีการหรือทางเลือกที่ดีที่สุดท่ามกลางสถานการณ์ ที่อาจมีอุปสรรคและความไม่แน่นอน

การวางแผนกลยุทธ์ นักคิดเชิงกลยุทธ์จะต้องเป็นนักวางแผนที่รอบคอบและยืดหยุ่น พร้อมเสมอสำหรับสถานการณ์ต่างๆ เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายที่พึงประสงค์ การวางแผนกลยุทธ์ เป็นกระบวนการที่ชี้ให้เห็นถึงวิธีการต่างๆ ที่จะต้องปฏิบัติ ช่วยให้เรามองเห็นช่องว่างระหว่าง สถานะเป้าหมายกับสถานะปัจจุบันว่าจะต้องทำอะไรบ้างจึงไปถึงเป้าหมาย เมื่อมีเป้าหมายชัดเจน และได้มีการวิเคราะห์ ประเมินสถานะของตนเองและสภาพแวดล้อมแล้ว มีการกำหนดรายละเอียด ของกิจกรรมต่างๆ ที่ต้องกระทำในแต่ละช่วงเวลา และทรัพยากรต่างๆ ที่จำเป็นต้องใช้

แนวคิดเกี่ยวกับการระดมทุน

กิจกรรมที่มีการรวมตัวกัน และมีจุดประสงค์ให้อาสาสมัครหลายๆ คนมาร่วมมือกันเชิญชวนให้ประชาชนบริจาคเงิน ทรัพย์สิน หรือหลักประกันของทรัพย์สิน เพื่อการใช้จ่ายขององค์การการศึกษา องค์การศาสนา องค์การทางการเมือง และองค์การการกุศล และสาธารณประโยชน์ ในการระดมทุน การระดมทุนส่วนใหญ่ ผู้บริจาคที่บริจาคเงินมาก ประมาณร้อยละ 10 ของผู้บริจาค จะบริจาคเงินเป็นจำนวนร้อยละ 90 ของการบริจาคทั้งหมด โดยที่ ร้อยละ 10-20 ของผู้บริจาคนี้ จะใกล้ชิดแหล่งเงินทุนมากที่สุด ซึ่งจะเป็นผู้นำการบริจาค และทำให้การดำเนินการระดมทุนเป็นผลสำเร็จ

การวางแผนระดมทุนที่ดีเป็นผลมาจากการวิจัยที่ดี การวิจัยในที่นี้ หมายถึง การระบุ เป้าหมายและความต้องการของหน่วยงานทั้งปัจจุบัน และอนาคต และแหล่งทุนที่จะสนับสนุน เป้าหมายเหล่านี้ การวางแผนเป็นกระบวนการที่ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกัน เป้าหมายของการพัฒนา หน่วยงานสามารถกำหนดได้ชัดเจนได้จากการวางแผนระยะสั้นและระยะยาว ภาวะผู้นำ และแหล่ง ทุนที่คาดว่าจะให้การสนับสนุน การวางแผนที่ดีขึ้นอยู่กับ การวิเคราะห์ความสามารถของหน่วยงาน ที่จะดึงดูดผู้นำ ศักยภาพของผู้นำ ความคาดหวังที่จะได้รับความสนใจจากผู้บริจาค และแหล่ง เงินทุนสนับสนุน

แนวคิดเกี่ยวกับงานประจำปี

การจัดการช่วยเหลือสงเคราะห์โดยคนในชุมชน ที่มีการปฏิบัติสืบเนื่องกันตามระเบียบทางสังคม เพื่อรักษาวัฒนธรรมตามประเพณีอันดีงามของคนในชุมชน โดยมีการปรึกษา และจัดการงานของชุมชน เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดงานประจำปี เพื่อนำปัจจัยไปบูรณปฏิสังขรณ์ภายในเสนาสนะ ให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงาม

ในการจัดงานเทศกาลของวัด ให้มีกรรมการจัดงานคณะหนึ่งอย่างน้อย 7 คน มีหน้าที่วางโครงการ และดำเนินการให้เป็นไปตามระเบียบมหาเถรสมาคมนี้ เจ้าอาวาสเสนอโครงการจัดงานเทศกาล ขออนุญาตต่อผู้บังคับบัญชา

การจัดงานประจำปีขึ้นนี้ก็เพราะทางวัดมีความประสงค์ที่จะอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามที่บรรพบุรุษได้มีการริเริ่ม สร้างสรรค์กันมา และเพื่อให้ได้กรุ่นหลังได้เกิดความรู้สึกและผูกพันในพระพุทธศาสนา อีกประการหนึ่งที่สำคัญที่จัดงานประจำปีขึ้นก็เพื่อระดมทุนหาปัจจัยเพื่อก่อสร้างและบูรณะปฏิสังขรณ์สาธารณูปการที่ชำรุดภายในวัดให้ดีขึ้นถือว่าเป็นหน้าที่สำคัญของพระสงฆ์ทุกระดับชั้น

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ วัดพระอารามหลวง ในเขตจังหวัดนครปฐม ประชากร คือ จำนวน 545 คน กลุ่มตัวอย่าง พระภิกษุสงฆ์วัดพระอารามหลวง ในเขตพื้นที่จังหวัดนครปฐม จำนวน 5 วัด ซึ่งผู้ศึกษาได้ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่ และมอร์แกน Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 231 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ชนิด ได้แก่

1) แบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับกลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open ended Questionnaire) เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับกลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐมพร้อมทั้งเสนอแนะให้ผู้วิจัยนำไปใช้ประกอบการวิเคราะห์ต่อไป

2) แบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

รวบรวมข้อมูลโดย พระครูปลัดโพธิ์วิวัฒน์ ระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึงเดือน ตุลาคม พ.ศ. 2561 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติในการวิจัยได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเชิงปริมาณเรื่อง กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในเขตจังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 240 คน ส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุ คิดเป็นร้อยละ 92.08 และสามเณร คิดเป็นร้อยละ 7.92 อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 21 – 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.28 รองลงมา อายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.50 และน้อยที่สุด อายุ ต่ำกว่า 20 คิดเป็นร้อยละ 7.92 ระดับการศึกษา (ทางโลก) ส่วนใหญ่อยู่ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 58.34 รองลงมา ต่ำกว่าปริญญา คิดเป็นร้อยละ 30.83 และน้อยที่สุด สูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 10.83 ระดับการศึกษา (ทางธรรม) แผนกธรรม ส่วนใหญ่เป็นนักธรรมชั้นเอก คิดเป็นร้อยละ 46.66 รองลงมา นักธรรมชั้นโท คิดเป็นร้อยละ 34.17 น้อยที่สุด นักธรรมชั้นตรี

คิดเป็นร้อยละ 19.17 และระดับการศึกษา (ทางธรรม) แผนกบาลีส่วนใหญ่เปรียญตรี (ป.ธ.1-2 - ป.ธ.3) คิดเป็นร้อยละ 45.42 รองลงมา เปรียญโท (ป.ธ.4 - ป.ธ.6) คิดเป็นร้อยละ 25.83 น้อยที่สุด เปรียญเอก (ป.ธ.7 - ป.ธ.9) คิดเป็นร้อยละ 6.67

2. การบริหารการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมมีความคิดเห็นในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.39 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ การจัดวางทิศทางของงานประจำปี มีค่าเฉลี่ย 4.82 รองลงมา การปฏิบัติตามกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ย 4.49 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การควบคุมเชิงกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ย 4.10

2.1 การบริหารการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.36 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ วัดประชุมหารหรือกรณิวงแนวทางในการจัดหรือยุติการจัดงานประจำปี เมื่อมีกรณีเหตุที่ไม่สามารถคาดเดาได้ มีค่าเฉลี่ย 4.84 รองลงมา คือ วัดมีการหลีกเลี่ยงการจัดงานที่อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการ มีค่าเฉลี่ย 4.30 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วัดได้ใช้จุดแข็งของวัดเป็นจุดเด่นในการจัดงานประจำปี มีค่าเฉลี่ย 4.10

2.2 การบริหารการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ด้านการจัดวางทิศทางของงานประจำปี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.82 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ วัดมีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดงานที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.85 รองลงมาคือ ท่านคิดเสมอว่าวัดสามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ตามที่วางไว้ได้ มีค่าเฉลี่ย 4.83 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมและรู้สึกอยากมีส่วนร่วมกับการจัดงานประจำปีมากน้อยขนาดไหน มีค่าเฉลี่ย 4.79

2.3 การบริหารการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ด้านการกำหนดกลยุทธ์ของงานประจำปี มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.18 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ มีการสร้างนันทนาการมหรสพ ที่เป็นการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมและเหมาะสมกับสถานที่ มีค่าเฉลี่ย 4.82 รองลงมาคือ มีการจัดแผนกรับผิดชอบภายในงานอย่างเป็นระบบและเพียงพอต่อการบริการ มีค่าเฉลี่ย 4.23 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วัดมีรูปแบบ และแนวคิดการจัดงานประจำปี ในแต่ละปีที่แตกต่างกัน เพื่อความน่าสนใจและดึงดูด มีค่าเฉลี่ย 3.64

2.4 การบริหารการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ด้านการปฏิบัติตามกลยุทธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.49 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ การบริการของแต่ละแผนกในงานประจำปี มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีค่าเฉลี่ย 4.83 รองลงมาคือ การนันทนาการและมหรสพเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้ มีค่าเฉลี่ย 4.80 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ท่านสามารถรับทราบการประชาสัมพันธ์การจัดงานประจำปี ได้หลากหลายช่องทางและรวดเร็ว มีค่าเฉลี่ย 4.06

2.5 การบริหารการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ด้านการควบคุมเชิงกลยุทธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ มีการแก้ไขปัญหาจากการจัดงานในปีที่ผ่านมา โดยมีแนวทางและมาตรการรับมือ มีค่าเฉลี่ย 4.47 รองลงมาคือ มีการประเมินผลการจัดงานประจำปีว่าเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้หรือไม่ เพื่อเป็นสารสนเทศสำหรับการปรับปรุงการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 4.23,

และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการติดตามเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการจัดงาน เพื่อเป็นข้อมูลย้อนกลับสำหรับการกำกับ ทบทวน และแก้ปัญหาขณะดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ย 3.65

3. กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.98 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ การจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพผู้มาเที่ยวงาน มีค่าเฉลี่ย 4.49 รองลงมา การจัดแผนกรับผิดชอบงาน มีค่าเฉลี่ย 4.40 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มีค่าเฉลี่ย 3.31

3.1 กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ด้านการประชาสัมพันธ์ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.52 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ วัดมีการออกแบบ จัดกิจกรรม และนิทรรศการ รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูล ข่าวสารแก่ผู้ประกอบการร้านค้าและประชาชนทั่วไป เพื่อช่วยกระจายข้อมูล ข่าวสาร และประชาสัมพันธ์การจัดงานประจำปีของวัดให้มีความทันสมัย ทันเหตุการณ์ และเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ มีค่าเฉลี่ย 3.97 รองลงมาคือ วัดมีการศึกษา วิเคราะห์ และเสนอแนะความคิดเห็นในการวางแผนงานการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ มีการกำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการเผยแพร่ข่าวสารและการใช้สื่อต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงงานการสื่อสารประชาสัมพันธ์ของงานประจำปีให้ดียิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ย 3.47 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วัดมีการจัดทำแผนประชาสัมพันธ์ในระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวของการจัดงานประจำปี เพื่อให้การเผยแพร่และสื่อสารประชาสัมพันธ์สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของการจัดงาน มีค่าเฉลี่ย 3.10

3.2 กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ด้านการจัดแผนกรับผิดชอบงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ วัดมีการจัดแผนกความรับผิดชอบต่อคณะกรรมการและเจ้าหน้าที่ได้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.85 รองลงมาคือ มีการแยกแผนกเกี่ยวกับการรับบริจาคแต่ละจุดรับอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.44 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีบุคคลภายนอกร่วมเป็นคณะกรรมการแต่ละแผนก มีค่าเฉลี่ย 3.91

3.3 กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ด้านการจัดบรรยากาศภายในงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ จัดให้มีการสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในบริเวณวัด มีค่าเฉลี่ย 4.94 รองลงมาคือ บรรยากาศภายในงานเป็นไปตามแนวคิดที่วางไว้ มีค่าเฉลี่ย 4.46 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วัดมีการจัดกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชน จิตอาสา หรือหน่วยงานในพื้นที่ มีค่าเฉลี่ย 3.50

3.4 กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.31 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ภายในงานมีการส่งเสริมบทบาทของศิลปินและชุมชนในการนำทุนทางวัฒนธรรมในการสร้างอาชีพและรายได้ เช่น มีพื้นที่ขายผลิตภัณฑ์ชุมชน มีค่าเฉลี่ย 3.23 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มีการส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรม เช่น เวทีดนตรี 4 ภาค การแสดงพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.21

3.5 กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ด้านการสำนัทนทานการ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.90 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ ภายในงานมีการแสดงบนเวที เช่น ละคร ดนตรี และลิเก หรืออื่น ๆ มีค่าเฉลี่ย 4.92 รองลงมาคือ ภายในงานมีการประกวดทักษะความสามารถ เช่น การจัดกระเช้าดอกไม้ และการแข่งขันกีฬาสาธิต หรือกีฬาพื้นบ้าน มีค่าเฉลี่ย 3.76 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ภายในงานมีการจัดนิทรรศการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจแก่ชุมชน เช่น งานอดิเรก การประกวดสิ่งประดิษฐ์ การประกวดสัตว์เลี้ยง มีค่าเฉลี่ย 3.01

3.6 กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ด้านการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพผู้มาเที่ยวงาน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.49 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายข้อตามลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย อันดับแรกคือ วัดมีร้านอาหารเครื่องดื่มให้บริการที่เพียงพอต่อนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.79 รองลงมาคือ วัดมีที่จอดรถเพียงพอต่อนักท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ย 4.41 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เส้นทางไปวัดมีเครื่องหมายป้ายสัญญาณจราจรบอกเส้นทาง และป้ายบอกระยะทางอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย 4.27

จากผลการศึกษากลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม โดยการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับจำนวน 15 รูป/คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ ฝ่ายพระสงฆ์ จำนวน 5 รูป และ ฝ่ายรัฐและประชาชน จำนวน 10 คน เพื่อสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณที่พบว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การจัดวางทิศทางของงานประจำปี การกำหนดกลยุทธ์ของงานประจำปี การปฏิบัติตามกลยุทธ์ การควบคุมเชิงกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์กับการบริหารการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ที่ส่งผลต่อการบริหารการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม มากที่สุด เนื่องจากวัดในจังหวัดนครปฐม โดยเฉพาะวัดพระอารามหลวง มีจุดแข็ง คือ พระพุทธรูปหรือโบราณสถานเพื่อดึงดูดประชาชนให้มาเที่ยวงานประจำปี ซึ่งการจัดงานประจำปีของวัดมักจะมี การประชุมปรึกษาหารือเป็นปกติทุกครั้งก่อนการจัดงาน เพื่อประเมินสถานการณ์และวางแผน และหาแนวทางในการจัดงาน แต่มักไม่มีแนวทางใหม่ ๆ หรือรูปแบบการจัดงานแบบใหม่ ๆ เพราะไม่กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง

2. การจัดวางทิศทางของงานประจำปี ที่ส่งผลต่อการบริหารการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม มากที่สุด เพราะทุก ๆ วัด ที่จะจัดงานประจำปี ต้องมีการประชุมวางแผนการจัดงานระหว่างคณะกรรมการจัดงาน รวมถึงหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการจัดงาน กำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของงานในแต่ละปี มีการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดงานที่แตกต่างกันออกไป มีการแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งมีทั้งพระภิกษุ สามเณร หน่วยงานราชการ และประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

3. การกำหนดกลยุทธ์ของงานประจำปี ที่ส่งผลต่อการบริหารการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม มาก เพราะการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมก็จะมีเวทีลิเก และจ๊ว ที่พยายามอนุรักษ์ไว้ มีมหรสพและการแสดงที่ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม เช่น การแสดงเพลงพื้นบ้าน การแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้านของแต่ละภาคในประเทศไทย ส่วนการจัดแผนกับผิชอบภายในงานประจำปี ปกติส่วนใหญ่ก็มีคณะกรรมการที่ทำกันอยู่เป็นประจำทุกปี จึงทำให้ประสบการณ์ในการทำงานของแต่ละแผนกเป็นระบบ และมีการปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ

4. การปฏิบัติตามกลยุทธ์ ที่ส่งผลต่อการบริหารการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม มากที่สุด เนื่องจากการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ด้วยศักยภาพของวัดที่เป็นวัดใหญ่ จึง

มีบุคลากรที่พร้อมทั้งกำลังกายและศักยภาพด้านความรู้ และการบริหารจัดการ ทั้งด้านการจัดแผนรับผิดชอบ และการจัดมหรสพการแสดงต่าง ๆ จึงมีประสิทธิภาพ

5. การควบคุมเชิงกลยุทธ์ ที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัด นครปฐม มาก เพราะการการติดตามประเมินผลการจัดงานประจำปีของแต่ละวัด ส่วนมากจะมีแค่ข้อมูลด้านการเงินการบันทึกยอดการรับบริจาค ส่วนข้อมูลด้านอื่นไม่ค่อยมีวัดไหนทำหรือบันทึกข้อมูลสารสนเทศไว้ จะการติดตามและประเมินจากประสบการณ์การจัดงานที่มักจะเจอปัญหาแล้วแก้ไข ส่วนข้อมูลด้านอื่นไม่ค่อยมีวัดไหนทำหรือบันทึกข้อมูลสารสนเทศไว้ ฉะนั้นทุกวัดจึงควรมีข้อมูลที่เป็นสารสนเทศในการจัดงานครบทุกด้าน เพื่อนำมาประเมินก่อนการจัดงานในปีถัดไป

เพื่อสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณที่ พบว่า การประชาสัมพันธ์ การจัดแผนรับผิดชอบงาน การจัดบรรยากาศภายในงาน การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การสร้างนันทนาการ และการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพผู้มาเที่ยวงาน มีความสัมพันธ์กับกลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. การประชาสัมพันธ์ ที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม มาก เพราะการจัดงานประจำปีของวัดมีการประชาสัมพันธ์ คิดว่าให้ประชาชนทั่วไป สามารถเข้าถึงและทราบข่าวประชาสัมพันธ์การจัดงานประจำปีให้ได้มากที่สุดโดยให้ครอบคลุมทุกแหล่งประชาสัมพันธ์ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ ที่ติดข้างทาง ตามแยกสำคัญ การประชาสัมพันธ์ผ่านทางโซเชียลมีเดีย ซึ่งรูปแบบป้ายและโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์จะแตกต่างกันตามแพลตฟอร์มที่ต่างกัน

2. การจัดแผนรับผิดชอบงาน ที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม มากที่สุด เนื่องจากการจัดงานประจำปีหรืองานเทศกาลประจำปี โดยก่อนจะเริ่มงานประจำปี ทางวัดจะได้มีการจัดทำหนังสือเชิญหน่วยงานต่าง ๆ ของทางภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน มาประชุมชี้แจงวางแผนการจัดงานประจำปี เพื่อวางกรอบแนวทาง และวัตถุประสงค์ในการจัดงาน เพื่อจะได้เห็นแผนงานให้ชัดเจนขึ้น

3. การจัดบรรยากาศภายในงาน ที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม มากที่สุด เพราะคณะกรรมการได้มีการประชุมหารือก่อนจัดงานเพื่อวางแนวทางและแนวคิดว่าจะแต่ละปีจะให้แนวทางการจัดงาน และบรรยากาศของงานเป็นไปในทางไหน มีการจัดงาน จัดกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานและประชาชนในพื้นที่ แต่ละวัดพยายามจะสร้างบรรยากาศภายในงานเกิดความน่าสนใจ และดึงดูดประชาชนผู้มาเที่ยวงานให้ได้มากที่สุด เริ่มตั้งแต่การจัดสถานที่ให้ผู้มาเที่ยวงานได้บูชาสักการะ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ภายในวัด มีการจัดมหรสพต่าง ๆ

4. การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ปานกลาง เนื่องงานเทศกาลหรืองานประจำปีมักนิยมนำการแสดงศิลปวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งของมหรสพหรือสิ่งนันทนาการภายในงาน อย่างน้อยก็มีลิเก เพลงพื้นบ้าน ประภวร้องเพลงลูกทุ่ง การส่งเสริมเหล่าศิลปิน หรือชุมชน ทางกรรมการจัดงานก็ยินดีที่จะจัดหาพื้นที่เหมาะสมให้ เพื่อการสนับสนุน

5. การสร้างนันทนาการ ที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม มาก เพราะวัดและคณะกรรมการจัดงานประจำปีพยายามสร้างและสรรหาสิ่งนันทนาการ หรือสร้างสิ่งบันเทิง ที่คิดว่าจะทำให้คนมาเที่ยวงานประจำปีสนใจ นอกจากหัวใจหลัก

ของการจัดงานกล่าวคือ สิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือโบราณสถานที่เป็นจุดแข็งของวัดที่มีอยู่ มีการจัดประกวดร้องเพลง ลูกทุ่ง มีการประกวดทักษะความสามารถบ้างในบางวัด และมีการแข่งขันกีฬาสากล การแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน

6. การจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพผู้มาเที่ยวงาน มีความสัมพันธ์กับกลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม มากที่สุด เนื่องจากการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพผู้มาเที่ยวงาน วัดพระอารามหลวงในจังหวัดนครปฐม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมาก จึงมีหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบดูแลป้ายบอกทางต่าง ๆ แต่ที่จอตลอดยังคงไม่เพียงพอต่อประชาชนผู้มาเที่ยวงาน ส่วนร้านค้าร้านอาหารเพียงพอต่อผู้มาเที่ยวงาน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม มีการอภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม พบว่า การบริหารการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ การจัดวางทิศทางของงานประจำปี รองลงมา การปฏิบัติตามกลยุทธ์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การควบคุมเชิงกลยุทธ์ สอดคล้องกับผลการศึกษาของพระนรชัย อารโณ (กอบกสิกรรม) (2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ประสิทธิภาพการจัดการงานประจำปีของวัดในตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม” ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการงานประจำปีของวัดในตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับแนวทางในการส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการงานประจำปีของวัดในตำบลสัมปทวน อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวม การจัดงานประจำปีควรมีการประชุม เพื่อหารือ และกำหนดแผนงานทุกครั้ง เมื่อมีการจัดงานก่อนถึงกำหนดการจัดงานประจำปี ประมาณ ๒ – ๓ เดือน โดยมีเจ้าอาวาสในแต่ละวัดเป็นประธานในการดำเนินการต้องจัดตั้งเจ้าหน้าที่ประสานงานกับบุคคลฝ่ายต่ำ ๆ ให้ช่วยดำเนินงาน เพื่อให้การจัดงานประจำปีของวัดดำเนินไปได้ด้วยดีไม่มีอุปสรรค

2. กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม พบว่า กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ในภาพรวม มีความคิดเห็นในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ การจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพผู้มาเที่ยวงาน รองลงมา การจัดแผนกรับผิดชอบงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ธวัชชัย กุลนรา (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในตำบลแม่เหียะ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจและปัจจัยทางการเมือง จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลนั้น โดยมากเพศหญิงจะมีความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรม ในการส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่นมากกว่าเพศชาย อาทิเช่น กลุ่มสตรีแม่บ้าน อาสาสมัครที่เป็นสตรี และเป็นผู้ที่มิใช่วัย ในช่วงตั้งแต่ ๔๐ ปีขึ้นไป จะเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่า ชุมชนเกิดความเข้มแข็งมากขึ้นจากการเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล แต่มีข้อจำกัดคือ ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นที่เป็นความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง เนื่องจากความต้องการที่เกี่ยวข้องกับงบประมาณ ในการดำเนินการทำให้สภาพความจริงของชาวบ้านที่จะเข้าร่วมกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ทั้งในแง่การร่วมแรง การร่วมทรัพยากร โดยการมองเห็นว่าตนเองจะได้รับประโยชน์ตอบแทนในสิ่งที่ตนทำไป กล่าวคือผลประโยชน์ต่างตอบแทน

เพราะว่าแนวความคิดของชาวชนบทส่วนมากจะเห็นประโยชน์จากการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา แต่ไม่อาจเข้าร่วมกิจกรรมได้ เนื่องจากไม่เห็นช่องทางของการมีส่วนร่วมโดยมองที่การพัฒนาท้องถิ่น แล้วแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นภายหลังจากการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ แล้ว เนื่องจากองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการกำหนดกิจกรรมในรูปของการจัดสรรงบประมาณในการดำเนินการ การเข้ามามี ส่วนร่วมใน การอนุรักษ์และส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของเทศบาลตำบลแม่เหียะ ทำให้การดำรงคง อยู่ของประเพณีเป็นไปตามความต้องการของผู้กำหนดนโยบายของเทศบาล ทำให้วัฒนธรรมดั้งเดิมเกิดการ เปลี่ยนแปลงไป การจัดสรรงบประมาณที่ใช้ในการดำเนินการทำให้รูปแบบของการจัดประเพณีเกิดการ เปลี่ยนแปลงไป การวัดผลไม่สามารถวัดได้อย่างชัดเจน เนื่องจากความแตกต่างของกิจกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป

ผลการศึกษาการวิจัยเชิงคุณภาพเรื่องกลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปี ของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

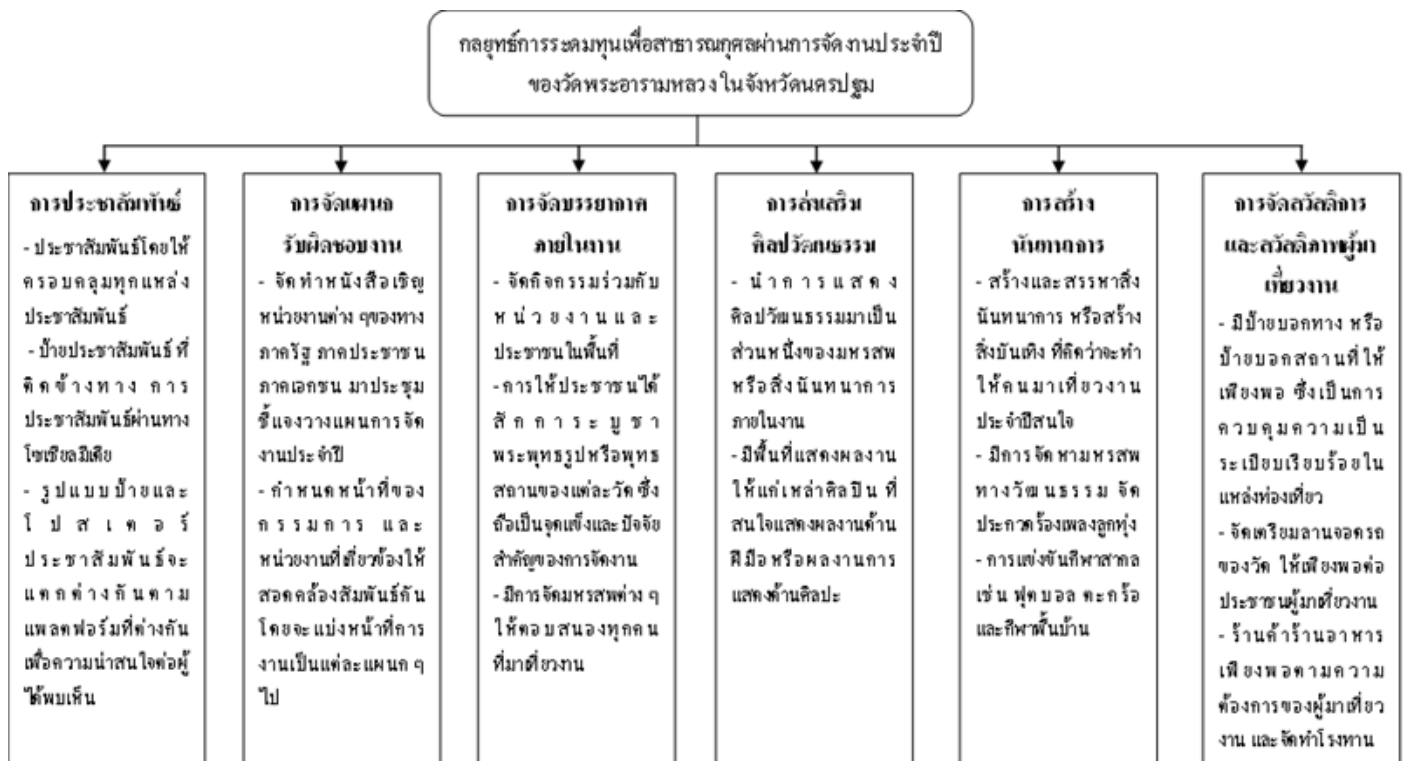
1. จากผลการศึกษาพบว่า การจัดวางทิศทางของงานประจำปี มีความสัมพันธ์กับกลยุทธ์การระดมทุน เพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม มากที่สุด เนื่องจากทุก ๆ วัด ที่จะจัดงานประจำปี ต้องมีการประชุมวางแผนการจัดงาน ระหว่างคณะกรรมการจัดงาน รวมถึงหน่วยงาน ราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อวางแผนการจัดงาน กำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานในแต่ละปี มีการกำหนด เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดงานที่แตกต่างกันออกไป มีการแต่งตั้งคณะกรรมการซึ่งมีทั้งพระภิกษุ สามเณร หน่วยงานราชการ และประชาชนร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย สอดคล้องกับแนวคิดของ Schermerhorn (2002) ได้กลยุทธ์ หมายถึง แผนแม่บท หรือแผนปฏิบัติการ หลักสำคัญขององค์การ (comprehensive action plan) ซึ่งองค์การใช้เป็นตัวกำหนดทิศทางในการ ดำเนินงานระยะยาว รวมทั้งใช้ เพื่อเป็นแนวทางในการใช้ทรัพยากรเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย โดยจะทำให้ได้เปรียบทางการแข่งขันที่ยั่งยืน (Sustainable competitive advantage) ทั้งนี้ กลยุทธ์จะมุ่งเน้นการ นำมาใช้ในสภาวะการณ์หรือสิ่งแวดล้อม ที่มีการแข่งขัน (competitive environment) อันแสดงให้เห็น ถึง การคาดการณ์ที่ดีที่สุด (best guess) ในสิ่ง ที่ต้องการกระทำเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า จะเกิด ผลสำเร็จในอนาคตในขณะที่เผชิญอยู่กับคู่แข่ง หรือแม้แต่ว่า สภาวะการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับแนวคิดของ Delios and Singh (2005) การที่องค์การใช้ ทรัพยากรที่มีให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การที่องค์การใช้ สมรรถนะของตนเอง ที่มีเพื่อให้ลูกค้าหรือผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจสูงสุดเหนือกว่าคู่แข่ง ภายใต้บริบทและสภาพแวดล้อม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่มุ่งหวัง

2. จากผลการศึกษาพบว่า การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณ กุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ปานกลาง เพราะงานเทศกาลหรืองาน ประจำปีมักนิยมนำการแสดงศิลปวัฒนธรรมมาเป็นส่วนหนึ่งของมหรสพหรือสิ่งบันเทิงนันทนาการภายในงาน อย่าง น้อยก็มีลิเก เพลงพื้นบ้าน ประการวร้องเพลงลูกทุ่ง การส่งเสริมเหล่าศิลปิน หรือชุมชน ทางกรรมการจัดงานก็ ยินดีที่จะจัดหาพื้นที่เหมาะสมให้ เพื่อการสนับสนุน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ พระณัฐวุฒิ จิตเมธี (ทา เนตร) (2548) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบของงานปอยหลวงที่มีต่อชุมชนท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลสัน กำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ๑. ผลกระทบจากงานปอยหลวงนั้นมีดังนี้ ผลกระทบทางลบ คือ เป็นงานที่มีค่าใช้จ่ายสูงและเพิ่มภาระค่าใช้จ่ายให้กับครัวเรือนผล ทางบวก คือ เป็นเอกลักษณ์ของชาวล้านนา อีกอย่างหนึ่งเป็นการเชื่อมประสานสร้างความสามัคคีในชุมชนส่งเสริมพระพุทธศาสนา เพื่อพัฒนาชุมชน ร่วมกันและกระตุ้นการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อพัฒนาชุมชนเข้มแข็งยั่งยืนตามระบอบประชาธิปไตยของไทย

๒. ประชาชนในเขตเทศบาลสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานปอยหลวงในระดับดี แต่มีข้อสังเกตว่า ความรู้ความเข้าใจในด้านเชิงประวัติศาสตร์ชาวพุทธยังไม่ดีนัก

สรุปองค์ความรู้

จากการศึกษา กลยุทธ์การระดมทุนเพื่อสาธารณกุศลผ่านการจัดงานประจำปีของวัดพระอารามหลวง ในจังหวัดนครปฐม ได้องค์ความรู้ใหม่และรูปแบบที่เหมาะสม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางนี้

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ คือ ผู้นำท้องถิ่นหรือผู้เกี่ยวข้องในจังหวัดนครปฐม ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการรณรงค์การให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และผู้นำท้องถิ่นในจังหวัดนครปฐม ควรกำหนดนโยบายการสนับสนุนการแสดงทางศิลปะด้านต่างๆ เช่น การวาดภาพ การแสดงพื้นบ้าน ต่าง ๆ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรจะศึกษาถึงกลยุทธ์ เทคนิค และนวัตกรรม ที่จะช่วยพัฒนาการจัดงานประจำปีของวัดในจังหวัดนครปฐม และควรศึกษาปัญหา สาเหตุที่ส่งผลต่อการจัดงานประจำปีของวัดในจังหวัดนครปฐม

References

- Department of Religious Affairs. Thai Cement Foundation. Rajabhat Institute Office. Principles of temple administration and management in the era of globalization. M.S.P., M.P.
- Ounchitti, D., Temple Fair, Merit Fair, [online]. Source: http://www.uniserv.buu.ac.th/forum2/topic.asp?TOPIC_ID=4464, [2 June 2015].

การบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมใน
พื้นที่จังหวัดนครปฐม

CULTURAL MANAGEMENT IN PROMOTING SONGKRAN TRADITIONS OF MULTICULTURAL
PEOPLES IN NAKHON PATHOM PROVINCE

พระครูโกศลธรรมรัตน์

Phrakhrukosonthammarat

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathum Thani University

Email: dc.bps@mcu.ac.th

Received 14 February 2023; Revised 28 February 2024; Accepted 2 March 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาของประเพณีสงกรานต์แบบดั้งเดิม ศึกษาการเปลี่ยนแปลงในงานประเพณีสงกรานต์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมยุคปัจจุบัน และเสนอแนวทางการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คือ พระสังฆาธิการ ข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนชุมชน จำนวน 15 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม เริ่มจากวัฒนธรรมชาวมอญซึ่งนับถือศาสนาพุทธ วัฒนธรรม ความเชื่อ เชื่อมโยงกับศาสนา สะท้อนออกมาในรูปของวิถีชีวิต โดยจะจัดขึ้นตามความเชื่อทางศาสนาและความเชื่อในเรื่องของการกตัญญูต่อบุพพการี กลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมส่วนใหญ่เป็นชุมชนไทยเชื้อสายมอญนับถือศาสนาพุทธ 2) งานประเพณีสงกรานต์ในปัจจุบันเปลี่ยนไปมากตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวคิดถึงความสนุกสนานที่ได้มาเล่นน้ำสงกรานต์ วิธีการเล่นก็เปลี่ยนไปภายใต้ปฏิสัมพันธ์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย คนพื้นที่เก่าแก่ดั้งเดิม คนไทยเชื้อสายมอญ พุทธ คริสต์ อิสลาม แรงงานอพยพย้ายถิ่น 3) การบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐมนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์โดยใช้จุดเด่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น มีการรักษาประเพณีด้วยการปลูกฝังเยาวชนให้รู้และภูมิใจในประเพณี ที่สำคัญคือประชาชนชาวจังหวัดนครปฐมเข้ามามีบทบาทสำคัญและมีการทำงานร่วมกัน มีการให้ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โดยการจัดให้มีการสอนในหลักสูตรท้องถิ่นและโรงเรียน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการวัฒนธรรม, การส่งเสริมประเพณีสงกรานต์, กลุ่มชนพหุวัฒนธรรม

Abstract

This research article aims to study the history of the traditional Songkran tradition. Study changes in the Songkran tradition due to cultural diversity in today's society. and propose guidelines for cultural management in promoting the Songkran tradition among multicultural people in Nakhon Pathom province. This is a qualitative research study. Important information providers are monks, civil servants, and local leaders. and community members, totaling 15 photos/person. The research tool was a structured interview form. Special group discussion Data were analyzed using content analysis and written descriptive narratives.

The results of the research found that 1) Songkran traditions of multicultural people in Nakhon Pathom Province Starting with the Mon culture, which practices Buddhism, the culture and beliefs are connected to religion. It is reflected in the way of life. It will be held according to religious beliefs and beliefs in the matter of gratitude to parents. The majority of the multicultural people in Nakhon Pathom Province are Thai communities of Mon descent who practice Buddhism. 2) The Songkran tradition has now changed greatly according to economic, social, and political conditions under the trend of globalization. Nowadays, tourists miss the fun of playing in the water during Songkran. The way of playing has also changed under the interaction of diverse cultures, consisting of the ancient and traditional people of the area. Thai people of Mon descent, Buddhism, Christianity, Islam, and migrant workers. 3) Cultural management in promoting the Songkran tradition of multicultural people in the Nakhon Pathom province should be publicized using the distinctive features that are unique to the locality. Traditions are preserved by inculcating youth to know and be proud of the traditions. What is important is that the people of Nakhon Pathom province play an important role and work together. Local cultural knowledge is provided to children and youth in educational institutions. By providing teaching in the local curriculum and schools.

Keywords: Cultural Management, Promoting Songkran Traditions, Multicultural Peoples.

บทนำ

วัฒนธรรม เป็นบริบทที่สื่อความหมายทางสังคมที่ยอมรับร่วมกัน (Baker, 2008) มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตคน มีอิทธิพลต่อคน มีผลกระทบต่อวิถีชีวิตเราวัฒนธรรมแสดงความเป็น เอกลักษณ์ของชาติ เป็นศักดิ์ศรีของชาติ วัฒนธรรมเป็นเครื่องประสานความสามัคคีของคนในชาติ ช่วยให้เกิดความมั่นคง มีความแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิสังคมแต่ละแห่งสังคมใดมีความ หลากหลายทางวัฒนธรรมถือเป็นความมั่นคง เป็นต้นทุนทางสังคมที่ล้ำค่า (Suvilai Premsrirat, 2005) เป็นความเจริญงอกงาม ซึ่งเป็นผลจากระบบความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับ สังคมและมนุษย์กับธรรมชาติ มีการสั่งสมและสืบทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จากสังคมหนึ่ง ไปสู่อีกสังคมหนึ่ง จนกลายเป็นแบบแผนที่สามารถเรียนรู้ทำให้ก่อให้เกิดผลิตรกรรมและผลผลิต

ทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม (Office of the National Cultural Commission, 2007) และที่สำคัญวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อและพิธีกรรมต่าง ๆ มีบทบาททำให้คนมีความมั่นคงใน จิตใจและเห็นคุณค่าในการดำรงชีวิตร่วมกันอย่างเสมอภาค (Srisakon Valliphodom, 2011) คนชาติไทยมีความเจริญรุ่งเรืองทางด้านวัฒนธรรม ซึ่งมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับ สภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพตลอดมา ภายหลังประเทศไทยลงนามใน สนธิสัญญาบาวนริง เมื่อ พ.ศ. 2398 ในสมัยรัชกาลที่ 4 เป็นต้นมา วัฒนธรรมตะวันตกเริ่มมี อิทธิพลและเข้ามาสู่สังคมไทย (Thawat Punnotak, M.P.)

อย่างไรก็ตาม รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตราที่ 81 ได้กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ และรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ได้เน้นให้ความสำคัญของชุมชนได้มีส่วนร่วมในการปกป้องและ พัฒนาวัฒนธรรมและประเพณีของตนเอง โดย มาตราที่ 66 ระบุว่า “ชุมชนท้องถิ่นย่อมมีสิทธิอนุรักษ์ และฟื้นฟูจารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและชาติ” นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ยังได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น กล่าวได้ว่านับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา สังคมได้ได้ตระหนักและเห็นความสำคัญของส่งเสริมการฟื้นฟู วัฒนธรรมประเพณี ให้สืบ ทอดต่อไปอย่างยั่งยืน

ประเพณีสงกรานต์เป็นประเพณีพื้นบ้านที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนปัจจุบัน จะจัดพิธีที่ไม่ซ้อน กันเพื่อเปิดโอกาสให้พี่น้องได้ร่วมพิธีกับหมู่บ้านอื่น ๆ ด้วย เริ่มจากก่อนถึงวันสงกรานต์จะมีขบวนแห่พระพุทธรอบหมู่บ้าน กลุ่มชนพหุวัฒนธรรมเชื่อว่าวันสงกรานต์เป็นวันขึ้นปีใหม่จึงมีการเฉลิมฉลองรื่นเริง และทำบุญเพื่อ อุทิศส่วนกุศลให้กับผู้ล่วงลับรวมทั้งหมู่บ้าน กลุ่มชนเชื่อว่าคนทั้งหมู่บ้านเป็นพี่น้องที่อพยพมาด้วยกันและนับถือ ผีเดียวกัน (เรียกว่าบุญรวมญาติ) ด้วยการให้ลูกหลานเขียนชื่อผู้ล่วงลับไปแล้วมารวมในภาชนะเดียวกันเมื่อ พระสงฆ์บังสุกุลแล้ว จึงเผากระดาษร่วมกัน วันสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมนั้นมิได้ถือเฉพาะช่วงวันที่ 13 เมษายน ซึ่งเป็นวันมหาสงกรานต์ โดยวันที่ 14 เมษายนจะเป็นพิธีทำบุญตักบาตรและการรวมตัวของ ชาวบ้านกลางคืนจะมีการละเล่นพื้นบ้านโบราณหรือประกอบอาหารร่วมรับประทานในวัด วันที่ 15 เมษายนจะเป็นพิธีแห่ทางธงสงกรานต์และการรวมตัวเพื่อนรำแคนของจากหมู่บ้านอื่นๆ ในจังหวัดนครปฐม วันที่ 16 เมษายน จะเป็นพิธีฉลองทางธงสงกรานต์ก็คือฉลองปัจจัยที่ติดมากับพุ่มผ้าป่าของแต่ละหมู่บ้านหรือแต่ละ ครอบครัวเพื่อถวายให้กับวัดแล้วจึงเป็นพิธีทำบุญรวมญาติ ปัจจุบันยังคงมีการรักษาประเพณีตามแบบโบราณที่ ผ่านมา ส่วนที่เรียกว่าแห่ทางธงนั้นมาจากการนำผ้าอาบน้ำฝนพระสงฆ์มาประดับตกแต่ง ถักร้อย ปักลายฉลุ ลายด้วยฝีมือเป็นมรดกงาน หัตถกรรมจากรุ่นสู่รุ่นตามความเชื่อโบราณด้วยวัสดุ ดอกไม้ในท้องถิ่น นำผืนผ้าไป ผูกแขวนติดไว้กับปลายไม้ไผ่ ในเทศกาลสงกรานต์ขบวนแห่พร้อมพุ่มผ้าป่ารอบหมู่บ้าน ซึ่งวัตถุประสงค์ในการ แห่ก็เพื่อหาปัจจัยเข้าวัด นอกเหนือจากความสนุกสนานที่ลูกหลานมารวมตัวหนึ่งปีพบปะพูดคุย แล้วยังเป็นการ สร้างความรักความผูกพัน พี่น้องและอนุรักษ์ส่งเสริมให้เป็นประเพณีที่คงอยู่คู่ชุมชน

ในปัจจุบันลักษณะเฉพาะของชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม มี ลักษณะด้าน การนับถือศาสนา ลัทธิความเชื่อต่าง ๆ ได้แก่ พุทธ คริสต์ ผี และผีบรรพบุรุษ เป็นชุมชนที่เกิดจากการรวม ของคนที่มีเชื้อชาติ ศาสนา และความเชื่อ ที่แตกต่างกัน และอพยพมาตั้งรกรากใน ย่านเดียวกัน ได้แก่ ไทย จีน ฝรั่งเศส ในยุคแรก ๆ ต่อมาพื้นที่นี้ได้มีการพัฒนาขึ้นเพราะมีโรงงาน อุตสาหกรรมเป็นจำนวนมาก แรงงานต่างด้าว

สัญชาติพม่า เขมร สลาว มอญ กระเหรี่ยง ได้เข้ามา ทำงานและอยู่อาศัยในชุมชนนี้เพิ่มจำนวนมากขึ้น อย่างไรก็ตามในปัจจุบันชุมชนพหุวัฒนธรรมใน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมก็ประสบปัญหาทางด้านจริยธรรมหลายอย่าง เช่น การกระทำผิด กฎหมาย ปัญหาอาชญากรรม การแพร่ระบาดของสิ่งเสพติดและอบายมุข การแตกแยกทางความคิด การเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนร่วม และปัญหาการขาดคุณธรรมจริยธรรม

สังคมยุคโลกาภิวัตน์มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างกว้างขวางและรวดเร็วเป็น การสื่อสารที่ไร้พรมแดน วัฒนธรรมจากภายนอกหลั่งไหลเข้าสู่สังคมไทยได้อย่างรวดเร็วและรุนแรงขึ้นทุกวัน ประชาชนส่วนใหญ่ไม่สามารถเลือกสรร กลั่นกรองวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความเปลี่ยนแปลงทางสังคมในปัจจุบันและความเป็นอยู่ของประชาชนที่แตกต่าง หลากหลาย มีผลกระทบอย่างไรต่องานประเพณีสงกรานต์ ทำอย่างไรจะให้นานประเพณีสงกรานต์ยังคงอยู่อย่างมีสาระเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ความเป็นไทย และมีประโยชน์ต่อสังคมสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นมาของประเพณีสงกรานต์แบบดั้งเดิมของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงในงานประเพณีสงกรานต์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมยุคปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดนครปฐม
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวัฒนธรรม

วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของคนในสังคมเป็นแบบแผนการประพฤติปฏิบัติและแสดงออกซึ่งความรู้สึกรู้จักคิดในสถานการณ์ต่างๆ ที่สมาชิกในสังคมเดียวกันสามารถเข้าใจ ชาบซึ่ง ยอมรับ และนำไปใช้ปฏิบัติร่วมกัน อันจะนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์กับมนุษย์ มนุษย์กับสังคมและมนุษย์กับธรรมชาติ วัฒนธรรมมีทั้งสาระและรูปแบบที่เป็นทั้งระบบความคิด วิธีการ โครงสร้างทางสังคม สถาบัน ตลอดจนแบบแผนและทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น ขอบข่ายของวัฒนธรรมจำแนกไว้ 5 ประการ คือ 1. การดำรงชีวิต 2. ครอบครัว 3. ศาสนาและจริยธรรม 4. ศิลปะและสุนทรียศาสตร์ 5. ภาษาเป็นวัฒนธรรม

ทฤษฎีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมได้อธิบายถึงกระบวนการยอมรับเอาวัฒนธรรมของการเผยแพร่วัฒนธรรมหรืออิทธิพลของกระแสโลกาภิวัตน์ เข้ามาสู่วัฒนธรรมสงกรานต์ ซึ่งก่อนตัดสินใจยอมรับเอาวัฒนธรรมใหม่จะต้องคำนึงถึงประโยชน์และความสอดคล้องกับวัฒนธรรมเดิมในท้องถิ่น

ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์เชิงสัญลักษณ์ เพื่อเป็นแนวทางการศึกษาปฏิสัมพันธ์ของคนผู้ที่มีหลากหลายวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการจัดการงานประเพณีท้องถิ่น งานประเพณีถือเป็นสัญลักษณ์ที่สำคัญ เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่มีความซับซ้อน หลากหลาย ไม่มีกฎเกณฑ์ เปลี่ยนแปลงได้ง่ายและรวดเร็ว เป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ ยากจะพยากรณ์

ทฤษฎีโครงสร้าง-หน้าที่นิยม สามารถใช้ในการอธิบายหรือพยากรณ์ทำความเข้าใจ ปรากฏการณ์ทางสังคมได้อย่างละเอียดในทุกระดับได้ สังคมที่มีคุณภาพ เพราะทุกคนต่างก็ต้องทำหน้าที่ของตน ทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำไปวิเคราะห์การแสดงบทบาทหน้าที่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวัฒนธรรมสงกรานต์ของครอบครัว ชุมชน วัด หน่วยงานราชการ (ททท.) ศูนย์วัฒนธรรมอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สื่อมวลชน รวมทั้งภาคธุรกิจ/ เอกชนที่ สนับสนุนการจัดงานประเพณีสงกรานต์

2. ประเพณีสงกรานต์

สงกรานต์ตามที่สังคมในปัจจุบันรับรู้กันจะหมายถึง วันขึ้นปีใหม่ของไทย ในสมัยก่อน ซึ่งตรงกับวันที่ 13 เมษายน ของปฏิทินสากล แต่แท้ที่จริงแล้วในอดีตคำว่า “สงกรานต์” ของผู้คนในเขตลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา ไม่ได้มีความหมายดังเช่นในปัจจุบัน

สำหรับประเทศไทยงานประเพณีสงกรานต์ ถือว่าเป็นประเพณีเก่าแก่ที่สืบทอดมาแต่โบราณควบคู่มา กับประเพณีตรุษ จึงมีการเรียกรวมกันว่าประเพณีตรุษสงกรานต์ ซึ่งหมายถึง ประเพณีส่งท้ายปีเก่า และต้อนรับ ปีใหม่ คำว่า ตรุษเป็นภาษาทมิฬ แปลว่า การสิ้นปี โดยแต่เดิม พิธีสงกรานต์เป็นพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในครอบครัว หรือชุมชนบ้านใกล้เรือนเคียง ในความเชื่อดั้งเดิม นั้นสัญลักษณ์ที่ใช้เป็นองค์ประกอบหลักในพิธี ได้แก่ การใช้ น้ำเป็นตัวแทน ซึ่งมีความหมายเกี่ยว กับความร้อนของดินฟ้าอากาศในฤดูร้อน เป็นช่วงเวลาพระอาทิตย์ เคลื่อนเข้าสู่ราศีเมษ การใช้น้ำรดให้แก่กันเพื่อความชุ่มชื้นเย็นสบายเย็นกาย เย็นใจ มีการขอพรจากผู้ใหญ่ การ รำลึก และกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว มีการสงน้ำพระที่นำซึ่งสิริมงคล เพื่อให้เป็นการเริ่มต้น ปีใหม่ ที่มีแต่ความสุข การจัดประเพณีสงกรานต์ในแต่ละภูมิภาค จะมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับคติความเชื่อ วิถีชีวิต จารีตและประเพณีของแต่ละท้องถิ่น

อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาตำนานและการปรากฏตำนานในกลุ่มคนไทยแล้ว จะพบ ดังที่กล่าวไปแล้ว ว่า ตำนานและเทศกาลสงกรานต์มีอยู่เฉพาะในกลุ่มคนไทยที่รับพระพุทธศาสนา ด้วยเหตุนี้เรื่องในตำนาน สงกรานต์จึงได้รับอิทธิพลพระพุทธศาสนา ทั้งการกล่าวถึงพรหม หรือพระอินทร์ (สามีของลูกผู้ที่ถูกฆ่า) ซึ่งเป็น ตัวละครในวรรณคดีพุทธศาสนา การเล่าเรื่อง กำเนิดโลกแบบอักษุณสูตร หรือตำนานสร้างโลกในแบบฉบับ ของพระพุทธศาสนา ซึ่งทำให้ มีข้อสันนิษฐานว่าตำนานสงกรานต์น่าจะเกิดขึ้นหลังจากการรับพระพุทธศาสนาของ ชนชาติไท ตำนานสงกรานต์ นับได้ว่าเป็นตำนานสำคัญที่อธิบายบ่อเกิดของประเพณีสงกรานต์ ไว้อย่างชัดเจน การศึกษาเรื่องราวที่มาของประเพณีผ่านตำนาน ไม่เพียงจะเข้าใจเหตุผล ของการสร้างสรรค์ประเพณีเท่านั้น หากแต่จะเข้าใจวิถีชีวิตและโลกทัศน์ของกลุ่มชนอันเป็น รากของวัฒนธรรมในปัจจุบันด้วย หากคนไทยหันมาทำ ความเข้าใจวัฒนธรรมของตนเอง อย่างถ่องแท้ การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่จะเกิดขึ้นก็จะมั่นคงและเกิดประโยชน์ ต่อชนในชาติ อย่างสูงสุด

3. แนวคิดเกี่ยวกับพหุวัฒนธรรม

พหุวัฒนธรรม เป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับ ความหลากหลายและความ แตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้คนในสังคม มุ่งเน้นให้เกิดความตระหนักและ เห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แตกต่าง กัน สามารถอยู่ร่วมกันในท่ามกลางความแตกต่างได้โดยสันติและ เคารพซึ่งกันและกัน ตลอดจนยึดมั่นถือมั่นใน คุณงามความดี รวมถึงแนวทางในการจัดการกับความ หลากหลายทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ เชื้อชาติ เพศ ศาสนา และลักษณะเฉพาะอื่น ๆ

แนวคิดเสรีนิยมในส่วนหนึ่งจะเน้นสิทธิชุมชนด้วยการแสวงหา ตูลยาพระหว่างความแตกต่างและความเท่าเทียมกัน และระหว่างเสรีภาพกับวัฒนธรรม บางส่วนก็จะเน้นสิทธิทางวัฒนธรรม ในฐานะที่เป็นสถานภาพทางสังคมของความแตกต่าง ด้วยการเคารพสิทธิของความเป็นปัจเจกที่เท่าเทียมกันโดยไม่คำนึงถึงชาติพันธุ์ เพศ และศาสนา ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับสิทธิในความเป็นพลเมืองด้วย ส่วนความคิดหลังสมัยใหม่จะเน้นความเป็นไปได้ทั้งหลายในการดำรงความแตกต่างและการปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนและอัตลักษณ์ และวัฒนธรรมของตน ซึ่งบางครั้งก็ยากที่จะปรับใช้เป็นนโยบายได้

พหุวัฒนธรรมไม่ได้มีมุมมองถึงความแตกต่างเฉพาะในเรื่องของวัฒนธรรมเท่านั้น หากแต่จะสะท้อนมุมมองที่กว้างกว่าเกี่ยวกับมิติของเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ ภาษา วิถีทางเพศ บทบาททางเพศ อายุ สถานะ ทางสังคม การศึกษา และลักษณะเฉพาะอื่น ๆ พหุวัฒนธรรมเป็นแนวคิดและแนวปฏิบัติที่มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับความหลากหลายและความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้คนในสังคม รวมถึงแนวทางในการจัดการกับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ เชื้อชาติ เพศ ศาสนา และลักษณะเฉพาะอื่น ๆ มุ่งเน้นให้เกิดความตระหนักและเห็นคุณค่าทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน สามารถอยู่ร่วมกันในท่ามกลางความแตกต่างได้โดยสันติ และเคารพซึ่งกันและกัน ตลอดจนยึดมั่นถือมั่นในคุณงามความดี คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ตลอดจนใช้วิจารณ์ญาณ ในการแก้ไขปัญหาท่ามกลางความหลากหลายในสังคมอย่างสันติ ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้จะใช้ลักษณะความเป็นพหุ วัฒนธรรมไปเป็นกรอบกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ที่แสดงถึงพฤติกรรมประชาธิปไตยต่อไป

ระเบียบวิธีวิจัย/วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดนครปฐม ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ คือ พระสังฆาธิการ ข้าราชการ ผู้นำท้องถิ่น และประชาชนชุมชน จำนวน 15 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ การสังเกต และเครื่องมือการบันทึก ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม 2) แนวทางการสนทนากลุ่ม คัดเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญผู้ที่สามารถให้ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ในประเด็นเกี่ยวกับประเพณีสงกรานต์แบบดั้งเดิมของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงในงานประเพณีสงกรานต์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมยุคปัจจุบัน และการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พุทธศักราช 2562 - พุทธศักราช 2563 นำข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

1. ความเป็นมาของประเพณีสงกรานต์แบบดั้งเดิมของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

ประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม เริ่มจากวัฒนธรรมซึ่งนับถือศาสนาพุทธ วัฒนธรรม ความเชื่อ เชื่อมโยงกับศาสนา ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม สะท้อนออกมาในรูปของวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อต่าง ๆ ก็เชื่อมโยงกัน ทำให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะ และจากพื้นฐานที่เป็นคนรักสงบ โอบอ้อมอารี มิมีตรไมตรี เข้ากับศาสนาอื่น ๆ ได้ดีที่ยึดโยงกันด้วย อันเป็นฐานรากของทั้งคริสต์และอิสลาม ดังนั้นศาสนาจึงมีความสัมพันธ์กับงานประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมมาจนถึงทุกวันนี้ คือทั้งศาสนา คริสต์ ศาสนาอิสลาม ก็สามารถเข้าร่วมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้ สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทุกอย่างได้ ยกเว้นพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น

ประเพณีสงกรานต์เป็นกุศโลบายอันหนึ่งที่จะต้องยึดเอาไว้ ทำให้สามารถรวมตัวกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความสามัคคีและเป็นหมู่เป็นพวกได้ ประเพณีสงกรานต์จึงเป็นเครื่องมือหนึ่งในการสร้างบรรทัดฐานของสังคมให้ยึดมั่น และส่งเสริมบำรุงพระพุทธศาสนาด้วย “การทำบุญ” เช่น กวนกาละแมก็เพื่อจะไปถวายพระทำบุญ การส่งข้าวสงกรานต์ก็เป็นการทำบุญ การสรงน้ำพระพุทธรูปที่ถือเป็นการทำบุญ การปล่อยปลาจากความเชื่อเพื่อสะเดาะเคราะห์ ต่ออายุให้กับตนเอง เชื่อว่าการทำบุญนั้นจะนำมาเพื่อความเป็นสิริมงคล มุ่งบุญกุศลให้บังเกิดแก่ตนเอง และครอบครัว นอกจากการทำบุญแล้วยังเป็นการแสดงความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณอันได้แก่ กตัญญูต่อพระพุทธศาสนา พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ กตัญญูต่อบรรพชนและ บุพการีทั้งหลายของตนที่ล่วงลับ แสดงความเคารพต่อบุพการี ผู้ใหญ่ที่ตนเคารพนับถือที่ยังมีชีวิตอยู่ การสักการะทำวมหาสงกรานต์ และเป็นเรื่องการสร้างสังคมให้น่าอยู่ด้วย การสร้างความ สามัคคี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน รวมทั้งความรื่นเริงและพักผ่อน หลังจากที่ต้องตรากตรำกับการทำนา มาทั้งปี รวมถึงมีการสร้างสิ่งที่เป็นประโยชน์สาธารณะอีกหลายอย่างที่แฝงมากับงานประเพณี

ประเพณีและความเชื่อในงานประเพณีสงกรานต์จะจัดขึ้นตามความเชื่อทางศาสนาและความเชื่อในเรื่องของการกตัญญูต่อบุพการี ดังนั้นในเทศกาลสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมจึงมีประเพณีที่สำคัญ คือ 1. การทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ ฟังธรรม 2. การส่งข้าวสงกรานต์ 3. การกวนกาละแม 4. การเล่นส่ำมอญ 5. การปล่อยปลา 6. การสรงน้ำพระพุทธรูป-รดน้ำขอพรผู้ใหญ่ กลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมเป็นชุมชนไทยเชื้อสายมอญเป็นส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ แต่ในขณะเดียวกันชุมชนแห่งนี้ยังมีคนไทยกลุ่มอื่น ๆ ที่นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และอิสลามอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ ซึ่งแต่ละศาสนาจะเข้าไปมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประเพณีสงกรานต์ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1. ศาสนาพุทธ เกี่ยวข้องกับประเพณีสงกรานต์และเป็นที่มาของประเพณีต่าง ๆ ในวันสงกรานต์ เช่น ประเพณีปล่อยนกปล่อยปลา การทำบุญ ประเพณีกวนกาละแม ประเพณีรดขอพรผู้ใหญ่ เป็นต้น 2. ศาสนาคริสต์ จังหวัดนครปฐมมีทั้งศาสนาพุทธ คริสต์ คาทอลิก และอิสลาม แต่ไม่มีการแยกกลุ่มกัน อยู่กันอย่างกลมกลืน จะมีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาตามความเชื่อของตนเองโดยเฉพาะ ศาสนาคริสต์ จะร่วมประเพณีสงกรานต์ในส่วนที่ไม่ใช่พิธีกรรมทางศาสนา เช่น การเล่นสาดน้ำ แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยไม่มีความขัดแย้งทางศาสนาแต่อย่างใด 3. ศาสนาอิสลาม ไปร่วมกิจกรรมในรูปแบบของกิจกรรม ไม่ได้ร่วมพิธีกรรมทางศาสนาเช่นเดียวกับศาสนาคริสต์

2. การเปลี่ยนแปลงในงานประเพณีสงกรานต์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมยุคปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

สังคมเริ่มเปลี่ยนไป ลักษณะสังคมจะเป็นสังคมอุตสาหกรรม ชีวิตเปลี่ยนจากทำนา ทำสวนก็ค่อย ๆ หายไป สาวงามที่เคยขึ้นน้ำตาลก็มาเป็นสาวโรงงาน หนุ่มก็เป็นหนุ่มโรงงาน วิถีชีวิตก็เปลี่ยน โรงงาน

อุตสาหกรรมจากกรุงเทพฯ ก็เริ่มมีการขยายขยายโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ตามชานเมืองในกรุงเทพฯ หรือในใจกลางบางส่วนออกมา เมื่อโรงงานได้ขยาย ส่วนมากก็มาอยู่ที่ สมุทรปราการจึงเป็นเหตุให้สมุทรปราการเป็นเมืองอุตสาหกรรม จนกระทั่งการจัดงานเริ่มจัดให้มีการประกวดนางสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม เพื่อหาผู้ที่สวยที่สุดมาเป็นนางสงกรานต์ และนางฟ้ารวม 7 คน ในปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่ง ได้ให้ความร่วมมือกับเทศบาลในการจัดงานประเพณีสงกรานต์ด้วยความเต็มใจ โดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดขบวนรถแห่ต่าง ๆ เข้าร่วมก็เพราะเป็นคนจังหวัด ความเปลี่ยนแปลงของประเพณีและความเชื่อในงานประเพณีสงกรานต์ จุดเน้นของงานประเพณีสงกรานต์ดั้งเดิม คือ การทำบุญ การแสดงความกตัญญู ความสามัคคี และการรื่นเริง ทุกอย่างยังคงมีอยู่ในงานประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมในปัจจุบัน แต่วิธีการในพิธีกรรมและกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงสาระัตถะในการจัดงานเปลี่ยนแปลงไป

ภายใต้ปฏิสัมพันธ์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย คนพื้นถิ่นเก่าแก่ดั้งเดิม คนไทยเชื้อสายมอญ พุทธ คริสต์ อิสลาม แรงงานอพยพย้ายถิ่น ทั้งภายในประเทศและแรงงานข้ามชาติ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงสภาพของเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ ทำให้วัฒนธรรมสงกรานต์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก งานสงกรานต์ทุกวันนี้เป็นงานที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นการรักษาเอกลักษณ์ โดยเฉพาะวัฒนธรรมสงกรานต์ โดยพยายามเน้นกิจกรรมหลักในการจัดงาน ได้แก่ การสาธิตการทอผ้าไหม ส่งเสริมการแสดงสาธิตการเล่นส่บ้า จัดกิจกรรมรดน้ำขอพรผู้ใหญ่ และที่สำคัญให้มีการแห่นางสงกรานต์ยิ่งใหญ่อลังการ โดยเน้นให้ผู้เข้าร่วมขบวนแห่ให้ สาวงามแต่งกายในชุดราตรี ชายหนุ่มแต่งกายชุดลอยชาย ถือกรรณกและโหลปลา เสร็จแล้วก็นำกรรณกและปลาไปปล่อยที่วัด

งานประเพณีสงกรานต์ในยุคโลกาภิวัตน์ ในปัจจุบันนี้งานประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมนั้นเปลี่ยนไปมาก ตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ นับแต่จุดเริ่มต้นที่ผู้นำชุมชน ได้ริเริ่มให้มีการจัดขบวนแห่ปลาเพื่อไปปล่อย เป็นการทำบุญสะเดาะเคราะห์ต่ออายุให้กับตนเอง พร้อม ๆ กัน นับเป็น การสร้างความรัก ความสามัคคีให้เกิดขึ้นในชุมชน งานวัฒนธรรมสงกรานต์จังหวัดนครปฐมได้มีวิวัฒนาการมาโดยตลอด จวบจนกระทั่งปัจจุบัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ ในอำเภอจังหวัดนครปฐม ได้เข้ามามีบทบาทที่สำคัญในการจัดงานงานประเพณีสงกรานต์ โดยมีเทศบาลเป็นเจ้าภาพหลัก ซึ่งการจัดงานนั้นจะเน้นในการอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมมิให้สูญหายไป พยายามนำภาพในอดีตที่สวยงาม ดึงดูด ออกสู่ สายตาสาธารณชน ซึ่งโดยภาพรวมแล้วอยู่ในเกณฑ์ดีก็ตาม แต่เมื่อพูดถึงสงกรานต์จังหวัดนครปฐม ภาพที่ออกมาในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวคิดถึงความสนุกสนานที่ได้มาเล่นน้ำสงกรานต์ที่จังหวัดนครปฐม ประชาชนทั่วทุกสารทิศจะหลั่งไหลกันมาเพื่อมาเล่นน้ำสงกรานต์ มีการเล่นน้ำที่เลอะเลือน ใช้แป้งลูบหน้ากัน มีการกระทำอนาจาร มีการปล่อยปลาสละเลยเรื่องจำหน่ายสุรา มีการดื่ม สุรากันอย่างสนุกสนานในขณะที่เล่นน้ำสงกรานต์ มีการทะเลาะวิวาท และปัญหาการจราจรตามมา อดีตถึงปัจจุบันงานประเพณีสงกรานต์เปลี่ยนไปมาก วิธีการเล่นก็เปลี่ยนไป เมื่อก่อนเดินเข้ามาเล่นแต่ปัจจุบันเป็นคนนั่งท้ายปิคอัพ การเล่นสงกรานต์แตกต่างกันมาก ในปัจจุบันค่อนข้างที่จะเปลี่ยนแปลงไป แต่ในส่วนของงานสงกรานต์ ยังคำนึงถึงในเรื่องการแต่งกาย ถึงผู้ที่เข้าร่วมงานอาจจะไม่แต่งกาย แต่ผู้คนที่ร่วมขบวนนั้น พยายามที่จะรักษาการแต่งกาย ในส่วนตรงนี้นั้นให้คงอยู่ ประเพณีงานการปล่อยนกปล่อยปลาที่ยังคงอยู่ และเรื่องในแง่ของการนำเสนอกิจกรรมพื้นบ้านไม่ว่าจะเป็นลักษณะของส่บ้าทอย ส่บ้า บ่อนหรือทะเลาะมอญในส่วนต่าง ๆ พยายามรักษาไว้

แม้แต่ในเหตุการณ์ปัจจุบันในช่วงเวลาปกติ ไม่ใช่งานสงกรานต์ก็อาจจะไม่มีตรงนี้ แต่ในทุกปีก็พยายามจะดำรงรักษาไว้ นั่นเป็นหน้าที่ของแต่ละพื้นที่โดยตรง

4. แนวทางการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

แนวทางการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ดังนี้

- 1) การประชาสัมพันธ์ โดยใช้จุดเด่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ ประเพณีอันดีงาม มีการสอดแทรกความรู้และคงเอกลักษณ์ดั้งเดิม
- 2) งบประมาณ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักในการสนับสนุนและจัดหางบประมาณ และมีการพัฒนาลักษณะของงานประเพณีสงกรานต์ให้มีคุณค่ามากขึ้น
- 3) การรักษาประเพณี ด้วยการปลูกฝังเยาวชนให้รู้และภูมิใจในประเพณี รักษาความเชื่อ และจัดแสดงกิจกรรมที่เป็นต้นแบบอันแท้จริงให้นักท่องเที่ยวได้รับชม
- 4) การอนุรักษ์และฟื้นฟู องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยว ภาครัฐ ภาคเอกชน ที่สำคัญก็คือ ประชาชนชาวจังหวัดนครปฐมเข้ามามีบทบาทสำคัญและมีการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างจริงจัง มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง และต้องไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น มีการให้ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โดยการจัดให้มีการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น และโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า การบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม มีการอภิปรายผล ดังนี้

ส่วนที่ 1 ความเป็นมาของประเพณีสงกรานต์แบบดั้งเดิมของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

ประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐม เริ่มจากวัฒนธรรมชาวซึ่งนับถือศาสนาพุทธ วัฒนธรรม ความเชื่อ เชื่อมโยงกับศาสนา ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม สะท้อนออกมาในรูปของวิถีชีวิต ค่านิยม ความเชื่อต่าง ๆ ก็เชื่อมโยงกัน ทำให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ศาสนา คริสต์ ศาสนาอิสลาม ก็สามารถเข้าร่วมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมได้ สามารถเข้าร่วมกิจกรรมทุกอย่างได้ ยกเว้นพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น ประเพณีและความเชื่อในงานประเพณีสงกรานต์จะจัดขึ้นตามความเชื่อทางศาสนาและความเชื่อในเรื่องของการกตัญญูต่อบุพพการี ดังนั้นในเทศกาลสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมจึงมีประเพณีที่สำคัญ คือ 1. การทำบุญตักบาตร ฟังเทศน์ ฟังธรรม 2. การสงฆ์สงกรานต์ 3. การกวาดลานแม่ 4. การเล่นสละบ้ามอญ 5. การปล่อยปลา 6. การสรงน้ำพระพุทธรูป-รดน้ำขอพรผู้ใหญ่ กลุ่มชนพหุวัฒนธรรมจังหวัดนครปฐมเป็นชุมชนไทยเชื้อสายมอญเป็นส่วนใหญ่ นับถือศาสนาพุทธ แต่ในขณะเดียวกันชุมชนแห่งนี้ยังมีคนไทยกลุ่มอื่น ๆ ที่นับถือศาสนาพุทธ ศาสนาคริสต์ และอิสลามอยู่ร่วมกันได้อย่างสมานฉันท์ ซึ่งแต่ละศาสนาจะเข้าไปมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับประเพณีสงกรานต์ ที่แตกต่างกัน ได้แก่ 1. ศาสนาพุทธ เกี่ยวข้องกับประเพณีสงกรานต์และเป็นที่มาของประเพณีต่าง ๆ ในวันสงกรานต์ เช่น ประเพณี

ปล่อยนกปล่อยปลา การทำบุญ ประเพณีกวนกาละแม ประเพณีรดขอพรน้ำผู้ใหญ่ เป็นต้น 2. ศาสนาคริสต์ จังหวัดนครปฐมมีทั้งศาสนาพุทธ คริสต์ คาทอลิก และอิสลาม แต่ไม่มีการแยกกลุ่มกัน อยู่กันอย่างกลมกลืน จะมีการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาตามความเชื่อของตนเองโดยเฉพาะ ศาสนาคริสต์ จะร่วมประเพณีสงกรานต์ในส่วนที่ไม่ใช่พิธีกรรมทางศาสนา เช่น การเล่นสาดน้ำ แต่สามารถอยู่ร่วมกันได้โดยไม่มีความขัดแย้งทางศาสนาแต่อย่างใด 3. ศาสนาอิสลาม ไปร่วมกิจกรรมในรูปแบบของกิจกรรม ไม่ได้ร่วมพิธีการทางศาสนาเช่นเดียวกับศาสนาคริสต์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดใจ แก้วแวว (2551) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบ ประเพณีสงกรานต์ของชุมชนมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร กับชุมชนมอญ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี พบว่า ประเพณีสงกรานต์ของชุมชนมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร กับชุมชนมอญ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีนั้น มีรูปแบบ ของการปฏิบัติที่คล้ายคลึงกัน โดยยึดถือรูปแบบประเพณีดั้งเดิม แต่ในส่วนที่แตกต่างกัน ได้แก่ การแห่ข้าวแช่ การละเล่นพื้นบ้านของชาวมอญ เช่น ทะแยมอญ และสะบ้า ซึ่งในชุมชนมอญ ตำบลเจ็ดริ้ว อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ไม่มีการปฏิบัติหรือละเล่นแล้ว อันเนื่องจาก ขาดคนสืบทอดและไม่ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ มีผลทำให้เริ่ม สูญหายไปบ้างแล้ว ส่วนพื้นที่ชุมชนมอญ ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ที่ยังคงรักษารูปแบบและพิธีปฏิบัติแบบดั้งเดิมไว้ได้ อีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะได้รับความส่งเสริม และสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ เพื่อส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว จึงทำให้มีการอนุรักษ์ รูปแบบและประเพณีสงกรานต์แบบมอญเอาไว้ได้

ส่วนที่ 2 การเปลี่ยนแปลงในงานประเพณีสงกรานต์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรมในสังคมยุคปัจจุบันในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

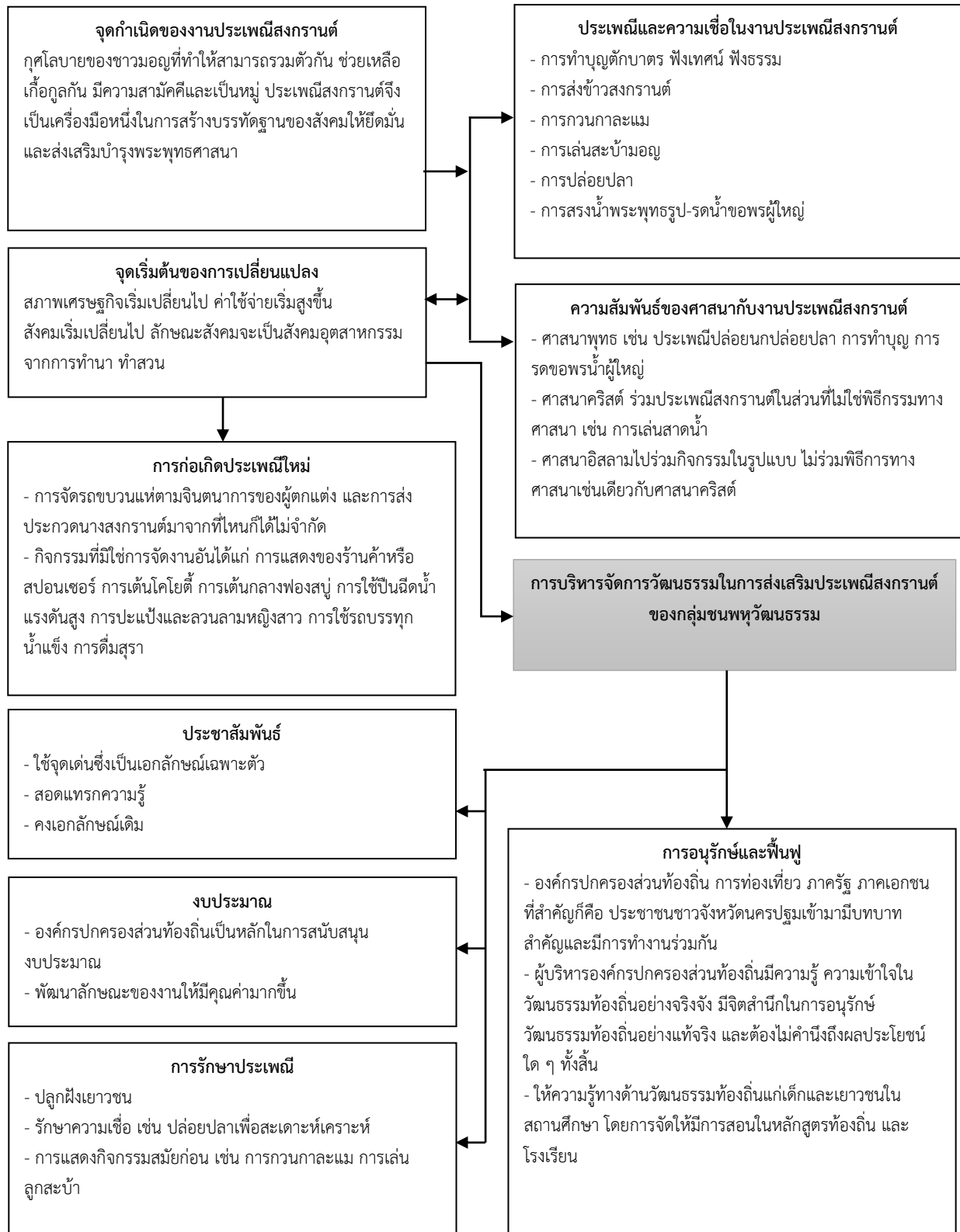
งานประเพณีสงกรานต์ในยุคโลกาภิวัตน์ นั้นเปลี่ยนไปมาก ตามสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งในปัจจุบันนักท่องเที่ยวคิดถึงความสนุกสนานที่ได้มาเล่นน้ำสงกรานต์ มีการเล่นน้ำที่เลเยิด ใช้แป้งลูบหน้ากัน มีการกระทำอนาจาร มีการปล่อยปลาละเลเยื่อเรื่องจำหน่ายสุรา มีการดื่ม สุรากันอย่างสนุกสนานในขณะที่เล่นน้ำสงกรานต์ มีการทะเลาะวิวาท และปัญหาการจราจรตามมา อดีตถึงปัจจุบันงานประเพณีสงกรานต์เปลี่ยนไปมาก วิธีการเล่นก็เปลี่ยนไป ภายใต้ปฏิสัมพันธ์ของความหลากหลายทางวัฒนธรรม ประกอบไปด้วย คนพื้นที่เก่าแก่ดั้งเดิม คนไทยเชื้อสายมอญ พุทธ คริสต์ อิสลาม แรงงานอพยพย้ายถิ่น ทั้งภายในประเทศและแรงงานข้ามชาติ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงสภาพของเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ ทำให้วัฒนธรรมสงกรานต์เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชัย สุขวุ่น (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลและประชาชนจะมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ท้องถิ่น อยู่ในระดับต่ำ ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม จากสังคมเกษตรมาสู่สังคม ทุนนิยม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้โครงสร้างของภาคเกษตรประสบปัญหาหลายด้าน ทั้งปัญหาความยากจน ปัญหาด้านทรัพยากร ความแตกต่างทางรายได้ ส่งผลให้ภาคชนบทละทิ้ง วิถีชีวิตแบบดั้งเดิม เพราะความจำเป็นทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันก็ละทิ้งศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ไปพร้อม ๆ กัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น จึงต้องปรับเปลี่ยนไป ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่เป็นนโยบายของรัฐ ถึงแม้รัฐธรรมนูญจะให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน ในการดูแลปกป้อง

ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่หากว่าโครงสร้างเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ยังไม่ เปลี่ยนแปลง โอกาสที่ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นจะกลับมาสร้างความสมดุลก็เป็นไปได้ยาก

ส่วนที่ 3 การบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม

การบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม ควรมีการประชาสัมพันธ์ โดยใช้จุดเด่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ประเพณีอันดีงาม มีการสอดแทรกความรู้และคงเอกลักษณ์ดั้งเดิม องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักในการสนับสนุนและจัดหางบประมาณ และมีการพัฒนาลักษณะของงานประเพณีสงกรานต์ให้มีคุณค่ามากขึ้น มีการรักษาประเพณี ด้วยการปลูกฝังเยาวชนให้รู้และภูมิใจในประเพณี รักษาความเชื่อ และจัดแสดงกิจกรรมที่เป็นต้นแบบอันแท้จริงให้นักท่องเที่ยวได้รับชม และอนุรักษ์และฟื้นฟู โดยความร่วมมือจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยว ภาครัฐ ภาคเอกชน ที่สำคัญก็คือ ประชาชนชาวจังหวัดนครปฐมเข้ามามีบทบาทสำคัญและมีการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างจริงจัง มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง และต้องไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น มีการให้ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โดยการจัดให้มีการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น และโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร นาคบัลลังก์ และมนฤทัย ไชยวิเศษ (2546) ได้ศึกษาเรื่อง การปรับตัวและการจัดการทางวัฒนธรรมของชุมชนรอบวัดเพื่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรม พบว่า ไม่เพียงแต่ชุมชนต้องเข้มแข็งในการรวมตัวกันเพื่อฟื้นฟูภูมิปัญญาดั้งเดิมเท่านั้น ผู้นำศาสนานับว่าเป็นกลไกสำคัญในการริเริ่มกิจกรรมทั้งทางโลกและทางธรรม แต่อย่างไรก็ตามการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมล้านนา ยังคงต้องปรับเปลี่ยนไปภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงด้านประชากร สังคมและ วัฒนธรรม เพราะฉะนั้นทางการจึงควรเผยแพร่ความรู้เรื่องสิทธิชุมชน ให้กับชาวบ้านเพื่อให้ ชุมชนได้ตระหนักถึงสิทธิในการจัดการทางวัฒนธรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวมต่อไป

สรุปองค์ความรู้

ภาพประกอบที่ 1 การบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมใน
พื้นที่จังหวัดนครปฐม

จากภาพประกอบที่ 1 แสดงองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับการบริหารจัดการวัฒนธรรมในการส่งเสริมประเพณีสงกรานต์ของกลุ่มชนพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดนครปฐม สามารถอธิบายได้ ดังนี้

1) การประชาสัมพันธ์ โดยใช้จุดเด่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นเป็นสื่อในการประชาสัมพันธ์ ประเพณีอันดีงาม มีการสอดแทรกความรู้และคงเอกลักษณ์ดั้งเดิม

2) งบประมาณ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหลักในการสนับสนุนและจัดหางบประมาณ และมีการพัฒนาลักษณะของงานประเพณีสงกรานต์ให้มีคุณค่ามากขึ้น

3) การรักษาประเพณี ด้วยการปลูกฝังเยาวชนให้รู้และภูมิใจในประเพณี รักษาความเชื่อ และจัดแสดงกิจกรรมที่เป็นต้นแบบอันแท้จริงให้นักท่องเที่ยวได้รับชม

4) การอนุรักษ์และฟื้นฟู องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น การท่องเที่ยว ภาครัฐ ภาคเอกชน ที่สำคัญคือประชาชนชาวจังหวัดนครปฐมเข้ามามีบทบาทสำคัญและมีการทำงานร่วมกัน ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีความรู้ ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างจริงจัง มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริง และต้องไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ใด ๆ ทั้งสิ้น มีการให้ความรู้ทางด้านวัฒนธรรมท้องถิ่นแก่เด็กและเยาวชนในสถานศึกษา โดยการจัดให้มีการสอนในหลักสูตรท้องถิ่น และโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้มีข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) ชุมชนแต่ละแห่งมีการรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและประเพณี รวมทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่และสภาพภายในอดีต เพื่อจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมในแต่ละชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนตลอดจนนักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้ และเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อประเพณีและวัฒนธรรมท้องถิ่น

2) สนับสนุนให้โรงเรียนในท้องถิ่นได้มีการจัดการเรียนการสอนโดยบรรจุเรื่องวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นไว้ในหลักสูตร โดยให้ปราชญ์หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมและประเพณี เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

3) การประชาสัมพันธ์โดยใช้วิธีการต่าง ๆ ทุกช่องทาง โดยการให้ความรู้ ความเข้าใจ ต่อวัฒนธรรมประเพณีสงกรานต์ดั้งเดิม แสดงถึงคุณค่าในงานประเพณีโดยใช้จุดเด่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1) ชุมชนเป็นศูนย์รวมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชน เพื่อให้เด็กและเยาวชนตลอดจนนักท่องเที่ยวได้ศึกษาเรียนรู้

2) การจัดการเรียนการสอนเรื่องวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นไว้ในหลักสูตร

3) ประชาสัมพันธ์วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชุมชนแบบดั้งเดิมเพื่อการอนุรักษ์และรักษาประเพณี

ดั้งเดิม

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการบริหารจัดการการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม

2) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมในการรักษาทุนทางวัฒนธรรมในจังหวัดนครปฐม

3) ควรศึกษาการประยุกต์จริยธรรมเชิงพุทธในการบริหารจัดการการแสดงพื้นบ้านของชุมชน

References

- Punnodak, T., (M.P.P.). Lecture documents on Thai Studies: Local History Course in the Mekong Basin (No. 1) . Maha Sarakham: Faculty of Humanities and Social Sciences. Mahasarakham University.
- Sukwun, P., (2003). Participation in the conservation of local arts and culture of members of the Subdistrict Administrative Organization and people in Surat Thani Province. Master of Education Thesis Department of Art Education. Graduate School: Srinakharinwirot University.
- Valliphodom, S. (2011). Thai social-cultural development. Bangkok: Khan Sutha Printing Office of the National Culture Commission. (2007). A decade of sustaining culture for development. Bangkok : M.P.T.
- Kaewwaew, S., (2008). A comparative study of Songkran traditions of the Mon community, Chet Riw Subdistrict, Ban Phaao District. Samut Sakhon Province and Mon Community, Koh Kret Subdistrict Pak Kret District Nonthaburi Province. Master of Arts Thesis Thai Studies Branch. Graduate School: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Nakbanlang, S., and Chaiyawiset, M., (2003). Adaptation and cultural management of communities around temples. For the existence of Lanna culture. Research report. Chiang Mai: Faculty of Social Sciences, Chiang Mai University.
- Baker, C. (2008). Cultural studies. London: Sage.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก

FACTORS AFFECTING POLITICAL PARTICIPATION OF PEOPLE IN PHITSANULOK PROVINCE

อุไรวรรณ เพชรแอน

Uraiwan Phetan

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Pathum Thani University

Email: dc.bps@mcu.ac.th

Received 21 July 2022; Revised 16 February 2023; Accepted 2 March 2024.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 2)วิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนและ 3)เสนอแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรได้แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 689,069 คน หาคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเนะ ได้จำนวน 400 คน สัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 17 คน ได้แก่ 1)ผู้นำท้องถิ่น/ชุมชน จำนวน 4 คน 2)นักวิชาการ จำนวน 4 คน 3)เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 3 คน 4)นักการเมือง จำนวน 3 คน 5)สื่อมวลชน จำนวน 3 คน เครื่องมือได้แก่แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลคุณภาพมาวิเคราะห์สรุปความตามตัวแปร สถิติที่ใช้ได้แก่ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐและมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้านการติดตามข่าวสารการเมือง ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะและกิจกรรมของพรรคการเมือง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2) ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน พบว่า ปัจจัย 3 ด้านได้แก่ ด้านจิตวิทยาทางการเมือง ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง และด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จังหวัดพิษณุโลกได้ ร้อยละ 76.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3แนวทางในการส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก ต้องดำเนินการดังนี้ 1)ส่งเสริมความรู้การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับประชาชน 2)ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย 3)ต้องใช้วิถีชุมชนปลูกฝังวัฒนธรรมประเพณี และ 4)สร้างพลังชุมชนในการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วม

คำสำคัญ ปัจจัยที่ส่งผล, การมีส่วนร่วมทางการเมือง, ประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก

Abstract

The purpose of this research is to 1) Study the level of political participation of citizens. 2) Analyze factors of political participation It affects the political participation of the people and 3) Propose guidelines for promoting and developing political participation of people in Phitsanulok Province. It is a mixed methods research. The population consists of 689,069 people who have the right to elect members of the House of Representatives in Phitsanulok Province. The sample size was found according to Taro Yamane's formula to be 400 people. Interviews with 17 people involved were: 1) local/community leaders, 4 people 2) Academics: 4 people 3) Government officials: 3 people 4) Politicians: 3 people 5) Media: 3 people. Tools include questionnaires and interviews. The quality data was analyzed to summarize the variables. Statistics used include: Frequency distribution, percentage, mean, standard deviation and statistics for multiple regression analysis

The results of the research found that 1) The overall level of political participation of the people was at a moderate level. When considering each aspect It was found to be at a moderate level in all 4 areas, including contacting government officials and having the highest average, followed by the area of exercising voting rights. In terms of following political news Participating in public activities and activities of political parties has the lowest average 2) political participation factor Affecting people's political participation, it was found that there were 3 factors: political psychology Political environment and social environment Affects the political participation of the people of Phitsanulok Province by 76.8 percent with statistical significance at the .05 level and 3 approaches to promote and develop the political participation of the people in Phitsanulok Province Must proceed as follows: 1) Promote knowledge of political participation among the people. 2) Knowledge and understanding of democratic governance 3) Must use community methods to cultivate culture and tradition, and 4) Create community power to drive participation..

Keywords: participation, politics, people of Phitsanulok Province

บทนำ

การปกครองแบบระบอบประชาธิปไตย นับเป็นการปกครองที่ได้รับการยอมรับจากนานาประเทศเพราะเป็นการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพและมีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด มีนักวิชาการจำนวนมากที่กล่าวถึงประชาธิปไตย โดยเน้นความหมายตามรากศัพท์ของประชาธิปไตยมาจากคำว่า “ประชา+อธิปไตย” หรือตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า “Democracy” ซึ่งมีรากศัพท์มาจากภาษากรีก “Demos” (ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า The people) กับคำว่า “Kratien” (ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า To Rule) ฉะนั้นคำว่าประชาธิปไตยจึงมีความหมายในภาษาอังกฤษว่า “Rule by the People” ซึ่งแปลว่า ปกครองโดยประชาชน นอกจากนี้ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2542:656) ได้นิยามคำว่า “ประชาธิปไตย คือ ระบบการปกครองที่ถือมติปวงชนเป็นใหญ่ การถือเสียงข้างมากเป็นใหญ่” จากคำนิยามดังกล่าวพอจะเห็นได้ว่าสิ่งสำคัญของระบอบประชาธิปไตยอยู่ที่ประชาชน ประเทศไทยเดิมมีการปกครองระบบ

อุปถัมภ์ (Patrimonialism) ซึ่งมีลักษณะแบบพ่อปกครองลูก จนกระทั่งปี พ.ศ.2475 ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงสู่ระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาค จากการปฏิวัติในวันที่ 24 มิถุนายน 2475 ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง ระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ถูกแทนที่ด้วยระบบกษัตริย์ภายใต้รัฐธรรมนูญ ในวันที่ 10 ธันวาคม พุทธศักราช 2475 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงมีพระปฐมบรมราชโองการประกาศใช้ “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475” โดยให้ดำเนินการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (Likhit Teerawekin, 2010)

“รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พุทธศักราช 2475” เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม การมีส่วนร่วมทางการเมือง (political participation) ในรูปแบบต่าง ๆ ของประชาชน รัฐธรรมนูญแต่ละฉบับได้บัญญัติไว้ว่า ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองประเด็นใดได้บ้าง ซึ่งเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองให้เป็นประชาธิปไตยก็คือ การมีส่วนร่วมทางการเมือง แทบจะกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่งของระบอบประชาธิปไตย สังคมใดมีระดับประชาธิปไตยสูงหรือต่ำพิจารณาได้จากการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน (Office of the Secretariat of the House of Representatives, 2018)

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในระบอบประชาธิปไตย เพราะหลักที่สำคัญของประชาธิปไตย คือ เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นรัฐบาล ผู้บริหารท้องถิ่น และผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ จำเป็นต้องทำทุกวิถีทางที่จะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ในสังคมไทยในปัจจุบันพบว่ามีปัญหาของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนเกิดขึ้นในหลายส่วน (Amon Raksasat et al., 2001: 427-429) ซึ่งพอสรุปได้ดังนี้ 1) ในส่วนของประชาชนที่เป็นกลุ่มคนชั้นกลางขึ้นไป มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการเมืองดี แต่ปฏิเสธที่จะเข้าร่วมทางการเมืองในรูปแบบที่เป็นทางการหรือการใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะขาดความเชื่อมั่นและศรัทธาต่อพฤติกรรมของนักการเมืองและพรรคการเมืองที่สังกัดอยู่ นอกจากนี้วิถีชีวิตในโลกเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้คนกลุ่มนี้มีความเร่งรีบในการดำรงชีวิตแสวงหาความมั่งคั่ง ความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัว โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนมากกว่า ขาดจิตที่เป็นสาธารณะจนทำให้ไม่สนใจการมีส่วนร่วมทางการเมือง 2) ในส่วนของประชาชนที่เป็นกลุ่มคนระดับล่างในสังคมที่มีฐานะยากจน ขาดการศึกษาขาดโอกาสในการประกอบอาชีพ ทำให้ประชาชนมองไม่เห็นและไม่เข้าใจว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีความสำคัญการหาเลี้ยงชีพตนเองอย่างไรจึงปฏิเสธการมีส่วนร่วมทางการเมืองเมื่อขาดปัจจัยจูงใจ 3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ โดยปราศจากความตระหนักและความเข้าใจในคุณค่าของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง หรือเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะมีปัจจัยแทรกซ้อนอื่น ๆ เช่น การไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งสูงมาก แต่ในความเป็นจริงมีการซื้อสิทธิขายเสียงกันอย่างมาก พฤติกรรมการมีส่วนร่วมทางการเมืองเช่นนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาและอุปสรรคขัดขวางการพัฒนาการเมืองรวมถึงการปฏิเสธการเมืองอีกด้วย 4) การมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไม่มีระบบและมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างไม่เป็นทางการมากเกินไป ที่ผ่านมาจะเห็นว่าเกิดการประท้วง กดดันรัฐบาลเพื่อให้ออกมาแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองลักษณะนี้บางครั้งจะส่งผลกระทบรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศได้ และ 5) ปัญหาจากบทบาทของพรรคการเมืองที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยมีสาเหตุอีกประการหนึ่งคือ การขาดองค์กรหรือสถาบันทางการเมืองที่คอยกระตุ้นให้ประชาชนมีความกระตือรือร้นทางการเมืองอยู่เสมอ และเป็นกลุ่มเป็นก้อน สถาบันทางการเมืองที่สำคัญ คือ “ระบบพรรคการเมือง” (Political Party) ในปัจจุบันพรรคการเมืองยังเป็นองค์กรที่

อ่อนแอและขาดความเป็นสถาบันที่ต่อเนื่องดีพอ ปัญหาที่สำคัญที่สุดของพรรคการเมืองไทย คือ การขาดองค์กรที่ซับซ้อนพอที่จะเผชิญกับความรับผิดชอบที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว พรรคการเมืองไทยตั้งขึ้นจากการรวมตัวของบรรดาสมาชิก เพื่อสนับสนุนผู้นำทางการเมืองคนใดคนหนึ่งเท่านั้น พรรคการเมืองทุกพรรคไม่ว่าพรรคเล็กหรือพรรคใหญ่มีสาขาพรรคน้อยมาก สาขาพรรคบางแห่งมีแต่รูปแบบที่เป็นทางการเท่านั้นไม่มีบทบาทอะไรโดยเฉพาะบทบาทของพรรคการเมืองที่มีในประเทศไทยจะมีความเกี่ยวข้องกับการเมืองระดับท้องถิ่นน้อยมาก

จังหวัดพิษณุโลกเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีเขตการปกครองอยู่ในส่วนของภาคเหนือตอนล่างของประเทศไทย มีภูมิประเทศที่เป็นทั้งในเมือง ที่ราบ และหุบเขา ประกอบด้วยประชาชนหลายกลุ่ม ทั้งกลุ่มในเมืองและชนบท ประชาชนในที่ราบและชาวเขา ประชาชนมีวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีที่หลากหลายแตกต่างกัน มีภาษาท้องถิ่นมากมาย ด้านเศรษฐกิจ มีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก ทั้งเครื่องบิน รถไฟ รถยนต์ และทางเรือ มีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งทางด้านธรรมชาติ และวัฒนธรรม มีสถานศึกษา และโรงพยาบาลมากมาย ทั้งภาครัฐและเอกชน ถือว่าเป็นเมืองที่มีความเจริญรุ่งเรืองเมืองหนึ่งของภาคเหนือตอนล่าง และที่สำคัญมีการแข่งขันทางการเมืองค่อนข้างสูง ระหว่างพรรคการเมืองใหญ่ 2 พรรค คือ พรรคเพื่อไทย และพรรคประชาธิปัตย์ และเป็นที่รู้โดยทั่วไปว่า ทั้งสองพรรคใหญ่นี้มีอุดมการณ์ทางการเมืองค่อนข้างแตกต่างกัน ในขณะที่พรรคเพื่อไทยมีลักษณะของประชาธิปัตย์ แบบคิดใหม่ทำใหม่ มีนโยบายเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ส่วนพรรคประชาธิปัตย์จะออกในแนวของอนุรักษนิยม ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณี ทุกพรรคต่างมีแนวนโยบายเพื่อให้ประชาชนได้เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งของพรรคของตัวเองเข้าไปเป็นตัวแทนเพื่อทำหน้าที่ในสภาผู้แทนราษฎรแทนตน จากสถานการณ์ทางการเมืองที่ผ่านมาทำให้ประชาชนในจังหวัดพิษณุโลกมีการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการเมือง และการพัฒนาประเทศมากขึ้น ประเทศไทยในปัจจุบัน มีพรรคการเมืองเกิดขึ้นใหม่มากมาย เพื่อเสนอนโยบายและแนวคิดในการพัฒนาประเทศ ในจังหวัดพิษณุโลกเองก็เช่นกัน ผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดพิษณุโลก ปี พ.ศ. 2554 มีผู้มีสิทธิในการเลือกตั้งจำนวน 644,229 คน มีผู้ไปใช้สิทธิ จำนวน 473,588 คิดเป็นร้อยละ 73.51 ผลการเลือกตั้งจากทั้งหมด 5 เขตเลือกตั้งมีพรรคการเมืองได้รับเลือกมากที่สุด จำนวน 2 พรรคการเมือง คือ พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคเพื่อไทย จากจำนวนพรรคการเมืองทั้งหมด 40 พรรคที่ลงสมัครรับเลือกตั้ง ในปี พ.ศ. 2554 นี้ พรรคประชาธิปัตย์ได้ รับเลือกตั้งด้วยจำนวน 210,840 เสียง ได้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 3 ที่นั่ง และพรรคเพื่อไทย ได้รับเลือกจำนวน 176,581 เสียง ได้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 2 ที่นั่ง และปี พ.ศ. 2562 ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 689,069 คน มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 510,870 คน คิดเป็นร้อยละ 74.14 มีแนวโน้มการออกมาใช้สิทธิในการเลือกตั้งมากกว่าเมื่อปี 2554 คิดเป็นร้อยละ 0.63 จำนวนพรรคการเมืองผู้สมัครรับเลือกตั้งมีจำนวน 39 พรรค พรรคที่ได้รับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาจาก 3 พรรคการเมือง ได้แก่ พรรคอนาคตใหม่ ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จำนวน 1 ที่นั่ง (พรรคการเมืองใหม่) พรรคเพื่อไทย ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 2 ที่นั่ง (เป็นอดีตสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรปี 2554) และพลังประชารัฐ ได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวน 2 ที่นั่ง ในขณะที่พรรคประชาธิปัตย์ไม่ได้รับการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จากปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยต้องการที่จะวิจัย “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก” เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดพิษณุโลก
2. วิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
3. เสนอแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และผสมการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ศึกษา ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก โดยได้กำหนดตัวแปรอิสระ (independent variables: IV) และตัวแปรตาม (dependent variables: DV) ดังนี้ ตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาทางการเมือง และปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ตัวแปรตาม คือ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก มี 4 รูปแบบ ได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารการเมือง การติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐและนักการเมือง และ การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะและกิจกรรมของพรรคการเมือง

2. ด้านประชากร

การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิในการเลือกตั้ง ในจังหวัดพิษณุโลกปี พุทธศักราช 2562 มีจำนวนทั้งหมด 689,069 คน จากจำนวนทั้งหมด 5 เขตการเลือกตั้ง การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่นและผู้อยู่ในพื้นที่การเลือกตั้ง จำนวน 15 คน ได้แก่ 2.1 ผู้นำท้องถิ่น/ชุมชน จำนวน 4 คน 2.2 นักวิชาการ จำนวน 3 คน 2.3 เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 3 คน 2.4 นักการเมืองจำนวน 3 คน 2.5 สื่อมวลชน จำนวน 2 คน

3. ด้านระยะเวลา การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิจัยในระหว่างเดือนมิถุนายน ถึง 30 กันยายน 2563

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก เป็นการศึกษาวิจัย แบบผสมวิธี ประชากรที่ใช้ในการเก็บข้อมูลแบบสอบถาม คือประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 689,069 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเครื่องมือแบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา การประกอบอาชีพ สถานภาพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยา และ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง 4 ประการ ได้แก่ การใช้สิทธิเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารการเมือง การติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐและนักการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะและกิจกรรมของพรรคการเมือง

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง

โดยลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Likert' Scale)

คำถามเป็นคำถามเชิงบวก (positive) คือ คำถามสนับสนุน โดยแบบสอบถามของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert' Scale) กำหนดน้ำหนักคะแนน (scoring) ของตัวเลือกสำหรับแบบสอบถามที่เป็นลักษณะเชิงบวก ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม	ค่าคะแนนเชิงบวก	ค่าคะแนนเชิงลบ
ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด	5	1
ปัจจัยที่ส่งผลมาก	4	2
ปัจจัยที่ส่งผลปานกลาง	3	3
ปัจจัยที่ส่งผลน้อย	2	4
ปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด	1	5

กำหนดหลักเกณฑ์วัดคะแนนเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นและความหมายจากแบบสอบถามที่วัดได้ ออกเป็น 5 ระดับดังนี้

คะแนน	ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง	ปัจจัยที่ส่งผลน้อยที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง	ปัจจัยที่ส่งผลน้อย
คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง	ปัจจัยที่ส่งผลปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง	ปัจจัยที่ส่งผลมาก
คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง	ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุด

การทดสอบความสัมพันธ์ โดยใช้ สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product-moment correlation coefficient)

สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยทั่วไปอาจใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่า r	ระดับของความสัมพันธ์
.90-1.00	มีความสัมพันธ์กันสูงมาก
.70-.90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.50-.70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.30-.50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00-.30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

เครื่องหมาย +, - หน้าเลขสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะบอกทิศทางของความสัมพันธ์โดยที่

r มีเครื่องหมาย + หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง อีกตัวหนึ่งจะมีค่าสูงไปด้วย)

มีเครื่องหมาย - หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงกันข้าม (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูง ตัวแปรอีกตัวหนึ่งจะมีค่าต่ำ)

การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ มีวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูลมี 4 วิธีการ คือ 1) การสังเกต (observation) 2) ตำราและเอกสาร (texts & document) 3) การสัมภาษณ์ (interviews) 4) การบันทึกวีดิทัศน์ และโสตทัศนูปกรณ์ (Audio & Video) (Silverman, 2000:90). ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หนังสือ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามาสร้างเป็นแบบสอบถาม

3. นำเสนอร่างแบบสอบถามให้แก่คณะกรรมการควบคุมดูแลนิพนธ์ทำการตรวจสอบ

4. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คณะกรรมการควบคุมดูแลนิพนธ์ให้คำแนะนำ

เสนอแนะ

5. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย

1. ดร.ศิริจรรยา พึ่งยนต์ ข้าราชการพลเรือน นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นชำนาญการ สำนักงานส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี

2. ด.ต.ดร.กณวรรณ อุ่นจันทร์ ผบ.หมู่ สถานีตำรวจภูธรวังทรายพูน อำเภอวังทรายพูน จังหวัดพิจิตร

3. ผศ.ดร.ลือศักดิ์ แสงวงมี อาจารย์สังกัดสาขาวิชารัฐศาสตร์ วิทยาลัยกฎหมายและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

3. การนำแบบสอบถามไปทดลอง (try out) กับประชาชนในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีการของของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) จากการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .95 ซึ่งมีค่าสูง จึงนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีในการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งใจเอาไว้ โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขออนุญาตจัดทำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างที่จะแจกแบบสอบถาม คือ ประชาชนจังหวัดพิษณุโลก เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามจำนวน 400 ชุด พร้อมหนังสือของคณะรัฐศาสตร์ และหนังสือขอความร่วมมือจากผู้วิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนจังหวัดพิษณุโลก โดยวิธีการออกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง

3. นำแบบสอบถามที่ได้มาพิจารณาความสมบูรณ์เรียบร้อยทำการลงรหัสนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (documentary research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์และการแจกแจงแบบสอบถามเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ และผสมวิธีเชิงคุณภาพ (qualitative research & quantitative research) ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้แต่ละชุด
2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติมีรายละเอียด ดังนี้
 - 1.1 การวิจัยข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหา ค่าร้อยละ
 - 1.2 การวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ย
 - 1.3 การวิจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบเกณฑ์ค่าเฉลี่ย
 - 1.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

ในจังหวัดพิษณุโลก ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหาที่กำหนดเอาไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยการจำแนกถ้อยคำสัมภาษณ์หรือข้อความที่ประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 15 คน ได้แสดงความคิดเห็น แล้วนำมาตีความ สังเคราะห์และวิเคราะห์ด้วยหลักการแห่งเหตุผล สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (induction analysis) แล้วนำอภิปรายถึงข้อเท็จจริงที่ค้นพบตามเหตุการณ์ปรากฏการณ์ ความสัมพันธ์คล้ายคลึงกันและหาประเด็นสำคัญในการนำมาตอบคำถามของการวิจัย เพื่อนำสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean - $\bar{xx}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation - S.D.)

3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

การทดสอบความสัมพันธ์ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยหรือพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก วิธีที่เหมาะสมที่สุดเป็นการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยอาศัยตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรพยากรณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีการเลือกแบบคัดเลือกเข้า (Enter Method) ตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก จำแนกโดยรวมและเป็นรายด้าน
n = 400

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน				
ในจังหวัดพิษณุโลก		$\bar{x}$	S.D.	แปล
ผล	อันดับ			
ด้านการใช้สิทธิ์เลือกตั้ง		2.99	1.06	ปานกลาง
2				
ด้านการติดตามข่าวสารการเมือง		2.74	1.06	ปานกลาง
ด้านการติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐและนักการเมือง		3.40	0.96	ปานกลาง
ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะ		2.49	1.20	ปานกลาง
และกิจกรรมของพรรคการเมือง				
ภาพรวม		2.91	1.07	ปาน
กลาง				

จากตารางค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.91, S.D.=1.07) เมื่อพิจารณารายด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ การติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐและนักการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 3.40, S.D.=0.96) รองลงมาคือ การใช้สิทธิ์เลือกตั้ง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.99, S.D.=1.06) การติดตามข่าวสารการเมือง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.74, S.D.=1.06) การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะและกิจกรรมของพรรคการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x}$ = 2.49, S.D.=1.20) ตามลำดับ

2.วิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมือง ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
ผลการวิเคราะห์เชิงถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก
n = 400

ตัวแปร	B	SE	Beta	t
p-value				
Constant	0.178	0.110	1.616	0.107
ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม(X ₁)	0.469	0.024	0.588	19.778
ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาทางการเมือง(X ₂)	0.325	0.037	0.268	8.659
ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง(X ₃)	0.185	0.029	0.183	6.356
R= 0.877	R ² =0.768	Adj.R ² = 0.766	SEE=0.272	F=437.588

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางแสดงผลการวิเคราะห์เชิงถดถอยพหุคูณ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก ตัวแปรพยากรณ์ 3 ตัวแปร คือ 1. ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม 2.ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาทางการเมือง 3.ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิง

พหุคูณ (Enter Multiple Regression Analysis) ซึ่งมีอำนาจการทำนาย (R^2) 0.768 ซึ่งหมายความว่า สามารถพยากรณ์ปัจจัยทั้งสามด้านนี้ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก ได้ร้อยละ 76.8

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก อภิปรายผล ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลกในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.23 เมื่อพิจารณาในรายปัจจัย อยู่ในระดับมาก 1 ปัจจัยและระดับปานกลาง 2 ปัจจัย เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ปัจจัยด้านจิตวิทยาทางการเมืองมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.53 รองลงมาซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง คือปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดที่ 3.30 และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม มีค่าเฉลี่ยน้อยสุดที่ 2.85 ทั้งนี้ มีความสอดคล้องเป็นบางส่วนกับงานวิจัยของ บุศราโพธิสุข, (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 ด้านการรณรงค์การเมืองท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.86 ด้านการตัดสินใจทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.72 และด้านการเลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.59 ตามลำดับผลการศึกษาเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่าอายุและการศึกษาประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนเพศและสถานภาพประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจพบว่าอาชีพรายได้ต่อเดือนและตำแหน่งหน้าที่ในชุมชนประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก ในแต่ละด้าน พบว่า

1.ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่าประชาชนมีความพึงพอใจปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของชุมชนมาก สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ที่ประชาชนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามระเบียบของชุมชน มีความพอใจสมัครเป็นตัวแทน/กรรมการระดับกลุ่มหรือระดับชุมชนระดับปานกลาง มีความพึงพอใจเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน เช่น ที่ตั้ง ที่ทำกิน, การเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ของชุมชน เช่น กลุ่มพ่อบ้าน, แม่บ้าน, กลุ่มกีฬา, กลุ่ม อสม. หรือกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ และ การแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานต่าง ๆ ของชุมชนเช่น การประชุมของหมู่บ้าน เป็นต้น อยู่ในระดับน้อย

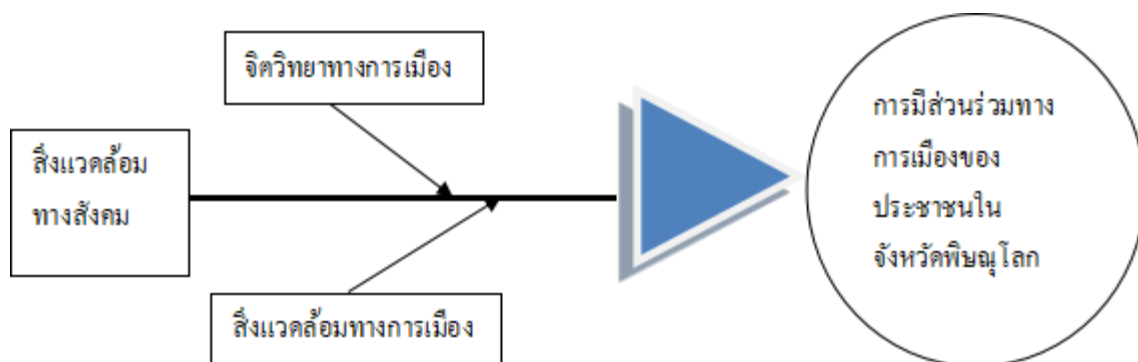
2.ปัจจัยด้านจิตวิทยาทางการเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า ประชาชนมีความเชื่อว่าการซื้อสิทธิขายเสียงมีอยู่จริงอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ Surapongse Sotanasathien (2000) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Electoral Process and Its Campaign: A comparison between Thailand and Japan โดยสรุปสาระสำคัญได้ว่า ปัญหาพื้นฐานร่วมกันที่นำไปสู่การปฏิรูปการเมืองไทยและญี่ปุ่น มีส่วนคล้ายคลึงกันในเรื่อง การทุจริตคอร์รัปชันในส่วนรัฐบาลและกระบวนการเลือกตั้งซึ่งไม่สุจริตเนื่องจากการซื้อสิทธิขายเสียง นอกจากนี้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศไทย อยู่ในระดับมาก ประชาชนจะนำเรื่องการเมืองหรือการทำงานรัฐบาลมาพูดคุยในบ้านเสมอ อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนมี

ความเชื่อมั่นในตัวผู้นำหมู่บ้านหรือตัวแทนหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อมีกิจกรรมทางการเมือง ประชาชนจะเข้าร่วมอยู่ในระดับปานกลาง เช่น การปรับปรุงการอภิปรายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง

3.ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง พบว่าประชาชนคิดว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ดีต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย และการได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์, วิทยุ, หนังสือพิมพ์ เป็นต้นอยู่ในระดับมาก ไม่สอดคล้องกับวีระชัย ชันรุ่ง, (2553) ได้ศึกษาค้นคว้าวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่นเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี พบว่าปัจจัยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนใน ระดับท้องถิ่นเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล: ทักษะจิตความต้องการในเชิงจิตวิทยา, ปัจจัยการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม: จัดระเบียบสังคมการพัฒนาค่านิยมทัศนคติและความเชื่อการพัฒนาวัฒนธรรมที่เหมาะสม, ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง: กฎกติกาของการเลือกตั้ง สถาบันทางการเมือง และปัจจัยด้านสิ่งไร้ทางการเมือง การได้รับข่าวสารทางการเมืองการอยู่ในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมือง ประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือระบบอุปถัมภ์ยังคงมีอยู่ในสังคมไทย, ผู้วิจัยพบว่าผู้นำหมู่บ้านหรือผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองประจำ และการได้สนทนาพูดคุยเรื่องทางการเมืองกับคนในครอบครัวและชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

องค์ความรู้ใหม่

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก ด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม จิตวิทยาทางการเมือง และ สิ่งแวดล้อมทางการเมือง มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลกทั้ง 3 ปัจจัย เขียนแผนภาพได้ดังนี้

ภาพประกอบที่10: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก

จากแผนภาพประกอบที่ 10 สามารถอธิบายได้ว่า ประชาชนในจังหวัดพิษณุโลกให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ปัจจัยด้านจิตวิทยาทางการเมือง และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองแตกต่างกันตามลำดับ

หากต้องการการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลกให้มากขึ้น ต้องรู้และเข้าใจประชาชน กระตุ้นและตอบสนองความต้องการของประชาชนในด้านต่าง ๆ ให้มากขึ้น โดยที่ ด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ประชาชนในจังหวัดพิษณุโลกปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของชุมชนอยู่ในระดับมาก แต่มีความพึงพอใจสภาพทั่วไปของหมู่บ้าน เช่น ที่ตั้ง ที่ทำกิน และ เข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ของชุมชน เช่น กลุ่ม

พ่อบ้าน, แม่บ้าน, กลุ่มกีฬา, กลุ่ม อสม. หรือกลุ่มอาสาสมัครต่าง ๆ เป็นต้น อยู่ในระดับน้อย และไม่ชอบแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานต่าง ๆ ของชุมชน เช่น การประชุมของหมู่บ้าน เป็นต้น

ด้านจิตวิทยาทางการเมือง ประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก มีความเชื่อว่าการซื้อสิทธิขายเสียงมีอยู่จริง อยู่ในระดับมากที่สุด ประชาชนมีความเชื่อมั่นในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศไทย อยู่ในระดับมาก ประชาชนจะนำเรื่องการเมืองหรือการทำงานของรัฐบาลมาพูดคุยในบ้านเสมอ และมีความเชื่อมั่นในตัวผู้นำหมู่บ้านหรือตัวแทนหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อมีกิจกรรมทางการเมืองประชาชนในจังหวัดพิษณุโลกจะเข้าร่วมน้อยมาก เช่น การไปรับฟังการอภิปรายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง เป็นต้น

ด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ประชาชนคิดว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ดีต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย อยู่ในระดับมาก ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองจากสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์, วิทยุ, หนังสือพิมพ์ เป็นต้น อยู่ในระดับมาก ประชาชนเชื่อว่าการช่วยเหลือเกื้อกูลกันหรือระบบอุปถัมภ์ยังคงมีอยู่ในสังคมไทย อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนคิดว่าผู้นำหมู่บ้านหรือผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองประจำ อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนได้สนทนาพูดคุยเรื่องทางการเมืองกับคนในครอบครัวและชุมชน อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้นำคำถามที่มีค่าเฉลี่ยในแต่ละปัจจัยที่ได้จากงานวิจัยมาเป็นข้อเสนอแนะเพื่อให้ได้รับการเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ดังนี้

1. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคมคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในปัจจัย ได้แก่ ท่านมีส่วนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับงานต่าง ๆ ของชุมชน เช่น การประชุมของหมู่บ้าน เป็นต้น ภาครัฐ ผู้นำท้องถิ่นและผู้นำชุมชน ควรเพิ่มกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ทุก ๆ ด้าน เช่น การใช้สิทธิเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารการเมือง การติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐและนักการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะและกิจกรรมของพรรคการเมือง เป็นต้น เปิดพื้นที่ทางการเมืองให้แก่ประชาชนได้แสดงความคิดเห็น และได้แสดงบทบาทของตนเองในชุมชนให้มากขึ้น
2. ปัจจัยด้านจิตวิทยาทางการเมืองคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในปัจจัย ได้แก่ เมื่อมีกิจกรรมทางการเมือง ท่านจะเข้าร่วมอยู่เสมอ เช่น การไปรับฟังการอภิปรายหาเสียงเลือกตั้งของพรรคการเมือง เป็นต้น รัฐและพรรคการเมืองควรช่วยเพิ่มความรู้ ความเข้าใจ ช่วยรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้าใจถึงผลประโยชน์ของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองให้มากขึ้น เพื่อให้ประชาชนได้มีโอกาสที่จะแสดงออกทางประชาธิปไตยเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสังคม ได้ร่วมการใช้สิทธิเลือกตั้ง การติดตามข่าวสารการเมือง การติดต่อเจ้าหน้าที่รัฐและนักการเมือง การเข้าร่วมกิจกรรมสาธารณะและกิจกรรมของพรรคการเมืองอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ การวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มพื้นที่ในการวิจัยไปยังประชาชนกลุ่มอื่น ๆ
2. ควรเพิ่มตัวแปรให้มากขึ้นเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเช่นคุณสมบัติของผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และนโยบายพรรคการเมือง เป็นต้น
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลระดับปัญหาการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นซึ่งถือว่าเป็นระดับรากหญ้ากับการเมืองระดับชาติเพื่อศึกษาหาแนวทางในการปรับปรุง แก้ไข การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน
4. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้มีความรู้ระดับสูง ข้าราชการบำนาญ เยาวชนคนรุ่นใหม่ และประชาชนทั่วไปเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นให้มากขึ้น

References

- Phitsanulok Provincial Election Commission, information on the exercise of rights to elect members of the House of Representatives, Phitsanulok Province. 17 December 2019.
- Photsuk, B., (2015). People's participation in local politics: a specific study of Chang Phueak Subdistrict, Mueang Chiang Mai District, Chiang Mai Province, Mahachulalongkornrajavidyalaya University Research Fund Support Project.
- Teerawekin, L., (2010). Politics and government of Thailand. 8th edition (revised edition). Thammasat University Press, Bangkok.
- Khanrung, W., (2010). Political participation of people at the local municipal level in Nonthaburi Province, Doctor of Human Resource Development thesis, Pathum Thani University.
- Yamane, Taro. (1967). **Statistic: An Introductory Analysis**. New York: Harpen and Row.

การศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้เรื่องอุทกภัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศของ
นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

THE STUDY OF THE HIGH SCHOOL'S PROGRAM ABOUT FLOODING FOR ENCOURAGING
THE GEO-SPATIAL LEARNING

มนตรี คงคา¹ และ ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ

Montree Khongkha and Nattachet Pooncharoen

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Naresuan University

E-mail: montreek63@nu.ac.th¹

Received 21 July 2022; Revised 16 February 2023; Accepted 2 March 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันในด้านความรู้ ความเข้าใจ เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ และเพื่อเสริมสร้างทักษะการรับมือกับอุทกภัยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทรัพย์ไพรวัลย์วิทยาเขต จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2565 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลอุทกภัย ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิสารสนเทศ และบุคลากรครูด้านการสอนวิชาสังคมศึกษาของระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย มี 3 ชนิด คือ 1) แบบสัมภาษณ์เชิงลึก 2) คู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ 3) โปรแกรมสำหรับภูมิสารสนเทศ Quantum-GIS (Q-GIS) วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา เขียนบรรยายเชิงพรรณนาและตรวจสอบความน่าเชื่อถือแบบสามเส้า

ผลการวิจัย พบว่า ในสภาพปัจจุบันครูผู้สอนมีการใช้สื่อการเรียนรู้รูปแบบการบรรยายจากหนังสือเรียน ทั้งนี้ครูผู้สอนยังขาดองค์ความรู้ลักษณะเฉพาะด้านภูมิสารสนเทศ และนักเรียนยังขาดความรู้ในเรื่องของภูมิสารสนเทศเป็นอย่างมาก และผลการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้พบว่าผู้เรียนสามารถปรับใช้โปรแกรม Quantum-GIS (Q-GIS) ต่อการเรียนรู้เรื่องอุทกภัยได้เกิดองค์ความรู้ด้านการเรียนรู้ทักษะภูมิสารสนเทศ ทักษะการรับมืออุทกภัย สามารถนำไปปรับใช้กับชีวิตประจำวันได้ และครูผู้สอนสามารถนำองค์ความรู้เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ได้

คำสำคัญ: ภูมิสารสนเทศ , อุทกภัย, มัธยมศึกษาตอนปลาย

Abstract

This research aims to study current conditions in terms of knowledge understanding to develop learning activities on geography and enhance skills in dealing with the flooding of high school students, which is qualitative research. The target group of this research is high school students' academic year 2022 of Sappraiwan Wittayakhom School, Phitsanulok province. Key

informants are flood information experts, geospatial specialist and high school social studies teacher who was selected by Criterion Based Selection method. There are three types of research tools: 1) In-depth interviews, 2) Learning activity manuals, and 3) Quantum-GIS (Q-GIS) geospatial data analysis program to analyze content information, write descriptive captions and triangular credibility checks.

The research results found that in the present, teachers teach or explain from the textbook, who still lack specific knowledge in geospatial. Similarly, students don't know the geospatial matter well. The result of learning activities showed that students could apply Quantum-GIS (Q-GIS) to learn about flooding. It is powerful for increasing flood response skills and adapting to daily life. And teachers can apply knowledge to develop learning activities.

Keywords: Geo-informatics, Floods, High School

บทนำ

การเรียนรู้เรื่องอุทกภัย ในปัจจุบันการเกิดขึ้นของอุทกภัยนั้นอันเนื่องมาจากหลายปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดน้ำท่วม ได้แก่ ฝนตกหนักต่อเนื่อง ซึ่งอาจส่งผลมาจากพายุหมุนเขตร้อน ฝนตกหนักในบริเวณภูเขา น้ำทะเลหนุนสูง น้ำป่าไหลหลาก หรือภัยทางธรรมชาติอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบให้เกิดอุทกภัยเกิดขึ้น อุทกภัยถือเป็นภัยทางธรรมชาติที่สร้างความเสียหายอย่างมาก ได้แก่ ความเสียหายแก่ทรัพย์สิน ความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตร เป็นต้น

จากสถานการณ์การเกิดขึ้นของอุทกภัยทางธรรมชาติจึงเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศในเรื่องของอุทกภัย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นการบูรณาการเรียนรู้เรื่องอุทกภัยให้เข้ากับเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ เนื่องจากปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีในด้านต่างๆ เข้ามาปรับใช้ให้เข้ากับการเรียนในยุคของปัจจุบัน นักเรียนทุกคนต้องได้เข้าถึงนวัตกรรมการเรียนรู้ที่ทันสมัยต่อการเรียน ดังนั้นการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศที่เป็นการบูรณาการวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องลักษณะเชิงพื้นที่ การจำแนกข้อมูล การจัดเก็บและการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรับรู้จากระยะไกลและวิเคราะห์ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์และแสดงผลบนเครื่องคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การรับรู้ระยะไกล (Remote Sensing - RS) ระบบกำหนดตำแหน่งบนพื้นโลก (Global Positioning System - GPS) และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems - GIS) โดยการนำข้อมูลมาเชื่อมโยงกันจนทำให้เกิดประสิทธิภาพที่มากขึ้นต่อการศึกษา Aunya Boochayan (2018) ได้อธิบายเรื่องเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศกับการรู้เรื่องภูมิศาสตร์ ซึ่งอธิบายว่าปัจจุบันเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเข้ามามีบทบาทที่สำคัญทั้งในด้านการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงด้านเศรษฐกิจ ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ต่อการศึกษาในการวางแผนการจัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ เป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการศึกษาที่ทำให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพื้นที่ และเพื่อให้เข้าใจถึงเรื่องที่ต้องการศึกษาในด้านสิ่งแวดล้อม

ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้จึงมีการนำโปรแกรมทางด้านภูมิสารสนเทศเข้ามาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เพื่อเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้เรื่องอุทกภัย และการเรียนรู้เรื่องภูมิสารสนเทศ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา และการส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้ถึงเทคโนโลยีใหม่ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้ทฤษฎี เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และได้ นำแนวคิดมาปรับใช้ในงานวิจัยได้ดังนี้

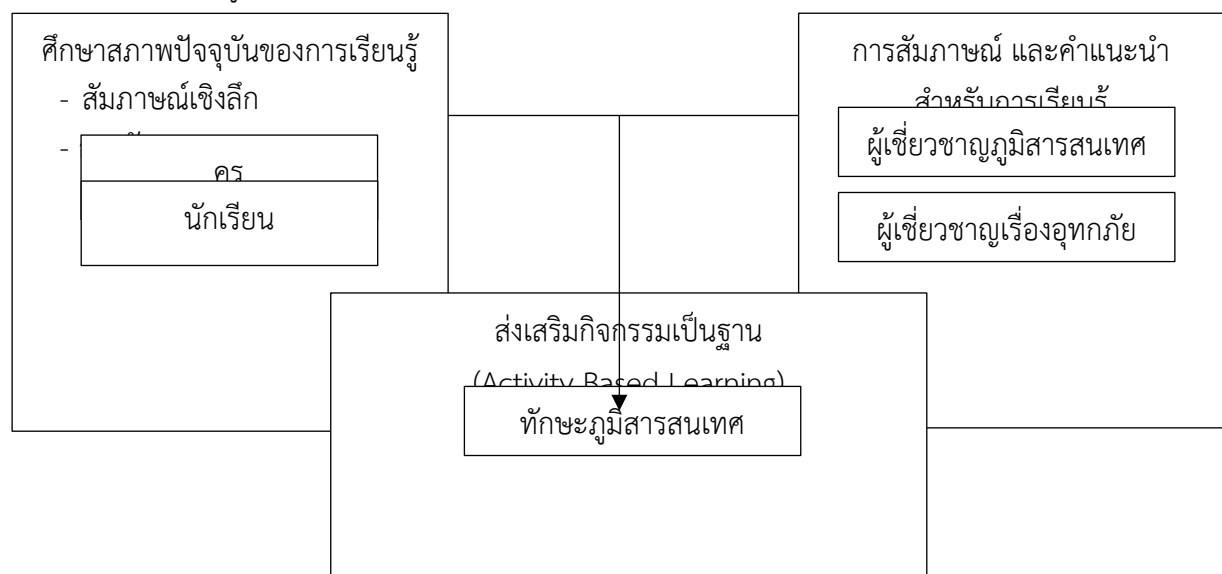
การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน (Activity Based Learning)

การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมเป็นฐาน ที่เป็นการยึดหลักการให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Child Centered) ตามหลักการของ Constructionism การเรียนโดยการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) และปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และแก้ปัญหาได้ (Doing by Learning) Suthat Eka (2019) ได้อธิบายถึงความหมายของกิจกรรมการเรียนรู้เป็นฐาน เป็นแนวคิดที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ สัมผัสความเข้าใจผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเข้าใจและเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Centered) การมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ มีเป้าหมายการเรียนรู้ คือ การเรียนรู้โดยการลงมือทำ (Learning Doing)

ทักษะทางภูมิสารสนเทศ

ภูมิสารสนเทศศาสตร์ (Geo-informatics) หมายถึง ศาสตร์สหสาขาที่เน้นบูรณาการของเทคโนโลยีทางด้านการสำรวจ การทำแผนที่และการวิเคราะห์ข้อมูลทางพื้นที่เข้าด้วยกัน เพื่อศึกษาเกี่ยวกับโลก ได้แก่ เทคโนโลยีระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก การรับรู้จากระยะไกล และระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ ส่วนเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศเกิดจากการบูรณาการเทคโนโลยีการรู้ทางไกล (Remote Sensing – RS) ระบบกำหนดตำแหน่งบนโลก (Global Positioning System - GPS) และสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information Systems: GIS) เทคโนโลยีทั้งสามประเภทนี้สามารถทำงานเป็นอิสระต่อกัน หรือสามารถนำมาเชื่อมโยงร่วมกัน ทำให้ประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้หลายด้าน เช่น การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการภัยพิบัติต่างๆ ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (Geographic Information System) หมายถึง ระบบข้อมูลที่เชื่อมโยงพื้นที่กับค่าพิกัดภูมิศาสตร์ และรายละเอียดของพื้นที่นั้นบนพื้นโลก ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์เป็นระบบที่สามารถบันทึกข้อมูลเพื่อที่จะแสดงสภาพพื้นที่จริง จึงมีการจัดเก็บข้อมูลประเภทต่าง ๆ เป็นชั้น ๆ (layer) ซึ่งชั้นข้อมูลเหล่านี้เมื่อนำมาซ้อนทับกันจะแสดงสภาพพื้นที่จริงได้ เป็นต้น การเรียนรู้ทักษะภูมิสารสนเทศของนักเรียนจะสอดคล้องกับสาระการเรียนรู้แกนกลางสาระภูมิศาสตร์(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และสอดคล้องกับ Jeremy Chen (2015) ศึกษาเรื่องการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่ในโรงเรียนมัธยม หลักสูตร วิธีการ และวิธีปฏิบัติ ได้อธิบายว่า ปัจจุบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั่วโลกถูกคาดหวังให้เตรียมเยาวชนให้พร้อมสำหรับการทำความเข้าใจโลกาภิวัตน์ในศตวรรษที่ 21 และปรับตัวให้เข้ากับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ความสามารถในการใช้การคิดเชิงพื้นที่กับปัญหาที่เกิดขึ้นบนโลกแห่งความเป็นจริงในระดับต่างๆ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับพลเมืองยุคใหม่ที่มีความรับผิดชอบ เช่นกัน นักการศึกษาและนักเรียนที่สามารถใช้เทคโนโลยีภูมิสารสนเทศได้ คือ นักคิดเชิงพื้นที่ที่มีประสิทธิภาพมากกว่านั้นเป็นเหตุผลที่การศึกษาเชิงพื้นที่ในโรงเรียนมัธยมได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นทั่วโลก การนำเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศมาใช้ในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจะแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ในแง่ของสถานะของหลักสูตรภูมิศาสตร์ โครงสร้างพื้นฐานด้านข้อมูล และการเตรียมความพร้อมของครู ไม่มีรูปแบบทั่วไปสำหรับความสำเร็จในการศึกษาเชิงพื้นที่ แนวปฏิบัติที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการศึกษาเชิงพื้นที่ในโรงเรียนมัธยมนอกจากนี้ GIS, GPS และ RS ยังเป็นเครื่องมือการเรียนการสอนที่ใช้กันทั่วไปในการศึกษาภูมิสารสนเทศ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเหล่านี้และข้อมูลเชิงพื้นที่ในการศึกษาภูมิสารสนเทศระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการงานวิจัย ผู้วิจัยได้นำแนวคิดมาปรับใช้กับการงานวิจัย ผู้วิจัยจึงกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ ดังนี้

ทักษะการใช้โปรแกรม Q-GIS

ทักษะด้านอุทกภัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดของงานวิจัย การศึกษาของสภาพปัจจุบันของการศึกษาทั้งด้านผู้เรียน และผู้สอน ด้วยการสัมภาษณ์ และการสังเกตในการเรียนรู้อุทกภัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศของนักเรียน และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญภูมิสารสนเทศ และผู้เชี่ยวชาญเรื่องอุทกภัย พร้อมทั้งได้คำแนะนำ เพื่อการมาปรับใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศของนักเรียน ในการเรียนรู้เรื่องอุทกภัย และการใช้โปรแกรม Q-GIS สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้ให้นักเรียนมีทักษะทางด้านอุทกภัย และทักษะภูมิสารสนเทศ ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ในวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพพื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนทรัพย์ไพรวัลย์วิทยาคม จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่าง คือ แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลัก กลุ่มที่ 1 กลุ่มนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนทรัพย์ไพรวัลย์วิทยาคม จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2565 กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ให้ความรู้ จำนวน 3 คน มีเกณฑ์การคัดเลือกจากเป็นกลุ่มที่ส่งเสริมความรู้ในส่วนของอุทกภัย และความรู้ทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านข้อมูลอุทกภัย จำนวน 1 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิสารสนเทศ จำนวน 1 คน 3) บุคลากรครูวิชาสังคมศึกษา ของระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 1 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 5 ชนิด ดังนี้ 1. แบบบันทึก (Field notes) 2. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) 3. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Non- Participant Observation) 4. แบบคำถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 5. ชุดคู่มือฐานกิจกรรมฐานการเรียนรู้ (Activity-Based Learning) รวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยระหว่างเดือนมกราคม พ.ศ. 2565 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2565 นำข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้เอกสารการวิจัย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล และนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยของการศึกษาเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้เรื่องอุทกภัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์ ศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้เรื่องอุทกภัย ส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งประกอบด้วย ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non- Participant Observation) และผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ฐานการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้เรื่องอุทกภัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยผู้วิจัยสามารถอธิบายรายละเอียดดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันเรื่องการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้เรื่องอุทกภัย ส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาสภาพปัจจุบันของการเรียนรู้ ของนักเรียน และครูผู้สอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) สภาพปัจจุบันของการรู้เรื่องอุทกภัย 2) สภาพปัจจุบันของการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศ และ 3) การสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญด้านอุทกภัย และภูมิสารสนเทศ

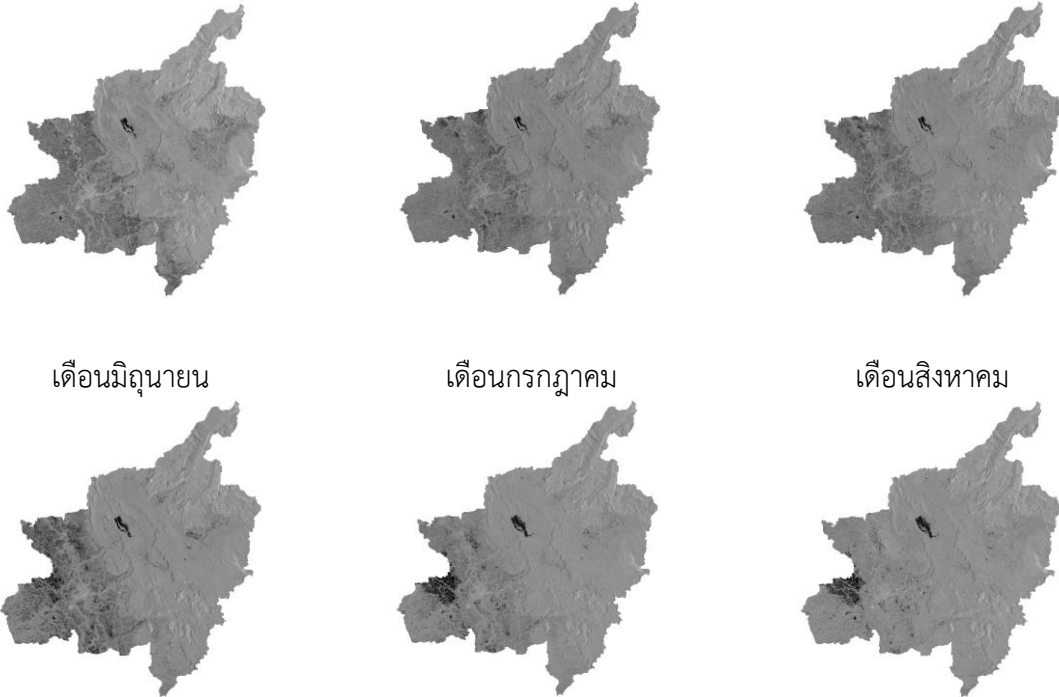
จากการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ครูและนักเรียน พบว่าสภาพปัจจุบันพบในด้านครูผู้สอนในการใช้สื่อการสอนของการเรียนรู้เรื่องอุทกภัยจากการศึกษาดังกล่าวโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ในเรื่องของอุทกภัย เพราะเนื่องมีตัวชี้วัดเกี่ยวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ ทั้งนี้โรงเรียนมีการจัดการเรียน 1 ถึง 3 ชั่วโมง ต่อปี การศึกษา ผู้เรียนจะมีความรู้เบื้องต้นที่เกี่ยวกับอุทกภัย และสภาพปัจจุบันในการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศพบว่าการเรียนรู้โดยครูเป็นศูนย์กลางการเรียน เรียนรู้ผ่านสื่อการสอนของครูเป็นหลัก และปัญหาที่ตามมาพบว่านักเรียนยังไม่ค่อยได้ใช้เครื่องมือทางภูมิสารสนเทศเท่าที่ควร โดยผู้เรียนจะมีการเรียนผ่านการอ่าน และสืบค้นข้อมูลที่เพิ่มเติมจากห้องเรียน จากการศึกษาสภาพการเรียนรู้ดังกล่าวจนเกิดเป็นการสร้างกิจกรรมฐานการเรียนรู้เรื่องภูมิสารสนเทศ เรื่อง อุทกภัย ในชั้นเรียน

จากการสัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญด้านอุทกภัย และผู้เชี่ยวชาญด้านภูมิสารสนเทศ ทั้งนี้ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำสำหรับข้อมูลในเรื่องของอุทกภัย ที่เห็นควรว่าเป็นเรื่องสำคัญต่อการศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัว และในด้านภูมิสารสนเทศ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำสำหรับการใช้โปรแกรม Q-GIS เพื่อให้ นักเรียนรู้ข้อมูลได้อย่างถูกต้องต่อการศึกษาเรื่องอุทกภัย และได้ให้ข้อเสนอแนะในด้านการนำข้อมูลมาปรับใช้ในเชิงพื้นที่ของภาพถ่ายดาวเทียม และผู้เชี่ยวชาญได้เห็นสมควรว่าเป็นเรื่องที่เหมาะสมต่อการศึกษาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ข้อมูล และจากการสังเกต และได้นำข้อมูลมาปรับใช้ในการจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้ ส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากการศึกษาสภาพดังกล่าวจนเกิดการส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเรื่องอุทกภัย โดยใช้โปรแกรม Q-GIS และพบว่านักเรียนมีความสนใจในการใช้โปรแกรม Q-GIS ในการศึกษาเรื่องอุทกภัยเป็นอย่างมาก หลังจากการจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้พบว่าผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ ทักษะทางเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศ ทักษะการรับมืออุทกภัย และการใช้เครื่องมือทางภูมิสารสนเทศ เป็นอย่างดีหลังจากการเรียนรู้ โดยเนื้อหาการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้สาระภูมิศาสตร์ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (มาตรฐานการเรียนรู้ ฉบับปรับปรุง 2560) แต่ในการใช้ภูมิสารสนเทศเข้ามาในการจัดกิจกรรมได้พบปัญหาเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยนักเรียนที่ทำกิจกรรมนั้นยังคงขาดองค์ความรู้พื้นฐานภูมิศาสตร์ที่ค่อนข้างมากจึงมีผลให้นักเรียนมีการเรียนรู้ที่ช้าลงจนทำให้อาจส่งต่อเวลาในการจัดกิจกรรม

จากการจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้พบว่านักเรียนมีการใช้โปรแกรม Q-GIS สำหรับการเรียนรู้เรื่องอุทกภัย ซึ่งผู้เรียนมีการใช้เทคโนโลยีที่ใหม่ต่อการศึกษา เมื่อผู้เรียนได้วิเคราะห์ข้อมูลอุทกภัยของจังหวัดพิษณุโลกผ่านชุดคู่มือการถ่ายทอดองค์ความรู้การวิเคราะห์อุทกภัยด้วยการใช้โปรแกรม Q-GIS ดังรูปที่ 1 นักเรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลอุทกภัยเชิงพื้นที่ของจังหวัดพิษณุโลกได้เป็นอย่างดี

ชุดคู่มือการถ่ายทอดองค์ความรู้การวิเคราะห์อุทกภัย จังหวัดพิษณุโลก ปี 2021

เดือนมิถุนายน

เดือนกรกฎาคม

เดือนสิงหาคม

เดือนกันยายน

เดือนตุลาคม

เดือนพฤศจิกายน

รูปที่ 1 ผลการเรียนรู้การวิเคราะห์อุทกภัย จังหวัดพิษณุโลก ปี 2021 ด้วยโปรแกรม Q-GIS ของนักเรียน

ผลลัพธ์ที่ได้จากการถ่ายทอดองค์ความรู้การวิเคราะห์อุทกภัย จังหวัดพิษณุโลก ปี 2021 ด้วยโปรแกรม Q-GIS พบว่านักเรียนมีความรู้ในทักษะภูมิสารสนเทศ ทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลภาพถ่ายดาวเทียมเชิงพื้นที่ ศึกษา โดยผู้เรียนรู้จากวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลอุทกภัย จากภาพถ่ายดาวเทียม ศึกษาคุณลักษณะในการเปลี่ยนแปลงของอุทกภัยจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งว่าช่วงปริมาณที่เกิดอุทกภัยมากที่สุดจะอยู่ในช่วงเดือนตุลาคม ปี 2021 เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า สภาพปัจจุบันในการเรียนรู้เรื่องอุทกภัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันในการเรียนรู้พบว่ามีนักเรียนจากครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เรียนรู้ผ่านสื่อการสอนของครูเป็นหลัก มีการใช้สื่อการสอนในรูปแบบหนังสือเรียน ในการเรียนรู้เรื่องอุทกภัยจากการศึกษาดังกล่าวโรงเรียนมีการจัดการเรียนรู้ในเรื่องของอุทกภัย เพราะเนื่องมีตัวชี้วัดเกี่ยวกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ ทั้งนี้โรงเรียนมีการจัดการเรียน 1 ถึง 3 ชั่วโมงต่อปี การศึกษา ทั้งนี้ในการเรียนรู้ปัจจุบันในเรื่องของภูมิสารสนเทศ ครูผู้สอนนั้นยังไม่ได้มีความรู้ในเฉพาะทางจึงส่งผลให้ผู้เรียนขาดการเรียนรู้ในเรื่องภูมิสารสนเทศ จึงทำให้นักเรียนไม่ได้มีการใช้โปรแกรมในการทำแผนที่

ในการจัดกิจกรรมฐานการเรียนรู้โดยใช้โปรแกรม Q-GIS ที่เป็นการบูรณาการความรู้ภูมิสารสนเทศ เรื่องอุทกภัย พบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการในการเรียนรู้ที่ต่อการใช้โปรแกรมในการทำแผนที่ จึงส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้เรื่องอุทกภัย ทักษะทางภูมิสารสนเทศ รวมถึงสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้นำไปปรับใช้ต่อการเรียนรู้เรื่องภูมิสารสนเทศได้ด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องต่อการศึกษา

ได้สอดคล้องกับการศึกษาของ Jeremy Chen (2015) ศึกษาเรื่องการศึกษาเชิงพื้นที่ในโรงเรียนมัธยม หลักสูตร วิธีการ และวิธีปฏิบัติ ที่เป็นการนำเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศมาใช้ในการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอน

ปลายที่มีความสามารถในการใช้การคิดเชิงพื้นที่ การที่นักเรียนได้รู้ถึงเรื่อง GIS, GPS และ RS ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับข้อมูลเชิงพื้นที่ในการศึกษาภูมิสารสนเทศระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

และงานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Marsha Alibrandi และ Donna Goldstein (2015) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การบูรณาการ GIS และเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศอื่นๆ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่เป็นการบูรณาการการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศสำหรับนักเรียนในการใช้ความคิดและทักษะด้านภูมิสารสนเทศ สร้างข้อมูลใหม่ และพัฒนาพื้นฐานความรู้ความเข้าใจสำหรับการผสมผสานเทคโนโลยีภูมิสารสนเทศที่สามารถพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาปรับใช้ได้ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย และบูรณาการให้เข้ากับกิจกรรมเหมาะสมต่อการพัฒนาการของนักเรียนมัธยมศึกษา

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การจัดการเรียนรู้เรื่องอุทกภัยในปัจจุบันส่งเสริมการเรียนรู้ภูมิสารสนเทศในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับข้อมูลเชิงพื้นที่ของภูมิสารสนเทศ ครูผู้สอน และนักเรียน สามารถนำข้อมูลทางภูมิสารสนเทศ ปรับใช้กับปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับภัยทางธรรมชาติในด้านอื่นๆ ที่นอกเหนือจากเรื่องอุทกภัย สามารถเข้ามาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยให้ความสำคัญกับวัสดุอุปกรณ์เครื่องคอมพิวเตอร์ พร้อมถึงความพร้อมด้านสื่อการสอน และการใช้เทคโนโลยีทางภูมิสารสนเทศสำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีที่นอกเหนือจากการใช้โปรแกรม Quantum-GIS ที่สามารถส่งเสริมและสอดแทรกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพิ่มทักษะทางภูมิสารสนเทศที่มากขึ้นได้

References

- Akekawee Pitakthanatchakul. (2014). Education in the modern world. Nonthaburi: Sukhothai Thammathirat Open University.
- Aunya Boochayan, Wanomporn Pahanich, Poom Sartsin. (2018). Vol. 20 Special Issue. Journal of Humanities and Social Sciences Surin Rajabhat University, 20(2).
- Carbonneau, K. J., & Marley, S. C. (2013). 2 Activity-Based Learning Strategies. In *International guide to student achievement* (pp. 291-293). Routledge.
- Daochalongkhaw. (2020). Geography. From <https://sites.google.com/site/daochalongkhaw/45-khatham-phumi-sastr/31-1>
- Dorothy Ives-Dewey. (2009). Teaching Experiential Learning in Geography: Lessons from Planning. *Journal of Geography*. 09(107), 4-5.
- General knowledge about Quantum GIS program. (2019). Geographic Information Division.
- Guo, F., Lane, J., Duan, Y., Stoltman, J. P., Khlebosolova, O., Lei, H., & Zhou, W. (2018). Sustainable development in geography education for middle school in China. *Sustainability*, 10(11), 3896.
- Indicators and core learning subjects in the social studies subject group religion and culture. (2020). Bangkok: Bureau of Academic Affairs and Educational Standards.
- Indicators and core learning content. (2020). Bureau of Academic Affairs and Educational Standards.

- Jeremy Chen. (2015). Geospatial Education in High Schools: Curriculums, Methodologies, and Practices. *Geospatial Technologies and Geography Education in a Changing World*. 15(1), 67-76.
- Marsha Alibrandi and Donna Goldstein. (2015). Integrating GIS and Other Geospatial Technologies in Middle Schools. *Geospatial Technologies and Geography Education in a Changing World*. 15(1), 53-65.
- Suthat Eka. (2019). Activity-based learning. From <https://www.krumontree.com/>

แนวทางการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนย่านกะดีจีน
THE PATH OF LEARNING PROMOTION AT KADEEJEEN, BANGKOK

อวิกา สุปิณะ¹, ฉันทนิกันต์ สูญสินภัย และสายชล ปัญญชิต
Awika Supina, Tannikarn Soonsinpai, and Saichol Panyachit
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
Srinakharinwirot University, Thailand
Email: Awika.supina@g.swu.ac.th¹

Received 8 January 2023; Revised 9 February 2023; Accepted 2 March 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นในชุมชนย่านกะดีจีน เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ผ่านการจัดการโดยภาคเอกชน และเพื่อเสนอแนวทางการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้เครื่องมือการวิจัยที่สำคัญประกอบด้วย การสัมภาษณ์เชิงลึก และใช้วิธีการบันทึกการอย่างอิสระ มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 25 คน ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบเนื้อหา พื้นที่การศึกษาวิจัยคือ ชุมชนย่านกะดีจีน แขวงวัดกัลยาณ์ เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัยพบว่า แหล่งเรียนรู้ในชุมชนย่านกะดีจีน เป็นแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัย ไม่มีรูปแบบตายตัว มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีน มีรูปแบบการบริหารจัดการเชิงเครือข่ายที่อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แต่ยังไม่มีความชัดเจนในการบริหารจัดการที่ชัดเจน ทำให้การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ไม่ประสบความสำเร็จได้ดีเท่าที่ควร สำหรับการเสนอแนวทางการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ มีดังนี้ 1) สมาชิกในชุมชนต้องตระหนักเห็นถึงคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน 2) แหล่งเรียนรู้ควรกำหนดแผนนโยบายในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) แหล่งเรียนรู้ควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูล หรือจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการด้านการออกแบบการเรียนรู้ 4) สร้างแพลตฟอร์มความรู้ภายในชุมชน เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการบริหารจัดการองค์ความรู้ 5) จัดตั้งกองทุนการอนุรักษ์ซ่อมแซมแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่ออนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ให้เป็นสถานที่ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่อนุชนรุ่นต่อไป 6) แหล่งเรียนรู้ควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อขยายเครือข่ายความร่วมมือและทำให้แหล่งเรียนรู้เป็นที่รู้จักในวงกว้าง

คำสำคัญ: การส่งเสริม, การเรียนรู้, แหล่งเรียนรู้, ชุมชนย่านกะดีจีน

ABSTRACT

This research article aims to study the local learning resources of the Kadeejeen area. To study the management model of learning resources through private management and to propose ways to raise the level of learning promotion of communities in Kadeejeen area. It is qualitative research using key research tools comprising in-depth interviews and use the

recording method independently. There were a group of 25 key informants using content analysis. The research study area is Kadeejeen Community Wat Kanlaya Subdistrict, Thonburi District, Bangkok.

The study found that First Local learning resources in the Kadeejeen community. It's a source of informal learning that does not have a fixed form. Or there is no course and a certain learning period. Its purpose was to be established as a learning center for the community in Kadeejeen area. Secondly, the local learning resources in the Kadeejeen community have a network-based management model. However, there is no clear management policy plan. As a result, the management of learning resources is not as successful as it should be. Thirdly, the proposed approach for enhancing the learning promotion as follows: 1) The members of the Kadeejeen community must firstly realize the value of the learning resources within the community. 2) Learning centers should formulate a policy plan for effective short-term or long-term management of learning resources. 3) Learning centers should cooperate with relevant agencies into the storage area or organize workshops on learning design. 4) Create a knowledge platform to be a central area for knowledge management. 5) Establish a fund for the conservation and repair of learning resources. 6) The learning center should cooperate with various agencies involved in developing public relations media to expand the cooperation network and make the learning center more widely known.

Keywords: Promotion, Learning, Learning Resources, Kadeejeen community

บทนำ

สังคมในศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนกระบวนทัศน์การเรียนรู้ตามการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย ก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจสังคมฐานความรู้ การเรียนรู้เปลี่ยนผ่านจากสถานศึกษาสู่พื้นที่ออนไลน์ ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่หลากหลายและเปิดกว้างมากขึ้น บุคคลที่เรียนเก่ง หรือท่องจำเก่ง จึงไม่ใช่ตัวเลือกที่ดีที่สุด แต่บุคคลที่พร้อมจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มีองค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่หลากหลายเป็นบุคคลที่สังคมโลกต้องการเนื่องจากเป็นสังคมแห่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย นำเข้ามาใช้งานทดแทนแรงงานมนุษย์ (Yuvabadhanafoundation, 2020) บุคคลจึงเผชิญกับความท้าทายแห่งยุคสมัย ปัจจุบันหลายประการ และทำให้การเรียนรู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะที่สร้างสรรค์เหนือกว่าเทคโนโลยีและนวัตกรรม

การเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิต กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายทำให้เกิดทักษะที่สร้างสรรค์ สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาได้อย่างเหมาะสม ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นอกจากนี้ ยังสร้างความได้เปรียบในการประกอบอาชีพที่ต้องแข่งขันกันในทุกด้านของคนในสังคม รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ในการดำรงชีวิต และมีความสำคัญต่อการสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นบุคคลสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้อย่างทั่วถึงและมีความเหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียน (Anecha, Panwilai and Paisarn, 2020) ทำให้แหล่งเรียนรู้ หรือ พิพิธภัณฑ์ มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นพื้นที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ ส่งเสริมการคิดและจินตนาการ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม

หลายช่วงทศวรรษที่ผ่านมา พบว่า มีการจัดตั้งพิพิธภัณฑ์ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายรูปแบบ ทั้งที่เกิดจากความต้องการของประชาชนและการจัดการโดยหน่วยงานภาครัฐ แต่การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ดังกล่าว ยังไม่ประสบความสำเร็จ ส่วนหนึ่งเกิดจากคนในชุมชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการจัดตั้ง จึงไม่เห็นคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการจัดการความรู้ภายในแหล่งเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสมกับพื้นที่และลักษณะการดำรงชีวิตของชุมชน องค์ความรู้ที่ได้ไม่สามารถนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ส่งผลให้เกิดการละเลยดูแลแหล่งเรียนรู้ มีสภาพไม่ต่างจากปราสาทร้างที่เต็มไปด้วยสมบัติ (Kaewnnon P, 2010) สิ่งเหล่านี้เป็นผลจากการขาดการจัดการที่เหมาะสมต่อกระบวนการสร้างแหล่งเรียนรู้ หากการจัดตั้งแหล่งเรียนรู้มีการจัดการที่ดี มีประสิทธิภาพ คำนึงถึงความเหมาะสมขององค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชน และสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนรวมถึงมีกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ย่อมทำให้แหล่งเรียนรู้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง

ชุมชนย่านกะดีจีน เป็นชุมชนเก่าแก่ของฝั่งธนบุรี มีประวัติศาสตร์อันยาวนานตั้งแต่สมัยกรุงธนบุรี ประกอบไปด้วย 6 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนวัดกัลยาณ์ ชุมชนกุฎีจีน ชุมชนโรงคราม ชุมชนวัดประยุรวงศ์ ชุมชนวัดบุปผาราม และชุมชนกุฎีขาว เป็นชุมชนต้นแบบที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขท่ามกลางความแตกต่างทางศาสนาและวัฒนธรรม และความเข้มแข็งของผู้นำและสมาชิกในชุมชนมีต้นทุนทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ อาคารบ้านเรือนสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีอันทรงคุณค่า นอกจากนี้ยังมีพิพิธภัณฑ์และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งเชิงประวัติศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น พิพิธภัณฑ์พระประยูรรัตนโกศาทร วัดประยุรวงศาวาส พิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นกรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี พิพิธภัณฑ์บ้านกุฎีจีน บ้านสกุลทองบ้านหมุกระดาศ บ้านน้อย บ้านขนมฝรั่งกุฎีจีน ธนุสิงห์เป็นต้น ด้วยเอกลักษณ์ที่โดดเด่นด้านมรดกวัฒนธรรม “3 ศาสนา 4 ความเชื่อ” ของชุมชนย่านกะดีจีนเป็นทุนทางวัฒนธรรมที่กลายเป็นเงื่อนไขสำคัญในการสร้างความแตกต่าง และเปิดโอกาสในการเข้าถึงการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะกับการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับบุคคล และด้วยความสามารถในการเข้าถึงพื้นที่ของคนทุกช่วงวัยย่อมรองรับการพัฒนาได้ในอนาคต

จากความสำคัญที่กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นในชุมชนย่านกะดีจีนศึกษาแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ผ่านการจัดการโดยภาคเอกชน และเสนอแนวทางการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นในชุมชนย่านกะดีจีน ได้แก่ พิพิธภัณฑ์บ้านกุฎีจีนและพิพิธภัณฑ์พระประยูรรัตนโกศาทร
2. เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ผ่านการจัดการโดยภาคเอกชน
3. เพื่อเสนอแนวทางการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีน

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยพิจารณาจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการดำเนินงานในการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีน ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่เกี่ยวข้องกับการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีนโดยตรง ประกอบด้วยผู้นำทางศาสนา ผู้นำชุมชน

บุคลากรทางการศึกษาหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนย่านกะดีจีน เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร จำนวน 25 คน

2. เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงกำหนดให้มีเครื่องมือที่ใช้เก็บและรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยสามารถแบ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้ 2 ประเภท ดังนี้

2.1 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น มุมมองของผู้นำทางศาสนาผู้นำชุมชน บุคลากรทางการศึกษาหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ และประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนย่านกะดีจีนที่มีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีน

2.2 แบบบันทึกข้อมูล มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการจดบันทึกการศึกษาวิจัยในภาคสนามที่มีพื้นที่ การศึกษาหลากหลาย เนื่องจากจะสามารถช่วยให้ข้อมูลการวิจัยถูกแบ่งแยกและมีรายละเอียดที่ครบถ้วน เมื่อผู้วิจัยต้องวิเคราะห์ข้อมูลจะสามารถเรียบเรียงผลการวิจัยได้อย่างมีคุณภาพและเกิดประโยชน์เป็นอย่างยิ่ง (Chantavanich S, 2010) โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ในการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง และใช้เครื่องบันทึกเสียงขณะทำการสัมภาษณ์เพื่อช่วยในการเก็บข้อมูล โดยขออนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อนทุกครั้ง

3. การรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 การรวบรวมข้อมูล ก่อนดำเนินการรวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการยื่นข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับการพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการตามเอกสารรหัสโครงการวิจัย SWUEC-G-201/2565E โดยได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยภาคสนามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จากนั้นผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนปฏิบัติที่สำคัญสำหรับการศึกษาวิจัยให้สอดคล้องกับการดำเนินการตามจรรยาบรรณการวิจัย โดยแบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารรวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Document Data) และการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม (Field Data)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล (Data analysis) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหา(Content analysis) ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ และการตีความโดยยึดทัศนะคนใน (Emic)

ผลการศึกษา

การศึกษานี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 การศึกษาแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นในชุมชนย่านกะดีจีน พบว่า แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นในชุมชนย่านกะดีจีน เป็นแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัย ไม่มีรูปแบบตายตัว หรือไม่มีหลักสูตรและระยะเวลาในการเรียนรู้ที่แน่นอน มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีน รวมถึงบุคคลภายนอกที่มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ภายในแหล่งเรียนรู้มีกิจกรรมการเข้าชมนิทรรศการ โดยการอิงบรรยากาศแบบสมจริงผ่านการจัดแสดงนิทรรศการ ใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบการบรรยายเนื้อหา และมีวิทยากรผู้บรรยายที่มีทักษะทางด้านภาษา คอยอำนวยความสะดวก และให้คำแนะนำแก่ผู้เข้าชม

นอกจากนี้ แหล่งเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีนยังมีบทบาทสำคัญ ดังนี้ 1) เป็นแหล่งอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมที่รวบรวมข้อมูลองค์ความรู้ อันเป็นเอกลักษณ์ทางมรดกวัฒนธรรมที่โดดเด่นของชุมชนย่านกะดีจีน 2) เป็นพื้นที่ถ่ายทอดเรื่องราวในอดีต ทำให้อนุชนคนรุ่นหลังได้ศึกษาเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยเกิดขึ้น 3) เป็นสถานที่สร้างปฏิสัมพันธ์ของคนในสังคม ด้วยแหล่งเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีน ตั้งอยู่ภายในชุมชนโดยเป็นสถานที่ร่วมกันของคนในชุมชนและบุคคลทั่วไปสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม พุดคุยแลกเปลี่ยนทัศนคติ มุมมองร่วมกันผ่านการเข้าชมภายในแหล่งเรียนรู้ 4) เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเป็น

สถานที่ถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ อันเป็นเครื่องมือสำคัญที่สร้างเสริมองค์ความรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน และ 5) เป็นแหล่งกระจายรายได้สู่ชุมชน เนื่องจากแหล่งเรียนรู้ตั้งอยู่ในชุมชนย่านกะดีจีนทำให้ประชาชนผู้อาศัยอยู่ภายในชุมชน สามารถสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้และยังประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

วัตถุประสงค์ที่ 2 การศึกษารูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ผ่านการจัดการโดยภาคเอกชนของแหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นในชุมชนย่านกะดีจีน จากการวิจัยพบว่า แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นในชุมชนย่านกะดีจีนมีรูปแบบการบริหารจัดการเชิงเครือข่าย กล่าวคือ อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางการศึกษา และเครือข่ายภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมการดำเนินกิจกรรม บนพื้นฐานศักยภาพของแต่ละองค์กร และความรับผิดชอบของแหล่งเรียนรู้ แต่ยังไม่มีความชัดเจนในการบริหารจัดการที่ชัดเจน มีเพียงการวางแผนการดำเนินงานเฉพาะกาล ทำให้การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนย่านกะดีจีนไม่ประสบความสำเร็จได้ดังที่ควร

วัตถุประสงค์ที่ 3 การเสนอแนวทางการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนย่านกะดีจีน จากการวิจัยพบว่า สามารถสรุปแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีนได้ ดังนี้

(1) สมาชิกในชุมชนย่านกะดีจีนต้องตระหนักเห็นถึงคุณค่าของแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนก่อนตระหนักว่าแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ภายในชุมชนเป็นสถานที่รวบรวมองค์ความรู้ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวันอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

(2) แหล่งเรียนรู้ควรกำหนดแผนนโยบายในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในระยะสั้นหรือระยะยาวอย่างมีประสิทธิภาพ อาทิ การวางแผนกิจกรรมรายเดือน หรือกำหนดปฏิทินกิจกรรมในแต่ละเดือนที่เชื่อมโยงกับองค์ความรู้ที่มีอยู่ รวมถึงกำหนดตัวชี้วัดและประเมินผลการดำเนินกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และควรให้ความสำคัญในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนทั้งมวลอย่างเหมาะสม

(3) แหล่งเรียนรู้ควรร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูล หรือจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการด้านการออกแบบการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพื่อกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่สามารถนำไปสู่การประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

(4) สร้างแพลตฟอร์มความรู้ภายในชุมชนย่านกะดีจีน เพื่อเป็นพื้นที่กลางในการบริหารจัดการองค์ความรู้ รวบรวมความรู้ที่อยู่ในบุคคล องค์กร หรือกลุ่มเครือข่ายให้มารวมอยู่ในพื้นที่กลางที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย เอื้อประโยชน์ต่อสาธารณะ และมีการอัปเดตข้อมูลอย่างสม่ำเสมอ

(5) จัดตั้งกองทุนการอนุรักษ์ซ่อมแซมแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนย่านกะดีจีน เพื่ออนุรักษ์แหล่งเรียนรู้ให้เป็นสถานที่ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่รุ่นต่อ ๆ ไป

(6) แหล่งเรียนรู้ควรร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์เพื่อขยายเครือข่ายความร่วมมือและทำให้แหล่งเรียนรู้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยนี้พบว่า แหล่งเรียนรู้ท้องถิ่นในชุมชนย่านกะดีจีน เป็นแหล่งเรียนรู้ตามอัธยาศัยที่ไม่มีรูปแบบตายตัว มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีน รวมถึงบุคคลภายนอกที่มีความสนใจใฝ่เรียนรู้ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ภายในแหล่งเรียนรู้มีกิจกรรมการเข้าชมนิทรรศการ โดยการจัดบรรยายแบบสมจริงผ่านการจัดแสดงนิทรรศการ ใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบการบรรยายเนื้อหาภายในพิพิธภัณฑ์และมีวิทยากรผู้บรรยายที่มีทักษะทางด้านภาษา คอยอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำแก่ผู้เข้าชม

ภายในพิพิธภัณฑ์ สอดคล้องกับผลงานการวิจัยเรื่องการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยอธิบายว่า แหล่งเรียนรู้จะต้องมีการจัดแสดงนิทรรศการที่รองรับการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนต่างเพศ ต่างวัยสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต (Phisit, Gumpanat and Sumalee, 2018) นอกจากนี้ ยังพบว่าภายในชุมชนย่านกะดีจีนมีศาสนสถานที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่รวบรวมศิลปวิทยาแขนงต่าง ๆ ตลอดจนถึงการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านพุทธศาสตร์และพุทธศิลป์เปรียบเสมือนเป็นศูนย์รวมจิตใจของคนในชุมชนที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรวมถึงคนต่างถิ่นได้มีพื้นที่ทำกิจกรรมร่วมกันและแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมภายในชุมชนท่ามกลางความหลากหลายทางพหุวัฒนธรรม

สำหรับการจัดการแหล่งเรียนรู้ผ่านการจัดการโดยภาคเอกชนของชุมชนย่านกะดีจีนในรูปแบบการบริหารจัดการเชิงเครือข่าย เป็นรูปแบบการบริหารจัดการที่อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน โดยมีแหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนเป็นตัวกลางในการเผยแพร่ความรู้สู่ชุมชนและสังคม ดึงเอาศักยภาพของแต่ละองค์กรเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกลไกการพัฒนาองค์ความรู้ และเข้ามามีบทบาทสำคัญในการประสานความร่วมมือเพื่อสร้างเครือข่ายการส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของทรงลักษณ์ สกุลวิจิตรสินธุ ที่อธิบายว่าการจัดการเรียนรู้อาจนำไปสู่การเกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ได้ ซึ่งอาจจะต้องอาศัยความช่วยเหลือหรือได้รับการสนับสนุนจากกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (Sakulwichitsintu S, 2018) กับ การส่งเสริมการเรียนรู้

เมื่อพิจารณาตามแนวทางการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตจากผลงานวิจัยเรื่องการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต จะต้องมีความเห็นในการบริหารจัดการแบบสมดุลใน 4 มิติ ประกอบด้วย มิติที่ 1) การบริหารจัดการด้านโครงสร้างและแผนงาน มิติที่ 2) การจัดการด้านการมีส่วนร่วม มิติที่ 3) การบริหารจัดการด้านทรัพยากร และมิติที่ 4) การบริหารจัดการด้านการบริการ

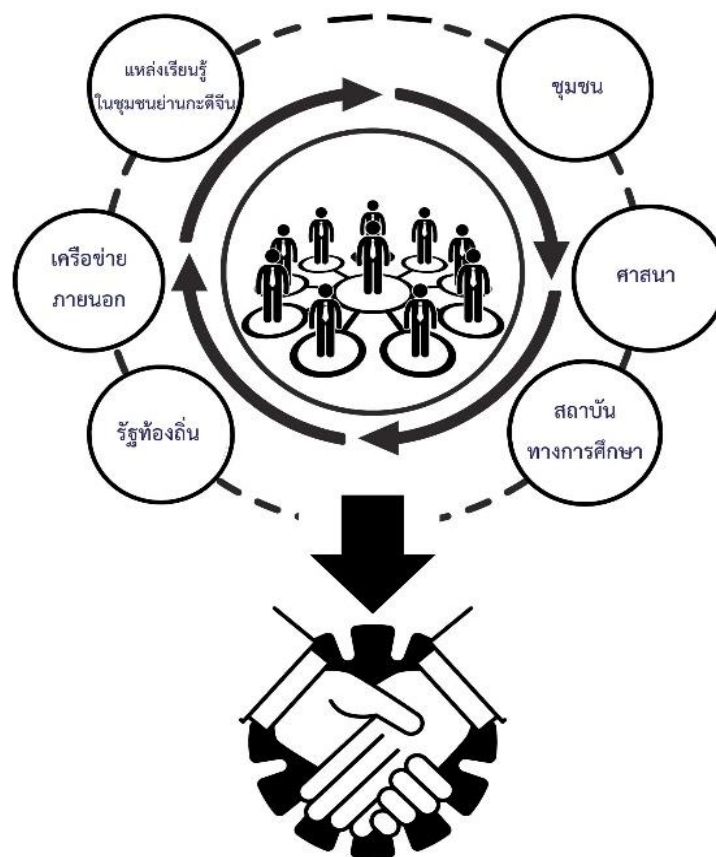
แนวทางการบริหารจัดการพิพิธภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตดังกล่าว สะท้อนให้เห็นจุดอ่อนของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีนหลายประการ อาทิ ไม่มีรูปแบบการบริหารจัดการด้านโครงสร้างและแผนงานที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ไม่มีการกำหนดพันธกิจในการดำเนินงาน ขาดการวางแผนในการดำเนินกิจกรรมรายปี และกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสม อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้การยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีน ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เช่นเดียวกับผลการวิจัยของประกายดาว แก้วชัยเถร พบว่า ปัญหาในเรื่องของอุปกรณ์ใช้สอยไม่เพียงพอต่อผู้ใช้บริการในการใช้แหล่งเรียนรู้ในระดับมากและผู้ใช้บริการแหล่งเรียนรู้มีความต้องการในเรื่องของการจัดเตรียมสถานที่ให้บริการของแหล่งเรียนรู้ในระดับมาก (Kaewchaithen P, 2019) ปัญหาดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของรูปแบบการจัดการแหล่งเรียนรู้ที่ต้องมีการกำหนดแผนนโยบายในการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในทุกมิติ เพื่อให้การบริการของแหล่งเรียนรู้ในการเป็นสถานที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ยังประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สำหรับการเสนอแนวทางการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีน จะเห็นได้ว่าครอบคลุมในทุกมิติ ทั้งชุมชน สถาบันทางการศึกษา เครือข่ายภายนอกทั้งจากภาครัฐและเอกชนเนื่องจากชุมชนย่านกะดีจีนเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยเครือข่ายในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่หลากหลาย ชี้ให้เห็นได้อย่างชัดเจนจากงานวิจัยของนิรมล เสรีสกุล และธนพร โอวาทวรวิญญู ที่ได้วิเคราะห์เครือข่ายทางสังคมของชุมชนย่านกะดีจีนแล้วพบว่า ชุมชนย่านกะดีจีนเป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งในมิติเชิงพื้นที่และเชิงประเด็นที่เป็นการรวมกลุ่ม โดยมีเครือข่ายถึง 120 องค์กร/กลุ่ม (Serisakul, N., & Ovatvoravarunyou, T., 2022) ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยสามารถแบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่มหลัก ดังนี้ (1) กลุ่มภาครัฐ

ส่วนกลาง (2) กลุ่มภาครัฐส่วนท้องถิ่น (3) กลุ่มภาคการศึกษา (4) กลุ่มภาคเอกชน และ (5) กลุ่มภาคประชาสังคมและชุมชน

และเมื่อพิจารณาเครือข่ายทางสังคมจากผลงานวิจัยดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมต่อความสัมพันธ์ที่หลากหลายในลักษณะเครือข่ายแบบกระจายอย่างครอบคลุม เป็นปัจจัยสำคัญที่จะสร้างความร่วมมือกับทุกภาคส่วน ในการพัฒนาแนวทางการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีนให้เกิดขึ้น นอกจากนี้ ในการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนย่านกะดีจีนย่อมต้องประสานความร่วมมือกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องโดยอาศัยผู้นำชุมชนทั้ง 6 ชุมชน ซึ่งจะต้องพัฒนาให้ผู้นำมีบทบาทสำคัญในการเป็นแกนกลางความร่วมมือระหว่างแหล่งเรียนรู้กับเครือข่ายที่ได้อธิบายว่า ผู้นำชุมชนจะต้องประสานความร่วมมือกับกลุ่ม องค์กรภายนอก จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องพัฒนาตนเอง และสร้างความรู้ความเข้าใจให้เกิดขึ้น (Noojoy, Disathaporn and Lohitwisas, 2018) เพื่อเป็นแกนนำในการพัฒนาชุมชนของตนเองร่วมกับประชาชน นอกจากนี้ ควรได้รับความร่วมมือผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทั้งศาสนสถาน ผู้นำชุมชน สมาชิกในชุมชนภาครัฐภาคเอกชนภาคการศึกษา รวมถึงหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากความร่วมมือจากทุกภาคส่วนจะเป็นปัจจัยสำคัญในการผลักดันให้แหล่งเรียนรู้สามารถยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยังประโยชน์สูงสุดให้เกิดขึ้นกับทุกคนในสังคม

สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพประกอบ 1 แสดงรูปแบบการบริหารจัดการเชิงเครือข่าย
ที่มา: การสังเคราะห์ของผู้วิจัย

จากการศึกษาแนวทางการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชนย่านกะดีจีนได้สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการเชิงเครือข่ายที่อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมจากชุมชน องค์กรทางศาสนา สถาบันทางการศึกษา และเครือข่ายภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน ในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรม บนพื้นฐานศักยภาพของแต่ละองค์กรร่วมกับแหล่งเรียนรู้ มีผลต่อการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นภายในชุมชนย่านกะดีจีน เมื่อได้วิเคราะห์ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการส่งเสริมการเรียนรู้ แต่อย่างไรก็ตาม ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ ควรกำหนดแผนนโยบายในการบริหารจัดการที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และนำไปสู่การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้กับทุกคนในสังคมอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการนำวิจัยไปใช้ประโยชน์

(1) แหล่งเรียนรู้ภายในชุมชนย่านกะดีจีนควรออกแบบนโยบายในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ให้ชัดเจนอย่างมีประสิทธิภาพ และต้องตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานเป็นประจำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ สามารถสร้างความสนใจให้ผู้เรียนใฝ่เรียนรู้ตลอดชีวิตและตระหนักเห็นถึงความสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต

(2) สถาบันทางการศึกษาที่สำคัญภายในชุมชนย่านกะดีจีน โดยเฉพาะสถาบันทางการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ ชี้แนะแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ รวมถึงการศึกษาค้นคว้างานวิจัย หรือผลิตผลงานด้านวิชาการเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้สู่การยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

(3) แหล่งเรียนรู้ควรร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน สถาบันทางการศึกษาทั้งในและนอกระบบ รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เปิดรับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่ายเพื่อกำหนดรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมและถูกต้อง สอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต และควรพัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ให้กับแหล่งเรียนรู้ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือและทำให้แหล่งเรียนรู้เป็นที่รู้จักในวงกว้างมากขึ้น

(4) กรุงเทพมหานคร หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนการเรียนรู้ กระจายอำนาจให้ชุมชนได้บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เองตามขอบเขตที่รัฐกำหนด

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

(1) ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณเกี่ยวกับประเด็นความพึงพอใจในการใช้บริการแหล่งเรียนรู้ในชุมชนย่านกะดีจีน เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการกำหนดรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคประชาชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถพัฒนานโยบายในการยกระดับการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

(2) ควรมีการศึกษาแนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ตามอัธยาศัยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการส่งเสริมการเรียนรู้ และตระหนักว่าการเรียนรู้ตลอดชีวิตเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา ด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน

(3) ควรมีการศึกษาถอดบทเรียนรูปแบบการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนว่าควรมีลักษณะการเรียนรู้ในรูปแบบใด เพื่อให้แหล่งเรียนรู้ หน่วยงานภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน ใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา บริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ต่อไป

(4) ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการส่งเสริมการเรียนรู้ของต่างประเทศโดยเฉพาะประเด็นการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นฐานในการส่งเสริมการเรียนรู้

References

- Sakulwichitsintu S. (2018). Information technology Online collaborative Learning. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 10 (2) . Retrieved from <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/97009>
- Serisakul, N., & Ovatvoravarunyou, T. (2022). An Analysis of Social Networks for Driving Bangkok's Learning City Concept: A Case Study of Kadeejeen-Khlongsan Neighborhood. King Prajadhipok's Institute Journal, 20 (2) . Retrieved from https://so06.tci-thaijo.org/index.php/kpi_journal/article/view/255548/174214
- Kaewnon P. (2010). Model for management lifelong learning centre at Khaodurian Community, Tambon Khaphra, Amphoe Muang, Nakhon Nayok Province. Silpakorn University Journal: Faculty of Archaeology, 9 (2) . Retrieved from <http://www.sure.su.ac.th/xmlui/bitstream/>
- Kaewchaithen P. (2019). Guidelines for arranging lifelong learning resources In neighborhood area of Chulalongkorn University to promote the youths to be lifelong learners (master's thesis). Faculty of Education, Chulalongkorn University Retrieved from <https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=b2257185>
- Phisit, Gumpant & Sumalee. (2018). Management of local museums to promote lifelong learning. Veridian E-Journal, Silpakorn University, 10 (2) . Retrieved from <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/98090>
- Yuvabadhanafoundation. (2020). Change yourself into the youth of the 21st century. Retrieved 28 November 2022, from <https://www.yuvabadhanafoundation.org/th>
- Chantavanich S. (2010). Data Analysis in Qualitative Research. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Anecha, Panwilai & Paisarn. (2020). Development of Life-Long Learning Skills for grade 10 students by Mobile – Learning (m – Learning). Rajabhat Chiang Mai Research Journal, 21(2).
- Noojoy, Disathaporn & Lohitwisas. (2018). Development Of Community Leader Potential Forbeing Learning Community. Journal Of Industrial Education Faculty of Education, Srinakharinwirot University, 11(1). Retrieved 29 November 2022, from <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jindedu/article/view/8855>

การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.)

DEVELOPMENT OF TOURISM FOR ALL IN THE EASTERN ECONOMIC

ประกาศ ปาวา ทองสว่าง¹ และสันติธร ภูริภักดี²

Prakart Pawa Thongsawang¹ and Santidhorn Pooripakdee²

คณะบริหารธุรกิจ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม¹

Faculty of Business Administration Siam Technology College¹

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร²

Faculty of Management Science Silpakorn University²

Email: octoberap@gmail.com¹

Received 26 January 2023; Revised 23 February 2023; Accepted 29 February 2024.

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อการพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) ลำดับขั้นตอนการนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยทฤษฎีปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology) ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบลูกโซ่ จากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวของโครงการ (EEC.) นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว ตัวแทนผู้ประกอบการเคลื่อนไหว ตัวแทนผู้ประกอบการไต่ยน ตัวแทนผู้ประกอบการสายตา และตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวนสิ้น 34 ท่าน วิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบทนำเสนอเชิงพรรณนา

ผลวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) ประกอบด้วย 4 แนวทางเชิงนโยบาย ประกอบไปด้วย 1) การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล 2) การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อนำไปสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวของคนทั้งมวล 3) การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับมาตรฐานคุณภาพการบริการด้านการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลรองรับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และ 4) การพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

คำสำคัญ : จัดการการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล, ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก

Abstract

The objectives of this qualitative research were to develop a guideline for tourism for all of the EEC. development project. For doing this research, the sequence of data analysis's presentation, the researchers used phenomenological data analysis and also applied in-depth interviews. The researcher selected a group of key informants snowball sampling from government

agencies, private sectors and people involved in tourism management of the Eastern Economic Corridor Development Project which are also included tourism academics, representative of the mobility impaired, representative for the hearing impaired, visually impaired representative and representatives of the elderly. The sample consisted of 34 people.

The results of the research revealed that the development guidelines for tourism for all of the Eastern Economic Corridor Development Project consisted of 4 proposed policy: 1.) Creating an image of tourism for all; 2.) Promoting community participation in order to lead to a tourism city for all; 3.) Upgrading the quality of tourism service standards for all to support the tourism of disabled tourists and elderly tourists; and 4.) Raising the standards of tourist attractions for all of the Eastern Economic Corridor Development Project.

Keywords: Tourism Management, Tourism for All, Eastern Economic Corridor (EEC.)

บทนำ

โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญจำนวนมาก และมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวสูง อาทิเช่น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) แหล่งท่องเที่ยวเชิงนันทนาการ (Tourism Recreation) แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรรม (Agro Tourism) และการท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (Business Tourism) หรือธุรกิจไมซ์ (MICE : Meetings, Incentives, Conventions (หรือ Conferencing), และ Exhibitions) (Ministry of Tourism and Sports, 2022) โดยเฉพาะในเมืองพัทยา อีกทั้งยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้น (Man-Made Attraction) อาทิเช่น สวนสนุก สวนน้ำ ศูนย์การค้า สถานบันเทิง และการจัดงานกิจกรรมพิเศษ อย่างเช่น การจัดแข่งขันกีฬาทางน้ำ การจัดแสดงคอนเสิร์ต และการแสดงนิทรรศการระดับนานาชาติ เป็นต้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดสิ่งจูงใจในการท่องเที่ยว (สำนักงานยุทธศาสตร์และงบประมาณ, 2563) นอกจากนี้ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในพื้นที่ ภายใต้โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) ยังได้พัฒนา และนำเสนอ กิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบที่หลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักท่องเที่ยวแบบกลุ่มครอบครัว กลุ่มธุรกิจ และการลงทุนนานาชาติ (Office of the Eastern Special Development Zone Policy Committee (ESEC), 2022)

จากการทบทวนยุทธศาสตร์ และทิศทางนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา และส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ EEC. ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2564) แผนปฏิบัติการในเขตการพัฒนาการท่องเที่ยวฝั่งทะเลตะวันออก (พ.ศ. 2559 - 2563) ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. 2558 - 2560 ยุทธศาสตร์การตลาดท่องเที่ยว แผนวิสาหกิจการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) พ.ศ. 2560 - 2564 แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด และแผนภาค และนโยบายประชารัฐ พบว่า การพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการ EEC. มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์และแนวทางภายใต้แผนดังกล่าว อาทิเช่น ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันการพัฒนาผู้ประกอบการและเศรษฐกิจชุมชน ในยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้าง ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ด้วยการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน เชิงธุรกิจของภาคบริการ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,

2563) ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 นโยบายของรัฐบาลเรื่องการเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศไทย 4.0 (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) นอกจากนี้ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ได้เสนอ ทิศทางและแผนงาน/โครงการภายใต้แผนพัฒนาการท่องเที่ยวชาติ ฉบับที่ 2 ในเรื่องศักยภาพการท่องเที่ยวภาค ตะวันออก ดังนี้ คือ (1) ด้านชายหาด ทะเล เช่น เกาะล้าน เกาะเสม็ด (2) พักผ่อนเป็นแหล่ง MICE City แหล่ง ท่องเที่ยวกีฬา ทางน้ำ ท่าเรือสำราญ (3) การจัดกิจกรรมและมหรหรรรมในพื้นที่พัทยาและชลบุรี (4) แหล่งท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม และ (5) แหล่งจอดเรือยอร์ช และศูนย์ซ่อมบำรุง ในจังหวัดชลบุรี (Ministry of Tourism and Sports, 2017)

ด้วยความสมบูรณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทำให้โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ภาคตะวันออก สามารถดึงดูดผู้มาเยือนให้จำนวนสูงขึ้นทุกปีอย่างต่อเนื่อง โดยมีสัดส่วนกลุ่มผู้มาเยือนหลักยังคง เป็นชาวไทยโดยเฉลี่ยร้อยละ 70 และเป็นชาวต่างชาติรวมกลุ่มประเทศอาเซียน ร้อยละ 30 (กรมการท่องเที่ยว, 2564) จากข้อมูลข้างต้น พบว่า โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีสัดส่วนผู้มาเยือนเพิ่มขึ้น ตลอดระยะเวลา โดยมีปัจจัยหลัก คือ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ แหล่ง ท่องเที่ยวทางศาสนา รองลงมาเห็นว่าการท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มี ความปลอดภัย และมีอาหารรสชาติอร่อย ทั้งนี้ผู้มาเยือนส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 25 - 45 ปี มีวัตถุประสงค์หลัก ของการเดินทางมาท่องเที่ยวที่โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก คือ ต้องการมาท่องเที่ยวและ พักผ่อน รองลงมาคือ การเยี่ยมญาติหรือเพื่อน และเดินทางมาเพื่อไหว้พระปฏิบัติธรรม ตามลำดับ (Department of Tourism, 2021) เมื่อพิจารณาข้อมูลแล้วสามารถพิจารณาได้ว่า โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาค ตะวันออกนับเป็นอีกกลุ่มจังหวัดที่ได้รับความนิยมจากผู้เดินทาง และมีโอกาสในการเติบโตทางการท่องเที่ยวสูง เนื่องจากจำนวนผู้มาเยือนมีสถิติสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี อีกทั้งมีการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวให้มี ความหลากหลายขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้มาเยือน ได้ทุกกลุ่มเชื้อชาติ และกลุ่มอายุ อีกทั้งโครงการ พัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว และพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวใหม่ ๆ ให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยมีการผสมผสานกิจกรรมใหม่ ๆ ที่ดึงดูดให้ผู้มาเยือน ทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติต่างเดินทางมาที่อย่างต่อเนื่อง จึงนับเป็นจุดเด่นที่สำคัญในการท่องเที่ยวของโครงการ พัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก จะมีความได้เปรียบในแง่ ภูมิศาสตร์การท่องเที่ยว เมื่อเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในเขตภาคตะวันออก แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของการบริหาร จัดการ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวผู้พิการ และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุแล้ว พบว่า ยังมีปรากฏไม่เด่นชัดมากนัก เช่นเดียวกับแผนหรือนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยวจากหน่วยงานภาครัฐ พบว่า มีการกำหนดกิจกรรมหรือ โครงการต่าง ๆ จะเป็นไปเพื่อดึงดูด และมุ่งเน้นนักท่องเที่ยวทั่วไปมากกว่าที่จะเน้นดูแลหรือรองรับนักท่องเที่ยว ผู้พิการ และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ซึ่งนับเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสำคัญในอนาคต เมื่อพิจารณาจากปัจจุบัน สังคมโลกเข้าสู่สังคมสูงวัย (Aging Society) และสังคมคนพิการ (Disabled Society) เนื่องจากประชากรโลกมี แนวโน้มเป็นผู้สูงอายุมากขึ้น และอายุที่เพิ่มมากขึ้นมีความสัมพันธ์กับการเกิดความพิการ จากการคาดการณ์ของ องค์การสหประชาชาติสัดส่วนของประชากรผู้สูงอายุทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากร้อยละ 9.2 ในปี 2533 เป็น ร้อยละ 11.7 ในปี 2556 และอาจเพิ่มสูงถึงร้อยละ 21.1 ในปี 2593 (หนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ, 2564) นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาด้านการจัดการการท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ในปัจจุบันนั้น ยังมีข้อจำกัดสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้พิการ และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุหลายประการ เช่น สิ่ง อำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็น ทางลัด ประตูเข้า-ออก อาคาร ที่จอดรถสำหรับผู้ พิการที่มีอยู่อย่างจำกัด และไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคคลทั่วไปในการเว้นที่ว่างสำหรับการจอดรถของผู้พิการ

รวมถึงการบริการขนส่งสาธารณะที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการเดินทางท่องเที่ยวของผู้พิการ อาทิเช่น รถรับจ้างสาธารณะสำหรับผู้พิการ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ จึงส่งผลให้มีพื้นที่ทางการท่องเที่ยวของผู้พิการ และผู้สูงอายุมีอยู่อย่างจำกัด อีกทั้งประชาชนทั่วไปยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเดินทางของนักท่องเที่ยวผู้พิการ และผู้สูงอายุ และมักมองว่า การเดินทางท่องเที่ยวของกลุ่มคนดังกล่าวล้วนมีแต่ความยากลำบากมากกว่าความสนุกสนาน จึงทำให้สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ รวมถึงธุรกิจที่สนับสนุนการท่องเที่ยวมองข้ามนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ไป

การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism for All) จึงเข้ามามีบทบาทสำคัญ และเป็นกระแสที่นิยมที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจ ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล มีการออกแบบเพื่อรองรับสำหรับคนทุกคน นั้นหมายถึง ทุกเพศ ทุกวัย ทุกสภาพกาย โดยเฉพาะคนพิการและผู้สูงอายุ สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การบริการสาธารณะ และกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกรูปแบบ โดยปราศจากอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นจากความต่างทางสภาพร่างกาย อายุ (Ministry of Tourism and Sports, 2021) การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล จึงเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ควรได้รับการพัฒนาให้เกิดขึ้นในเมืองท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดชลบุรี และประเทศไทย

จากข้อมูลข้างต้นทำให้เห็นความสำคัญ และความจำเป็นของการวิจัย เพื่อศึกษาและประเมินความพร้อมของการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล ตลอดจนกระบวนการวิเคราะห์ศักยภาพการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มผู้พิการ และผู้สูงอายุ เพื่อนำเอาผลวิจัยที่ได้รับ มาเสนอเป็นข้อเสนอแนะทางในการพัฒนา และปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และ/หรือ สิ่งอำนวยความสะดวก รวมถึงบริการต่าง ๆ ให้มีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวในกลุ่มนี้ รวมถึงการสร้างหลักประกันด้านความปลอดภัย เพื่อความเชื่อมั่น และสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ อีกทั้งยังสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยว และแหล่งท่องเที่ยวสำหรับท่องเที่ยวผู้พิการ และนักท่องเที่ยวสูงอายุทุกคน ที่มาท่องเที่ยวในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และนำไปใช้ในพื้นที่ท่องเที่ยวอื่น ๆ รวมทั้งยังเปิดโอกาสให้สาธารณชนเข้าใจความต้องการการท่องเที่ยว และก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อนักท่องเที่ยวผู้พิการ และนักท่องเที่ยวสูงอายุ ซึ่งเป็นที่ทราบกันอยู่แล้วว่าศักยภาพของผู้พิการ และผู้สูงอายุไม่ได้น้อยกว่าบุคคลปกติทั่วไป ตลอดจนผู้ประกอบการทั้งภาครัฐ และเอกชนเตรียมความพร้อมให้การท่องเที่ยวของประเทศ ไทยที่กำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาแนวทางการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล ของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.)
2. เพื่อพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย กลยุทธ์ และแผนงานที่เป็นแนวทางการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล ของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.)
3. เพื่อสร้างแผนภาพกระบวนการเชิงนโยบายที่เป็นแนวทางการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล ของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.)

การทบทวนวรรณกรรม

การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism for All)

การท่องเที่ยวเพื่อทั้งหมด หรือ TFA (Tourism for All) การท่องเที่ยวแบบครบวงจรเพื่อคนทั้งหมด (Tourism for All) เป็นแนวคิด ระดับสากล ซึ่งไม่สามารถให้คำจำกัด ความที่แน่นอนได้ แต่กล่าวได้ว่า ลักษณะเด่นของการท่องเที่ยวแนวคิดนี้ คือมุ่งเน้นส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อ นักท่องเที่ยว และ/หรือนักเดินทาง “ทุกคน” (Bélanger and Jolin, 2011; ENAT, 2018a; UNWTO, 2013, 2016) Tourism for All ให้ความสำคัญว่า “ทุกคน” ต้องเข้าถึงสินค้าและบริการ ได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ถูกจำกัด ด้วยเพศ อายุ สภาพร่างกาย หรือความสามารถทางภาษา การท่องเที่ยวแนวคิดนี้ ประกอบไป ด้วย 3 หลักการ คือ ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) การมีส่วนร่วมที่เท่าเทียมกัน (Equitable Participation) และการบริหารจัดการเพื่อความยั่งยืน (Sustainability)

ผู้วิจัยเห็นว่า การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งหมด ถึงเป็นกระแสการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่ทั่วโลกกำลังให้ความสนใจ ซึ่งเป็นการสร้างแนวทางการท่องเที่ยวที่คนทุกเพศ ทุกวัย ทุกสภาพร่างกาย สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว การบริการสาธารณะ และกิจกรรมการท่องเที่ยว ได้ด้วยความสะดวกสบาย ปลอดภัย และปราศจากอุปสรรค ปัญหา ที่อาจเกิดขึ้นจากความแตกต่างทางสภาพร่างกาย อายุ และเพศสภาพ การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งหมด จึงเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาให้มีขึ้นในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองพัทยา จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ

การท่องเที่ยวแบบเข้าถึงได้ (Accessible Tourism)

ความสามารถในการเข้าถึง (Accessibility) คือ การทำให้ “ทุกคน” เข้าถึงสินค้าและบริการของการท่องเที่ยว ได้โดยไม่ถูกจำกัดในหลาย ๆ ประเทศ โดยใช้คำว่า การท่องเที่ยวแบบเข้าถึงได้ (Accessible Tourism หรือ Access Tourism) บางประเทศอาจเรียกว่า Inclusive Tourism หรือ Barrier-Free Tourism (Eichhorn, V., and Buhalis, D., 2011; ENAT, 2018a; Münch and Ulrich, 2011; UNWTO, 2013, 2016) Accessible Tourism ให้ความสำคัญกับกลุ่มบุคคลที่ไม่สามารถเข้าถึงสินค้าและบริการได้อย่างเท่าเทียม (People with Disabilities) (Allan, 2015; Brown, 1999; Loi and Kong, 2017) ในอดีตคำว่า Disability มักใช้อธิบายคุณลักษณะของบุคคลที่สูญเสีย สมรรถภาพทางร่างกาย หรือ จิตใจ เช่น ทางการณ์มองเห็น ทางการณ์เคลื่อนไหว ทางการณ์ได้ยิน ทางจิตเวช แต่ปัจจุบัน People with Disabilities ตามบริบทของการท่องเที่ยวแบบ ครบวงจร เพื่อคนทั้งหมดยังครอบคลุม ไปถึงบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือ เป็นพิเศษ อาทิเช่น สตรีมีครรภ์ ผู้สูงอายุ ผู้เดินทางพร้อมเด็กเล็ก ผู้เดินทาง ที่มีกระเป๋าดูแลในใบใหญ่ บุคคล ที่มีอาการบาดเจ็บแบบชั่วคราวนักท่องเที่ยววัยทำงาน สายตาสั้น นักท่องเที่ยวที่นั่งรถเข็น นักท่องเที่ยว ต่างชาติในเมืองไทย นักเดินทาง ชาวไทยในต่างประเทศ นักเดินทาง ที่ขาแพลง หรือ แม้แต่นักท่องเที่ยว ที่ไม่ชอบทางเดินที่ลาดชันมาก เพื่อให้เข้าถึงสินค้าและบริการของการท่องเที่ยวได้สะดวกขึ้น (UNWTO, 2016) เพราะฉะนั้น คำว่า ภาวะความพิการ (Disability) จึงไม่ได้หมายความว่า ความผิดปกติ หรือ ความบกพร่องของตัวบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็น การอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับข้อจำกัดในการเข้าถึงสินค้าและบริการในการท่องเที่ยวอีกด้วย

ผู้วิจัยเห็นว่า การเดินทางท่องเที่ยวด้วยการเพิ่มความต้องการในเรื่องของการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ เช่น การเคลื่อนไหว การมองเห็น การได้ยิน และการรับรู้ เพื่อให้แต่ละบุคคลได้รับความเสมอภาค และศักดิ์ศรี ที่เท่าเทียมกันผ่านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อมการท่องเที่ยว ที่ถูกออกแบบมาเพื่อทุกคน (Universal Design) ซึ่งคำจำกัดความนี้หมายรวมถึง ผู้ที่เดินทางพร้อมกับเด็ก ๆ ผู้สูงอายุ และคนพิการ อีกด้วย

การมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม (Equitable Participation)

ความเท่าเทียม (Equitable) คือ หลักการสำคัญของการท่องเที่ยวแบบ ยั่งยืน ในต่างประเทศให้ความสำคัญกับ เรื่องนี้มากและถือเป็นหลักพื้นฐาน ของชีวิตประจำวัน อย่างในโรงเรียนเด็ก สามารถแสดงความ

คิดเห็นอย่าง เท่าเทียม โดยไม่ถูกข้อจำกัดด้วยอายุ เพศ เชื้อชาติ ศาสนา หรือความพิการ ที่สำคัญประเด็นนี้ยังเกี่ยวข้องกับ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของ องค์การสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals - SDGs) ไม่ว่าจะเป็นข้อ 10 ลดความเหลื่อมล้ำ (Reduced inequalities) หรือ ข้อ 16 สังคมสงบสุข ยุติธรรม ไม่แบ่งแยก (Peace, Justice, and Strong Institutions) (สหประชาชาติ, 2566) เพราะฉะนั้นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงต้องยึดหลักความเข้าใจถึง เจื้อนไข และขีดจำกัดของผู้ใช้บริการ ในสถานที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ให้บริการ และผู้ประกอบการต้องพร้อมปรับ ทศนคติของตัวเอง เรียนรู้และเข้าใจ ศักยภาพของผู้อื่น ไม่ด่วนตัดสินจากภายนอก จึงจะช่วยให้การวางแผน การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน เพื่อคนทั้งมวล เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิด ความเท่าเทียมอย่างแท้จริง

ผู้วิจัยเห็นว่า การท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่มีเป้าหมายเพื่อนำไปใช้ในกระบวนการท่องเที่ยวภายในประเทศต่าง ๆ การท่องเที่ยวที่เท่าเทียมกันโดยเคารพเกณฑ์ต่าง ๆ ซึ่งมุ่งเน้นความเคารพต่อผู้อยู่อาศัย และวิถีชีวิตของผู้คน ตลอดจนความยั่งยืนของความก้าวหน้าด้านการท่องเที่ยวของท้องถิ่นโดยชุมชน โดยทั่วไปคำว่า "การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน" เกี่ยวข้องกับการกระจายตัวของรายได้ และกิจกรรมทางเศรษฐกิจทั้งภูมิภาค ประเทศ หรือ ดินแดน ซึ่งการลงทุนทั้งหมดของภาครัฐ และภาคเอกชนจะดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งถึงเป็นโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยการพัฒนาการเพิ่มขีดความสามารถการสร้างรายได้ และการจ้างงานใหม่ รวมถึงโอกาสในการเป็นจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมที่มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

ความยั่งยืน (Sustainability)

ความยั่งยืน (Sustainability) เป็น อีกหนึ่งแนวความคิดที่อยู่ภายใต้ การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล โดยมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ทั้ง การอนุรักษ์ทรัพยากร และการนำมาใช้ อย่างคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตที่ดีอย่างเหมาะสมใน ระยะยาว (Morrison, 2013; UNWTO, 2016) การเข้าใจ และเคารพในแนวคิด ความยั่งยืน จะช่วยให้เศรษฐกิจเติบโต ก่อให้เกิดการจ้างงาน การปกป้อง สิ่งแวดล้อม และการรักษามรดกทาง วัฒนธรรม ดังนั้นหน่วยงานในระดับ ท้องถิ่นและภูมิภาค (Destination Management Organization : DMOs) จึงต้องนำมาพิจารณา ประกอบการวางแผนการส่งเสริมแหล่ง ท่องเที่ยวแบบเข้าถึงได้ (Accessible Tourism Destination) หัวใจหลักของความยั่งยืนต้อง เริ่มจากการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ว่า ต้นทุนหรือคุณค่าของทรัพยากรคือ อะไร เพื่อจะได้คงเอกลักษณ์ดั้งเดิมไว้มากที่สุด โดยอาจใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วย ตลอดจนยกระดับมาตรฐานการบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวรู้สึก ประทับใจ อยากใช้เวลาท่องเที่ยวใน สถานที่นั้นนานขึ้นหรือกลับไปเที่ยว ซ้ำอีก ขณะเดียวกันภาคส่วนต่าง ๆ ทั้ง ภาครัฐและเอกชนยังควรร่วมมือกัน จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น ดึงความโดดเด่นของทรัพยากรในท้องถิ่น เป็นต้น แล้วนำไปประชาสัมพันธ์หรือหาวิธีส่งเสริมการขาย เพื่อให้ นักท่องเที่ยวอยากเดินทางมาเยี่ยมชม วิธีการนี้นอกจากจะทำให้เกิดทิศทางการทำงานที่เป็นรูปธรรมแล้ว ยังทำให้เกิดเครือข่ายการทำงานที่เข้มแข็ง และเป็นการยกระดับคุณภาพการจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น อีกทางหนึ่งด้วย

ผู้วิจัยเห็นว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นความต้องการด้านการมูลค่าทางเศรษฐกิจ พร้อมกับการหาแนวทางการอยู่ร่วมกันของการท่องเที่ยวกับท้องถิ่นโดยชุมชน ในขณะที่การดูแลรักษาทุนในมิติต่าง ๆ อาทิเช่น ทุนทาง ทรัพยากรธรรมชาติให้มีความบริสุทธิ์ มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งกับการท่องเที่ยว รวมถึงการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และมีงานวิชาการที่เกี่ยวข้องมากมายสนับสนุนเรื่องดังกล่าว โดยได้สะท้อนออกมาเป็นข้อมูลทาง วิทยาศาสตร์ (Scientific Based) ที่มีการประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนนโยบายในระดับต่าง ๆ และมีอิทธิพลมากขึ้น

ในช่วงเวลาปัจจุบัน เช่น การจัดทำบัญชีประชาชาติด้านการท่องเที่ยวที่รวมต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม (Tourism Satellite Account-System of Environmental Economic Accounting : TSA-SEEA) ระดับพื้นที่ การประเมินผลิตภัณฑ์มวลรวมสีเขียว (Green GDP.) ภาคการท่องเที่ยว และการจัดทำข้อมูลเพื่อพัฒนาส่งเสริมขีดความสามารถในการแข่งขัน เช่น ดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวและการเดินทาง (Travel and Tourism Competitiveness Index : TTCl.) เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยตามนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ในการทำวิจัยครั้งนี้ลำดับขั้นตอนการนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีปรากฏการณ์นิยม (Phenomenology Methodology) โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จากนั้นผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) จากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของโครงการฯ และ ตัวแทนผู้บกพร่องทางการเคลื่อนไหว ตัวแทนผู้บกพร่องทางการได้ยิน ตัวแทนผู้บกพร่องทางสายตา และตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 34 ท่าน ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งผลลัพธ์การวิจัย ผู้วิจัยจึงดำเนินการนำข้อมูลเบื้องต้นเข้าสู่การสนทนากลุ่ม (Focus Group) สำหรับภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการของโครงการฯ นักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้พิการผู้สูงอายุ ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) อันประกอบด้วย แหล่งของข้อมูล ช่วงเวลา และบุคคลผู้ให้ข้อมูล ยืนยันผลลัพธ์การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการอภิปรายกลุ่มย่อย (Small Group Discussion) ของภาครัฐและเอกชนของโครงการ EEC. ผลลัพธ์เชิงคุณภาพได้เชื่อมโยงกับการวิเคราะห์เชิงนโยบาย เพื่อพิจารณามิติของผลกระทบเชิงการท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) แล้วจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกับนโยบายของโครงการ EEC.

ตาราง : แสดงประเภทและจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant)

หน่วยงานภาครัฐ	หน่วยภาคเอกชน	นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว	ตัวแทนผู้พิการ	ตัวแทนผู้สูงอายุ
จำนวน 15 ท่าน	จำนวน 5 ท่าน	จำนวน 9 ท่าน	3 ท่าน	2 ท่าน

*การสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling)

อนึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) แบบการสุ่มตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) อันได้แก่

1) หน่วยงานภาครัฐของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) ประกอบด้วย สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดชลบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระยอง สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดฉะเชิงเทรา องค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี องค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง องค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชลบุรี สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระยอง สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดฉะเชิงเทรา องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) สภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดระยอง สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 15 ท่าน

2) หน่วยงานเอกชนของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) ประกอบด้วย ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนตะเคียนเตี้ย ผู้ประกอบการชุมชนบ้านชากแง้ว ผู้ประกอบการโรงแรม ผู้ประกอบการร้านอาหาร จำนวน 5 ท่าน

3) นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ และวิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม จำนวน 9 ท่าน

4) ตัวแทนผู้พิการ จำนวน 3 ท่าน

5) ตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 2 ท่าน

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาแนวทางการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล ของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) ผ่านวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปข้อมูล เพื่อการพัฒนาข้อเสนอเชิงนโยบาย กลยุทธ์ และแผนงานที่เป็นแนวทางการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล ของโครง EEC. และเพื่อให้สามารถนำข้อสรุปงานวิจัยที่เกิดขึ้นเกิดแนวทางการประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ผู้วิจัยจึงสร้างแนวทางเชิงนโยบาย ทั้งสิ้น 3 นโยบาย 3 กลยุทธ์หลัก โดยประกอบไปด้วย 3 กลยุทธ์หลัก 3 กลยุทธ์รอง 1 กลยุทธ์เสริม

โดยในขั้นแรกเริ่มการวิเคราะห์หาประเด็นแนวทางการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) ด้วยวิธีวิทยาการวิจัยเชิงคุณภาพแบบการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งได้จากการเก็บรวบรวม เรียบเรียง ทบทวนเอกสาร วรรณกรรม รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งใน และต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการท่องเที่ยวท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล แล้วนำมา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และตีความ ซึ่งเรียกว่า เป็นวิธีการนิรนัย (Deductive Approach) โดยได้ผลสรุปว่า ประเด็นร่าง แนวโน้มกลยุทธ์ของนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลของโครง EEC. ได้จากการวิจัยเอกสาร ประกอบด้วย มีแนวทาง องค์ประกอบ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ และแผนการดำเนินงาน ดังนี้

แนวทางเชิงนโยบายที่ 1 : การสร้างภาพลักษณ์ท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism for All) ของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก สำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เป้าประสงค์เชิงนโยบาย เพื่อส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ประกอบด้วย

กลยุทธ์หลัก : การส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism for All) สำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ มีแผนการดำเนินงาน 4 แผนงาน ได้แก่

1.การจัดทำยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยวของผู้พิการและผู้สูงอายุ

2.การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุผ่านสื่อต่าง ๆ ได้แก่ สื่อบุคคล สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ และสื่อออนไลน์ที่เหมาะสมต่อการเข้าถึงข้อมูลของนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

3.การจัดทำคู่มือการท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก สำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุทั้งฉบับภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

4. การพัฒนาฐานข้อมูลหรือระบบสารสนเทศด้านการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ที่สามารถอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงข้อมูลของนักท่องเที่ยว

แนวทางเชิงนโยบายที่ 2 : การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเป็นเมืองท่องเที่ยวของคนทั้งมวล (Tourism for All City) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อการสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยว (Tourism for All City) สำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เป้าประสงค์เชิงนโยบาย 1.) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ชุมชนมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกต้องตามมาตรฐาน 2.) เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของคนในชุมชน ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์หลัก : การส่งเสริมความรู้และความเข้าใจด้านการบริการ ด้านการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ มีแผนการดำเนินงาน 2 แผนงาน อันได้แก่

1.สถาบันการศึกษาจัดหลักสูตรเพื่อพัฒนา ประชาชนท้องถิ่น ให้มีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ได้แก่ หลักสูตรอบรมเพื่อเพิ่มทักษะการบริการสำหรับประชาชนท้องถิ่น หลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ หลักสูตรอบรมภาษาต่างประเทศสำหรับประชาชนท้องถิ่นและพนักงานศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านการแพทย์ฉุกเฉิน (Emergency Medical Services: EMS)

2.การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาและชุมชนเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนอย่างพอเพียงสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

กลยุทธ์รอง : การกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยว มีแผนการดำเนินงาน 3 แผนงาน ได้แก่

1.การจัดตั้งคณะกรรมการจากประชาชนในชุมชนเพื่อดูแล และจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยเฉพาะ
2.การส่งเสริมการกระตุ้น และติดตามให้ประชาชนในชุมชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว
3.การส่งเสริมให้มีให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผนกำหนดแผนงาน และการประเมินแผนงานการพัฒนาการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้กับชุมชน

แนวทางเชิงนโยบายที่ 3 : การยกระดับมาตรฐานคุณภาพการบริการทางการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลรองรับการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เป้าประสงค์เชิงนโยบาย 1.) เพื่อให้เกิดการสร้างเสริมสินค้า บริการด้านการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ๆ ที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยวและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ 2.) เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณภาพด้านการบริการที่ได้มาตรฐาน 3.) เพื่อเพิ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่เดินทางท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) ให้มากขึ้น ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์หลัก : การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยว มีแผนการดำเนินงาน 3 แผนงาน อันได้แก่

1.การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวเพื่อรองรับการท่องเที่ยว ประกอบด้วย บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ บุคลากรในหน่วยงานภาคเอกชน ผู้ประกอบการและพนักงานบริการด้านการท่องเที่ยว ในด้านทักษะการบริการสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุเพื่อรองรับการท่องเที่ยว

2.การส่งเสริมการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศโดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาญี่ปุ่น สำหรับบุคลากรทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ บุคลากรในหน่วยงานภาคเอกชน ผู้ประกอบการและพนักงานบริการด้านการท่องเที่ยว

3.การพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นของสถาบันการศึกษาเพื่อพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้มีความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวผู้พิการ และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ได้แก่ หลักสูตรอบรมเพื่อเพิ่มทักษะการบริการสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการ และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ หลักสูตร Health Care for Handicapped หลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ หลักสูตรอบรมภาษาต่างประเทศสำหรับพนักงานโรงแรม ร้านอาหาร และพนักงานศูนย์ข้อมูลข่าวสารด้านการแพทย์ฉุกเฉิน (Emergency Medical Services: EMS)

กลยุทธ์รอง : การพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เสริมสร้างประสบการณ์ มีแผนการดำเนินงาน 4 แผนงาน อันได้แก่

1.การพัฒนา และส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ที่มีลักษณะพิเศษและแปลกใหม่ที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) และสามารถเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ ของทั้ง 3 จังหวัดของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกให้มีความหลากหลายและดึงดูดใจมากขึ้น

2.การส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อประสบการณ์ที่ดี จากกิจกรรมการท่องเที่ยวที่พัฒนาจากภูมิปัญญาของท้องถิ่น

3.การพัฒนา และส่งเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวผู้พิการ และนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุสามารถมีส่วนร่วมได้ ด้วยการจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวสำหรับผู้พิการทางการเคลื่อนไหวและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุตลอดทั้งปี

4.พัฒนาและปรับปรุงฐานข้อมูลหรือระบบสารสนเทศด้านการท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก สำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

กลยุทธ์เสริม : การส่งเสริมให้สถานประกอบการประยุกต์ใช้มาตรฐานด้านการบริการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ มีแผนการดำเนินงาน 3 แผนงาน อันได้แก่

1.การส่งเสริม และสนับสนุนการลงทุนสำหรับการปรับปรุงของธุรกิจทางการท่องเที่ยว

2.การส่งเสริมการกระตุ้นการพัฒนา และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุในธุรกิจทางการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐานด้วยมาตรการลดหย่อนภาษี

3.สนับสนุนการผลักดันให้สถานประกอบการทางการท่องเที่ยวผ่านมาตรฐานด้านการบริการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ด้วยการจัดประกวดสถานประกอบการที่ปราศจากอุปสรรค (Barrier – Free Enterprise) และจัดทำทำเนียบรายชื่อสถานประกอบการที่ได้มาตรฐานเพื่อประชาสัมพันธ์ในสื่อต่าง ๆ ต่อไป

แนวทางเชิงนโยบายที่ 4. : การยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เป้าประสงค์เชิงนโยบาย 1.) เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและ 2.) เพื่อให้นักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุทุกคนได้รับบริการทางการท่องเที่ยวที่เท่าเทียม มีความสะดวกและปลอดภัยในการท่องเที่ยว ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ได้แก่

กลยุทธ์หลัก : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุให้ได้มาตรฐานสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาระเบียง

เศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก อันปราศจากอุปสรรค (Barrier - Free Destination) มีแผนการดำเนินงาน 3 แผนงาน อันได้แก่

1. พัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ของแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน ได้แก่ ทางลาด เส้นทางเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ
2. พัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว (Amenity) ของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกให้ได้มาตรฐานตามหลักอารยสถาปัตย์ ได้แก่ ห้องน้ำ ทางลาด เส้นทางเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการทางการเคลื่อนไหวและผู้สูงอายุ ที่จอดรถ รววจับหรือราวกันตก ที่นั่งสำหรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ ทางสัญญาณในแหล่งท่องเที่ยวเฉพาะสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการทางการเคลื่อนไหวและผู้สูงอายุ
3. พัฒนาป้ายสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกโดยมุ่งเน้นความเรียบง่ายและสร้างความเข้าใจได้ดี มีภาพหรือคำอธิบายที่เรียบง่ายสำหรับนักท่องเที่ยวพิการและนักท่องเที่ยวสูงอายุ รวมถึงนักท่องเที่ยวทุกคน ไม่ว่าจะมีความรู้ระดับไหน อ่านหนังสือออกหรือไม่ อ่านภาษาต่างประเทศได้หรือไม่ หรืออาจใช้รูปภาพเป็นสัญลักษณ์สากลสื่อสารให้เข้าใจได้ง่าย

กลยุทธ์รอง : การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภค เส้นทางเดินทางเพื่อเสริมสร้างความสะดวกและความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ มีแผนการดำเนินงาน 5 แผนงาน อันได้แก่

1. การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภคที่ดีสิ่งอำนวยความสะดวก และเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงภายในจังหวัดอื่น ๆ รอบ ๆ โครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.)
2. การปรับปรุงระบบคมนาคมขนส่งและสาธารณูปโภคสำหรับการท่องเที่ยวเพื่อสร้างเส้นทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ทั้ง 3 จังหวัด
3. สนับสนุนการติดตั้งกล้องวงจรปิด (CCTV.) เพื่อสร้างความเชื่อมั่นด้านความปลอดภัยให้กับนักท่องเที่ยวผู้พิการ และนักท่องเที่ยวสูงอายุ
4. สนับสนุนการติดตั้งไฟฟ้าในแหล่งท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกให้ทั่วถึง
5. สนับสนุนการติดตั้งป้ายสัญลักษณ์ที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการสื่อสาร และความเข้าใจที่ตรงกัน

ตาราง : แสดงกระบวนการเชิงนโยบาย เป้าประสงค์เชิงนโยบาย และมิติเชิงกลยุทธ์ที่เป็นแนวทางการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.)

แนวทางเชิงนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.)			
แนวทางเชิงนโยบายที่ 1.	แนวทางเชิงนโยบายที่ 2.	แนวทางเชิงนโยบายที่ 3.	แนวทางเชิงนโยบายที่ 4.
■ การสร้างภาพลักษณ์ท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism for All) ของ	■ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อเป็นเมืองท่องเที่ยวของคนทั้งมวล (Tourism for All City) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน	■ การยกระดับมาตรฐานคุณภาพการบริการทางการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล รองรับบริการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ	■ การยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

โครงการพัฒนาระเบียบเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ	เพื่อการสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยว (Tourism for All City) สำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ						
เป้าประสงค์เชิงนโยบาย							
1) เพื่อส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ	1) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ชุมชนมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกต้องตามมาตรฐาน	2) เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของคนในชุมชน	1) เพื่อให้เกิดการสร้างสรรคสินค้าบริการด้านการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ ที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยวและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ	2) เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวให้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณภาพด้านการบริการที่ได้มาตรฐาน	3) เพื่อเพิ่มนักท่องเที่ยวคุณภาพที่เดินทางท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก และสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) ให้มากขึ้น	1) เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกมีอารยสถาปัตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ	2) เพื่อให้นักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุทุกคนได้รับบริการทางการท่องเที่ยวที่เท่าเทียม มีความสะดวกและปลอดภัยในการท่องเที่ยว
กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์รอง	กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์รอง	กลยุทธ์เสริม	กลยุทธ์หลัก	กลยุทธ์รอง
การส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism for All) สำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและ	การส่งเสริมความรู้และความเข้าใจด้านการบริการ ด้านการท่องเที่ยว สำหรับนักท่องเที่ยว	การกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดการการท่องเที่ยว	การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยว เพื่อรองรับการท่องเที่ยว	การพัฒนากิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เสริมสร้างประสบการณ์	การส่งเสริมให้สถานประกอบการประยุกต์ใช้มาตรฐานด้านการบริการท่องเที่ยวสำหรับ	การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้	การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ระบบสาธารณูปโภคเส้นทาง การเดินทางเพื่อเสริมสร้างความสะดวกและความ

นักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุ	ผู้พิการและ นักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุ			นักท่องเที่ยว ผู้พิการและ นักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุ	พิการและ นักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุให้ได้ มาตรฐานสู่ การเป็นแหล่ง ท่องเที่ยวของ โครงการ พัฒนา ระเบียบ เศรษฐกิจ พิเศษภาค ตะวันออก อันปราศจาก อุปสรรค (Barrier – Free Destination)	ปลอดภัย ให้กับ นักท่องเที่ยวผู้ พิการและ นักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

ผู้วิจัยแนวทางการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) ประกอบไปด้วยแนวทางเชิงนโยบาย ทั้งสิ้น 3 นโยบาย 3 กลยุทธ์หลัก โดยประกอบไปด้วย 3 กลยุทธ์หลัก 3 กลยุทธ์รอง 1 กลยุทธ์เสริม และแผนการดำเนินการ 27 แผนงาน ซึ่งเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับกรอบการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงดำเนินการเชื่อมโยงผลสรุปงานวิจัยกับผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงให้เห็นว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น มีแนวทางที่มีความเชื่อมโยงกับผลงานวิจัยต่าง ๆ ดังแสดงตามแนวทางเชิงนโยบายดังต่อไปนี้

แนวทางเชิงนโยบายที่ 1. การสร้างภาพลักษณ์ท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล (Tourism for All) ของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) การสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเพื่อนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ เป้าประสงค์เชิงนโยบาย เพื่อส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเพื่อนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และมีกลยุทธ์ที่สำคัญ คือ การส่งเสริมการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเพื่อผู้พิการทางการเคลื่อนไหวและผู้สูงอายุ การจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) ช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2564 ที่มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาว่า กลุ่มจังหวัดในโครงการ EEC. มีการพัฒนาการท่องเที่ยวภายใต้ต้นทุนทางธรรมชาติ ทุนวัฒนธรรม และทุนสังคมที่หลากหลายอย่างสมดุล และยั่งยืน เปิดประตูการท่องเที่ยวเชื่อมโยงชายแดนและประเทศเพื่อนบ้าน หมายถึง การสนับสนุนการต้อนรับนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ ด้วยสินค้าและการบริการ ที่มีมาตรฐานสากลกำหนดไว้ด้วยความยินดี ซึ่งมีความสอดคล้องกับสอดคล้องกับ การศึกษาของ Chen, C. A. (2016) ที่เสนอให้ดำเนินกลยุทธ์การตลาดโดยนำเสนอ และเชิญผู้ประกอบการเรือสำราญจากต่างประเทศมาเยี่ยมชมแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยวภายในประเทศ และสอดคล้องกับการศึกษาของจิรัชมา งามเลิศนัย, คมสิทธิ์ เกียนวัฒนา และ อังสุมาลิน จ่านชอบ (2564) ได้กล่าวว่า ควรมีการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเรือสำราญแบบเชื่อมโยง ได้แก่ การทำการตลาดเชิงรุกร่วมกับสายการบินเรือ และภาคีในระดับภูมิภาค ทำการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ทาง การท่องเที่ยวเพื่อให้ผู้โดยสารรับรู้และตัดสินใจท่องเที่ยว จัดกิจกรรมส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ใหม่ ๆ ให้เป็นที่รู้จัก

สอดคล้องกับผลการวิจัยนี้ที่ส่งเสริมให้มีการจัดกลยุทธ์การขายแบบแพ็คเกจ (Package Combo Set) การจำหน่ายโปรแกรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงใน ร่วมกับโปรแกรมการท่องเที่ยวจากท่าเรือ ภูเก็ตอื่น ๆ ตามเส้นทางการเดินเรือในราคาพิเศษ ขณะเดียวกันหน่วยงานภายในประเทศต้องมีการจัดกลยุทธ์ ส่งเสริมการตลาดในรูปแบบโปรแกรมการท่องเที่ยว EEC.+1 เป็นการเชื่อมโยง 3 จังหวัด จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดฉะเชิงเทรา ผนวกกับจังหวัดกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวนิยมมามากที่สุดควบคู่กันไป

แนวทางเชิงนโยบายที่ 2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวของคนทั้งมวล (Tourism for All City) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อพัฒนาสู่การเป็นเมืองท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ มีเป้าประสงค์เชิงนโยบาย ได้แก่ 1.) เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ชุมชนมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกต้องตามมาตรฐาน และ 2.) เพื่อส่งเสริม สนับสนุน และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการของคนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2. พ.ศ. 2560 - 2564 ที่กำหนดแนวทางการสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอยู่ภายใต้ในแนวทางที่ 2. พัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) อีกทั้งยังมีความสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ Pelasol, M. R. J., Tayoba, M. A. T., Mondero, E., Jugado, K., and Lahaylahay, C. (2012) ที่มีการเสนอว่า ควรมีการทำงานร่วมกันระหว่างประชาชนท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น และภาคส่วนของการท่องเที่ยวเพื่อวางแผนและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ซึ่งประชาชนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐท้องถิ่น ควรมีส่วนร่วมในการนำแผนการพัฒนาไปปฏิบัติ

แนวทางเชิงนโยบายที่ 3. การยกระดับมาตรฐานคุณภาพการบริการทางการท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวล มีเป้าประสงค์เชิงนโยบาย ได้แก่ 1.) เพื่อให้เกิดการสร้างสรรคสินค้า บริการด้านการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ ที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ ให้สอดคล้องกับความสนใจของนักท่องเที่ยวและตรงกับความต้องการของผู้พิการทางการเคลื่อนไหวและผู้สูงอายุ 2.) เพื่อพัฒนาศักยภาพทางการท่องเที่ยวให้มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณภาพด้านการบริการที่ได้มาตรฐาน และ 3.) เพื่อเพิ่มนักท่องเที่ยวพิการและนักท่องเที่ยวสูงอายุที่เดินทางท่องเที่ยวเข้าโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) และสร้างความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) ให้มากขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) ที่มีการระบุโดยประเด็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ

แนวทางเชิงนโยบายที่ 4. การยกระดับมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเพื่อคนทั้งมวลของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีเป้าประสงค์เชิงนโยบาย ได้แก่ 1.) เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก มีอารยสถาปัตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและ และ 2.) เพื่อให้นักท่องเที่ยวผู้พิการทางการเคลื่อนไหวและผู้สูงอายุ ได้รับบริการทางการท่องเที่ยวที่เท่าเทียม มีความสะดวกและปลอดภัยในการท่องเที่ยว โดยมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564 ยังสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2560 - 2564 ที่มีการกำหนดแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับการบริการการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้พิการและผู้สูงอายุ ได้แก่ แนวทางที่ 1.) การฟื้นฟู ปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพเสื่อมโทรมและพัฒนาสร้างแหล่งท่องเที่ยว ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและรองรับนักท่องเที่ยวคุณภาพ อีกทั้งยังสอดคล้องกับแนวทางเพื่อการพัฒนาเส้นทางการท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่ เกศรา สุกเพชร และวรัชต์ มัธยมบุรุษ (2555) ได้เสนอว่า ควรมีการปรับถนนในสถานที่แหล่งท่องเที่ยวโดยเฉพาะลานชมวิว 360 องศา ทุ่งดอกบัวตอง และลานกางเต็นท์ให้สามารถเดิน

โดยรอบได้ หรือ จัดเส้นทางธรรมชาติของทุ่งดอกบัวตอง และห้องน้ำที่ไว้คอยบริการให้ถูกสุขลักษณะ และจำนวนที่มากพอในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังควรจัดทำป้ายเกี่ยวกับข้อมูลตามเส้นทางท่องเที่ยว โดยเฉพาะจุดชมวิวที่ขาดข้อมูลเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ศึกษาการปิดหน้าดิน การสร้างจุดชมวิว 360 องศา ซึ่งในปัจจุบันทางเหมืองแม่เมาะได้พัฒนาจุดนี้เป็นสวนพฤกษศาสตร์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าเยี่ยมชมได้ตลอดปี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรมีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ปราศจากอุปสรรค หรือการท่องเที่ยวที่เท่าเทียมกัน โดยมีการบูรณาการข้อมูลกันทั้งภาครัฐ ชุมชน ภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาเพื่อสร้างแผนพัฒนาที่เป็นรูปธรรม และเหมาะสมกับบริบทโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.)

2. องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัดควรมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันกับภาคเอกชนของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวสำหรับผู้พิการทางการเคลื่อนไหวและผู้สูงอายุของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC.) ในแหล่งท่องเที่ยวและสถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นใน ด้านการเข้าถึง ด้านความสะดวก และด้านความปลอดภัยในการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ดำเนินการวิจัยแบบต่อยอด เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาในระยะเริ่มต้น ซึ่งต้องอาศัยการศึกษาภาพรวมในระดับจังหวัด ส่งผลให้ข้อมูลบางประการไม่สามารถลงรายละเอียดเชิงลึกได้เท่าที่ควร ดังนั้น การศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาตามลักษณะ หรือ ประเภทของการท่องเที่ยว โดยเลือกใช้วิธีวิทยาเฉพาะกรณีศึกษา (Case Study) ซึ่งเป็นวิธีการแสดงความจริงอย่างลุ่มลึกที่เกิดขึ้นภายในบริบทที่มีขอบเขตเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจน ครอบคลุม และสามารถนำไปพัฒนาการท่องเที่ยวที่ตรงกับภาพลักษณ์ของโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก(EEC.) มากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยครั้งต่อไปควรมุ่งศึกษาเจาะลึกในเรื่องของการพัฒนาเทคนิค และกระบวนการการเล่าเรื่อง (Story Telling) ในการสร้างเรื่องราวเชิงประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวระหว่างเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยว เพื่อนำไปสู่การสร้างความผูกพันทางการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเกิดความทรงจำ และจดจำประสบการณ์ที่ดีจากการท่องเที่ยว

References

- Ministry of Tourism and Sports. (2017). National Tourism Development Plan No. 2 (2017 - 2021). Retrieved on 20 September 2021, from the website: <https://www.thai-german-cooperation.info/>
- Tourism Authority of Thailand. (2019). Thailand Mice Forum 2019. Retrieved on 20 September 2021, from website: <https://www.mots.go.th/News-view.php?nid=11965>
- Department of Tourism. (2021). MOU project to develop prototype tourist attractions for all people in special areas of Pattaya City and connected areas (Tourism for All). Retrieved on 21 September 2021, from website: <https://www.mots.go.th/News-view.php?nid=10118>

- Sukphet, K., and Mathayomburut, W., (2012). Developing tourism routes for participatory learning for elderly tourists: A case study of the Mae Moh Electricity Generating Authority area and surrounding communities in Lampang Province. Faculty of Management Science and Information Science: University of Phayao.
- Ngamlerddanai, J., Kianwattana, K., and Chamnongchob, A., (2021). Source management. Tourism links to support cruise ship tourists in the Eastern Economic Corridor. University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences, 41(4), 104-121.
- Prachachat Turakij newspaper. (2021). "Disabled" tourists, a new challenge for the Thai tourism industry. Retrieved on 25 September 2021, from website: <https://www.prachachat.net/tourism/news-654589>
- Office of Strategy and Budget. (2020). Pattaya City Development Plan according to NEO PATTAYA guidelines (2020 - 2022). Retrieved on 1 September 2021, from website: <https://shorturl.asia/SzTLP>
- United Nations. (2023). United Nations support for the Sustainable Development Goals in Thailand. Retrieved on 15 September 2021, from website: <https://thailand.un.org/th/sdgs>
- Atthawit Silanoi, Nattapong Chaisaengpratheep, Wanthakarn Seemaroorit, Wattana Tanongphaeng. (2019). The Facilities requirements of tourists traveling to Phra Boromma That Nadun for tourism for all. Journal of the Humanities and Social Sciences Ubon Ratchathani Rajabhat University, Year 10, No. 2 (July-December 2019)
- Allan, M. (2015). Accessible tourism in Jordan: Travel constraints and motivations. European Journal of Tourism Research, 10, 109-119.
- Brown, F. (1991). Tourism for all. Tourism Management, 12(3), 258-260. doi:10.1016/0261-5177(91)90012-I
- Bélanger, C. É., & Jolin, L. (2011). The International Organisation of Social Tourism (ISTO) working towards a right to holidays and tourism for all. Current Issues in Tourism, 14(5), 475-482.
- Choomket Sawangjaroen, Dachanee Emphandhu and Kamthorn Kulachol. (2000) Guidelines of Facilities design for All in National Park. Journal of Environmental Creativity Faculty of Architecture Khon Kaen University Year 16 No. 2 July-December 2017 Department of Marine and Sports, Department of Diving. (2021).
- Chen, C. A. (2016). How can Taiwan create a niche in Asia's cruise tourism industry?. Tourism Management, 55, 173-183.
- Eichhorn, V., and Buhalis, D. (2011). Accessibility: a key objective for the tourism industry. In D. Buhalis and S. Darcy (Eds.), Accessible tourism: concepts and issues (pp. 46-61). Bristol, United Kingdom: Channel View Publications.
- European Network for Accessible Tourism (ENAT). (2018). European Training Certificate Access for All in the Tourism Sector (ETCAATS). Retrieved from https://www.accessibletourism.org/?i=enat.en.enat_projects_and_good_practices.700

- Eichhorn, V., & Buhalis, D. (2011). Accessibility: A key objective for the tourism industry. *Accessible tourism: Concepts and issues*, 46-61.
- Kesara Sukphet and Warat Mathayombut. (2012). “The development of tourism routes for participant learning for tourists Elderly Case Study electric area Mae Moh Production Department and communities around Lampang Province”. In proceeding the 1st Phayao Research Conference, 162 – 163. Date 12 – 13 January 2012.
- Loi, K. I., and Kong, W. H. (2017). Tourism for All: Challenges and Issues Faced by People with Vision Impairment. *Tourism Planning & Development*, 14(2), 181-197. doi:10.1080/21568316.2016. 1204357
- Ministry of Tourism and Sports. (2021). Policy on community tourism development in Thailand. *Journal of Ritsumeikan Social Sciences and Humanities*, 4(2), 13-26
- Münch, H., and Ulrich, R. (2011). Inclusive Tourism. In A. Papathanassis (Ed.), *The Long Tail of Tourism* (pp. 159-169). Germany: Springer Verlag.
- Nutra Sawangasuk. (2017). Cultural Tourism Management for Physically Disabled People. *International Thai Tourism Journal* Vol.6 No. 1 September –December 2017
- Pitak Siriwong and Pattamor Sengdaeng. (2011). The Traveling of Physically Disabled in Thailand. *Veridian E-Journal, SU* Vol.4 No. 2 September –December 2011
- Pelasol, M. R. J., Tayoba, M. A. T., Mondero, E., Jugado, K., and Lahaylahay, C. (2012). Destination in the Southern Part of Iloilo, Philippines. *JPAIR Multidisciplinary Research*, 8(1), 90-97.
- World Tourism Organization (UNWTO). (2013). *Recommendations on accessible tourism*. Madrid, Spain: Author
- World Tourism Organization (UNWTO). (2016). *Accessible tourism for all: an opportunity within our reach*. Madrid, Spain: Author

การพัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ

THE SUB-DISTRICT CONSTITUTION DEVELOPMENT FOR COMMUNITY DEMOCRACY DEVELOPMENT IN CHAIYA PHUM PROVINCE

ปัญญา คล้ายเดช¹ และ ทักษิณ ประชามอญ²

Panya Klaydesh¹ and Thaksin Prachamon²

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Email: panya.klay@mcu.ac.th¹, Pracha.thaks@gmail.com²

Received 8 December 2023; Revised 19 January 2024; Accepted 29 February 2024.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1)วิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน 2)พัฒนาธรรมาภิบาลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม 3)พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ธรรมาภิบาลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชน จำนวน 1,200 คน โดยใช้แบบสอบถาม, ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้นำท้องถิ่น ผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชนชาวบ้าน จำนวน 70 คน และจัดสนทนากลุ่มเฉพาะในพื้นที่ และทำวิจัยเชิงปฏิบัติการพัฒนาธรรมาภิบาลขึ้นในพื้นที่ 3 ตำบล จาก 3 อำเภอของจังหวัดชัยภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. จังหวัดชัยภูมิส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ทำการเกษตร มีเส้นทางคมนาคม ไฟฟ้า และสาธารณสุขทั่วถึง ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการปกครองส่วนท้องถิ่น มีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง ประกอบอาชีพเชิงเดี่ยว มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแบบปกติ และความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินส่วนใหญ่มาจากการดื่มสุราและยาเสพติด และมีความต้องการให้มีการพัฒนาธรรมาภิบาลขึ้น

2.การพัฒนาธรรมาภิบาลในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ 3 พื้นที่ได้สร้างขึ้นโดยใช้กระบวนการชุมชนเทคนิค AIC คือ 1) สร้างความรู้ (A) 2) สร้างแนวทางการพัฒนา (I) 3) สร้างแนวทางปฏิบัติ (C) ยกย่องธรรมาภิบาลให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ จึงทำการบันทึกข้อตกลงร่วมกันทุกภาคส่วนในแต่ละตำบล

3. การเผยแพร่ธรรมาภิบาลได้พัฒนาขึ้นในรูปแบบเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ร่วมกันผ่านหน่วยงานในตำบลผ่านหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในธรรมาภิบาลและนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่เหมาะสมและยั่งยืน

ผลการวิจัยทำให้สามารถพัฒนาธรรมาภิบาลสำหรับประชาชนใน 3 พื้นที่การวิจัย นำไปใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาในพื้นที่และสร้างเครือข่ายให้เกิดการเรียนรู้ต่อไป

คำสำคัญ: ธรรมาภิบาล, ประชาธิปไตยชุมชน, จังหวัดชัยภูมิ

Abstract

The objectives of this research were; 1) to analyze the infrastructure conditions and needs for the sub-district constitution development for community democracy development 2) to participatory develop the sub-district constitution for community democracy development 3) to develop the sub-district constitution learning network for driving community democracy in Chaiya Phum province. This research program was mixed methods. The sample group was 1200 people by using of questionnaires, the key informants were 70 key informants by using of in-depth interview forms, organized 3 focus group discussions and conducted operational research to develop the sub-district constitutions in 3 sub-districts from 3 districts of Chaiya Phum Province. The data was analyzed by using of statistics as Frequency, Percentage, Mean, and Standard Deviation and to analyzed qualitative research by using of descriptive analysis.

The result was found that:

1. Chaiya Phum Province is mostly an agricultural area. There are thorough transportation routes, electricity and public health. People have knowledge and understanding of democratic governance and local government, have a moderate level of income, and have a simple lifestyle. The insecurity in life and property comes from drinking alcohol and drugs and they need to develop of the sub-district constitution

2. The sub-district constitutions in 3 areas of Chaiya Phum Province are developed by using the AIC technique community development process, namely 1) Appreciation (A) 2) Influence (I) and 3) Control (C) and are drafted to be appropriate for each area. Therefore, a joint agreement was recorded with all sectors in each sub-district.

3. The dissemination of the constitution has developed in the form of a collaborative learning management network through sub-district agencies and related public and private agencies to create knowledge and understanding of the sub-district constitution and lead to appropriate and sustainable spatial development.

Research results enabled to develop the sub-district constitutions for the people in the 3 research areas and people use it as a framework for development in the area and create a network for further learning.

Keywords: Sub-district constitution, Community democracy, Chaiya Phum Province.

บทนำ

แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญที่ให้ความสำคัญการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม โดยเพิ่มขีดความสามารถของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนา การพึ่งตนเองและการจัดการตนเองโดยสร้างการมีส่วนร่วมของ

ภาคส่วนต่างๆ เพื่อสร้างประชาธิปไตยชุมชน (National Strategy 2018 – 2037, 2019 : 43) จึงจะเห็นได้ว่าการสร้างประชาธิปไตยชุมชน เป็นประเด็นที่สำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมให้เกิดความประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในระดับท้องถิ่น ซึ่งอาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า ประชาธิปไตยท้องถิ่น (local democracy)

ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข โดยส่วนหนึ่งมีการปกครองในรูปแบบการกระจายอำนาจ เป็นรูปแบบการปกครองตนเองตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ แต่ในระยะเวลาที่ผ่านมาได้ออกพระราชบัญญัติ หรือกฎหมายอื่นๆ เพื่อให้ประชาชนทั่วไปได้นำไปปฏิบัติในรูปแบบเดียวกัน ทำให้ในระดับชุมชนท้องถิ่นไม่ได้มีส่วนร่วมในการร่างหรือใช้กฎหมายได้อย่างแท้จริง ดังนั้นเมื่อมีการกระจายอำนาจมาสู่ท้องถิ่น และท้องถิ่นเองก็มีอิสระในการปกครองตนเองตามที่กฎหมายกำหนด ก็จึงมีความเหมาะสมที่จะมีความร่วมมือกันเพื่อร่างกฎหมายหรือธรรมนูญเป็นของตนเองเพื่อนำไปใช้ในชุมชนท้องถิ่นในระดับต่างๆ หรือ ในมิติต่างๆ เช่น ธรรมนูญระดับชุมชน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ธรรมนูญสุขภาพ ธรรมนูญสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ ในชุมชน หรือในท้องถิ่นนั้นๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด อนุรักษ์ และพัฒนา หรือแม้กระทั่งการใช้ธรรมนูญดังกล่าวให้เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งได้ตามความเหมาะสม และในปัจจุบันหน่วยงานท้องถิ่นได้ยึดเอาหลักธรรมาภิบาลเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารงาน เช่น หลักความโปร่งใส ตรวจสอบได้ เป็นต้น ซึ่งช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริมให้องค์กรท้องถิ่นมีศักยภาพ ประสิทธิภาพ ทำงานด้วยความซื่อสัตย์และขยันหมั่นเพียร ประชาชนมีความเชื่อมั่นและศรัทธา (Sompop Rangubtook and Panya Klaydesh, 2561 : 261)

การจัดทำธรรมนูญตำบลจัดการตนเองนับเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เป็นนวัตกรรมของชุมชนที่ได้สร้างและพัฒนาแกนนำคนรุ่นใหม่ให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติ การค้นหา วิเคราะห์ปัญหา พัฒนาแผนกิจกรรม โครงการ ดำเนินการขับเคลื่อน เชื่อมโยง ยกระดับกระบวนการพัฒนา เพื่อทำให้สังคม ชุมชน ตำบลและหมู่บ้านเป็นแนวปฏิบัติ กฎ กติกา หรือข้อตกลงร่วม การอยู่ร่วมกันของคนในตำบล โดยใช้หลักประชาธิปไตยชุมชนและเป็นฉันทามติเพื่อใช้ร่วมกัน ดำเนินการและแก้ไขปัญหาในชุมชนได้สำเร็จ สร้างความเชื่อมั่น เห็นคุณค่า เกิดการขยายเชื่อมโยงทำให้เกิดพลังภาคีของชุมชนจัดการตนเอง อำนาจการจัดการตนเองนั้นเป็นเครื่องมือสำคัญในการใช้ธรรมนูญตำบล ออกมาปฏิบัติโดยความเห็นชอบของทุกฝ่ายในชุมชน ท้องถิ่น ตำบล กระบวนการแต่ละขั้นตอนเป็นสิ่งที่ไปเสริมสร้างประชาธิปไตยชุมชนทั้งสิ้น (Community Organizations Development Institute, 2016 : Preface) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yotee, C. Chittaladakorn, S. Chaiyaporn, C. and Pintobtang, P. (2017) ที่ทำการวิจัยเรื่อง “การสร้างและจรรโลงประชาธิปไตยชุมชนในจังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า 1) เจื่อนไขที่เอื้อต่อการเกิดประชาธิปไตยชุมชนประกอบด้วย 2 ส่วนสำคัญคือ 1.1) ปัจจัยภายในชุมชนที่เป็นแรงยึดเหนี่ยวทางสังคม อาทิความเป็นเครือญาติในทางสายเลือดและทางพิธีกรรม รวมถึงลักษณะภูมิชุมชนที่ก่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์กันของคนในชุมชน 1.2) ปัจจัยภายนอกชุมชนที่เป็นผลมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่หลายมาตรามีเจตนาในการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้พึ่งตนเอง มีอิสระในการตัดสินใจในกิจการของท้องถิ่น และด้วยเจตนารมณ์ดังกล่าวเป็นผลให้เกิดพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเมือง และพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของการเมืองใหม่ที่ยอมรับชุมชนให้มีปฏิบัติการควบคู่กับท้องถิ่นและท้องที่ 2) การสร้างประชาธิปไตยชุมชนเป็นระบบการขับเคลื่อนชุมชน โดยใช้กลไกอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการรวมกลุ่มแกนนำและการรวบรวมสมาชิกเพื่อการมีส่วนร่วมในการปรึกษาหารือในกิจการสาธารณะ 3) กระบวนการจรรโลงประชาธิปไตยชุมชนเป็นปฏิบัติการในการหนุนเสริมการมีส่วนร่วมในภาคปฏิบัติ โดยมุ่งให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ใน

ลักษณะของการมีเวทีในการจับเข่าคุย สนทนาปรึกษาหารืออย่างมีส่วนร่วมที่สะท้อนถึงการให้สิทธิกับประชาชนในทางตรงมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประชาธิปไตยชุมชนนั้น คือการที่ประชาชนทุกคนในชุมชนได้มีสิทธิและมีส่วนในการจัดการ บริหารและพัฒนา โดยมีธรรมนูญ เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน หมู่บ้านในทุกๆ ระดับ

จากข้อมูลเบื้องต้นพบว่า จังหวัดชัยภูมิ มีจำนวนประชาชนทั้งสิ้น 1,139,023 คน และมีจำนวนครัวเรือนมีทั้งสิ้น 387,224 หลังคาเรือน แบ่งการปกครองออกเป็น 16 อำเภอ 124 ตำบล 1,620 หมู่บ้าน 25 ชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 143 แห่ง (Chaiyaphum Provincial Office (Online)) ซึ่งจะเห็นได้ว่า ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ประชาชนมีการเป็นอยู่เป็นสังคมชนบท ซึ่งสามารถพัฒนาระบบการปกครองตนเองได้อย่างเหมาะสมได้ การมีหลักธรรมนูญนำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการกำหนดทิศทางการพัฒนาในระดับตำบลนับว่าเป็นการส่งเสริมให้เกิดความเป็นประชาธิปไตยชุมชน ให้โอกาสให้ทุกคนในชุมชนได้ร่วมมือกันพัฒนาชุมชน ตำบลของตนเองให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปอย่างมีส่วนร่วม โดยคณะผู้วิจัยจะเลือกพื้นที่สำหรับการสำรวจ พัฒนา สร้างศูนย์การเรียนรู้ และพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ จำนวน 3 พื้นที่ ประกอบด้วย 1) ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ 2) ตำบลนาเลียว อำเภอเมืองชัยภูมิ และ 3) ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส ในการดำเนินการวิจัย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงดำเนินการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ” โดยจะดำเนินการศึกษาตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการของประชาชนในการสร้างธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน นำมาทำการศึกษารูปแบบธรรมนูญตำบลที่เหมาะสมกับพื้นที่ และสร้างธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม อันเป็นนวัตกรรมเพื่อนำไปให้ประชาชนทุกคนในพื้นที่ตลอดจนถึงผู้เกี่ยวข้องได้นำหลักธรรมนูญไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ พร้อมกันนี้ ยังมีการดำเนินการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับธรรมนูญตำบลให้กับประชาชนในพื้นที่โดยจัดกิจกรรมการเผยแพร่ที่เหมาะสมให้กับประชาชนในพื้นที่และสร้างเป็นเครือข่ายไปยังพื้นที่อื่นๆ อีกด้วย ซึ่งผลการวิจัยนี้ สามารถนำไปเสนอเป็นตัวแบบในการพัฒนาท้องถิ่นและพัฒนาหลักประชาธิปไตยให้มีความมั่นคงสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ
- 2) เพื่อพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในจังหวัดชัยภูมิ
- 3) เพื่อการพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนวรรณกรรม ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย

แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยมีความเชื่อพื้นฐานว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองที่มีอำนาจอธิปไตยสูงสุด ได้แก่ อำนาจอธิปไตย นิติบัญญัติ อำนาจการบริหารและอำนาจอตุลาการ ซึ่งเป็นอำนาจของปวงชนทั้งประเทศ ประชาธิปไตยจึงมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในด้านการจัดระเบียบการจัดการปกครองประเทศ และวิถีชีวิตในการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างยอมรับสิทธิ เสรีภาพ

ความสำคัญและประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยอาศัยกระบวนการเลือกตั้ง โดยเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์และใช้อำนาจทางการเมืองแทน ซึ่งหมายถึง ความสามารถที่จะกำหนดและบังคับใช้สิทธิและหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง ขอบธรรมตามอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ประกอบด้วยหลักการสำคัญ โดยการปกครองในระบอบประชาธิปไตย (Suphap, C. 1992:53) มีหลักการ คือ 1) หลักที่ถือว่าประชาชนเป็นแหล่งที่เกิดและเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ 2) หลักการในการมีส่วนร่วมของประชาชน 3) การใช้หลักเหตุผล 4) หลักการปกครองโดยเสียงข้างมากโดยไม่ละเมิดสิทธิของฝ่ายข้างน้อย 5) กฎหมายหรือหลักนิติธรรม 6) หลักความเสมอภาค 7) หลักการปกครองเพื่อประโยชน์ของประชาชน 8) รัฐบาลมีอำนาจจำกัดและจำเป็นโดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชน และ 9) หลักการประนีประนอม กล่าวคือ พยายามหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง

2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560

รัฐธรรมนูญมีหน้าที่และเป้าหมายสำคัญในฐานะเอกสารทางการเมืองที่สำแดงพันธะสัญญาระหว่างรัฐกับประชาชนในฐานะที่เป็นการวางหลักการสำคัญๆ ของรัฐหรือระบบการเมือง ผลก็คือหลักการเหล่านั้นจะเป็นเครื่องมือกำกับพฤติกรรมของรัฐและผู้ใช้อำนาจรัฐ ไม่ว่าจะเป็น รัฐบาล สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา ศาล หรือสถาบันการเมืองฝ่ายอื่น ๆ ที่ใช้อำนาจ ในแง่นี้ รัฐธรรมนูญมีจุดประสงค์เพื่อสร้างเสถียรภาพ (stability) ของระบอบการเมือง ความสามารถที่จะคาดการณ์ได้ (predictability) และคำสั่งและปฏิบัติการ (action) ของรัฐบาล (Chanrojanakit, B. 2015:18)

สำหรับประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงรัฐธรรมนูญมาแล้วหลายครั้ง สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ได้ผ่านการลงประชามติจากประชาชนและลงพระปรมาภิไธย ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2560 โดยสาระสำคัญของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มีทั้งหมดจำนวน 279 มาตรา แบ่งออกเป็น 16 หมวด 1 บทเฉพาะกาล

3. แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยท้องถิ่น

แนวคิดเรื่องประชาธิปไตยท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการกระจายอำนาจและความรับผิดชอบออกจากส่วนกลางไปยังระดับท้องถิ่น อาทิ หมู่บ้าน เทศบาล ตำบล อำเภอ ฯลฯ โดยมีเป้าหมายต้องการให้ประชาชนในท้องถิ่นมีอำนาจในการกำหนดนโยบายของท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ โดยเชื่อว่า ประชาธิปไตยท้องถิ่นที่มีคุณภาพจะสามารถสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของพลเมืองได้มากขึ้น สร้างชุมชนเข้มแข็ง และทำให้ท้องถิ่นพัฒนาได้อย่างยั่งยืนและตอบสนองผู้อยู่อาศัย กล่าวได้ว่า ประชาธิปไตยท้องถิ่นคือแนวคิดที่ต้องการส่งเสริมและผลักดันให้เกิดประชาธิปไตยจากเบื้องล่าง และทำให้ประชาชนได้ปกครองตนเองอย่างแท้จริง ประชาธิปไตยท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพมากมีแนวโน้มจะสร้างธรรมาภิบาลพร้อมทั้งสนับสนุนประชาธิปไตยในระดับชาติ เพราะสร้างโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น เพิ่มพูนวัฒนธรรมความเป็นพลเมืองเข้มแข็ง สร้างทุนมนุษย์ให้กลายเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นทางการเมือง และพร้อมที่จะมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอำนาจรัฐ ซึ่งส่งผลให้รัฐบาลท้องถิ่นต้องเน้นพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการจัดหาสินค้าและบริการให้ประชาชนในท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพ แต่หากมีประชาธิปไตยท้องถิ่นที่ไม่เข้มแข็งพออาจส่งผลร้ายต่อท้องถิ่น คือ อาจทำให้เกิดการผูกขาดทรัพยากรอยู่กับกลุ่มชนชั้นนำในท้องถิ่นนั้นๆ หรือที่เรียกว่า "ระบบเจ้าพ่อท้องถิ่น" มีการนำไปใช้ในทางที่ผิดและไม่ชอบธรรม และไม่ปฏิบัติตามเจตจำนงของประชาธิปไตยท้องถิ่นอย่างแท้จริง (Kongkirati, P. 2019 : 117-119)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนด้วยเทคนิค AIC

การพัฒนาชุมชน เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงคนและชุมชนให้ดีขึ้น โดยใช้พลังและความร่วมมือจากคนในชุมชนและหน่วยงานของรัฐและองค์กรในชุมชนเพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาและสร้างสรรค์ชุมชนให้เกิดความก้าวหน้า ทั้งในด้านคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ เศรษฐกิจสังคมการเมืองการปกครองโดยมุ่งยกระดับมาตรฐานการครองชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชน (Sukprasert, C. et al., 2022 : 33) สำหรับหลักในการดำเนินงานพัฒนาชุมชน ประกอบไปด้วย 1) ยึดหลักความมีศักดิ์ศรีและศักยภาพของประชาชน 2) ยึดหลักการพึ่งตนเองของประชาชน 3) ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน และ 4) ยึดหลักประชาธิปไตย (Department of Community Development.1984 : 55)

การพัฒนาชุมชนด้วยเทคนิค AIC หรือ กระบวนการชุมชน เทคนิค AIC เป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกองค์กร หรือชุมชนทุกระดับได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ นำมาซึ่งบ่อเกิดการเรียนรู้ร่วมกันจากการทำงานร่วมกัน กระบวนการ AIC มีขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน (Theerawisit, A, refer in Lamprom, W. and others,2021 : 33-36) คือ

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความรู้ (Appreciation : A) ขั้นตอนการสร้างความรู้หรือการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุม แสดงความคิดเห็น รับฟังและหาข้อสรุปร่วมกัน อย่างสร้างสรรค์เป็นประชาธิปไตย ยอมรับในความคิดของเพื่อนสมาชิก

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence : I) ขั้นตอนการหาวิธีการและเสนอทางเลือกในการพัฒนาตามที่ได้สร้างภาพพึงประสงค์หรือที่ได้ช่วยกันกำหนดวิสัยทัศน์ เป็นขั้นตอนที่จะต้องช่วยกันหามาตรการ วิธีการ และค้นหาเหตุผลเพื่อกำหนดทางเลือกในการพัฒนา กำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรม และ จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม

ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control : C) ขั้นตอนการสร้างแนวทางปฏิบัติคือการสร้างการยอมรับและทำงานร่วมกันโดยนำเอาโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ มาสู่การปฏิบัติ และจัดกลุ่มผู้ดำเนินการซึ่งจะรับผิดชอบโครงการ

ภายใต้แนวคิดการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่กำหนดให้อำนาจการปกครองเป็นของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ประชาชนย่อมมีเสรีภาพทางความคิดและการกระทำภายใต้กฎหมายกำหนด โดยกฎหมายสูงสุดที่ใช้เป็นหลักในการปกครองคือรัฐธรรมนูญ และปัจจุบันประเทศไทยได้ใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 เป็นกฎหมายสูงสุด และในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ได้กำหนดให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีการปกครองตนเองผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้ อันเป็นไปตามหลักประชาธิปไตยท้องถิ่น และในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้าและมีหลักการที่ดีนั้น ประชาชนต้องได้รับการพัฒนาท้องถิ่น โดยใช้หลักการของการพัฒนาชุมชนนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างเป็นกระบวนการ

ดังนั้น การพัฒนาธรรมนุญในระดับตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ จึงได้ถูกพัฒนาขึ้นโดยหลักการของประชาธิปไตยในท้องถิ่น โดยใช้หลักการของการพัฒนาชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาโดยมิให้ขัดกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยกระบวนการให้การพัฒนาเป็นธรรมนุญตำบลนั้น ได้ใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมและการใช้กระบวนการชุมชน ด้วยเทคนิค AIC เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนา เพื่อให้ประชาชนในชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ ได้มีกรอบแนวทางพัฒนาเชิงพื้นที่ตลอดจนถึงเป็นกรอบแนวทางปฏิบัติสำหรับนักปกครองท้องถิ่นและท้องถิ่น และประชาชนในพื้นที่ได้ทราบถึงแนวปฏิบัติดังกล่าวและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานด้านพัฒนาชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม

สำหรับการเผยแพร่องค์ความรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในธรรมนูญตำบลให้แก่ประชาชนในพื้นที่ จะดำเนินการโดยใช้วิธีการจัดสร้างเป็นศูนย์การเรียนรู้และเผยแพร่ในรูปแบบของการจัดการเครือข่ายภายในพื้นที่แต่ละแห่งเพื่อสร้างความตระหนักรู้และให้ความร่วมมือในการพัฒนาตามกรอบของธรรมนูญตำบลที่สร้างขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

แผนงานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยทำการวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงสำรวจ, ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และดำเนินการจัดทำสารสนเทศกลุ่มย่อยในพื้นที่เป้าหมาย โดยมีการดำเนินการวิจัยดังนี้

3.1 ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ที่ดำเนินการวิจัย จำนวน 3 พื้นที่ ประกอบด้วย 1) พื้นที่ตำบลท่ามะไฟหวาน อำเภอแก้งคร้อ จำนวน 6,581 คน (Tamafaiwan Sub-district Administrative Organization, online, 2565), 2) พื้นที่ตำบลนาเสียว อำเภอเมืองชัยภูมิ จำนวน 7,403 คน (Naseaw SAO., online, 2565) และ 3) พื้นที่ตำบลบ้านกอก อำเภอจัตุรัส จำนวน 6,761 คน (Bankok SAO., 2565 : 7) และคำนวณหากลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมได้ในแต่ละพื้นที่ โดยใช้วิธีการกำหนดหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (1967 : 398) โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างเกินกว่าที่กำหนดเพื่อลดความคลาดเคลื่อนในการเก็บข้อมูล จึงได้กลุ่มตัวอย่างในแต่ละพื้นที่ จำนวนพื้นที่ละ 400 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 1200 คน และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Klaydesh, P. 2017 : 175)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเฉพาะ ได้แก่ พระสงฆ์, ผู้นำท้องที่, ปราชญ์ชาวบ้าน/ผู้รู้ ผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยทำการสัมภาษณ์ จำนวน 70 รูป/คน และจัดทำสารสนเทศโดยการสนทนากลุ่มเฉพาะ จำนวน 45 รูป/คน โดยจำแนกผู้ให้ข้อมูลสำคัญและการสนทนากลุ่มเฉพาะเป็น 3 กลุ่มตามโครงการย่อยๆละ จำนวน 15 รูป/คน

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

1) เครื่องมือการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อสภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ โดยแบ่งออกเป็น จำนวน 4 ตอน

2) เครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนในจังหวัดชัยภูมิ โดยแบ่งออกเป็นจำนวน 3 ตอน

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้จำแนกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน คือ

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยแล้วนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลในลักษณะความเรียงโดยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยในแต่ละโครงการที่ได้กำหนดไว้

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยผู้วิจัยได้นำหนังสือจากวิทยาลัยสงฆ์ชัยภูมิ ถึงกลุ่มเป้าหมาย เพื่อขออนุญาตในการแจกแบบสอบถาม สัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม ตลอดจนจนถึงการจัดกิจกรรมการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนที่ผู้วิจัยได้ร่วมกันจัดขึ้นในพื้นที่วิจัยแต่ละแห่ง

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้จำแนกวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติจำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พร้อมทั้งแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนด นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของตารางประกอบตาราง

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสนทนากลุ่มทั้ง 3 กลุ่มประกอบกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ นำมาจัดหมวดหมู่แล้วตีความ แปรความ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนาตามหลักอุปนัย

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ มีผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดชัยภูมิ เป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง สามารถแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) พื้นที่ตอนเหนือ เป็นพื้นที่ราบสูงบริเวณเทือกเขา 2) พื้นที่ตอนกลาง เป็นพื้นที่ริมเขาลงมา มีลักษณะพื้นที่เป็นที่อยู่อาศัยและทำไร่ และ 3) พื้นที่ตอนใต้ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีลักษณะพื้นที่ทำนา

จากการสำรวจสภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการของประชาชนในจังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า

1) ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน เป็นพื้นที่ทำการเกษตร มีเส้นทางคมนาคมที่เป็นชนบท และเป็นกิ่งเมือง มีการบริการไฟฟ้าเข้าถึงทุกครัวเรือน ขาดไฟฟ้าส่องสว่างบนเส้นทางในบางพื้นที่ มีการบริการสาธารณสุขครอบคลุม แต่สิ่งที่ยังขาดแคลน คือ การจัดการน้ำเพื่อการเกษตร การป้องกันน้ำท่วมและภัยแล้ง และระบบการจัดการขยะมูลฝอย ประชาชนจึงมีความต้องการเกี่ยวกับการจราจรและไฟฟ้าส่องสว่างตามถนนให้ทั่วถึง มีระบบการจัดการน้ำในพื้นที่ และการจัดการขยะมูลฝอยอย่างเป็นรูปธรรม

2) ด้านการเมือง ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการปกครองในระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รับรู้ในนโยบายของรัฐบาล แต่มีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับต่ำ บางพื้นที่ปฏิเสธการซื้อสิทธิ์ขายเสียงการเลือกตั้ง ส่วนในระดับท้องถิ่น ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและให้ความร่วมมือกับท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด ประชาชนต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่แท้จริงให้กับประชาชนในทุกภาคส่วนอย่างทั่วถึง

3) ด้านเศรษฐกิจ ประชาชนมีรายได้อยู่ในระดับปานกลาง มีประกอบอาชีพเชิงเดี่ยว ขาดการรวมกลุ่มกันและได้รับการส่งเสริมอาชีพอยู่ในระดับน้อย ประชาชนจะมีสภาพเศรษฐกิจดีเฉพาะในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว แต่ปัญหาหลัก คือ การขาดที่ดินประกอบอาชีพ จึงเกิดจากปัญหาการรุกป่าที่สาธารณะและที่ป่าสงวน ประชาชนต้องการให้มีการส่งเสริมอาชีพ ส่งเสริมการรวมกลุ่มกันเป็นสหกรณ์หรือกลุ่มอาชีพเพื่อเพิ่มสร้างรายได้ และส่งเสริมโอกาสให้มีที่ดินสำหรับประกอบอาชีพด้านการเกษตรได้อย่างเพียงพอ

4) ด้านสังคม ประชาชนมีวิถีชีวิตเรียบง่าย มีความเคารพศรัทธาในพระพุทธศาสนาและเป็นศาสนิกชนที่ดี มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น ส่วนปัญหาด้านสังคมที่พบคือ ปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดของวัยรุ่น ส่วนปัญหาด้านผู้สูงอายุและผู้ยากไร้มีค่อนข้างน้อยเนื่องจากมีสวัสดิการและการดูแลที่เหมาะสม มีการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งด้วยวิธีการไกล่เกลี่ย ยุติเรื่องกันโดยใช้ความเป็นญาติพี่น้อง ประชาชนมีความต้องการให้มีการส่งเสริมและอนุรักษ์ศาสนาวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ช่วยแก้ไขปัญหายาเสพติด และการสร้างความสามัคคีปรองดองกันภายในหมู่บ้านและชุมชน

5) ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประชาชนส่วนใหญ่มองว่ายังไม่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เนื่องจากปัญหาการตีมีสุมและตีดยาเสพติด อันนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมอื่นๆ และส่วนใหญ่ใช้จะควบคุมและดูแลความปลอดภัยโดยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำในพื้นที่ นอกจากนี้ ยังมีปัญหาความปลอดภัยบนท้องถนนเพราะขาดไฟฟ้าส่องสว่าง ป้ายสัญญาณจราจร สภาพถนนที่ไม่ได้มาตรฐาน และความประมาทในการขับขี่ จึงต้องการให้เข้ามาดูแลโดยการจัดตั้งอาสาสมัครประจำหมู่บ้านเพื่ออำนวยความสะดวกและดูแลประชาชนในพื้นที่ที่เดือดร้อน และคอยตรวจตามเกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมและปัญหาด้านอื่นๆ

6) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประชาชนให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างดี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ พื้นที่สาธารณะ และแหล่งน้ำสาธารณะ การร่วมมือในการป้องกันไฟป่าในพื้นที่ แต่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้สารเคมีทางการเกษตรเป็นส่วนมาก ดังนั้น ประชาชนจึงต้องการให้เข้ามาส่งเสริมให้ประชาชนตระหนัก มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมให้ลดการใช้สารเคมีทาง หันมาใช้ปุ๋ยธรรมชาติเพิ่มมากขึ้น

2. การพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ในจังหวัดชัยภูมิ
ผลการวิจัยพบว่า จากการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาธรรมนุญตำบลแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ทั้ง 3 พื้นที่ โดยใช้กระบวนการชุมชน เทคนิค AIC ดังต่อไปนี้

1) ขั้นตอนที่ 1 การสร้างความรู้ (Appreciation : A) ดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการรับรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาธรรมนุญตำบล เพื่อให้ชุมชนเกิดความเข้าใจในการจัดทำธรรมนุญตำบล ร่วมกันวิเคราะห์สภาพการของหมู่บ้าน ชุมชน ตำบล ในปัจจุบัน เปิดโอกาสให้เสนอปัญหาและความต้องการของชุมชน และทำการวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน เพื่อนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเป็นธรรมนุญตำบลต่อไป

2) ขั้นตอนที่ 2 การสร้างแนวทางการพัฒนา (Influence : I) ดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกันกำหนดประเด็นการจัดทำธรรมนุญตำบล หามาตรการ วิธีการ และค้นหาเหตุผลเพื่อกำหนดทางเลือกในการพัฒนา กำหนดเป้าหมาย กำหนดกิจกรรม และจัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม โดยแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) กิจกรรมภายในที่ดำเนินการได้เอง 2) กิจกรรมสนับสนุนที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ และ 3) กิจกรรมร่วมมือที่ต้องประสานงานกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่ นำมากำหนดเป็นกรอบโครงสร้างธรรมนุญตำบล

3) ขั้นตอนที่ 3 การสร้างแนวทางปฏิบัติ (Control : C) ดำเนินการขอความร่วมมือและจัดทำบันทึกข้อตกลงร่วมกันระหว่างผู้นำฝ่ายปกครองและผู้นำฝ่ายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ การนำเสนอกรอบโครงสร้างธรรมนุญตำบลที่ได้จากกระบวนการสร้างแนวทางการพัฒนา (ขั้นตอนที่ 2) ทำการร่างธรรมนุญตำบลให้สอดคล้องเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ ซึ่งได้สรุปโครงสร้างธรรมนุญตำบล 3 ส่วน 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ส่วนที่ 1 บทนำ ปรัชญา และวิสัยทัศน์ ส่วนที่ 2 ธรรมนุญตำบล 7 ด้าน คือ (1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (2) การสร้างการมีส่วนร่วมในสังคม (3) สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดีงาม (4) การส่งเสริมอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน (5) การส่งเสริมเกษตรวิถีพอเพียง (6) การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (7) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 3 บทเฉพาะกาล และภายหลังจากที่ได้ร่างธรรมนุญตำบลแล้ว จึงทำการบันทึกข้อตกลงร่วมกันทุกภาคส่วน และเผยแพร่ธรรมนุญตำบลให้ประชาคมทุกภาคส่วนได้รับทราบและเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันในรูปของเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ธรรมนุญตำบลต่อไป

3. การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนุญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน ใน จังหวัดชัยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ดำเนินการเผยแพร่ธรรมนุญตำบลสู่ประชาคมทุกภาคส่วน ในลักษณะจัดทำเป็น เครือข่ายการจัดการเรียนรู้ร่วมกันผ่านหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่ในตำบล 6 หน่วยงาน ประกอบด้วย 1) องค์การบริหารส่วนตำบล 2) โรงเรียน 3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล หรือ อาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่ 4) วัดและที่พิกสงฆ์ในพื้นที่ 5) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ และภาคราชการอื่นในระดับอำเภอและระดับจังหวัด 6) ภาคเอกชนผู้ประกอบการในพื้นที่ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในข้อตกลงร่วมกันในธรรมนุญตำบลและ นำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีความเหมาะสมและยั่งยืนภายใต้กรอบการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ใน จังหวัดชัยภูมิ มีประเด็นในการอภิปราย จำแนกตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. การวิเคราะห์สภาพโครงสร้างพื้นฐานและความต้องการเพื่อการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน พบว่า ประชาชนยังต้องการให้มีการพัฒนาทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านสภาพโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการเมือง ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเห็นได้ว่า ประชาชนในพื้นที่ได้สะท้อนปัญหาและความต้องการของแต่ละพื้นที่ คือ ต้องการให้มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้มากขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกที่ดีกว่าปัจจุบัน สร้างความตระหนักในการมีส่วนร่วมของประชาชน มีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสังคมที่ดีให้กับประชาชน สนับสนุนอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านภาคการเกษตรที่เป็นอาชีพหลักในพื้นที่ การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และมีการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ให้ประชาชนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขตามวิถีชีวิตที่เหมาะสม จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jarernpanit T. and Tangpatikan P. (2020) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ธรรมนุญชุมชน เครื่องมือของการพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน กรณีศึกษาจังหวัด พิษณุโลก” พบว่า การก่อร่างของธรรมนุญชุมชนเกิดจากการให้ความร่วมมือของชุมชน ผู้นำท้องถิ่น และแกนนำภาคประชาสังคม และการตระหนักในปัญหาของชุมชนเป็นปัจจัยหลักสำคัญ ส่วนลักษณะของธรรมนุญชุมชนส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาและความต้องการในชุมชนเป็นหลัก โดยเฉพาะด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและสังคม และสอดคล้องกับแนวการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. การพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วม พบว่า การดำเนินการพัฒนาธรรมนุญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอย่างมีส่วนร่วมในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ ทั้ง 3 พื้นที่ โดยใช้กระบวนการชุมชนเทคนิค AIC มาร่วมกันพัฒนาธรรมนุญตำบล โดยมีโครงสร้างธรรมนุญตำบล แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย 1) ส่วนที่ 1 บทนำ ปรัชญา และวิสัยทัศน์ ส่วนที่ 2 ธรรมนุญตำบล 7 ด้าน คือ (1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (2) การสร้างการมีส่วนร่วมในสังคม (3) สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดีงาม (4) การส่งเสริมอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน (5) การส่งเสริมเกษตรวิถีพอเพียง (6) การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน (7) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนที่ 3 บทเฉพาะกาล และเมื่อได้ร่างธรรมนุญตำบลแล้ว จึงทำการบันทึกข้อตกลงร่วม และเผยแพร่ธรรมนุญตำบลให้ประชาคมทุกภาคส่วนให้ รับทราบและเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันในรูปของเครือข่ายศูนย์การเรียนรู้ธรรมนุญตำบล ซึ่งจะเห็นได้ว่า กระบวนการพัฒนาธรรมนุญตำบลในพื้นที่ต้องเกิดขึ้นจากความร่วมมือจากทุกภาคส่วนอย่างมีระบบและ กระบวนการอันจะนำไปสู่การสร้างควมยอมรับในการนำไปสู่การปฏิบัติอย่างถูกต้องและทั่วถึง ซึ่งผลการวิจัย นี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wises, S. and Chantima, C. (2016) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “แนวทางการกำหนด ธรรมนุญการจัดการทรัพยากรธรรมชาติโดยวิธีการสานเสวนา : กรณีศึกษาภาควิชาพะเยา” ผลการวิจัยพบว่า 1)

รูปแบบของกฎหมายในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ กฎหมาย ข้อบัญญัติท้องถิ่น มาตรการทางสังคม ภาคประชาชน ที่มีการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการสมัยใหม่ 2) หลักการในการร่างธรรมนูญ กว๊านพะเยา ได้แก่ หลักกฎหมายที่แบ่งออกเป็นหมวดหมู่ที่ชัดเจน หลักกติกาทางสังคมของชุมชนที่มีความ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในชุมชน และหลักธรรมาภิบาลที่เน้นคุณธรรม ความโปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยแนวทางการร่างธรรมนูญกว๊านพะเยาให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม การพัฒนาที่ยั่งยืน กระบวนการ เรียนรู้ และพัฒนากลไกการมีส่วนร่วมในการจัดการกว๊านพะเยา 3) กระบวนการพัฒนาธรรมนูญกว๊านพะเยา ประกอบด้วย ขั้นตอนที่ 1 การออกแบบธรรมนูญกว๊านพะเยา โดยวิเคราะห์กฎหมาย กติกาทางสังคม และ มาตรการทางสังคมในประเทศไทยและต่างประเทศ ขั้นตอนที่ 2 การสานเสวนาพิจารณาร่างธรรมนูญกว๊าน พะเยาในกลุ่มผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ขั้นตอนที่ 3 การสานเสวนาหาฉันทามติร่างธรรมนูญกว๊านพะเยา ให้มีการ พัฒนากลไกการจัดการกว๊านพะเยา ในรูปของคณะกรรมการพัฒนากว๊านพะเยาและสภาพัฒนากว๊านพะเยา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Aranyavat, S., Sutaworathammit, P. and Pariyatworamathee, P. (2020) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง ธรรมนูญตำบลเชิงพุทธ : กระบวนการพัฒนาชุมชน เพื่อความยั่งยืนของ ประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยเกื้อหนุนต่อ การพัฒนาชุมชนเพื่อความยั่งยืนของประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดร้อยเอ็ด มีดังนี้ 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านการปกครองและประชากร 3) ด้านเศรษฐกิจ 4) ด้านศาสนา และยุทธศาสตร์การ ขับเคลื่อนธรรมนูญตำบลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ 1) การกำหนดทิศทาง 2) สร้างกิจกรรมการมี ส่วนร่วม 3) กำหนดเป้าประสงค์ และ 4) มีข้อตกลงร่วมกัน

5.2.3 การพัฒนาเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ธรรมนูญตำบลเพื่อขับเคลื่อนประชาธิปไตยชุมชน

พบว่า การเผยแพร่ธรรมนูญตำบลสู่ประชาคมทุกภาคส่วน ในลักษณะจัดทำเป็นเครือข่ายการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ผ่านหน่วยงานต่างๆ ที่อยู่ในตำบล 6 หน่วยงาน ประกอบด้วย 1) องค์การบริหารส่วนตำบล 2) โรงเรียน 3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล หรือ อาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่ 4) วัดและที่พักสงฆ์ในพื้นที่ 5) กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ และภาคราชการอื่นในระดับอำเภอและระดับจังหวัด 6) ภาคเอกชนผู้ประกอบการใน พื้นที่ ซึ่งจะเห็นได้ว่า การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและรับรู้ร่วมกันของประชาชนในพื้นที่และ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนั้น จำเป็นจะต้องมีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงและรับรู้ใน การพัฒนาได้อย่างถ่องแท้และรวดเร็ว ดังนั้น การสร้างเครือข่ายจึงมีความสำคัญและขาดเสียมิได้ ซึ่งผลการวิจัย นี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Homwan, R., Pattanasing, T., Phramaha Apisit, Khraisin, I., and Sukjit, S. (2023). ได้ทำการวิจัยเรื่อง “เครือข่ายชุมชน 9 ดี: กระบวนการสร้างสรรค์คุณค่าทางสังคมในจังหวัด บุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการเสริมสร้างเครือข่าย 9 ดี เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าทางสังคมในจังหวัด บุรีรัมย์ มีแนวทางการเสริมสร้างเครือข่าย ทั้งในระดับจังหวัด ระดับตำบล และระดับชุมชนหรือหมู่บ้าน มี กระบวนการดังนี้ 1) การสร้างความเข้าใจ ในกระบวนการวางแผนและการบริหารงานทุกระดับ 2) จัดตั้ง องค์กรและคณะทำงานขับเคลื่อนธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี ในทุกระดับ 3) จัดทำธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี 4) กำหนดแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนธรรมนูญหมู่บ้านฯ ในภาพรวมทั้งจังหวัด 5) การขับเคลื่อนการทำ แผนชีวิตหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี เพื่อให้ทุกหมู่บ้านนำธรรมนูญหมู่บ้านสันติสุข 9 ดี มาสู่การปฏิบัติในการแก้ไข ปัญหา และพัฒนาหมู่บ้านให้บรรลุวัตถุประสงค์ ส่วนการวิเคราะห์การเชื่อมโยงเครือข่าย 9 ดี พบว่า ประเภท ของเครือข่าย ประกอบด้วยเครือข่ายเชิงพื้นที่ เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม และเครือข่ายแบ่งตามโครงสร้าง หน้าที่ สำหรับปัจจัยความสำเร็จในการจัดทำธรรมนูญสันติสุขชุมชนที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืนในจังหวัดบุรีรัมย์ มี 5

องค์ประกอบคือ มีผู้นำ มีคณะกรรมการหมู่บ้าน การมีส่วนร่วมของประชาชนหรือชุมชน ความศรัทธาของชุมชน และการประเมินผลที่มีคุณภาพ

ผลการวิจัยนี้ จึงนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยชุมชนอันเป็นการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับส่วนย่อยของสังคมที่มีความเหมาะสมและยั่งยืนภายใต้กรอบการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน

สรุปองค์ความรู้

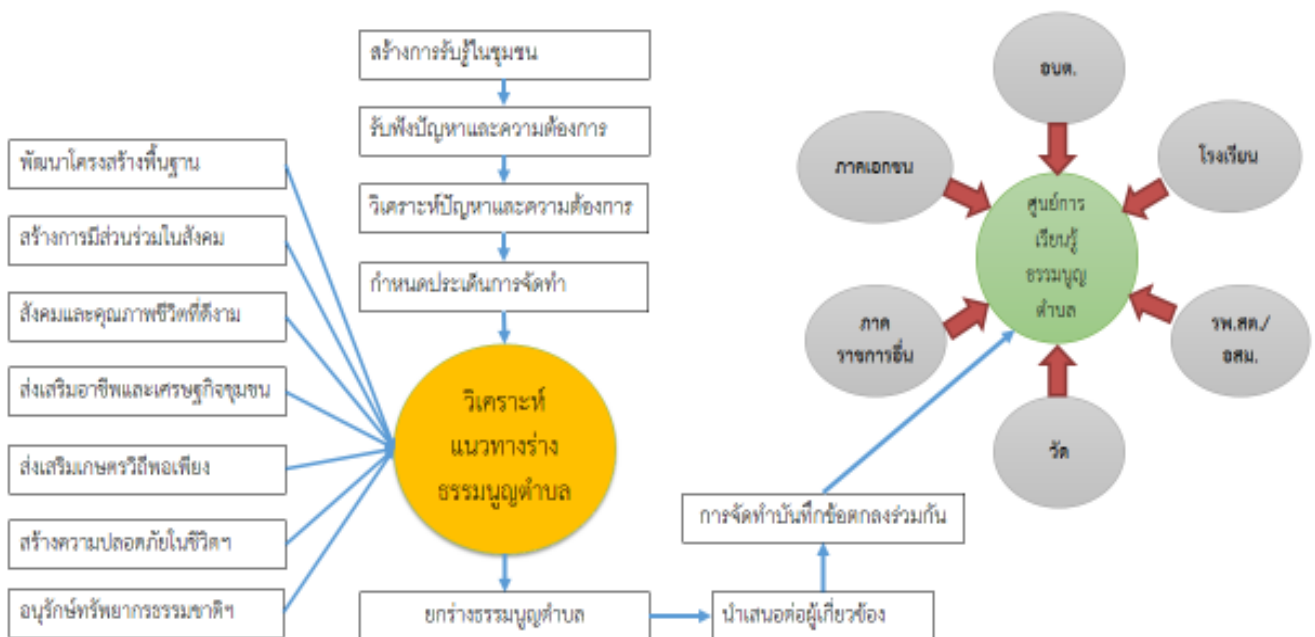
จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย จะพบว่า

1. กรอบการพัฒนาธรรมนูญตำบลในพื้นที่จังหวัดชัยภูมิ แบ่งออกเป็น 7 ด้าน คือ 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน 2) การสร้างการมีส่วนร่วมในสังคม 3) สังคมและคุณภาพชีวิตที่ดีงาม 4) การส่งเสริมอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน 5) การส่งเสริมเกษตรวิถีพอเพียง 6) การสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 7) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. ดำเนินพัฒนาธรรมนูญตำบลโดยสร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน ใน 8 กระบวนการอันประกอบไปด้วย 1) สร้างการรับรู้ในชุมชน 2) รับฟังปัญหาและความต้องการ 3) วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการ 4) กำหนดประเด็นการจัดทำ 5) วิเคราะห์แนวทางร่างธรรมนูญตำบล 6) ยกร่างธรรมนูญตำบล 7) นำเสนอร่างต่อผู้เกี่ยวข้อง และ 8) จัดทำการบันทึกข้อตกลงร่วมกัน

3. พัฒนาเครือข่ายเป็นศูนย์การเรียนรู้ธรรมนูญตำบล เผยแพร่ต่อยอดเป็นศูนย์การเรียนรู้ธรรมนูญตำบล ซึ่งเครือข่ายธรรมนูญตำบล จะประกอบไปด้วย 1) องค์การบริหารส่วนตำบล 2) โรงเรียน 3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล หรือ อาสาสมัครสาธารณสุขในพื้นที่ 4) วัด 5) ภาคราชการอื่น เช่น อำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ เป็นต้น และ 6) ภาคเอกชน

สามารถนำมาเขียนเป็นแผนภาพองค์ความรู้ในการวิจัยได้ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

เรื่อง “การพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดชัยภูมิ”

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1) ควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดเสวนาหัวข้อการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน เพื่อให้เกิดพัฒนาธรรมนูญตำบลในจังหวัดชัยภูมิ อย่างจริงจัง
- 2) ควรส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาธรรมนูญตำบลโดยใช้กระบวนการชุมชนด้วยเทคนิค AIC อย่างเป็นระบบและกระบวนการ
- 3) ควรมีการให้ความรู้แก่นิสิต นักศึกษาและประชาชนให้รู้จักและเข้าใจในธรรมนูญตำบล ได้อย่างถูกต้อง และสร้างเป็นเครื่องช่วยการเรียนรู้ในการจัดทำธรรมนูญตำบลร่วมกันทุกพื้นที่
- 4) ธรรมนูญตำบล คือการสร้างความเข้าใจใน ระเบียบของการอยู่ร่วมกันของชุมชนอย่างมีความสุข และสามารถปรับปรุงพัฒนาได้ แต่ปัญหาการยอมรับของประชาชนคือประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ จึงจำเป็นที่ประชาชนต้องเข้าใจและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์และถูกต้องในการนำเสนอผลงาน
- 2) ควรทำการศึกษาการพัฒนาธรรมนูญตำบลเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยชุมชน ในจังหวัดอื่นด้วย เพื่อศึกษาเปรียบเทียบว่ามีประสิทธิภาพหรือแตกต่างกันหรือไม่
- 3) ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาธรรมนูญด้านอื่นๆ เช่น ธรรมนูญสิ่งแวดล้อม ธรรมนูญการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นต้น

References

- Aranyavat, S., Sutaworathammakit, P. and Pariyatworamathee, P. (2020). Buddhistic Subdistrict Constitution: Community Development Process for the sustainability of the people and local administrative organizations in Roi Et Province, *Journal of Graduate MCU KhonKaen Campus*, 7(3) (July – September), 369-382.
- Bankok Sub-district Administrative Organization, (2022) 5 year Local Development Plan (2023-2028).
- Chaiyaphum Provincial Office, Retrieved 28 July 2022, from <http://www.chaiyaphum.go.th/index.php>
- Chanrojanakit, B. (2015). *Constitution of the Kingdom of Thailand: Background and Essence*, Bangkok: King Prajadhipok's Institute.
- Community Organizations Development Institute, (2016). *Knowledge set on preparing a self-government constitution*, Community Organizations Development Institute (Public Organization) : Community Organization Council Support Office.
- Department of Community Development. (1984). *Community development*. Bangkok: Department of Community Development.

- Homwan, R., Pattanasing, T., Phramaha Apisit, Khraisin, I., and Sukjit, S. (2023). The Network of the Nine Virtues Community: A Social Value Creative Process in Buriram Province, *Journal of MCU Ubon Review*, Vol.8 No.1(January-April). 719-731.
- Jarernpanit T. and Tangpatikan P. (2020), The local constitution : the tool of community democracy development : case studies of Phitsanulok Province. *Rajabhat Journal of Sciences, Humanities and Social Sciences* 20 (1), 128- 140.
- Klaydesh, P. (2017) *Political Science Research Methodology*, 2nd edition, Khon Kaen: Khon Kaen Printing.
- Kongkirati, P. (2019). *Democracy: many meanings and forms*. Bangkok: Siam Review.
- Lamphrom, W. Phumkittipit, P. Pummai, S. and Mila, N. (2021) *Guidelines for developing public sector networks in water resource conservation*, Bangkok: Triple Group.
- Naseaw Sub-district Administrative Organization, (2022) from <https://www.naseaw.go.th>
- Office of the Secretary of the National Strategy Committee. (2019). *National Strategy 2018 - 2037*. 2nd edition, Bangkok : Office of the Secretary of the National Strategy Committee. Office of the National Economic and Social Development Board.
- Rangubtook, S. and Klaydesh, P. (2018). Good Governance of Thai Local Governments. *Dhammathas Academic Journal* Vol.18 No.3 (September – December).255-266.
- Sukprasert, C. and Klaydesh, P., (2022). *Sustainable Community Development for Supporting Natural and Cultural Tourism in Chaiya Phum Province* (Research Report). Ayutthaya : Buddhist Research Institute, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Suphap, C. (1992) . *Comparative political systems*. Bangkok: Watthanaphanich Printing House.
- Tamafaiwan Sub-district Administrative Organization, (2022) from <http://www.tamafaiwan.go.th>
- The Government Gazette, Vol. 134, Part 40 a, Page 1, dated 6th April B.E. 2560.
- Wises, S. and Chantima, C. (2016). The Procedure to Formulate the Charter on Natural Resource Management by Public Deliberation: Case study on Phayao Lake. *Journal of MCU Peace Studies*, 4(2), 38-56.
- Yamane, T. (1967) *Elementary sampling theory*. New Jersey : Prentice-Hall.Inc.
- Yotee, C. Chittaladakorn, S. Chaiyaporn, C. and Pintobtang, P. (2017). Local Democratization in Thailand: A Case Study of Songkhla's Community. *Journal of Education Khon Kaen University (Graduate Studies Research)*, 10(2), 21–27.

THE MANAGEMENT PROCESS AND THE ADDED VALUE OF THE SPORTS INDUSTRY

Niwat Chantharat¹ and Sumana Chantharat²

Graduate College of Management, Sripatum University¹.

Faculty of Management Science, Chandrakasem Rajabhat University²

E-mail: niwat.ch@spu.ac.th

Received 26 January 2023; **Revised** 3 April 2023; **Accepted** 4 April 2023.

Abstract

The management process of sports competition events acts as an intermediary in driving the supply chain in the sporting industry because it involves the process of hiring sports personnel and purchasing equipment from other businesses in the sports industry. This leads to the expansion of the sports industry and groups sports competition management which is an added value for the entire sports industry. It is the beginning of the value of sports management. The competition must have a clear competition management process; additionally, it must pay attention to the management of sports resources which is in line with the management of sports competitions in order to add value to the sports industry.

This article explains the relationship between sports resources. It focuses on sporting fame, technology and innovation in sports, sports project management skills and national sports competition management guidelines. The guidelines lead to the process of assessing the sports competition environment and the results of sports competition events that add long-term value to sports industry in Thailand.

The finding found that the sports resources and national sporting events management approaches influence adding value to the sporting industry, which will present an approach that businesses in the sporting industry can apply to achieve efficiency in the management of total sporting resources. To have clear indicators of success in business operations, including assessing projects after organizing the competition and moving towards the goal of creating added value that brings results that will create stability for the business.

Keywords: sports resources management, process management of national sports competition event, value added of the sports industry

Introduction

At present, a sport is organized commercially. Sports management plays a greater role in driving commercial activities and is also one of the country's main industries that bring

money into the country in terms of sports tourism. Management of sports competition events both nationally and internationally together with the popularity of sports such as Thai boxing that have become even more popular. As a result, the value in the sports industry continues to increase. In this regard, Thailand's sports competition events are held to international standards in a variety of sports due to the readiness in terms of location, sports personnel, resources, expertise and Thai service. This is considered a strength in organizing sports competition events. In many national sports competition events, it can be seen that there is a very concrete and effective management system. In addition to this, organizing national sports competitions drives sports from local to regional levels. Furthermore, it also promotes the local economy where the competition is organized (Sports Authority of Thailand, 2017).

According to previous studies, a variety of issues can be detected in national sports competition events in Thailand. The issues can be illustrated as in organizing the competition, irrelevant objectives of the competition, insufficient budget, competition venue and facilities, accommodation for the athletes, and public relations and ceremonies. These problems will affect the popularity and the number of people participating in the sport events. The effective management of the competition will increase the popularity of both athletes and sports visitors as well as sports sponsors. Organizing national sports competition events is therefore an important factor. In creating added value to the sports industry (Jirasak Bunnag, 2012), the added value of the sports industry is the overall growth. The sports event management business is one of the sports industry's supply chains that is crucial in creating added value both in terms of promoting the popularity of sports, expanding the sports market and creating sports innovations allowing the sports industry to grow sustainably.

The result of organizing national sports competition events will bring about the travel of tourists who watch the games and spend money in various fields. This will also benefit various related businesses. Sports competition events is therefore important to attract and create industrial value and economic value. Sports competition management has been studied in many different aspects both in terms of the efficiency of competition management and the guidelines for organizing competition and resources in organizing competitions (Stufflebeam and Shinkfield, 2007). In the study, it was found that there is a gap in terms of developing the sports industry into a commercial industry. Event management is a part of the sports industry that has a huge commercial impact in terms of popularity and market expansion. This, it must extend to the management that can measure the value of the industry for commercial purposes (Sports Authority of Thailand, 2017). Of the importance mentioned above, a study on the model of commercially managing national sports competitions requires theories and concepts of sports management as a guideline. In this research, the factors of sports management at the national level will be studied in terms of management and sports resources that will contribute to the creation of added value in the management of sports competition events for the benefit of developing sports at different levels in the future.

Reasons that should be study this special problem is the competition in the sports industry is fierce and the sports supply chain is growing rapidly. Both in terms of existing operators and interested income providers in a rapidly expanding market. With health consciousness being the mainstream of present generation, the sports industry is becoming more and more attractive. The industry's forces businesses to have a clear management approach and measure their performance to the fullest. to make the investment worthwhile (Seepui, et al., 2022), which in this article therefore brings Guidelines for managing sports resources that focus on sporting fame technology and innovation in sports project management skills and guidelines for organizing national sporting events that bring the process of assessing the environment of sporting events and sporting event results to create added value for the business in order to survive in the long term.

Importance of Sports Event Management Business

Currently, Thailand has placed an importance on the promotion of sports both in the public and private sectors. Various sports competitions are promoted on a regular basis and budgets are provided to support sports competitions. Each year there are many major sports competition events organized by both public and private sectors. This is in line with the guidelines for the development of sports cities in Thailand by setting policies and strategies to achieve the goals in many dimensions that correspond to the development of a sports city.

This is due to the support from the government and the popularity of sports. Nowadays, people are interested in watching sports and love exercising. This leads to the continuous growth of sports industry in Thailand according to the demand of sports popularity. The data from the Department of Business Development shows that growth in the context of the sports industry which consists of manufacturers of sporting goods, distributor and distribution of sporting goods, business of sports service facilities, fitness service business and organizing sport event business have grown steadily from 2019 to 2020. The sporting industry has grown by 15% in one year and when considering the types of businesses in the sporting industry, it is found that the sports event management business has grown in line with the government policy and the popularity of sport competitions in Thai society. It is one of the businesses in the sports industry that grew 8% in 2020 and is the business with the highest number of new entrepreneurs in the sports industry (Department of Business Development, 2021).

Due to the growth of the sport competition management business, the expansion of the sports industry is one of the highest in the industry in Thailand. Office of Small and Medium Enterprises Promotion (2021) said that the sport event management business is a business that drives Thailand's grassroots economy and also promotes sport tourism in Thailand. In the context of sports event management business, it is the nature of the central coordinator in organizing competitions at the provincial or national level. Sports clubs, schools, government

and private sectors that want to organize sports competitions must rely on sports organizers. As a result, the customer group of the sports event management business covers all levels of Thai society (Ministry of Tourism and Sports, 2017).

Sports Resource Factors Affecting the Management of National Sports Competitions

According to the literature review on sports management resources, it demonstrates the importance of in-house resources and competitiveness in converting into the effectiveness of a national sports management program. Internal resources in an organization and how it is used takes the key components of internal resource analysis. Therefore, internal resource and competency analysis is necessary to build and increase organizational capacity in national sports competition events. The factors of organizing national sports competitions are as follows:

1. Corporate Image/Reputation of Sport Organizers is becoming increasingly important. It has become an important factor for the success of organizing national sports competition events.

2. Sport Technology and Innovation is another resource that shows outstanding competency. It is a process that involves incomprehensible due to creative innovation in the management of national sports competitions. It is something that is difficult to do to achieve the efficiency of organizing national sports competition events. There is uncertainty and high cost of innovation. It is difficult to manage and guarantee the returns of innovation by an organization alone, so innovation becomes a national sporting performance only when linked with other outstanding abilities. Importantly, innovation is diverse that appears in the main projects of the entity (Fiol, 2001).

3. Financial Capability is when an entity considers its competence in relation to the financing national sports competition events. Financial Capability is a thought process that examine the initial qualification of an organization based on their financial capability.

4. Sport Marketing Capability is an important role in sports organizations. It is a management strategy especially in times of recession (Fellows and Langford, 1993). Many business organizations invested in advertising, market research, and stimulation and service design. In fact, there are many marketing methods that are used today, such as market direction analysis, relationship marketing philosophy, as well as service quality and customer satisfaction.

5. Sport Management Skills rely on performance as a broad project team and problem solving at the field level. As a result, project management skills must be deeply ingrained in the team's psyche for the success of the project. The rapidly changing business environment results in more intense market competition (Hsu and Wang, 2012) and newly developed principles that will increase the quality and efficiency of operations.

6. Sport Organization and Human Resources is another important aspect of which the organizational structure is the official framework. The tasks of the organization are divided and grouped with appropriate coordination. Sports organizational structures must be able to facilitate employees to work efficiently. The main aim of an effective organizational structure is to achieve the organizational goals according to the direction of the organizational strategy. Therefore, organizational structures differ in terms of strategy, size, technology and environmental uncertainty. Human resource management therefore plays an important role in the organization. In general, human resource management can be regarded as the core process of the organization that focuses on how to acquire valuable human resource organizations and build long-term relationships (Fratricova and Rudy, 2015).

Pianese (2020) further explains the factors of sports resources that will cause the efficiency of sports management. The factors include sports organizers and using new technologies to organize sports to make them different from other organizers. This is an innovation in organizing competitions (Chris et al, 2020). Competition that relies on foreign technologies which are Artificial Intelligence and Augmented Reality used in organizing competition in modern times.

In addition, Chris et al (2020) also emphasized on the skills of project managers and sport event organizers with new information on sport event management. The result is considered to create the highest value for customers in sports event management services and constantly monitors the results of project management. Additionally, what the sports event management business must consider is building a reputation which is the first factor that customers will choose to use the service. Besides, public relations, building a positive business image and having social responsibility plays significant roles (Fratricova and Rudy, 2015; Hsu and Wang, 2012).

According to the sports management in Thailand, all of the 3 factors have been studied with the emphasis on the factors that affect the success of sports management. It describes the characteristics of success factors in terms of the confidence that comes from having a well-established reputation. It is a factor that shows confidence. The next factor is the technology that has been applied and the use of existing technology to create innovation in competition management. Last but not least, the skills of sport organizers who specialize in managing both participating teams in various sports and executing teams as well as effective coordination between the host of the competition and other stakeholders is crucial factor.

Concepts of Guidelines for Organizing National Sports Competitions

Guidelines for organizing national sports competitions that can be applied to various sports competition management projects involve the assessment as an important framework or concept. Academics in sports management have proposed a conceptual framework for organizing sports competitions. The frameworks can be generally divided into organizing a

sports competition and the nature of the official process of organizing the competition. It can be described as follows:

The concept of the competition management method places an importance on the results of the competition. It is widely used by both Thai and international scholars in organizing sports events (Panya Inthacharoen, 2019; Xue, 2020; Stufflebeam and Shinkfield, 2007). Moreover, it can be used to manage a wide range of projects (Xue, 2020; Wahyudi, Setijono and Mintarto, 2020).

The approach to organizing sports competitions uses the form of assessment as a process. The decision is based on 4 aspects which are the decision on the plan, the decision on the structure, the decision on the operation and the decision on the debriefing after the competition. Initial concepts of different types of decision-making require information which can be classified into 3 types as follows:

1. Sport Management Context Evaluation is an assessment to obtain information for planning decisions. It can define expected outcome of an official sport competition event or the objectives and goals of organizing sports competitions. Context assessment is an assessment of policies, philosophies, goals, economic, social pressures, needs of related individuals and agencies as well as political pressures. Wahyudi, Setijono and Mintarto (2020) explain that assessing the context is a needs assessment. It is an assessment of economic, social, political conditions, as well as various problems and obstacles that lead to the direction and objectives of the project.
2. Sport Input Efficiency is an assessment to obtain information for decision-making on the methods and strategies of sports competition events. Sports competition management is an examination of the readiness of various preliminary factors such as personnel, budget, materials, equipment, and official venues for sports competition events. It is an assessment to focus on whether the factors are ready to proceed. Xue (2020) said that factor assessment is an assessment of factors or resources in organizing sport competition events. It examines the availability of both quantitative and qualitative resources, as well as the management system in order to analyze and determine the most appropriate options that will achieve the specified objectives.

3. Sport Management Result Evaluation is an assessment to obtain information for decision-making on the future of a sporting event programme which the evaluation after the project operation ends. This is to check the effectiveness of the project. It is an assessment that aims to answer the question whether the project was successful as planned or the outcomes of the sports competition event is on purpose or how worthwhile is the performance. The evaluation considers the quantity and quality of the results compared to the objectives of the project. Another part is the impact. The information obtained will be used to judge the value of the project's output both in terms of quantity and quality in order to decide what to do next or cease to abort or elevat to a full-time job (Stufflebeam and Shinkfield, 2007).

According to the literature review mentioned above, it can be seen that the implementation of the guidelines for organizing sports competition events in all 3 aspects consisting of assessing the environment of organizing sports competition events, the efficiency of official resources for sports competition event and sport management outcomes (Panya Inthacharoen, 2019; Xue, 2020; Wahyudi, Setijono and Mintarto, 2020; Stufflebeam and Shinkfield, 2007). These can be used study in the application evaluation of national sport management because it is systematic assessment. There is a process for collecting and extracting information for accurate decision making. This includes being valuable in organizing national sports competition events.

Concepts Related to the Added Value of the Sports Industry in Thailand.

The study of characteristics and indicators of added value of sports industry focuses on value-added studies for each type of business in the sports industry both in the distribution of sports goods and equipment including the management of sports competitions. Studying the characteristics of added value is to identify the similarity of different types of sports industry and there is a measure of the added value resulting from effective management and the presence of valuable business resources. The measure of added value is a measure of changes in quality or quantity that a business has or can do in the past (Lee and Kwon, 2019).

Shuvajit (2021) stated that in the sports industry, the added value of innovation is creating value for the business that affects both customers and users of the business. This brings about market growth in the sports business. In the production of new sporting goods, new sporting events management processes creates value for the business either in terms of reducing business costs or increasing customer satisfaction leading to more profits.

Both Thai and foreign scholars have widely explained the characteristics and indicators of the added value of the sports industry in Thailand. They have explained that in terms of customer satisfaction. In other words, the sports business can respond (Andrea, Yvette and Jennifer, 2018) by creating and developing sports products to meet the needs of customers. The creation of innovative services and products to continuously increase value. The growth of the industry in terms of spending, consumption and popularity in the sports industry. This includes various types of sports competitions and the preference for sports apparel of various sports teams. In Thailand, value-added indicators have been used with a focus on innovation capabilities and market growth. However, when studying in terms of added value in sports management, it was found that innovation in sports management was measured by the rate of increase in the number of innovations used in sports management (Supawat and Warapon, 2012). Thus, it cannot be a competitive innovation that has been used in foreign countries and is considered an added value for sporting events in Thailand. Another indicator is the growth of the official sporting events market which can be measured by the rise of the expansion of the market where the competition manager business dominates the market and

indicators of the popularity of sporting events can be considered by the number of sports visitors and the increasing popularity of watching sports (Somphong, 2019).

The relationship between sports resources and national sports competition management approaches and the added value of the sports industry

In business, resources are an important factor in creating superior value to competitors. In terms of organizing sports competition events, sporting resources are the default variables in creating value for sports event providers. In organizing sports competition events, the resources consist of various supporting materials for organizing sporting events, venue for sports competition events (Supawat and Warapon, 2012), as well as sufficient informational resources in making decisions in managing the competition. This is a factor that will lead to decision-making in the management of sports competition events. The availability of competition management resources must be consistent with each event's situation (Chris et al, 2020). Shuvajit (2021) stated that sporting resources will affect business reliability in terms of reputation of the business which can be seen from previous competitions. The technology used by the company can also affect the decision making. The ability to use modern technology as a management service capability also demonstrates the efficiency of competition management which nowadays affects the efficiency and speed of displaying the competition results. In addition to the resources of reputation and technology and competition innovation, it also includes the skills of the organizers themselves.

The resource efficiency factor will affect the sport management process in terms of the efficiency of the assessment of the competition environment (Lindholm and Levainin, 2006). Technology and innovation resources are the main resource in obtaining information in evaluating the competition environment. Moreover, skills and experience in organizing sporting events will lead to a more accurate assessment of the environment and situation. In addition, the competition management process also relies on the evaluation of sporting events resources to lead to more efficient planning and execution in which the competition will focus on the results of each sports competition events. This refers to the effect of availability and resource management (Lee and Kwon, 2019).

The added value of the sports industry relies on both resource availability and efficient competition management. Therefore, it can generate the industrial value from the sports competition events which can be explained that sports resources are consistent with the situation and are sufficiently prepared for management. It will build confidence in the management of sports competition eventss that require assessment of the sporting environment and the effective management of available resources affecting the results of the competition. This also brings innovation in both competition management and operations to create added value in the sport industry and brings about the growth of the sports market and the popularity of sports competition eventss (Lee and Kwon, 2019).

According to the literature review, it can be concluded that the added value of the sports industry in the aspect of increasing innovation in sports management and growing sports competition events market and its popularity depends on the availability of sufficient resources and the efficiency of the management of available resources through the efficient event management process itself.

The relationship between sports resources and national sports competition management guidelines

Sports resources are very important in the sports industry both in terms of mobility and value creation of both sports products and services. They are the driving factors moving the sports industry value chain. In sports business management, resources are clearly considered inputs that can lead to the success of the management process (Lee and Kwon, 2019) resulting in the effectiveness of sports management (Andrea, Yvette and Jennifer, 2018).

In terms of organizing sports competition events, it relies on a foundation of trust in the operations as a sport event organizer. This is what the business has to create. This is due to the reputation of the business (Lee and Kwon, 2019) and the readiness of technology and innovation. Competition management promotes the efficiency of competition management both in terms of acquisition of the competition information and competition management (Xue, 2020). Moreover, the personnel resources are ready in terms of skills and experience in organizing competitions that will meet the goals of planned competition organizers (Wahyudi, Setijono, and Mintarto, 2020; Phromsiri, 2004).

According to the literature review, it can be concluded that sports resources have a direct influence on the way sports are organized. The relationship arises from the availability of resources in terms of credibility resulting from reputation for competition, the state-of-the-art technology and innovation and skill in organizing competitions. That results in management efficiency including assessment of a stable competitive environment and the resources for organizing sports event competitions that are valuable and achieve results that meet goals.

The relationship between national sports competition management approaches and the added value of the sports industry in Thailand.

Sports competition management is a process that relies on efficient competition management. Running a sport event requires an assessment of the environment in which accurate and valuable data is inputted into the event. This will lead to effective situation assessment and planning (Supawat and Warapon, 2021). Moreover, the sport competition management process also takes into account the most efficient resource management. It is the most cost-effective use of resources. The result of management must be continuously evaluated and monitored. This will result in the creation of added value in the sports industry (Rue and Bbyars, 2000).

The approach to organizing sports competitions is a process that creates added value in both the sports industry and the business sector. It can be explained that organizing a competition with the availability of information can lead to better planning and risk reduction. It can also minimize the errors that will occur during the competition. Sports competition management approaches can be used to evaluate resources creating the appropriate use of the values contained in each type of resource to the maximum value (Supawat and Warapon, 2012), which will lead to satisfaction in using the services of customers and visitors. The approaches can be used to monitor the outcomes of sports competitions. This is a process of development dynamic leading to the innovation in competition management and growth in the sports market (Wahyudi, Setijono, and Mintarto, 2020).

According to the literature review, it can be concluded that sports competition management approaches in the assessment of the sports competition environment can be applied to planning to reduce errors and risks in competition management. Efficiency of sporting resources and sporting results with continuous monitoring of sporting operations will increase the added value of the sporting industry in terms of sporting innovation and market growth driven by sport satisfaction and popularity.

Beneficial and applicable of the model

The concept of sports resources and guidelines for organizing national sports events that influence adding value to the sports industry can be applied to industries other than sports industry. Whether it is a sports-related industry in the supply chain or an industry in other sectors, it can be explained that the focus on business resources as the primary input of a business operation is to make operations are even stronger. By emphasizing the value creation of business resources assessment of the management environment of sports competitions, evaluation of the efficiency of sports event management resources and evaluation of sports event outcomes. To emphasize the importance of business performance both in the short and long term (Singgram and Thanaiudompat, 2023)

The conceptual framework for creating added value for the sports industry, whether the business is in the manufacturing industry or the service industry, must have a clear direction that will be a compass or an operational indicator. Business that can create value in terms of both monetary returns and business acceptance from stakeholders of that business. Therefore, it can be considered that the business has increased value effectively.

Discussion and Conclusion

Gerke, Woratschek and Dickson (2020) stated that sports reputation is an important sports resource in creating value-added in terms of the credibility of sports organizers and problem-solving during event management. Consistently, Yaquelin and Joaquin (2020) described sports prominence as a factor that affects the market. Sports are expanding more and more. In addition, technology and sports innovations are still required which are intangible resources. However, it is

an important resource factor that makes the use of innovation in competition management more efficient. The added value of the sports industry also requires sports project management skills to solve problems during competition management. Hannah et al (2021) stated that sports resources also affect competition management. This will increase the added value of the industry through a management process that assesses the environment of organizing sports competitions. It is planning before organizing the competition and managing the efficiency of the official resources for organizing sports competitions in accordance with each type of sport. After organizing the competition, it is the evaluation of the results of the sports competition in order to plan for the next competition to be more effective. As a result, the sports industry can grow. This is in line with the research results showing the relationship between sports resources and the reputation and credibility development, the creation of technology and innovation sports together with sports project management skills. These sports resources affect the variables that businesses rely on in organizing national sports event competitions to add value to the sports industry in Thailand.

The sports event management business relies on a solid foundation of trust in its operations as a sport event organizer. This is what the business has to create. This is caused by the reputation in business operations and the readiness of technology and innovation in organizing competitions (Lee and Kwon, 2019) to promote efficiency in organizing competitions in terms of acquiring competitive information and conducting organizing the competition (Xue, 2020). Moreover, the personnel resources can be a crucial factor in terms of skills and experience in organizing the competition that will help the organizer meet the planned goals (Wahyudi, Setijono and Mintarto, 2020; Vassilios et al., 2022). Efficiency can be increased by having resources that are ready in terms of the image of the competition management business and technology. In organizing competitions, Hannah et al (2021) elaborated on the relationship between skill and expertise of organizing competitions. As a result, the competition can be organized quickly in terms of reporting the results of the competition, the flow of competitive information and tracking results competition management.

Chris et al (2016) mentioned that sports event management is an intermediary in driving supply chains in the sports industry both in hiring sports personnel and purchasing competitive equipment from other businesses in the sports industry. This will expand other businesses related to sports competition management which is an added value for the entire sports industry. It is the starting point of the value of organizing a sports competition. Organizing a competition must have a clear competition management process. This can be achieved by relying on the assessment of the competitive environment. It is a preparation before the competition. This is consistent with research by Shuvajit (2021) who described the relationship between environmental analysis as an assessment of the readiness to solve problems during the competition effectively. The use of innovation in the competition was explained further that it will have implications for the sporting industry. Gerke, Woratschek and Dickson (2020) stated that it is important to monitor outcomes in order to implement post-event action and

next plan and action that can add value to the business in terms of satisfaction and improvements that can be used in planning the competition in order to grow the market and increase the popularity of sports.

Recommendations for future research

This study is a study of sports resources and approaches to organizing national sports events and the added value of sports industry in Thailand. Emphasis is placed on the study of analytical units at the business level. In the future study, additional studies should be conducted at the individual level, for example, conducting additional studies with workers at different levels of the business sector or group interviews with workers to gain perspectives from other groups.

From the conclusions, discussions and recommendations above It can be clearly stated that the findings of this research will be useful to industry, business and other industry groups. Sports Authority of Thailand Sports Association to create added value of the industry. The aforementioned results can lead to macro-level benefits for the overall industrial sector of Thailand.

References

- Boonnak J. (2012). The development of student sports competition management model for local government organizations in Thailand. (Doctor of Philosophy Thesis). Chachoengsao: Rajabhat Rajanagarindra University.
- Chantawanich S. (2013). Data analysis in qualitative research. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Chris, H., Christoph, B., Soren, D., Riccardo, R., and Yannic, W. (2020). Stadium visitors' smartphone usage and digital resource integration. *Sport, Business and Management: An International Journal*, 11(1), 10-27.
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. Washington DC: Sage.
- Cronbach, L. J. (1984). A research worker's treasure chest. *Multivariate behavioral research*, 19(2), 223-240.
- Gerke, A., Woratschek, H., & Dickson, G. (2020). How is value co-created in a sport business-to-business context?. *Sport, Business and Management: An International Journal*, 10(4), 403-430.
- Hannah, M., Jean, W., Maria, K., Bahri, G., & Christopher, R. (2021). Values and clean sport. *Journal of Sports Sciences*, 39(5), 533-541.
- Inthacharoen P. (2019). Volleyball Management Model for Excellence in Institutions. Thailand's higher education. (Doctor of Philosophy Thesis). Nonthaburi: Srinakharinwirot University.
- Janchai, D. (2004). *Marketing Strategy: Big Fish Eat Small Fish*. Bangkok: SE – Educations.
- Maharomn S. (2008). Support Fund for Laos. In organizing the 25th SEA Games. *Journal of Exercise Science and Sports*, 5(2), 1-12.

- Ministry of Tourism and Sports. (2017). 6th National Sports Development Plan (2017-2017). 2021). Bangkok: Bureau of Veterans Affairs Printing Affairs.
- Office of Small and Medium Enterprises Promotion. (2021, August 20). Situation Report on Small and Medium Enterprises. Retrieved from [http://www.sme.go.th/th/images/data/SR/download/2016/report_month/SituationReport%20SMEs%20Issue%2010%20\(June.21\).pdf](http://www.sme.go.th/th/images/data/SR/download/2016/report_month/SituationReport%20SMEs%20Issue%2010%20(June.21).pdf)
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2020, October 28). Overview of driving operations to achieve national strategic goals (2018 - 2022). Retrieved from http://nscr.nesdb.go.th/wp-content/uploads/2020/11/Dec20_full_v2.pdf
- Phromjui S. (2009). Project Evaluation Techniques. Bangkok: Jatuporn Design.
- Pianese, T. (2020). Interpreting sports events from a resource-based view perspective. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*, 22(2), 240-261.
- Rodprasert P. (2000). Policy and Planning: Principles and Theories. (6th edition). Bangkok: Netikul.
- Seepui, P., Bumroongsang, T., Rojwattanabun, C., Yaosiri, P. and Sakhonkaruhatdej, K. (2022). "Relationship between the concept of marketing mix and the decision to use the badminton court rental business," *Academic Journal of Thailand National Sports University*, 14, 3: 281-290.
- Sereerat et al, (2002). Organization and Management. Bangkok: Thammasarn.
- Serirat, S. (1999). *Principles of Marketing*. Bangkok: Phetjaratsan Hangthurakit Press.
- Shuvajit, C. (2021). Value Added Services in Insurance. *Journal of the Insurance Institute of India*, 8(4), 29-32.
- Singram, P., and Thanaiudompat, T. (2023). "The Development of a National Sport Event Management Model that Affects the Value Added of the Sport Industry in Thailand," *Emerging Science Journal*, 7(2), 445-454. Doi: 10.28991/ESJ-2023-07-02-010
- Sports Authority of Thailand. (2017). Sports Authority of Thailand Strategic Plan. (2017-2021). Bangkok: Sports Authority of Thailand.
- Stufflebeam, D. L. and Shinkfield, A. J. (2007). *Evaluation theory, models, and applications*. United States of America: Wiley.
- Suksriwong S. (2012). Management: An Executive Perspective. (10th edition). Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Suwannathat P. (1998). The formation, development and status of the disability sports management policy No. 7. (Master of Development Administration Thesis). Bangkok: National Institute of Development Administration.
- Tipphachartyothin, P. (2014). Quality Control : The importance of consistency. *Journal of Productivity world*, 19(110), 91-96.
- Vassilios, Z., Christine, L. and Giorgos, S. (2022). "Out of the Black, Into the Big Blue" on a Single Breath: Sport Event Value Co-Creation as Symbolic World-Making. *Journal of Sport Management*, 36 (1), 25-44.

- Wahyudi, H., Setijono, H., & Mintarto, E. (2020). The Evaluation of the International Sportsman Special School Coaching Program. *Sport i Turystyka*, 3(3), 69-80.
- Xue, H. (2020). Study on the improvement strategies for evaluation and management capabilities of China-ASEAN Expo. *EurAsian Journal of Biosciences*, 14(2), 3925-3934.
- Yaquelin, R. G. and Joaquin, E. S. (2020). Education of the Value of Responsibility through Sport and Recreational Activities in the Community Context. *Opuntia Brava*, 12(1), 184-196.

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง LEGAL MEASURES TO PREVENT THE RECIDIVISM OF PRISONERS

พรกมล ยังดี¹ และ นพรุจ ศักดิ์ศิริ และ ศิริพร นุชสำเนียง

Pornkamol Youngdee and Noparuj Saksiri and Siriporn Nuchsamnieng

สาขานิติวิทยาศาสตร์และงานยุติธรรม คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Department of Forensic Science and Criminal Justice, Faculty of Science, Silpakorn University

Email: Verdantns@gmail.com¹

Received 4 September 2023; Revised 8 November 2023; Accepted 28 February 2024.

บทคัดย่อ

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษทั้งที่มีการติดตามพฤติกรรม และไม่มี การติดตามพฤติกรรม ถือได้ว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการป้องกันโอกาสกลับไปกระทำผิดซ้ำในความผิดอาญาที่เกี่ยวกับเพศและที่ใช้ความรุนแรงในอนาคตได้อีก ยกตัวอย่างเช่น การข่มขืนกระทำชำเรา การกระทำความผิดทางเพศกับเด็ก การทำร้ายจนถึงแก่ความตาย การฆาตกรรม รวมไปถึงการเรียกค่าไถ่ การมีพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำผิดซ้ำจะช่วยให้ป้องกันและสร้างความปลอดภัยให้แก่สังคม และลดอัตราการกระทำผิดซ้ำได้ บทความปริทรรศน์นี้จะกล่าวถึงมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย พร้อมทั้งให้ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565

คำสำคัญ: มาตรการ, ป้องกัน, การกระทำผิดซ้ำ, ผู้ต้องขัง

Abstract

Legal measures to prevent recidivism for prisoners who have been released from prison despite having their behavior monitored or no behavior monitored. It is considered very important to prevent the possibility of recidivism in sexual and violent crimes in the future. For example, rape and sexual offenses against children Assault to death, murder, including ransom. A Recidivism Prevention Act will help prevent crime and ensure the safety of society. and reduce the rate of recidivism. This review article will discuss legal measures to prevent repeat offenses both in foreign countries and in Thailand. As well as providing basic information about the Act on Measures to Prevent Recidivism in Sexual or Violent Offenses, B.E. 2022.

Keywords: Measure, Prevention, Recidivism, Prisoners

บทนำ

ในปัจจุบันสถิติการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น การกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขัง นั้น คือ การกลับไปกระทำผิดหลังจากที่ได้รับการปล่อยตัวจากเรือนจำ หมายรวมถึงทั้งผู้ที่มีการติดตามพฤติกรรม และผู้ที่ไม่มีการติดตามพฤติกรรม โดยข้อมูลย้อนหลังจากกรมราชทัณฑ์ได้ทำการเก็บข้อมูลการกระทำผิดซ้ำในผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว 3 ปีล่าสุด และมีการติดตามพฤติกรรม พบว่า ปี 2562 มีการกลับไปกระทำผิดซ้ำคิดเป็น 14.59% , ปี 2563 คิดเป็น 13.04% และปี 2564 คิดเป็น 11.95% โดยมี 5 อันดับ ประเภทคดีของการกระทำผิดซ้ำ ได้แก่ อันดับ1 ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด คิดเป็น 65.89% อันดับ2 ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ คิดเป็น 13.40% อันดับ3 ความผิดอื่นๆ คิดเป็น 9.42% อันดับ4 ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย คิดเป็น 6.37% และอันดับ5 ความผิดเกี่ยวกับเพศ 2.28% (Department of correction,2023)

จะเห็นว่าอัตราการกระทำผิดซ้ำยังมีแนวโน้มของการกระทำผิดซ้ำอยู่อย่างต่อเนื่อง กระทรวงยุติธรรมได้มีการศึกษาข้อมูล พบว่า ผู้กระทำผิดออกจากรังที่ใช้ความรุนแรง อาทิ การฆาตกรรม การข่มขืน การทำข่าเรา การกระทำผิดทางเพศกับเด็ก การทำร้ายจนเป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย การทำร้ายร่างกายสาหัส รวมทั้งนำตัวบุคคลไปเรียกค่าไถ่ เป็นต้น (Saijai,2021) กระทรวงยุติธรรมของไทยได้เล็งเห็นความสำคัญในการออกมาตรการทางกฎหมายเฉพาะ เพื่อป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่พ้นโทษไปแล้ว และเป็นการปกป้องคนในสังคมให้ปลอดภัยจากการเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อของผู้กระทำผิดซ้ำดังกล่าวด้วย ในปัจจุบันจากการศึกษาพบว่า มีข้อมูลในหลายประเทศทั้งยุโรป สหรัฐอเมริกา และอีกหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียได้มีมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ เพื่อควบคุมกำกับดูแลการกระทำผิดซ้ำและปกป้องคนในสังคมจากการเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่อดังกล่าว จนกระทรวงยุติธรรมของประเทศไทยได้มีการศึกษามาตรการทางกฎหมายในต่างประเทศและนำมาจัดทำพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565 ฉบับปัจจุบันขึ้นมา

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในต่างประเทศ

ในส่วนของมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำในต่างประเทศนี้ ทางผู้เขียนขอเสนอโดยแบ่งเป็น 6 ประเทศ ดังต่อไปนี้ ได้แก่ 1) ประเทศออสเตรเลีย 2)ประเทศฝรั่งเศส 3) สหราชอาณาจักร 4) ประเทศสหรัฐอเมริกา 5) ประเทศญี่ปุ่น และ 6) ประเทศสิงคโปร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประเทศออสเตรเลีย

ประเทศออสเตรเลีย โดยรัฐวิกตอเรีย ได้มีการออกกฎหมายชื่อ The Serious Offenders Acts 2018 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ปกป้องสังคมจากการกระทำผิดซ้ำของผู้กระทำผิดออกจากรังที่ใช้ความรุนแรง และ 2.ช่วยเหลือส่งเสริมให้มีการฟื้นฟูแก้ไขผู้กระทำผิดออกจากรังที่ใช้ความรุนแรง โดยมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

1.1 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

ประเทศออสเตรเลีย สามารถแบ่งออกได้เป็น 6 รัฐ และ 2 อาณาเขต แต่ละรัฐและอาณาเขตการปกครองจะมีรัฐบาลบริหารของตนเอง จากการศึกษาพบว่า ไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญที่กล่าวถึงการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดไว้ (Supitcha,2015)

1.2 มาตรการคำสั่งคุมประพฤติหรือเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ

ในการพิจารณาออกคำสั่งศาลจะต้องคำนึงถึงปัจจัย ดังต่อไปนี้ 1) รายงานการประเมินความประพฤติของผู้กระทำผิด 2) รายงานหรือพยานหลักฐานอื่นๆ และ 3) ข้อเท็จจริงอื่นๆ

หากเข้าเกณฑ์ดังกล่าว ศาลจะกำหนดให้มีการคุมประพฤติหรือเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ เป็นระยะเวลาไม่เกิน 15 ปี โดยศาลมีอำนาจทบทวนความจำเป็นและความหมายของคำสั่งคุมประพฤติ ภายหลังพ้นโทษทุก 3 ปี นับตั้งแต่มีการออกคำสั่ง

1.3 มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ

ศาลจะออกคำสั่งให้มีการคุมขังภายหลังพ้นโทษตามคำขอก็ต่อเมื่อพิสูจน์ได้ครบ 2 ข้อ ดังนี้

1) ผู้กระทำความผิดแสดงหรือจะแสดงให้เห็นถึงความเสี่ยงที่ไม่อาจยอมรับได้ 2) ความเสี่ยงที่จะกระทำความผิดซ้ำไม่อาจยอมรับได้ เว้นแต่จะมีการออกคำสั่งคุมขังภายหลังพ้นโทษ

1.4 การคุมขังฉุกเฉิน

ผู้ที่ถูกควบคุมความประพฤติมีพฤติการณ์ใกล้ที่จะกระทำความผิดหรือไม่มีมาตรการอื่นที่จะยับยั้งได้ อัยการอาจร้องขอต่อศาลเพื่อขอให้ศาลออกคำสั่งคุมขังฉุกเฉินเป็นระยะเวลาไม่เกิน 7 วัน

1.5 การอุทธรณ์

ผู้กระทำความผิดมีสิทธิที่จะอุทธรณ์คำสั่งที่ศาลมีคำสั่งใดๆ ได้ โดยผู้อุทธรณ์คำสั่งจะต้องยื่นอุทธรณ์ภายใน 28 วัน นับตั้งแต่วันที่ออกคำสั่ง (Pokpong,2021)

2. ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศส ได้ออกกฎหมายที่มีชื่อ Suivi socio-judiciaire โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.การป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ 2.การฟื้นฟูแก้ไขให้ผู้กระทำความผิดกลับเข้าสู่สังคมได้ โดยมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

2.1 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูบำบัด

โดยผู้กระทำความผิดอาจโดนคำสั่งศาลให้เข้ารับการบำบัดจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ และศาลจะต้องขอความยินยอมจากผู้กระทำความผิดก่อน หากไม่ยินยอมเข้ารับการบำบัดทางการแพทย์อาจได้รับโทษเต็มจำนวน

2.2 มาตรการเฝ้าระวังภายหลังพ้นโทษ

มาตรการเฝ้าระวังเป็นเงื่อนไขการคุมประพฤติของผู้ที่กระทำความผิด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

- 1) ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี ศาลมีอำนาจกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 10 ปี
- 2) ความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกิน 10 ปี หากศาลมีเหตุผลพิเศษอันเห็นสมควร ศาลมีอำนาจกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 20 ปี
- 3) ความผิดที่มีโทษจำคุกเกิน 10 ปีขึ้นไป ศาลมีอำนาจกำหนดระยะเวลาไม่เกิน 20 ปี
- 4) ความผิดที่มีโทษจำคุก 30 ปี ศาลมีอำนาจกำหนดระยะเวลาได้ 30 ปี
- 5) ความผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต ศาลมีอำนาจกำหนดระยะเวลาไม่จำกัดเวลา

โดยมีเงื่อนไขที่ผู้กระทำความผิดจะต้องเข้าปฏิบัติภายหลังพ้นโทษ ดังนี้ 1.มารายงานตัวต่อศาลหรือเจ้าหน้าที่คุมประพฤติ 2.การรับเยี่ยมโดยเจ้าหน้าที่คุมประพฤติหรือเจ้าหน้าที่ราชทัณฑ์ หากมีการย้ายภูมิลำเนาหรือเปลี่ยนที่พักต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่ทราบไม่เกิน 15 วัน (Pokpong,2021)

3. สหราชอาณาจักร

สหราชอาณาจักรมีการกำหนดพระราชบัญญัติที่ชื่อว่า Criminal Justice Act 2003 ซึ่งเริ่มมีผลใช้บังคับในปี ค.ศ.2005 โดยการเสนอของรัฐมนตรีมหาดไทย และมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันภัยแก่สาธารณะจากอาชญากรผู้กระทำความผิดทางอาญาและได้ถูกยกเลิกไปเมื่อปี ค.ศ.2012 (Worakorn,2021)

ต่อมาได้มีการนิยามและย้ายไปอยู่ในพระราชบัญญัติการลงโทษ ค.ศ.2020 มีชื่อว่า Sentencing Act 2020 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้กระทำความผิดกระทำความผิดซ้ำในความผิดที่ใช้ความรุนแรง , ความผิดเกี่ยวกับเพศ และความผิดก่อการร้าย โดยมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

3.1 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยประเทศอังกฤษมีกฎหมายที่ว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดเป็นการเฉพาะเรียกว่า “The Rehabilitation of Offender Act 1974” หรือ “พระราชบัญญัติว่าด้วยการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ค.ศ.1974” โดยกฎหมายฉบับนี้มีเจตนารมณ์ที่จะแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดซึ่งมิได้กระทำความผิดซ้ำอีกในความผิดร้ายแรงอื่นๆ ภายในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เรียกว่า ผ่านช่วงระยะเวลาการแก้ไขฟื้นฟู Rehabilitation Period ซึ่งหากผ่านช่วงระยะเวลาดังกล่าวไปแล้วจะมีสถานะเหมือนไม่กระทำความผิดมาก่อนอันถือว่าเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ผ่านการลงโทษจำคุก (ผู้พ้นโทษ) นั้นเอง (Lirt,2022)

3.2 มาตรการติดตามผู้พ้นโทษ

ประเทศอังกฤษ จะมีบทบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้อย่างเป็นระบบ กล่าวคือ “พระราชบัญญัติว่าด้วยการดูแลช่วยเหลือ ค.ศ.2014” ได้กำหนดให้องค์กรช่วยเหลือและบริหารจัดการผู้กระทำความผิดแห่งชาติเป็นผู้รับผิดชอบในการนี้ประกอบด้วย ตัวแทนจากหน่วยงานราชทัณฑ์และหน่วยงานคุมประพฤติร่วมกับหน่วยงานด้านสาธารณสุข โดยจะดำรงบทบาทหน้าที่เป็นผู้รับผิดชอบ ดูแล ร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษเป็นสำคัญ โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการประเมินผู้ต้องขังที่เป็นผู้ใหญ่ (อายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน ซึ่งมีความจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือดูแลโดยมีต้องคำนึงว่าบุคคลนั้นมาจากท้องถิ่นใด และตามกฎหมาย National Assistant Act 1948 มาตรา 21 และ 24 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรับหน้าที่ในการจัดหาที่พักอาศัยอย่างถาวรหรือชั่วคราว รวมถึงสวัสดิการ การบริการด้านสุขภาพจากหน่วยงานสาธารณสุขประจำท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญด้วย (Lirt,2022)

3.3 การขยายระยะเวลาจำคุก

ศาลจะกำหนดขยายระยะเวลาจำคุกกรณีที่นักโทษอันตรายได้ และผู้ที่กระทำความผิดอุกฉกรรจ์จะไม่มีโอกาสได้รับการปล่อยตัวภายใต้การพักโทษ การขยายเวลาจำคุกจะขยายเกินที่กำหนดในคำพิพากษาไม่ได้

3.4 การปล่อยตัวภายใต้การพักโทษ

ผู้กระทำความผิดที่อันตรายจะอยู่ภายใต้การปล่อยตัวโดยการพักโทษเท่านั้น และจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดเป็นมาตรการคุมประพฤติเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ

4. ประเทศสหรัฐอเมริกา

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีชื่อว่า Three Strikes Laws ย่อมาจาก Three Striks Law, and You are Out! โดยกำหนดโทษอย่างรุนแรงแก่ผู้ที่กระทำความผิดอาญาอุกฉกรรจ์ร้ายแรง หรืออาญาอุกฉกรรจ์รุนแรง มีวัตถุประสงค์เพื่อลดและป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ โดยบังคับใช้อย่างเป็นทางการในปี ค.ศ. 1993 ในระดับรัฐและระดับมลรัฐ รวมทั้งหมด 26 มลรัฐ ดังนี้ แมสซาชูเซตส์ แคลิฟอร์เนีย เวอร์จิเนีย ฟลอริดา มอนทานา เนวาดา นิวเจอร์ซีย์ นอร์ทดาโกต้า เพนซิลวาเนีย คอนเนทิคัต อินเดียนา แคนซัส แมรีแลนด์ เซาท์แคโรไลนา ยูทาห์ เวอร์มอนต์ แอริโซนา หลุยส์เซียนา วิสคอนซิน เทนเนสซี โคโลราโด นิวเม็กซิโก นอร์ทแคโรไลนา จอร์เจีย อาร์คันซอ และวอชิงตัน (Supitcha,2015) โดยมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

4.1 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด

กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด โดยแบ่งได้เป็น การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดตามรัฐธรรมนูญแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ในส่วนนี้ยังไม่มียกเว้นบทบัญญัติเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดไว้ มี

เพียงห้ามการกำหนดราคาประกันสำหรับปล่อยตัวชั่วคราวผู้กระทำความผิดที่สูงเกินควรตามรัฐธรรมนูญฉบับที่ 8 ไว้เท่านั้น

4.2 มาตรการกำกับติดตามคุมประพฤติภายหลังพ้นโทษ

ประเทศสหรัฐอเมริกา มีมาตรการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติเพื่อสอดส่องดูแลผู้กระทำความผิดหลังจากได้รับโทษจำคุกโดยประมวลกฎหมายสหรัฐอเมริกาได้ผูกโยงอยู่กับเงื่อนไขฐานความผิดอยู่ด้วย นั่นคือ 1) กรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ นั้นนี้เป็นไปตาม “คู่มือการกำหนดโทษแห่งสหรัฐ” มาตรา 5 ซึ่งบัญญัติให้ “ศาลต้องกำหนดให้คุมประพฤติผู้กระทำความผิดหลังปล่อยตัวในความผิดซึ่งศาลพิพากษาให้จำคุกผู้กระทำความผิดมากกว่า 1 ปี (Felony) และศาลมีดุลพินิจในการกำหนดให้ใช้มาตรการคุมประพฤติสำหรับความผิดซึ่งศาลพิพากษาให้จำคุกน้อยกว่า 1 ปี 2) เมื่อศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้น ในสองกรณีดังกล่าวนี้จึงถือว่าเป็นเงื่อนไขเชิงบังคับให้ศาลจะต้องนำมาตรากฎการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติเพื่อสอดส่องดูแลผู้กระทำความผิดหลังจากได้รับโทษจำคุกมาใช้บังคับ มิใช่ระบบดุลพินิจโดยราชทัณฑ์ ด้วยเหตุนี้ประเภทความผิดที่ศาลจะต้องนำมาตราตรากฎการกำหนดเงื่อนไขการคุมประพฤติเพื่อสอดส่องดูแลผู้กระทำความผิดหลังจากได้รับโทษจำคุกมาบังคับใช้ ก็คือความผิดประเภท “Felony” เป็นสำคัญนั่นเอง (Lirt,2022)

4.3 มาตรการปล่อยตัวผู้กระทำความผิดก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา จะขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละมลรัฐและกฎหมายระดับรัฐ โดยการลดวันต้องโทษมีวัตถุประสงค์เพื่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและการระบายปริมาณผู้ต้องขังออกจากเรือนจำ ในปัจจุบันนี้โทษของการกระทำความผิดระดับรัฐมีสิทธิสะสมวันลดโทษได้สูงสุด 54 วันต่อปี

4.4 ระบบการพักการลงโทษ แบ่งได้ 2 ระดับ ดังนี้

1) การพักการลงโทษระดับรัฐ ในปัจจุบันได้มีการยกเลิกไปแล้วเกือบหมด การยกเลิกระบบการพักการลงโทษในระดับรัฐดังกล่าวถูกทดแทนด้วยระบบการปล่อยตัวภายใต้การควบคุมดูแลที่กำหนดให้ผู้ต้องขังทุกคนต้องรับโทษจำคุกเต็มตามคำพิพากษาและเมื่อได้รับการปล่อยตัวพ้นโทษจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของพนักงานคุมประพฤติระดับรัฐอีกระยะหนึ่ง

2) การพักการลงโทษระดับมลรัฐ ในปัจจุบันได้มีการยกเลิกระบบพิจารณาให้มีการพักการลงโทษโดยคณะกรรมการพักการลงโทษไปแล้ว 16 มลรัฐ และอีก 4 มลรัฐได้ยกเลิกระบบการพิจารณาให้มีการพักการลงโทษโดยคณะกรรมการพักการลงโทษสำหรับผู้กระทำความผิดอาญารุนแรง ปัจจุบันได้คงเหลือแต่การพักโทษภาคบังคับตามกฎหมายเท่านั้น

4.5 การอภัยโทษ แบ่งได้ 2 ระดับ ดังนี้

1) การอภัยโทษระดับรัฐ รัฐธรรมนูญแห่งสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้ประธานาธิบดีมีอำนาจในการอภัยโทษ โดยหมายรวมถึงการอภัยโทษโดยเด็ดขาด การอภัยโทษโดยมีเงื่อนไข การเปลี่ยนโทษ การเปลี่ยนโทษโดยมีเงื่อนไข การบรรเทาโทษหรือพักโทษ การริบทรัพย์หรือทุเลาโทษปรับ และรวมถึงการนิรโทษกรรม เป็นต้น

2) การอภัยโทษระดับมลรัฐ เป็นอำนาจของผู้ว่าการรัฐเกือบทุกรัฐ แต่มีบางมลรัฐที่มีการพิจารณาการขออภัยโทษเป็นการเฉพาะของตนเองแตกต่างจากมลรัฐอื่น (Supitcha,2015)

5.ประเทศญี่ปุ่น โดยมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

5.1 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ประเทศญี่ปุ่นได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ค.ศ.2007 มีข้อสาระเกี่ยวกับกระบวนการพักการลงโทษ การคุมประพฤติ การสงเคราะห์ผู้กระทำความผิด

ภายหลังปล่อยตัว การอภัยโทษ รวมไปถึงการจัดตั้งและกำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการที่มีอำนาจปฏิบัติงาน ซึ่งการดำเนินมาตรการจะอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดแห่งชาติ โดยมีอำนาจหน้าที่พิจารณาและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการอภัยโทษและการตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการพิจารณาพักการลงโทษระดับภาคตามลำดับชั้นงาน (Supitcha,2015)

5.2 มาตรการติดตามหลังพ้นโทษหรือการคุมประพฤติ โดยมีเงื่อนไขการคุมประพฤติเป็นพิเศษ ได้ให้อำนาจแก่พนักงานคุมประพฤติโดยเพิ่มเติมจากเงื่อนไขคุมประพฤติทั่วไปตามที่กฎหมายกำหนด ซึ่งนัยของคำว่า ผู้ได้รับการพักโทษ ในที่นี้ หมายถึง ผู้พ้นโทษ รวมอยู่ด้วย เมื่อได้พักโทษหากมีการคบค้าสมาคมกับบุคคล การแจ้งการเดินทาง การลาออกจากงาน การปรับเปลี่ยนงานต้องมีการแจ้งแก่พนักงานคุมประพฤติล่วงหน้าหรือการให้เข้ารับการบำบัดเป็นพิเศษ เป็นต้น

5.3 มาตรการปล่อยตัวผู้กระทำผิดก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา ดังนี้

1) ระบบการพักการลงโทษ เป็นรูปแบบของการบำบัดผู้กระทำผิดโดยการปล่อยตัวผู้กระทำผิดออกจากเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา โดยผู้มีอำนาจจะมีการพิจารณาอนุมัติการพักการลงโทษ ก็คือ คณะกรรมการพักการลงโทษเขตเป็นผู้มีอำนาจในการอนุมัติการพักโทษดังกล่าว

2) การอภัยโทษ สามารถแบ่งได้ 2 รูปแบบ คือ การอภัยโทษโดยคำสั่งของคณะรัฐมนตรี ซึ่งเป็นการอภัยโทษให้กับผู้กระทำผิดที่เข้าหลักเกณฑ์ และการอภัยโทษให้แก่ผู้กระทำผิดเฉพาะรายซึ่งเป็นอำนาจของคณะรัฐมนตรีเช่นกัน โดยคณะรัฐมนตรีจะพิจารณาตามคำแนะนำของคณะกรรมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดแห่งชาติในการอภัยโทษ (Lirt,2022)

6.ประเทศสิงคโปร์

ในประเทศสิงคโปร์มีกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำผิดซ้ำ ได้แก่ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา โดยอธิบดีกรมราชทัณฑ์จะดำเนินการจัดทำรายงานและอาศัยความช่วยเหลือจากนักจิตวิทยาในการประเมินสภาพของผู้กระทำผิด และความเหมาะสมในการกำหนดโทษ จึงมีลักษณะเป็นการให้ดุลพินิจแก่ผู้พิพากษาในการเห็นสมควรในการลงโทษผู้กระทำผิดซ้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่สังคม โดยมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

6.1 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 304 ซึ่งเป็นกฎหมายที่มุ่งแก้ปัญหาเกี่ยวกับผู้กระทำผิดซ้ำที่มีประวัติการกระทำผิดมายาวนานและเป็นโทษความผิดตามกฎหมายทั่วไป กฎหมายดังกล่าวคือ กฎหมายที่ให้จำคุกผู้กระทำผิดเพื่อการฝึกอบรมแก้ไขพฤติกรรมนิสัยซึ่งกฎหมายนี้จัดอยู่ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 304

6.2 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในทางปฏิบัติ แบ่งได้เป็นหลายส่วน ในส่วนแรกเป็นกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ซึ่งให้มีการจัดตั้งหน่วยงานค้นคว้าและวางแผนเพื่อทำการค้นคว้าหากระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังที่มีประสิทธิภาพโดยให้ประสานงานร่วมกับหน่วยงานค้นคว้าอื่นๆร่วมด้วยเพื่อขอความร่วมมือในการวางระบบแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง ในส่วนต่อมาเป็นส่วนของการพัฒนาเจ้าพนักงานหรือเจ้าหน้าที่ โดยได้มีการส่งเสริมให้เจ้าพนักงานราชทัณฑ์ทุกระดับมีการเสนอแนวความคิดเห็นในการพัฒนาระบบการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังร่วมกัน และส่วนสุดท้ายคือในส่วนของการราชทัณฑ์ได้ตระหนักถึงความสำคัญของคนในครอบครัว และคนในสังคมที่จะนำพาผู้ต้องขังกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข โดยการใช้ทรัพยากรด้านชุมชนและสังคม ความรู้ทางเทคโนโลยี และการใช้สื่อสารมวลชนมาเป็นเครื่องมือในการช่วยผู้ต้องขังกลับเข้าสู่สังคม (Supitcha,2015)

6.3 มาตรการปล่อยตัวผู้กระทำผิดก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษา ในประเทศสิงคโปร์แบ่งได้ 2 ระบบ ได้แก่ ระบบการพักการลงโทษ และระบบการอภัยโทษ ดังนี้

1) ระบบการพักการลงโทษ โดยประเทศสิงคโปร์เรียกระบบการพักการลงโทษนี้ว่า ระบบทุเลาการลงโทษ ซึ่งในปัจจุบันมีการให้ผู้ต้องขังรับโทษจำคุกเป็นระยะเวลา 2 ใน 3 ของโทษมีสิทธิได้รับการทุเลาการลงโทษโดยอัตโนมัติ คือ ให้ออกจากเรือนจำก่อนกำหนดโดยไม่ต้องมีเงื่อนไขควบคุมความประพฤติ

2) การอภัยโทษ ในส่วนของระบบการอภัยโทษของประเทศสิงคโปร์ได้ให้อำนาจท่านประธานาธิบดีเป็นผู้พิจารณาการอภัยโทษ แต่ในปัจจุบันนั้นทำได้ยากเนื่องจากท่านประธานาธิบดีจะอนุมัติให้อภัยโทษให้แก่ผู้ต้องขังคนใดได้ก็ต่อเมื่อได้รับคำแนะนำจากคณะรัฐมนตรีเท่านั้น (Supitcha,2015)

มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในประเทศไทย

ในอดีตกระทรวงยุติธรรมได้มีการดำเนินการจัดตั้งศูนย์เฉพาะกิจเฝ้าระวังความปลอดภัยของประชาชน (Justice Safety Observation Ad hoc Center: JSOC) หรือ ศูนย์ JSOC ขึ้นเพื่อเฝ้าระวังผู้พ้นโทษ 8 กลุ่ม ได้แก่ ฆ่าหรือข่มขืนเด็ก , ฆ่าข่มขืน , ฆาตกรต่อเนื่อง , ฆาตกรโรคจิต , สังหารหมู่ , ชิงทรัพย์หรือปล้นทรัพย์โดยการฆ่า , เรียกค่าไถ่ และนักค้ายาเสพติดรายสำคัญ โดยมีหน้าที่เฝ้าระวัง ช่วยเหลือและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ผู้พ้นโทษสามารถยืนหยัดอยู่ในสังคมได้อย่างยั่งยืน(Royal Thai Government,2023) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดให้มีมาตรการสร้างความมั่นใจและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน(Editorial office,2021) แต่โครงการ JSOC ก็ไม่ได้มีการบังคับใช้กฎหมายจึงทำให้ไม่สามารถป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังหลังพ้นโทษได้ ต่อมากระทรวงยุติธรรมได้ตระหนักเห็นถึงความสำคัญจึงได้มีการศึกษาวิจัยในเรื่องกฎหมาย พระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำจากต่างประเทศและนำมาร่างพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ต่อมาประเทศไทยจึงได้มีการประกาศพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 139 ตอนที่ 66ก วันที่ 25 ตุลาคม 2565

โดยมีมาตรการทางกฎหมาย ดังนี้

1. มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดตามวรรคหนึ่ง ได้แก่

1) มาตรการทางการแพทย์ โดยศาลคำนึงถึงพฤติการณ์แห่งความรุนแรงของคดี สาเหตุของการกระทำผิด ประวัติการกระทำความผิด ภาวะแห่งจิต นิสัย และลักษณะส่วนตัวอื่นของผู้กระทำความผิด ความปลอดภัยของผู้เสียหายและสังคม โอกาสในการกระทำความผิดซ้ำ และการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด

2) มาตรการอื่นใดตามที่รัฐมนตรีกำหนดในกฎกระทรวงโดยข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ โดยให้ทางกรมราชทัณฑ์นำผลของการใช้มาตรการทางการแพทย์ตามวรรคหนึ่ง มาใช้เป็นเงื่อนไขประกอบการพิจารณาลดโทษ พักการลงโทษ หรือประโยชน์อื่นใดอันเป็นผลให้ผู้กระทำความผิดได้รับการปล่อยตัวก่อนกำหนดในคำพิพากษตามกฎหมาย

2. มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ

มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ ประกอบด้วย 13 ข้อ ได้แก่ 1) ห้ามเข้าใกล้ผู้เสียหายจากการกระทำความผิด 2) ห้ามทำกิจกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำความผิด 3) ห้ามเข้าเขตที่กำหนด 4) ห้ามออกนอกประเทศเว้นแต่จะได้รับการอนุญาตจากศาล 5) ห้ามก่อให้เกิดอันตรายต่อละแวกชุมชนที่ตนพักอาศัย 6) ให้พักอาศัยในสถานที่ที่กำหนด 7) ให้พักอาศัยในสถานบำบัดที่กำหนดหรือให้ไปอยู่ภายใต้การดูแลในสถานบำบัดภายใต้การดำเนินการของหน่วยงานต่างๆ ซึ่งได้รับการรับรองโดยกระทรวงสาธารณสุขตามที่ศาลเห็นสมควร 8) ให้ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานหรือผู้ดูแลสถานที่พักอาศัยหรือสถานบำบัด 9) ให้มารายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติหรือเจ้าหน้าที่อื่นตามระยะเวลาที่กำหนด 10) ให้ใช้มาตรการทางการแพทย์ หรือมาพบหรือรับการตรวจรักษาจากแพทย์หรือบุคคลอื่นใดตามที่ศาลหรือพนักงาน

คุมประพฤติกำหนด 11) ให้เข้ารับการบำบัดฟื้นฟูแก้ไขหรือเข้าร่วมกิจกรรมตามที่ศาลหรือพนักงานคุมประพฤติกำหนด 12) ให้แจ้งพนักงานคุมประพฤติทราบถึงการเปลี่ยนแปลงสถานที่ทำงานหรือการเปลี่ยนงาน และ 13) ให้ใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวในการเฝ้าระวัง

3. มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ

ตามมาตรา 28 ศาลอาจมีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษแก่นักโทษเด็ดขาดซึ่งศาลเห็นว่ามีความจำเป็นจำเป็นเป็นผู้กระทำความผิดในความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 ตั้งแต่วันพ้นโทษหรือภายหลังพ้นโทษ เพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำตามที่พนักงานอัยการร้องขอ หากศาลเห็นว่ามีความเหมาะสมสมควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นจะไปกระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 และไม่มีมาตรการอื่นใดที่อาจป้องกันมิให้ผู้นั้นไปกระทำความผิดได้ และตามมาตรา 36 ก่อนครบกำหนดเวลาคุมขังภายหลังพ้นโทษ หากศาลไม่ได้มีคำสั่งให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษต่อเนื่องจากการคุมขังตามมาตรา 32 วรรคสองหรือมาตรา 33 วรรคสอง พนักงานอัยการอาจยื่นคำร้องต่อศาลก่อนครบกำหนดการคุมขังเพื่อให้ศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษแก่ผู้ถูกคุมขังเมื่อครบกำหนดการคุมขังได้ แต่ศาลอาจมีคำสั่งดังกล่าวภายหลังครบกำหนดการคุมขังก็ได้ และให้นำหมวด 3 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดมาใช้บังคับโดยอนุโลม

4. การคุมขังฉุกเฉิน

ตามมาตรา 37 กรณีมีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ถูกเฝ้าระวังจะกระทำความผิดตามที่ระบุไว้ในมาตรา 3 และมีเหตุฉุกเฉิน หากไม่มีมาตรการอื่นใดที่อาจป้องกันมิให้ผู้ถูกเฝ้าระวังกระทำความผิดดังกล่าวได้เมื่อพนักงานอัยการร้องขอ ศาลอาจสั่งคุมขังฉุกเฉินผู้ถูกเฝ้าระวังได้ไม่เกินเจ็ดวันนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง และตามมาตรา 41 เมื่อศาลมีคำสั่งคุมขังฉุกเฉินแล้ว ให้พนักงานคุมประพฤติดำเนินการให้มีการเสนอความเห็นไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาเสนอต่อศาลให้มีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษที่ศาลมีคำสั่งตามหมวด 4 หรือเพื่อเสนอต่อศาลให้มีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษตามหมวด 5 เพื่อป้องกันผู้ถูกคุมขังฉุกเฉินกระทำความผิดซ้ำ

5. การอุทธรณ์

ตามมาตรา 42 คำสั่งศาลตามหมวด 3 มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด หมวด 4 มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ และหมวด 5 มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษในกรณีที่ศาลมีคำสั่งยกคำร้องของพนักงานอัยการให้เป็นที่สิ้นสุด ส่วนคำสั่งตามที่พนักงานอัยการร้องขอให้อุทธรณ์ได้ภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง การยื่นอุทธรณ์ไม่เป็นการทุเลาการบังคับตามคำสั่งของศาลชั้นต้น คำสั่งศาลชั้นอุทธรณ์ให้เป็นที่สิ้นสุด (Royal Gazette,2023)

บทวิเคราะห์

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบมาตรการป้องกันการกระทำซ้ำระหว่างประเทศไทยและประเทศต่างๆ

มาตรการ	Thai	Australia	French	UK	USA	Japan	Singapore
1.มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด	√		√	√		√	√
2.มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ	√	√	√	√	√	√	
3.มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ	√	√					
4.การคุมขังฉุกเฉิน	√	√					
5.การอุทธรณ์	√	√					

จากตารางที่ 1 พบว่า ประเทศไทยมีการออกพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565 ที่มีความคล้ายคลึงกับมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของประเทศออสเตรเลีย และนำมาตราการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของประเทศฝรั่งเศสมาปรับใช้บางส่วน ในการร่างพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำผิดซ้ำในประเทศไทย ส่วนมาตรการทางกฎหมายในสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา ญี่ปุ่น และสิงคโปร์ ก็มีการศึกษาข้อมูลแต่รายละเอียดของมาตรการทางกฎหมายยังมีความแตกต่างกันอยู่พอสมควร ยกตัวอย่างเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกามาตรการทางกฎหมายในการกระทำผิดซ้ำมีการกระจายอำนาจในการใช้มาตรการในรูปแบบของรัฐและมลรัฐ โดยรายละเอียดทางกฎหมายของรัฐและมลรัฐก็มีความแตกต่างกันไป ถัดมาประเทศญี่ปุ่นมีระบบการการพักการลงโทษถือเป็นรูปแบบการบำบัดผู้กระทำผิดด้วยชุมชนรูปแบบหนึ่ง โดยการปล่อยตัวผู้กระทำผิดออกจากเรือนจำนั้น ญี่ปุ่นจะให้ผู้มีอำนาจอนุมัติพักการลงโทษ คือ คณะกรรมการพักการลงโทษเขต และสุดท้ายคือประเทศสิงคโปร์ ซึ่งประเทศสิงคโปร์ลักษณะกฎหมายมาจากกฎหมายเก่าของประเทศอังกฤษ และถูกนำมาบังคับใช้ในประเทศสิงคโปร์ในปี ค.ศ.1955 มาตรการและแนวทางของกรมราชทัณฑ์ในประเทศสิงคโปร์ช่วยลดอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังลงได้อย่างต่อเนื่องจนประสบความสำเร็จ จึงนำศึกษาเพื่อนำมาปรับใช้กับประเทศไทยอย่างมาก ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีข้อจำกัดในเรื่องของจำนวนผู้ต้องขัง ปริมาณของเรือนจำจะแตกต่างกันกับประเทศสิงคโปร์อยู่มากก็ตาม

บทสรุป

จากการศึกษางานวิจัย หลักกฎหมาย และพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำทั้งในต่างประเทศและประเทศไทย ทำให้เห็นได้ว่าพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในความผิดเกี่ยวกับเพศหรือที่ใช้ความรุนแรง พ.ศ.2565 ของประเทศไทยมีความคล้ายคลึงกับประเทศออสเตรเลียและได้มีการนำมาปรับและบังคับใช้ในประเทศไทย ซึ่งในต่างประเทศก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญเป็นอย่างยิ่งและมีการนำไปบังคับใช้ในหลายประเทศ กฎหมายฉบับนี้จึงสมควรเป็นกฎหมายเฉพาะที่ป้องกันการกระทำผิดซ้ำ เพื่อช่วยป้องกันสังคมและผู้เสียหายจากการกระทำผิด อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการแก้ไขฟื้นฟูการกระทำผิดโดยมีการคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องคำสั่งดังกล่าวอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการจัดทำพระราชบัญญัติการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในฐานความผิดอื่นๆ อีกในอนาคต เพื่อเป็นการลดปริมาณการก่ออาชญากรรมซ้ำ ลดจำนวนปริมาณผู้ต้องขังในเรือนจำและปกป้องสังคมจากการตกเป็นเหยื่อการกระทำผิดซ้ำดังกล่าว

References

- Department of correction. (2023). Repeat offense statistics. Retrieved August 10, 2023, from <http://www.correct.go.th/recstats>.
- Editorial office. (2021). Legislative measures for the prevention of recidivism of felony offenders of violence. Journal of julniti. 18(5), 1-2.
- Legislative Institutional Repository of Thailand. (2022). Draft Act on Measures to Prevent Repeat Offenses of Sexual or Violent Offenses. Bangkok : The Secretariat of The House of Representatives.

- Pokpong srisanit. (2021). Legal development to prevent danger from offenders or ex-prisoners who have harmful behaviours to society, phase 1. Thammasat law journal. 50(4), 504-531.
- Royal thai government. Retrieved 24 August 2023 from <https://www.thaigov.go.th/news/contents/details/50144>
- Royal Gazette. Retrieved 10 August 2023 from https://www.moj.go.th/attachments/20221026080731_94190.PDF
- Supitcha. (2015). Appropriate approachesto punis and ehabliate recidivists inthai justice system. Bangkok : National Institute of Development Administration.
- Saijai Ketsuwan. (2021). Legislative measures for the prevention of recidivism of felony offenders of violence. Journal of julniti, 18(5), 85-100.
- Trynh Phoraksa. (2019). The Life pathway of recidivist female drug offenders. Bangkok : Chulalongkorn University.
- Worakorn opasnan. (2021). Legislative measures for the prevention of recidivism of felony offenders of violence. Journal of julniti, 18(5), 53-70.

